

Οὐ τό ζῆν περί πλείστου
ποιητέον, ἀλλά τό εὖ ζῆν

Σωκράτης

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα

ISBN (Set) 978-960-92679-1-5
ISBN (Τόμος Β') 978-960-92679-3-9
Τέταρτη έκδοση

Εκτύπωση – Βιβλιοδεσία

ICC

Ιωαννίδης Νικόλαος
Εμμ. Μπενάκη 36 – Αθήνα
Τηλ.: 210 3832117, Fax: 210 3832527
info@icc-printing.gr
http: www.icc-printing.gr

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Το να είσαι φιλομαθής και βιβλιόφιλος είναι κάτι το έμφυτο αλλά και παράλληλα είναι δείγμα ανήσυχης ψυχής, πολλών ενδιαφερόντων, ψυχικής ευαισθησίας.

Το να θέλεις όμως να μεταδώσεις τις γνώσεις σου, να κάνεις κοινωνούς και άλλους των δικών σου συγκινήσεων, είναι δείγμα βαθιάς αγάπης γι' αυτό που κάνεις, είναι περίσσειμα ψυχής.

«Εκ του περισσεύματος της καρδιάς του» λοιπόν, πάλι ο κ. Γεράσιμος Λιώκης μας προσφέρει την καινούρια σειρά του πονήματός του *«Αναφορά στην Αρχαία Ελληνική Παιδεία»*.

Είναι ένα έργο σε δύο τόμους, που γράφτηκε από το συγγραφέα με φοβερή μεθοδικότητα και τάξη, πράγμα που τον χαρακτηρίζει απόλυτα και ως συγγραφέα αλλά και ως άνθρωπο.

Σκοπός αυτού του έργου είναι οποιοσδήποτε θελήσει να μάθει κάτι που αναφέρεται στην ιστορική εξέλιξη της Αρχαίας Ελληνικής Παιδείας (στον τομέα της Ποίησης, της Ιστορίας, της Φιλοσοφίας, της Μουσικής, των Θετικών Επιστημών, της Ιατρικής, των Καλών Τεχνών), να μπορεί να το βρει εύκολα ανατρέχοντας στους αντίστοιχους εκπροσώπους, που αναφέρονται με αλφαβητική σειρά.

Το έργο έχει μορφή ευρετηρίου, που το καθιστά πολύ εύχρηστο και συγχρόνως πολύ κατατοπιστικό.

Έτσι στον Α' Τόμο προηγείται χρονολόγιο και αναφέρονται: α) οι Φιλόσοφοι (χωρισμένοι και αυτοί κατά κατηγορίες), β) οι Σοφιστές, γ) οι Ποιητές και δ) οι Ρήτορες.

Στον Β' Τόμο: α) οι Ιστορικοί, β) οι Γραμματικοί, γ) οι Θεατρικοί Συγγραφείς, δ) οι Μουσικοί, ε) οι Αστρονόμοι, στ) οι Γεωγράφοι, οι Μαθηματικοί και οι Φυσικοί, ζ) οι Καλλιτέχνες (Αρχιτέκτονες, Γλύπτες, Ζωγράφοι) και η) οι Ιατροί.

Η δομή κάθε τόμου είναι η ακόλουθη:

Προηγείται ένας αλφαβητικός κατάλογος των προσώπων που ασχολήθηκαν με το αντίστοιχο λογοτεχνικό, επιστημονικό ή καλλιτεχνικό είδος.

Ακολουθεί κατόπιν, με αλφαβητική σειρά, ένας-ένας εκπρόσωπος του είδους που υπηρέτησε.

Για κάθε πρόσωπο σημειώνονται αρχικά κάποια βιογραφικά του στοιχεία, ακολουθούν τα έργα του, έπονται κάποια σχόλια πάνω στα κυριότερα στοιχεία των θεωριών ή επιτευγμάτων του, καταγράφονται μερικές κρίσεις επώνυμες ή όχι για τον ίδιο και το έργο του και ως κατακλείδα σημειώνονται οι αρχαίες πηγές, αν είναι γνωστές, από τις οποίες αντλήθηκαν οι πληροφορίες.

Σημειώνεται ότι στο έργο αναφέρονται και ορισμένοι μη Έλληνες λόγιοι (π.χ. Ιώσηπος, Πλίνιος ο νεώτερος, Πλίνιος ο πρεσβύτερος, Τερτυλλιανός Κυπριανός κ.ά.), οι οποίοι, κατά την γνώμη του συγγραφέα, επηρεάστηκαν ουσιαστικά από την Ελληνική Παιδεία.

Στον Β΄ Τόμο, μετά τη Βιβλιογραφία, ακολουθεί Ευρετήριο με αλφαβητική σειρά όλων των προσώπων για τα οποία έγινε λόγος και στους δύο τόμους.

Το δίτομο αυτό έργο είναι ένα βιβλίο που σου λύνει σύντομα αλλά και σφαιρικά κάποια απορία ή σου προσφέρει μια πληροφορία και που συγχρόνως όμως σε παρακινεί να ψάξεις και να βρεις περισσότερα πράγματα για το ίδιο θέμα. Δηλαδή είναι συγχρόνως και λύση μιας απορίας, αλλά και κίνητρο και αφετηρία για μια πιο βαθιά μελέτη και ενασχόληση με το θέμα.

Είναι ένα έργο χρήσιμο για κάθε φιλομαθή αλλά και για κάθε μαθητή ή φοιτητή. Είναι ένα έργο που πρέπει να υπάρχει σε κάθε βιβλιοθήκη.

Τέλος, αυτό που σε εντυπωσιάζει στον συγγραφέα του βιβλίου είναι ότι το συγγραφικό του έργο και το μεγάλο φάσμα των ενδιαφερόντων του είναι ξένα προς την επιστημονική του κατάρτιση. Αυτό όμως ακριβώς αποτελεί και την απόδειξη της μεγάλης του καλλιέργειας και ευαισθησίας.

Περιμένουμε λοιπόν σύντομα *«την καινούρια γέννα»* όπως λέει και ο Κ. Παλαμάς στο ποίημά του *«Πατέρες»*.

Δήμητρα Παπανικολάου
(Φιλολογος)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΤΗ

Η ιδέα να γράψω το παρόν Βιβλίο/Λεξικό μου δόθηκε όταν ξεφύλλιζα το Dictionnaire Des Auteurs Européens (εκδόσεις Hachette). Το Λεξικό αυτό περιέχει στοιχεία 500 μεγάλων ευρωπαϊκών λογοτεχνών (από τον Μεσαίωνα μέχρι το 1975) σε 600 σελίδες! Λίγα βιογραφικά στοιχεία (biographie), έργα (titres), σχόλια (référence). Μια εξαιρετική έκδοση που την συνιστώ ανεπιφύλακτα.

Ερχόμενος στα καθ' ημάς και στην έκδοσή μου «*Αναφορά στην Αρχαία Ελληνική Παιδεία*», διερωτώμαι πόσα άραγε γνωρίζει ο μέσος Έλληνας για τους λίαν αξιόλογους αρχαίους Έλληνες διανοούμενους που στην παρούσα έκδοσή μου φθάνουν τους 370! Οι απόφοιτοι Λυκείου το πολύ να γνωρίζουν 50 απ' αυτούς. Τους υπόλοιπους τους έχουν μόνον ακουστά, όχι απαραίτητα.

Π.χ.

- Ποιος είναι ο «Κύκλος του Μέτωνος»;
- Τι εδίδασκε ο Ξενοφάνης;
- Τι έγραψε ο Θέσπις;
- Τι σημαίνει «Βρύγος εποίησεν»;
- Ποιος είπε το «*ὡς χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος ὅταν ἄνθρωπος ᾗ*»;

Είναι πολύ μεγάλη η κληρονομιά που άφησαν οι Αρχαίοι Έλληνες μερικούς από τους οποίους αγνοούμε, στην παιδεία και τον πολιτισμό. Θα έπρεπε να είμαστε υπερήφανοι γι' αυτούς... έστω και για την γλωσσική συγγένεια μόνον!

B. Russel: «Σ' ολόκληρη την ιστορία, τίποτε δεν είναι τόσο εκπληκτικό ή τόσο δύσκολο να περιγραφεί όσον η αιφνίδια άνοδος του πολιτισμού στην Ελλάδα. Πολλά από όσα δημιουργούν τον πολιτισμό υπήρχαν ήδη επί χιλιάδες χρόνια στην Αίγυπτο και τη Μεσοποταμία, και είχαν απλωθεί από εκεί στις γειτονικές χώρες. Αλλά ορισμένα στοιχεία έλλειπαν, ωστόσο τα προμήθευσαν οι Έλληνες»
Πραγματικός ύμνος!

Η παρούσα έκδοση δεν διεκδικεί δάφνες. Είναι χρήσιμη στον αναγνώστη γιατί προσφέρει:

- Γρήγορη ενημέρωση
- Εμπλουτισμό των γνώσεων
- Κίνητρο για μελέτη

Προορίζεται κυρίως για τους μαθητές Λυκείου και τους φοιτητές των κλασικών σπουδών του πανεπιστημίου.

Μαζί με τα δύο Λεξικά προσφέρεται και μια δισκέτα (CD) με το πλήρες περιεχόμενο της ύλης των δύο τόμων. Διευκολύνει τους χρήστες προσωπικού υπολογιστή.

Γεράσιμος Π. Λιώκης

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟΝ

Ελληνική Ιστορία

Περ. 2600-2000 π.Χ.: Πρωτομινωική περίοδος της Κρήτης

Σχέση της Κρήτης με την Αίγυπτο Εγκατάσταση «Μικρασιατών» στην Ελλάδα

Περ. 2000-1580 π.Χ.: Μεσομινωική περίοδος της Κρήτης

Περ. 1900 π.Χ.: Κάθοδος των Ελλήνων

Περ. 1580 π.Χ.: Αρχή της Υστερομινωικής περιόδου της Κρήτης
Επιδράσεις στην Ελλάδα

16^{ος} αι. π.Χ.: Περίοδος των λακκοειδών τάφων στην Ελλάδα

Ιστορία της Ανατολής

περ. 2850 π.Χ.: Ένωση της Άνω και Κάτω Αιγύπτου από τον Φαραώ Μενές

περ. 2650-2190 π.Χ.: Αρχαία Αυτοκρατορία της Αιγύπτου.

περ. 2450 π.Χ.: Εντεμενά, βασιλεύς της Λαγκάς.

περ. 2350 π.Χ.: Σαργών Α΄, βασιλεύς της Ακκάδ.

περ. 2270 π.Χ.: Ναραμσίν, «βασιλεύς των τεσσάρων μερών της γης». Η σημιτική τέχνη στην αποκορύφωσή της

περ. 2050 π.Χ.: Γουδέας, βασιλεύς της Λαγκάς. Η σουμερική τέχνη στην αποκορύφωσή της.

περ. 2050-1670 π.Χ.: Μέση Αυτοκρατορία της Αιγύπτου.

1728-1686 π.Χ.: Χαμουραμπί, βασιλεύς της Βαβυλώνας.

περ. 1670-1570 π.Χ.: Οι Υκσώς στην Αίγυπτο.

περ. 1570-1085 π.Χ.: Νέα Αυτοκρατορία της Αιγύπτου.

1531 π.Χ.: Κατάληψη της Βαβυλώνας από τους Χετταίους.

περ. 1530(:)-1160 π.Χ.: Οι Κοσσαίοι στην Βαβυλώνα.

1502-1448 Τούθμωσις Γ΄.

Ελληνική Ιστορία

15^{ος} αι. π.Χ. Στην Κρήτη: Η «τεχνοτροπία των ανακτόρων». Στην Ελλάδα αρχή της περιόδου των θολωτών τάφων

Περ. 1400 π.Χ.: Κατάληψη της Κρήτης από τους Αχαιούς

14^{ος} αι. π.Χ.: Κατάληψη της Παμφυλίας από τους Αχαιούς

Κατά τον 13^ο αι. π.Χ. (το αργότερο) εισβολή των Ιλλυριών στην Ιλλυρία

Τέλος του 13^{ου} αι. π.Χ.: Τα τελευταία μεγάλα κτίσματα στην ακρόπολη της Τίρουθου

Μετά το 1190 π.Χ.: Ελληνικός αποικισμός στην δυτική παραλία της Μ. Ασίας, λίγο αργότερα κάθοδος των Θεσσαλών και των Δωριέων

περ. 1000 π.Χ.: Εγκατάσταση των Τυρσηνών στην Ιταλία

Ιστορία της Ανατολής

15^{ος} αι. π.Χ.: Δημιουργία της νεώτερης αυτοκρατορίας των Χετταίων

1377-1358 π.Χ.: Αμένωφισ Δ΄, Τέλλ-Αμάρνα. Εξάπλωση των Εβραίων

1280 π.Χ.: Σύναψη ειρήνης μεταξύ Ραμσή Γ΄ και Χετταίων

1230 π.Χ.: Νίκη του Μενεφθά κατά των «λαών της θαλάσσης»

Τέλος του 13^{ου} αι. π.Χ.: Η φρυγική μετανάστευση, κατόπιν κατάλυση της αυτοκρατορίας των Χετταίων (περ. 1190 π.Χ.)

περ. 1190 π.Χ.: Νίκη του Ραμσή Γ΄ κατά των Μικρασιατικών λαών,

περ. 1100 π.Χ.: Τιγλαπιλεσάρ Α΄, βασιλεύς της Ασσυρίας

1085-περ. 950 π.Χ.: 21^η δυναστεία της Αιγύπτου (Τανίτες)

969-936 π.Χ.: Χιράμ Α΄, βασιλεύς της Τύρου

950-715 π.Χ.: 22^η-24^η δυναστεία της Αιγύπτου (Λίβυες)

883-859 π.Χ.: Ασσουρνασιρπάλ Β΄

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟΝ

Ελληνική Ιστορία

776 π.Χ.	Οι πρώτοι Ολυμπιακοί
624	Νόμοι του Δράκοντος
632	Πραξικόπημα Κύλωνος
594/593	Σόλων – Νομοθεσία
582/580	Δαμασίας άρχων Αθηνών
561	Ο Πεισίστρατος τύραννος
524	Ο Ίππαρχος διαδέχεται τον Πεισίστρατο
508/7	Κλεισθένης – Δημοκρατικές βάσεις
494	Καταστροφή της Μιλήτου από Πέρσες
490	Η μάχη του Μαραθώνα
480	Μάχη των Θερμοπυλών – Ναυμαχία της Σαλαμίνας
479	Μάχη των Πλαταιών
461	Εξοστρακισμός του Κίμωνα
437	Έναρξη της κτίσεως των Προπυλαίων
432-404	Πελοποννησιακός πόλεμος
413	Εκστρατεία Αλκιβιάδη στη Σικελία
405	Ήττα Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς
386	Σπάρτη – Ανταλκίδειος ειρήνη
371	Νίκη Επαμεινώνδα στα Λεύκτρα
362	Νίκη του Πελοπίδα στην Μαντινεία
359-336	Φίλιππος Β΄ ο Μακεδών
348	Καταστροφή της Ολύνθου
338	Νίκη του Φιλίππου στην Χαιρώνεια

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟΝ

Ελληνική Ιστορία

336 π.Χ.	Δολοφονία του Φιλίππου
356	Αλέξανδρος ο Μακεδών – Γέννηση
334	Νίκη στον Γρανικό ποταμο
333	Νίκη στον Ισσό ποταμό
331	Νίκη στα Γαυγάμηλα
327	Εκστρατεία στην Ινδία
323	Θάνατος του Αλεξάνδρου
321	Δολοφονία Περδίκας
306	Αντίγονος βασιλεύς
301	Μάχη στην Ιψό της Φρυγίας Πτώση Αντίγονου
281	Πτολεμαίος ο Κεραυνός
280	Εκστρατεία του Πύρρου στην Ιταλία
239-229	Δημήτριος Β΄ βασιλεύς Μακεδονίας
227	Κλεομένης Γ΄ - Κοινωνικές μεταρρυθμίσεις
215	Α΄ Μακεδονικός πόλεμος
200-196	Β΄ >> (Μάχη Κυνός Κεφαλές)
171-167	Γ΄ >> (Μάχη στην Πύδνα)
146	Λεύκιος Μόμμιος – Καταστροφή Κορίνθου
89-85	Α΄ Μιθριδατικός πόλεμος
74-63	Β΄ >> >>
47	Καταστροφή Αλεξανδρινής Βιβλιοθήκης
31	Ναυμαχία στο Άκτιο
27 π.Χ.-14 μ.Χ.	Αύγουστος Οκταβιανός

Φιλόσοφοι

Προσωκρατικοί

Αναξαγόρας
Αναξίμανδρος
Αναξίμενης
Αρχέλαος
Βίας
Γάιος
Δημόκριτος
Διογένης Απολλωνιάτης
Έκφαντος*
Θαλής
Κλεόβουλος
Λύκων*
Μέλισσος
Ορφείας
Περίανδρος
Πιπτακός
Σόλων
Σωκράτης
Φερεκίδης
Χίλων

Σκεπτικοί

Αγρίππας
Αινησιάδης*
Αρκεσίλαος
Καρνεάδης
Κλειτόμαχος*
Ποτάμων*
Πύρρων
Σέξτος
Τίμων*

Γνωστικισταί

Βαρδησάνης*
Βασινείδης*
Καρποκράτης*
Μαρκίων*
Ουαλεντίνος*
Σίμων*

Στωικοί

Αντίπατρος
Αρίστων
Αρχέδημος
Απολλώνιος
Βοήθιος
Διογένης
Επίκτητος
Ζήνων ο Κιτιεύς
Ηρίλλος*
Κλεάνθης
Λεύκιππος
Λογγίνος
Παναίτιος
Περσαίος*
Ποσειδώνιος
Χρύσιππος

Επικούριοι

Δημήτριος
Εκαταίος
Επίκουρος
Κινέας
Λουκρίτιος (Ρ)
Φιλόδημος

Ελεάτες

Ζήνων
Ξενοφάνης
Παρμενίδης

Πλατωνικοί

Αισχίνης
Αμμώνιος
Αντίοχος
Απολλώνιος
Εύδωρος*
Ευνάπιος*
Ευκλείδης
Ηρακλείδης
Θεαίτητος*
Θέων
Ιάμβλιχος
Ιερώνυμος
Ιουλιανός
Κέλσος
Κράντωρ*
Κρατύλος*
Λογγίνος
Νουμήνιος
Ξενοκράτης
Πλάτων
Πλωτίνος
Πορφύριος
Πρίσκος
Πρόκλος
Σπεύσιππος
Σώπατρος*
Φαίδων
Φίλων

Ηδονισταί

Ανάξαρχος
Αννίκερις
Αρίστιππος
Ηγησίας*
Θεόδωρος

Θεολόγοι
Αθηναγόρας*
Διονύσιος ο Αρεο-
παγίτης
Ευάγριος
Ευσέβιος
Ιγνάτιος
Ιουστίνος
Ιππόλυτος
Κλήμης ο Αλεξαν-
δρεύς
Κυπριανός
Λακτάνιος*
Συνέσιος
Τερτυλλιανός
Φίλων
Ωριγένης

Περιπατητικοί

Αλέξανδρος
Ανδρόνικος ο Ρόδιος
Αριστόξενος
Αριστοτέλης
Αρίστων
Δημήτριος ο Φαληρεύς
Δικαίαρχος
Έρμιππος*
Εύδημος
Θεόφραστος
Ιερώνυμος
Κλέαρχος*
Κριτόλαος*
Λύκων*
Πραξιφάνης*
Στράτων*
Φιλόχορος

Κυνικοί
Αντισθένης
Βίων
Δήμωναξ*
Διόδωρος*
Διογένης
Κερκίδας
Κράτης
Μενέδημος
Μένιππος
Μόνιμος*
Οινόμαχος*
Περεγρίνος*

**Ιδате ΠΡΟΣΘΗΚΗ*

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

Βιθυνία, Μικράς Ασίας 2^{ος} αι. μ.Χ.
Φιλόσοφος
Σχολή **ΣΚΕΠΤΙΚΩΝ**.

Έργα:

Λογικά σχήματα:

«ὁ ἀπὸ τῆς διαφωνίας»

«ὁ εἰς ἄπειρον ἐκβάλλων»

«ὁ πρὸς τί» (ἢ ἀναφορά)

«ὁ ἐξ ὑποθέσεως»

«ὁ δι' ἀλλήλους»

- Αμφισβήτησε τη δυνατότητα να αποκτηθεί ασφαλής γνώση των πραγμάτων.

Κρίσεις:

Δεχόταν ασφαλή μόνο την γνώση που προερχόταν από τις πέντε αισθήσεις.

Οι απόψεις του Αγρίππα επηρέασαν πολλούς μεταγενέστερους φιλοσόφους και οι πέντε «τρόποι» του υιοθετήθηκαν από τους Γάλλους φιλοσόφους:

- Μισέλ ντε Μονταίν
- Μπλαίζ Πασκάλ
-

οι οποίοι υπήρξαν οπαδοί της «Αισθησιαρχίας» που είναι η γνωσιολογία του υλισμού.

ΑΙΣΧΙΝΗΣ

Αθήνα, Δήμος Σφηπτού, 430 π.Χ. – 360 π.Χ.
Πλατωνικός φιλόσοφος.
Μαθητής του Σωκράτη.

Έργα:

«Μιλτιάδης»	}	Διάλογοι Σώθηκαν αποσπάσματα
«Καλλίας»		
«Αξίοχος»		
«Άσπασία»		
«Άλκιβιάδης»		
«Τηλαύγης»		
«Ρίνων»		

- Πήγε στην Σικελία.
 - Έδινε «έμμίσθους ακροάσεις».
 - Στενός φίλος του **Αρίστιππου**.
 - Έγραφε δικανικούς λόγους για ιδιωτικές υποθέσεις.
-

Κρίσεις:

Ο Αισχίνης παταστάθηκε του **Σωκράτη** στις τελευταίες στιγμές στο δεσμωτήριο και, σύμφωνα με μια μαρτυρία, αυτός τον συμβούλευσε να αποδράσει.

Ο Αισχίνης έγινε γνωστός από τους σωκρατικούς διαλόγους που συνέταξε και θεωρούνταν εφάμιλλοι με εκείνους του **Πλάτωνα** και του **Ξενοφώντα**. Ύστερα από τον θάνατο του Σωκράτη πήγε στη Σικελία, κοντά στον τύραννο των Συρακουσών Διονύσιο Β' ο οποίος τον τίμησε και τον περιποιήθηκε ιδιαίτερα.

Χαρακτηριστικό των διαλόγων ήταν η πιστότητα στην απόδοση του σωκρατικού ήθους και της παραστατικής έκφρασης του. Τούτο δημιούργησε την αβάσιμη υποψία ότι, οι διάλογοι ήταν έργα του ίδιου του Σωκράτη που η γυναίκα του η Ξανθήπιπη έδωσε στον Αισχίνη.

Πηγές:

Κρίτων
Αρίστιππος

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Αφροδισιάδα, Καρίας α΄ μισό 2^{ου} αι. μ.Χ.
Φιλόσοφος.
Σχολιαστής του **Αριστοτέλη**.
Σχολάρχης του **Περιπάτου**.

Έργα:

Υπομνήματα σε:

«Αναλυτικά πρότερα»	} Έργα του Αριστοτέλη	«Περί μίξεως»
«Τοπικά»		«Περί πυρετών»
«Μετεωρολογικά»		«Περί ψυχῆς»
«Περί αἰσθήσεων»		«Προβλήματα»
«Μετὰ τὰ φυσικά» κ.ά.		

- Απελευθερωμένος από τον μυστικισμό.
 - Φιλολογική ακρίβεια.
 - Ορθόδοξη ερμηνεία.
 - Έντονος αντιπλατωνισμός.
 - Προσεγγίζει τον **Στράτωνα** (ποιητή).
-

Κρίσεις:

Ο Αλέξανδρος, νους οξύς, από τις μυστικιστικές τάσεις της εποχής του, διακρίνεται για την φιλοσοφική του ακρίβεια και αυστηρή ορθόδοξη ερμηνεία.

Τον Αλέξανδρο τον χαρακτήρισαν «*ἐξηγητὴν κατ' ἐξοχήν*». Στις κανονικές κινήσεις των ουράνιων σωμάτων οφείλει η ύλη τις ποιότητες που εμείς τις ταυτίζουμε με το είδος. Οι κινήσεις αυτές επιφέρουν και τους ποικίλους συνδυασμούς ανάμεσα στα απλά σώματα και έτσι παίρνουν μορφές τα σύνθετα σώματα.

Η ψυχή των ζωντανών οργανισμών είναι η φύση που έχει προκύψει από κάποια πρόσμιξη. Το έργο του χρησιμοποιήθηκε σε μεγάλη κλίμακα όχι μόνο από τους μεταγενέστερους σχολιαστές, αλλά και από τους νεοπλατωνικούς και από άλλους φιλοσόφους της Βυζαντινής περιόδου. Σ' αυτόν στηρίχτηκαν οι νεοαριστοτελικοί στην **Αναγέννηση** και ιδιαίτερα οι «*Αλεξανδριστές*» που αμφισβητούσαν την αθανασία της ψυχής.

Ε. Ρούσσο
(διδάκτορας φιλοσοφίας)

ΑΜΜΩΝΙΟΣ Σακκάς

Αλεξάνδρεια, 170-200 μ.Χ.

Νέο-Πλατωνικός φιλόσοφος.

Από γονείς χριστιανούς.

Έργα:

«Περί ἀρχῶν»
«Περί ὀρμῆς»
«Φιλάρχαιος»
κ.ά.

} Δεν σώζονται

- Σε μικρή ηλικία ήταν Χριστιανός
- Είχε βαθειά επίδραση στους μαθητές του.
- Επιχείρησε να συμβιβάσει τα συστήματα του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη.
- «Εἶδεν καλῶς τὰ ἑκατέρου καί συνήγαγεν εἰς ἓνα καί τόν αὐτόν νοῦν καί ἀστασίαστον τήν φιλοσοφίαν».
- Το προσωνύμιο «Σακκάς» προκύπτει από την τάση του να κουβαλά σάκους με σιτάλευρο.

Κρίσεις:

Ο Αμμώνιος γεννήθηκε από γονείς χριστιανούς αλλά ο ίδιος αργότερα ακολούθησε την αρχαία θρησκεία. Δίδαξε στην Αλεξάνδρεια αλλά δεν σώζονται τα έργα του.

Δεχόταν ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε, όχι από προϋπάρχουσα ύλη, αλλά από το μηδέν με μόνο το θέλημα του Θεού, που προνοεί γι' αυτόν, χωρίς όμως η πρόνοιά του να αφαιρεί την ελεύθερη βούληση του ανθρώπου. Από την κοσμολογία αυτή διαφαίνεται ότι ο Αμμώνιος ήταν πιο κοντά στο χριστιανισμό από ό,τι στην ελληνική σκέψη.

Συμπεραίνεται ακόμη ότι ταύτιζε την ψυχή με τη ζωή και ότι, αντίθετα από την κατοπινή διδασκαλία του **Πλωτίνου** δεν θεωρούσε την ψυχή κατώτερη του Νου.

Πηγές:

Πλωτίνος
Λογγίνος
Ιεροκλής

ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ

Κλαζομενές, Ιωνίας 500 π.Χ. – Αθήνα 432 π.Χ.
Φιλόσοφος της σχολής του **Δημόκριτου**.
Εκπρόσωπος **φυσικής φιλοσοφίας**.
Γόνος αρχοντικής οικογένειας.
Ίδρυσε Σχολή.

Έργα:

«Περὶ φύσεως»
(Διεσώθησαν ικανά αποσπάσματα)

Θεωρίες:

- Ο **Νους** είναι άπειρος και αυτοδύναμος και δεν σμίγει με κανένα από τα πράγματα.
 - Η ύλη απαρτίζεται από μόρια.
«*Ἐν παντὶ παντὸς μόρια ἔνεστι*».
«*Τὸν ἥλιον εἶναι μύδρον διάπυρον*».
«*Καὶ νοῦν μὲν ἀρχὴν κινήσεως*».
«*Τὸ Ἄπειρον μίγμα ἀπείρως μέγα*».
«*Πάντων νοὺς κρατεῖ*»
Τα όντα είναι σύνθετα. Αποτελούνται από στοιχεία που ονομάζονται «ομοιομερή» ή «σπέρματα».
 - Ακριβής θεωρία των εκλείψεων.
 - Ανανέωσε την Ιωνική διδασκαλία.
 - Επηρέασε την περί «Ατόμου» φιλοσοφία.
 - Δεν εδέχετο κανένα κριτήριο για την αλήθεια.
-

Κρίσεις:

Ο Αναξαγόρας βοήθησε τον λαό να απαλλαγεί από τον φόβο και τις δεισιδαιμονίες, συμπλήρωσε τη φυσική θεωρία του με λεπτομερειακές εξηγήσεις πάνω σε αστρονομικά, μετεωρολογικά και γεωλογικά φαινόμενα, τα οποία ενώ για την ελεατική σχολή ήταν «*Βροτών δόξαι*» χωρίς σημασία για το ον, γι' αυτόν ήταν «*Όψις αδήλων*» δηλαδή φανέρωμα αφανών πραγμάτων. Μετέφερε την φιλοσοφία από την Ιωνία στην Αθήνα για να γίνει οικείος και φίλος του **Περικλή** του οποίου έγινε δάσκαλος.

Ανανέωσε την παλαιότερη φιλοσοφία δια το «*Άπειρον*» ως αδιαμόρφωτη μάζα, από όπου εκκρίνονται σε σπερματική μορφή τα στοιχεία της ύλης και επηρέασε την ατομική φιλοσοφία όσο και τα πνευματοκρατικά συστήματα του **Σωκράτη** και του **Αριστοτέλη**.

Κατηγορήθηκε για αθεΐα από τους αντιπάλους του και επέστρεψε στην Ιωνία όπου ίδρυσε φιλοσοφική σχολή πιθανώς στην Λάμψακο.

Ε. Ρούσσο

(*διδάκτωρ φιλοσοφίας*)

*Τὸ ΟΝ οὐδὲ γὰρ χρῆμα γίγνεται, οὐδὲ ἀπόλλυται,
ἀλλ' ἀπ' ἐόντων χρημάτων συμμίσγεται τε καὶ διακρίνεται.*

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Αρχέλαος
Πλάτων

ΑΝΑΞΑΡΧΟΣ

Άβδηρα, Θράκη 380 – 320 π.Χ.

Φιλόσοφος **Σκεπτικός**.

Δάσκαλος του Πύρρωνα.

Ακολούθησε τον Μεγάλο Αλέξανδρο.

Έργα:

«Περί βασιλείας»

(σώζονται αποσπάσματα)

- Ένας των «Αλεξάνδρου κολάκων».
- ή «Κατεγέλα Αλέξανδρον εαυτόν έκθειούντα».
- Μίσος προς τους τυράννους.
- Δίδαξε την απειρία των κόσμων μέσα στο Σύμπαν

*«Ὅ,τι ἂν καὶ ὅπως πραχθῆ ἐκ βασιλέως
τοῦτο δίκαιον νομίζει».*

*«Χαλεπὸν χρήματα συνεγείρεσθαι
χαλεπώτερον δέ φυλακὴν περιθῆναι».*

Κρίσεις:

Για τον Ανάξαρχο λέγεται ότι εξ αιτίας του έκδηλου μίσους του προς τους τυράννους βρήκε μαρτυρικό θάνατο κατά διαταγή του Νικοκρέοντα, τυράννου της Κύπρου. Οι μαρτυρίες που τον περιγράφουν ως ένα κόλακα του Αλέξανδρου προέρχονται από τους αντιπάλους του Περιπατητικούς.

Οπαδός της ατομικής φιλοσοφίας δίδασκε την απειρία των κόσμων μέσα στο σύμπαν και την «*ήθική*» του **Δημόκριτου** όπου όμως αντικαθιστούσε την «*άθαμβή*» και την «*ευθυμιά*» με την «*ἀπάθειαν*» και την «*εύκολίαν*». Σκοπός της αγωγής του η ευδαιμονία γι' αυτό του απέδωσαν την επωνυμία «*εύδαιμονικός*». Από το έργο του «*Περί βασιλείας*» σώζεται μικρό απόσπασμα.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Πλούταρχος
Αριανός
Λουκιανός

ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ

Μίλητος, Ιωνίας 650 π.Χ. – 546 π.Χ.

Φιλόσοφος.

Κορυφαίος εκπρόσωπος του **Υλοζωισμού**.

Από αριστοκρατική οικογένεια.

Έργα:

«Περί φύσεως»

Η μάζα του «Απείρου» είναι αθάνατος και «Ανόλεθρος».

Αιώνια κίνηση του σύμπαντος από την οποία επήλθεν η καταγωγή των κόσμων.

Το άπειρον είναι αιώνιο και άφθαρτο.

Απ' αυτό ξεκινούν όλες οι αντιθέσεις.

Άπειροι σε αριθμό κόσμοι που έχουν μεταξύ τους την ίδια απόσταση.

- Μέτρησε την περιφέρεια του Ηλίου και της Γης.
 - Η Γη είναι μετέωρη.
 - Καταγωγή ανθρώπων εξ *«ἀλλοειδῶν ζώων»*.
 - Αποθεοποίηση των φυσικών φαινομένων.
 - Η γένεση του κόσμου άρχισε από την αδιαμόρφωτη μάζα του *«Απείρου»*.
 - Αιώνια κίνηση.
-

Κρίσεις:

Η σημασία της φιλοσοφίας του Αναξίμανδρου υπήρξε προσδιοριστική για την διαμόρφωση ολόκληρης της προσωκρατικής σκέψης και όχι μόνον της φιλοσοφικής. Με τις έννοιες του απείρου, του κύκλου, της σφαίρας και με τις επιδόσεις του στην αστρονομία γενικά ώθησε τους Πυθαγόρειους και τους Ελεάτες στην κοσμολογία και την οντολογία. Με τη θεωρία του για την καταγωγή των ανθρώπων «ἐξ ἄλλοειδῶν ζώων» επηρέασε την ανθρωπογονία του **Εμπεδοκλή**. Όσο για τις σκέψεις του για την καταγωγή του ανθρώπου αναδεικνύεται σαν πρόδρομος του **Δαρβίνου**.

Ανεζήτησε μίαν άπειρον αρχήν των πεπερασμένων πραγμάτων πέραν των μορφών της ύλης που ήσαν αντικείμενον της εμπειρίας. Ο Αναξίμανδρος ήταν γεμάτος επιστημονική περιέργεια. Λέγεται πως ήταν ο πρώτος άνθρωπος που έφτιαξε ένα χάρτη. Υποστήριζε πως η γη είχε σχήμα κυλίνδρου.

Ε. Ρούσσο

(διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

Θεόφραστος

ΑΝΑΞΙΜΕΝΗΣ

Μίλητος, Ιωνίας 585 π.Χ. – 525 π.Χ.
Φιλόσοφος.
Εκπρόσωπος **Υλοζωισμού**.

Έργον:

«Περὶ φύσεως»

Το σύμπαν απαρτίζεται από την μάζα του Αέρα
(σαν ύλη και ενέργεια).

Οι Πλανήτες κινούνται περί την Γην.

Οι Απλανείς στον ουράνιο θόλο *«ἤλων πεπηγμένοι»*

«Ὡσπερ τὴν ἡμετέραν κεφαλὴν στρέφεται τὸ τίλιον»

«Ὅλον τὸν κόσμον πνεῦμα καὶ ἀήρ περιέχει»

- Ἄσκησε μεγάλη επίδραση στον **Πυθαγόρα**.
 - Βαθμοὶ πυκνότητος του αέρα.
 - Ἐκαμε αμεσότερα νοητὸ το *«Ἄπειρον»*.
 - Ο κόσμος ἔχει σχῆμα ημισφαιρικό με τὴ Γη στη βάση.
 - Ἡ θεωρία του για τον αέρα φαίνεται μάλλον απλοϊκή.
 - Ἡ Γη εἶναι τραπεζοειδής και λαμβάνει το φως τῆς ἀπὸ τον ἥλιον.
-

Κρίσεις:

Ο Αναξιμένης πέτυχε να κάνει ορισμένα καθοριστικά βήματα για την εξέλιξη της ιωνικής φυσικής. Προώθησε το πρόβλημα από την μυθική κοσμογονία στην επιστημονική κοσμολογία και την κοσμογονία, δηλαδή από την περιγραφική εξήγηση της καταγωγής του κόσμου στη λογική θεώρηση της δομής του καθαυτήν. Θέτει ως κοσμολογική αρχή τον **Αέρα**, που όταν αραιώνεται γίνεται φωτιά, όταν πυκνώνεται γίνεται άνεμος και ύστερα από διαδοχικές πυκνώσεις νέφος, νερό, χώμα, από τα οποία γίνονται τα άλλα σώματα.

Ο κόσμος γυρίζει σαν μυλόπετρα, τα ουράνια σώματα είναι γύρω από τη Γη όπως το καπέλο στο κεφάλι, οι απλανείς είναι καρφωμένοι στον ουρανό, ο Ήλιος είναι πλατύς σαν πέταλο. Η επιφάνεια του ουράνιου θόλου είναι κρυσταλλική.

*«Οἶον ἢ ψυχὴ ἢ ἡμετέρα ἀήρ οὖσα συγκρατεῖ ἡμᾶς,
καί, ὅλον τόν κόσμον πνεῦμα καί ἀήρ περιέχε»*

E. N. Ρούσσο
(διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Αριστοτέλης

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ο Ρόδιος

Ρόδος, 1^{ος} αι. π.Χ.

Περιπατητικός φιλόσοφος.

Ανέπτυξε δραστηριότητα στη Ρώμη.

Έργα:

Ανέλαβε να συγκεντρώσει, να κατατάξει, να επιμεληθεί και να εκδώσει τα συγγράμματα του **Αριστοτέλη** (Ρώμη 40-30 π.Χ.). Πλήρης κατάλογος των έργων του ακόμη και των χαμένων.

Κατηγορίες:

«Περὶ διαιρέσεως»

«Περὶ παθῶν»

«Περὶ ἀρχῶν»

- Δίδαξε αριστοτελική φιλοσοφία στην Αθήνα.
 - Πρώτος σχολιαστής.
 - Απέδιδε θεμελιακή προπαιδευτική σημασία στα «*Λογικά*» συγγράμματα του Αριστοτέλη.
-

Κρίσεις:

Ο Ανδρόνικος στην έκδοση του των αριστοτελικών συγγραμμάτων, πρόταξε ως εισαγωγή περιγραφή της μεθόδου που ακολούθησε, το βίο του Αριστοτέλη και πλήρη κατάλογο των έργων του φιλοσόφου.

Τα Αριστοτελικά έργα, στην μορφή που τα δημοσίευσε ο Ανδρόνικος, έγιναν η βάση όχι μόνο για την κατανόηση της αριστοτελικής διδασκαλίας στον «Περίπατο» στην Αθήνα αλλά και για τις αριστοτελικές σπουδές γενικότερα ως την εποχή μας. Η παράδοση των αριστοτελικών συγγραμμάτων βασίζεται στη μορφή που έχει δώσει σ' αυτά ο Ανδρόνικος.

Επιμελήθηκε να εκδώσει τα διδακτικά συγγράμματα του **Αριστοτέλη**, δηλαδή τα «*αυτόγραφα*» που ο μεγάλος φιλόσοφος χρησιμοποιούσε κατά την διδασκαλία του.

ΑΝΝΙΚΕΡΙΣ

Κυρήνη, Κυρηναϊκή 330-270 π.Χ.

Φιλόσοφος – **Ηδονιστής**.

Μαθητής του **Αντίπατρου** του Κυρηναίου.

Κυρηναϊκή σχολή.

Έργα:

Δεν σώζονται έργα του.

- Κυρηναϊκή φιλοσοφία.
 - Ηδονή όχι μόνον «ιδιοπαθητική», δηλαδή ατομική, αλλά και ως «συμ-παθητική», δηλαδή κοινωνική.
 - Αντίθεση με τον **Επίκουρο** και τον **Αρίστιππο**, τον ιδρυτή της Κυρηναϊκής Σχολής.
 - Η λογική από μόνη της δεν μπορεί να μας εξασφαλίσει από το λάθος.
 - Συλλογική ζωή και κοινωνικές αξίες
 - «*Τον φίλο να μην τον αποδέχεσαι μόνον για την χρησιμότητά του*»
-

Κρίσεις:

Ο Αννίκερις, μαθητής του ιδρυτή της Κυρηναϊκής σχολής Αριστίππου, απέφυγε να δώσει ακριβή ορισμό της «*Ευδαιμονίας*» για να μην περιορίσει το σκοπό της ζωής σε ένα μόνο πεδίο και δίδασκε ότι κάθε πράξη, ανάλογα με την ηδονή που προσπορίζει στο άτομο, έχει μέσα της το σκοπό αυτό. Διεύρυνε το κριτήριο αναγνωρίζοντας την ηδονή όχι μόνον ως «*Ιδιοπαθητική*» δηλαδή ατομική αλλά και ως «*Συμπαθητική*» δηλαδή κοινωνική.

Προβάλλει πιο εκλεπτυσμένες απόψεις για την ηδονή και την απόλαυση. Τονίζει πως η πραγματική χαρά και απόλαυση πετυχαίνονται στην κοινότητα, την φιλία, την ομάδα, την πολιτεία.

Παραδεχόταν και ορισμένες υποχρεώσεις του ατόμου απέναντι στην πατρίδα, στους συγγενείς και στους φίλους, ύστερα από την διαπίστωση ότι η ηδονή εξαρτάται από τις σχέσεις του ατόμου με το περιβάλλον του.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Αιλιανός

ΑΝΤΙΟΧΟΣ

Ασκαλών, Παλαιστίνης 130 – Μεσοποταμία 68 π.Χ.

Πλατωνικός φιλόσοφος.

Ιδρυτής της πέμπτης Ακαδημίας.

Διδάσκαλος του **Κικέρωνα**.

Μαθητής του **Φίλωνα**.

Έργα:

*«Έκθεσις, Ακαδημαϊκῆς, Περιπατητικῆς καὶ
Στωικῆς φιλοσοφίας.»*

(επεδίωξε να αποδείξει ότι οι τρεις
σχολές δε διαφέρουν στην ουσία)

-
- Διαμάχη με τους «Σκεπτικούς» ότι είναι αντίφαση να «βεβαιώνει» κανείς πως τίποτε δεν μπορεί να «βεβαιωθεί» και παράλληλα να «αποδεικνύει» πως τίποτε δεν μπορεί να «αποδειχθεί».
 - Ένας εκλεκτικός φιλόσοφος που άνοιξε τον
 - δρόμο για την εξέλιξη του *Νεοπλατωνισμού*.
-

Κρίσεις:

Ο Αντίοχος αγωνίστηκε για να απαλλάξει την Ακαδημία από την επίδραση του σκεπτικισμού και να επαναφέρει την γνήσια πλατωνική παράδοση. Στο πρόβλημα της αλήθειας δέχτηκε τη θέση του στωϊκού **Χρύσιππου** για την εννοιακή παράσταση, σαν μέσο για τη γνώση ενώ στο πρόβλημα της ευτυχίας επισήμανε ως ιδανικό την απάθεια. Γι' αυτό ήλθε σε σύγκρουση ακόμα και με το δάσκαλό του τον **Φίλωνα**, εκείνον ακριβώς που είχε εισαγάγει το σκεπτικισμό στην Ακαδημία. Όλες οι παραπάνω θέσεις του δείχνουν ότι ο Αντίοχος δεν ήταν παρά ένας εκλεκτικός.

Προσπάθησε να αποδείξει ότι οι τρεις σχολές, Ακαδημαϊκή, Περιπατητική και Στωϊκή διαφέρουν μόνον στην διατύπωση και όχι στην ουσία.

Αν και όχι ιδιαίτερα δημιουργικός φιλόσοφος, άσκησε σημαντική επίδραση και αναγνωρίζεται ότι αυτός άνοιξε το δρόμο στους μεταγενέστερους νεοπλατωνικούς.

*«Ἐν Ἀκαδημίᾳ φιλοσοφεῖ τὰ Στωϊκὰ»
(Σέξτος)*

Πηγές:

Κικέρων
Σέξτος

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ

Ταρσός, Κιλικίας – Πέθανε το 137 π.Χ.

Στωικός φιλόσοφος.

Εκπρόσωπος της «Παλαιάς Στοάς».

Μαθητής του **Διογένη**.

Έργα:

«Περὶ κόσμου»

«Περὶ οὐσίας»

«Περὶ ψυχῆς»

«Περὶ ζώων»

«Περὶ μαντικῆς»

«Περὶ τοῦ Σωκράτους δαιμονίου»

«Περὶ θεῶν»

κ.ά.

- Αγωνίστηκε για την γνήσια στωική παράδοση.
 - Εδέχθη επιθέσεις από τον **Καρνεάδη**.
 - Τερμάτισε τη ζωή του παίρνοντας δηλητήριο.
-

Κρίσεις:

Ο Αντίπατρος ασχολήθηκε με τα σημαντικότερα προβλήματα της στωικής φιλοσοφίας και οι θέσεις του είναι σύμφωνες με τις ιδέες των μεγάλων δασκάλων της «Παλαιάς Σχολής»

Κριτήριο της αλήθειας είναι η «καταληπτική φαντασία», δηλαδή η εννοιακή παράσταση. Το Σύμπαν έχει ορισμένο σχήμα, το σφαιρικό, που διευκολύνει την κίνησή του. Η ουσία είναι σωματική, δηλαδή από ύλη και η Ψυχή είναι θερμή πνοή. Περισσότερη σημασία έχει η διδασκαλία του Αντίπατρου πάνω στα ηθικά προβλήματα.

Ο Άνθρωπος πρέπει να κάνει πάντα και χωρίς παρεκκλίσεις αυτό που εξαρτάται από τη δύναμή του, για να πετυχαίνει αυτό που πρωταρχικά ανταποκρίνεται στη φύση του.

E. N. Ρούσος
(διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:

Καρνεάδης

ΑΝΤΙΣΘΕΝΗΣ

Αθήνα, 455 – 360 π.Χ.

Κυνικός φιλόσοφος. Ιδρυτής της σχολής.
Μαθητής του **Σωκράτη**.

Έργα:

62 τίτλοι έργων

«Αΐαντος λόγοι»
«Περὶ Ὀδυσσέως»
«Ὁρέστου ἀπολογία»
«Ἀλήθεια»
«Κύρος»
«Ἀλκιβιάδης»
«Μενέξενος»
«Ἡρακλῆς»

- Η αρετή είναι διδακτή.
 - Ο έρωτας «κακία τῆς φύσεως».
 - Υπάρχει μόνον ένας Θεός και αυτός δεν μοιάζει με κανένα.
 - Καλύτερα να τρελαθώ παρά να παραδοθώ στις αισθήσεις.
«Μανείην μᾶλλον ἢ ἡσθεῖην».
 - Ευδαιμονία η αυτάρκεια.
 - Υπόδειγμα Αττικού πεζού λόγου.
 - Ο **Πλάτων** τον χαρακτηρίζει: «ὄψιμαθῆ γέροντα».
 - Περιφρονεί την τέχνη και την πολυμάθεια.
 - Αγαθόν (κτῆμα) είναι δια τον άνθρωπον ότι του ανήκει.
 - Πολιτική θέσις: «Μία ποιμνη και εἷς ποιμῆν».
«Αἰσχροὺν το γ' αἰσχροὺν, καν δοκει και μη δοκει»
-

Κρίσεις:

Ο Αντισθένης δεν απέδιδε ποτέ αξία εκτός από την απλή καλοσύνη. Συναναστρεφόταν τους ανθρώπους της δουλειάς και του μόχθου και ντυνόταν όπως εκείνοι. Πίστευε στην «επιστροφή στην φύση».

«Δεν έπρεπε να υπάρχει κυβέρνηση, ούτε ατομική ιδιοκτησία, ούτε γάμος, ούτε επίσημη θρησκεία».

«Η αρετή μπορεί να διδαχθεί»

B. Russel
(Φιλόσοφος)

Ο Σωκράτης τον θαύμαζε για τον εγκρατή και σχεδόν ασκητικό βίο του, την ήρεμη ανεξαρτησία του και την δύναμη του χαρακτήρα του. Έδωσε μια πρακτική κατεύθυνση στη φιλοσοφία διδάσκοντας την «αυτάρκεια» και την επιστροφή σε μια φυσική ζωή. Ήταν αντι-ηδονιστής και φανατικός της σεξουαλικής αποχής. *«Μανείην μάλλον ἢ ἡσθείην».*

Δίδαξε ότι η αρετή είναι διδακτέ, ότι μόνον αυτή φτάνει για την ευτυχία του ανθρώπου, ότι είναι πράξη και δεν χρειάζεται ειδικές γνώσεις, ότι οι κοινωνίες καταστρέφονται όταν οι πολίτες δεν μπορούν να διακρίνουν τους κακούς από τους καλούς.

E. Ρούσσος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Πλάτων

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ

Τύανα, Καππαδοκίας, 1^{ος} αι. μ.Χ.
Φιλόσοφος, **Στωικός**.
Νέο-Πυθαγόρεια κατεύθυνση.
Δάσκαλος της σοφίας και της αρετής.

Έργα:

«Περὶ θυσιῶν»
«Περὶ τοῦ Πυθαγορικοῦ βίου»
«Ἱστορία τοῦ Ἀπολλωνίου Τυρίου»
(Έχουν σωθεῖ και 77 ἐπιστολές)

- Ασκητικός με ισχυρή βούληση.
 - Οι οπαδοί του πίστευαν ότι είχε υπερφυσικές δυνάμεις να προμαντεύει το μέλλον, να εκβάλλει δαιμόνια, να θεραπεύει ασθενείς.
 - Αρνιόταν την κρεοφαγία, τη σεξουαλικότητα και την οινοποσία.
 - Επισκέφθηκε τους Αμφικτίονες στις Θερμοπύλες.
 - Προσδοκούσε την «*Ανόρθωση της ελευθερίας των Ελλήνων*».
-

Κρίσεις:

Ο Απολλώνιος υπήρξε για τους εθνικούς περίπου, ό,τι ο Χριστός για τους Χριστιανούς. Τυπικότερος εκπρόσωπος του θρησκευτικού φιλοσοφικού συγκρητισμού.

Διακρίνει ένα και ύψιστον Θεόν, ο οποίος μόνον δια της διανοίας γίνεται καταληπτός και δεν πρέπει να ονομάζεται δια λέξεων, ούτε να προσφέρονται εις αυτόν θυσίες.

Μετά τον θάνατό του λατρεύτηκε ως ήρωας ή θεός και τιμήθηκε με βωμούς και αγάλματα. Είχε ανατεθεί στον **Φιλόστρατο** να γράψει τα «*Εἰς τόν Τυανέα Ἀπολλώνιον*», μια βιογραφία του σε οκτώ βιβλία με πολλά μυθιστορηματικά και φανταστικά στοιχεία.

Ε. Ν. Ρούσσος
(διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:

Φιλόστρατος
Ευσέβιος
Ιάμβλιχος

ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ

Κυρήνη, Κυρηναϊκή 435 π.Χ. – 355 π.Χ.

Φιλόσοφος, **Ηδονιστής**.

Ιδρυτής της Κυρηναϊκής Σχολής.

«Σωκράτους ακουστής».

Έργα:

Διάλογοι & διατριβαί:

«Περὶ παιδείας»	} Δε σώζονται
«Περὶ ἀρετῆς»	
«Προτρεπτικός»	
«Ναυαγοί»	
«Φυγάδες»	

«Ἐχω Λυδίαν καὶ οὐκ ἔχομαι ὑπ' αὐτῆς
ἐπεὶ τὸ κρατεῖν καὶ μὴ ἠττάσθαι ἡδονῶν
ἄριστον»

-
- - Αισθησιοκράτης.
 - Αναζήτηση της ευδαιμονίας και ταύτισή της με την ηδονή.
 - Αδυνατεί να εξηγήσει τη γένεση των αισθημάτων.
 - Αξία των γνώσεων μόνον δια την πρακτική τους χρησιμότητα.
 - Το αγαθόν συμπίπτει με το ευχάριστον.
 - Μόνον το παρόν μας ανήκει.
 - «Οὐδ' εἰς πολιτείαν ἑμᾶυτὸν κατακλείω,
ἀλλὰ ξένος πανταχοῦ εἰμί».
 - *Ακόμη και η ηδονή είναι αρκετή*
-

Κρίσεις:

Κύριο θέμα της φιλοσοφίας του Αρίστιππου ήταν η αναζήτηση της «*Ευδαιμονίας*» και η ταύτισή της με την **ηδονή**. Συνέπεια τούτου παρουσιάζεται η υπαρξιστική απομόνωση του Παρόντος με απώθηση από την συνείδηση των Περασμένων και των Μελλοντικών στιγμών.

Η ευδαιμονική αυτή ηθική που συνδυάζει το ζήλο για την ελευθερία με την απόλαυση της ηδονής, συνεπάγεται την άρνηση της απληστίας για τα οικονομικά αγαθά. Την χαρακτηρίζει επίσης η προσήλωσή του προς την αξία της παιδείας η οποία εφοδιάζει τον άνθρωπο με διδάγματα χρήσιμα στην ανδρική ηλικία.

Τα σωματικά αισθήματα ηδονής είναι πηγαία και ισχυρά. Οι υλιστικές ηδονές (προκαλούνται από τα αισθήματα) είναι ανώτερες επειδή είναι άμεσες. Η φιλοσοφία είναι η τέχνη της ζωής και μάλιστα ένα είδος «*Μετρητικής τέχνης*».

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

Οπαδοί:

Θεόδωρος
Ηγησίας

ΗΔΟΝΙΣΤΕΣ

Φιλόσοφοι που υποστήριζαν ότι η αισθησιακή ηδονή είναι το ανώτατο αγαθό και συνιστά αυτό που ονομάζουμε ευδαιμονία (ευτυχία). Κάθε οργανισμός από την φύση του επιδιώκει την ηδονή και αποφεύγει τις δυσάρεστες καταστάσεις.

ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΟΣ

Τάραντας, Κάτω Ιταλία 354 - Αθήνα 300 π.Χ.
Φιλόσοφος.
Θεωρητικός της μουσικής.
Μαθητής του **Αριστοτέλη**.

Έργα:

«Ρυθμικά»

«Νόμοι παιδευτικοί»

«Ιστορικά ύπομνήματα»

«Βίοι»

«Πυθαγορικά»

(453 έργα σχετικά με τη μουσική, τη φιλοσοφία, την ιστορία κ.ά.)

- Οδηγός του η καθαρή εμπειρία.
- Κριτήριο μουσικής η ακοή.
- Θεραπευτική επίδραση μουσικής.
- Διέκρινε έξη είδη τετραχόρδων.
- Ανάπτυξη της βιογραφίας ως λογοτεχνικό είδος.

*«Τὸ καλῶς ἀπολαμβάνειν καὶ δοξάζειν
ὀλίγοις ὑπάρχειν».*

Κρίσεις:

Ο Αριστόξενος, αναζητώντας, όπως και οι πυθαγόρειοι, την παρόρμηση του «*ἦθους*» στους σύγχρονούς του δραματικούς ποιητές αντιπαθούσε κάθε υπερβολική εκλέπτυνση καθώς και την κατάχρηση των ημιτονίων και των τετάρτων του τόνου.

Η όλο και μεγαλύτερη χρήση τους, γνώρισμα των νεωτέρων τάσεων που στόχευαν μάλλον προς την ηδυπάθεια παρά προς την αυστηρότητα υπήρξε προφανώς μια από τις δραματικότερες αλλαγές στην εξέλιξη της αρχαίας ελληνικής μουσικής.

Συμπαθούσε περισσότερο το «*διατονικό*» γένος θεωρώντας ότι ταιριάζει περισσότερο στο αυτί και στην ανθρώπινη φύση η οποία δύσκολα συνηθίζει τα μικροδιαστήματα του «*εναρμονίου*».

Ανέπτυξε την θεωρία ότι το σώμα και η ψυχή του ανθρώπου συνδέονται μεταξύ τους με τον ίδιο τρόπο όπως η αρμονία και η μουσική με τα μέλη του μουσικού οργάνου.

Πηγές:
Ιάμβλιχο

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Στάγिरα, Χαλκιδικής, 384 π.Χ. – Χαλκίδα 322 π.Χ.

Κορυφαίος φιλόσοφος & επιστήμονας.

Ιδρυτής της **Περιπατητικής Σχολής**.

Ο μεθοδικότερος και πολυμερέστερος νους.

Φοίτησε στην Ακαδημία Πλάτωνος.

Ανέλαβε τη μόρφωση του **Αλέξανδρου**.

Εδίδαξε στο **«Λύκειον»** δημόσιον γυμναστήριον
κάτω από τον Λυκαβηττό (334-323).

Έργα:

Α) Λογικά

«Περὶ ἑρμηνείας»

«Κατηγορίαι»

«Τοπικά»

«Περὶ σοφιστῶν»

«Ἀναλυτικὰ πρότερα»

«Ἀναλυτικὰ ὕστερα»

Δ) Ανθρωπολογικά

«Περὶ ψυχῆς»

«Μικρὰ φυσικά»

Ε) Ηθικά

«Ἠθικά μεγάλα»

«Ἠθικά εὐδήμεια»

«Ἠθικά Νικομάχεια»

Β) Οντολογικά

«Μετὰ τὰ φυσικά»

«Ῥητορικὴ τέχνη»

«Περὶ ποιητικῆς»

Γ) Φυσική

«Φυσικὴ ἀκρόασις»

«Περὶ οὐρανοῦ»

«Μετεωρολογικά»

«Περὶ γεννέσεως»

«Περὶ ζῶων μορίων»

ΣΤ) Πολιτικά

«Πολιτικά»

«Ἀθηναίων πολιτεία»

Κρίσεις:

Κορυφαίος φιλόσοφος και επιστήμονας της κλασικής εποχής, ο σημαντικότερος, μεθοδικότερος και πολυμερέστερος του αρχαίου κόσμου και ένας από τους μεγαλύτερους στοχαστές όλων των εποχών και θεμελιωτής πλήθους κλάδων της επιστήμης.

Από τα έργα του δεν διεσώθη τίποτε το αυθεντικό και όσα γνωρίζουμε προέρχονται από την περισυλλογή και έκδοση των έργων του από τον **Ανδρόνικο Ρόδιο** στη Ρώμη (περ. 40-30 π.Χ.) με βάση τα αυτόγραφα από το προσωπικό του αρχείο που είχαν αποθηκεύσει οι συγγενείς του στην Τρωάδα.

Ο Αριστοτελισμός είναι συνυφασμένος με την ίδια τη φιλοσοφία. Μεγάλο μέρος του εννοιολογικού εξοπλισμού, της μεθοδολογίας και του τεχνικού λεξιλογίου που χρησιμοποιεί η φιλοσοφία προέρχεται από τον Αριστοτέλη. Ο προβληματισμός γύρω από τη φύση, τις υποδιαιρέσεις, την οριοθέτηση της φιλοσοφίας έχει ως ένα βαθμό τις ρίζες του εκεί.

«Ἐστὶ δὲ τις κοινὴ δύναμις ἀκολουθοῦσα πάσας, ἣ καὶ ὄτι ὄρᾳ καὶ ἀκούει αἰσθάνεται».

Επηρεάστηκαν:

Αβερρόης
Θωμάς Ακινάτης
Εμμανουήλ Καντ
Έγγελος
Μάρτιν Χάιντεγκερ, κ.ά.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ (Β)

Λογική

Δια την Λογική ο Αριστοτέλης πίστευε ότι είναι η επιστήμη για την απόδειξη της αλήθειας που φτιάχνει τους αναγκαίους κανόνες της νόησης, που μας οδηγεί στη γνώση.

Κάθε συλλογισμός αποτελείται από τρία μέρη:

- α) Μια μείζονα πρόταση
- β) Την ελάσσονα πρόταση
- γ) Το συμπέρασμα.

Έννοια { ιδιότητα
υπόσταση
γένος
είδος

Μεταφυσική

Υπάρχουν τρία είδη ουσιών:

- 1) Εκείνες που είναι αισθητές και φθαρτές.
- 2) Εκείνες που είναι αισθητές και άφθαρτες.
- 3) Εκείνες που δεν είναι ούτε αισθητές ούτε άφθαρτες.

Για την ύπαρξη ενός όντος η ύλη αποτελεί τη δυνατότητα της πραγμάτωσής του και η μορφή την ενεργό παρουσία του.

Ηθική

Ο άνθρωπος «*Ἀρχὴ καὶ γεννητὴ τῶν πράξεων ὥσπερ καὶ τῶν τέκνων*».

Η ευδαιμονία πραγματώνεται με την ηθική αρετή η οποία είναι δεξιότητα της ψυχής.

Θεός: Αιώνια και τέλεια πνευματική προσωπικότητα.

Πολιτική

Η τέχνη του οργανωμένου βίου των ανθρώπων.
Ἄνθρωπον φύσιν πολιτικὸν ζῶον». Μόνον σε μία πολιτική κοινωνία μπορεί να επιτύχει ο άνθρωπος την ηθική τελείωση.

Ψυχή

Η ψυχή είναι ο πρώτος αυτοσκοπός ενός σώματος φυσικού που έχει μέσα του ζωή.
«Πάντα γὰρ φύσει ἔχει τι θεῖον»

Εντελέχεια

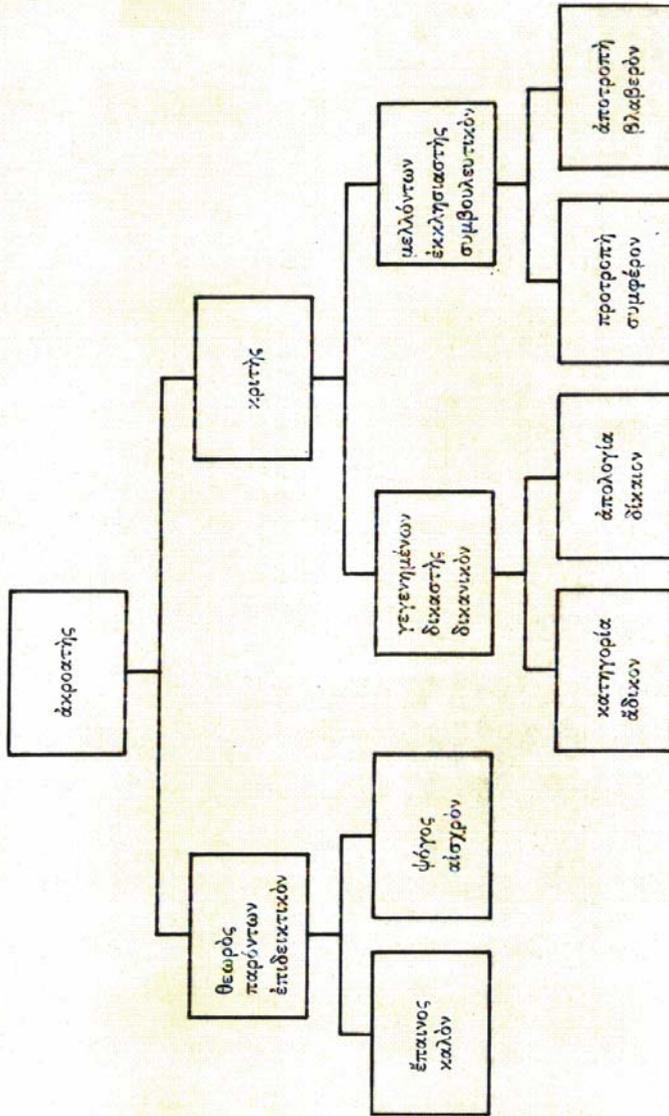
ΕΝ
ΤΕΛΟΣ (σκοπός)
ΕΧΩ

Θέματα:

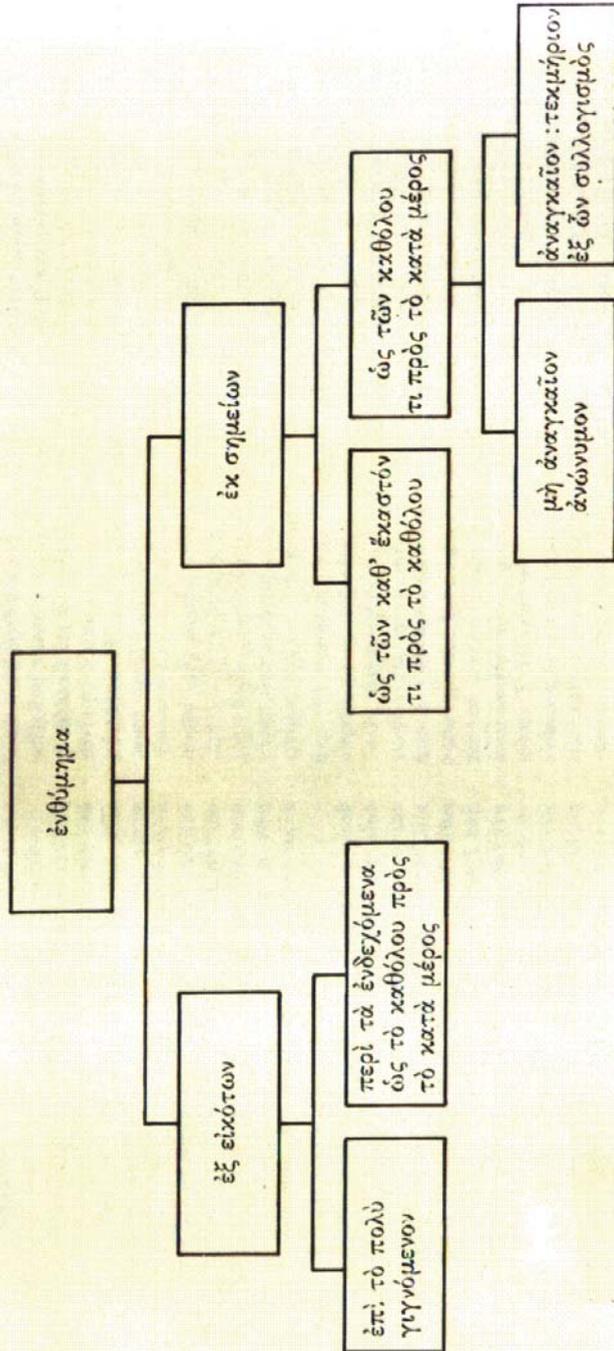
Η λογική ως διαλεκτική σχέση.
Έννοια, κρίση, συλλογισμός.
Οι αρχές της αντιφάσεως.
Η απόδειξη.
Η ρητορική.
Η ουσία.
Η ύλη και η μορφή.
Δύναμις και ενέργεια.
Το όντως ον.
Ο Θεός ως πρώτη αρχή.
Η φυσική.
Η κοσμολογία.
Η ψυχολογία.
Η ψυχή και το σώμα.
Η ηθική.

\

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΡΗΤΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΡΗΤΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ (Αριστοτέλης)

ΑΡΙΣΤΩΝ

Χίος, 3^{ος} αι. π.Χ.

Φιλόσοφος **Στωικός**.

Μαθητής του **Ζήνωνα** του Κιτιέα.

Φίλος του **Κλεάνθη**.

Ίδρυσε δική του σχολή.

Έργα:

«*Επιστολαί*»

«*Ερωτικά ὄμοια*»

- Μονομερής ενασχόληση με την ηθική.
 - Προσέγγιση με τους «*Κυνικούς*».
 - Απόρριψη της λογικής & της φυσικής που τις κατέτασσε στα «*άχρηστα*» και τις θεωρούσε «*Οὐδέν πρὸς ἡμᾶς*».
 - Απέδιδε σημασία μόνον στην αρετή.
 - Θεωρούσε αδιάφορα τα εξωτερικά πράγματα.
 - Φρόνηση η υγεία του πνεύματος.
-

Κρίσεις:

Η απόκλιση του Αρίστωνα από τη στωική διδασκαλία εκδηλώθηκε με τη μονομερή ενασχόληση του με την ηθική.

Ήταν ιδιαίτερα πειστικός και, όπως λεγόταν ουδείς άλλος εκτός από τον **Αρκεσίλαο** δεν είχε μεγαλύτερη απήχηση στην εποχή του. Ωστόσο οι φιλοσοφικές του θέσεις δεν έγιναν αποδεκτές από τους άλλους στωικούς και έτσι δεν είχε συνέχεια.

Ο **Διογένης ο Λαέρτιος** παραδίδει την πληροφορία ότι, σύμφωνα με το στωικό **Παναίτιο** έργα που αποδίδονται στον Αρίστωνα ανήκουν στον συνώνυμο του περιπατητικό φιλόσοφο Αρίστωνα τον Κείο και ότι τα μόνα κείμενα που έγραψε ο ίδιος ο Αρίστων ο Χίος ήταν οι «**Επιστολές**».

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Παναίτιος

Φιλία με:

Κλεάνθη
Αρκεσίλαο

ΑΡΙΣΤΩΝ

Κέα, 3^{ος} αι. π.Χ.

Περιπατητικός φιλόσοφος.
Εκλαΐκευση της αριστοτελικής φιλοσοφίας.
Εδίδαξε στην Αθήνα.
Διάδοχος του **Λύκωνα**.

Έργα:

«Ερωτικά ὄμοια»
«Περὶ τοῦ κουφίζειν ὑπερηφανίας»
«Χαρακτῆρες»
«Περὶ γήρωσ»
«Λύκων»

Έγραψε τους βίους:
Ηράκλειτου, Σωκράτη, Επίκουρου, Αριστοτέλη,
Θεόφραστου.
(εσώθησαν λίγα αποσπάσματα)

- Προσπάθεια εισαγωγής στην εκλαϊκευμένη φιλοσοφία.
 - Ενδιαφέρον για τα ηθικά προβλήματα.
 - Απευθύνεται στο ευρύτερο κοινό.
 - «*Να αδιαφορεί κανείς για όσα δεν είναι αρετή ή κακία*»
-

Κρίσεις:

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του Αρίστωνα για τα ηθικά προβλήματα με κριτήριο την διδασκαλία του **Αριστοτέλη** για την «*Μεσότητα*», διαφαίνεται από το έργο του «*Ερωτικά ὅμοια*» και από άλλες πραγματείες του με χαρακτηριστικό περιεχόμενο ανάλογες με τους «*Χαρακτήρες*» του ιδρυτή του Περιπάτου **Θεόφραστου**.

Εξ άλλου μια σειρά από διαλόγους του είχαν ως πρότυπο τους διαλόγους της νεανικής ηλικίας του Αριστοτέλη χαρακτηρίζεται από μία τάση εκλαΐκευσης της αριστοτέλειας φιλοσοφίας. Γι αυτό με το έργο του απευθυνόταν στο ευρύτερο κοινό και υπηρέτούσε την προσπάθεια για εισαγωγή στα προβλήματα της φιλοσοφίας.

Ακολουθώντας την παράδοση του Περιπάτου εγκαινίασε την Λαογραφία ως είδος του γραπτού λόγου. Έγραψε τους βίους του **Ηρακλείτου**, του **Σωκράτη** και του **Επίκουρου**.

Πηγές:

Κικέρων

Παναίτιος

Διογένης ο Λαέρτιος

ΑΡΚΕΣΙΛΑΟΣ

Πιτάνη, Αιολίδος 316 – 241 π.Χ.

Φιλόσοφος – **Σκεπτικός**.

Διευθυντής της Δεύτερης Ακαδημίας.

Επηρεάστηκε από τον **Πύρωνα**.

Έργα:

Ακολουθώντας το παράδειγμα του **Σωκράτη** δε θέλησε να αφήσει γραπτή διδασκαλία.

- Με την διαλεκτική μπορεί κανείς να αντλήσει για κάθε θέμα αντιφατικά και ισοδύναμα συμπεράσματα.
 - Απέρριπτε τις αισθήσεις ως κριτήριο αλήθειας.
 - Πολέμησε τον γνωσιολογικό δογματισμό.
 - Αμφισβήτησε την «καταληπτική φαντασία» του **Ζήνωνα**.
 - «Δεν υπάρχει μέτρο για να κρίνουμε αν η γνώση είναι ορθή ή λανθασμένη»
| Κατά του δογματισμού των «Στωικών».
 - Πάντα «ακατάληπτα».
 - Αποφυγή διατυπώσεως κρίσεων.
 - Το «**Εύλογον**» κριτήριο δια την πρακτικήν ζωήν.
-

Κρίσεις:

Ο Αρκεσίλαος κατέληξε στην «*Εποχή*», δηλαδή την αποχή από κάθε κρίση όταν παρατήρησε ότι με την διαλεκτική μπορεί κανείς να αντλήσει για κάθε θέμα αντιφατικά και ισοδύναμα επιχειρήματα. Δεν υποστήριζε καμία θέση, αλλ' αναιρούσε κάθε θέση που παρουσίαζε ο οιοσδήποτε μαθητής του.

Έθεσε υπό αμφισβήτηση την «*Καταληπτική Φαντασία*», του **Ζήνωνα του Κιτιέα** - του ιδρυτή της στωϊκής σχολής - δηλαδή την εννοιακή παράσταση ως κριτήριο της αλήθειας, παρατηρώντας ότι όλες οι παραστάσεις του ανθρώπου που βασίζονται σε κάτι πραγματικό είναι αδύνατο να μην εξαρτώνται από άλλες βασισμένες σε κάτι μη πραγματικό. Η επιθυμία μόνη της οδηγεί τον άνθρωπο στην πράξη και δεν χρειάζεται «*συγκατάθεσιν*», δηλαδή λογική θεμελίωση. Απέφυγε τον ριζικό αγνωστικισμό, προτείνοντας για την γνώση το «*Πιθανόν*» και γιά την πράξη το «*Εύλογον*».

Ε. Ρούσσο

(διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Διδάσκαλοι:

Θεόφραστος
Αυτόλυκος
Κράντων
Πύρρων

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Κικέρων
Σέχτος

ΑΡΧΕΔΗΜΟΣ

Ταρσός, Κιλικίας 200 π.Χ. – 140 π.Χ.

Στωικός φιλόσοφος.

Ιδρυτής σχολής στην Βαβυλώνα.

Μαθητής του **Ζήνωνα** και του **Διογένη**
του **Βαβυλώνιου**.

Έργα: «Περί στοιχείων»
(αναφέρεται από τον
Διογένη τον Λαέρτιο)

- Προτρέπει: «Ομολογουμένως τῇ φύσει ζῆν»
 - Επιλογή των βασικότερων αγαθών.
 - «Να ζούμε κάνοντας όλα τα πρέποντα»
-

Κρίσεις:

Συνεπής με το γενικό κριτήριο της στωικής φιλοσοφίας, που συνοψίζεται στην προτροπή «*ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν*», ο Αρχέδημος δίδαξε ότι ο άνθρωπος δεν έχει παρά να επιλέγει το βασικότερο αγαθό από ότι είναι φυσικό και να μην παρεκκλίνει από αυτό σε καμιά περίπτωση.

Ο άνθρωπος ζει μέσα σ' ένα κόσμο ανάγκης, αλλά και σοφά διευθετημένο από τον θεϊκό νοῦ. Δεν είναι σωστό να αντιστέκεται ούτε να διαμαρτύρεται για την κοσμική τάξη.

Πηγές:

Στράβωνα
Σενέκα

ΑΡΧΕΛΑΟΣ

Αθήνα, 480 π.Χ. – 410 π.Χ.

Ο αρχαιότερος Αθηναίος φιλόσοφος.

Δάσκαλος του **Σωκράτη**.

Συνδεδειγμένος κρίκος προσωκρατικών.

Έργα:

«Περὶ τῆς ἱερᾶς τέχνης»

«Φυσιολογία»

«Ἐλεγείαι»

«Γένεσις τοῦ κόσμου»

Μορφή του σύμπαντος ο Νους

(σύμφυτος της ύλης)

«Νοῦν πᾶσιν ἐμφύεσθαι ζώοις· χρῆσθαι
γὰρ ἕκαστον καὶ τῶν ζώων τῷ νῷ, τὸ μὲν
βραδυτέρως, τὸ δὲ ταχυτέρως»

- Ηθικά προβλήματα.
 - Πίστευε στην εξέλιξη των ειδών.
 - «Ἐκκριση» θερμού και ψυχρού επέφερε τη γένεση του κόσμου.
-

Κρίσεις:

Ο Αρχέλαος ακολουθώντας τον Αναξαγόρα έθεσε ως μορφοπλαστική αρχή του Σύμπαντος τον «**Νου**» - όχι όμως αμιγή και χωριστό από το μίγμα της ύλης - αλλά σύμφυτο με αυτό. Εξηγούσε τη γένεση του κόσμου με «*Εκκριση*» του «*Θερμού*» και του «*Ψυχρού*» από το αρχικό μείγμα της ύλης και βέβαια ύστερα την επενέργεια του «*Νου*» (θεωρία **Αναξίμανδρου**). Ο Νους είναι ομοιόμορφα κατανεμημένος μέσα από όλα τα ζώα, μόνο που το καθένα απ'αυτά χρησιμοποιεί τον νου με διαφορετική ένταση.

Τη διαμόρφωση των φυσικών σωμάτων από το θερμό και το ψυχρό την εννοούσε μέσα από διεργασίες ανάλογες με την αραιώση και την πύκνωση του αέρα. Προτείνοντας επίσης την θεωρία του **Αναξαγόρα** δίδασκε ότι ο «*Νους*» υπάρχει και στα ζώα.

Για την γένεση της ζωής και την καταγωγή του ανθρώπου πίστευε στην εξέλιξη των ειδών .Ως πρώτος Αθηναίος φιλόσοφος φαίνεται ότι είχε επίδραση στη σύγχρονη του κλασική κοινωνία της Αθήνας.

Ε. Ρούσσο

(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Επίδραση:

Σωκράτης
Ευριπίδης
Αριστοφάνης

Πηγές:

Θεόφραστος
Διογένης ο Λαέρτιος

ΒΙΑΣ

Πριήνη, Ιωνίας 620 – 540 π.Χ. Σοφού

Ένας από τους **Επτά Σοφούς**

.Από ηγεμονική οικογένεια «Καδμείων».

Ταδ' έλεξε:

«Οί πληστοί άνθρωποι κακοί»

«Φρόνησιν άγάπα»

«Νόει τó πραττούμενον»

«Άκουε πολλά»

«Λάλει καίρια»

«Πείσας λαβέ, μη βιασάμενος»

«Μητ' εϋήθης ίσθι, μήτε κακοήθης»

«Άφροσύνην μη προσδέχου»

«Ανάξιον άνδρα μη έπαίνει δια πλοϋτον»

«Κτῆσαι εν μεν νεότητι εϋπραξίαν,

εν δε τῶ γήρα σοφίαν»

-
- Ευεργετικός, αφιλοκερδής, φιλοδίκαιος.
 - Εισηγήθηκε τη συνέλευση των Ιώνων πριν από την υποταγή τους στην Περσία (περ. 546 π.Χ.) και την εγκατάλειψη των Ιωνικών πόλεων.
-

Κρίσεις:

Ο Βίας ήταν πρόσωπο σεβαστό και αποδεκτό απ' όλες τις κοινωνικές ομάδες της πατρίδας του. Έτσι σε αναφεύμενες διαφορές ζητούσαν τη βοήθειά του. Η προσπάθειά του για συνδιαλλαγή είχε πάντα επιτυχία και έμεινε παροιμιώδης η ικανότητά του στην απονομή της δικαιοσύνης.

Η παράδοση έχει αποδώσει στο πρόσωπό του πολλά αποφθέγματα. Οι σχετικά νεώτεροι του ποιητές εγκωμίασαν την δικαιοσύνη του και, αργότερα, ο φιλόσοφος **Ηράκλειτος** εκφράστηκε επαινετικά γι' αυτόν.

Στην Πριήνη του απέδιδαν μετά τον θάνατό του λατρευτικές τιμές ήρωα.

Πηγές:

Πλούταρχος
Διογένης ο Λαέρτιος
Ιππώναξ
Δημόδοκος
Στοβαίος

ΒΙΩΝ

Όλβια, Ευξείνου Πόντου 325 π.Χ. – 255 π.Χ.

Φιλόσοφος – **Κυνικός**.

Θεμελιωτής εκλαϊκευμένης φιλοσοφίας.

Πουλήθηκε δια χρέη ως δούλος.

Διδάχθηκε στην Αθήνα πλατωνική φιλοσοφία.

Έργα:

«*Διατριβή*» (τύπος φιλοσοφικής
πραγματείας πάνω σε ηθικά προβλήματα)

-
-
- Συνοδευόταν από πολυπρόσωπη ακολουθία.
- Εκκεντρικότητες, ευφρολογήματα.
 - Άνεση ομιλίας και ετοιμότητα.
 - Αθεϊστική τοποθέτηση.
 - Δίδαξε περιπλανώμενος.
«*Πόλιν ἐκ πόλεως ἤμειβεν*»
«*Αστειευέσθητι μόνον ἰσοῖς σου*»
 - Διακωμώδησε σημαντικούς φιλοσόφια
 - «*Ἡ καλή φήμη δεῖναι μητέρα των ἐτών*»
 - «*Ἡ ἀλαζονία ἐμποδίζει την προκοπήν*»
 - «*Μεταξύ φίλων ὅλα εἶναι κοινά*»
-

Κρίσεις:

Συνδυάζοντας τις ιδέες που απεκόμισε από την φοίτησή του στους Κυνικούς, ο Βίων παρουσίασε ένα είδος κυνικής-ηδονιστικής φιλοσοφίας. Αρεσκόταν να διακωμωδεί τα πάντα με τα ευφυολογήματά του και από την άποψη αυτή θεωρείται πρόδρομος του **Λουκιανού**.

Τα θέματά του ανέπτυξε στη γλώσσα της καθημερινής ζωής, με συχνές αναφορές στα πράγματα της άμεσης και κοινής εμπειρίας, με αποστροφές στον φανταστικό συνομιλητή έτσι που ο λόγος να παίρνει τη ζωντάνια του διαλόγου. Είχε φιλοπαίγμονα διάθεση και σωκρατική ειρωνεία, θυμοσοφία και ανεκδοτολογία. Απέφευγε πάντα την ορολογία της συστηματικής φιλοσοφίας. Απλούστευση των προβλημάτων ως την απλοϊκότητα.

Μεγαλύτερη από την ίδια την συμβολή του στην φιλοσοφία ήταν η επίδρασή του στους *Περιπατητικούς*.

E. N. Ρούσος
(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Επίδραση σε:

Λουκιανό
Αρίστωνα
Μένιππο
Οράτιο
Σενέκα

Διδάσκαλοι:

Κράτης
Θεόφραστος

ΒΟΗΘΟΣ

Σιδώνα, 2ος αι. π.Χ.

Στωϊκός φιλόσοφος.

Εκπρόσωπος της *Μέσης Στοάς*
της στωϊκής φιλοσοφίας.

Έργα:

«Περί φύσεως»

«Περί εἰμαρμένης»

«Φαινόμενα»

κ.ά.

} Δεν σώζονται

- Ασχολήθηκε με:
Την φυσική ιστορία.
Την αστρονομία.
Την μετεωρολογία.
 - Κριτήριο της αληθείας ο «*Νοῦς*», η «*Αἴσθησις*»,
η «*Ὁρεξις*» και η «*Ἐπιστήμη*».
-

Κρίσεις:

Ο Βόηθος «τάς έκπυρώσεις καί παλιγγενεσίας καταλιπῶν ἠτόμόλυσε εἰς τό δόγμα τῆς ἀφθαρσίας».

Συγκεκριμένα δεχόταν ότι το σύμπαν αποτελεί ζωντανό οργανισμό και επέφερε τροποποιήσεις στην πανθειστική θεωρία των παλαιότερων στωικών. Στις θέσεις αυτές φαίνεται ότι επηρεάστηκε ως ένα βαθμό από τα κοσμολογικά κριτήρια και ο **Αριστοτέλης**. Εισηγήθηκε ακόμα ως κριτήρια της αλήθειας τον «Νουν» την «Αἴσθησιν» την «Ὁρεξιν» και την «Επιστήμην»

Ο άνθρωπος αποτελείται από σώμα και ψυχή. Η ψυχή είναι ένα κομμάτι από το πύρινο παγκόσμιο πνεύμα και σ' αυτό θα επιστρέψουμε.

Πηγές:

Αριστοτέλης
Ἄρατος

ΓΑΪΟΣ

Αθήνα, 100 μ.Χ. – 160 μ.Χ.

Πλατωνικός φιλόσοφος.

«Σχολάρχης» της Ακαδημίας

Διδάσκαλος του **Απουλιανού**.

Έργα:

«Υποτυπώσεις τῶν πλατωνικῶν δογμάτων».

Ερμηνευτικά υπομνήματα.

Τα έργα του δεν σώθηκαν.

-
- «Οϊκίωσις ἀνθρώπου μὲ τὸν ἑαυτὸν του»
 - «Ὁμοίωσις Θεῶ»
 - Δημιούργησε σχολή.
 - Ἄσκησε επίδραση στους νεοπλατωνικούς κύκλους.
 - Τα υπομνήματά του μελέτησαν στην σχολή του **Πλωτίνου**.
-

Κρίσεις:

Ο Γάϊος διετύπωσε τη γνώμη ότι ο Πλάτων διδάσκει σε άλλα σημεία του συγγραφικού έργου του «Επιστημονικώς» και σε άλλα «Εικολογικώς», δηλαδή ότι εκθέτει τις ιδέες του αλλού άμεσα και αλλού έμμεσα, με αλληγορίες και υπαινιγμούς. Έτσι έκανε αισθητή την ανάγκη να μεθοδεύσει ο ερμηνευτής του πλατωνικού έργου τη μελέτη ανάλογα με την περίπτωση και να μην επιμένει σε ένα ενιαίο κριτήριο.

Με αυτόν τον τρόπο ανταποκρίθηκε ταυτόχρονα και στην τάση της εποχής του να αιτιολογεί πλατωνικά το σύγχρονό της προβληματισμό, αναζητώντας στο έργο του Πλάτωνα, έστω και «σπερματικά» τις ιδέες του φιλοσοφικού προβληματισμού των ρωμαϊκών χρόνων.

Πηγές:

Αλβίνος

Απουλήιος (Ρωμαίος)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Λακωνία, 120 π.Χ. – 90 π.Χ.

Επικούρειος φιλόσοφος.
Σχολάρχης του «Κήπου» μετά
τον **Απολλοδωρο**.

Έργα:

«Πρὸς Πολυκίνου ἀπορίας»
«Περὶ τινῶν κατὰ δίαιταν»
«Περὶ ρητορικῆς»
«Περὶ γεωμετρίας»
«Περὶ μετεωρισμοῦ»
«Περὶ ρητορικῆς»
«Περὶ Ἰλιάδος»

} σῶζονται
αποσπάσματα

-
- Ασχολήθηκε με τα προβλήματα:
Φυσικής, Μαθηματικών, Ηθικής,
Ρητορικής και Φιλολογίας.
 - Ρητορική ευτονία.
-

Κρίσεις:

Ο Δημήτριος υπήρξε Επικούρειος φιλόσοφος και πιθανότατα σχολάρχης του «Κήπου». Συνεργάστηκε με μαθητές και φίλους του για να αποσαφηνίσει τις διδασκαλίες παλαιότερων *Επικουρείων* και να τις διασφαλίσει από παρερμηνείες. Έγραψε ακόμη και κατά του φιλοσόφου **Καρνεάδη** επικρίνοντάς τον για τις «*Σκεπτικές*» θέσεις του, επειδή αρνήθηκε την έννοια της αλήθειας και ανέπτυξε την θεωρία της πιθανότητας.

Θεωρείται συγγραφέας ενός λεξικού του **Ιπποκράτη**. Τέλος σε πάπυρο του **Ηρακλείου** έχει βρεθεί τμήμα του έργου του «*Περί μετεωρισμού*»

Πηγές:

Απολλόδωρος
Ηράκλειος (σε πάπυρο)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ο Φαληρεύς

Φάληρο, 345π.Χ. – Αίγυπτος, 283 π.Χ.

Ρήτορας & **Περιπατητικός** Φιλόσοφος,
Γόνος αρχοντικής οικογένειας,
Κυβέρνησε την Αθήνα 317 – 307 π.Χ.
Φίλος του **Πτολεμαίου** του Φιλαδελφεύς.

Έργα:

«Περὶ τῆς δεκαετίας»
«Ὑπὲρ τῆς πολιτείας»
«Χρῆται» (ἀποφθέγματα)
«Μύθων συναγωγή»

} Μόνον αποσπάσματα

-
- Το έργο του από μαρτυρίες.
 - Αριστοτελικές αρχές.
 - Άνοιξε το δρόμο στην πλούσια φιλολογική δραστηριότητα των Αλεξανδρινών.
 - Μετάβαση προς τον **Ασιανισμό**.
 - Έγραψε βιογραφίες διαφόρων επιφανών Ελλήνων.
 - Συναγωγή Αισωπειών μύθων.
-

Κρίσεις:

Το συγγραφικό έργο του Δημήτριου του Φαληρέα είναι σήμερα γνωστό μόνον από μαρτυρίες μεταγενεστέρων συγγραφέων και σύντομα αποσπάσματα. Αντιπροσωπεύει τη μετάβαση από τους αττικούς ρήτορες προς το κίνημα του λεγόμενου «*Ασιανισμού*» όπου εγκαταλείφθηκε η προσκόλληση στο γραμματικό τυπικό της αττικής διαλέκτου.

Στα ηθικά έργα του στηρίζεται κυρίως στις αριστοτελικές αρχές απευθύνεται σε ένα ευρύτερο κοινό και έτσι μεταχειρίζεται στοιχεία εκ του προφορικού λόγου και άλλα εκλαϊκευμένα μέσα.

Με τα αυτοβιογραφικά και τα ιστορικά μελετήματά του υπήρξε πηγή για τους μεταγενέστερους ιστορικούς. Γενικότερα μπορεί να λεχθεί ότι, με τις επιδόσεις του σε ποικίλους τομείς της φιλολογίας και με την οργάνωση της σπουδής του πάνω σε πρότυπα του «*Περιπάτου*», άνοιξε το δρόμο στην πλούσια φιλοσοφική δραστηριότητα των Αλεξανδρινών χρόνων.

ΔΙΚΑΙΑΡΧΟΣ

Μεσσήνη, Σικελίας, 370 π.Χ. – 300 π.Χ.
Φιλόσοφος, γεωγράφος και ιστορικός.
Μαθητής του **Αριστοτέλη**.
Συνεργάτης του **Αριστόξενου**.

Έργα:

«Περὶ ψυχῆς»
«Τροφονίου κατάβασις»
«Περὶ ἀνθρώπων φθορᾶς»
«Βίος Ἑλλάδος»
«Ἀθηναίων πολιτεία»
«Περὶ παροιμιῶν»
«Σύμμικτα»
«Βιογραφίαι»

} Γνωστά ἔργα ἀπὸ μεταγενέστερους

- Συντηρητικός με ἔλλειψη πρωτοτυπίας.
 - Ἡ ψυχὴ κράμα ἀπὸ υλικά στοιχεῖα.
 - Ἐπηρέασθη ἀπὸ τοὺς Σοφιστές.
 - Οἱ πόλεμοι ἔχουν αἰτία τὴν ἰδιοκτησία.
 - Ἡ οἰκογένεια εἶναι τὸ ἀρχικὸ κύτταρο τῆς κοινωνίας.
-

Κρίσεις:

Με βάση τις αρχαίες μαρτυρίες για το συγγραφικό έργο του Δικαίρχου μπορεί να λεχθεί ότι για την ενασχόληση του με ειδικούς τομείς, όπως η βιογραφική μονογραφία και η συλλογή και ερμηνεία υλικού από στοιχεία εθνογεωγραφικά, πολιτειολογικά και λαϊκού πολιτισμού, παρορμήθηκε και προσδιορίστηκε από τις πρωτοβουλίες και από τις πρωτοποριακές ενέργειες του **Αριστοτέλη** για την οργάνωση και μεθόδευση της επιστημονικής έρευνας.

Για την ψυχή ο Δικαίρχος δίδασκε ότι είναι κράμα από υλικά στοιχεία, ένα είδος «*Αρμονίας*» του σώματος και βέβαια θνητή όπως αυτό. Με τη θέση αυτή απομακρυνόταν οριστικά από τις σχετικές διδασκαλίες και πλησίαζε τις αντίστοιχες των *Πυθαγορείων*. Αν και αρνιόταν την αθανασία της ψυχής πίστευε στην προγνωστική δύναμη της σαν κάποια θεϊκή ιδιότητά της.

E. N. Ρούσσος
(*Διδάκτωρ φιλοσοφίας*)

ΔΙΟΓΕΝΗΣ

Σελεύκεια, Βαβυλώνα 240 π.Χ. – Αθήνα, 152 π.Χ.

Στωϊκός φιλόσοφος.

Σχολάρχης της παλαιάς Στοάς.

Μαθητής του **Χρύσιππου**.

Καθηγητής του **Αντίπατρου**.

Έργα:

«**Πραγματεῖαι**»

(σώζονται ελάχιστα αποσπάσματα)

-
- Μέλος της «**Πρεσβείας**» των Αθηναίων
 - προσπάθησε να προσεταιρισθεί την Σύγκλητο.
 - **Αγαθά**: «*Τά μετέχοντα τῶν ἀρετῶν*».
 - **Αδιάφορα**: Πλούτος, υγεία, ζωή, θάνατος, ηδονή, πόνος.
 - Η αρετή είναι ασκητή.
 - Ολιγάρκεια, ανεξαρτησία.
 - Σαρκασμός στις συμβατικότητες.
 - Άρνηση της πολιτείας.
-

Κρίσεις:

Επεξεργαζόμενος ειδικότερα προβλήματα στις λεπτομέρειές τους ο Διογένης συνέβαλε στη συμπλήρωση του εννοιολογικού συστήματος της στωϊκής φιλοσοφίας. Ακολουθώντας από νεαρή ηλικία την παλαιότερη διδασκαλία των στωϊκών για την «*Ἐκπύρωση*» των πάντων, φαίνεται να την εγκατέλειψε στα ώριμα χρόνια.

Δεχόταν όμως ως θεό «*τήν τοῦ κόσμου ψυχήν*» και δίδασκε ότι η ψυχή του ανθρώπου είναι στο αίμα και ότι «*ἡ διάνοια οὐκ ἔστιν ἐν τῇ κεφαλῇ ἀλλά περὶ τῆν καρίαν*»

Με την ηθική διδασκαλία του χώρισε τα πράγματα σε αγαθά κακά και αδιάφορα θεωρώντας ως αγαθά τις αρετές και τα «*μετέχοντα αὐτῶν*,» ως κακά και αδιάφορα τα «*μεταξύ τούτων*», όπως ο πλούτος, η υγεία, ο θάνατος, η ηδονή και ο πόνος.

Πηγές:

Παναίτιος
Αρχέδημος

ΔΙΟΓΕΝΗΣ

Σινώπη, Εύξ. Πόντου 400 π.Χ. – Κόρινθος, 323 π.Χ.

Φιλόσοφος.

Αρχηγός της σχολής των **Κυνικών**.

Έζησε στην Αθήνα.

Έργα:

«*Άθυροστομίες*»

«*Εύφυολογήματα*»

-
- Ιδανικό η «*Αυτάρκεια*» και η απελευθέρωση του ανθρώπου από δευτερεύουσες ανάγκες.
 - «*Λυχνίας σβεσθείσης πάσα γυνή ομοία*»
 - Στον Μεγάλο Αλέξανδρο: «*μικρὸν ἀπὸ τὸν ἥλιον μετάστηθι*»
 - Κατάλυμα ένα πιθάρι. Ευτελές ένδυμα.
 - Ο «*Διογένους βίος*» προβαλλόταν από τους κυνικούς ως πρότυπο ζωής.
 - Η αρετή είναι ασκητή.
 - Η ολιγάρκεια είναι ανεξαρτησία.
 - Άρνηση της πολιτείας.
 - Σαρκασμός στις συμβατικότητες.
-

Κρίσεις:

Ο Διογένης, αρχηγός της φιλοσοφίας των κυνικών, εγκαινίασε μια προκλητική συμπεριφορά, γεμάτη ακρότητες, καυστική ειρωνεία και επιδεικτική περιφρόνηση για κάθε κοινωνική συμβατικότητα.

Ο Διογένης δίδασκε τόσο με τον λόγο όσο και με τη συμπεριφορά του γενικά, ότι ο άνθρωπος ευτυχεί, όταν ικανοποιεί τις βασικές ανάγκες του με τον πιο άμεσο και τον πιο απλό τρόπο. Για την επιδεικτική του αναίδεια παρονομάστηκε από τους σύγχρονούς του «**Κύων**» και το φιλοσοφικό κίνημά του «*κυνισμός*» και κατ' επέκταση, κάθε παρόμοια συμπεριφορά και νοοτροπία.

Η επίδραση του Διογένη ήταν πλατιά και με μεγάλη διάρκεια στα ελληνιστικά χρόνια. Τις απόψεις του για την αρετή υιοθέτησαν αργότερα οι Στωϊκοί, οι οποίοι, όμως, δεν απέρριψαν τα αγαθά του πολιτισμού.

E. Ρούσσο

(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

ΚΥΝΙΚΟΙ

Η «*Κυνική Φιλοσοφία*» ήταν μέρος μιας επιστροφής προς τη φύση σαν αντίδραση κατά του κουραστικού και πολύπλοκου πολιτισμού. Η ολιγάρκεια, ο περιορισμός των αναγκών και η ανεξαρτησία από τα εξωτερικά αγαθά ή κακά και τις εξωτερικές κοινωνικές συνθήκες είναι οι βασικές θέσεις των «*Κυνικών*».

ΔΙΟΓΕΝΗΣ ο Απολλωνιάτης

Απολλωνία, Φρυγίας 480 – 410 π.Χ.
Φιλόσοφος.
Ο κατ' εξοχήν «φυσιολόγος».

Έργα:

«Μετεωρολογία»

«Περί φύσεως»

(εκμεταλλεύτηκε τα πορίσματα
της ιατρικής έρευνας).

Έλαβε μέρος στην «γιγαντομαχία
επί της ουσίας» δια την ερμηνεία
του Σύμπαντος.

- Προαγωγή της Ιατρικής.
 - Τελεολογικά κριτήρια.
 - Φυσιολογία και ανατομία.
 - Είχε επίδραση στον **Ιπποκράτη**.
 - «*Τὸν ἀέρα πικνούμενον καὶ ἀραιούμενον
γενετικὸν εἶναι τῶν κόσμων*».
-

Κρίσεις:

Εκμεταλλεούμενος γόνιμα τα πορίσματα της ιατρικής έρευνας, ο Διογένης ο Απολλώνιατης πέτυχε να συμβάλει με περισσότερη πρωτοτυπία στην προαγωγή της επιστήμης πάνω σε προβλήματα φυσιολογίας και ανατομίας. Θεωρείται ο μόνος με τελεολογικό κριτήριο από τους πριν τον **Αριστοτέλη** φυσιογνωμιστές.

Δια τη σύσταση και λειτουργία του κόσμου έδωσε εξηγήσεις όχι μόνο με παλαιότερα υλοζωϊστικά κριτήρια, κυρίως της διδασκαλίας του **Αναξαμένη** αλλά και από με αμεσότερες επιδράσεις που δέχθηκε από θεωρίες του **Αναξαγόρα**. Επεχείρησε αναδρομή στο υλοζωιστικό κριτήριο της «*Ιωνικής Φυσικής*».

«Ἐμοῖ δὲ δοκεῖ τὸ μὲν ξύμπαν εἰπεῖν πάντα τὰ ὄντα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἕτεριούσθαι καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι».

Πηγές:

Σιμπλίκιος (βυζαντινός)
Διογένης ο Λαέρτιος
Θεόφραστος

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ο Αρεοπαγίτης

Αθήνα, 8 μ.Χ. – 96 μ.Χ.

Φιλόσοφος **Χριστιανός**

Μάρτυρας & πολιούχος της Αθήνας.

Σπούδασε στην Ηλιούπολη της Αιγύπτου.

Μυήθηκε από τον απόστολο **Παύλο**.

Μαρτύρησε στην πυρά επί **Δομιτιανού**.

Έργα:

«Περὶ θεῶν ὀνομάτων»

«Περὶ μυστικῆς θεολογίας»

«Ἐπιστολαί»

«Περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας»

«Περὶ οὐρανίας ἱεραρχίας»

«Ὁ ὁ Θεὸς πάσχει ἢ τὸ πᾶν ἀπόλλυται».

«Μόνη δὲ πηγὴ τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὁ Πατήρ».

«Ἐκ τοῦ ὄντος ἐκπεσεῖν ὁ Θεὸς οὐ δύναται».

«Διὸ οὔτε ὑπόστασιν ἔχει τὸ κακὸν ἀλλὰ παρυπόστασιν».

Κρίσεις:

Ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης υπήρξε μάρτυρας και πολιούχος της Αθήνας. Επισκέφθηκε τους Άγιους Τόπους με ενδιάμεσο σταθμό στην Κρήτη. Στα Ιεροσόλυμα γνώρισε την **Θεοτόκο** Μαρία και παραβρέθηκε στην κοίμησή της.

Χρημάτισε πρώτος επίσκοπος Αθηνών και αφού διέδωσε την χριστιανική πίστη, μαρτύρησε στην Αθήνα με θάνατο στην πυρά στα χρόνια του **Δομιτιανού**. Ο τίτλος του «*Αρεοπαγίτη*» ήταν τόσο σεβαστός και σημαντικός ώστε γύρω του σχηματίστηκε ολόκληρος θρύλος και πέρασε στην συναξαριστική περίοδο της Εκκλησίας στην Ανατολή και στην Δύση.

Η μνήμη του τιμάται στις 3 Οκτωβρίου ως πολιούχου της Αθήνας. Κοντά στον Άρειο Πάγο υπήρχε παλαιοχριστιανικός ναός αφιερωμένος στο όνομά του. Στην ίδια περιοχή το 17ο αι. οικοδομήθηκε θολοσκεπαστή βασιλική και κοντά της ο μητροπολιτικός οίκος.

A. Πανώτης
(Θεολόγος)

Πηγές:

Ιωάννης Χρυσόστομος
Διονύσιος, επίσκοπος Κορίνθου

ΕΚΑΤΑΙΟΣ

Αβδηρα, Θράκης 340 π.Χ. – Τέως 280 π.Χ.
Φιλόσοφος – **Επικούρειος**.
Μαθητής του Πύρρωνα.
Έζησε στην Αίγυπτο.

Έργα:

«Περὶ ὑπερβορέων»	}	Σώζονται αποσπάσματα
«Περὶ Αἰγυπτίων φιλοσοφίας»		
«Περὶ Ἰουδαίων»		
«Περὶ ποιήσεως Ὀμήρου»		
«Περὶ ποιήσεως Ἡσιόδου»		

- Ἰδανικόν ἢ «*Αυτάρκεια*».
 - Ενδιαφέρον δια τὴν ἱστορία τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ.
 - Ἐγραψε Αἰγυπτιακές ἱστορίες.
«*Τὸν κόσμον γεννητὸν καὶ φθαρτὸν καὶ ἀσφαιροειδῆ*».
-

Κρίσεις:

Ο Εκαταίος θεωρούσε ιδανικό την «*Αυτάρκεια*» και τούτο είναι το μόνο στοιχείο για τη σύνδεσή του με την ηθική διδασκαλία του **Δημόκριτου**.

Πολιτική ουτοπία με μορφή φανταστικού μυθιστορήματος αποτελούσε το έργο του «*Περί υπερβωρέων*» στο οποίο περιέγραψε με ηθικοπλαστικό τρόπο τον ευτυχισμένο βίο ενός μυθικού λαού στον μακρινό Βορρά που είχε ένα ιδανικό πολίτευμα και χαιρόταν όλα τα αγαθά του κόσμου.

Επειδή ο Εκαταίος ήταν ο πρώτος Έλληνας που έγραψε για την ιστορία του ιουδαϊκού λαού, μεταγενέστερα του απέδωσαν και την πατρότητα ενός ψευδεπίγραφου έργου.

Πηγές:

Πτολεμαίος
Πλούταρχος

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

Σάμος, 341 π.Χ. – Αθήνα, 270 π.Χ.

Φιλόσοφος.

Ιδρυτής του **Κήπου** (306 π.Χ.)

που άντεξε 500 έτη!

Έργα:

«Περὶ κριτηρίου»

«Πρὸς Δημόκριτον»

«Πρὸς Θεόφραστον»

«Περὶ Φύσεως»

«Περὶ Ἀτόμων»

«Περὶ Ὀσιότητος»

κ.ά.

} 41 έργα

Σώζονται μόνον
αποσπάσματα

«Ὁ θάνατος εἶναι μηδέν πρὸς ἡμᾶς»

«Τὸ μὴ ζῆν»

-
- Υπέρμαχος της σωματικής «Αταραξίας».
 - Μεγάλος ο ρόλος της φιλίας.
 - Η γνώση είναι βασισμένη στην αίσθηση της ευδαιμονίας.
 - Το σύμπαν είναι άπειρο, αποτελείται από «Ἄτομα» και «Κενόν».
 - Ο σαρκικός έρωτας δεν έκανε ποτέ κανέναν άνθρωπο αγαθό.
 - Οι σκέψεις για το θάνατο προκαλούν άγχος στη ψυχή.
 - Τελικός σκοπός η αποφυγή των πόνων και η γαλήνη.
«Ἡδέως ζῆν».
«Ἄνευ τοῦ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν»."
-

Κρίσεις:

Ο Επίκουρος εγκωμιάστηκε και κακολογήθηκε στην αρχαιότητα. Οι μεν τον εχαρακτήρισαν αγράμματο επειδή αδιαφορούσε για γνώσεις που δεν αναφέρονταν στα άμεσα προβλήματα του ανθρώπου. Τον κατηγορούσαν για κήρυκα της ακολασίας παρερμηνεύοντας την θεωρία του για την ηδονή. Άλλοι πάλι τον τίμησαν, του έστησαν αγάλματα και χάραξαν στην πέτρα τα διδάγματά του.

Ο Επίκουρος προσπάθησε να απαλλάξει τον άνθρωπο από τον φόβο του θανάτου λέγοντας ότι *«ενόσω ζούμε εμείς δεν υπάρχει θάνατος και όταν έλθει ο θάνατος εμείς θα έχουμε φύγει...»*.

Ε. Ρούσος

(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Λουκρίτιος

Επιρροή:

Σπινόζα
Λάιμπνιτς

ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΟΙ

Θεωρούσαν την ηδονή ως το μόνον απόλυτο αγαθόν και αποδέχονταν με θαυμαστήν σταθερότητα όλες τις συνέπειες της άποψης αυτής. Το ιδανικό σύμφωνα με το οποίο πρέπει να διαμορφωθεί η ζωή είναι η αταραξία δηλ. η απουσία άγχους, η εσωτερική γαλήνη. Ακόμα και η απουσία του πόνου είναι *«καταστηματική ηδονή»*. Το μόνον απόλυτο κακόν είναι η *«Αλγηδών»*. Όταν πιστεύει ο άνθρωπος σε άλλη ζωή και την αθανασία βασίζεται με το ερώτημα τι τον περιμένει εκεί.

«Τὴν ἡδονὴν εἶναι ἀρχὴν καὶ τέλος τοῦ μακαρίως ζῆν»

ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ

Ιεράπολη, Φρυγίας 55 μ.Χ. – Νικόπολη Ηπείρου, 135 μ.Χ.

Νεοστωικός φιλόσοφος.

Έζησε και δίδαξε στη Ρώμη.

Τον εθαύμαζε ο **Μάρκος Αυρήλιος**.

Έργα:

«Διατριβαί» } 8 βιβλία
«Έγχειρίδιον» } Εσώθησαν 4 βιβλία

(Δίδαξε το ηθικό μέρος της στωικής φιλοσοφίας)

-
- Προσπάθεια για λύτρωση από τα πάθη.
 - Αδιαφορία για τα «οὐκ ἐφ' ἡμῖν».
 - Απόστολος της εσωτερικής ελευθερίας.
 - Διδασκαλία της ισότητας των δούλων.
 - Συλλογή γνωμικῶν και αποφθεγμάτων.
 - Κανόνες που ρυθμίζουν την συμπεριφοράν του ανθρώπου.
 - Η Θεία Πρόνοια διέπει τον κόσμο.
 - Έντονος ο θρησκευτικός χαρακτήρας.
 - «Εἴμαστε φυλακισμένοι πάνω στην γῆ».
 - «Γέλως μη πολὺς ἔστω, μηδέ ἐπὶ πολλοῖς μηδέ ανειμένος»
 - «Ανέχου και απέχου»
 - «Τα καθήκοντα ταις σχέσεσι προσμετράται»
-

Κρίσεις:

Ο Επίκτητος υπήρξε Νέο-Στωϊκός λαϊκός φιλόσοφος. Απέτρεψε τους μαθητές του από επιστημονικές επιδόσεις που, όπως δίδασκε, απομακρύνουν τον άνθρωπο από την ουσία των προβλημάτων. Επέμεινε περισσότερο στην ιδέα ότι στην πνευματικότητα του ανθρώπου υπάρχει μια περιοχή, όπου η εξωτερική βία, τα πάθη και ο δελεασμός με αγαθά είναι ανίσχυρα. Γι' αυτό χαρακτηρίστηκε ως «*Απόστολος της εσωτερικής ελευθερίας*».

Έριξε το βάρος στην προσπάθεια για λύτρωση από την καταδυνάστευση των παθών και επιδίωξη της ευτυχίας μέσω του «*Λόγου*» που τον θεωρούσε σαν όψη της ίδιας της φύσης. Ανάπτυξε την άποψη μιας ορθολογιστικής βούλησης που διέπει τον κόσμο και εις την οποία το άτομον οφείλει πλήρη αφοσίωση.

«Αποθανεῖν μέ δεῖ· μή τί οὖν καί στένοντα;»

Πηγές:

Αρριανός

ΕΥΑΓΓΡΙΟΣ

Ίβωρα, Εύξεινου Πόντου 345 μ.Χ. – 399 μ.Χ.
Μεταφυσικός **θεολόγος**.
«Ωριγενικές» αντιλήψεις.
Καταγωγή από ιερατική οικογένεια.

Έργα:

«Ὁ Πρακτικός»
«Ὁ Γνωστικός»
«Τά Γνωστικά Κεφάλαια»
«Ὁ Ἀντιρρητικός»
«Ἀποφθέγματα»
«Υπομνήματα»
«Περί προσευχῆς»

- Μαθήτευσε σε μεγάλους ασκητές.
 - Σχετίστηκε με τους «Μακρούς Ἀδελφούς»
 - Καταδικάστηκε από την **Ε' Οικουμενική Σύνοδο(!)**
 - Η πνευματική του κληρονομιά επέζησε στην Παλαιστίνη.
-

Κρίσεις:

Ο Ευάγγελος ήταν από τους πιο μορφωμένους μοναχούς της ερήμου και συναντούσε την υποψία των απλοϊκών και αμόρφωτων μοναχών και τον θαυμασμό των καλλιεργημένων, ιδίως όσων θαύμαζαν τον **Ωριγένη**.

Στο διάστημα της πνευματικής περισυλλογής του στην έρημο, αναδείχθηκε πληθωρικός καταγραφέας της ασκητικής και της θεολογίας. Διακρίθηκε για την ευγλωττία και την παιδεία του ως αντιαρετικός θεολόγος. Επειδή όμως περιπλέχθηκε σε ρομαντικούς πειρασμούς εγκατέλειψε τον κόσμο και αφοσιώθηκε στη μοναστική ζωή. Εισηγήθηκε μία διακριτή μέθοδο πνευματικής άσκησης για τους απλούς και τους προχωρημένους.

Το θεολογικό του σύστημα είναι συγκροτημένο με τη βοήθεια Ωριγενιστικών και Γνωστικών στοιχείων, τα οποία καταδικάστηκαν από την **Ε' Οικουμενική Σύνοδο** (Κωνσταντινούπολις, 553 μ.Χ.).

Αριστείδης Πανώτης
(*Ιερομνήμων Οικουμενικού Πατριαρχείου*)

Επηρέασε:

Μάξιμος ο Ομολογητής

ΕΥΔΗΜΟΣ

Ρόδος, 370 π.Χ. - 300 π.Χ.

Φιλόσοφος και Μαθηματικός.

Μαθητής του **Αριστοτέλη**.

Σπούδασε στην Αθήνα.

Εδίδασξε στη Ρόδο.

Έργα:

«*Αναλυτικά*»

«*Περὶ λέξεων*»

«*Φυσικά*»

«*Αριθμητική ιστορία*»

-
- Αυθεντικός ερμηνευτής του **Αριστοτέλη**.
 - Λογική και φυσική.
 - Ζωντανή διδασκαλία.
 - Προσωπική σκέψη.
-

Κρίσεις:

Ο λόγος του Ευδήμου χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία της ζωντανής διδασκαλίας, όπως και ο λόγος του **Αριστοτέλη** στα διδακτικά βιβλία του. Περίορισε το πεδίο της έρευνας του κυρίως στη λογική, στη φυσική και στην ιστορία των επιστημών.

Η πιστότητα στις αριστοτέλειες θέσεις δεν φαίνεται να τον εμπόδιζε να αναπτύξει και προσωπικές σκέψεις πάνω στα θέματα της έρευνάς του. Το έργο του θεωρήθηκε ως ερμηνευτική πηγή από τους μεταγενέστερους υπομνηματιστές του Αριστοτέλη, οι οποίοι και έχουν διασώσει τα περισσότερα γνωστά αποσπάσματα. Δίδαξε στην Ρόδο όπου θεμελίωσε μία παράδοση του «*Αριστοτελισμού*».

Πηγές:

Σιμπλίκιος (βυζαντινός)
Αλέξανδρος ο Αφροδισιεύς

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ

Μέγαρα, 435 π.Χ. – 369 π.Χ.

Πλατωνικός φιλόσοφος.

Ιδρυτής Σωκρατικής σχολής.

Αρχηγός της «εριστικής φιλοσοφίας».

Μαθητής του **Σωκράτη**.

Έργα:

«Λαμπρίας»

«Αίσχίνης»

«Φοῖνιξ»

«Κρίτων»

«Άλκιβιάδης»

«Έρωτικός»

} Μόνο από
μαρτυρίες

*Επεδόθη περι τους « Εριστικούς Λόγους»
«Έν το αγαθόν, πολλοις ονόμασι καλουμένον»*

Κρίσεις:

Ο Ευκλείδης ήταν ο ιδρυτής μιας από τις λεγόμενες «*Σωκρατικές σχολές της Μεγαρικής*», η οποία κατέληξε στην «*Εριστική*» που χαρακτηρίζεται από τα γνωστά σοφίσματα.

Εστηρίχθη στα κριτήρια της ελεατικής και της σωκρατικής οντολογίας. Και επεδόθη περί τους εριστικούς λόγους και ως προς αυτό πλησίασε πολύ τους Ελεάτες και τους σοφιστές. Συγκέντρωσε στα Μέγαρα για ένα διάστημα ορισμένους από τους μαθητές του **Σωκράτη** με επικεφαλής τον **Πλάτωνα**.

Εδίδασκε ότι ο κόσμος πρέπει να θεωρείται σαν ένα Ον και μάλιστα σταθερό, αμετάβλητο και αιώνιο θεωρούσε ως μη υπαρκτά όσα έχουν κίνηση, μεταβλητότητα, γένεση και φθορά.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

ΕΥΣΕΒΙΟΣ

Καισαρεία, Παλαιστίνης 280 μ.Χ. – 340 μ.Χ.
Κορυφαίος **θεολόγος**.
Πατέρας της εκκλησιαστικής ιστορίας.
Μαθητής του **Παμφίλου**.

Έργα:

α) <u>Απολογητικά</u>
Λόγος αντιρρητικός
Περί θεοφανείας	β) <u>Ιστορικά</u>
Εκκλησιαστική Ιστορία
Μαρτύρων συναγωγή κ.ά.
γ) <u>Ερμηνευτικά</u>
Περί διαφωνίας Ευαγγελίων
Κανόνες	δ) <u>Δογματικά</u>
Τα κατά Μαρκέλλου
Εκκλησιαστική θεολογία
-

- Έλαβε μέρος στην **Α' Οικουμενική Σύνοδο**.
 - Συμμετείχε στα εγκαίνια των ναών στα Ιεροσόλυμα.
 - Εκφώνησε τον «*Τριακονταετηρικόν*» δια τον Μεγάλο **Κωνσταντίνο**.
 - Αναμίχθηκε στις αρειανικές έριδες.
-

Κρίσεις:

Ο Ευσέβιος υπήρξε κορυφαίος θεολόγος και εκκλησιαστικός συγγραφέας, πατέρας της Εκκλησιαστικής Ιστορίας. Απέκτησε λαμπρή φιλοσοφική και ιατρική παιδεία ως μαθητής του περίφημου **Παμφίλου**. Ήταν ο πολυμαθέστερος άνδρας της εποχής του, μεταξύ των εθνικών και χριστιανών αλλά και από τον όγκο των συγγραμμάτων σώθηκε μικρό μόνο μέρος.

Στην περίφημη «*Εκκλησιαστική Ιστορία*» του, που σώζεται ολόκληρη, ο Ευσέβιος εκθέτει σε 10 βιβλία την ιστορία της Εκκλησίας ως το 324 μ.Χ. Η αξία του έργου αυτού δεν έγκειται στο ύφος του, που είναι μάλλον στρυφνό και άχαρο, αλλά το πολύτιμο ιστορικό υλικό που διασώζει.

Πολύ σύντομα μεταφράστηκε στα λατινικά από τον **Ρουφίνο** και αποτέλεσε το πρότυπο για την μεταγενέστερη εκκλησιαστική ιστοριογραφία.

Αριστείδης Πανώτης
(Θεολόγος, λυκειάρχης)

ΖΗΝΩΝ ο (Ελεάτης)

Ελέα, Κάτω Ιταλίας 490 π.Χ. - 445 π.Χ.

Προσωκρατικός φιλόσοφος.

«Ευρετής διαλεκτικής».

Οργάνωσε ανατροπή της τυραννίας,
συνελήφθη και βασανίστηκε.

Μαθητής του **Παρμενίδη**.

Έργα:

«Περὶ φύσεως»

«Ἐριδες»

«Πρὸς τοὺς φιλοσόφους»

«Εξήγησις τῶν Ἐμπεδοκλέους»

} Μικρά
αποσπάσματα

-
- Διαβόητα τα παράδοξά του.
 - Λογικά άτοπα.
 - Θεωρία περί ανύπαρκτου κινήσεως.
 - Ανυπαρξία της πολλαπλότητας.
 - Ενότητα και μοναδικότητα του όντος.
 - Θέτει τις αρχές της αριθμητικής και της γεωμετρίας.
 - «Βοήθεια τῷ Παρμενίδου λόγῳ»
«Τὸ κινούμενον οὐτ' ἐν ᾧ ἐστὶ τόπῳ κινεῖται
οὐτ' ἐν τῷ μή ἐστί»
«Εἰ μὴ ἔχοι μέγεθος τὸ ὄν, οὐδ' ἂν εἴη».
«Υπάρχουν κόσμοι και δεν υπάρχει κενόν»
-

Κρίσεις:

Ο Ζήνων ο Ελεάτης είναι ο πρώτος στην ιστορία φιλόσοφος που ασχολήθηκε μεθοδικά με τα επακόλουθα όχι μόνον των δικών του υποθέσεων αλλά και των άλλων. Δίκαια μπορεί να θεωρηθεί, σύμφωνα με την αριστοτελική κρίση «*Εύρετής της Διαλεκτικής*».

Με τις απορίες του αποτελεί σταθμό στην εξέλιξη του ανθρώπινου πνεύματος. ανέπτυξε μια πρωτότυπη για την εποχή του συλλογιστική, επιχειρηματολογώντας για το αδύνατο της πολλαπλότητας και της κινητικότητας του όντος. Με αυτή τη συλλογιστική διατύπωσε τα διαβόητα για την ιστορία της φιλοσοφίας και των μαθηματικών «*παράδοξά*» του. Το βαθύτερο νόημα είναι ότι η νοητική ικανότητα του ανθρώπου είναι πεπερασμένη.

Η σημασία του για την εποχή του βρίσκεται στο ότι αυτός με τη συλλογιστική του έθεσε καίρια προβλήματα χώρου, χρόνου, κίνησης κλπ. και έτσι άνοιξε τον δρόμο τόσο για τη φυσικομαθηματική θεμελίωση της κοσμολογίας των ατομικών φιλοσόφων όσο και για τον γνωσιολογικό σκεπτικισμό και μηδενισμό των σοφιστών.

Ε. Ρούσσο

(*διδάκτωρ φιλοσοφίας*)

Πηγές:

Αριστοτέλης

Παρμενίδης

Πλάτων

Πρόκλος

ΖΗΝΩΝ ο (ΚΙΤΙΕΥΣ)

Κίτιο, Κύπρου 332 π.Χ. – Αθήνα, 261 π.Χ.

Φιλόσοφος.

Ιδρυτής της **Στοάς**.

Υιός πλούσιου εμπόρου.

Η σχολή του άντεξε 500 χρόνια!

Έργα:

«Περί παθῶν»

«Περί τοῦ ὄλου»

«Περί φύσεως»

«Περί ὀρμῆς»

«Περί νόμου»

«Περί λόγου»

«Περί καθήκοντος»

«Πολιτεία»

«Περί τοῦ βίου»

κ.ά.

Σώζονται μόνο
αποσπάσματα

-
- Δύο αρχές: το **Ποιούν** και το **Πάσχον**.
 - Δεχόταν μία «Κοσμική Ψυχή» και ένα πύρινο νου («πνεῦμα πυροειδές»).
 - «Ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν»
 - «Ἐπ’ ἄπειρον τομή»
 - «Καταληπτική φαντασία» ὡς κριτήριον.
 - Ἡ ἀρετὴ εἶναι «αὐτάρκης εἰς εὐδαιμονίαν»
-

Κρίσεις:

Ο Ζήνων όρισε την ευδαιμονία σαν «*Εύρεια τοῦ Βίου*». Χώρισε τα πράγματα από ηθική άποψη σε «*Αγαθά*», «*Κακά*» και «*Αδιάφορα*». Πρότεινε σαν τύπο πραγματικά ελεύθερου ανθρώπου τον σοφό («*Σπουδαίον*»). Πίστευε πως δεν υπάρχει τύχη και η πορεία της φύσεως καθορίζεται από αυστηρώς φυσικούς νόμους.

Άσκησε τεράστια επίδραση στην εποχή του με το σύστημα διδασκαλίας του σαν σύστημα και σαν πρόταση ζωής και ενέπνευσε στους οπαδούς του περίπου θρησκευτικό ενθουσιασμό. Η γενικότερη σημασία του επισκιάστηκε αργότερα από την εντονότερη προσωπικότητα ενός από τους διαδόχους του που **Χρυσίππου**.

Ε. Ρούσσο

(*διδάκτωρ φιλοσοφίας*)

ΣΤΩΙΚΙΣΜΟΣ

Ευρύτατο φιλοσοφικό σύστημα στο οποίο συναρθρώνονται όλοι οι βασικοί τομείς του επιστητού στην βάση μιας οντολογικής-κοσμολογικής θεωρίας που ερμηνεύει τη θέση του ανθρώπου, την γνώση του και τις πράξεις του. «*Η αρετή είναι το μόνον αληθινό αγαθό, μένει εξ ολοκλήρου μαζί με το άτομο*».

Είναι φιλοσοφία της φύσεως και ένα παράδοξο κράμα Υλισμού και Σπιριτουαλισμού. Ο **Χριστιανισμός** υιοθέτησε μέρος της Στωικής διδασκαλίας.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

Τερτυλλιανός

ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ

Ηράκλεια, Πόντου 390 π.Χ. – 310 π.Χ.

Φιλόσοφος **πυθαγορικός**.

Αριστοκρατική οικογένεια.

Μαθητής του **Πλάτωνα**.

Σχέσεις με **Αριστοτέλη** & **Σπεύσιππο**.

Έργα:

«Διάλογοι»

«Πραγματεΐαι»

«Φυσικά»

«Ηθικά»

«Γραμματικά»

«Ρητορικά»

«Ιστορικά»

«Μουσικά»

κ.ά.

Ελάχιστα
αποσπάσματα
σώζονται

-
- Κοσμολογικές αρχές οι «*Άνορμοι όγκοι*».
 - Η γη περιστρέφεται περί τον άξονά της.
 - Εκλαΐκευση της πυθαγορικής φιλοσοφίας με τροποποίηση ορισμένων σημείων.
 - Ύπαρξη όντων στην Σελήνη και τους πλανήτες.
-

Κρίσεις:

Έχοντας υπόψη του τα πυθαγορικά «Ξύσματα» της ύλης, τα αναξαγορικά «Ομοιομερή Χρήματα» και τα δημοκρίτεια «Ατομα» ο Ηρακλείδης έθεσε ως κοσμολογικές αρχές τους «Ανόρμους Όγκους» από τους οποίους, κατά τη διδασκαλία του, συντίθενται όλα τα φυσικά όντα. Δεχόταν ακόμη την περιστροφή της Γης στον άξονά της και την ύπαρξη όντων στη Σελήνη και στους πλανήτες. Η σημασία του για τη φιλοσοφία έγκειται κυρίως σε μια συνδυασμένη εκλαΐκευση της πυθαγορικής και της πλατωνικής διδασκαλίας.

Ήταν επιρρεπής σε ήδη ξεπερασμένες από την επιστήμη της εποχής του θεοκρατικές εξηγήσεις φαινομένων και χαρακτηριζόταν από μια τάση παραδοξολογίας. Η σημασία του για την ιστορία της φιλοσοφίας έγκειται κυρίως σε μία συνδυασμένη εκλαΐκευση της Πυθαγορικής και της Πλατωνικής διδασκαλίας.

Τα έργα του εχαρακτήρισθησαν «*κάλλιστα τε καί ἄριστα*».

Πηγές:

Ξενοκράτης

ΘΑΛΗΣ

Μίλητος, Ιωνίας 625 π.Χ. – 546 π.Χ.

Φιλόσοφος, ο αρχαιότερος.

Ένας από τους **Επτά σοφούς**.

Εκπρόσωπος του **Υλοζωϊσμού**.

Ταδ' έλεξε:

«Ήδιστον τὸ ἐπιτυγχάνειν»

«Μὴ πλούτει κακῶς»

«Χαλεπὸν τὸ ἑαυτὸν γνῶναι»

«Μέτρῳ χρῶ»

«Μὴ πᾶσι πίστευε»

«Ἀρχὴ τῶν πάντων τὸ ὕδωρ»

«Ὑδωρ τὸ ζῶν»

«Φίλων παρόντων καὶ ἀπόντων μέμνησο»

«Οὐδὲν τὸν θάνατον διαφέρει τοῦ ζῆν».

«Κάλλιστος κόσμος, ποιήμα γὰρ θεοῦ»

Μαθηματικά:

- Παντὸς ἰσοσκελοῦς τριγώνου αἱ πρὸς βάσιν γωνίαι ἴσαι.
- Αἱ κατὰ κορυφὴν γωνίαι ἴσαι.
- Ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεσθαι τὴν σελήνην.
- Ἡ διάμετρος διχοτομεῖ τὸν κύκλον.
- Αἱ ἐπὶ ἡμικυκλίου γωνίαι εἶναι ἴσαι.
-

Αστρονομία:

- Προέβλεψε τὴν ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου.
 - Εὔρε τὸν πολικὸν ἀστέρα
 - Ὑπελόγισε τὴν διάμετρον τοῦ ἡλίου.
-

Κρίσεις:

Λέγεται πως ο Θαλής ταξίδευσε στην Αίγυπτο και ότι έφερε από εκεί στους Έλληνες τη γεωμετρία. Ότι ήξεραν οι Αιγύπτιοι από γεωμετρία περιορίζονταν σε μερικές πρακτικές γνώσεις.

Μία σειρά από επιστημονικές ανακαλύψεις και εφαρμογές έχουν συνδεθεί με το πρόσωπο του Θαλή. Έτσι σύμφωνα με την παράδοση επιχείρησε πρώτος να εξηγήσει τα ποικίλα, φοβερά και σε πολλά σημεία επικίνδυνα για την προεπιστημονική κοινωνία φαινόμενα με την αναγωγή τους σε μια γενική αρχή που βέβαια δεν θα χρειάζονταν να στηρίζεται στη μυθική παράδοση.

Η επινόηση της αποδείξεως εις τα μαθηματικά ανοίγει τον δρόμον εις το ανθρώπινον πνεύμα της ανακαλύψεως των σχέσεων του χώρου και των συναφών νόμων .Ο Θαλής δε θεωρούσε το **Ύδωρ** σαν ανόργανη ύλη αλλά σαν κάτι ζωντανό και έμψυχο («Υλοζωιστής»). *«Είναι η ουσία όλων των πραγμάτων και θεϊκό στοιχείο».*

Αναφορές:

Αριστοτέλης (στα «Πολιτικά»)

Ηρόδοτος

Διογένης ο Λαέρτιος

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Κυρήνη, Κυρηναϊκής 340-270 π.Χ.
Φιλόσοφος, **ηδονιστής**.
Ο διασημότερος άθεος.
Μαθητής του **Αρίστιππου**.

Έργον:

«Περὶ θεῶν»
(αναιρούσε τις θρησκευτικές
αντιλήψεις των ανθρώπων)

- Δίδαξε στην Κυρήνη.
 - Ανέπτυξε δραστηριότητα στην Αθήνα, την Κόρινθο και την Αλεξάνδρεια.
 - Σκοπός της ζωής η χαρά η οποία προέρχεται από την φρόνηση.
 - Πατρίδα είναι όλος ο κόσμος.
 - Η λύπη είναι ύψιστο κακό.
 - «*Η φρόνηση και η δικαιοσύνη είναι αγαθά*»
 - «*Πατρίδα είναι όλος ο κόσμος*
«*Η χαρά εόναι ύψιστο αγαθό*»
-

Κρίσεις:

Από μαρτυρίες είναι γνωστό το έργο του Θεόδωρου «Περί Θεού» με το οποίο αναιρούσε τις θρησκευτικές αντιλήψεις των ανθρώπων και επηρέασε τον **Επίκουρο**. Τροποποιώντας την Κυρηναϊκή θεωρία της ηδονής, ο Θεόδωρος πρότεινε ως σκοπό της ζωής την «Χαρά», που βέβαια διασφαλίζεται με την «Φρόνησιν». Θεωρούσε «πατρίδα τον κόσμο» και δίδασκε ότι οι σοφοί είναι τόσο αυτοάρκεις, ώστε να μην χρειάζονται ούτε φίλους.

Υποστηρίζοντας ότι η κλοπή, η μοιχεία και η ιεροσυλία συναρτώνται από συμβατικές καταστάσεις και δεν είναι «φύσει αισχρόν», φαίνεται ότι είχε εξοικειωθεί με τα κριτήρια της «Παλαιότερης Σοφιστικής», που αμφισβητούσε το απόλυτο κύρος σε κάθε σχέση.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Στράτις
Αριστοφάνης

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΣ

Ερεσός, Λέσβου 370 π.Χ. – Αθήνα, 288 π.Χ.

Φιλόσοφος και επιστήμων.

Διάδοχος του **Αριστοτέλη**.

Ιδρυτής του «Περιπάτου».

Έργα:

Περιορίστηκε στη σκιά του δασκάλου του ως αυθεντικός ερμηνευτής:

«Λογικά»	}	200 τίτλοι Σώζονται μερικά
«Ὄντολογικά»		
«Μετεωρολογικά»		
«Περὶ μετάλλων»		
«Ἀνθρωπολογικά»		
«Πολιτικά»		
«Αἰσθητικά»		
«Ἱστορικά»		
«Χαρακτήρες»		

-
- Προσπάθησε να κατατάξει τις ασθένειες.
 - «Ἡ φύσις οὐδὲν ποιεῖ μάτην»
 - «Δία τῆς μετριοφροσύνης τὸ κάλλος γίνεται ὠραῖον»
 - «Ψυχή και Νούς ταυτίζονται»
 - «Ἡ μορφιά εἶναι σιωπηλή ἀπάτη»
 - «Αἰδού σ' αὐτόν και ἄλλον οὐκ αἰσχυνηθήση»

Κρίσεις:

Ο Θεόφραστος υπήρξε φιλόσοφος και επιστήμονας με πολυμερέστατη διδακτική, ερευνητική και συγγραφική δραστηριότητα. Αδιαμφισβήτητος αρχηγός στο αριστοτελικό περιβάλλον ανέλαβε την διοίκηση του «*Λυκείου*» και ύστερα από τέσσερα χρόνια ίδρυσε τον «*Περίπατον*».

Ανέπτυξε αυτοδύναμη σκέψη, προώθησε όλα σχεδόν τα θέματα με προσωπικές συμβουλές σ' αυτά, επεσήμανε νέες απόψεις, προσήγαγε πλούσιο υλικό στην έρευνα, φώτισε τη μέθοδο, διεύρυνε και στερέωσε τα κριτήρια μετριάζοντας ορισμένες δογματικές θέσεις του **Αριστοτέλη** επιμένοντας όχι τόσο σε ό,τι χωρίζει τα πράγματα όσο σε ό,τι τα συνδέει. Αποδέσμευσε την Λογική από την Οντολογία και την ανέπτυξε προς την κατεύθυνση της τυπικής λογικής ενώ την ίδια την οντολογία την συνέδεσε με την Ιστορικότητα.

Οι «Χαρακτήρες» του Θεόφραστου ήσαν τερπνόν και ωφέλιμον ανάγνωσμα που αγαπήθηκε και τιμήθηκε από τους αρχαίους. Έγινε πρόδρομος της χαρακτηρολογίας.

(Το έργο μετέφρασε ο Γάλλος Jean De La Bry)

E. Ρούσος

(διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:

Αριστων

Στράτων

Διογένης ο Λαέρτιος

ΘΕΩΝ

Σμύρνη, 2ος αι. π.Χ.

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος
και μαθηματικός.

Έργα:

«Τά κατά μαθηματικά χρήσιμα» }
«Πλατωνικοί διάλογοι» }
«Σχόλια εις Πολιτείαν Πλάτωνος» }

- Μαθηματικά προβλήματα
 - Αστρονομία
 - Μουσική
 - Γεωμετρία και στερεομετρία
 - Πέντε βαθμίδες καθαγιασμού.
-

Κρίσεις:

Ο Θέων ασχολήθηκε με τα μαθηματικά, (πρόκειται για εισαγωγή στα μαθηματικά προβλήματα της Πλατωνικής φιλοσοφίας) την αστρονομία και την μουσική. Στηρίζεται στην παράδοση των Πυθαγορείων παρά του **Αριστοτέλη**.(φθόγγοι, αρμονικοί ήχοι, διαστήματα αρμονίαι)

Διακρίνει τη μουσική σε «*Νοητική*» ή «*Έν Αριθμοῖς*» που συνάγεται από τα μαθηματικά θεωρήματα και σε *Αίσθητική*» ή «*Έν Ὀργάνοις*» αντιληπτή δια των αισθήσεων και στην «*άρμονία τῶν σφαιρῶν*». Την τελευταία φαίνεται να θεωρεί ως προσφορότερο αντικείμενο μελέτης, αλλά ασχολήθηκε εκτενώς με την οργανική. Το έργο μεταφράστηκε (1463) στα λατινικά από το μεταφραστή του **Πλάτωνα** Μαρσίλιο Φιτσίνο.

ΙΑΜΒΛΙΧΟΣ

Χαλκίδα, Συρίας 250 μ.Χ. – 326 μ.Χ.
Φιλόσοφος – **Νεοπλατωνικός**.
Δίδαξε στη Συρία.
Μαθητής του **Πορφύριου**.

Έργα:

«Προτρεπτικός εἰς φιλοσοφίαν»
«Περὶ κοινῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης»
«Περὶ τῆς Νικημάχου ἀριθμητικῆς»
«Περὶ μυστηρίων»
«Περὶ Θεῶν»

- Αρνήθηκε την ταύτιση του πράγματος και της έννοιάς του.
 - Τριαδικό σχήμα:
 - Αμέτοχη, Μετέχουσα, Διάμεση Μονάδα. (ανάλογη η «Εγγελειανή Τριάδα»)
 - Συναγωγή πυθαγορικῶν δογμάτων.
-

Κρίσεις:

Ο Ιάμβλιχος, νέο-πλατωνικός φιλόσοφος, ως θρησκόληπτος και θεωρητικός απολογητής της μαγείας, επηρέασε την διαμόρφωση του λεγόμενου «Ανατολικού» ΝέοΠλατωνισμού. Γιά να υπερασπιστεί τα προσωπικά του θρησκευτικά βιώματα, επιστράτευσε επιχειρήματα από την λογική. Κατέφυγε σε κάθε επινόηση που θα μπορούσε να ενισχύσει την πίστη του στα θαύματα και αγωνίστηκε να εναρμονίσει τις μαντικές προγνώσεις με την ελεύθερη βούληση.

Το «Τριαδικό Σύστημα» του Ιάμβλιχου προοιωνίζει το αξίωμα της σύγχρονης επιστήμης ότι η φύση δεν κάνει άλματα, αξίωμα που οδήγησε στην αποδοχή μεσοτύπων, ιδιαίτερα στη βιολογία για να εξηγηθεί η μετάβαση από τον ένα τύπο στον άλλο.

Προσπάθησε να κατανοήσει τις νεοπλατωνικές «Υποστάσεις» του όντος και παρατήρησε ότι αυτές δεν είναι ομοούσιες, εφόσον η πρώτη είναι απόλυτη και οι άλλες εξαρτημένες. Δια της «Θεουργίας» αποκαλύπτονται εις τον άνθρωπον οι απόκρυφες και μαγικές δυνάμεις οι οποίες καταδεικνύουν τον προορισμόν του. Τούτο επιτυγχάνεται με την απόλυτη ηθική καθαρότητα και την αρετή.

E. Ρούσσο

(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Αντιόχεια, 50 μ.Χ. Ρώμη 113 μ.Χ.
Επίσκοπος Αντιοχείας.
Αυτοδίδακτος.
Χριστιανική παιδεία από τους
αποστόλους **Ιωάννη & Παύλο**.
Έγινε βορά των λεόντων στην Ρώμη.

Έργα:

Επιστολές:

*Πρός Έφεσίους, Προς Μαγνησιείς
Προς Τραλλιανούς, Προς Φιλαδελφείς
Προς Σμυρναίους, Προς Ρωμαίους*
(υπάρχουν και πολλές νόθες επιστολές)

- Περιγράφει το πολίτευμα της αρχαίας Εκκλησίας.
 - Προβλήματα από την διείσδυση των αιρετικών «Δοκητών».
«Συναχθήτω σου ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς εἰς τὴν σὴν βασιλείαν»
-

Κρίσεις:

Ο Ιγνάτιος ήταν αυτοδίδακτος. Την χριστιανική του κλήση και παιδεία οφείλει στους Αποστόλους. Εμφορεύεται από ανακαινιστικό και ενωτικό ορθόδοξο πνεύμα, αλλά πιστεύει ότι είναι πατριάρχης όλων των αραβόφωνων ορθοδόξων, ανεξάρτητα από εκκλησιαστικά σύνορα υιοθετώντας μια μορφή «*Εθνοφυλετισμού*».

Συνελήφθη από τις Ρωμαϊκές αρχές και καταδικάστηκε σε θάνατο. Η εκτέλεση της ποινής δεν έγινε στην Αντιόχεια αλλά στην Ρώμη ύστερα από πολύμηνη αναγκαστική πορεία με την συνοδεία δέκα στρατιωτών για λόγους παραδειγματισμού των χριστιανών των περιοχών που περνούσε και την ικανοποίηση της ρωμαϊκής βαρβαρότητας από την θέα του μαρτυρίου ενός χριστιανού ηγέτη.

Τα πάθη του μαρτυρίου του Ιγνατίου περιγράφονται από δύο μαρτυρολόγια, το αντιοχειανό και το ρωμαϊκό, που διαφωνούν ως προς τον τόπο εκτέλεσής του.

A. Πανώτης
(Θεολόγος)

Πηγές:

Ιωάννης ο Χρυσόστομος
Συμεών ο Μεταφραστής

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ρόδος, 290-230 π.Χ.

Περιπατητικός φιλόσοφος.
Μαθητής του Αριστοτέλη.

Έργα:

«Περί ποιητῶν»
«Ιστορικά ὑπομνήματα» } Δεν σώζονται

- Έζησε στην Αθήνα.
 - Φιλικές σχέσεις με εκπροσώπους της Μακεδονικής εξουσίας.
 - Σκοπός της ζωής το «ἀοχλήτως ζῆν»
-

Κρίσεις:

Ο Ιερώνυμος έζησε στην Αθήνα στον κύκλο του αριστοτελικού «*Περιπάτου*» και απεχώρησε απ αυτόν όταν ανέλαβε την διεύθυνση ο **Λύκων**. Όπως όλοι οι Περιπατητικοί φιλόσοφοι διατήρησε φιλικές σχέσεις με τους εκπροσώπους της μακεδονικής εξουσίας. Συνέχισε την παράδοση του κυρίως στην κατεύθυνση των ιστορικοφιλολογικών ερευνών. Μόνον από μνείες μεταγενεστέρων αναφέρονται τα έργα του.

Κάποια παρέκκλιση του από την αριστοτελική ηθική ίσως να υπονοεί η μαρτυρία ότι θεωρούσε σκοπόν της ζωής το «*άσχλήτως ζῆν*» θέση που τον φέρνει πλησιέστερα στους κυρηναϊκούς και στους επικούριους, οι οποίοι προσπαθούσαν να απαλλάξουν τον άνθρωπο από τον φόβο του θανάτου.

Πηγές:

Πλούταρχος

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ ο Παραβάτης

Κωνσταντινούπολη, 331 μ.Χ. Μεσοποταμία, 363 μ.Χ.
Βυζαντινός αυτοκράτωρ (361-363)
Υιός του Κωνσταντίου.
Μαθητής του **Λιβάνιου**.
Μυήθηκε στα Νεοπλατωνικά μυστήρια.

Έργα:

«Περὶ βασιλείας»
«Παραμυθητικός εἰς ἑαυτόν»
«Μηχανικά»
«Λόγος εἰς τοὺς ἀπαιδευτοὺς κύνας»
«Πρὸς Ἡράκλειον κυνικόν»
«Συμπόσιον»
«Μισοπῶγων»
«Εἰς τὸν βασιλέα Ἥλιον»
«Εἰς τὴν μητέρα τῶν θεῶν»
«Εὐσεβείας τῆς βασιλίδος τὸ ἐγκώμιον»

- Διέταξε να ανοίξουν ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι ναοί.
 - Ἀνακαινιστὴς τῆς ἀρχαίας θρησκείας.
 - Ἰδρυσε διδασκαλία καὶ φροντιστήρια.
 - Κήρυξε, ωστόσο, τὴν ἀνεξιθρησκεία.
-

Κρίσεις:

Σύμφωνα με την άποψη του ο Ιουλιανός πίστευε ότι ο **Χριστιανισμός** ήταν μία θρησκεία που αντιμετώπιζε με σκληρότητα τις παλαιές αρετές, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σε κάποιες ξεπερασμένες ιδιότητες και αρχές, όπως ήταν η αδυναμία και η μη ανταπόδοση της όποιας προσβολής. Διέταξε να ανοίξουν οι αρχαίοι ναοί και έδωσε το προβάδισμα, σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο οικοδομικό έργο, στην αναστήλωση των κατεστραμμένων αρχαίων ναών.

Ο Ιουλιανός που διακρίθηκε για τα στρατιωτικά και διοικητικά του προσόντα, υπήρξε ένας ονειροπόλος που νόμιζε πως θα μπορούσε ν' αναβιώσει τη λαμπρότητα της αρχαιότητας παραβλέποντας τη μεγάλη δύναμη και εξάπλωση του Χριστιανισμού.

Αξιοπρόσεκτη επίσης ήταν η συγγραφική του δραστηριότητα, μολονότι το έργο του δεν είναι πρωτότυπο και χαρακτηρίζεται από επιτηδευμένο ύφος και κοινοτυπία. Αξιόλογες ωστόσο θεωρούνται οι επιστολές του προς φίλους και συγγενείς που διακρίνονται για το απλό τους ύφος.

Ηλίας Αναγνωστικής
(*Βυζαντινολογος*)

Πηγές:
Ζώσιμος
Σωζόμενος

ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ

Σαμάρεια, 110 μ.Χ., Ρώμη, 165 μ.Χ.
Φιλόσοφος του Χριστιανισμού.
Ελληνικής καταγωγής.
Σπούδασε φιλοσοφία στην Αθήνα.

Έργα:

«Διάλογος προς Τρύφωνα»
«Α' και Β' Απολογία»
«Ιουδαίων διάλογος»

} (γνωστοί τίτλοι 12 έργων)

- Πλατωνικές δοξασίες.
 - Μυήθηκε στον Χριστιανισμό.
 - Άνοιξε σχολή στην Ρώμη.
 - Ολιγάριθμοι μαθητές.
 - Αποκεφαλίστηκε (165 μ.Χ.)
 - «Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ μόνος ἰδίως Υἱοῦ
τῷ Θεῷ γεγέννηται»
 - «Ὅτι δε ζῆ ψυχὴ, οὐδεὶς ἀντίποι»
-

Κρίσεις:

Ο Ιουστίνος υπήρξε σπουδαίος διανοούμενος, ελληνικής καταγωγής, που αναδείχτηκε υπερασπιστής του *Χριστιανισμού* στα μέσα του 2^{ου} αιώνα και συνέβαλε στην διάδοσή του στις μορφωμένες τάξεις της εποχής του.

Έχοντας λαμπρή φιλοσοφική κατάρτιση και φορώντας πάντα το φιλοσοφικό **Τρίβωνα** ο Ιουστίνος έφτασε στη Ρώμη όπου άνοιξε σχολή και δίδαξε την χριστιανική διδασκαλία συνδυάζοντας ευαγγελική θεωρία και λατρευτική πράξη. Οι μαθητές του ήταν ολιγάριθμοι μικρασιατικής και ιδίως φρυγικής καταγωγής.

Πνευματικός άνθρωπος και μετριοφρων, δεν επεδίωξε ποτέ εκκλησιαστικά αξιώματα. Ήταν αφοσιωμένος στο διδακτικό έργο του, το οποίο παρενοχλούσαν οι αρχές και οι αιρετικοί κύκλοι που έβλεπαν να αυξάνεται το φιλοσοφικό κύρος του. Τούτο συνετέλεσε στη σύλληψη μαζί με ομάδα μαθητών του και αποκεφαλίστηκε ως επικίνδυνος.

Το μεγαλείο του άνδρα αποδίδεται άριστα στο μαρτυρολόγιό του που έχει σωθεί.

Μαθητές:

Τατιανός ο Σύρος
Ειρηναίος

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Σαρδηνία, 170 μ.Χ. – 235 μ.Χ.

Ορθόδοξος **θεολόγος**, πολυγραφότατος.
Έδρασε στους κόλπους της
Ρωμαϊκής Εκκλησίας

Έργα:

«Υπομνήματα εις τό Άσμα Ασμάτων»
«Περί Άντιχρίστου»
«Άπόδειξις χρόνων του Πάσχα»
«Πρός Πλάτωνα»
«Ομιλία εις τούς Ψαλμούς»
«Κατά πασῶν τῶν αἱρέσεων ἔλεγχος»
«Εἰς Ἑξαήμερον»
«Εἰς Βαρλαάμ»
«Εἰς τόν Ματθαῖον» κ.ά.

- Επεβλήθη στο περιβάλλον της Ρωμαϊκής Εκκλησίας.
 - Ἐγινε ἐπίσκοπος Ρώμης.
 - Αγώνας κατά της επιείκειας.
 - Εθεωρείτο σχισματικός.
 - Βαθεία αίσθηση των ορίων μεταξύ αλήθειας και κακοδοξίας.
-

Κρίσεις:

Ο Ιππόλυτος, Έλληνας ορθόδοξος θεολόγος, που έδρασε στους κόλπους της Ρωμαϊκής Εκκλησίας, υπήρξε πολυγραφότατος συγγραφέας. Εκπροσωπούσε την συριακή και μικρασιατική παράδοση. Η Ρωμαϊκή Εκκλησία στο πρόσωπο του, γνώρισε τον πρώτο μεγάλο συγγραφέα της, τον πρώτο ορθόδοξο θεολόγο της, τον καλύτερο μάρτυρα της λειτουργικής παράδοσης της και τον τελευταίο συγγραφέα που έγραψε στα ελληνικά.

Η Θεολογία τον βοήθησε στην αντιμετώπιση της αίρεσης του «*Μοναρχιανισμού*» μόνον ως αντίδραση και όχι ως θεολογική λύση του προβλήματος. Είχε σύνεση και βαθειά αίσθηση των ορίων μεταξύ αληθείας και κακοδοξίας μεταξύ Εκκλησίας και αιρέσεως. Επέμενε στην ύπαρξη δύο προσώπων του Θεού Πατέρα και του Λόγου Υιού. Σαφώς καλεί τον Λόγο «*Θεός*» και μάλιστα «*Ουσία του Θεού*»

Η δυτική θεολογία ελάχιστα επωφελήθηκε από το έργο του προφανώς επειδή ήταν γραμμένο στα Ελληνικά που η Δύση είχε λησμονήσει.

Πηγές:

Ιγνάτιος
Ωριγένης

ΚΑΡΝΕΑΔΗΣ

Κυρήνη, Κυρηναϊκής 214 π.Χ. – 129 π.Χ.

Φιλόσοφος.

«Ακαδημαϊκή» και «Σκεπτική» κατεύθυνση.

Σχολάρχης της Ακαδημίας.

Δίδαξε στην Αθήνα.

Έργα:

Δεν άφησε συγγράμματα.

Η διδασκαλία του έγινε γνωστή από τους μαθητές του.

- Απέρριψε την εννοιακή παράσταση «καταληπτική φαντασία».
 - Αμφισβήτησε την αξιοπιστία των αισθήσεων στις διεργασίες για την αντικειμενική γνώση.
 - Ανανέωσε τη διδασκαλία του **Αρκεσίλαου**.
 - Επικρίθηκε από τον **Δημήτριο** τον Λάκωνα για τις «Σκεπτικές» θέσεις του.
-

Κρίσεις:

Ο Καρνεάδης, φιλόσοφος με «*Ακαδημαϊκή και «Σκεπτική»*» κατεύθυνση υπήρξε σχολάρχης της Ακαδημίας στην Αθήνα (160 - 137 π.Χ.) και μέλος της περίφημης «*πρεσβείας των Αθηναίων φιλοσόφων*» στην Ρώμη.

Αρνήθηκε την ύπαρξη κριτηρίου της αλήθειας και αξίωσε την «εποχή», δηλαδή την αποχή από κάθε κρίση. Επέκρινε τη διδασκαλίες για την ύπαρξη θεών και θείας πρόνοιας, ή απέδιδαν σημασία στη μαντική και την αστρολογία και κυρίως εναντιώθηκε στη στωική θεωρία της «*Ειμαρμένης*».

Τάχθηκε κατά της δογματικής θεωρίας των **Στωικών**, αρνήθηκε την έννοια της αλήθειας και ανέπτυξε τη θεωρία της πιθανότητας. Ξεκινώντας από το φαινόμενο της απάτης των αισθήσεων συνιστούσε την αποχή από την διατύπωση μιας κρίσεως.

«Τα μεγάλα κράτη έγιναν μεγάλα με άδικες επιθέσεις εναντίον των ασθενέστερων γειτόνων τους.»

(B. Russel)
(Φιλόσοφος)

Πηγές:

Αρκεσίλαος

ΚΕΛΣΟΣ

Αλεξάνδρεια 140 – 200 μ.Χ.

Πλατωνικός φιλόσοφος.

Συμμαθητής του **Ιουστίνου**.

Αντιπαράθεση με τον **Ωριγένη**.

Έργα:

«*Άληθής λόγος*.»

(σώζονται αποσπάσματα)

-
- Υπερασπίστηκε την Ελληνική παιδεία κατά των Ιουδαίων & Χριστιανών.
 - Πλατωνική φιλοσοφία.
 - Κατέκρινε τον **Μωϋσή** ότι παρενόησε την παλαιά σοφία των λαών: «*Κακός Νόμος*».
 - Η ορθή γνώση και η ορθή πράξη είναι αχώριστα ενωμένα.
 - Αιώνια τάξη στον κόσμο.
 - Ο Θεός είναι υπερκοσμικός.
-

Κρίσεις:

Απολυτοποιώντας την αξία της πλατωνικής φιλοσοφίας ο Κέλσος υποστήριξε ότι ο **Μωυσής** παρανόησε και παραποίησε την Παλαιά σοφία των λαών και ο «*Κακός Λόγος*» αποκρυσταλλώθηκε σε «*Κακός Νόμος*»

Απέκρουσε τον **Χριστιανισμό**, πιστεύοντας ότι ο «*Λόγος*» του ήταν ασυμβίβαστος με τον «*Παλαιό Λόγο*» των Ελλήνων και ότι ο χριστιανισμός επιχειρούσε να υποκαταστήσει τον **Ελληνισμό**. Επέκρινε τόσο τη δογματική όσο και την ηθική του Χριστιανισμού ακόμα και την ιεραποστολική πράξη.

Το έργο του επικρίθηκε αργότερα από τον **Ωριγένη** που έγραψε γι' αυτό ειδικό σύγγραμμα «*Κατά Κέλσου*». Για τον σύγχρονο κόσμο το έργο του Κέλσου αποτελεί μοναδικό τεκμήριο για την στάση που τηρούσαν οι λόγιοι στην Ελλάδα του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα απέναντι στον Χριστιανισμό.

Πηγές:

Ωριγένης

ΚΕΡΚΙΔΑΣ

Μεγαλόπολη, Αρκαδία 290 π.Χ. – 220 π.Χ.

Κυνικός φιλόσοφος και ποιητής.

Πλούσια οικογένεια.

Ανάμιξη στην πολιτική.

Έργα:

«*Ποιητικὸν ἔργον*» (σώζονται αποσπάσματα)

«*Ἰαμβοί*»

«*Μελιάμβοι*» (σατυρική ποίηση)

-
- Δωρική διάλεκτος.
 - Εντάσσεται στη γνωστή «*διατριβή*» των *Κυνικών*.
 - Ποίηση σε απλό λαϊκό ύφος.
 - Ομοιότητες με το έργο του **Μένιππου**.
-

Κρίσεις:

Η φήμη του Κερκίδα οφείλεται κυρίως στο ποιητικό του έργο από το οποίο σώθηκαν σημαντικά αποσπάσματα. Η ποιησή του - που πρέπει να είχε πολλές ομοιότητες με το έργο του **Μένιππου** - επηρεάστηκε από την κυνική σχολή και στη μορφή και στο περιεχόμενο. Εκφράζει ηθικές στάσεις σε απλό και λαϊκό ύφος και αντιστρατεύεται την χαλαρότητα των ηθών της εποχής του.

Αναδείχθηκε δεξιότεχνος στιχουργός και καλός χειριστής της λογοτεχνικής δωρικής γλώσσας όπου το χαρακτηριστικό είναι οι πολλοί τολμηροί νεολογισμοί του και ιδιαίτερα τα σύνθετα. Θαύμαζε την Ιλιάδα του **Ομήρου** και στα ποιήματά του υπάρχουν απόηχοι από την Ιλιάδα όπως και αναμνήσεις από τα δράματα του **Ευριπίδη**.

Πηγές:

Διογένης ο Σινωπεύς

ΚΙΝΕΑΣ

Θεσσαλία, α' μισό 3^{ου} αι. π.Χ

Επικούρειος φιλόσοφος και ρήτορας.
Σύμβουλος του βασιλέα της Ηπείρου **Πύρρου**.

Έργα:

«Θεσσαλικά» } Δεν
«Τακτικά» } σώζονται

- Εστάλη από τον Πύρρο να διαπραγματευθεί με τη Ρωμαϊκή Σύγκλητο χωρίς επιτυχία.
 - **Πύρρος:** «Ο Κινέας έχει κατακτήσει με τα λόγια του περισσότερες πόλεις από όσες εγώ με τα όπλα μου».
-

Κρίσεις:

Τον Ιούλιο του 280 π.Χ. ο **Πύρρος** με τον κύριο όγκο του στρατού του νίκησε τους Ρωμαίους στην Ηράκλεια. Εν συνεχεία έστειλε τον **Κινέα** να διαπραγματευθεί με την Σύγκλητο. Η επιχειρηματολογία του δεν τελεσφόρησε. Η νίκη των Ρωμαίων επί των Τυρινών τόνωσε το ηθικό των συγκλητικών, οι οποίοι ειδοποίησαν τον Κινέα ότι δεν δέχονται να διαπραγματευθούν.

Νέα διπλωματική αποστολή του στην Ρώμη για να συζητήσει τους όρους συνθήκης με τους συγκλητικούς και πάλι ναυάγησε. Γύρισε άπρακτος, στον Τάραντα όπου και πέθανε κατά την διάρκεια εκστρατείας κατά της Σικελίας

Στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο φυλάσσεται χάλκινο αγαλμάτιο πολεμιστή με ηπειρωτική στολή που πιθανόν να παριστάνει τον Κινέα..

Πηγές:

Πλούταρχος

ΚΛΕΑΝΘΗΣ

Άσσοις, Τρωάδος, 331 π.Χ. – Αθήνα 232 π.Χ.

Στωικός φιλόσοφος.
Μαθητής του **Ζήνωνα**.
Από φτωχή οικογένεια.

Έργα:

«Περὶ ἐλευθερίας»	}	σύντομα αποσπάσματα από 40 βιβλία
«Περὶ καθήκοντος»		
«Περὶ διαλεκτικῆς»		
«Περὶ Νόμων»		
«Πολιτικός»		

-
- Εὐδαιμονία «εὔροια βίου»
 - «Ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν»
 - Ἥλιος «ἡγεμὼν τοῦ κόσμου»
 - Ὁ Ἥλιος εξομοιώνει τα πάντα με την «ἐκπύρωση».
 - «Οἱ κακοὶ μπορεῖ να γίνουν καλοὶ»
 - «Ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀπόκτημα τοῦ Νοῦ»
 - «Συμπάσχει ἡ ψυχὴ με το σῶμα»
-

Κρίσεις:

*Ὀδήγα ᾧ Ζεῦ, ὀδήγα μέ καί σύ ὀδηγήτρα Μοῖρα
ἐκεῖ ὅπου μ' ἔχετε προστάξει ἀτρόμητος θά ν'
ἀκολουθήσω·
– μά κι ἄν δέν θελήσω ἀπό κακή μου δειλία,
ὥστόσο θ' ἀκολουθήσω.*

Ο Κλεάνθης ξενοφερμένος και άγνωστης καταγωγής εγκαταστάθηκε στην Αθήνα όπου για να εξοικονομήσει τα μέσα της διαμονής του και των σπουδών του μετέφερε νερό, Σε όσους το πείραζαν απαντούσε με ψυχραιμία, ετοιμότητα , καλοσύνη και χάρη. Η διδασκαλία του δεν ήταν τόσο επαγώγος. γιατί στον προφορικό λόγο κάπως υστερούσε.

Στα επιμέρους της ηθικής διδασκαλίας του ο Κλεάνθης απομακρύνθηκε από το δάσκαλό του, τον **Ζήνωνα**, αρνούμενος την ηδονή ως φυσική κατάσταση και αγαθό ενώ στην θέση της φρόνησης έβαζε την «*Εγκράτεια*» ως αρχή όλων των αρετών.

Πηγές:
Χρύσιππος

Απήχηση σε:
Κικέρωνα
Δίωνα
Χρυσόστομο

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ

Λίνδος, Ρόδου, 6^{ος} αι. π.Χ.

Ένας από τους **Επτά Σοφούς**.

Τύραννος της Λίνδου.

Ταδ' έλεξε:

«Πᾶν μέτρον ἄριστον»

«Πατέρα δεῖ αἰδεῖσθαι»

«Εὐ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν»

«Γλῶσσαν εὖφημον κέκτησθαι»

«Ἀρετῆς οἰκείον, κακίας ἀλλότριον»

«Ἄδικίαν μισεῖν, εὐσέβειαν φυλάσσειν»

«Ἡδονῆς κρατεῖν»

«Βία μηδὲν πράττειν»

«Ἐχθρας διαλύειν»

«Τέκνα παιδεύειν»

-
- Επίγραμμα του στον τάφο του βασιλέα της Φρυγίας Μίδα προκάλεσε την ειρωνεία του **Σιμωνίδη**.
-

Κρίσεις:

Ο Κλεόβουλος έχει συνδέσει το όνομά του με μια νικηφόρα εκστρατεία των Ροδίων στην Λυκία και με την ανακαίνιση του θρησκευτικού κέντρου της Λινδίας Αθηνάς. Η παράδοση τον έχει συνδέσει επίσης με μια σειρά από αποφθέγματα από τα οποία διαφαίνονται ιδέες για την μη χρήση βίας και για την μόρφωση της γυναίκας.

Είχε μιά κόρη την Κλεοβουλίνη για την οποία αναφέρεται ότι είχε συνθέσει σε εξάμετρους στίχους μια συλλογή από αινίγματα. Ένα επίγραμμα του χαρακτήρηκε στον τάφο του βασιλέα της Φρυγίας Μίδα το οποίο όμως προκάλεσε αργότερα την ειρωνεία του ποιητή **Σιμωνίδα** με την γνωστή παρατήρηση ότι *«και την πέτρα την τσακίζουν ανθρώπινα χέρια»*

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Σιμωνίδης

ΚΛΗΜΗΣ

Αλεξάνδρεια, 140 – 200 μ.Χ.
Φιλόσοφος – Θεολόγος.
Από εθνικό περιβάλλον.

Έργα:

«Στρωματεῖς» (8 βιβλία)
«Προτρεπτικός»
«Παιδαγωγός»
«Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος;»
«Θεοδότου ἐπιτομαί»
«Ἐκ τῶν προφητικῶν ἐκλογῶν»
«Ἐπιστολαὶ πρὸς Θεόδωρον»

- Κατηχητική σχολή.
 - Αναπτυγμένο γλωσσικό αισθητήριο.
 - Ευρύτατη γνώση της ποίησης, αρχαιολογίας, θεολογίας.
 - Οπαδός του Γνωστικισμού.
«Ὁ τῶν ὅλων ἡγεμῶν Λόγος ἐπὶ τὴν ἱεράν τῆς πολιτείας ὁμόνοιαν εἰρηναγωγεῖ.»
-

Κρίσεις:

Ο Κλήμης υπήρξε μεγάλος Αλεξανδρινός θεολόγος και συγγραφέας των πρώτων χριστιανικών χρόνων. Ταλαντούχος δάσκαλος και πολύ σημαντικός συγγραφέας. Είχε ανεπτυγμένο αισθητήριο, διεισδυτικότητα, ευρύτερη γνώση της ποίησης, της φιλοσοφίας, της θρησκείας.

Θέλησε να πραγματοποιήσει το έργο του με τη βοήθεια της ελληνικής σκέψης και κυρίως του πλατωνισμού. Οι θεωρίες του περί **Λόγου** και περί γνώσεως προσδιορίζουν απόλυτα τη σκέψη και το έργο του.

Ο «*Γνωστικός Χριστιανός*» είναι ο ιδανικός τύπος του Κλήμη και ο σκοπός του έργου του. Οι αναφορές του στην Ευχαριστία και την Εκκλησία κατανοούνται σαν προσπάθειες αλληγορικής τους ερμηνείας. Έτσι μπορεί να λεχθεί ότι, αν και ο Κλήμης είναι ικανός θεολόγος και δημιούργησε σχολή, το έργο του ανήκει στο περιθώριο της Εκκλησίας, κυρίως διότι ήταν εμποτισμένος από τα ιδεώδη του γνωστικισμού.

Διδάσκαλοι:

Φίλων

Αντίοχος

ΚΡΑΤΗΣ

Θήβα, 365 π.Χ. – 285 π.Χ.

Κυνικός φιλόσοφος.

Μαθητής του **Διογένη**.

Δάσκαλος του **Ζήνωνα** του Κιτιέα.

Έργα:

«*Κράτηνος απομνημονεύματα*» (δεν σώζεται)

«*Στιχουργήματα*» (σώζονται)

-
- Έζησε σε έσχατη ένδεια.
 - Περιπλανήσεις σε πόλεις.
 - Περιφρόνηση στην συμβατικότητα.
 - Σύνδεσμος μεταξύ διδασκαλίας Σωκρατικών και Στωικών.
 - Μοίρασε την περιουσία του στους συμπολίτες του.
 - Ήπιος τόνος στον κυνισμό.
 - «*Ο πλούτος και τα υλικά αγαθά γίνονται καπνός.*»
 - «*Πολύτιμο είναι να κρατάς σε σιωπή την γλώσσα σου.*»
-

Κρίσεις:

Ο Κράτης υπήρξε «*κυνικός φιλόσοφος*», μαθητής του αρχηγού των κυνικών **Διογένη**. Αφού μοίρασε όλα τα υπάρχοντά του έζησε σε έσχατη ένδεια ,διδάσκοντας την λιτότητα, και την περιφρόνηση σε κάθε κοινωνική συμβατικότητα.

Το παρωνύμιο του «*θυρεπανοίκτη*», δηλαδή εκείνου που ανοίγει τις πόρτες, του αποδόθηκε από τους σύγχρονούς του, επειδή ακριβώς ως περιπλανώμενος δάσκαλος, συνήθιζε να μπαίνει στα ξένα σπίτια, για να διδάσκει τις ιδέες του. Από τους πλέον αφοσιωμένους μαθητές του ήταν η σύζυγος του Ιππαρχία που συμμερίστηκε με ενθουσιασμό τον αντισυμβατικό τρόπο ζωής του.

Από τα γραπτά του έχουν σωθεί μερικά στιχουργήματα, που αποτελούν παρωδίες πάνω σε γνωστά έργα ποιητών. Ορισμένες επιστολές που έχουν παραδοθεί με το όνομά του δεν φαίνονται γνήσιες. Προβλήθηκε από την παράδοση ως σύνδεσμος ανάμεσα στις διδασκαλίες των *Σωκρατικών* και των *Στωικών*.

Πηγές:

Σόλων

Ζήνων ο Κιτιεύς

Διογένης ο Λαέρτιος

Σενέκα

ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ

(Thaschius Caecilius Cyprianus)

Καρθαγένη, 200 μ.Χ. – 258 μ.Χ.

Ρωμαϊκή αριστοκρατική οικογένεια.

Πρώτος Πατέρας της Δυτικής Εκκλησίας.

Επίσκοπος Καρθαγένης.

Κάλεσε Σύνοδο Αφρικανών Επισκόπων.

Έργα:

«*De ecclesiae catholicae unitate*» (27 κεφάλαια)

«*Περὶ τῶν πεπτωκότων*»

«*Ἐπιστολαί*»

«*Πρὸς Διονάτον*»

«*Μαρτυριῶν βιβλία τρία πρὸς Κυρῖνον*»

-
- Ρητορική ικανότητα.
 - Θεματολογική επίδραση **Τερτυλλιανού**.
 - Κείμενα κλασικά, φροντισμένα, ήπια.
 - Ενδιαφέρον για τα κοινωνικά προβλήματα.
 - Έλυσε το πρόβλημα των «*Πεπτοκότων*».
-

Κρίσεις:

Ο Κυπριανός είναι ο πρώτος κατ'εξοχήν πατέρας και διδάσκαλος της Δυτικής Εκκλησίας, ο πρώτος ορθόδοξος σπουδαίος θεολόγος και μάρτυρας.

Συμφωνώντας με τις απόψεις των μικρασιατικών Εκκλησιών, ξαναβάπτισε όσους από τις τάξεις των αιρετικών προσέρχονταν στην Εκκλησία, γεγονός που τον έφερε σε σύγκρουση με τον επίσκοπο Ρώμης **Στέφανο Α'**. Για το θέμα αυτό κάλεσε δύο Συνόδους στις οποίες υιοθετήθηκε η άποψή του, που έγινε από τότε παράδοση της Εκκλησίας.

Οργάνωσε συνεργεία βοήθειας για όλους τους κατοίκους χριστιανούς και εθνικούς γεγονός που τον ανύψωσε στην συνείδηση όλων ανεξαιρέτως. Καταδικάστηκε σε θάνατο επί **Βαλεριανού** και αποκεφαλίστηκε (14/9/258).

Αγιοποιήθηκε από την Εκκλησία.

*

Δ. Κουτσούρης
(Θεολόγος, Φιλολόγος)

ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ

Αβδηρα, Θράκης 480 π.Χ. – 400 π.Χ.
Φιλόσοφος – Ατομιστής.
Μαθητής του **Ζήνωνα** τον Ελεάτη.
Δάσκαλος του **Δημόκριτου**.
Διετύπωσε πρώτος ότι η ύλη
αποτελείται από άτομα

Έργα:

«Μέγας διάκοσμος» } ελάχιστα
«Περὶ νοῦ» } στοιχεία

- Το κενό είναι ένα «μή-ὄν».
 - Αυτό που υπάρχει είναι ένα απόλυτο πλήρες.
 - Το Σύμπαν έχει σφαιρικό σχήμα.
 - Τα όμοια άτομα έλκονται.
 - «Οὐκ ἂν κίνησις οὔσα ἄνευ κενοῦ».
 - «Τὸν κόσμον οὔτε ἔμψυχον οὔτε πρόνοια διοικεῖσθαι».
 - «Ἀπίρους τῶ πλήθει τοὺς κόσμους ἐν ἀπείρῳ τῶ κενῶ».
 - «Οὐδὲν χρῆμα μάτην γίνεται, ἀλλὰ πάντα ἐκ τοῦ λόγου καὶ τῆς ἀνάγκης».
-

Κρίσεις:

Ο Λεύκιππος νόμιζε πως είχε μια θεωρία που εναρμονιζόταν με την κατ' αίσθηση αντίληψιν και δεν θα καταργούσε ούτε την γένεση (γίγνεσθαι) ούτε τη φθορά, ούτε την κίνηση, ούτε την πολλαπλότητα των πραγμάτων. Θα ήταν δυνατόν να υποστηριχθεί ότι ο χρόνος δεν υπάρχει, αφού αποτελείται από παρελθόν και μέλλον, από τα οποία το ένα δεν υπάρχει πια, ενώ το άλλο δεν υπάρχει ακόμη.

Οδηγήθηκε στον ατομισμό από την προσπάθεια να πετύχει κάποιο συμβιβασμό μεταξύ μονισμού και πολυαρχίας.

B. Russel
(Φιλόσοφος)

Σχόλια:

Η ιστορική ύπαρξη του Λεύκιππου αμφισβητούνταν ήδη από την αρχαιότητα, και μάλιστα από τον **Επίκουρο**. Νεότεροι μελετητές υποθέτουν ότι πρόκειται για φανταστικό πρόσωπο, που μιλάει μέσα στα συγγράμματα του **Δημόκριτου**.

Πηγές:

Αριστοτέλης
Διογένης ο Λαέρτιος
Δημόκριτος

ΛΟΓΓΙΝΟΣ

Γάδαρα, 1^{ος} αι. μ.Χ.

Κριτικός – Φιλόσοφος.

Άγνωστος ο τόπος καταγωγής του.

Επίδραση των Στωικών.

Έργα:

«Περὶ ὕψους» (επίδραση Στωικών)

- Η κατάδειξη του αληθινά «Υψηλού» στην τέχνη του λόγου:
 - *Τὸ περὶ τῆς νοήσεως ἀδρεπήβολον,*
 - *Τὸ σφοδρὸν καὶ τὸ ἐνθουσιῶδες,*
 - *Ἡ γενναία φράσις,*
 - *Ἡ σύνθεσις,*
 - Ἦταν ρήτορας.
 - Αγανάκτηση για εκδηλώσεις «Δοκησιοφίας».
 - Δεν απέφυγε τον «Γραικυλισμό».
 - Μελετημένες συγκρίσεις και αντιπαραθέσεις.
 - Ασχολήθηκε και με την Ιουδαϊκή θρησκεία.
 - Θαύμαζε τη «Γένεσιν» της Παλαιάς Διαθήκης.
-

Κρίσεις:

Όσο και αν κατόρθωσε να απαλλαγεί από τα ελαττώματα των συγγραφέων της εποχής του ο Λογγίνος δεν απέφυγε τον γραικυλισμό. Γιατί ενώ αποδίδει την παρακμή της ρητορικής στην κατάργηση των δημοκρατικών ελευθεριών, από το άλλο μέρος, θεωρεί σημαντικότερες αιτίες της κατάρπτωσης αυτής την φιλοχρηματία και φιληδονία. Ο συγγραφέας έχει οπωσδήποτε δεχθεί την επίδραση στωϊκών που πλατώνιζαν και έτσι μπορεί να αποδεδεμευτεί από την μέθοδο των ρητοροδιδασκάλων και των γραμματικών.

Όσα λέγει στον επίλογο για την «*Ειρήνη της οικουμένης*» και για την «*δίκαιη δουλεία*» και ο κολακευτικός τρόπος με τον οποίο απευθύνεται προς τους Ρωμαίους είναι εκδηλώσεις γραικυλισμού.

Τεκμηριώνει τις απόψεις του με τη βοήθεια παραδειγμάτων από γνωστά έργα ή παραθέματα από αυτά. Ησχολήθη και με την Ιουδαϊκή λογοτεχνία σχολιάζοντας με θαυμασμό στίχους της *Παλαιάς Διαθήκης*.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(διδάκτωρ φιλοσοφίας)

ΛΟΓΓΙΝΟΣ

Κάσος, 210 μ.Χ. – 273 μ.Χ.

Πλατωνικός φιλόσοφος.
Σχολάρχης της Ακαδημίας.
Διδάσκαλος του **Πορφύριου**.

Έργα:

«Απορρήματα Όμηρικά»
«Εἰ φιλόσοφος Όμηρος»
«Ρητορική τέχνη»
«Περὶ ὕψους»

- Επιχείρησε μεγάλα ταξίδια.
 - Προώθησε την Πλατωνική φιλοσοφία.
 - Έρευνα πάνω στον Όμηρο.
 - Για την αντιρωμαϊκή πολιτική του εκτελέστηκε από τον αυτοκράτορα **Αυρηλιανό**.
-

Κρίσεις:

Ο Λογγίνος, με την γενικότερη διδακτική και συγγραφική του δράση, ακολούθησε την παράδοση της Ακαδημίας και έτσι θεωρούσε τις πλατωνικές «*Ιδέες*» όχι ως προϊόντα του νου, αλλά ως αυθυπόστατες οντότητες.

Ερμηνευτικό έργο πάνω στα πλατωνικά κείμενα. Είναι κυρίως επεξηγήσεις γλωσσικού και υφολογικού χαρακτήρα. Μπόρεσε να αποδεσμευτεί από την παραδοσιακή νοοτροπία και μέθοδο των ρητοροδιδασκάλων και να ρίξει φως σε ό,τι συνιστά τις μονιμότερες αξίες των λογοτεχνικών έργων.

Από τις άλλες φιλολογικές επιδόσεις του είναι γνωστή η έρευνα του για τον **Όμηρο** και έχουν παραδοθεί τίτλοι σχετικών έργων του («*Απορρίμματα Ομηρικά*» κ.ά.). Το δοκίμιο «*Περί Ύψους*» έχει συνδεθεί από λάθος με το έργο του αλλά είναι γραμμένο από άλλον ομώνυμο του συγγραφέα.

Πηγές:

Πρόκλος
Αμμώνιος

ΛΟΥΚΡΗΤΙΟΣ

(Ρωμαίος)

Καμπανία, Ιταλία 19 π.Χ. – 55 π.Χ.

Λατίνος ποιητής και φιλόσοφος.

Έργα:

«*De rerum natura*»

(Θεωρίες του **Επίκουρου**)

Πρώτον έπος Λατινικής Λογοτεχνίας.

Έλλειψη πληροφοριών.

Το έπος είναι γραμμένο σε 7413 εξάμετρους σίχους.

«Περί ύψους»

- Υλιστική θεωρία του **Επίκουρου**.
 - Λεκτικός πλούτος.
 - Ο κόσμος δεσμεύεται από μηχανικούς νόμους.
 - Το σύμπαν αποτελείται από συσσώρευση ατόμων.
 - Κάθε πρόβλεψη του μέλλοντος είναι αδύνατη.
 - «Ο θάνατος είναι διάλυση ατόμων».
 - «*Τίποτε δεν προκύπτει από το μηδέν*».
 - Η ψυχή: «*Σύνθεση ατόμων με εξαιρετικές ιδιότητες*»
 - «*Την ιστορίαν ούτω γραφεσθα ι συν τω αληθή μάλλον προς την μέλουσαν ελπίδα*»
-

Κρισεις:

Ο Λατίνος ποιητής Λουκρήτιος έγινε διάσημος για ένα και μόνον έργο του το περίφημο «*Περί ύψους*». Αναγνωρίστηκε στην **Αναγέννηση**. Είναι ζήτημα αν υπήρξε ποτέ μεγάλος ποιητής που να περίμενε τόσον καιρό την αναγνώρισή του. Στον Μεσαίωνα ενόχλησε ένα διάστημα τους Χριστιανούς

Δέχεται μια αυστηρή αιτιοκρατική ερμηνεία του κόσμου και είναι πιο συνεπής στον υλισμό του γιατί αρνείται την ύπαρξη θεών, πράγμα που δεν έχει κάμει ο **Επίκουρος**.

Στο Λατίνο ποιητή η ερμηνεία του αιτιατού υποκαθιστά τη δεισιδαιμονία και τη μαγεία, ενώ επιπλέον στη θεώρησή του ενυπάρχει κάθε στιγμή το ενιαίο της επιστήμης. Ήταν βαθύτατα πεπεισμένος όσο κι ένας χριστιανός, για την ανάγκη της αλήθειας στην πίστη προς την θρησκεία. Ο Λουκρήτιος υπέφερε από κρίσεις παραφροσύνης και τελικά αυτοκτόνησε.

Πηγές:

Σουητώνιος
Άγιος Ιερώνυμος

Επίδραση σε:

Βιργίλιος
Σουητώνιος

ΜΕΛΙΣΣΟΣ

Σάμος, 5^{ος} αι. π.Χ.

Φιλόσοφος, **προσωκρατικός**.

Μαθητής του **Παρμενίδη**.

Ελεατική σχολή.

441 π.Χ.: Επιτέθηκε κατά του Αθηναϊκού στόλου.

439 π.Χ.: Άλωση της πατρίδας του από τους Αθηναίους.

Έργα:

«Περί φύσεως» ή } Σώζονται
 } ορισμένα
«Περί του ὄντος» } αποσπάσματα

- Λογικά αδύνατη η αρχή:
Γένεσης – θανάτου
Αύξησης – φθοράς
Κίνησης – μεταβολής

-
- Πεζός επιστημονικός λόγος.
 - Απέφυγε τις μυθικές αντιλήψεις.
Γνωρίσματα «ἀπείρου» και «ἀθανάτου».
«Ἄει ἦν ἅτι ἦν καὶ ἄει ἔσται»
«Οὐδαμὰ ἂν γένοιτο οὐδὲν ἐκ μηδενός»
Το «ὄν» δεν μπορεί να έχει «σώμα» και «πέρατα».
*«Για τους θεούς δεν πρέπει να διατυπώνουμε γνώ-
μες γιατί είναι αδύνατον να τους γνωρίσουμε»*

Κρίσεις:

Ο Μέλισσος εγκατέλειψε την ιδέα του «τετελεσμένου», ενός απαρτισμένου και συμμετρικού όγκου, και πρόσθεσε τα γνωρίσματα του «Απείρου» και του «Ασώματου». Υπερασπίστηκε την οντολογική θεωρία του Παρμενίδη στην επί μέρους προβληματική της, αναπτύσσοντας κυρίως την αρχέγονη συλλογιστική του που επιχειρούσε να καταδείξει λογικά αδύνατη την αρχή και το τέλος, τη γέννηση και τη φθορά, την κίνηση και τη μεταβολή. Για τους θεούς έλεγε ότι δε μπορούμε να τους γνωρίσουμε άρα δεν μπορούμε να πούμε τίποτε γι αυτούς.

Συνέβαλε στο να νοηθεί το ον περισσότερο υπερβατικά από όσο το είχε φαντασθεί ο **Παρμενίδης** και αυτό είχε τεράστια σημασία στην εξέλιξη της μεταφυσικής στην αρχαία Ελλάδα.

Ε. Ρούσος

(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:

Σιμπλίκιος (βυζαντινός)
Γοργίας

ΜΕΝΕΔΗΜΟΣ

Ερέτρια, 340 π.Χ. – 265 π.Χ.

Μαθητής του Στίλπωνα.

Φιλόσοφος – **Κυνικός**.

Ασχολήθηκε ενεργά με την πολιτική.

Ιδρυτής Σωκρατικής σχολής.

Έργα:

Δεν άφησε γραπτή διδασκαλία.

Αποσπάσματα από μαρτυρίες.

- Ο κύκλος των μαθητών του ήταν μεγάλος.
 - Δεν είναι γνωστό τίποτα για τη σχολή του.
 - Καταφατική εκφορά των κρίσεων.
 - Ασχολήθηκε ενεργά με την πολιτική.
 - Υπερασπίστηκε τις δημοκρατικές ελευθερίες.
 - «Είναι πολύ σπουδαίον να επιθυμείς όσα πρέπει»
 - «Σκοπός είναι η ενάρετη ζωή»
 - «Η αρετή αν αποκτηθεί δεν χάνεται»
-

Κρίσεις:

Ο Μενέδημος δεν άφησε γραπτή τη διδασκαλία του, η οποία είναι γνωστή αποσπασματικά μόνο από μεταγενέστερες μαρτυρίες.

Η επαφή του με την πρακτική ζωή τον προφύλαξε από τα αφηρημένα σχήματα σκέψης. Η επίδρασή του, που ξεπήδησε από την σωκρατική διδασκαλία, στηρίζουν την υπόθεση ότι το κέντρο βάρους της φιλοσοφίας του έπεφτε σε θέματα κανονιστικής ηθικής.

Στον τομέα της λογικής και της διαλεκτικής φαίνεται ότι κινήθηκε στο πλαίσιο της λεγόμενης **«Εριστικής»** που είχε αναπτυχθεί από τη Μεγαρική σχολή, ενώ στην ηθική εκπροσωπούσε τη θέση ότι κάθε **«αγαθόν»** θεμελιώνεται στον **«Νουν»** πράγμα που σημαίνει ότι η ηθική στάση απέναντι στα πράγματα δεν είναι άλλο από μια λογική απόφαση.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Γάδαρα, Παλαιστίνης, 3^{ος} αι. π.Χ.

Κυνικός φιλόσοφος.

Μαθητής του **Θεόφραστου**.

Έμεινε στην Σινώπη ως δούλος.

Έργα:

«*Νέκρια*» (ανοησία παραδόσεων)

«*Διαθήκαι*»

«*Έπιστολαί*»

«*Διογένους πράσις*»

«*Συμπόσιον*»

«*Άρκεσίλαος*»

«*Έπικούρου γένεσις*» (προσωπολατρία)

-
- Παρωδεί το έπος και την τραγωδία.
 - Ειρωνικά σχόλια για τη ζωή.
 - «*Μενιππεία σάτιρα*» (εξέφραζε το «*σπουδαιογελοΐον*»).
 - Σατιρίζεται η μωρία.
-

Κρίσεις:

Η επίδραση του Μένιππου στους μεταγενέστερους συγγραφείς υπήρξε εξαιρετικά σημαντική. Πολλοί διασκεύαζαν με τα έργα του. Επηρέασε προ πάντων τον **Λουκιανό** που έδωσε το όνομά του σε δύο έργα του που τον παρουσίαζε ως την ενσάρκωση της ευτυχίας που νιώθουν οι ολιγαρκείς σε αντίθεση με την απελπισία των πλουσίων.

Αναδείχθηκε ο κυριότερος εκπρόσωπος της ανανεωμένης λαϊκής φιλοσοφίας των κυνικών, επειδή στο έργο τον εξέφρασε ιδέες με συγκεκριμένες καταστάσεις και περιστατικά. Συνδυάζοντας τον μηδενισμό των κυνικών με την «ιαμβικήν ιδέαν» τους, σε μια κοσμαγάπητη χιουμοριστική έκφραση, βοήθησε σημαντικά στη διάδοση και την επιβίωση των ηθικών τους απόψεων.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Επιδράσεις:

Μελέαγρο
Λουκιανό
Σενέκα

Διδάσκαλοι:

Θεόφραστος
Κράτης

ΝΟΥΜΗΝΙΟΣ

Απάμεια, Συρίας, 150 μ.Χ. – 210 μ.Χ.

Νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος.

Σημίτης ελληνομαθής.

Πλατωνικές επιδράσεις.

Έργα:

«Περὶ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν»

«Περὶ τ' ἀγαθοῦ»

«Περὶ ἀφθαρσίας ψυχῆς»

κ.ά.

-
- Αττική διάλεκτος.
 - Το θεῖον ταυτίζεται με τη «Μονάδα».
 - **Μωϋσῆς** και **Πυθαγόρας** αρχηγέτες της σκέψης.
 - Αποχή από κάθε δραστηριότητα.
 - «*Εκ-στασις*».
 - Επίδραση από τους Γνωστικούς.
 - Αποδίδει την σοφία των Ελλήνων σε ιουδαϊκές πηγές!
 - Μαρτυρία περί **Χριστοῦ** (;)
-

Κρίσεις:

Ο Νουμήνιος υπερτόνισε τα πυθαγορικά στοιχεία της πλατωνικής φιλοσοφίας και παρουσίασε τον **Πλάτωνα** ως φορέα ιδεών των ανατολικών λαών. Άσκησε τεράστια επίδραση στην διαμόρφωση του νεοπλατωνισμού και ιδιαίτερα στην οντολογική θεωρία του **Πλωτίνου**. Πολλοί ασχολήθηκαν με το έργο του ερμηνευτικά και κριτικά.

Πρεσβεύει την επιστροφή του ανθρώπου στον πρώτο θεό, που βέβαια νοείται «*Επέκεινα του Κόσμου*» και είναι εφικτή με την γνώση. Θεωρώντας τον **Μωυσή** και τον **Πυθαγόρα** ως αρχηγέτες της σκέψης, τοποθέτησε ανάμεσά τους τον **Σωκράτη** και τον **Πλάτωνα**.

Πηγές:

Αμμώνιος Σακκάς
Ωριγένης
Πλωτίνος

ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ

Χαλκηδόνα, Βοσπόρου, 395 π.Χ. – Αθήνα 315 π.Χ.
Πλατωνικός φιλόσοφος.
Πρώτος σχολάρχης **Ακαδημίας**.

Έργα:

76 τίτλοι (σύντομα αποσπάσματα)

Φιλοσοφία:

-Λογική	}	Συντήρηση
-Ηθική		Πλατωνικής
-Φυσική		Φιλοσοφίας

-
- Αριθμοκρατική ερμηνεία των «Πλατωνικών ιδεών».
 - Διακρίθηκε για τη σωφροσύνη του.
 - Τριαδικό κριτήριο:
 - Μεθοδολογία
 - Γνωσιολογία
 - Κοσμολογία.
 - «*Ἄριθμὸν κινουῦντα ἑαυτόν*».
-

Κρίσεις:

Ο Ξενοκράτης διαιρούσε τον κόσμο σε τρεις περιοχές: την υποσελήνια – την ουράνια – την υπερουράνια και απέδιδε στην κάθε μια ιδιαίτερα δομικά και λειτουργικά γνωρίσματα. Σ' αυτήν την τριαδική διαίρεση του κόσμου έβλεπε να αντιστοιχεί μία τριαδική διαβάθμιση της γνώσης, που στηρίζεται στην αίσθηση, την παράσταση και τη νόηση. Χώρισε και την φιλοσοφία σε τρεις τομείς, δηλαδή σε Λογική. Φυσική και Ηθική.

Ο ίδιος ήταν έντονα επηρεασμένος από την αριθμολογία των Πυθαγορείων. Διετύπωσε πλατωνικά δόγματα με πυθαγόρεια επένδυση. Στη θεώρηση των πραγμάτων εννοούσε τις πλατωνικές «*Ιδέες*» σαν τους μαθηματικούς «*Αριθμούς*» και τις δεχόταν σαν απότοκα της «*Απόλυτης Μονάδας*». Με αυτό το κριτήριο άσκησε μεγάλη επίδραση στο μεταγενέστερο Πυθαγορισμό, πλατωνισμό και Νεοπλατωνισμό.

B. Russel
(Φιλόσοφος)

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Σέξτος

Μαθητές:

Πολέμων
Επίκουρος
Κράτης

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

Κολοφών, Λυδία 570 π.Χ. - 470 π.Χ.

Ποιητής και φιλόσοφος .

Περιπλανήθηκε «*Ἐν Ἑλλάδα γῆν*».

Πρωτοπόρος «*Ἑλληνικού Διαφωτισμού*».

και της *Ελεατικής σχολής*.

Ἔργα:

Ραψωδίες σε συμπόσια.

Ἔπη, Ελεγείες, Ἴαμβοι.

«*Κολοφῶνος κτίσις*»

«*Εἰς Ἑλέαν*»

«*Περὶ φύσεως*»

} Διεσώθησαν αποσπάσματα

-
- Ανάπτυξη κριτικού λόγου.
 - Διαφορά «*Γνώσης*» από «*Γνώμη*».
 - Κοινωνική ανθρωπολογία.
 - Αισιόδοξη τάση.
 - Ορθολογισμός.

«*Διά ποιημάτων φιλοσοφεῖ*»

«*Οἱ κόσμοι εἶναι ἀπειροὶ*»

«*Ἐκ γαίης γὰρ πάντα καὶ εἰς γῆν τελευτᾶ*»

Κρίσεις:

Ο Ξενοφάνης υπήρξε παράξενη μορφή σοφού και ποιητή, ο οποίος αντιπροσώπευε τον Ιωνικόν ορθολογισμόν, που αντέτασσε στις δεισιδαιμονίες και στους μύθους μία έννοια φιλοσοφική του κόσμου. Προσέδωσε στην φιλοσοφία καθαρά θρησκευτική χροιά.

Πίστευε ότι όλα τα πράγματα γίνονται από **γην και ύδωρ**. Αγανακτούσε κυρίως και σάρκαζε επειδή η μυθολογία είχε πλάσει ένα πλήθος από θεούς ανθρωπόμορφους με όλα τα πάθη και τα ελαττώματα των θνητών. Ο Θεός δε μοιάζει σε μορφή και σκέψη με τους ανθρώπους. Ελέγχει τα πάντα με τη δύναμη του νου του. Ξεπερνώντας την απαισιόδοξη αντίληψη της ζωής εκπροσώπησε για πρώτη φορά την αισιόδοξη τάση, την συναρτώμενη με την φυσιοκρατία και την έννοια της προόδου.

Από τους πρωτοπόρους του λεγόμενου «*Ελληνικού Διαφωτισμού*». Διαμορφωμένος με τον ορθολογισμό και τη φυσιοκρατία συνέχισε την ανάπτυξη του κριτικού λόγου πέραν από τα όρια της αυστηρής επιστήμης.

B. Russel
(Φιλόσοφος)

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Επιφάνιος

ΟΡΦΕΑΣ

Είναι μια θολή μορφή.

Μερικοί υποστηρίζουν ότι ήταν πραγματικός άνθρωπος, άλλοι ότι ήταν θεός ή φανταστικός ήρωας.

Πατρίδα του: Θράκη ή Κρήτη.

Η διδασκαλία των Ορφικών είναι γνωστή. Πίστευαν στην μετεμψύχωση. Δίδασκαν ότι η ψυχή επέκεινα μπορούσε να εξασφαλίσει αιωνία ευδαιμονία ή να υποφέρει αιώνια ή παροδικά δεινά ανάλογα με τον τρόπο ζωής της εδώ στη γη. Αποβλέπανε στο να καταστούν «αγνοί» με καθαρτήριες τροφές και με την αποφυγή ορισμένων ειδών μολύνσεως. Οι πιο ορθόδοξοι ανάμεσα τους αποφεύγανε τη ζωική τροφή.

(Ορφικές πινακίδες βρέθηκαν σε τάφους που δίνουν οδηγίες στην ψυχή του πεθαμένου πώς να βρει τον δρόμο της στον άλλο κόσμο και τι να πει για να φανεί άξια της σωτηρίας)

«Τὸν Ὀρφέα φύσει διαφόρῳ κεχορηγημένον πρὸς ποίησιν καὶ μελωδίαν, πρῶτον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν τελετάς καὶ μυστήρια».

(Θεόφραστος)

Σχόλια:

Η λατρεία του Διονύσου στην αρχική της μορφή ήταν άγρια και από πολλές απόψεις αποκρουστική. Δεν ήταν υπ' αυτή τη μορφή που επηρέασε τους φιλοσόφους, αλλά υπό την αποπνευματωμένη της μορφή την αποδιδόμενη στον **Ορφέα** που ήταν ασκητική και υποκατέστησε την πνευματική μέθη.

Η ορφική μυστική διδασκαλία υποτιμούσε την αξία της επίγειας ζωής και θεωρούσε επιτακτική ανάγκη προετοιμασίας των ανθρώπων για μεταθανάτια μακαριότητα. Πίστευαν ότι η **ψυχή** πριν φυλακιστεί στο σώμα ζούσε μακάρια σε άλλο κόσμο. Υποχρεώθηκε να κλειστεί στο σώμα για να τιμωρηθεί. Ο κολασμός τελειώνει με το θάνατο, και τότε η ψυχή, εξαγνισμένη επιστρέφει στον τόπο της μακαριότητας.

Ο χαρακτηρισμός του σώματος ως «τάφου της ψυχής» αναφέρεται ως «Ορφικός».

«Χάος ἦν καὶ νύξ Ἐρεβὸς τὲ μέλαν πρῶτον καὶ Τάρταρος εὐρύς. Γῆ δ' οὐδ' Ἄηρ οὐδ' οὐρανὸς ἦν»

Πηγές:

Πλάτων
Αριστοτέλης
Ευριπίδης
Μουσαίος

ΠΑΝΑΙΤΙΟΣ

Λίνδος, Ρόδου, 185 π.Χ. – 109 π.Χ.

Στωικός φιλόσοφος.

Διευθυντής της «Στοάς».

Μαθητής του **Κράτητα** και του **Διογένη**.

Έργα:

«Περί πολιτείας» } αποσπάσματα
«Περί του καθήκοντος» }

-
- Εγκατέλειψε τις ακραίες θέσεις της *Παλαιάς Στοάς*.
 - Υιοθέτησε τις απόψεις των *Περιπατητικών* σχετικά με την αιωνιότητα του Σύμπαντος.
 - Άνοιξε το δρόμο στην ανθρωπολογία.
 - Κέρδισε την φιλία πολλών επιφανών Ρωμαίων.
-

Κρίσεις:

Ο Παναίτιος έδωσε στη Στωϊκή διδασκαλία νέο χαρακτήρα. Αυτός πρώτος εγκατέλειψε τις ακραίες κοσμολογικές και ηθικές θέσεις της «Παλαιάς Στοάς» και υιοθέτησε τις απόψεις των «Περιπατητικών» σχετικά με την αιωνιότητα του σύμπαντος. Ξεπερνώντας τον ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό των προδρόμων του θεώρησε απλά τον άνθρωπο ως μέλος του κόσμου.

Διέκρινε τέσσερις ψυχοπνευματικές ορμές: για γνώση, για κοινωνική συμβίωση, για απόκτηση αγαθών και για ψυχική γαλήνη. Απ' αυτές τις ορμές αναπτύσσονται η σοφία, η δικαιοσύνη, η γενναιότητα και η αυτοκυριαρχία, αρετές που αποτελούν ενότητα.

Στην ηθική ο Παναίτιος διέκρινε υποχρεώσεις του ατόμου απέναντι στο Θεό, στον εαυτό του και στην κοινωνία και διαπίστωσε την κοινωνική και την ατομική φύση του ανθρώπου. Χάραξε για πρώτη φορά τα όρια της ατομικότητας.

Ε. Ρούσσο

(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:

Κικέρων

ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ ο Ελεάτης

Ελέα, Κάτω Ιταλία 515 π.Χ. – 440 π.Χ.

Προσωκρατικός φιλόσοφος.

Πλούσια οικογένεια.

Έργα:

«Περί φύσεως»

800 – 1000 στίχοι

(υπάρχουν ευρύτατα τμήματα)

Οντολογία – Γνωσιολογία

- Οι λέξεις έχουν ένα σταθερό νόημα.
 - Το μόνον αληθινό Ον είναι το «Ἔν».
 - Η διδασκαλία του χωρίζεται σε δύο μέρη: «κατ' αλήθειαν» και «κατά δόξαν».
 - Η σκέψη και η γλώσσα απαιτούν αντικείμενα έξω από τον εαυτόν τους.
 - Ιωνική διάλεκτος.
 - Έθεσε πρώτος το θεμελιώδες πρόβλημα: Λογική – Γνώση.
 - «Ἔστι γὰρ εἶναι, μηδὲν δ' οὐκ ἔστιν»
 - «Ἐν τῷ πᾶσι»
 - «Ψυχὴ και νοὺς ταυτίζονται»
 - «Κριτήριον εἶναι ἡ λογικὴ»
-

Κρίσεις:

Ο Παρμενίδης χωρίζοντας τον κόσμο σε πραγματικό και φαινομενικό, ευθύνεται ιστορικά για τη διάσπαση της ενιαίας υλοζωϊστικής ουσίας, όπως την εννοούσε ως τότε η ιωνική κοσμολογία, και στην προέκταση για τη γένεση της πνευματοκρατίας και του υλισμού. Η διδασκαλία του για το **ΟΝ** διαπέρασε ολόκληρη την πλατωνική παράδοση και διατηρήθηκε επί δύο χιλιετίες ως έννοια της φιλοσοφίας, της ψυχολογίας της φυσικής και της θεολογίας. Η λέξη «*Ουσία*» δεν απαντά στους άμεσους διαδόχους του, αλλ' η έννοιά της είναι ήδη αισθητή στους στοχασμούς του. Η ουσία υποτίθεται ότι ήταν το σταθερό υποκείμενο κατηγορημάτων που εποίκιλλαν και σαν τέτοια έγινε και διατηρήθηκε επί δύο χιλιετίες μια από τις βασικότερες έννοιες της φιλοσοφίας.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Σέξτος

Επηρέασε:

Πλάτωνα
Πλωτίνο
Πρόκλο

ΕΛΕΑΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Αρχέγονη συλλογιστική που αποκλείει την αρχή και το τέλος, τη γένεση και το θάνατο, την αύξηση και τη φθορά, την κίνηση και τη μεταβολή, τη διαιρετότητα και την ασυνέχεια του **όντος**. Προκάλεσε πολλαπλές αντιδράσεις σε διαφορετικά πεδία έρευνας π.χ. το λογικό, το οντολογικό, το μεταφυσικό, το φυσικό, το μαθηματικό κ.ά.

ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ

Κόρινθος, 667 π.Χ. – 587 π.Χ.

Ένας από τους **Επτά Σοφούς**.
Τύραννος της Κορίνθου.

Ταδ' έλεξε:

«Μελέτα τὸ πᾶν»
«Καλὸν ἡσυχία»
«Ἐπισφαλές προπέτεια»
«Δημοκρατία κρείττον τυραννίδα»
«Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δὲ ἀρεταὶ ἀθάνατοι»
«Λόγων ἀπορρήτων ἐκφορὰν μὴ ποιοῦ»
«Σεαυτὸν ἄξιον παρασκεύαζε τῶν γονέων»
«Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ, ἀποθανῶν δὲ μακαρίζου»
«Φειδόμενον κρείττον ἀποθανεῖν ἢ ζῶντα ἐνδεῖσθαι»
«Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι»

- Κυβέρνησε την Κόρινθο 40 χρόνια.
 - Περιόρισε την πολυτελή διαβίωση.
 - Διατήρησε τα χρηστά ήθη.
 - Έγραψε 2000 στίχους σε ελεγειακό μέτρο.
-

Κρίσεις:

Ο Περίανδρος διέθετε αρκετή φρόνηση και πρακτική ευφυΐα και ορισμένα πολιτικά μέτρα που πήρε τον κατατάσσουν πλάι στους μεγάλους σύγχρονούς του νομοθέτες. Τα μέτρα βρήκαν ευρύτατη επιδοκιμασία και οδήγησαν άμεσα στη γενική ακμή της αρχαίας Κορίνθου. Από νωρίς κατατάχθηκε στους *Επτά Σοφούς* και του αποδόθηκαν ορισμένα αποφθέγματα.

Αποβλέποντας στην απασχόληση των φτωχότερων πολιτών με αμειβόμενη εργασία, απαγόρευσε την αγορά νέων δούλων. Δεν επέβαλε νέους φόρους. Εγκαινίασε την κορινθιακή νομισματοκοπία.

Έκτισε το υδραγωγείο της πόλης της Κορίνθου. Είχε σχεδιάσει να κόψει τον Ισθμό αλλά δεν προχώρησε γιατί τα μέσα της εποχής του δεν επέτρεπαν την πραγματοποίηση ενός τόσο μεγάλου έργου.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

ΠΙΤΤΑΚΟΣ

Μυτιλήνη, Λέσβου 650 π.Χ. – 570 π.Χ.

Ένας από τους **Επτά Σοφούς**.
Εκλεγμένος κυβερνήτης.

Ταδ' έλεξε:

«Καιρόν γνῶθι»
«Τοῖς έπιτηδείοις χρῶ»
«Άνέχου ύπό τῶν πλησίον μικρά έλαττουμένους»
«Άπληστον κέρδος»
«Δεινόν συνιδεῖν τὸ μέλλον, άσφαλές τὸ γενόμενον»
«Πιστόν γῆ, άπιστον θάλασσα»
«Κτῆσαι ἴδια»
«Όσα νεμεσᾶς τῶ πλησίον, αυτός μη ποιεί»
«Παρακαταθήκας άποδός»
«Ό μέλλεις ποιεῖν, μη λέγε άποτυχῶν
γάρ καταγελασθήση»

- Νομοθετικό έργο.
 - Περιστολή πολυτελείας των ευγενών.
 - Αυστηρή αντιμετώπιση αδικημάτων.
-

Κρίσεις:

Ο Πιπτακός πέρασε νωρίς στην παράδοση ως ένας από τους Επτά Σοφούς. Οι μεταγενέστεροι είχαν αφιερώσει στη μνήμη του επιγράμματα, απεικόνιζαν τη μορφή του σε νομίσματα και αναφέρονταν στα αποφθέγματά του.

Δεν υπήρξε ούτε λαϊκός ηγέτης ούτε αναμορφωτής του πολιτεύματος αλλά εργάστηκε για την εξομάλυνση των αντιθέσεων και την αποκατάσταση της νομιμότητας.

Από το νομοθετικό έργο του είναι γνωστά: η περιστολή της πολυτέλειας των ευγενών, η αυστηρότερη αντιμετώπιση των αδικημάτων και η κύρωση συμβολαίων με την παρουσία των αρχόντων.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Αλκαίος

ΠΛΑΤΩΝ

Αθήνα, 427 – 347 π.Χ.

Φιλόσοφος, ο κορυφαίος της ανθρωπότητας.

Αθηναίος ευπατρίδης.

Επιμελημένη παιδεία.

Συναναστροφή με τον **Σωκράτη**.

Το 387 π.Χ. ίδρυσε την **Ακαδημία** στον Κολωνό.

Έργα:

«Επιστολαί»

«Νόμοι»

«Σοφιστής»

«Πολιτικός»

«Άπολογία Σωκράτους»

«Κρίτων»

«Λάχης»

«Ίππίας»

«Ελάσσων»

«Ίων»

«Ευθύφρων»

«Ίππίας μείζων»

«Λύσις»

«Χαρμίδης»

«Παρμενίδης»

«Θεαίτητος»

«Τίμαιος»

«Κριτίας»

«Ευθύδημος»

«Γοργίας»

«Πρωταγόρας»

«Θρασύμαχος»

«Μενέξενος»

«Μένων»

«Κρατύλος»

«Φαίδων»

«Συμπόσιον»

«Πολιτεία»

«Φαίδρος»

-
- Αρετολογία και ψυχολογία.
 - Πολιτειολογία.
 - Οντολογία & διαλεκτική.
 - Ουτοπιστής.

Το ανώτατον αγαθόν: Η αρετή, η αρμονία της ψυχής, η ομοίωση με το Θεό, η άσκηση του νου, ο έρωσ προς την αλήθειαν, η γνώση.

Χώρος: Η δυνατότης να δημιουργηθεί ο κόσμος.

Χρόνος: Το ομοίωμα της αιωνιότητας.

Η τέχνη του παραγωγικού συλλογισμού είχε μόλις ανακαλυφθεί και προκαλούσε τη διεγερτική συγκίνηση που προσφέρουν οι νέες θεωρίες, αληθινές ή κίβδηλες, σ' ολόκληρο τον τομέα της γνώσεως. (**B. Russel**)

Επιδράσεις σε:

Γιάσπερς
Αυγουστίνος
Άνσελμος
Ρουσσώ
Χέγκελ
Ντεκάρ
Λάϊμπνιτς

ΠΛΑΤΩΝ (β)

Αγαθόν: Το αγαθόν δεν είναι ουσία αλλά κρατεί μία υπερόχότερη θέση και κατά την τάξη της πρωταρχικότητας και κατά τη δύναμη. Το αγαθόν υπερέχει της επιστήμης.

Αθανασία: Πίστη στην αθανασία της ψυχής. Η θεολογία του Αποστόλου Παύλου και των Πατέρων της εκκλησίας προήλθε κατά μέγα μέρος από το έργο του Πλάτωνα. Η γνώση είναι ανάμνηση και η ψυχή πρέπει να προϋπήρχε από την γένεση.

Θρησκεία: Ο Θεός καθορίζει το τι είναι αγαθόν και τι κακό. Ο άνθρωπος του οποίου η θέληση βρίσκεται σε αρμονία με το θέλημα του Θεού είναι αγαθός άνθρωπος.
«Θέλω να ελπίζω πως κάτι υπάρχει για τους πεθαμένους και κάτι πολύ καλύτερο για τους αγαθούς».

Πολιτεία: Εάν οι φιλόσοφοι δε γίνουνε στις πόλεις βασιλείς, ή αν οι βασιλείς δεν αποκτήσουν ειλικρινή και επαρκή μόρφωση δεν θα υπάρξει ιδανική πολιτεία. Δικαιοσύνη είναι ότι προβλέπει ένα κράτος οργανωμένο είτε σε πατροπαράδοτες βάσεις είτε κατά τον τρόπο που να πραγματώνει στο σύνολό του κάποιο ηθικό ιδεώδες.

Γνώση: Δεν είναι γνώση ότι πηγάζει μόνον από τις αισθήσεις. Ο άνθρωπος που έχει «γνώση» γνωρίζει κάτι, δηλαδή κάποιο πράγμα που υπάρχει. Η γνώση είναι αλάθητη αφού λογικώς είναι αδύνατον να σφάλλει. Τη μέθοδο του να ανυψώνεται κανείς ως τις ιδέες την ονόμασε «διαλεκτική».

*«Ἄνδρός, ὡς ἡμεῖς φαῖμεν, ἄν, τῶν τότε ὧν ἐπειράθημεν
ἀρίστου, καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοῦτος».*

Ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς του, ἦταν ὁ σοφότερος, ὁ δικαιοτέρος καὶ ὁ καλύτερος.

(Φαίδων)

Θέματα:

Ἡ ἡδονή.

Ὁ πλατωνικὸς ἔρως.

Ἡ θεωρία τῶν ἰδεῶν.

Οὐσία – Ὑλη.

Γνώση.

Αἴσθησις.

Ἰδέες, ἐννοιες.

Μέθεξις, μίμησις, παρουσία.

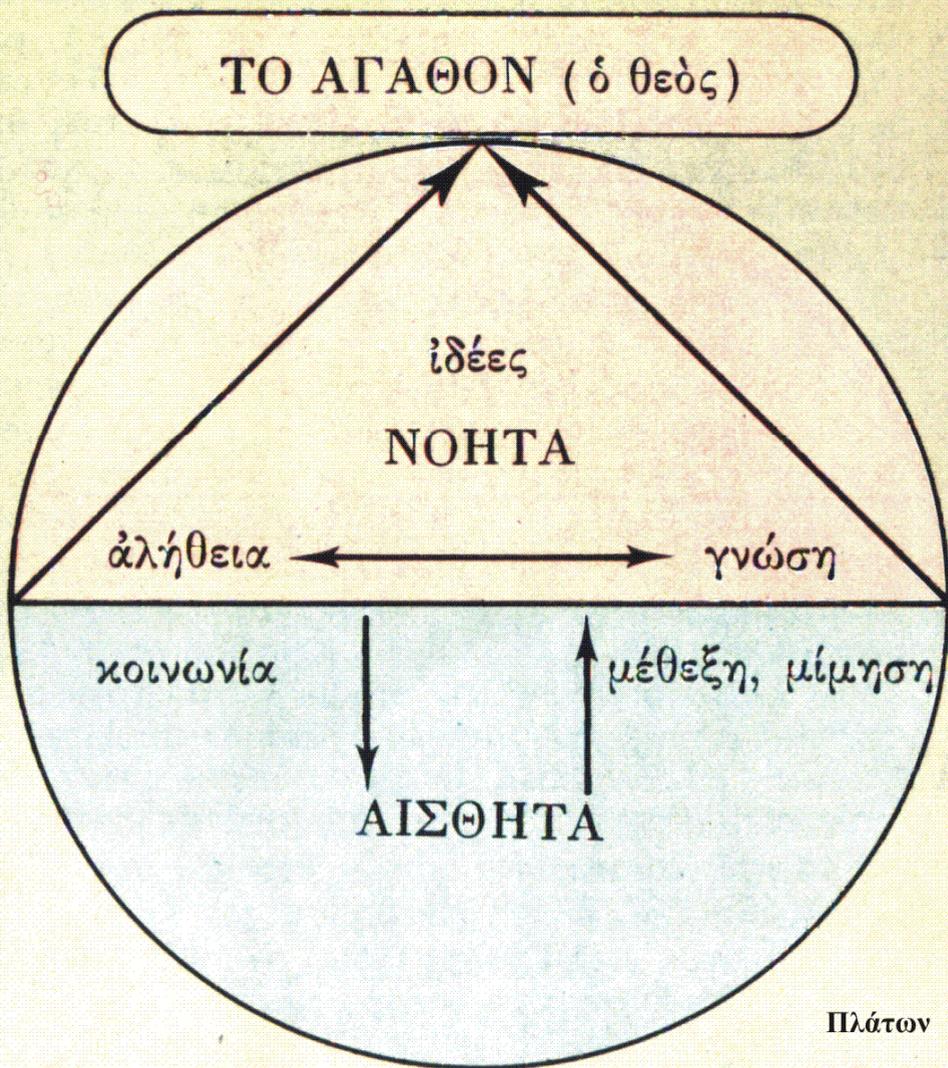
Τὸ ἀγαθόν.

Ἡ ψυχὴ: Λογιστικόν, θυμοειδές, ἐπιθυμητόν.

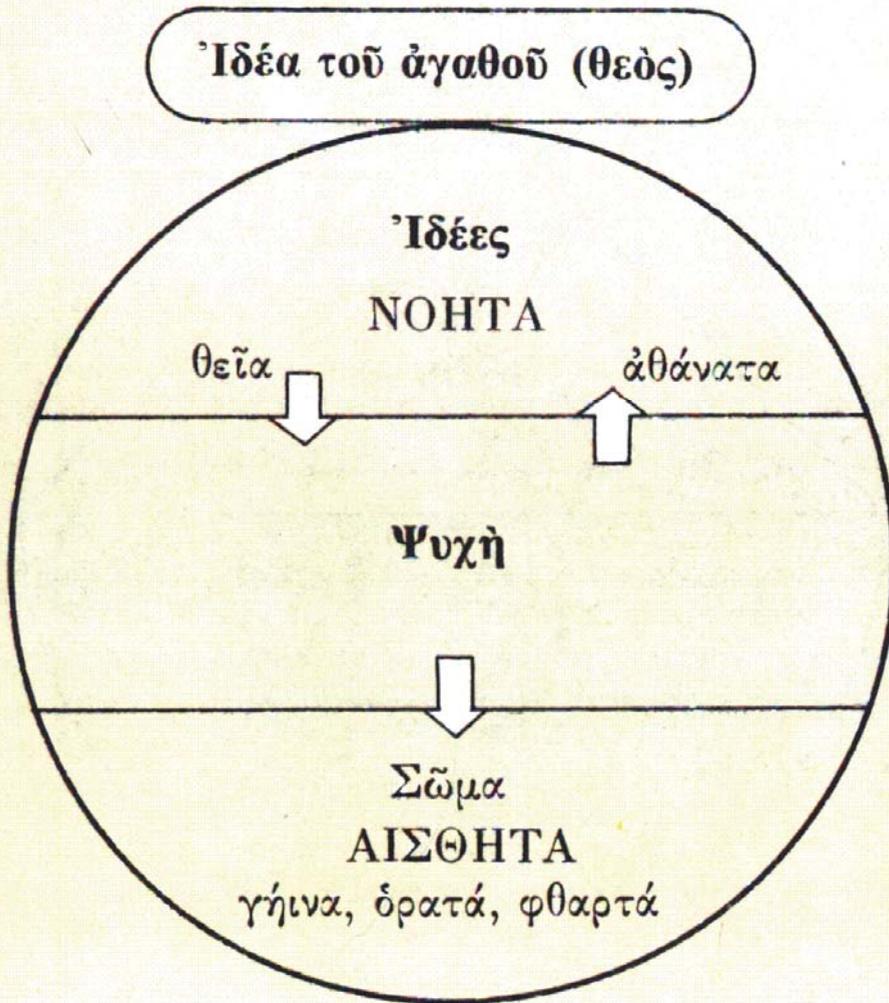
Πολιτεία.

Χρόνος.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΝΟΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΩΝ

Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΝΟΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΩΝ

Πλάτων

ΠΛΩΤΙΝΟΣ

Λυκόπολη, Αίγυπτος 205 μ.Χ. – Καμπανία, Ιταλίας 270 μ.Χ.
Μεγάλος **Νεοπλατωνικός** φιλόσοφος.
Εγκαταστάθηκε και δίδαξε στη Ρώμη.
Τεράστια απήχηση στην φιλοσοφία του
μεσαιωνικού κόσμου.

Έργα:

54 βιβλία (6 εννεάδες)

ΟΝ

«Έν» (το απόλυτον)

«Νοῦς» (αντικείμενον νόησης)

«Ψυχή»

- Ψυχή: θεϊκή ουσία, αθάνατη, απλή, απλωμένη παντού, φορέας & αιτία ζωής...
 - Η κίνηση των όντων εξυπνοεί ένα σκοπόν, έναν υπέρτατον **Θεόν**.
 - Δημιουργός όλων των ωραίων πραγμάτων είναι ο Θεός ο οποίος ζει εντός μας.
 - Το σώμα είναι φυλακή και τάφος της ψυχής.
 - Οι Χριστιανοί θεολόγοι υιοθέτησαν πολλά σημεία από τη φιλοσοφία του.
 - Επέδρασε στη διαμόρφωση της Καθολικής θεολογίας. **Θωμάς ο Ακινάτης** είναι εγγύτερα στον Πλωτίνο παρά στον Αριστοτέλη.
-

Κρίσεις:

Ο Πλωτίνος είναι κορυφαίος φιλόσοφος, διαμορφωτής των κριτηρίων και των τάσεων του νεοπλατωνισμού με τεράστια απήχηση στη φιλοσοφία του Μεσαιωνικού κόσμου γενικά.

Το **ΕΝ** είναι κάπως σκιώδες. Κάποτε ονομάζεται **Θεός**. Είναι παντού και πουθενά.

Ο **ΝΟΥΣ** μεταφράζεται Διάνοια (mind), Πνεύμα (spirit), Λόγος (reason). Ο νους είναι η εικόνα του ενός, γεννάται στην αυτοζήτησή του.

Η **ΨΥΧΗ** είναι ο δημιουργός όλων των εμπύχων όντων. Ενώνεται με το σώμα και γίνεται ένα ζωντανό ον.

Ο αγώνας της ψυχής να κατακτήσει την ομορφιά φανερώνει ότι ο τελικός σκοπός της δεν μπορεί να είναι άλλος από την επιστροφή της στο απόλυτο **«Εν»** και για να το κατορθώσει πρέπει να αποβάλλει ότι αποτελεί γι' αυτήν «προσθήκη του αλλοτρίου». Ο Πλωτίνος είναι ταυτόχρονα ένα τέλος και μία αρχή. Το τέλος καθ' όσον αφορά τους Έλληνες και η αρχή καθ' όσον αφορά την Χριστιανοσύνη.

B. Russel
(Φιλόσοφος)

Πηγές:

Πορφύριος

ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ

Τύρος, Φοινίκη 232 μ.Χ. – Ρώμη 306 μ.Χ.
Φιλόσοφος **νεοπλατωνικός**.
Εκδότης των έργων του **Πλωτίνου**.
Επίσκοπος Γάζας.

Έργα:

«Περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων»
«Πρὸς Μαρκέλλαν»
«Πυθαγόρου βίος»
«Φιλοσόφου ἱστορίας»
«Περὶ Πλωτίνου βίος»
«Ἀφορμαὶ πρὸς τὰ νοητά»
«Κατὰ Χριστιανῶν»

} Αποσπάσματα

- Αριστοτέλειος λογική.
 - Τρεις υποστάσεις:
«Ἐν», «Νοῦς», «Ψυχή».
 - Η ψυχή δε δεσμεύεται ἀπὸ τις καταστάσεις του σώματος.
 - Φιλοσοφία: Συμπαράσταση στον ἄνθρωπο.
 - Πραγματεύεται την ομοιότητα και την διαφοράν.
 - Ἰδιότης: «Κάτι το ἀνήκον εἰς ἓνα εἶδος μόνον, και εἰς ὅλον το εἶδος».
 - «Με τι οὖν ο Παύλος τω λόγῳ τούτῳ ὡς μη ἔχοντα διδάσκει;»
-

Κρίσεις:

Ο Πορφύριος υπήρξε νεοπλατωνικός φιλόσοφος συνεργάτης, βιογράφος, ερμηνευτής και εκδότης των έργων του **Πλάτωνα**.. Δίδαξε ότι οι αρετές εκφράζουν τον καθαρό βίο της ψυχής στην περιοχή του νοητού κόσμου και χωρίζονται σε πολιτικές, καθαρτικές, ψυχικές και νοητικές από τις οποίες οι τελευταίες θεωρούνται ανώτερες.

Η φιλοσοφία συμπαραστέκεται στον άνθρωπο που επιδιώκει να πραγματώσει τον ηθικό βίον του. Δεν διακρινόταν για την δημιουργικότητα του πνεύματός του και για την πρωτοτυπία των σκέψεών του, αλλά για τις πλούσιες και στέρεες γνώσεις του.

Εις το έργον του «*Κατά Χριστιανών*» παρουσιάζει την αφέλεια, τις εσφαλμένες προφητείες και τις αντιφάσεις που αποδίδονται εις τα **Ευαγγέλια**. Δια το έργον αυτό υπήρξε τεράστια αντίδραση εις τους κύκλους των Χριστιανών.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ

Ρόδος, 135 π.Χ. – 51 π.Χ.

Στωικός φιλόσοφος και φυσικός.
Εκπρόσωπος της «*Μέσης Στοάς*».
Αναμορφωτής της στωικής φιλοσοφίας.
Μαθητής του **Παναίτιου**.

Έργα:

«*Φυσική*»
«*Ηθική*»
«*Λογική*» } Υπάρχουν αποσπάσματα
«*Ιστορία*» (συνεχιστής του **Πολύβιου**)
52 βιβλία

- Αρχές:
Το *ποιούν* και το *πάσχον*
(ταυτίζει την πρώτη με τον «*λόγον*»
και την δεύτερη με την «*ύλην*»)
 - Συνέδεσε με τον στωϊκισμό πολλά διδάγματα της
πλατωνικής φιλοσοφίας.
 - «*Τον κόσμο κυβερνά ο Νους και η Πρόνοια*»
 - «*Η Ψυχή είναι ένθερμη πνοή*»
-

Κρίσεις:

Η πολλαπλότητα των θεωρουμένων απόψεων του Ποσειδώνιου εις την «*Ιστορία*» παρέχει εις το έργον μεγάλο πλούτο και αξία την οποία ανυψώνει το λαμπρόν και ζωντανόν ύφος

Στο πρόσωπό του συνδέονται η ελληνική επιστήμη και η σοφία της Ανατολής, ο μυστικισμός και ο ορθολογισμός, η θεωρητική και η εμπειρική σκέψη, η προσωπική παρατήρηση και η ιστορική παράδοση. Μέσα στην νομοτέλεια του κόσμου τοποθέτησε ο Ποσειδώνιος και τον άνθρωπο, αποδίδοντας την ιδιαιτερότητά του σαν ζώο σε κάποια προηγμένη βαθμίδα της λογικής ουσίας που ενυπάρχει σε όλα τα ζώα.

Εργαζόταν κριτικά, ακόμα και απέναντι στα στωικά δόγματα, και συχνά επεδίωκε να θεμελιώνει τις θεωρήσεις του στην εμπειρία και μάλιστα την προσωπική. Συνδύασε τον στωικισμό με πολλά διδάγματα της πλατωνικής φιλοσοφίας που η Ακαδημία, στη σκεπτικιστική της φάση, φαινόταν να έχει λησμονήσει .

Ε. Ρούσσο
(διδάκτορας φιλοσοφίας)

Πηγές:
Τάκιτος
Κικέρων
Σενέκας

Συνεδέθη με:
Κικέρωνα
Πομπήιο

ΠΡΙΣΚΟΣ

Ήπειρος, 305-396 μ.Χ.

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος.

Μαθητές του ο **Ιουλιανός** και ο **Λιβάνιος**.

Σχολή του **Ιάμβλιχου**.

Έργα:

Εγκαταστάθηκε στην Αθήνα (350 μ.Χ.) και ανέλαβε την διεύθυνση της Ακαδημίας.

- Ενδιαφέρον για την θεουργία.
 - Μυστικιστικές τελετουργίες.
 - Επίκληση θείων δυνάμεων.
 - Σύμβουλος του **Ιουλιανού** όταν έγινε Αυτοκράτορας.
 - Πέρασε από δίκη ως συνεργάτης του Αυτοκράτορα.
-

Κρίσεις:

Ο Πρίσκοι συνδέθηκε στενά με τον **Ιουλιανό** με τον οποίο είχε κοινό σημείο και το ενδιαφέρον για τη θεουργία, δηλαδή τις μυστικιστικές τελετουργίες για την επίκληση θείων δυνάμεων.

Στην προσπάθειά του για την επαναφορά της εθνικής θρησκείας πέρασε από δίκη αλλά αθωώθηκε. Συνδέεται με την επιδρομή των Βησιγόθων στην Ελλάδα και την καταστροφή του εθνικού θρησκευτικού κέντρου της Ελευσίνας. (396 μ.Χ.)

Ο Πρίσκοι είχε ασχοληθεί κυρίως με ηθικά και ερμηνευτικά προβλήματα της φιλοσοφίας και είχε εκτιμηθεί ιδιαίτερα για τη σοφία και το ήθος του. Πηγή ειδήσεων για το προσωπικό του έργο αποτελεί η βιογραφία του από τον Ευνάπιο και ορισμένες επιστολές προς του Ιουλιανό και τον **Λιβάνιο**.

Πηγές:

Λιβάνιος
Ιουλιανός

ΠΡΟΚΛΟΣ

Κωνσταντινούπολη, 412 μ.Χ. – Αθήνα 485 μ.Χ.

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος
Σχολάρχης της πλατωνικής Ακαδημίας
Μαθητής του **Πλουτάρχου** του Αθηναίου

Έργα:

50 τίτλοι (Λατινικά)

«*Ερμηνευτικά Πλάτωνος*»

«*Στοιχείωσις φυσική*»

«*Βιβλίον τῶν αἰτίων*»

«*Περὶ προνοίας*»

«*Περὶ κακοῦ*»

- Έγραψε κυρίως σχολαστικά.
- Η ύλη δημιουργία του «*Ενός*»
- Σχέση ανάμεσα στην ουσία και το νόημά της.
- Τα πάντα ξεκινούν από την «*Ενάδα*».
- *Ἀπόλυτον «Ἐν»*
- *Ταύτισις μετ' Ἀγαθόν*

Συνωνυμία

Πρόκλος – Αρχιεπίσκοπος, 434 – 446 μ.Χ.

Κρίσεις:

Παρά τον Πυθαγορικό αποκρυφισμό του, την συμβολιστική ερμηνεία των παλαιότερων οντολογικών θεωριών του Πλατωνισμού ο Πρόκλος φώτισε σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα της σχέσης ανάμεσα στην ουσία και το νόημά της, και στο πώς ένα πράγμα νοείται ως ξεχωριστή ύπαρξη και πώς ταξινομείται λογικά.

Δεύτερη ακμή γνώρισε η μεταφυσική του Πρόκλου κατά την Αναγέννηση, αλλά από τη δεύτερη πεντηκονταετία του περασμένου αιώνα η εμβάθυνση στις πλατωνικές και τις αριστοτελικές σπουδές έδειξαν την απόστασή του από τα κλασικά πρότυπα της ελληνικής φιλοσοφίας.

Υπήρξε εκ των τελευταίων εκπροσώπων του καταρρέοντος εθνισμού και διακρίθηκε για την συγκροτημένη διάνοια, την πολυμάθεια, την διαλεκτική δεινότητα και την μεγάλη συγγραφική δράση.

Πηγές:

Μαρίνος (Μαθητής)

ΠΥΡΡΩΝ

Ηλίδα, Πελοπόννησος 360 π.Χ. – 270 π.Χ.

Φιλόσοφος, θεμελιωτής του **Σκεπτικισμού**.

Ακολούθησε το στρατό του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Ο **Τίμων** υπηρξε «Ζηλωτής» της διδασκαλίας του .

Έργα:

Δεν άφησε γραπτή διδασκαλία.

«Πυρρωνείων λόγων βιβλία όκτώ»

«*Η κατανόησις τών πραγμάτων δέν είναι έφικτή*».

-
- Αδιαφορία & αταραξία.
 - Αρνείται τη δυνατότητα της γνώσης.
 - Επικοινωνία με Ινδούς «Γυμνοσοφιστές».
 - Διάκριση της πραγματικότητας σε φαινομενική και σε αληθινή.
 - Μεγαρική «*Εριστική Διδασκαλία*».
 - «*Αι αισθήσεις ψεύδονται*»
 - «*Τελικός σκοπός είναι η απάθεια*»
 - «*Το καλό και το κακό δεν υπάρχει από την φύση*»
-

Κρίσεις:

Ο Πύρρων, φιλόσοφος και θεμελιωτής του σκεπτικισμού ως φιλοσοφικού κινήματος αρνείται την δυνατότητα γνώσης. Υποστήριξε την «*αδιαφορία*» απέναντι στην φορά των πραγμάτων και την ανταπόκριση στις ανάγκες της ζωής σύμφωνα με τα εκάστοτε κατά τόπους κρατούντα ήθη και έθιμα. Με τις έννοιες της «*Αδιαφορίας*» και της «*Αταραξίας*» συντέλεσε στην διαμόρφωση της στωικής και επικούρειας ηθικής.

Πρόσεξε ιδιαίτερα ότι τα πράγματα, φαινόμενα ή πράξεις, φαίνονται διαφορετικά μέσα σε διαφορετικές καταστάσεις ή σχέσεις και έτσι συμπέρανε ότι δεν υπάρχει δυνατότητα για βέβαιη γνώση της αληθινής οντότητας τους.

Πηγές:

Τίμων

ΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ:

Η αμφισβήτηση του κύρους της γνώσεως, η αμφιβολία αν μπορούμε να φθάσουμε στην αλήθεια. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στο λογικό απαλλάσσει τον άνθρωπο από περιττές φροντίδες.

Ο σκεπτικισμός εδέχετο ως φιλοσοφική στάση την **Εποχή**, δηλαδή την επιφύλαξη να εκφέρει κάποιος γνώμη διότι κάθε άποψη επιδέχεται και θετική και αρνητική επιχειρηματολογία. Η Εποχή οδηγεί στην αταραξία, δηλαδή στην ψυχική ηρεμία.

ΣΕΞΤΟΣ

Ρώμη, β' μισό 2^{ου} – αρχές 3^{ου} αι. μ.Χ.
Φιλόσοφος & Γιατρός.
Πιθανή δραστηριότητα στην Ρώμη.
Εκπρόσωπος του **Σκεπτικισμού**.

Έργα:

«Πυρρώνειοι ύποτυπώσεις»
«Πρὸς μαθηματικούς» (6 βιβλία)
«Πρὸς γραμματικούς» } Δεν σώζονται
«Πρὸς ρητορικούς» }
«Πρὸς ἀστρολόγους» }
«Πρὸς μουσικούς» }

- Ασκεί κριτική στον δογματισμό.
 - Δεν υπάρχει δυνατότητα για απόλυτο γνώση.
 - Όσοι βεβαιώνουν ότι υπάρχει **Θεός** δεν
 - μπορούν ν' αποφύγουν την ασέβεια.
-

Κρίσεις:

Ο Σέξτος υπήρξε εκπρόσωπος του σκεπτικισμού στη φιλοσοφία και του εμπειρισμού στην ιατρική. Από δική του μαρτυρία προκύπτει ότι καταγόταν από την Ελλάδα Τα σωζόμενα συγγράμματα του αποτελούν «*Αρνητική Εγκυκλοπαίδεια*» των αρχαίων θεωριών για την γνώση και αναντικατάστατη πηγή πληροφοριών για την ιστορία της αρχαίας φιλοσοφίας, επειδή περιέχουν πλούσιο υλικό από φιλοσοφικά έργα που δεν έχουν διασωθεί. Ασκεί κριτική σε όλα τα προηγούμενα φιλοσοφικά συστήματα, εφόσον αυτά «*δογματίζουν*», δεχόμενα τη δυνατότητα για γνώση με κύρος απόλυτο.

Μελετήθηκε και χρησιμοποιήθηκε πολύ, ιδιαίτερα στον 17^ο και 18^ο αιώνα, οπότε άσκησε βαθιά επίδραση στην κριτική των θεωριών για την γνώση και τις δυνατότητές της.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

ΣΟΛΩΝ

Αθήνα, 640 π.Χ. – 560 π.Χ.

Ένας από τους **Επτά Σοφούς**.
Κυβερνήτης & Νομοθέτης.
«*Επώνυμος Αρχων*» 594/3 π.Χ.

Ταδ' έλεξε:

«Μηδέν άγαν»
«Άρχεσθαι μαθών»
«Αργία μήτηρ πάσης κακίας»
«Ήδονήν φευγε, ήτις λύπην τίκτει»
«Μη ψεύδου, άλλ' άλήθευε»
«Τά σπουδαία μελέτα»
«Συμβούλευε μη τὰ ήδιστα αλλά τὰ βέλτιστα»
«Μη θρασύνου»
«Χρῶ τοίς θεοίς»
«Μη κακοίς όμίλει»
«Φίλους εύσέβει»
«Εύθύναν έτέρους άξιῶν διδόναι και αύτός ύπεχε»
«Μηδένα προ του τέλους μακάριζε»

-
- Συγγραφέας ενός «*Συντάγματος*» που παρέμεινε διάσημον δια την πολιτική του αίσθηση και δικαιοσύνη.
 - Επέβαλε την «*Σεισάχθεια*» (παραγραφή χρεών προς το Δημόσιο).
 - Καθαρότητα ρυθμών και φρασεολογίας.
 - Η ποιήσις όργανον πολιτικής δράσεως.
-

Κρίσεις:

Ο Σόλων υπήρξε πολιτικός, νομοθέτης και μεταρρυθμιστής, από τους προδρόμους της Δημοκρατίας και προάγγελος της κλασικής Αττικής Λογοτεχνίας και ο πρώτος πολιτικός της ιστορίας που αυτούσια κείμενά του έχουν διασωθεί. Άντλησε θέματα από την προσωπική του εμπειρία της ζωής, τις χαρές και τις πίκρες της, το συναίσθημα της ευθύνης για τη δημόσια ζωή, τα κοινωνικοπολιτικά φαινόμενα του άμεσου περιβάλλοντός του και το αναγόμενο σ' αυτό πολιτικό και μεταρρυθμιστικό έργο του.

Ομιλεί περί των κακών που προέκυψαν στην Αθήνα, τους κινδύνους που απειλούν και υποδεικνύει σαν τρόπο θεραπείας την σοφή νομοθεσία. Έγραψε σε ιονική διάλεκτο που μπορεί να θεωρηθεί η προδρομική της μορφή. Σύμφωνα με μαρτυρίες είχε γράψει κυρίως ελεγειακά ποιήματα, περίπου 5000 στίχους, τρίμετρους και τετράμετρους ιάμβους και επωδές.

*Ούτε Ησίοδος ούτε Όμηρος ούτε άλλος οὐδείς ποιητῆς
εὐδοκμώτερος ἐγένετο ἂν ποτὲ αὐτοῦ»*

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Πλούταρχος

ΣΠΕΥΣΙΠΠΟΣ

Αθήνα, 410 π.Χ. – 339 π.Χ.

Πλατωνικός φιλόσοφος.

Σχολάρχης της **Ακαδημίας**.

Σχέσεις με τη Μακεδονική ηγεσία.

Έργα:

30 τίτλοι έργων

(το περιεχόμενο εικάζεται από μαρτυρίες)

«Φιλία»

«Διάλογοι των περί τη

πραγματείαν ομοίων»

«Ήδονή»

«Πλοῦτος»

«Νόμος»

«Δικαιοσύνη»

- Προσδιόρισε το «*Εἶδος*» και το «*Γένος*».
 - Μελέτησε τις ομοιότητες σε ζώα και φυτά.
 - Πραγματεύτηκε πολλά ηθικοπλαστικά θέματα.
 - Θεμελιωτής της «*Πλατωνικής Οντολογίας*».
-

Κρίσεις:

Ο Σπεύσιππος ήταν μαθητής και συνεργάτης του **Πλάτωνα**, κληρονόμος και διάδοχος του στην διεύθυνση της Ακαδημίας. Συνέχισε να καλλιεργεί τις σχέσεις της Ακαδημίας με την μακεδονική ηγεσία.

Ταύτισε τις πλατωνικές «*Ιδέες*» με τους αριθμούς στους οποίους απέδωσε υπερβατική οντότητα. Υιοθέτησε το πλατωνικό δόγμα σύμφωνα με το οποίο το σύνολο των πραγμάτων προέρχεται από δύο αντίθετες αρχές. Χώρισε το απόλυτο ένα από την ιδέα του αγαθού και θεωρούσε τον «**Νουν**» ως «*ιδιοφυή*». Εννοούσε την ψυχή με διαστάσεις μέσα στο χώρο.

Οριζε την ευδαιμονία ως απόκτηση αγαθών, που είναι σύμφωνα με την φύση και προοιωνιζόμενος την επικούρεια ηθική θεωρούσε ως ιδανική κατάσταση την «*ἀοχλησία*» την οποία τοποθέτησε ανάμεσα στις ακραίες καταστάσεις της λύπης και της ηδονής. Διατηρώντας προσβάσεις στους Πυθαγόρειους, εννοούσε την ψυχή με διαστάσεις μέσα στον χώρο.

Πηγές:

Αριστοτέλης

ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Πτολεμαΐδα, 372 – 414 μ.Χ.
Φιλόσοφος – Χριστιανός Επίσκοπος.
Γόνος εύπορης οικογένειας.

Έργα:

«Αίγυπτος»
«Προς Παιώνιον»
«Περί βασιλείας»
«Δίων» κ.ά.
«Φαλάκρας εγκώμιον»
«Λόγος περί ενυπνίων»
«Κατάστασις»

- Επιστολογραφικό χάρισμα.
 - Ύμνοι σε δωρική διάλεκτο.
 - Πλούσια κλασική μόρφωση.
-

Κρίσεις:

Ο Συνέσιος σπούδασε νεοπλατωνική φιλοσοφία στην περίφημη φιλόσοφο **Υπατία**, την οποία εκτιμούσε βαθύτατα και την αποκαλούσε «Δάσκαλο» και «Αδελφή». Επιθυμώντας να είναι «*φιλόσοφος ιερέυς*» διεκρίθηκε όντως ως ποιμένας όχι όμως ως θεολόγος. Οι αντιλήψεις του περί του τριαδικού θεού φέρουν έκδηλη την νεοπλατωνική επίδραση και διδασκαλία. Έτσι η χριστολογία του προδίδει έντονα το φιλοσοφικό του υπόβαθρο και ιδεώδες.

Η ανθρωπολογία του είναι σαφώς νεοπλατωνική δεχόμενη ότι η ψυχή του ανθρώπου, καθώς είναι αθάνατη, προέρχεται από απορροή από τη θεία δύναμη και λόγω πτώσεως εγκλείεται στο σώμα από το οποίο πρέπει ν' απελευθερωθεί και να επιστρέψει στα ανάκτορα του «τοκέως» της.

Μ. Ορφανός
(Φιλολόγος)

Πηγές:

Μαρίνος (Μαθητής)

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Αθήνα 470 π.Χ. – 339 π.Χ.

Κορυφαίος φιλόσοφος.

Μαθητής του **Αρχέλαου**.

Θεμελιωτής της Αττικής φιλοσοφίας.

Υιός μαρμαρογλύπτη.

Μαρτυρίες από **Πλάτωνα**,

Ξενοφώντα, **Αριστοτέλη**.

Έργα:

Δεν άφησε γραπτή διδασκαλία.

Ο βίος του υπήρξε θέμα των κωμωδοποιών.

Ιδρύθησαν Σωκρατικές σχολές.

Συνομιλητής με τους κορυφαίους **σοφιστές**.

-
- Εκκεντρική συμπεριφορά.
 - Παροιμιώδης ειρωνεία.
 - Εμμονή στην ιδέα του ηθικού κριτηρίου.
 - Αποστροφή προς το δημοκρατικό σύστημα.
 - Παρέμεινε άκαμπτος και αμετακίνητος στις θέσεις του.
 - Παρεπέμφθη σε δίκη με την κατηγορία ότι δεν πιστεύει στους θεούς
«οὐς ἡ πόλις νομίζει», εισάγει «*Καινὰ Δαιμόνια*» και διαφθείρει τους νέους.
 - Πέθανε πίνοντας κώνειο.
-

Κρίσεις:

Ο Σωκράτης δυσπιστούσε σ' όλα τα παλαιά φιλοσοφικά συστήματα. «*Ἐν οἶδα ὅτι οὐδέν οἶδα*». Εντυπωσιάζει η *Ηθική* του την οποία ταυτίζει με την *Αρετή* και τη *Γνώση*. Η αρετή είναι γνώση και κανένας δεν επιλέγει το κακό από επίγνωση άλλο μόνον από άγνοια. Προϋπόθεση για τη σωστή ζωή είναι η «*επιμέλεια*» της ψυχής την οποία ταύτιζε με το νου ως κέντρο αναφοράς της γνώσης και ως αληθινή ταυτότητα του ανθρώπου.

Ο **Χριστιανισμός** πολεμώντας την ειδωλολατρία χρησιμοποίησε τα επιχειρήματα του Σωκράτη. (**B. Russel**).

Από τον τρόπο της ζωής του, από το γεγονός ότι δεν έγραψε τίποτε και εμφανιζόταν σαν καθοδηγούμενος από το θείο «*δαιμόνιο*» που του είχε ορίσει σαν αποστολή να αφυπνίζει πνευματικά τους ανθρώπους, πρέπει να θεωρηθεί ότι πλησιάζει τον τύπο του *Μύστη* και του *Προφήτη*.

Όσον αφορά το δαιμόνιον πρόκειται μάλλον για ολοκληρωτική απορρόφηση του πνεύματός του από ορισμένες ιδέες, σε τέτοιο σημείο ώστε να αφαιρείται τελείως και να αποξενώνεται από τον έξω κόσμο.

E. Ρούσσος
(*Διδάκτωρ φιλοσοφίας*)

ΤΕΡΤΥΛΛΙΑΝΟΣ

(Quintus Septimius Florens Tertullianus)

Καρχηδόνα, 160 μ.Χ. – 220 μ.Χ.

Εκκλησιαστικός συγγραφέας.

Έγραψε στην λατινική γλώσσα.

Έλαβε νομική μόρφωση.

Έργα:

«Πρὸς τὰ ἔθνη»

«Ἀπολογητικὸν»

«Πρὸς Σκαπούλαν»

«Περὶ τῆς μαρτυρίας τῆς ψυχῆς»

«Κατὰ αἰρετικῶν»

«Περὶ βαπτίσματος»

«Περὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς σαρκὸς»

«Περὶ θεαμάτων»

«Περὶ εἰδωλολατρίας»

«Περὶ Τρίβωνος» κ.ἄ.

-
- Επίδραση από την αίρεση του *Μοντανισμού*.
 - Αυστηρές αρχές ηθικού βίου.
 - Διαλεκτική θεολογία.
-

Κρίσεις:

Ο Τερτυλλιανός υπήρξε ο σπουδαιότερος Λατίνος εκκλησιαστικός συγγραφέας, όχι μόνο γιατί δημιούργησε την ευρύτητα της θεολογικής ορολογίας της λατινικής γλώσσας αλλά και γιατί ενσωμάτωσε στη λατινόγλωσση γραμματεία σημαντικά στοιχεία της ασιατικής μοντανιστικής θεολογίας.

Το προσωπικό ύφος, η ορμητικότητα του χαρακτήρα του, η νομική του προπαίδεια, η απολιτικότητα των αρχών του, το ασκητικό ήθος της μοντανιστικής τάσεως και η ασυμβίβαστη κριτική διάθεση του για κάθε τάση συμβατικότητας είναι έκδηλα στο έργο του της μοντανιστικής περιόδου της συγγραφικής του δραστηριότητας και δυσχεραίνουν την αντικειμενική εκτίμηση των θέσεων του.

Ο πνευματικός βίος της Δυτικής Εκκλησίας προσδιορίστηκε σε πολλούς τομείς από το συγγραφικό έργο του και εντάχθηκε οργανικά στη λατινική εκκλησιαστική γραμματεία και θεολογική παράδοση.

Βλ. Φειδάς
(Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών)

Πηγές:

Ιερώνυμος
Αυγουστίνος

ΦΑΙΔΩΝ

Ήλιδα, 420 π.Χ. – 360 π.Χ.

Σωκρατικός φιλόσοφος.

Ιδρυτής σχολής με έδρα την Ηλίδα.

Ακροατής του **Σωκράτη**.

Έργα:

«Σίμων»	}	σώζονται
«Ζώπυρος»		αποσπάσματα

-
- Ασχολήθηκε με ηθικά προβλήματα.
 - Ακροατής του **Σωκράτη**.
 - Είχε πουληθεί ως δούλος.
 - Φυσιογνωμία και πνευματική γοητεία.
-

Κρίσεις:

Γενικότερα ο Φαίδων, όπως και οι περισσότεροι σωκρατικοί φιλόσοφοι, ασχολήθηκε κυρίως με ηθικά προβλήματα.

Ο **Πλάτων** έδωσε το όνομά του σε ένα από τους γνωστούς διαλόγους του όπου τον παρουσιάζει να αφηγείται, ως αυτόπτης μάρτυς, τα αναφερόμενα στις τελευταίες στιγμές του δασκάλου του και κυρίως τη συζήτηση πάνω στο θέμα της αθανασίας της ψυχής.

Έργα στον τύπο των πλατωνικών διαλόγων έχει γράψει και ο ίδια ο Φαίδων. Εξετάζει αν τα φυσιολογικά χαρακτηριστικά δηλώνουν θετικές ή αρνητικές ιδιότητες. Ο ίδιος συμπεραίνει ότι η πνευματική γοητεία ξεπερνά την αρνητική φυσιολογία με το χάρισμα του λόγου.

Πηγές:

Πλάτων

ΦΕΡΕΚΥΔΗΣ

Σύρος, 584 π.Χ. – 500 π.Χ.

Μυθογράφος

Μαθητής του Πιπτακού.

Διδάσκαλος του Πυθαγόρα.

Έργα:

«Επτάμυχος» (επτά + μυχός = βυθός)

«Θεολογία»

«Θεογνωσία»

«Θεοκρατία»

«Παραινέσεις»

«Πρώτιστα Χάος γένετο».

«Γῆ τῶν πάντων εἶναι ἀρχή».

«Ο σοφός είναι ωφέλιμος και όταν
δεν υπάρχει»

- Πρώτη τριάδα θεών: Χάος, Γαία, Έρως.
 - Επηρέαστηκε από τον **Αναξίμανδρο**.
 - Χωρισμός φυσικών σωμάτων.
 - Έγραψε σε πεζό λόγο.
 - Ορφικές δοξασίες.
 - Πρόβλεψη σεισμών.
-

Κρίσεις:

Συνδυάζοντας στοιχεία από την παλαιότερη θεογονική ποίηση ο Φερεκύδης εξήγησε αλληγορικά τη γένεση του κόσμου, αφού παρουσίασε τον Δία να ενώνεται με τη Γη (Χθονική) και να προσφέρει γαμήλιο δώρο ένα πέπλο («φάρος») που ο ίδιος είχε υφάνει και είχε κεντήσει πάνω του τις στεριές και τις θάλασσες.

Η θεολογική παράδοση παρουσιάζει τον Φερεκύδη να συνδέεται με ορφικές δοξασίες για την ψυχή και να δέχεται θεϊκά και γήινα πνεύματα ως επηρεάζοντα τους ανθρώπους. Η δόξα του γίνεται εμφανέστερη από το γεγονός ότι παράπλευρα με αυτόν υπάρχουν και άλλοι συγγραφείς με το ίδιο όνομα.

*«Τολμᾶν ἐκάλεσε, τὴν δυάδα καὶ ὄρμην καὶ δόξαν,
ὅτι τὸ ἀληθές καὶ ψευδές ἐν δόξῃ ἐστί».*

Πηγές:

Αριστόξενος
Διόδωρος

ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ

Γάδαρα, Κοίλης Συρίας, 110 π.Χ. – 40 π.Χ.

Επικούρειος φιλόσοφος.

Σχετίστηκε με τον **Κικέρωνα**.

Έργα:

«Περὶ τῶν Στωϊκῶν»

«Περὶ Ἐπικούρου»

«Περὶ Σημείων καὶ Σημειώσεων»

«Περὶ Μουσικῆς»

«Διατριβαί»

«Διάλογοι»

κ.ά.

- **Κικέρων:** «*Homo vere humanus*».
 - Παρακίνησε τους Ρωμαίους να ασχοληθούν με την αρχαία ελληνική φιλοσοφία.
 - Έγραψε ελεγείες οι οποίες δε σώθηκαν.
 - Τα επιγράμματά του έχουν περιληφθεί στην «*Πολιτική ανθολογία*».
-

Κρίσεις:

Το ύφος του Φιλόδημου δεν έχει ένταση και πρωτοτυπία, οπωσδήποτε όμως βρίσκεται πάνω από τον μέσο όρο της γύρω του φιλοσοφικής γραμματείας. Κύρια προσπάθειά του ήταν να αποδώσει τη γνησιότητα της φιλοσοφίας του δασκάλου του.

Σε ανασκαφές στο Ηράκλειο ανακαλύφθηκαν κύλινδροι παπύρου εκ του έργου του Φιλόδημου. Ερευνητές κατόρθωσαν να διαβάσουν σημαντικό μέρος τους και έτσι έγιναν γνωστές οι γενικές ηθικές αρχές του **Επίκουρου** όπως και σημαντικές γραμματολογικές πληροφορίες.

Η μεγάλη του προσφορά ήταν ότι αξιοποιώντας τις σχέσεις του με τους κύκλους της ανώτερης ρωμαϊκής κοινωνίας, παρακίνησε τους αξιόλογους νέους της Ρώμης να ασχοληθούν με την αρχαία ελληνική λογοτεχνία και φιλοσοφία περιορίζοντας την επίδραση των ρητοροδιδασκάλων.

Πηγές:

Βιργίλιος
Οράτιος

ΦΙΛΟΧΟΡΟΣ

Αθήνα, 340 π.Χ. – 260 π.Χ.

Περιπατητικός φιλόσοφος.

Από επιφανή αθηναϊκή οικογένεια.

Κηρύχθηκε «μάντις, ιεροσκόπος».

Αδιάλλακτη αντιμακεδονική στάση.

Έργα:

«Άτθις»
«Περὶ εὐρημάτων» } Έγραψε 27 έργα

-
- Ευρύτερη θεώρηση ιστορικής εξέλιξης.
 - Ικανότητα για έρευνα.
 - Ύψος επίπεδο χωρίς γλαφυρότητα.
 - Αποφυγή επίδειξης ρητορικής δεινότητας.
 - Μελέτες σε αττικές επιγραφές.
 - Κατάλογοι των αρχόντων.
 - Πραγματεύεται την πρωιμότερη αττική ιστορία.
-

Κρίσεις:

Ο Φιλόχορος μαρτυρείται και ως πρώτος συλλέκτης αττικών επιγραφών, πράγμα που δείχνει ότι δέχθηκε την επίδραση της περιπατητικής σχολής. Επίδραση από τους περιπατητικούς κύκλους προδίδει εξάλλου και ο τίτλος του έργου του «*Περί εύρημάτων*».

Η συμβολή του στην μελέτη της τραγωδίας είναι σημαντική. Αφιέρωσε τέσσερα έργα του στη μελέτη θεμάτων δραματικής ποίησης όπου άσκησε κριτική εναντίον των μαθητών του για τα λάθη τους. Έγραψε επίσης έργα με επιστολογραφικό χαρακτήρα και δύο έργα που συνδέονται με την πυθαγόρεια γραμματεία της εποχής του.

Η επιθυμία του ήταν να προβάλει, με όσο γίνεται πιο εκθαμβωτική λαμπρότητα, το μυθικό και ιστορικό παρελθόν της πόλης του.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(*διδάκτορας φιλοσοφίας*)

Πηγές:

Ηρακλείδης
Αριστόξενος

ΦΙΛΩΝ

Λάρισα, 140 π.Χ.– Ρώμη 80 π.Χ.

Πλατωνικός φιλόσοφος.
Σχολάρχης της τέταρτης Ακαδημίας.
Δάσκαλος του **Κικέρωνα**.

Έργα:

Δε σώζονται γραπτά έργα.

- Προσέγγισε στη στωική κοσμοθεωρία.
 - Συνέβαλε ώστε να απαλλαγεί η Ακαδημία από την επίδραση του σκεπτικισμού.
 - Ενίσχυσε το δογματισμό της Πλατωνικής διδασκαλίας.
 - Τα πράγματα είναι «καταληπτά».
 - Συγκερνά την ελληνική φιλοσοφία με την ιουδαϊκή θρησκεία.
-

Κρίσεις:

Ο Φίλων, πλατωνικός φιλόσοφος, συνέβαλε στο να απαλλαγεί η Ακαδημία από την επίδραση του σκεπτικισμού.

Στην βάση ότι τα πράγματα είναι «καταληπτά» ενίσχυσε τον δογματισμό της πλατωνικής διδασκαλίας, προσεγγίζοντας την στωική γνωσιοθεωρία, ωστόσο κρατώντας απόσταση από τη χαρακτηριστική γνωσιολογική θέση των στωικών γύρω από την λεγόμενη «*Εννοιακή Παράσταση*» («*Καταληπτική Φαντασία*»). Την προσέγγισή του στην στωική διδασκαλία φανερώνει επίσης το ξεπέραςμα του σκεπτικισμού στον τομέα της ηθικής.

Στη Ρώμη, όπου κατέφυγε, τιμήθηκε εξαιρετικά ως δάσκαλος της φιλοσοφίας. Εκεί τον άκουσε και ο **Κικέρων** ο οποίος επηρεάστηκε σε σημαντικό βαθμό από το έργο του.

Πηγές:

Κικέρων

Σέξτος

Στοβαίος (βυζαντινός)

ΦΙΛΩΝ

Αλεξάνδρεια, 15 π.Χ. – 50 μ.Χ.

Θεολόγος.

Εκπρόσωπος της Ελληνο-ιουδαϊκής φιλοσοφίας.

Έργα:

«Περί ἀφθαρσίας κόσμου»

«Περί προνοίας»

«Περί τοῦ πάντα σπουδαίου εἶναι ἐλεύθερον»

«Ἀλέξανδρος»

«Νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαι»

«Περί τοῦ βίου τοῦ Μωϋσέως»

«Περί κόσμου»

«Εἰς Φλάκκον»

κ.ά.

- Πιστός στον ιουδαϊσμό.
 - Μητρική γλώσσα η Ελληνική.
 - Πλούσιο υλικό από παλαιότερα ελληνικά κείμενα.
-

Κρίσεις:

Ο Φίλων, θεολόγος, χαρακτηρίζεται από την τάση να συνδέσει την ιουδαϊκή με την ελληνική πνευματική παράδοση και να γεφυρώσει την απόσταση ανάμεσα στη θρησκεία και τη φιλοσοφία.

Τα έργα των βρίθουν από στοιχεία ιουδαϊσμού συσχετιζόμενα με γνωστές θέσεις του πλατωνισμού, αριστοτελισμού, στωικισμού και σκεπτικισμού. Επηρέασε κυρίως τους παλαιότερους χριστιανούς στοχαστές.

Για το σύγχρονο κόσμο η σημασία του έγκειται στο ότι από τη μία καταθέτει βαρύνουσα μαρτυρία για τις πνευματικές τάσεις της εποχής του και από την άλλη περισώζει πλούσιο υλικό από παλαιότερα ελληνικά κείμενα που υπήρχαν στην εποχή του και είχαν χαθεί.

Πηγές:

Κλήμης ο Αλεξανδρεύς
Ωριγένης
Αυγουστίνος
Αμβρόσιος

ΧΙΛΩΝ

Σπάρτη, 6^{ος} αι. π.Χ.

Ένας από τους **Επτά Σοφούς**.

Έφορος της Σπάρτης.

Ελεγειακός ποιητής, νομοθέτης & μεταρρυθμιστής

Ταδ' έφη:

«Γνωθι σαυτόν»

«Χρόνου φείδου»

«Τὸν τὰ ἀλλότρια περιεργαζόμενον μίσει»

«Τῶ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα»

«Τῆς ἰδίας οἰκίας προστάτει»

«Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα»

«Νόμοις πείθου»

«Πρεσβύτερον σέβου»

«Τὸν τετελευτηκότα μακάριζε»

«Ἡ γλῶσσα σου μὴ προτρεχέτω τὸν νοῦ»

«Ἐν ὁδῶ μὴ σπεῦδε προάγειν»

«Θυμοῦ κράτει»

-
- Πρωτεργάτης πολιτειακῶν μεταρρυθμίσεων.
 - Νομοθέτης & μεταρρυθμιστής.
-

Κρίσεις:

Ο Χίλων υπήρξε πολιτικός, νομομαθής και , μεταρρυθμιστής και ελεγειακός ποιητής. Εγκαινίασε την αντιτιραννική πολιτική της Σπάρτης. Με τις μεταρρυθμίσεις του συνδέεται η αρχή της στρατοκρατικής οργάνωσης και η υποχώρηση της πολιτιστικής ζωής, δηλαδή η διαμόρφωση του χαρακτήρα της κλασικής Σπάρτης.

Από το ποιητικό έργο του δεν έχει περισωθεί τίποτε. Ως ένας από τους επτά σοφούς θεωρείται ότι είχε διατυπώσει ορισμένα αποφθέγματα όπως το «*γνώθι σ' αυτόν*» και «*θυμού κράτει*». Συντέλεσε να υποχρεωθεί η Τεγέα να μείνει, όπως και άλλες πόλεις, μονιμότερη σύμμαχος της Σπάρτης. Είχε τιμηθεί με την ανέγερση ηρώου.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

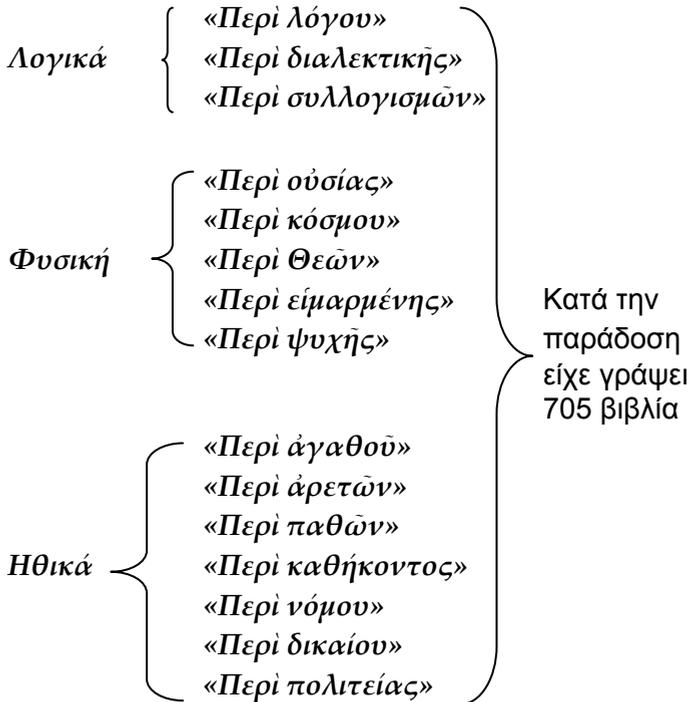
ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ

Σόλοι, Κιλικίας, 281 π.Χ. – Αθήνα 205 π.Χ.

Στωικός φιλόσοφος.

Μαθητής του **Κλεάνθη**.

Έργα:

-
- - Παραθέματα ἀπὸ ξένα κείμενα.
 - Λογική: Προβλήματα τῆς γνώσης.
 - Ἠθική: Στωικό παράγγελμα.

Κρίσεις:

Ο Χρύσιππος, στωϊκός φιλόσοφος, ένας από τους σπουδαιότερους εκπροσώπους της Παλαιάς Στοάς, ήταν μαθητής του **Κλεάνθη**. Ταύτισε το αγαθόν με το ωραίο, θεωρούσε τις κοινωνικές και ατομικές αρετές σύμφωνες με τη φύση και πίστευε ότι αυτές είναι επαρκείς για την ευτυχία των ανθρώπων.

Σύνθεση του κόσμου με πρόσμιξη στοιχείων «σώμα διά σώματος χωρεί».

Κοσμολογία: «εκπυρώσεις & παλιγγενεσία».

Αρετή: «Τελειότητα της εκάστου φύσεως».

«Τίποτε το ανοητότερον από το να υποστηρίζομεν ότι το αγαθόν ήταν δυνατόν να υπάρξει χωρίς να υπάρχει το κακόν».

Η ανάπτυξη και ολοκλήρωση της αρετής είναι έργο τέχνης και γίνεται με τη διδασχή, οι δε αρετές προκαλούν η μία την άλλη στην ανάπτυξή τους *«τάς ἀρετάς ἀντακολουθεῖν ἀλλήλας»*. Στα πολιτικά πράγματα ήταν οπαδός του αρχαϊκού αξιώματος ότι *«νόμος ὁ πάντων βασιλεύς»*.

E. N. Ρούσσο
(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

ΩΡΙΓΕΝΗΣ

Αλεξάνδρεια, 185 μ.Χ. – Τύρος 254 μ.Χ.
Φιλόσοφος – **Θεολόγος**.
Ονομάστηκε «Χαλκέντερος».
Ίδρυσε σχολή στην Καισαρεία.

Έργα:

«Έξαπλᾶ»
«Κατὰ Κέλσου»
«Διαλέξεις πρὸς Ἡρακλείδαν»
«Περὶ ἀρχῶν»
«Περὶ εὐχῆς»
«Πρὸς τὸ μαρτύριον»

} 200 έργα

- Έμαθε την εβραϊκή γλώσσα.
 - Συνέβαλε στην επίλυση θεολογικών προβλημάτων.
 - Ερμήνευσε την **Αγία Γραφή** με σχόλια.
 - Αντιαιρετικά έργα.
 - Τριαδικός θεός.
 - Έντονος μυστικισμός.
-

Κρίσεις:

Ο Ωριγένης, πατέρας της Εκκλησίας, είναι η σημαντικότερη θεολογική μορφή μετά τους Αποστόλους στους πρώτους χριστιανικούς χρόνους Υπήρξε πολυγραφότατος.

Ο **Θεός** δια του **Λόγου** δημιούργησε προαιώνια τον νοητό κόσμο τους «*Νόας*» τα «*Λογικά Όντα*», αγαθά και αυτεξούσια, τα οποία όμως λόγω κόρου και αμελείας εξέπεσαν. Η πτώση αυτή είχε ως αποτέλεσμα διάσπαση της ενότητας, διαφοροποίησή τους και μεταβολή τους σε αγγέλους, ψυχές, δαίμονες, ανάλογα με τον βαθμό της πτώσης τους.

Ο Ωριγένης μολονότι ανήρ «*εκκλησιαστικός*» κρίθηκε αιρετικός λόγω της εξάρτησής του από πυθαγόρειες και πλατωνικές θεωρίες. Η πολεμική εναντίον των θέσεων του είχε αρχίσει ήδη και η **Ε΄ Οικουμενική Σύνοδος** κατεδίκασε τις «*πλάνες*» του. Πάντως η επίδραση της διδασκαλίας του υπήρξε σημαντική για τη διαμόρφωση και ανέλιξη της θεολογικής σκέψης όχι μόνον των διαφόρων αιρεσιάρχων, αλλά και των ορθοδόξων.

Μ. Ορφανός

(Καθηγητής Θεολογίας)

Πηγές:

Ευσέβιος

Σοφιστές

Αθηναίος
Αλκίφρων
Αλκιδάμας
Αντιφών
Γοργίας
Ηρώδης ο Αττικός

Θρασύμαχος
Ιππίας
Κριτίας
Λιβάνιος
Μένων
Πολυδεύκης
Πρόδικος
Πρωταγόρας

Ρήτορες

Αισχίνης
Αριστείδης
Δείναρχος
Δημάδης
Δημοσθένης
Δίων Θεμιστιος
Ηγησίας*
Ισαίος
Ισοκράτης
Κόραξ
Λυκούργος
Λυσίας
Πλίνιος (Ρ)
Υπερείδης

**Ίδατε ΠΡΟΣΘΗΚΗ*

ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Ναυκράτη, Αιγύπτου τέλος 2^{ου} αι. – αρχές 3^{ου} μ.Χ.
Σοφιστής και γραμματικός.
«Πολυίστωρ» - «Ποικιλογράφος».

Έργα:

«Περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ βασιλευσάντων»
«Περὶ τοῦ θαλασσίου ἰχθύος»
«Δειπνοσοφιστές» (30 βιβλία)
Φανταστική αναπαράσταση ενός φιλολογικού
συμποσίου με συνδαιτυμόνες 29 καλλιτέχνες
και σοφούς στην οικία του πλούσιου Λαρηνσαίου,
στη Ρώμη.
Μακροί μονόλογοι πάνω σε διάφορα
«εγκυκλοπαιδικά» θέματα.

Ανεκτίμητο αρχαιογνωστικό υλικό:
- 1000 τίτλοι έργων.
- 700 ονόματα συγγραφέων.
- Πολύτιμες πληροφορίες για τον ιδιωτικό
βίο των Ελλήνων.
- Αττική διάλεκτος.
- Το έργο του έγινε γνωστόν τον 11^{ου} αι. μ.Χ.

Το έργο αποτελεί δια τον φιλόλογον πολύτιμον βοήθη-
μα για μια ακριβέστερη γνώση του αρχαίου πολιτισμού.
Καλύπτει ολόκληρη την πνευματική παραγωγή της επο-
χής του: ποίηση, φιλοσοφία, μυθολογία, ιστορία, εθνο-
γραφία, γραμματική. Μαρτυρίες από σοφούς των ο-
ποίων τα έργα δεν σώζονται.
Απομίμηση του Συμποσίου του Πλάτωνος.

Spiritus Mundi
(Λεξικόν έργων)

ΑΙΣΧΙΝΗΣ

Αθήνα, 390 π.Χ. – 340 π.Χ.

Μεγάλος ρήτορας.

Υποστήριξε την πολιτική συμφιλίωσης με τον **Φίλιππο** της Μακεδονίας.

Αντίπαλος του **Δημοσθένη**.

Έργα:

«Περί παραπρεσβείας» (339)

«Κατά Κτησιφώντα» (330)

«Κατά Τιμάρχου» (345)

κ.α.

} ΕΚφωνήθηκαν σε δικαστικό αγώνα κατά του Δημοσθένη

- Κατηγορήθηκε κατ' επανάληψη από τον **Δημοσθένη** για φιλομακεδονική στάση.
- Οξύτατη σκέψη.
- Χειμαρρώδης ευφράδεια.

Όλες οι δυστυχίες της πόλεως είναι συνέπεια της στάσεως του **Δημοσθένους**, ενώ οι καλοτυχίες οφείλονται εις την θείαν εύνοιαν και τους Μακεδόνας.

«Κατά Κτησιφώντος»

Κρίσεις:

Ο Αισχίνης υπήρξε ο σημαντικότερος μετά τον **Δημοσθένη** ρήτορας της αρχαιότητας. Διακρινόταν για την ευστροφία και την οξύτητα της σκέψης του. Προσπαθούσε να παρασύρει τον ακροατή περισσότερο με την ρύμη του λόγου του και λιγότερο με την λογική ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας του.

Γι' αυτό το ύφος του ήταν πληθωρικό και συχνά μεγαλειώδες. Μολονότι ορισμένες φορές ο τόνος του ήταν ωμός και αγοραίος κατόρθωνε να συναρπάξει το ακροατήριο με την χειμαρρώδη ευφράδειά του και να το αντιμετωπίζει. Δικαιολογημένα λοιπόν οι αρχαίοι λόγιοι τον κατατάσσουν στους έξη πρώτους ρήτορες

Ο **Κοϊντιλιανός** γράφει για τον Αισχίνη, συγκρίνοντάς τον με τον Δημοσθένη, ότι ο λόγος του ήταν πιο πληθωρικός και «ανειμένος» και καθώς ήταν λιγότερο ακριβολόγος, έμοιαζε πιο μεγαλόστομος. Συγκρίνοντάς τον με τον **Αντιφώντα** τον χαρακτηρίζει ως πιο πλατύ από αυτόν, πιο λαμπερό και πιο τολμηρό.

Κ. Τσάτσος
(Ακαδημαϊκός)

Πηγές:

Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς
Κοϊντιλιανός

ΑΛΚΙΔΑΜΑΣ

Ελαία, Αιολίδας 4^{ος} αι. π.Χ.

Σοφιστής.

Μαθητής του **Γοργία**.

Δίδαξε στην Αθήνα.

Ο κυριότερος αντίπαλος του **Ισοκράτη**.

Έργα:

«Περὶ σοφιστῶν»

«Ὀδυσσεὺς κατὰ Παλαμήδους προδοσίας» } Εσώθησαν

«Μεσσηνιακός»

«Ἐγκώμιον Ναΐδος»

«Ἐγκώμιον θανάτου»

«Μουσεῖον»

(αγώνας ανάμεσα στον Ὅμηρο
και τον Ησίοδο)

-
- Τα έργα του αποτελούσαν συλλογή βιογραφικού και ανεκδοτολογικού υλικού και χρησιμοποιήθηκαν ευρύτατα στην αρχαιότητα και πρώτα από τον **Αριστοτέλη**.
 - Ὑφος διαυγές και ευχάριστον.
 - Πλούσια εκφραστικότης.
«Ἐλευθέρους ἀφῆκε πάντας θεός, οὐδένα
δοῦλον ἢ φύσις πεποίηκεν».
-

Κρίσεις:

Ο Αλκιδάμας υπήρξε μαθητής του **Γοργία**, τη ρητορική τέχνη του οποίου ακολούθησε πιστά. Έδωσε ιδιαίτερη σημασία στην πρακτική παιδεία του ρήτορα κυρίως στην εξάσκηση του στον αυτοσχεδιασμό.

Διατυπώθηκαν αμφιβολίες για την πατρότητα του έργου «*Περί Σοφιστών*». Εκεί αναπτύσσεται ότι η έξις του αυτοσχεδιάζειν είναι η πραγματική προπαρασκευή δι' ένα δημόσιον άνδρα. Κατακρίνει τον **Ισοκράτη** ότι δεν διδάσκει την αληθή ρητορική, αλλά τον τρόπον του «*γράφειν ρητορείας*» και όχι του «*δημιουργείν*». Το ύφος είναι διαυγές, ευχάριστον και πλούσιον σε εκφραστικότητα.

Πηγές:

Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς

ΑΛΚΙΦΡΩΝ

Τέλη 2ου αρχές 3ου αι. π.Χ.
Σοφιστής και επιστολογράφος.

Έργα:

<u>Επιστολές:</u> <i>Αγροτικές</i> <i>Παρασιτικές</i> <i>Εταιρικές</i> <i>Αλιευτικές</i> <i>Μένανδρος</i> <i>Γλυκερία</i>	} }	Σώζονται 118 επιστολές σε αποσπάσματα
---	--------	---------------------------------------

-
- Παραλήπτες Αθηναίοι πολίτες.
 - Γλαφυρή αττική διάλεκτος.
 - Επίδραση της νέας κωμωδίας.
 - Συνέταξε ερωτικές επιστολές
-

Κρίσεις:

Ο Αλκίφρων είναι σοφιστής και επιστολογράφος ο κυριότερος εκπρόσωπος των «φανταστικών επιστολών». Είναι γραμμένες σε γλαφυρή αττική διάλεκτο και διαμείβονται μεταξύ εραστών. Σ' αυτές καταφαίνεται η αττική λεπτότητα της γλώσσας, το αίσθημα πλήρους τρυφερότητας και η φυσική πρωτοτυπία. Είναι δε τόσο διάχυτη η απλότητα, ώστε το αίσθημα φαίνεται σαν αληθινή ερωτική ιστορία.

Με τις επιστολές πληροφορούμεθα τα περί του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου των αρχαίων διότι οι φερόμενοι ως επιστολογράφοι είναι αλιείς από την Αίγινα και εταίρες. μαρτυρούν επίδραση της Νέας Αττικής Κωμωδίας ιδιαίτερα του **Μενάνδρου**.

ΑΝΤΙΦΩΝ

Αθήνα 5^{ος} αι. π.Χ.

Σοφιστής.

Θεωρητικός του φυσικού δικαίου.

Ισότητα των ανθρώπων.

Έργα:

«*Αλήθεια*»

«*Περὶ ὁμοιοίας*»

«*Πολιτικός*»

«*Περὶ κρίσεως ὀνείρων*»

«*Πλήξιππος*» (τραγωδία)

(Έγραψε 35 λόγους εκ των οποίων 15 διεσώθησαν)

-
- Κοινωνικός προβληματισμός.
 - Φύση και νόμος είναι αντίθετα.
 - Στη ζωή είναι: «*πάντα μικρά και*
 - *ἀσθενῆ και ὀλιγοχρόνια και*
 - *ἀναμεμειγμένα λύπας μεγάλα*».
 - Αναρχικές ιδέες.
 - Αντιλαϊκή πολιτική.
-

Κρίσεις:

Ο Αντιφών ήταν ο αρχαιότερος θεωρητικός του φυσικού δικαίου και της ισότητας των ανθρώπων. Ήταν ένας εκ των συνομιλητών του **Σωκράτη** Πίστευε ότι οι φροντίδες για την συντήρηση και την ευτυχία του ατόμου πολλαπλασιάζονται τόσες φορές όσα είναι τα άτομα που συμβιώνουν μαζί του και αυτό μειώνει αντίστοιχα τη χαρά της αγάπης των ατόμων που συμβιώνουν

Με την παιδεία εθίζουν *«τούς παῖδας ἄρχεσθαι διότι ἀναρχίας οὐδέν κακὸν ἀνθρώποις»*. Η ομόνοια είναι δυσκολοκατόρθωτη, αλλά με αυτήν οι πόλεις οι πόλεις ισχυροποιούνται και ευδαιμονούν. Πολλά από εκείνα που αναφέρονται στο νόμο είναι αντίθετα με τη φύση (*«πολεμῶς τῇ φύσει»*).

Οἶμαι καὶ τοῖς κάτω θεοῖς, μέλιν οἱ ἠδίκηνται.

(Πιστεύω πως και οι κάτω θεοί (του Άδη) θα μεριμνήσουν δι' όσους αδικήθησαν).

Πηγές:

Πλάτων

Ξενοφών

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Αδριανοί, Μυσίας, 129 μ.Χ. – Σμύρνη 189 μ.Χ.

Αξιόλογος ρήτορας.

Β΄ περίοδος σοφιστικής.

Πλούσια οικογένεια.

Μαθητής του **Ηρώδη Αττικού**.

Ιερέας του Ασκληπιού.

Έργα:

«Πανηγυρικοί»	} σώζονται 55 λόγοι
«Επιτάφιοι»	
«Διακονικοί»	
«Γενέθλιοι»	
«Συμβουλευτικοί	
«Αντιρρητικοί»	
«Λόγος Πολιτικός» (πραγματεία)	
«Πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ τεττάρων»	
«Παναθηναϊκός»	
«Λόγος ἀφελής»	

-
- Σημαντική πηγή πληροφοριών.
 - Δεν ανέλαβε δημόσιο λειτούργημα.
 - Εξύμνησε την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.
 - «*Νέος Δημοσθένης*».
 - «*Γόνιμος καὶ ἐνθυμηματικὸς*».
 - Λόγοι πανηγυρικοί των πόλεων.
 - Εγκώμια θεών.
-

Κρίσεις:

Ο Αριστείδης ξεχώρισε από τους εκπροσώπους της δεύτερης σοφιστικής όχι μόνον ως προς την ποιότητα των λόγων του αλλά και από το γεγονός ότι αποστρεφόταν τα «ασιανικά» ρητορικά σχήματα των συγχρόνων του, που τους κατηγορούσε ότι είχαν σκοπό «γαργαλίσαι τα ὦτα των ακροατῶν». Υπήρξε ένας επιτυχημένος αττικιστής που είχε πρότυπον την γλώσσα του **Δημοσθένη**.

Ανάμεσα στους αντιρρητικούς του λόγους συμπεριλαμβάνεται και ο «*Πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ τεττάρων*» όπου ο ρήτορας υπερασπίζεται την ρητορική από τις κρίσεις των φιλοσόφων. Το έργο αυτό που προκάλεσε έντονες αντιδράσεις στους νεοπλατωνικούς της Αθήνας αποτελεί ένα είδος εγχειριδίου της ελληνικής ιστορίας και μια απόπειρα ωραιοποίησης του αττικού παρελθόντος.

Πηγές:

Φιλόστρατος
Λιβάνιος

ΓΟΡΓΙΑΣ

Λεοντίνοι, Σικελίας 490 π.Χ. – Φερρές 376 π.Χ.
Κορυφαίος σοφιστής.
Μαθητής του **Εμπεδοκλή**.
Εστάλη στην Αθήνα ως διπλωμάτης.

Έργα:

«Ελένης ἐγκώμιον» } σώζονται
«Υπὲρ Παλαμίδου» }
«Περὶ φύσεως» (αναίρεση Ελεατικής φιλοσοφίας)
«Ἐπιτάφιος»
«Ὀλυμπικός»
«Πυθικός»
«Ἐγκώμιον»

- Δια τον Πελοποννησιακό πόλεμο:
«Τὰ μὲν κατὰ τῶν βαρβάρων τρόπαια ὕμνους
ἀπαιτεῖ τὰ δὲ κατὰ τῶν Ἑλλήνων θρήνους»
 - Ο ἄνθρωπος δεν ἔχει γνώση ἀλλὰ γνώμη
 - «Γοργίεια σχήματα» (μεταφορές, αλληγορίες, κατα-
χρήσεις, υπερβάσεις, αναδιπλώσεις, αποστροφές κ.ά.)
 - Μεγάλη ἀπήχηση.
 - Ρητορική: «Πειθούς δημιουργός».
 - Ο λόγος επενεργεῖ στην ψυχὴ ὅπως τα
φάρμακα στο σῶμα.
-

Κρίσεις:

Κορυφαίος σοφιστής και ρήτορας , ένας από τους κυριότερους εκπροσώπους της πρώτης γενιάς των σοφιστών Δίδασκε ότι δεν υπάρχει τίποτε το πραγματικό και όλα όσα βλέπουμε τα γεννά η φαντασία μας. Υπήρξε ένας άκρατος ιδεαλιστής. Υπερασπίσθηκε την κοινή λογική και την καθημερινή πείρα των πρακτικών ανθρώπων σαν μοναδικά κριτήρια για την γνώση. Πίστευε στην παντοδυναμία του λόγου γι' αυτό δίδασκε τη ρητορική.

Με εξαίρεση τον **Πρωταγόρα**, κανένας άλλος σοφιστής, ρήτορας και δάσκαλος της ρητορικής δεν είχε μεγαλύτερη απήχηση. Η σημασία της συμβολής του στην εξέλιξη του πεζού λόγου είχε τεράστια επίδραση. Οι ειδικοί έχουν επισημάνει επίσης, επίδραση των ιδεών και της συλλογιστικής του Γοργία στον **Θουκυδίδη**.

Πρώτος αυτός «*τῷ ρητορικῷ, εἶδει δύναμιν τε φραστικὴν τέχνην ἔδωκε*».

Πηγές:
Πλάτων

Επίδραση:
Αντισθένη
Αισχίνη
Κριτία

ΔΕΙΝΑΡΧΟΣ

Κόρινθος, 360 π.Χ. – Αθήνα 292 π.Χ.
Ρήτορας του «Κανόνος».
Μαθητής του **Θεόφραστου**.

Έργα:

«Κατὰ Δημοσθένους»
«Κατὰ Ἀριστογείτονος»
«Κατὰ Φιλοκλέους»

- Έγραφε λόγους για λογαριασμό τρίτων.
 - Μεγάλη παραγωγή.
 - Σημαντικός λογογράφος.
 - Υπόδειγμα ρητορικής τέχνης.
 - Εμφανιζόταν αυτοπροσώπως εις τα Δικαστήρια
 - Έντονη πολιτική κριτική.
-

Κρίσεις:

Ο Δείναρχος υπήρξε ο τελευταίος κατά χρονολογική σειρά και ίσως κατά αξιολογική τάξη ρήτορας του «Κανόνος» των δέκα ρητόρων. Από τους 60 λόγους που ο **Διονύσιος** ο Αλικαρνασσεύς αποδίδει με βεβαιότητα στον Δείναρχο (άλλοι εκατό θεωρούνταν νόθοι) σώζονται μόνον τρεις.

Μολονότι το έργο του επαινέθηκε, υπήρξε μιμητής των προγενεστέρων του και κυρίως του **Δημοσθένη** (γι' αυτό και τον αποκαλούσαν σκωπτικά «κρίθινον Δημοσθένην»). Αν εξαιρέσει κανείς την ικανότητά του να χρησιμοποιεί τις μεταφορές, το έργο του δεν παρουσιάζει μεγάλη πρωτοτυπία. Εσήμανε το τέλος της μεγάλης ρητορικής τέχνης.

Πηγές:

Διονύσιος ο Αλικαρνευσεύς
Θεόφραστος

ΔΗΜΑΔΗΣ

Αθήνα, 380 π.Χ. – 319 π.Χ.

Ρήτορας και πολιτικός.

Αντίπαλος του **Δημοσθένη**.

Έργα:

«Απολογισμός προς Ολυμπιάδα»

«Υπὲρ τῆς δωδεκαετίας» (σώζεται μέρος)

40 αποφθέγματα

«Δημάδεια»

κ.ά.

- Αξεπέραστος αυτοσχεδιαστής.
 - Τολμηρότατες αλληγορίες.
 - Έπεισε τους Αθηναίους να δεχθούν τους όρους του **Φιλίππου** μετά τη μάχη της Χαιρώνειας.
 - Πέτυχε την επιείκεια του **Μεγάλου Αλεξάνδρου** όταν εκείνος σκόπευε να τιμωρήσει τους Αθηναίους.
-

Κρίσεις:

Κανένας από τους 14 λόγους που αποδίδονται στον Δημάδη, κατά την αρχαιότητα δεν σώθηκε εκτός από τα 40 περίπου αποφθέγματα του τα γνωστά «*Δημάδεια*» που προδίδουν την εξαιρετική ευφυΐα του.

Διαπραγματευτής ειρήνης με τον αντιβασιλέα **Αντίπατρο** στο τέλος του Λαμιακού πολέμου (323-322 π.Χ.). Με την παραίνεσή του οι ρήτορες **Δημοσθένης** και **Υπερείδης** καταδικάστηκαν σε θάνατο. Τελικά και ο ίδιος είχε την ίδια μοίρα των αντιπάλων του. Εκτελέστηκε από τον **Κάσσανδρο** για προδοσία, στον οποίο είχαν περιέλθει επιστολές του Δημάδη προς τον αντίπαλο του **Περδίκκα** με προσβλητικές εκφράσεις για το πρόσωπό του.

Πηγές:

Πλούταρχος

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

Αθήνα, Παιανία, 384 – 322 π.Χ.

Ο διασημότερος ρήτωρ της αρχαιότητας.

Σπούδασε δικανικό δίκαιο.

Φυσικό του ελάττωμα η βραδυγλωσσία.

Πολιτικός του αντίπαλος ο **Αισχίνης**.

Έργα:

«Κατὰ Ἀνδροτίωνος»

«Πρὸς Λεπτίνην»

«Κατὰ Τιμοκράτους»

«Περὶ συμμοριῶν»

«Ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν» κ.α.

«Κατὰ Ἀριστοκράτους»

«Φιλιππικοὶ (4)»

«Ὀλυνθιακοὶ (3)»

«Περὶ Εἰρήνης»

«Περὶ τῆς παραπρεσβείας»

«Περὶ στεφάνου»

-
- Συμβουλεύει, υποδεικνύει προειδοποιεῖ, προτρέπει, καταγγέλλει.,
 - Αγώνες κατὰ τοῦ **Φιλίππου**.
 - Καταδικάστηκε εἰς θάνατον ἀπὸ τὸν **Ἀντίπατρο**.
 - Αυτοκτόνησε πίνοντας κώνειο.
 - Ρώμη και πολυμορφία επιχειρημάτων.
-

Κρίσεις:

Η ρητορική του μεγαλοφυΐα του Δημοσθένη κατόρθωσε να συνδυάσει την τελειότητα του ύφους με την ζωηρότητα και την αδιάκοπη εναλλαγή των ρυθμών και του τόνου. Μεγάλες και μικρές προτάσεις διαδέχονται η μία την άλλη χωρίς να ακολουθούν κάποιοι συγκεκριμένοι κανόνες, γεγονός που δίνει στους λόγους του την εντύπωση του αυθόρμητου. Ζωντανή και νευρώδης γλώσσα, λιτό και πυκνό ύφος, πειθαρχία των πιο ποικίλων σχημάτων κάτω από μια άρχουσα ιδέα. Ο λόγος του έχει σκοπό να πείσει όχι να ωραιοποιήσει. Με ρωμαλέα επιχειρήματα σε μια απόλυτα λογική τάξη.

Ωστόσο η υπεροχή του Δημοσθένη απέναντι στους άλλους ρήτορες βρίσκεται όχι μόνον στη μοναδική δεξιοτεχνία να χρησιμοποιεί όλα τα μέσα αλλά, κυρίως στη δυναμική έκφραση του πάθους που πηγάζει από το ήθος του.

Πιστεύοντας στην δημοκρατία και αγαπώντας την ανεξαρτησία της πατρίδας του, αγωνίσθηκε σθεναρά εναντίον του **Φιλίππου** της Μακεδονίας όπως και κατά της ειρηνόφιλου μερίδας των συμπατριωτών του. Δίνει στους λόγους του μια ανθρώπινη διάσταση που προεκτείνει την επικαιρότητα τους σε κάθε ιστορική στιγμή.

Κ. Τσάτσος
(Ακαδημαϊκός)

ΔΙΩΝ

Προύσα, Βιθυνίας 40 μ.Χ. – 115 μ.Χ.

Ρήτορας και **Στωϊκός** φιλόσοφος.

Εκπρόσωπος της «*δεύτερης σοφιστικής*».

Από μεγάλη οικογένεια της Προύσας.

Προσωπική γνωριμία με τον Αυτοκράτορα **Τραϊανό**.

Γνώρισε την Ιταλία, την Ελλάδα και τη Μικρά Ασία.

Έργα:

«Περί βασιλείας

«Ευβοϊκός»

«Τρωϊκός»

«Ολυμπιακός»

(80 λόγοι με ηθικοπολιτικό περιεχόμενο.

Τύπος «*κυνικής*» διατριβής.)

- Τόνιζε τα εκφυλισμένα φαινόμενα της αστυφιλίας.
 - Φιλολαϊκή πολιτική.
 - Τελειοποίηση εκφραστικών μέσων.
 - Έγραψε και ρητορικούς λόγους.
-

Κρίσεις:

Η σημασία και η επίδραση του έργου του Δίωνα στην εποχή του είναι μεγάλη. Στην ιδιαίτερη πατρίδα του επιχείρησε να ασκήσει κάποια πολιτική, ίσως φανερά φιλολαϊκή, σύμφωνα με τα ιδανικά της φιλοσοφίας των *Κυνικών*, γι' αυτό και προκάλεσε την αντίδραση μερίδας των συμπολιτών του, που τον οδήγησε υπόδικο μπροστά στον **Πλίνιο** τον νεώτερο ο οποίος τον αθώωσε.

Μπορεί να λεχθεί ότι η δεύτερη σοφιστική τελειοποίησε τα εκφραστικά της μέσα. Η αφέλεια του ύφους του καθιερωνόταν ως υπόδειγμα λόγου.

Για τον σύγχρονο κόσμο η αξία του έργου του Δίωνα έγκειται κυρίως στο ότι αυτό είναι πλούσιο σε στοιχεία από την ιστορία των λαών που ο ίδιος γνώρισε κατά τις μακροχρόνιες περιπλανήσεις του.

Πηγές:

Πλίνιος ο Νεώτερος

Μιμητές του:

Φιλόστρατος

Μάξιμος

Συνέσιος

Αρέθας

ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ

Ταρσός, Κιλικίας 160 – 230 μ.Χ.

Ρήτορας.

Τον άκουσε ο Μάρκος Αυρήλιος.

Έργα:

«Περί μεθόδων δεινότητος»

«Περί εύρέσεως»

«Προγυμνάσματα»

«Περί τῶν στάσεων»

«Περί ιδεῶν»

-
- Παιδί-θαύμα στην ευγλωττία.
 - Ρητορικός αττικισμός.
 - Επίδραση αισθητή ως την Αναγέννηση.
 - «Έξέστη φρενῶν» και πέθανε περιφρονημένος.
-

Κρίσεις:

Ο Ερμογένης συνόψισε με επιτυχία τις μελέτες των προγενεστέρων ρητοροδιδασκάλων και συνδέοντας τη ρητορική με τη φιλοσοφία, επηρέασε τη διδασκαλία των μεταγενεστέρων και ιδιαίτερα των βυζαντινών σχολών.

Εύστοχες είναι οι επισημάνσεις διαφορών σε ύφος που διαπιστώνεται ανάμεσα σε λογοτεχνικά είδη. Πραγματεύτηκε συστηματικά τις διάφορες μορφές και κατηγορίες λόγου, και διακρίθηκε για την αίσθηση του μέτρου και την καλαισθησία. Οι υφολογικές παρατηρήσεις του στηρίζονται στην ανάλυση ρητορικών λόγων της κλασικής εποχής.

Το έργο του Ερμογένη δεν εκτιμήθηκε από τους συγχρόνους του, χρησιμοποιήθηκε και υπομνηματίστηκε πολύ από τους μεταγενέστερους και η γραπτή παράδοσή του αντιπροσωπεύεται από πολυάριθμα χειρόγραφα, ενώ η επίδρασή του ήταν αισθητή ως την Αναγέννηση,

ΗΡΩΔΗΣ ο ΑΤΤΙΚΟΣ

Μαραθώνας, 101 – 177 μ.Χ.

Περιώνυμος Αθηναίος σοφιστής.

Μεγάλα πλούτη.

Κέρδισε την εύνοια του Αυτοκράτορα **Αδριανού**.

Έγινε επώνυμος Αρχων των Αθηνών.

Ελλαδάρχης πανελληνίων Αγώνων.

Έργα:

«Πρὸς τοὺς διὰ τῶν Ἀριστοτέλους

& Πλάτωνος ὑπισχνουμένους»

«Περὶ Πολιτείας»

- Έκανε μεγάλες δωρεές:
 - Το Παναθηναϊκό Στάδιο.
 - Το Ωδεῖον (6.000 θέσεων).
 - Σύζυγός του: Η **Ρηγίλλη**.
 - Οπαδός της *Πλατωνικής* φιλοσοφίας.
 - Υπεροπτικός & σαρκαστικός χαρακτήρας.
-

Κρίσεις:

Ο Ηρώδης ο Αττικός υπήρξε περιώνυμος Αθηναίος σοφιστής από τους κύριους εκπροσώπους της λεγόμενης *Δεύτερης Σοφιστικής*. Αποξενώθηκε από τους Αθηναίους με τον υπερποπτικό και σαρκαστικό χαρακτήρα του τόσο που αναγκάστηκε να ζει αποτραβηγμένος με μικρό κύκλο φίλων και θαυμαστών του στα κτήματα που είχε στη γενέτειρά του στον Μαραθώνα και στη Κηφισιά.

Τελικά η αντίδραση των Αθηναίων εναντίον του βαθύπλουτου σοφιστή έγινε τόσο μεγάλη ώστε τον χαρακτήρισαν «*τύραννο*» και επεδίωκαν την τιμωρία του από τις ρωμαϊκές αρχές. Η υπόθεση έφτασε στον **Μάρκο Αυρήλιο**, από τον οποίον όμως βρήκε κατανόηση και επέβαλε ελαφρές ποινές.

Μόνον μετά τον θάνατόν του οι Αθηναίοι θυμήθηκαν τις ευεργεσίες του και τον έθαψαν με μεγάλη συγκίνηση στο στάδιο που είχε κατασκευάσει γι' αυτούς.

Β. Τσακατίκας
(Φιλολόγος)

Πηγές:
Ευσέβιος

ΘΕΜΙΣΤΙΟΣ

Παφλαγονία, 317-388 μ.Χ.

Ρήτωρ & φιλόσοφος.

Ίδρυσε σχολή στην Κωνσταντινούπολη.

Παιδαγωγός του **Αρκάδιου**.

Έργα:

*«Ερμηνευτικές και
φιλοσοφικές πραγματείες».*

*«Παραφράσεις τῶν ἔργων
τοῦ Ἀριστοτέλη»*

«Αναλυτικά ὅστερα»

«Φυσική ἀκρόαση»

«Περὶ ψυχῆς»

-
- Ὑφος ἀπλό και κατανοητό.
 - Συνδύασε τη ρητορική με την φιλοσοφία.
 - Ἀττική διάλεκτος.
 - Συνεπής εθνικός.
 - Ἀλληλογραφία με τον
 - **Γρηγόριο** Ναζιανζηνό
-

Κρίσεις:

Στη φιλοσοφία ο Θεμίστιος υπηρέτησε την παλαιότερη τάση συμβιβασμού της Πλατωνικής και Αριστοτελικής διδασκαλίας, ενώ στη ρητορική ήταν προσανατολισμένος στη γραμμή του **Δίωννα**. Μολονότι ο ίδιος ενδιαφερόταν να προβάλλεται ως φιλόσοφος, έγινε διάσημος ρήτωρ.

Καλλιέργησε ύφος απλούστερο αντίθετα από τον σύγχρονό του και θαυμαστή του **Λιβάνιο** που ήταν σε πολλά δυσνόητος. Έγινε ευρύτερα αποδεκτός από τους συγχρόνους του όσο και από τους μεταγενέστερους ρήτορες.

Τόνισε την ανάγκη της εισδοχής και της αφομοίωσης του ξένου (γοθτικού) στοιχείου στην Κωνσταντινούπολη. Ο **Χριστιανισμός** και ο **Ελληνισμός** είναι δύο μορφές μιας παγκόσμιας θρησκείας. Έγινε ευρύτερα αποδεκτός τόσο από τους συγχρόνους του όσο και από τους μεταγενέστερους ρήτορες.

ΘΡΑΣΥΜΑΧΟΣ

Χαλκηδόνα, Βιθυνίας 5^{ος} π.Χ.

Σοφιστής και ρήτορας.

Έζησε στην Αθήνα.

Έγραψε συμβουλευτικούς, τέχνην ρητορικήν, παίγνια, αφορμάς ρητορικάς.

Έργα:

«Περὶ πολιτείας»

«Υπὲρ Λαρισαίων»

«Μεγάλη τέχνη» (εγχειρίδιον)

-
- «Τὸ δίκαιον οὐκ ἄλλον τί ἢ τὸ συμφέρον
 - τοῦ ἐκάστοτε ἰσχυροτέρου»
 - Δια τις συμφορές:
 - «Μὴ θεῶν ἔργα εἶναι μηδὲ τῆς τύχης ἀλλὰ
 - τῶν ἐπιμεληθέντων»
 - Οἱ Νόμοι γίνονται ἀπὸ τις κυβερνήσεις
 - πρὸς ὄφελός τους.
-

Κρίσεις:

Ο Θρασύμαχος υπήρξε σοφιστής και ρήτορας μα διδακτική και πολιτική δραστηριότητα στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις.

«Οι Θεοί δε βλέπουν τα ανθρώπινα αλλιώς δεν θα μπορούσαν να παραβλέψουν το μέγιστο αγαθό των ανθρώπων, τη δικαιοσύνη, που δεν εφαρμόζεται».

Ο **Πλάτων**, που βέβαια εκπροσωπούσε την μεταφυσική θεμελίωση της ηθικής, άσκησε αμείλικτη κριτική σ' αυτήν την θεωρία του δικαίου. Στην *«Πολιτεία»* του παρουσιάζει τον Θρασύμαχο ως εκπρόσωπο της θεωρίας ότι το δίκαιον δεν είναι τίποτε άλλο από το συμφέρον του εκάστοτε ισχυροτέρου.

Εξάλλου αναφέρεται ότι ήταν:

«Δεινὸς εὐρεῖν τὲ καὶ εἰπεῖν στρογγυλῶς»

και ότι:

«Τὸν νῦν τῆς ρητορικῆς τρόπον εἰσηγήσατο».

Πηγές:

Πλάτων (*«Πολιτεία»*)

ΙΠΠΙΑΣ

Ηλίδα, Πελοπόννησος 5^{ος} αι. π.Χ.

Σοφιστής.

Εκπρόσωπος του «Εγκυκλοπαιδισμού».

Σύγχρονος του **Σωκράτη** και συνομιλητής.

Έργα:

«Ἐθνῶν ὀνομασίαι»

«Ὀλυμπιονικῶν ἀναγραφὴ»

«Συναγωγὴ»

«Τρωϊκός»

Επικά ποιήματα

Ελεγείες

Διθύραμβοι

Τραγωδίες

-
- Απέκτησε φήμη δια:
 - Το σπάνιον το μνημονικό του.
 - Το ταλέντο του στα πρακτικά θέματα.
 - Την πολυμάθειά του.
 - Ασχολήθηκε με το πρόβλημα της
 - τριχοτόμησης της ευθείας.
 - Ο **Πλάτων** τον εχρησιμοποίησε σε διάλογό του.
«Ὁ νόμος τύραννος ὧν τῶν ἀνθρώπων
πολλὰ παρά τὴν φύσιν βιάζεται».
-

Κρίσεις:

Ο Ιππίας υπήρξε ο χαρακτηριστικότερος εκπρόσωπος του εγκυκλοπαιδισμού της σοφιστικής. Οι περισσότερες πληροφορίες για το έργο του προέρχονται από τον Πλάτωνα που το χρησιμοποίησε σε δύο διαλόγους του.

Συντασσόμενος με μια πρωτοποριακή θέση της σοφιστικής της εποχής του, που επισήμανε αντίθεση ανάμεσα στο νόμο και στην φύση, απέκρουσε τις διακρίσεις των ανθρώπων με βάση το νόμο υποστηρίζοντας ότι «*Ο νόμος τύραννος ὦν τῶν ἀνθρώπων πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται*».

Δεν ήταν μόνον άριστος μαθηματικός αλλά και σπουδαίος αστρονόμος και αρχαιολόγος και φιλόλογος και μουσικός και γεωγράφος. Ειδικότερα στα μαθηματικά ασχολήθηκε, με ένα από τα πιο φημισμένα μαθηματικά προβλήματα, την τριχοτόμηση μιας οποιασδήποτε ευθείας. Ο Ιππίας χαρακτηρίζεται από τον **Αριστοτέλη**, ως «*τῆ φύσει πολιτικός καὶ ἔμφρων*».

Ε. Ρούσσο

(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Δεινόστρατος (μαθηματικός)

Πλάτων

Αριστοτέλης

ΙΣΑΙΟΣ

Χαλκίδα, 420 π.Χ. – Αθήνα, 350 π.Χ.
Ρήτορας – Λογογράφος.
Μαθητής του **Ισοκράτη**.
Ανήκει στον «Κανόνα».

Έργα:

64 δικανικοί λόγοι (σώζονται 11)
(ζητήματα κληρονομικού δικαίου)

- Δίκες ιδιωτικού δικαίου.
 - Ύφος λιτό, καθαρό και πυκνό.
 - Διδάσκαλος του **Δημοσθένη**.
 - Καμιά ανάμειξη στην πολιτική.
 - Αποκλειστικά δικανικοί λόγοι.
 - Κορυφαίος λογογράφος.
-

Κρίσεις:

Ο Ισαίος υπήρξε ο τέταρτος κατά σειρά ρήτορας του «Κανόνα» συγγραφέας αποκλειστικά δικανικών λόγων. Προσαρμόζεται στη φύση κάθε δίκης και αναμιγνύει συχνά και το ιστορικό, αποδεικτικό και νομικό μέρος, δίνοντας ταυτόχρονα μεγάλη σημασία στην οικοδόμηση των επιχειρημάτων του. Έτσι από απόψεως ρητορικής τέχνης έχει καθιερωθεί ως ο πιο ρωμαλέος υπερασπιστής μιας δικανικής υπόθεσης.

Το ύφος του είναι λιτό, καθαρό και πυκνό, και χαρακτηρίζεται από ακριβολογία και χρήση της γνησιότερης αττικής διαλέκτου. Όπως τα κείμενα του **Λυσία** έτσι και του Ισαίου θα μπορούσαν να θεωρηθούν κανόνες της τέλειας γλώσσας. Αποτελούν πολύτιμες πληροφορίες για το αττικό κληρονομικό δίκαιο.

Κ. Τσάτσος
(Ακαδημαϊκός)

Πηγές:

Πλούταρχος

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

Αθήνα, 436 π.Χ. – 337 π.Χ.

Ρητοροδιδάσκαλος αλεξανδρινού «Κανόνος».

Υιός πλουσίων γονέων.

Ιδέα πανελληνίας ενότητας.

Έργα:

«Πανηγυρικός»

«Περὶ εἰρήνης»

«Πρὸς Νικοκλέα»

«Παναθηναϊκός»

Επιστολές προς τον βασιλέα **Φίλιππον** της Μακεδονίας.
Ονομάζει τη σύμπραξη των Ελλήνων «Ομόνοια».

-
- Ορθοφροσύνη.
 - Αίσθηση του μέτρου.
 - Αξιοπρέπεια και τιμότητας.
 - Άνθρωπος με υψηλό ήθος.
 - Ιδέες και λύσεις του ελληνικού προβλήματος.

Απογοητεύθηκε από τον **Φίλιππο** και πέθανε (338) χωρίς να προλάβει να δει την δημιουργία «*Κοινού τῶν Ἑλλήνων*» και την εκστρατεία κατά των Περσών.

Κρίσεις:

Ο Ισοκράτης αν και δεν ήταν ούτε φιλόσοφος ούτε πολιτικός υπήρξε αναμφισβήτητα άνθρωπος με υψηλή φιλοσοφική και πολιτική ορθοφροσύνη αυτή που σε όλα τα πράγματα δίνει η αίσθηση του μέτρου, άνθρωπος με υψηλό ήθος. Τον διέκρινε αξιοπρέπεια και τιμιότητα και είχε μια καθολική ιστορική εποπτεία των σύγχρονων γεγονότων, που συχνά τον οδήγησε σε ορθές πολιτικές εκτιμήσεις.

Είναι, ένας καλλιτέχνης, ένας ασύγκριτος, στο είδος του δουλευτής του λόγου, θα λέγαμε, ένας «*νομοθέτης*» του αττικού λόγου και σ' αυτό το όχι ευκαταφρόνητο χάρισμα οφείλεται η μόνιμη αξία του.

Εις τον «*Πανηγυρικόν*» καταφαίνεται η ομολογία πίστεως εις την εκπολιτιστική αποστολή των Αθηνών και των Ελλήνων. Υπήρξε προμήνυμα των μελλόντων ιστορικών γεγονότων.

(Ακαδημαϊκός)
Κ. Τσάτσος

*«Φιλίας μεν αρχή έπαινος, έχθρας δε ψόγος»
«Βραδέως μεν φίλος γίγνου, γινόμενος δε πειρώ
διαμένειν»*

ΚΟΡΑΞ

Συρακούσες, α' μισό 5ου αι. π.Χ.
Ρήτορας και πολιτικός.
Σύμβουλος του τύραννου **Ιέρωνα Α'**.

Έργα:

«Τέχνη»

(Προοίμιον, προκατασκευή, προκατάστασις, κατάστασις, αγώνες, παρέκθεσις, επίλογος)

- Έθεσε τις βάσεις της ρητορικής τέχνης.
 - Πείρα δικανικού ρήτορα.
 - Παροιμιώδης φράση:
 - «*Ἐκ κακοῦ κόρακος, κακόν ῥόν*».
-

Κρίσεις:

Ο Κόραξ με το ρητορικό του σύστημα δεν αποσκοπούσε στην ανακάλυψη της αντικειμενικής αλήθειας, αλλά με μία σειρά, ακαταμάχητα επιχειρήματα υποχρέωνε τον ακροατή του να δεχθεί ως αλήθεια εκείνο που ήταν λογικό, πιθανόν και ενδεχόμενο.

Πρώτος χρησιμοποίησε στην ρητορική του τον αντιστρέφοντα λόγο, έναν παρείσακτο δηλαδή αποδεικτικό λόγο που αντέστρεφε κάποιο συλλογισμό.

Πηγές:

Γοργίας

Τεισίας (μαθητής του)

ΚΡΙΤΙΑΣ

Αθήνα, 455 π.Χ. – 403 π.Χ.

Σοφιστής.

Πολιτικός ρήτορας.

Ένας από τους «*Τριάκοντα τυράννους*».

Μαθητής του **Γοργία**.

Έργα:

«*Ραδάμανθους*»

«*Πειρίθοος*»

«*Σίσυφος*»,

«*Πολιτεία Αθηναίων*»

} σώζονται αποσπάσματα

-
- Φανατικός εχθρός της δημοκρατίας
 - Ερμοκοπίδης (κατέστρεψε τις Ερμαϊκές Στήλες).
 - Εξορίσθηκε στη Θεσσαλία.
 - Εμφανίζεται ως συνομιλητής του **Σωκράτη**.
 - Εχαρακτήρισθη «*Τὸν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ πάντων κλεπτίστατος τὲ καὶ βιαιότατος καὶ φονικώτατος*».
-

Κρίσεις:

Όπως όλοι οι σοφιστές, ο Κριτίας ενδιαφέρθηκε για πολλά θέματα σχετικά με τη γνωσιολογία, την ψυχολογία κ.α. Χώριζε το Νου από τις αισθήσεις, ταύτιζε την Ψυχή με το αίμα. Θεωρούσε τη Θρησκεία επινόηση που διευκολύνει τους άρχοντες να κρατούν υποταγμένο το λαό και ότι εκπροσωπούσε μια εγωιστική ηθική άποψη.

Πιστεύοντας ότι κάθε μεταπολίτευση πραγματοποιείται με αιματοχυσία, αναδείχθηκε αρχηγός του σκληρού πυρήνα της ομάδας αυτής και ευθυνόταν προσωπικά για τη θανάτωση πολλών πολιτών. Επειδή αποστρεφόταν τις ηθικές διδασκαλίες του **Σωκράτη** απαγόρευσε στον άλλοτε δάσκαλό του να διδάσκει.

Έγραψε σε όλα σχεδόν τα είδη του λόγου. Στον πλατωνικό διάλογο «*Κριτίας*» με κεντρικό ομιλητή τον Κριτία, παρουσιάζεται να περιγράφει το ιδανικό πολίτευμα της μυθικής Ατλαντίδος.

Πηγές: Πλάτων

ΛΙΒΑΝΙΟΣ

Αντιόχεια, 314-393 μ.Χ.

Σοφιστής & ρήτορας.

Πλούσια οικογένεια ειδωλολατρών ιερέων.

Διαλέξεις του παρακολούθησε και ο **Ιουλιανός**.

Έργα:

Λόγοι:

64 πανηγυρικοί & πολιτικοί

Μελέτες:

51 μελέτες σε θέματα ιστορίας, ηθικά

Προγυμνάσματα:

14 κείμενα ποικίλων ασκήσεων

Επιστολές:

Σώζονται 1544 επιστολές!

Βίος Δημοσθένους

-
- Εκφράζει τα ιδεώδη και τις διαθέσεις των ειδωλολατρών.
 - Απτικιστής με λεξιλόγιο κλασικών.
 - Νοσταλγία για το κλασικό παρελθόν.
-

Κρίσεις:

Ως διανοητής ο Λιβάνιος είναι οπωσδήποτε ο αντιπροσωπευτικότερος τύπος σοφιστή της εποχής του, με σταθερότητα στις θρησκευτικές και πολιτικές του ιδέες, με ικανότητα παρατήρησης καταστάσεων και ανθρώπων, με αυστηρή τεκμηρίωση των απόψεών του.

Δεν επιθυμούσε αντεκδίκηση αλλά ειλικρίνεια ακόμα και στις αντιπαραθέσεις του σε κάθε αδικία. Στην Αντιόχεια ίδρυσε σχολή (313μ.Χ.)η οποία επί 40 χρόνια είχε την μεγαλύτερη φήμη στην Αυτοκρατορία.

Δεν μπόρεσε, ωστόσο, να δώσει γόνιμο έργο για τους μεταγενέστερους επειδή του έλειπε το βάθος και η πρωτοτυπία. Η πεποίθησή του όμως στην υπεροχή της ελληνικής παιδείας ήταν γνήσια και ειλικρινής.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ

Αθήνα, 390 π.Χ. – 324 π.Χ.

Πολιτικός και ρήτορας.

Οπαδός της «Αντιμακεδονικής μερίδας».

Μαθητής του Ισοκράτη.

Έργα:

«Κατά Λεωκράτους»

(ο μόνος σωζόμενος λόγος)

- Λιτότητα στην ιδιωτική ζωή.
 - Ανελέητος τιμητής κάθε παρεκτροπής.
 - Διαχειρίστηκε τα οικονομικά της πόλης.
 - Καλλιτέχνης δουλευτής του λόγου.
-

Κρίσεις:

Ο Λυκούργος που υπήρξε μαθητής του **Ισοκράτη** υιοθέτησε απ' αυτόν ορισμένους κανόνες του «καλού λόγου» τους οποίους ηκολούθησε πάντοτε με πολλή φροντίδα. Δεν μπορεί ωστόσο να χαρακτηριστεί καλλιτέχνης δουλευτής του λόγου. Τη δύναμη, την ευγένεια και την επιβολή δεν την αντλούσε τόσο από τη ρητορική του τέχνη, όσο από το ήθος.

Στα ηθικά θέματα είναι «δεινός» δηλαδή μιλάει γι' αυτά με μία ένταση που κάποτε αποβαίνει υπέρμετρη. Δεν είναι όπως ο **Λυσίας** «ποικίλος και χαριτωμένος, αλλά αναγκαίος».

Κ. Τσάτσος
(Ακαδημαϊκός)

Πηγές:

Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς
Ισοκράτης

ΛΥΣΙΑΣ

Αθήνα 447 π.Χ. – 380 π.Χ.

Δικανικός ρήτωρ.

Μετέβη στην Κάτω Ιταλία. Επέστρεψε 413 π.Χ.

Διδασκαλία ρητορικής.

Έργα:

«Κατ' Ἀνδρονίκου»

«Περὶ σηκοῦ ἀπολογία»

«Κατ' Ἀλκιβιάδου»

«Κατὰ Διογείτονος»

«Υπὲρ αδυνάτου»

«Επιτάφιος»

κ.ά.

Δικανικοί λόγοι.

Διεσώθησαν 34.

-
- Ο ρήτορας στέκεται μπροστά στον ακροατή.
 - Προσεγγίζει τον συναισθηματισμό του.
 - Θέλει να πείσει.
 - Δημιουργεί οικειότητα.
 - Συνειρμική σκέψη.
 - Αττική διάλεκτος.
 - Θαυμαστής του ο **Κικέρων**.
 - Απλός και ακατάσκευος λόγος.
 - Γλώσσα απλή και φυσική.
 - Λόγοι διαυγείς και γεμάτοι ζωή.
-

Κρίσεις:

Ο Λυσίας υπήρξε δικανικός ρήτορας, ένας από τους σημαντικότερους του «Κανόνα» των δέκα αττικών ρητόρων. Προσπαθούσε με εκπληκτική δεξιοτεχνία να προσαρμόζεται όχι μόνο στο θέμα του και στο ακροατήριό του, αλλά και στο συγκεκριμένο πρόσωπο που θα εκφωνούσε τον λόγο. Ο λόγος του χαρακτηρίζεται από την απλή «*συνειρμική*» σκέψη και την «*ειρομένην λέξιν*». Η γλώσσα του είναι τέλειο δείγμα αττικής διαλέκτου.

Η σαφήνεια των σκέψεών του, η εφευρετικότητα των επιχειρημάτων του καθώς και το θελκτικόν ύφος του τον κατέταξαν μεταξύ των καλύτερων ρητόρων της Αθήνας. και του αναγνωρίζεται τέτοια δύναμη και ύψος λόγου ώστε να προσεγγίζει τον **Δημοσθένη**.

Πηγές:

Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς
Κεκέρων

MENΩN

Φάρσαλος, Θεσσαλίας 420 π.Χ. – 400 π.Χ.

Σοφιστής.

Μαθητής του **Γοργία**.

Αριστοκρατική οικογένεια.

Φιλικές σχέσεις με την περσική αυλή.

Έργα:

Πλατωνικός διάλογος «Μένων»

(συζήτησις: Περί αρετής)

-
- Πήρε μέρος στην «Κύρου Ανάβασιν».
 - Εγκατέλειψε το ελληνικό στρατόπεδο και προσχώρησε στους αντιπάλους του Κύρου. Ίσως να ενέχεται και στη δολοφονία των Ελλήνων στρατηγών.
Αρετή: «*Εὖ διοικεῖν*».
 - «*Ἄρχειν οἶον εἶναι τῶν ἀνθρώπων*».
 - «*Ἐπιθυμοῦντατῶν καλῶν δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι*».
 - Προσήλωση στην εμπειρική πραγματικότητα.
 - Πολιτική αντίληψη της αρετής.
-

Κρίσεις:

Ο Μένων είχε διδαχθεί από τον **Γοργία** τη φυσική και την ψυχολογία καθώς επίσης πολιτικές επιστήμες, όπου ταίριαζαν περισσότερο στην φιλοδοξία του για πολιτική δράση.

Στην συνομιλία του με τον **Σωκράτη** ο Μένων περιγράφει το φαινόμενο της αρετής όχι σαν ενιαία ιδιότητα των ανθρώπων αλλά σαν προσδιοριστική ικανότητα της συμπεριφοράς του καθενός ξεχωριστά, δηλαδή σαν δεξιότητα που μπορεί να διαθέτει ο καθένας ανάλογα με τις απαιτήσεις, του φύλου του, της ηλικίας του, της κοινωνικής θέσης του, της οικογενειακής του κατάστασης και του έργου που αυτός έχει αναλάβει.

«Ἄνδρὸς ἀρετὴ ἰκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς καὶ αὐτόν εὐλαβεῖσθαι μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν»

E. Ρούσσο
(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:
Πλάτων
Ξενοφών

ΠΛΙΝΙΟΣ ο Νεώτερος

(Ρωμαίος)

Κόμο, Βορ. Ιταλίας 61 μ.Χ. – Ρώμη 112 μ.Χ.
Πολιτικός – Ρήτορας – Ποιητής.
Μέλος της Συγκλήτου.
Πραίτορας – Διοικητής Βιθυνίας.

Έργα:

«Πανηγυρικός εις Τραϊανόν»
«Ποιήματα»
«Επιγράμματα» } Δεν υπάρχουν
«Έπιστολαί» (σώζονται 10)

- Ευρύτατα γνωστές είναι δύο επιστολές του σχετικά με τους **Χριστιανούς**, στις οποίες διαφαίνεται το πνεύμα δικαιοσύνης και ανθρωπισμού που τον διακατέχει για τις καταπιεζόμενες αυτές ομάδες.
-

Κρίσεις:

Ο Πλίνιος ο νεώτερος δημοσίευσε επιστολές προς φίλους του. Πρόκειται για είδος σύντομων δοκιμίων, ιστορικού, ποιητικού ή ρητορικού χαρακτήρα, γύρω από διάφορα κοινωνικά, πολιτικά, ιστορικά, λογοτεχνικά ή ηθικά ζητήματα σχετικά κυρίως με τη ζωή στην Ρώμη.

Ο συγγραφέας θίγει το θέμα με άκρα προσοχή στο ύφος το οποίο αποτελεί κράμα μίμησης του **Κικέρωνα** με εκφραστικούς τρόπους που ίσχυαν στην εποχή του **Αυγούστου**. Συνέθεσε ακόμη ποιήματα και επιγράμματα καθώς και επιστολές. Πρόκειται για πολύτιμες μαρτυρίες της κοινωνικής και οικονομικής ιστορίας του Ρωμαϊκού Κράτους. Επίσης υπάρχουν οι παλαιότερες πληροφορίες που σώζονται γύρω από την οργάνωση και τη διδασκαλία των πρώτων χριστιανών.

Ιδιαίτερα παραστατική η έκρηξη του Βεζούβιου (79 μ.Χ.) της οποίας ο ίδιος υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας.

A. Κεσίσογλου
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ

Ναυκράτη, Αιγύπτου μέσα 2^{ου} – αρχές 3^{ου} αι. μ.Χ.

Σοφιστής – «**Λεξικογράφος**» του αυτοκράτορα.

Μάρκου Αυρηλίου.

Γνωστός ως Julius Pollux.

Σπούδασε στην Αθήνα.

Έργα:

«*Όνομαστικόν*» (10 βιβλία)

(θησαυρός όρων –
εγχειρίδιον σοφιστικής)

-
- «*Συνώνυμες*» και «*συγγενικές*» αττικές λέξεις.
 - Θρησκευτική όροι
 - Ανατομία
 - Πόλεμος
 - Τέχνες
 - Εμπόριο
 - Επιστήμες
- } ορολογία
- Οι λόγοι του χαρακτηρίζονται από τόλμη.
 - Αποκλίσεις από αττικιστικούς κανόνες.
-

Κρίσεις:

Ο σοφιστής και αττικιστής Πολυδεύκης αξιοποιώντας τα φυσικά του χαρίσματα εκφωνούσε λόγους που χαρακτηρίζονταν περισσότερο από τόλμη παρά από τέχνη.

Τα λήμματά του δεν ήταν καταχωρημένα με αλφαβητική σειρά, αλλά είχαν οργανωθεί σε σύνολα «*συνωνύμων και συγγενικών*» αττικών λέξεων, που καλύπτουν συγκεκριμένες σημασιολογικές περιοχές (π.χ. θρησκευτικοί όροι, του ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου, όροι που αναφέρονται στην θρησκεία, την ανατομία, τον πόλεμο, τις επιστήμες, τις τέχνες, το εμπόριο, την κατοικία κ.ά.).

Μέσα στο έργο του υπάρχουν αυστηρές αναφορές εναντίον του αυστηρού αττικιστή **Φρύνιχου** τον πιο επικίνδυνο αντίπαλό του για την κατάληψη της έδρας της Σοφιστικής, ο οποίος με τη σειρά του είχε ελέγξει τον Πολυδεύκη για αποκλίσεις, όπως άλλωστε και ο **Λουκιανός**.

Πηγές:

Λουκιανός
Φρύνιχος

ΠΡΟΔΙΚΟΣ

Ιουλίδα, Κέας 460 π.Χ. – 399 π.Χ.

Σοφιστής.

Σύγχρονος του Σωκράτη.

Διδάσκαλος του **Ισοκράτη** και του **Ευριπίδη**.

Έργα:

«Ώραι»

(Αλληγορία για τον Ηρακλή)

- Ασχολήθηκε με τη σωστή χρήση των λέξεων.
 - Διακρίσεις συνωνύμων.
 - Διακρίνει: το «ἀμφισβητεῖν» από το «ἐρίζειν», το «βούλεσθαι» από το «ἐπιθυμείν».
 - Σωκρατική διαλεκτική.
Αναφέρεται από τον Αριστοφάνη στις κωμωδίες: «Όρνιθες» & «Νεφέλες»
-

Κρίσεις:

Παρά την πολύ ασθενική κράση του, ο Πρόδικος ανέλαβε διπλωματικές αποστολές στην Αθήνα, όπου, είχε γίνει πολύ γνωστός και είχε την ευκαιρία να παρουσιάσει σε δημόσιες επιδείξεις τα έργα του.

Η άκρως σκεπτικιστική στάση του Κείου στοχαστή στα ζητήματα της θρησκείας και της ύπαρξης των θεών τον έφερε σε αντίθεση με τους πολίτες και το κράτος των Αθηνών. Ασχολήθηκε επίσης με την φιλοσοφία της γλώσσας, ειδικότερα με την ορθή χρήση των λέξεων και τις λεπτές σημασιολογικές διακρίσεις των συνωνύμων.

Ενδιαφέρουσα είναι η ρασιοναλιστική θεωρία για την προέλευση της θρησκείας σύμφωνα με την οποία οι παραστάσεις των θεών, η λατρεία και τα μυστήρια συνδέονται με τη γεωργία αλλά και τις άλλες τέχνες. Οι άνθρωποι θεοποιούν αυτούς που επινόησαν τη γεωργία, την αμπελουργία, την μεταλλουργία και τους λατρεύουν ως Δήμητρα, Διόνυσο, Ήφαιστο κλπ. Ουσιαστικά πρόκειται για συγκεκαλυμμένη αθεΐα.

Πηγές:
Ξενοφών
Πλάτων

Μαθητές του:
Ισοκράτης
Ευριπίδης

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

Αβδηρα, Θράκη 485 π.Χ. – 420 π.Χ. Αθήνα
Εκπρόσωπος της σοφιστικής.
Αδιάλειπτη διαλεξιακή περιοδεία.
Φιλικές σχέσεις με τον Πέρση βασιλέα **Ξέρξη**.
40 χρόνια ήσκησε το επάγγελμα του σοφιστή.

Έργα:

«*Αλήθεια*»
«*Περὶ θεῶν*»
«*Ἀντιλογίαι*»

(Πλατωνικός διάλογος «*Πρωταγόρας*»)

- Ἦταν περιζήτητος από τους νέους που ήθελαν να μάθουν την τέχνη της διαλεκτικής συζήτησης.
 - «*Περὶ μὲν θεῶν οὐκ ἔχω εἶδέναι*»
 - «*Πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος*»
 - Αγνωστικιστική στάση απέναντι των θεών.
 - Σωκρατική διαλεκτική.
 - «*Ἡ ψυχὴ δεν εἶναι τίποτε χωρὶς τις αἰσθήσεις*».
 - «*Εἶναι πολλά εκείνα που εμποδίζουν την γνώση*»
-

Κρίσεις:

Η δυσπιστία στην αντικειμενική αλήθεια, καθιστά την πλειοψηφία, για πρακτικούς λόγους, κριτήν εκείνου που πρέπει να πιστεύει κανείς. Γι' αυτό αναγκάστηκε να υπερασπίζεται το νόμο, τη συμβατικότητα και την πατροπαράδοτη ηθική. Δεν ξέρει αν υπάρχουν θεοί, θεωρούσε απαραίτητη τη λατρεία τους.

Ο **Πρωταγόρας** υπήρξε ένας στοχαστής που τον χαρακτήριζε η μεγάλη πρωτοτυπία και η πολυμέρεια. Οι συμβολές του στην επιστημολογία, στη ρητορική, στη θρησκευολογία, στη σπουδή του κοινωνικού βίου, στη διαλεκτική είναι πολύ σημαντικές.

N. Σκουτερόπουλος
(Λέκτορας Φιλοσοφίας)

Πηγές

Πλάτων
Διογένης ο Λαέρτιος
Φιλόστρατος

Επίδραση σε:

Δημόκριτο
Αντισθένη

ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ

Ευρύτατο κίνημα διαφωτισμού και γενικής παιδείας που δίδασκε το δίκαιο του ισχυρού, κατηγορούσε τη δημοκρατία ως πολίτευμα των πολλών και αδυνάτων και τασσόταν με τη συντηρητική αριστοκρατική μερίδα. Η ακμή του εντοπίζεται στο δεύτερο μισό του 5^{ου} αι. π.Χ. και αναχαιτίζεται με τη δραστηριότητα του **Σωκράτη**.

ΥΠΕΡΕΙΔΗΣ

Αθήνα, 390 π.Χ. – 322 π.Χ.

Πολιτικός και Ρήτορας.

Από πλούσια οικογένεια.

Ακολούθησε την πολιτική του **Δημοσθένη**.

Αντίπαλος του **Αισχίνη**.

Εκτελέσθηκε από τον Μακεδόνα βασιλέα **Αντίπατρο**.

Έργα:

«Κατὰ Δημοσθένους»

«Κατὰ Ἀριστογείτονος»

«Ὑπὲρ Φρόνης»

«Κατὰ Φιλοκλέους»

«Ὑπὲρ Εὐξενίππου»

«Κατ' Ἀθηνογένους»

} 77 λόγοι (αποσπάσματα
σε παπύρους)

-
- Δεν έχει την ρώμη του **Δημοσθένη**.
 - Ούτε τη λιτότητα του **Λυσία**.
 - Λόγος έντεχνος, πνευματώδης.
 - Απλότητα στην έκφραση.
 - Χρησιμοποίησε λέξεις και φράσεις από την κωμωδία.
-

Κρίσεις:

Τα λίγα αποσπάσματα Υπερείδη που σώζονται σήμερα επιβεβαιώνουν τη γνώμη και τις κρίσεις των σχολιαστών των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων για τον Υπερείδη, ότι δηλαδή δεν είχε ούτε τη ρώμη και το ύψος του **Δημοσθένη** ούτε τη χάρη και την κλασική λιτότητα του **Λυσία**.

Είχε όμως τη δύναμη και απλότητα στην έκφραση και ο λόγος του είναι πιο έντεχνος από το λόγο τον τελευταίο και πιο πνευματώδης και δροσερός από το λόγο του Δημοσθένη. Σ' αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι χρησιμοποίησε και λέξεις και φράσεις από την κωμωδία, καθώς και από την καθημερινή ζωή.

Η σύνθεση των λόγων του πάντως δεν είναι περίτεχνη όσο των δύο άλλων και η δομή τους δεν έχει την ίδια αρτιότητα. Η φράση του είναι ατημέλητη και δεν κατορθώνει να φτάσει τη συντριπτική δύναμη της σκέψης και της έκφρασης του Δημοσθένη.

Ποιητές

Αίσωπος	Ίβυκος
Αλκαίος (κωμικός)	Ιππώναξ
Αλκαίος (Λυρικός)	Ίων
Αλκμάν	Καλλίμαχος
Ανακρέων	Λεωνίδα
Ανάχαρσις*	Λουκιανός
Ανδοκίδης	Μελέαγρος
Ανδρόνικος Λίβιος	Μένανδρος
Ανταγόρας	Μίμνερμος
Αντίμαχος	Νίκανδρος
Αντιφών	Όμηρος
Απολλώνιος	Οππιανός
Άρατος	Παλλάδας
Αρίων	Παρθένιος
Αρχίλοχος	Πίνδαρος
Ασκληπιάδης	Ποσειδίππος
Αστυδάμος	Πράξιλλα
Αχαιός	Ριανός
Αχιλλεύς	Σαπφώ
Βακχυλίδης	Σημωνίδης (Λυρικός)
Βίων	Σιμμία
Διαγόρας	Σιμωνίδης
Διονύσιος ο Θραξ	Στησίχορος
Διοσκουρίδης	Στράτων
Επιμενίδης	Σωτάδης*
Ευφορίων	Σώφρων
Έρινα	Τέλεστης
Ηρόδωρος	Τέρπανδρος
Ηρώνδας	Τριφιδώρος
Ησίοδος	Τυρταίος
Θέογνης	Φερεκράτης*
Θεόκριτος	Φιλήτας
	Φρύνιχος
	Φωκυλίδης

*Ίδατε ΠΡΟΣΘΗΚΗ

ΑΙΣΩΠΟΣ

Θράκη, 6^{ος} αιώνας π.Χ.

Μυθογράφος – Ποιητής.

Ήλθε στην Ελλάδα ως δούλος.

Έργα:

Μύθος:

Σύντομο αφήγημα με θέμα κάποιο πραγματικό ή φανταστικό γεγονός.

«Μικρή κωμωδία».

«Εποποιία σε μικρογραφία».

π.Χ.

«*Πύραι δυό*»

«*Θεῶν γάμοι*»

«*Τὰ δύο σακκίδια*»

Αποδοκιμασία του κακού: βίας, αυθαιρεσίας, απάτης, προδοσίας, ματαιοδοξίας, αλαζονείας, πλεονεξίας, πονηρίας.

-
- Ευνοούμενος του βασιλέα της Λυδίας **Κροΐσου**.
 - Φίλος των Επτά Σοφών.
 - Ταξίδευσε σε πολλούς τόπους.
 - Μεταφράστηκε στα Γερμανικά από τον **Λούθηρο**.
 - Μιμητής του ο Γάλλος **Λα Φονταίν**.
 - Η γλώσσα είναι απλή απαλλαγμένη σχεδόν όλων των Ιωνικών στοιχείων.
 - Μεγάλη η διάδοσή τους.
«*Ἀνθρώπων ἕκαστος δυὸ πυρᾶς φέρει,
τὴν μὲν ἔμπροσθεν τὴν δὲ ὀπίσθεν,
γέμει δὲ κακῶν ἑκατέρα*»
-

Κρίσεις:

Οι «*Αισωπικοί Μύθοι*» είναι σύντομα αφηγήματα με θέμα κάποιο πραγματικό ή φανταστικό γεγονός, συνήθως από το φυσικό κόσμο ή την καθημερινή ζωή. Με αυτούς ικανοποιείτο η συνείδηση των καταπιεσμένων ανθρώπων των λαϊκών στρωμάτων, των αδυνάτων και των χωρίς πολιτικά δικαιώματα.

Διακρίνονταν για τις ευφρολογίες του και τις αστειότητες του, Ωστόσο ήταν βαθιά φιλοσοφημένος και είχε μια σπάνια γνώση για την ανθρώπινη φύση. Οι μύθοι του δεν είναι εντελώς πρωτότυποι όμως κατόρθωσε να αξιοποιήσει τον φρυγικό πυρήνα και να δώσει μίαν ιδιάζουσα μορφή, ανέφικτη σε τελειότητα.

Μαρτυρούν τις ηθικές αρχές του Ελληνικού λαού. Θέμα τους είναι οι κοινωνικές και πρακτικές αρετές όπως η προνοητικότητα, η μετριοφροσύνη, η εκμετάλλευση της αφέλειας των άλλων, η αποδοκιμασία του κακού στις πιο αντιπροσωπευτικές μορφές του της βίας, της αυθαιρεσίας, της αλαζονείας κ.ά.

E. Ρούσσο

(*Διδάκτωρ Φιλοσοφίας*)

Πηγές:

Δημήτριος ο Φαληρεύς

«*Λόγων Αισώπειων συναγωγή*»

ΑΛΚΑΙΟΣ

Μυτιλήνη, 640 π.Χ. – 570 π.

Λυρικός ποιητής.

Από αριστοκρατική οικογένεια.

Σοφία ζωής, απόσταγμα από εμπειρίες.

Έλαβε μέρος στην ανατροπή
του τυράννου Μέλαγχρου.

Έργα:

«Ύμνοι»

«Παραινετικά»

«Έρωτικά»

«Άγωνιστικά»

«Έπαναστατικά »

- Αγνοείται η μορφή της προσωπικής
σχέσης του με την **Σαπφώ**.

- Πολύμορφες εμπειρίες.

- Προσωκρατική φιλοσοφία.

- Εκπληκτική ποικιλία.

-

«Δεν πρέπει στα κακά την ψυχή σου ν' αφήνεις».

«Αν πεις τα που θέλεις, θ' ακούσεις τα που δεν
θέλεις».

Κρίσεις:

Ο Αλκαίος ανήκει σε μια κρίσιμη ιστορική εποχή με έντονες αντιθέσεις και αποφασιστικές πολιτικές δραστηριότητες: Αγώνες κατά της τυραννίδος, συνομωσίες, εξορίες και έντονες πολιτικές τοποθετήσεις.

Τα τραγούδια του λυρικού ποιητή Αλκαίου είναι εμπνευσμένα πάντα από καταστάσεις συγκεκριμένες, γεγονότα πραγματικά και εμπειρίες προσωπικές, από τους αγώνες του, τα πάθη του και τα παθήματά του, τις προσπάθειες και τις προσδοκίες του, τις εξορίες και τις περιπέτειές του, τα ταξίδια και τις γνώσεις του από αυτά.

Πολύ περισσότερο από την προσκόλληση στην πραγματικότητα τα τραγούδια γίνονται όπλο για την αγωνιζόμενη παράταξή του και κατά κάποιον τρόπον «μνημειώνουν» την σύγχρονη ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας του. Σοφία ζωής, απόσταγμα από τις πολύμορφες εμπειρίες του καταγράφει σε γνώμες με γενικότερη αποδοχή.

Ε. Ν. Ρούσσο
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Επίδραση από:

Όμηρο
ΗΣίοδο

ΑΛΚΑΙΟΣ

Μυτιλήνη, Τέλος 5ου αι. π.Χ.
Αττικός κωμικός ποιητής.
Έζησε στην Αθήνα.

Έργα:

«Γανυμίδης»
«Ένδυμίων»
«Τερός γάμος»
«Πασιφάη»
«Κωμωτραγωδία»
«Καλλιστώ»
«Παλαίστρα»
«Άδελφαί μοιχευόμεναι»

} (Σώζονται μόνον
οι τίτλοι)

- Κατατάσσεται στους αρχαίους Αττικούς κωμωδιογράφους.
 - Έργα με μυθολογικό περιεχόμενο.
 - Ηθογραφίες.
 - Η Ποίηση είναι όπλο στους πολιτικούς.
-

Κρίσεις:

Αναφέρεται ότι ο Αλκαίος έγραψε δέκα έργα, αλλά σήμερα σώζονται οκτώ μόνο τίτλοι από τους οποίους οι πέντε φανερώσουν έργα με μυθολογικό περιεχόμενο.

Το 388 π.Χ. ο Αλκαίος με το έργο του «*Πασιφάη*» πήρε μέρος και κατέλαβε την πέμπτη θέση σε δραματικό διαγωνισμό στον οποίο μετείχε και ο **Αριστοφάνης** με το έργο του «*Πλούτος*».

Επέστρεψε στη Μυτιλήνη όταν την εξουσία πήρε ο **Πιτακός**. Οι πολιτικές διαμάχες, οι εξορίες και οι θάνατοι επηρέασαν το έργο του.

Πηγές:

Αριστοφάνης

ΑΛΚΜΑΝ

Σπάρτη, 650-600 π.Χ.

Ποιητής χορικής ποιήσεως.

«Παρθένων επαινετής».

Διαμονή στην Σπάρτη.

Έργα:

«Ύμνοι» (ύστερα από ανάθεση μελοποιούσε
ο ίδιος και συγκροτούσε χορωδία)

«Παρθένιον» (από τα αριστουργήματα
της παγκόσμιας λογοτεχνίας)

«Νυκτερινή Ήσυχία»

-
- Γλώσσα: Κράμα από στοιχεία
ιωνικά – επικά και αιολικά.
 - Πρωτοπόρος στην δομή του στίχου.
 - Εισηγητής του χορικού.
 - Φανερώνεται η συνείδηση του ανθρώπου.
 - Γεμάτη σοφία γνώμη κοινής αποδοχής.
 - Χρησιμοποίησε την κιθάρα και τον αυλόν.

 - «*Ἡ πείρα τῆς μαθήσεως ἄρχει*».
 - «*Μέγα διὰ τὸν γείτονα, ὁ γείτων*».
 - «*Ὀλβιος ὅστις εὐφρων ἀμέραν
διαπλέκει ἄκλαυστος*».
-

Κρίσεις:

Ο Αλκμάν είναι ο παλαιότερος από τους αρχαίους Έλληνες «Μελικούς Ποητές» γνωστός κυρίως για τα περίφημα «Παρθένια» του ύμνους τους οποίους έγραφε και μελοποιούσε ο ίδιος για χορωδία κοριτσιών

Σύμφωνα με την συνήθεια της εποχής του, έγραφε τους ύμνους ύστερα από ανάθεση της πολιτείας ή μιάς ομάδας ή ενός προσώπου, που ενδιαφερόταν κάθε φορά να εγκωμιαστεί, κατά την δημόσια λατρεία ή σε άλλη εορταστική εκδήλωση, κάποιος θεός, ήρωας ή άξιος πολίτης

Υπήρξε πρωτοπόρος στο είδος της ποίησης του τόσο για τη δομή του στίχου και της στροφής όσο και για την μουσική του και φαίνεται να είναι και ο εισηγητής της μορφής του χορικού με στροφή, αντιστροφή και επωδό.. Το πρώτο και μεγαλύτερο από τα σωζόμενα αποσπάσματα του έργου του, προέρχεται από ένα «Παρθένιο», που ανήκει στα αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Τα ποιήματα του Αλκμάνα υπήρξαν αντικείμενο μελέτης για τους αρχαίους λόγιους. Ο κατάλογος με τους βιογράφους του και σχολιαστές του έργου του είναι μεγαλύτερος από κάθε άλλου λυρικού της προκλασικής εποχής.

E. N. Ρούσσο
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:
Παυσανίας

ΑΝΑΚΡΕΩΝ

Τέως, Μικράς Ασίας 570 π.Χ. – 500 π.Χ.

Λυρικός ποιητής.

Η πατρίδα του κατεστράφη από τους Πέρσες.

Έζησε στην αυλή του Πεισιστρατίδη **Ίππαρχου**.

Έργα:

Αποσπάσματα:

- Ιαμβικά τετράστιχα.
- Λυρικά, ελεγείες ίαμβοι.
- Ερωτικά τραγούδια σε ιωνική διάλεκτο.

«*Ανακρεόντεια*»: Μιμήσεις των ποιημάτων που εξελίχθηκαν σε λογοτεχνικό είδος (**Γκαίτε**).

-
- Ιωνική διάλεκτος.
 - Ύφος εύληπτον, αφελές αλλά και όλως προσωπικόν.
 - Τα άσματα του ετραγουδούντο εις τα συμπόσια.
 - Αναφέρεται σε πρόσωπα γνωστά στο περιβάλλον του.
-

Κρίσεις:

Ο Ανακρέων έγραψε σε ιωνική διάλεκτο με μερικούς αιολισμούς. Μετέφερε στην Αθήνα το χαρούμενο τραγούδι και την λειτουργό, κομψή και παυσίπινο τέχνη του. Πλούτισε τη γλώσσα με νέες μεταφορικές εκφράσεις μεταχειρίστηκε ανεκτά σχήματα υπερβολής, κάποια θεατρικότητα και έβαλε τους ήρωές του να μιλούν οι ίδιοι μέσα στα τραγούδια του.

Προτιμούσε τις μικρές στροφές με ιαμβικά τετράμετρα. Τα «*Ανακρεόντεια*», μιμήσεις των ποιημάτων του Ανακρέοντα, εξελίχθηκαν σε λογοτεχνικό είδος που άνθισε στα ελληνιστικά χρόνια.

E. N. Ρούσσο

(*Διδάκτωρ Φιλοσοφίας*)

Το ύφος του ήταν λεπτό και ειρωνικό. Κανένα θέμα δεν φαινόταν ακάθαρτον στην άψογη άρθρωσή του ή χυδαίον στους λεπτούς στίχους του. Πρόσφερε την φλυαρία ενός αυλικού ιππότη. Τα μεθυσμένα του τραγούδια και οι μεταβλητοί του έρωτες ήσαν μια επιτήδευση.

Will Durant

*«Μ' αρέσει ο χαρούμενος γέρος
κι ο χορευτής ο υιός.
Κι ο γέρος που χορεύει
στα μαλλιά του είναι γέρος
στα μυαλά δε νεαρός!».*

Πηγές:
Αθηναίος

ΑΝΔΟΚΙΔΗΣ

Αθήνα, 440 π.Χ. – 380 π.Χ.

Πολιτικός ρήτωρ.

Από αριστοκρατική οικογένεια.

Έργα:

«Περὶ μυστηρίων»

«Κατ' Ἀλκιβιάδου»

«Περὶ τῆς ἑαυτοῦ καθόδου»

«Περὶ Εἰρήνης»

- Υπεραμύνετο της συνάψεως ειρήνης με την Σπάρτη.
 - Απλότητα και φυσικότητα.
 - Αρτιότης επιχειρημάτων.
 - Απέφευγε τα ρητορικά σχήματα.
«Ὅτι μὲν εἰρήνην ποιῆσθε δικαίαν
ἄμεινον ἐστὶν ἢ πολεμεῖν».
-

Κρίσεις:

Οι λόγοι του Ανδοκίδη παρέχουν πολύτιμες ιστορικές πληροφορίες αλλά υστερούν σημαντικά από άποψη ρητορικής τέχνης. Έχουν ωστόσο αμεσότητα, απλότητα και οικειότητα στο ύφος καθώς και μία απουσία επιτήδευσης που τους χαρίζουν πειστικότητα. Οι αρετές αυτές οδήγησαν τους Αλεξανδρινούς γραμματικούς να τον κατατάξουν στον «Κανόνα» των δέκα αττικών ρητόρων.

Ο Ανδοκίδης κατηγορήθηκε και καταδικάσθηκε εις την περίφημο δίκην των Ερμοκοπίδων και αυτοεξορίσθηκε. Αργότερα, όταν επανήλθε, κατηγορήθηκε ότι καταμαρτύρησε τα Ελευσίνια μυστήρια, αλλά αθωώθηκε. Κατά τους δικαστικούς αγώνες ο ίδιος συνέγραψε και εκφώνησε τους λόγους του.

Λίγο αργότερα στάλθηκε στην Σπάρτη ως μέλος της αθηναϊκής πρεσβείας που θα συζητούσε τις ειρηνευτικές προτάσεις για τον τερματισμό του Κορινθιακού Πολέμου (395-386 π.Χ.)

Πηγές:

Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ Λίβιος

Τάρας, Κάτω Ιταλία, 3^{ος} αι. π.Χ.

Ρωμαίος επικός ποιητής.

Αγοράστηκε ως δούλος από μέλος της οικογενείας των Λιβίων.

Απαρχή της **Ρωμαϊκής** ποίησης.

Έργα:

Μετάφραση:

«*Οδύσσεια*»

«*Achilles*»

«*Aegisthus*»

«*Aiax*»

«*Harmonia*»

«*Danae*»

«*Ino*»

} Τραγωδίες

- Κατόρθωσε να τροποποιήσει τα ελληνικά μέτρα της τραγωδίας για να μπορούν να τα χρησιμοποιούν οι Λατίνοι.
 - Σταθερή εκκίνηση για την Ρωμαϊκή Λογοτεχνία.
-

Κρίσεις:

Ο Ανδρόνικος Λίβιος φύση προικισμένη, εξελίχτηκε σε πολύ καλό δάσκαλο και όπως αναφέρεται, του αποδόθηκε σε αναγνώριση των υπηρεσιών του, από τον κύριο του η ελευθερία.

Τα έργα του αποτελούσαν αντικείμενο μελέτης πολλών Λατίνων γραμματικών οι οποίοι, όταν εξηγούσαν κάποια δυσνόητη λέξη του, παρέθεταν τα άμεσα συμφραζόμενά της και στην τακτική τους αυτή οφείλεται το μέρος που έχει διασωθεί από τις τραγωδίες του.

Η επιδίωξή του να μεταγράψει ελληνικά κείμενα έντεχνου λόγου σε ισοδύναμα λατινικά καρποφόρησε και αποτέλεσε τη σταθερή εκκίνηση για τη ρωμαϊκή λογοτεχνία. Η μετάφραση της «*Οδύσσειας*» δεν πρέπει να είναι τυχαία επιλογή του. Θα γνώριζε ασφαλώς ότι πολλές πόλεις στη Ιταλία θεωρούσαν τον Οδυσσέα οικιστή τους όπως και τον Αινεία.

Πηγές:

Οράτιος
Κικέρων

ΑΝΤΑΓΟΡΑΣ

Ρόδος, 3ος αι. π.Χ.

Ποιητής – επιγραμματοποιός.

Παρέμεινε στην αυλή του **Αντίγονου**.

Έργα:

«Θηβαΐς»

«Ύμνος εις τόν έρωτα»

κ.ά.

Φιλικές σχέσεις με:-

- Μενέδημο,
 - Κράντονα,
 - Πολέμωνα,
 - Κράτη,
 - Λυκόφρωννα
-

Από το έργο του σώζονται δύο επιγράμματα και επτά σίχοι από το ποίημα του *«Ύμνος στον έρωτα»

*Μακάρι νάταν δυνατό ν' ανοίξουμε το στήθος
του καθενός, όπως ακριβώς είναι, ύστερα να δούμε
τις διαθέσεις του, και αφού το κλείσουμε πάλι
να τον νομίζουμε φίλο μ' άδολη καρδιά.*

**(Από τη συλλογή του Γραμματικού
Αθηναίου (τέλος 2ου αι)*

ΑΝΤΙΜΑΧΟΣ

Κολοφών, Λυδίας, β' μισό 5^{ου} αι. – Αρχές 4^{ου} αι. π.Χ.

Επικός και λυρικός ποιητής.

Φίλος του **Πλάτωνος**.

Εντάσσεται εις τον «Κανόνα» των ποιητών.

Έργα:

«Θηβαΐς» (24 ραψωδίες)
«Λύδη»
«Άρτεμις» (ύμνος στην θεά)
«Δέλτοι»

- Ασχολήθηκε με το έργο του **Ομήρου**.
«*Τέχνη δια την τέχνη*».
 - Λόγιος ποιητής.
 - Εκτιμήθηκε από τον αυτοκράτορα **Αδριανό**.
 - Ο **Πλάτων** προσπάθησε να συγκεντρώσει το έργο του.
 - Επηρέασε την μετακλασική λογοτεχνία.
 - Αλεξανδρινή ελεγεία.
 - Γλώσσα επιτηδευμένη.
 - Στοιχεία όλων των διαλέκτων.
-

Κρίσεις:

Ο Αντίμαχος ασχολήθηκε και ως λόγιος με την μελέτη των έργων του Ομήρου και φαίνεται ότι έκανε δική του έκδοση των έργων του μεγάλου ποιητή παραβάλλοντας ποικίλα χειρόγραφα.. Επανέφερε εις την ζωήν την ηρωική και μυθολογική Έγινε ο πρόδρομος του τύπου του λόγιου ποιητή των Αλεξανδρινών Χρόνων και επηρέασε τη διαμόρφωση της μετακλασικής λογοτεχνίας τόσο με τη γενική στάση του απέναντι στην τέχνη όσο και με τη δημιουργία του «*Ελεγειακού Αφηγήματος*» που άνθησε στα αλεξανδρινά χρόνια.

Ο Στωϊκός φιλόσοφος **Αρίστων** επαινούσε τις παιδαγωγικές ιδέες του Αντίμαχου, και ίσως αυτές, περισσότερο από την αισθητική αξία των έργων του, προκάλεσαν την εκτίμηση του **Πλάτωνα**.

Με την λογοτεχνική εκζήτηση που χαρακτηρίζει τα έργα του ο Αντίμαχος εισήγαγε για πρώτη φορά μια μορφή τέχνης η οποία απευθυνόταν σε «*ειδήμονες*» και προετοίμασε το δόγμα «*η τέχνη για την τέχνη*».

Ε. Ν. Ρούσσο
(*Διδάκτωρ Φιλοσοφίας*)

Πηγές:

Αρίστων
Καλλίμαχος
Λογγίνος
Πλούταρχος

ΑΝΤΙΦΩΝ

Ραμνούς, Βοιωτίας, 470 π.Χ. – 410 π.Χ.

Ρήτορας

Ο παλαιότερος του «Κανόνα» των δέκα.

Από αριστοκρατική οικογένεια.

Αντίπαλος του **Γοργία**.

Έργα:

«Περὶ τοῦ Ἡρώδου φόνου»

«Περὶ τοῦ χορευτοῦ»

«Περὶ φαρμακείας κατὰ τῆς μητριᾶς»

«Περὶ μεταστάσεως»

κ.ἄ.

-
- Υπόδειγμα για διδασκαλία ρητορικής.
 - Κατέγραψε τους λόγους του.
 - Δικάστηκε για προδοσία (ως ολιγαρχικός) και καταδικάστηκε να θανατωθεί πίνοντας κώνειο.
-

Κρίσεις:

Ο Αντιφών εμφανίστηκε στο πολιτικό προσκήνιο με την επιβολή του ολιγαρχικού καθεστώτος των Τετρακοσίων ως ιθύνων νους των ακραίων και αδιάλλακτων ολιγαρχικών. Μόνον από την ανάγνωση των έργων του, αναδεικνύεται ένας από τους σπουδαιότερους εργάτες του αττικού λόγου. Είχε αποκτήσει μεγάλο κύρος ανάμεσα στους συμπολίτες του, που το αντλούσε από τη λαμπρή δράση του ως «λογογράφος» και πιθανόν ως θεωρητικός δάσκαλος της ρητορικής τέχνης. Υπήρξε ο πρώτος από του Αττικούς ρήτορες που προσάρμοσε το ρητορικό λόγο στη δικαστική πράξη,

Το υψηλό ήθος του ρήτορα αντανακλάται και στο κάπως αρχαϊκό «Θουκυδίδειο» ύφος του, που αποτελεί έκφραση υψηλοφροσύνης και στοχαστικού βάθους και δείγμα επίμονης καλλιέργειας του γλωσσικού οργάνου γενικότερα και ειδικότερα των ιδιαίτερων τρόπων του ρητορικού λόγου.

Κωνσταντίνος Τσάτσος
(Ακαδημαϊκός)

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ

Αλεξάνδρεια, 295 π.Χ. Ρόδος 215 π.Χ.
Ποιητής. μαθητής του **Καλλίμαχου**.
Μυθολογικό Έπος.
Βιβλιοφύλαξ.
Ίδρυσε ρητορική σχολή.

Έργα:

«*Άργοναυτικά*» } (5635 σίχιοι)
«*Πρὸς Ζηνόδοτον*» } Ἄθλοι του Ιάσονα

- Απουσιάζει ο ηρωικός χαρακτήρας.
 - Λεπτές αναλύσεις συναισθημάτων.
 - Ερωτικά πάθη.
 - Ψυχογραφία του Έρωτα.
 - Μετρικώς και γλωσσικώς ακολούθησε τον **Όμηρον** ως πρότυπον.
 - Έγραψε και ιστορικά έργα.
-

Κρίσεις:

Το έπος του Απολλώνιου απομακρύνεται από το ενιαίο επικό κλίμα για χάρη της «πολυειδίας». Με τον **Όμηρο** δεν τον συνδέουν παρά το μέτρο, η γλώσσα και μερικά ακόμα μορφολογικά στοιχεία (παρομοιώσεις, τυπικές σκηνές) που όμως και αυτά έχουν στα «*Αργοναυτικά*» το ειδικό βάρος τους με την λογιότητα και τον μνημειακό χαρακτήρα και η λειτουργική σιλιπνότητα του αλεξανδρινού ποιητή.

Ο γνήσιος ηρωικός χαρακτήρας απουσιάζει, στη θέση του υπάρχουν λεπτότατες αναλύσεις συναισθημάτων. Υπάρχουν πληροφορίες ότι έγραψε και ιστορικά έργα όπου περιγράφει σε δακτυλικούς εξάμετρους στίχους την «κτίση» δηλαδή την ίδρυση ορισμένων πόλεων όπως η Αλεξάνδρεια.

Φ. Κακριδής

(Καθηγητής Πανεπιστημίου)

Πηγές:

Ερατοσθένης

ΑΡΑΤΟΣ

Σόλοι, Κιλικίας 315 π.Χ. – Πέλλα 240 π.Χ.
Ποιητής, διδακτικόν έπος.
Στην αυλή του **Αντίγονου Γ΄**.

Έργα:

«Τὰ κατὰ λεπτόν»
«Φαινόμενα»
«Περὶ σημείων»

- Ποικίλα μικρά ποιήματα.
 - Αστρονομικόν έπος.
 - Θαυμάστηκε από Έλληνες & Ρωμαίους.
 - «Συνανατολές» και «Αντικαταδύσεις» των άστρων.
 - «Από Διός αρχόμεσθα, τόν ούδέποτ' άνδρες έώμεν άρρητον
-

Κρίσεις:

Το απλό ύφος του Άρατου θυμίζει τον **Ησίοδο**. Η γλώσσα και το δακτυλικό μέτρο είναι ομηρικά, όχι χωρίς κάποιους νεολογισμούς και σφάλματα. Ο ετερόφωτος χαρακτήρας του επιστημονικού περιεχομένου δεν επηρέασε καθόλου την μεγάλη επιτυχία του έργου του, που άλλωστε βασίστηκε σε μία περιπατητική πραγματεία «*Περί σημείων*». Το έργο του περιλαμβάνει ποικίλα μικρά ποιήματα (ύμνοι, παίγνια, επιγράμματα, επικήδειοι) ή άλλα διδακτικά με ιατρικό τα περισσότερα περιεχόμενο.

Μεταφράστηκε από συγγραφείς σαν τον **Κικέρωνα**, παραφράστηκε και σχολιάστηκε όσο λίγα έργα της ελληνικής γραμματείας. Ωστόσο, η σημερινή αξιολόγηση για το έργο του είναι επιφυλακτική.

Φάνης Ι. Κακριδής
(Καθηγητής Πανεπιστημίου)

Πηγές:

Βόηθος
Κικέρων

Επηρέασε:

Λουκρίτιο
Βιργίλιο
Κικέρωνα

ΑΡΙΩΝ

Μήθυμνα, Λέσβου 650 π.Χ. – 590 π.Χ.

Λυρικός ποιητής.

Ο μεγαλύτερος Κιθαρωδός.

Μαθητής του **Τέρπανδρου**.

Έργα:

Συλλογαί ποιημάτων
(2.000 στίχοι)
Δωρική διάλεκτος

Ουδέν εσώθη

-
- Εργάστηκε καλλιτεχνικά στην Κόρινθο.
 - Προσκλήθηκε από τον **Περίανδρο**.
 - Απολλώνιος κιθαρωδός.
 - Δραστηριότητα σε πόλεις της Σικελίας.
 - Σώθηκε σε ναυάγιο πάνω στην ράχη ενός δελφινιού.
 - Δεν σώζονται έργα του.
 - Αναμόρφωσε τις διονυσιακές τελετές.
 - Πλούτισε τον διθύραμβο λογοτεχνικά.
-

Κρίσεις:

Ο Αρίων υπήρξε λυρικός ποιητής, ο μεγαλύτερος κιθαρωδός της εποχής του, χορογράφος και χοροδιδάσκαλος, ένας από τους προδρόμους της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας. Εργάστηκε καλλιτεχνικά στην Κόρινθο καθώς και σε ελληνικές πόλεις της Σικελίας και της Κάτω Ιταλίας, κυρίως στις αυλές ηγεμόνων, και για αυτό θεωρείται ο αρχαιότερος εκπρόσωπος του τύπου του «*αυλικού*» ποιητή.

Καινοτομώντας μεταρρύθμισε έναν τύπο ύμνου ειδικού για τη λατρεία του Διόνυσου, το διθύραμβο και από απλοϊκή ευχή που ήταν τον ανύψωσε σε καλλιτεχνικό σύνολο, με ορισμένη μορφή και περιεχόμενο, σε ένα μουσικό και ποιητικό είδος που τα πιο ώριμα δείγματά του είναι γνωστά από τους διθυράμβους του **Πινδαρού** κ.α.

Υπηρετώντας μια προγραμματισμένη ιστορική προσέγγιση της λατρείας του Απόλλωνα και του Διονύσου, χρησιμοποίησε κάποια στοιχεία της απολλώνιας λατρείας και πλούτισε το διθύραμβο λογοτεχνικά με «*ηρωική υπόθεση*» δηλαδή με αφηγηματικό περιεχόμενο από τη μυθική παράδοση και μουσικά με «*τραγικόν τρόπον*» δηλαδή με ρυθμικό ή μελωδικό τόνο και ύφος σοβαρότερο.

Ε. Ν. Ρούσος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Πίνδαρος
Βακχυλίδης

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ

Πάρος, 680 π.Χ. – 640 π.Χ.

Ο αρχαιότερος ποιητής.

Μεγάλος λυρικός & ιαμβογράφος.

Τιμήθηκε σαν θεός.

Έργα:

«Αρχιλόχειον»

«Ἐπώνυμα πρόσωπα»

«Ἐλεγείαι» (κυρίως θρήνοι)

«Ὕμνοι» (ιαμβικά τρίμετρα)

«Ἐπωδοί»

«Ἐπτὰ νεκρῶν ποῦ ἔπεσαν χίλιοι

φονιάδες εἴμαστε»

«Πολλὰ κακὰ βίου χρήμη».

«Τοις θεοῖς τίθε τα πάντα»

«Χαρτοῖσιν χαῖρε καὶ κακοῖσιν ἀσχάλα

μὴ λίην»

(Χαίρε για τα καλά και πόνα στα δεινά,

μα όχι υπερβολές)

-
- Επική παράδοση.
 - Λαϊκή τεχνοτροπία.
 - Προσωπική ανανεωτική τάση.
 - Επαναλαμβανόμενα λεκτικά συμπλέγματα.
 - Αυτοπαραπομπές.
 - Παρηγήσεις.
-

Κρίσεις:

Ο Αρχίλοχος έγινε ο πρώτος ποιητής της Ευρώπης, που δεν αφηγήθηκε πράγματα που άκουσε ή έμαθε, αλλά σαν άνθρωπος της δράσης, πράγματα που έζησε προσωπικά.

Οι Αλεξανδρινοί «*Γραμματικοί*» επιμελήθηκαν φιλολογικά τα συγγράμματά του τα σχολίασαν, τα κατέταξαν ειδολογικά σε βιβλία και συνέταξαν βιογραφίες του ποιητή τον οποίο κατέταξαν στον «*Κανόνα*» των ιαμβικών ποιητών. Αγαπούσε την αλήθεια περισσότερο από τους συμβατικούς της εποχής του και δεν φρόντισε να αρέσει στους άλλους.

Η επίδραση του έργου του Αρχίλοχου και η αναγνώριση της αξίας του ήταν άμεση και είχε διάρκεια ως το τέλος του αρχαίου κόσμου. Πολλοί λόγιοι από την εποχή του **Αριστοτέλη** ασχολήθηκαν με τα έργα του και έγραψαν ερμηνευτικά μελετήματα. Αρχαιολογικά ευρήματα στην Πάρο φώτισαν το πρόσωπο του Αρχίλοχου και τη θέση του στην κοινωνία.

I. N. Ρούσσο

(*Διδάκτωρ Φιλοσοφίας*)

Πηγές:

Αλεξανδρινοί
Ηράκλειτος
Αλκμάν
Αλκαίος

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ

Σάμος, τέλη 4ου αι. π.Χ.

Λυρικός ποιητής. και επιγραμματογράφος.

Μέλος του «Κώου κύκλου»

Έργα:

«Παλατινή άνθολογία»

(40 επιγράμματα έχουν διασωθεί)

- Εκπρόσωπος του συμποσιακού ερωτικού επιγράμματος.
 - Δημιουργός του «Παιγνίου».
 - Απλότητα, αμεσότητα και συντομία.
 - «Ασκληπιάδειο μέτρο».
 - Γοητευτικές εκμυστηρεύσεις
-

Κρίσεις:

Επιγράμματα του Ασκληπιάδη πιθανόν να ήταν συγκεντρωμένα σε μία συλλογή με τον τίτλο «*Σωρός*». Εξάλλου πιθανόν να ήταν εκείνος ο δημιουργός του «*Παιγνίου*» ενός συνδυασμού του γνήσιου επιγράμματος και της παλαιότερης ολιγόστιχης συμποσιακής ελεγείας. Μπορούσε να εκφραστεί με απλότητα, αμεσότητα, συντομία και παραστατικότητα πολυσύνθετα γεγονότα και λεπτά συναισθήματα. Στην ποίησή του χρησιμοποιούσε μάλλον το είδος του μέτρου που είχε χρησιμοποιηθεί από τους Λέσβιους ποιητές.

Ο λυρικός αυτός ποιητής είχε αναβιώσει την παλαιότερη συμποσιακή συνήθεια να απαγγέλλονται επιτύμβια και εγκωμιαστικά επιγράμματα για τους ομηρικούς ήρωες. Αναφέρεται ότι κάποτε ο Ασκληπιάδης είχε επιλέξει να υμνήσει τον Αίαντα και τον Ασκάλαφο.

Πηγές:

Θεόκριτος
Αρίσταρχος

ΑΣΤΥΔΑΜΑΣ

Αθήνα, 4ος αι. π.Χ.

Τραγικός ποιητής.

Υπάρχουν ελάχιστες μαρτυρίες.

Μαθητής του **Ισοκράτη**.

Έργα:

«Αχιλλεύς»

«Αθάμας»

«Αντιγόνη»

«Παρθενοποιός»

«Λυκάων»

«Αλκμέων»

«Έκτωρ»

«Ερμής»

«Ναύπλιος»

Έγραψε 240 τραγωδίες
(σώζονται αποσπάσματα)

-
- Συγγενής του **Αισχύλου**.
 - Ο υιός του, **Αστυδάμας ο Νεώτερος** υπήρξε επίσης τραγικός ποιητής.
-

Κρίσεις:

Ο Αστυδάμας υπήρξε ο δημιουργός 240 τραγωδιών και σατυρικών δραμάτων. Το 342 π.Χ. νίκησε σε διαγωνισμό με το σατυρικό δράμα «*Λυκάων*». Για την νίκη του αυτή τιμήθηκε με ανδριάντα που στήθηκε προς τιμήν του στο θέατρο του Διονύσου στην Αθήνα.

Η παροιμιώδης φράση: «*σ' αὐτήν ἐπαινεῖς ὥσπερ Ἄστυδάμας ποτέ*» οφείλεται στο γεγονός ότι ο ποιητής συνέθεσε ο ίδιος ένα επίγραμμα για την βάση του ανδριάντα αυτού, που όμως απορρίφθηκε για την υπερβολική του αλαζονεία με την οποία εκφραζόταν ο ποιητής για τον εαυτόν του.

Ηλίας Σπυρόπουλος
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Αριστοτέλης

ΑΧΑΙΟΣ

Ερέτρια, 484 π.Χ. – 406 π.Χ.

Τραγικός ποιητής.

Κατετάγη στον αλεξανδρινό «Κανόνα».

Έργα:

«Αἴθων»	«Ἀλφεισίβοια»
«Ἀλκμέων»	«Ἐργίνος»
«Ἥφαιστος»	«Θησεύς»
«Ἴρις»	«Οἰδίπους»
«Λῖνος»	«Περίθοος»
«Ὀμφάλη»	«Φιλοκτήτης»
«;Αυλοί»	«Φρίξος»
«Κύκνος»	«Ἄδραστος»
«Μοῖραι»	«Ἄζᾶνες»
«Μῶμος»	

-
- Ποιητής σατυρικών δραμάτων.
 - Ο **Δίδυμος** έγραψε υπομνήματα για το έργο του.
 - Ὑφος σαφές.
-

Κρίσεις:

Το πρώτο έργο του Αχαιού παρουσιάστηκε το 448 π.Χ. σε δραματικό αγώνα με αντίπαλο τον **Ευριπίδη**. Οι επιγραφές μαρτυρούν νίκη σε δραματικούς αγώνες. Έγραψε 30 έργα δηλαδή τουλάχιστον έξι τετραλογίες. Οι Αλεξανδρινοί τον κατέταξαν στον *Κανόνα* των τραγικών ποιητών.

Σύμφωνα με τον **Αθηναίο** το ύφος του είναι σαφές γινόταν, όμως, πολλές φορές σκοτεινό και δυσνόητο. Ο συμπατριώτης του φιλόσοφος **Μενέδημος** τον αξιολογούσε δεύτερο μετά τον **Αισχύλο** στο σατυρικό δράμα.

Πηγές:

Δίδυμος
Αθηναίος

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΤΑΤΙΟΣ

Αλεξάνδρεια, 2ος αι. μ.Χ.
Μυθιστοριογράφος.
Έγινε Χριστιανός και
χειροτονήθηκε επίσκοπος.

Έργα:

*«Τα κατά Λευκίππην
& Κλειτοφώντα»*

(οκτώ βιβλία που σώζονται)

- Άσχετες παρεμβάσεις
 - Περιγραφές φυσικά φαινόμενα
 - Αναφέρεται σε μύθους
-

Κρίσεις:

Ο Αχιλλεύς Τάτιος έγραψε το ερωτικό μυθιστόρημα «*Τα κατά Λευκίππην και Κλειτοφώντα*» που σώζεται ολόκληρο, αφηγείται σε πρώτο πρόσωπο. Ως προς το περιεχόμενον μοιάζει με τα άλλα μυθιστορήματα της ίδιας εποχής Πρόκειται για μια ερωτική ιστορία η οποία έχει καλό τέλος , παρά τις αναρίθμητες δυσκολίες και κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι πρωταγωνιστές της.

Το έργο έχει μία ηθελημένα απλή γλωσσική μορφή με «*Αττικιστικά στοιχεία*» και ήταν πολύ δημοφιλές ιδίως κατά τους βυζαντινούς χρόνους παρά την κάποια ελευθεριότητα του. Πρόκειται για ερωτική ιστορία που έχει καλό τέλος παρά τις αναρίθμητες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ο πρωταγωνιστές της.

Θέλοντας να εντυπωσιάσει τον αναγνώστη περιγράφει με λεπτομέρειες φυσικά φαινόμενα. Αναφέρεται σε μύθους, σκηνοθετεί θανάτους και έτσι αποδυναμώνει τα στοιχεία εκείνα που διαγράφουν τον χαρακτήρα των κυρίων προσώπων του έργου.

Πηγές: Φώτιος

ΒΑΚΧΥΛΙΔΗΣ

Κέα, 516 π.Χ. – 450 π.Χ.

Λυρικός ποιητής.

Έζησε σε αυλές ηγεμόνων.

Εξορίστηκε στην Πελοπόννησο.

Γνωστός του τυράννου **Ιέρωνα**.

Έργα:

Επινίκιοι ύμνοι.

Χορωδιακά τραγούδια.

«*Παιάνες*» - Ύμνοι στον Απόλλωνα.

«*Διθύραμβοι*» - Ύμνοι στον Διόνυσο.

Ερωτικά άσματα.

Γνωμικά.

-
- Παραλλαγές σε γνωστά μυθικά μοτίβα.
 - Δραματικό στοιχείο.
 - Γλωσσοπλαστική φαντασία.
 - Χορική ποίηση και ελεγείες.
-

Κρίσεις:

Ο Βακχυλίδης είναι λυρικός ποιητής, ένας από τους τελευταίους εκπροσώπους της όψιμης χορικής ποίησης, σύγχρονος, ομότεχνος και ανταγωνιστής του **Πίνδαρου**.

Ξεχάστηκε αμέσως μετά το θάνατό του. Μόνον οι αρχαίοι γραμματικοί έκαναν παραθέσεις στίχων του για γλωσσικά παραδείγματα. Αργότερα οι Αλεξανδρινοί γραμματικοί τον περιέλαβαν στον «Κανόνα» των εννέα λυρικών της Αρχαίας Ελλάδας.

Ο Βακχυλίδης αρέσκειται να εξυμνεί τον καθημερινό βίο του έρωτος και του οίνου. Η ποίησή του είναι πλούσια εις εκφραστικά μέσα, επιπονητικότητα και φαντασία.

*«Εἷς ὄρος, μία βροτοῖσιν ἐστὶν εὐτυχίας ὁδός.
Θυμὸν εἰ τίς ἔχων ἀπενθη διατελεῖν δύναται βίον».*

(Κατά ένα τρόπο μπορούν οι θνητοί να εξασφαλίσουν την ευτυχίαν τους. Όσο μπορούν να ζουν χωρίς σκοτούρες).

Ε. Ν. Ρούσσο
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Δίδυμος

Οράτιος

Πλούταρχος

ΒΙΩΝ

Σμύρνη, Τέλη 2ου αι. π.Χ.

Βουκολικός ποιητής.

Ελάχιστες πληροφορίες για την ζωή του.

Κυνική και ηδονιστική φιλοσοφία.

Έργα:

«*Επιτάφιος Βίωνος*»

«*Υάκινθος*»

«*Γαλάτεια*»

«*Ορφεύς*»

«*Επιθαλάμιος Αχιλλέως*»

(σώθηκε ένα μέρος του όλου έργου του)

- Δακτυλικοί εξάμετροι.
 - Ιδιόρρυθμο ύφος.
 - Στροφική διαίρεση και επωδός.
 - Σύντομα ποιήματα «*Ερωτύλα*» και «*Μελύδρια*».
 - Διάλογος στίχος βουκόλων.
-

Κρίσεις:

Ο Βίων είναι ο τελευταίος από τους σημαντικούς βουκολικούς ποιητές της αρχαίας Ελλάδας. Ελάχιστες πληροφορίες υπάρχουν για την ζωή του. Χωρίς να διαθέτει την ποιητική δύναμη και την αίσθηση της πραγματικότητας του **Θεόκριτου**, έχει ταλέντο, ευαισθησία και χάρη.

Επισημαίνεται στο έργο του κάποια τάση για μαλθακότητα, αισθηματολογία, περιπτολογία και στόμφο. Το ότι ο στόμφος αυτός σε ορισμένους στίχους παραχωρεί τη θέση του στην απλότητα ίσως να οφείλεται σε μακρινό απόηχο του αντίστοιχου θρηνητικού ποιήματος της **Σαπφούς**.

Στα ποιήματα του εισχωρεί και η ανατολική θεματολογία που αργότερα θα χαρακτηρίσει τη μεταγενέστερη ελληνιστική ποίηση.

Ηλ. Σπηρόπουλος
(Διδάκτωρ φιλολογίας)

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Αρτεμίδωρος (γραμματικός)

ΔΙΑΓΟΡΑΣ ο Άθεος

Μήλος, β' μισό 5ου αι. π.Χ.
Λυρικός ποιητής.
Σύγχρονος του **Σοφοκλή**.

Έργα:

«Αποπυργίζοντες»
«Φρόνιοι λόγοι»
Διθύραμβοι
Παιάνες
Σχόλια

} Δε σώζονται

- Άθεος.
 - Καταδικάστηκε για ασέβεια.
 - Συνδεόταν με την ομάδα του **Αλκιβιάδη** και τον **Ανδοκίδη** «Ερμοκοπίδης».
 - Σχολίαζε τα Ορφικά Μυστήρια.
 - Δημοσίευσε τα μυστήρια της Ελευσίνας.
-

Κρίσεις:

Ο λυρικός ποιητής Διαγόρας αναφέρεται επανειλημμένα στις κωμωδίες του **Αριστοφάνη** ως ο χαρακτηριστικός τύπος του άθεου, σε μία εποχή που άκμαζαν οι μεγάλοι άθεοι σοφοί.

Δεν είναι, γνωστό αν υποστήριξε την αθεΐα του και θεωρητικά με ειδικά επιγράμματα. Σύμφωνα με μία οπωσδήποτε πλαστή ιστορία ο Διαγόρας οδηγήθηκε στην αθεΐα όταν διαπίστωσε ότι γνωστός του επίορκος παρέμεινε ατιμώρητος. Αναφέρεται ότι έχει συνθέσει «*διθυράμβους*», «*παιάνες*» και «*σκόλια*» δηλαδή συμπποτικά τραγούδια.

Θεωρήθηκε ότι όπως ο **Σωκράτης** προσβάλλει το κοινό αίσθημα με τις απόψεις του σχετικά με τους θεούς.

Πηγές:

Αριστοφάνης
Διογένης ο Λαέρτιος

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ο Θραξ

Θράκη 150 π.Χ. – Ρόδος 70 π.Χ.

Γραμματικός και ποιητής.

Μαθητής του μαθηματικού **Αρίσταρχου**.

Επίδραση από **Αριστοτέλη**

Έργα:

«Τέχνη Γραμματικῆς»

«Περὶ ἐμφάσεως»

«Ὑπομνήματα»

«Μελέται»

«Περὶ ποιότητων»

} Σώζονται αποσπάσματα

-
- Πατέρας της Ελληνικής Γραμματικής.
 - Ασχολήθηκε με τα Ομηρικά Έπη.
 - Ερμηνευτικά σχόλια.
 - Μεγάλη επιρροή στον δυτικό κόσμο σχεδόν δώδεκα αιώνες.
 - Ελλιπής καλλιέργεια ορθολογικής σκέψης.
-

Κρίσεις:

Ο Διονύσιος στην Αλεξάνδρεια υπήρξε από τους σημαντικότερους μαθητές του περίφημου γραμματικού **Αρίσταρχου**. Μελέτησε, ερμήνευσε και υπομνημάτισε πολλά έργα της κλασικής περιόδου. Υπήρξε θιασώτης της «*Περί αναλογιών*» θεωρίας του διδασκάλου του Αρίσταρχου. Συνέγραψε φιλολογικές μελέτες με τις οποίες θεμελίωσε την φιλολογία επί επιστημονικών βάσεων

Έδινε έμφαση στα σημασιολογικά χαρακτηριστικά των μορφολογικών κατηγοριών, με αποτέλεσμα την ανομοιογενή ταξινόμια.

Το έργο του «*Τέχνη Γραμματικής*» είναι το μοναδικό έργο μεγάλου γραμματικού της αρχαιότητας που σώζεται ολόκληρο. Χρησιμοποιήθηκε ως σχολικό εγχειρίδιο και έγινε αντικείμενο πλουσιότατου σχολιασμού από τους μεταγενέστερους. Αποτελεί την απόληξη της μακραίωνης ενασχόλησης του ελληνικού πνεύματος με τη γλώσσα.

ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΔΗΣ

Αλεξάνδρεια, 3ος αι. π.Χ.

Επιγραμματοποιός.

Ο τελευταίος από τους μεγάλους Αλεξανδρινούς.

Έργα:

Επιγράμματα:

α) Ερωτικά

β) Εθνογραφικά

γ) Γυμνητικά

δ) Λόγια

- Συνεχιστής του **Ασκληπιάδη**.
 - Καμιά φορά «*αισχρολογικά*».
 - Απευθύνετο σε καλλιεργημένους ανθρώπους.
 - Γραμματολογική ενημέρωση.
 - Λογοτεχνική κριτική.
 - Ηρωικά, ερωτικά παιδευαστικά.
-

Κρίσεις:

Τα έργα του Διοσκουρίδη χαρακτηρίζονται από θεματογραφική ποικιλία, από ύφος καθαρότερο σε σχέση με εκείνο των σύγχρονων ομοτέχνων του και από έλλειψη αυστηρότητας στη μετρική μορφή των στίχων.

Είχε μεγάλη διάδοση στους σύγχρονούς του αλλά και στους μεταγενέστερους και η επίδρασή του, που υπήρξε σημαντική, πιθανόν να έφθασε ως τους Λατίνους ποιητές

Είναι ο τελευταίος από τους μεγάλους Αλεξανδρινούς επιγραμματοποιούς, Τα επιγράμματά του (εθνογραφικά, ανέκδοτογραφικά, ερωτικά, υμνητικά) συμπεριλαμβάνονται στη Παλατινή Ανθολογία.

Πηγές:

Μελέαγρος

ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ

Κνωσός, 660 π.Χ. – 601 π.Χ.

Ποιητής και νομομαθής.
Προφήτης και μάντης.

Έργα:

«*Θεογονία*» (5000 στίχοι)
«*Περὶ θυσιῶν*»
«*Περὶ Μίνω καὶ Ραδάμανθυ*»
«*Περὶ ποιητῶν*»
«*Κρητικά*»

- Ἴδρυσε το ἱερό των «*Σεμνῶν Θεῶν*».
 - Τον ἐκάλεσε ο **Σόλων**.
 - Βοήθησε στην προεργασία των Νόμων.
 - Εἶχε μαντικές ικανότητες.
 - Δύο ἀρχές: Αἴρας καὶ Νύκτα.
 - «*Κρήτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργὰ*».
-

Κρίσεις:

Το «δημηγορικό» είδος λόγων είναι δυσκολότερο από το δικανικό είδος διότι έχει να κάνει με το μέλλον ενώ το τελευταίο έχει να κάνει με το παρελθόν, το οποίο καθίσταται ήδη γνωστόν από τους μάντεις. Πράγματι ο Επιμενίδης δεν μάντευε σχετικά με όσα επρόκειτο να γίνουν, αλλά για όσα είχαν ήδη γίνει και ήταν αδιευκρίνιστα.

Όταν ήλθε στην Αθήνα γνωρίστηκε με το **Σόλωνα** και τον βοήθησε πολύ στην προεργασία της νομοθεσίας του. Έκαμε πιο ήπιους τους νόμους που αφορούσαν τα πένθη, επιτρέποντας μόνο ορισμένες θυσίες στους νεκρούς. Αναφέρθηκε στην κάθαρση της Αθήνας από το «*Κυλώνειο Άγος*»

Πηγές:

Παυσανίας
Πλούταρχος
Διογένης ο Λαέρτιος

ΕΥΦΟΡΙΩΝ

Χαλκίδα 276 π.Χ. – Αντιόχεια 205 π.Χ.

Ποιητής & Φιλόλογος.

Έζησε στην αυλή του **Αντίοχου Γ΄**.

Βιβλιοθηκάριος Αντιόχειας.

Έργα:

«Μοψοπία» (= Άττική)

«Ήσιόδος»

«Χιλιάδες» (συλλογή χρησμών)

«Άραι»

«Θράξ»

«Ίππομέδων»

} Σώζονται αποσπάσματα

-
- Εκπρόσωπος του «Επύλλιου».
 - Μυθολογική θεματογραφία.
 - Ερωτικές ελεγείες.
 - Η ποίησή του δείχνει
 - ξεπεσμό του ύφους.
-

Κρίσεις:

Ο Ευφορίων ήταν «*πεπαιδευμένος*» ποιητής από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του «*Επύλλιου*», του ποιητικού είδους που καλλιεργήθηκε στην αλεξανδρινή εποχή. Συχνά κατέφευγε σε σπάνιες, εξεζητημένες λέξεις, με σκοτεινότητα στη σύνθεση, την υπόθεση και το ύφος και σαφή αντικλασική, νεωτερικιστική τάση. Παρουσίαζε πλαδαρότητα, καθώς έδινε μεγάλε έκταση σε λεπτομέρειες και είχε περιττές επαναλήψεις.

Καθώς όμως ικανοποιούσε τις προτιμήσεις της εποχής του, είχε σημαντική επιτυχία και επηρέασε τη μεταγενέστερη ποίηση. Η μεγάλη επιτυχία του δημιούργησε και φθόνους και βγήκαν διάφορες ιστορίες για την ασχήμια του και τη αμφίβολη διαγωγή του,.

Πηγές:

Κικέρων
Βιργίλιος

Επηρέασε:

Παρθένιο
Νίκανδρο
“*Cantoris Euphorionis*”

ΗΡΙΝΝΑ

Τήλος, 369 π.Χ. – 350 π.Χ.

Λυρική ποιήτρια.

Πέθανε σε ηλικία 19 ετών.

Έργα:

Επιγράμματα:

«Στέφανον»

Επύλλια

«Ηλακάτη» (300 σίχοι)

«Βακχίς» (θρηνικό αφιέρωμα)

(βρέθηκε τον 1^ο αι. π.Χ.)

- Στίχος ομηρικός δακτύλιος, εξάμετρος.
 - Γλώσσα δωρική.
 - Μικρή ποσότητα έργων.
 - Απόδοση μικρών σκηνών με δεξιοτεχνία.
 - Θρηνητικά αφιερώματα.
 - Ζωηρές αναμνήσεις παιδικής ηλικίας.
-

Κρίσεις:

Ο θαυμασμός των συγχρόνων της οφείλεται στο ότι η Ήρινα ανταποκρινόταν στην μόδα της εποχής και δικαιολογείται γιατί πρόκειται για γνήσια ποίηση. Μαζί με τον ομότεχνό της **Θεόκριτο** άνοιξε το δρόμο για την ελληνιστική ποίηση, που εξέφραζε προσωπικότερα αισθήματα με τόνους παθητικότερους και συναισθηματικότερους.

Εξάλλου ήταν η αφορμή να δημιουργηθεί ο θρύλος ότι καταγόταν από την Μυτιλήνη και ανήκει στον κύκλο της **Σαπφούς** και για τον ίδιο λόγο την τοποθετούσαν, από παρεξήγηση, στον 6^ο αι. π.Χ. Οι μεταγενέστεροι ποιητές φτάνουν να παρομοιάζουν την «**Ηλακάτη**» με την ποίηση του **Ομήρου**

Μικρότερα αποσπάσματα από λυρικά και ελεγειακά ποιήματα που αποδίδονται στην Ήρινα δεν φαίνεται να ανήκουν στα επιγράμματά της.

Πηγές:

Μελέαγρος
Ασκληπιάδης
Ευσέβιος

ΗΡΟΔΩΡΟΣ

Ηράκλεια, Πόντου β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.
Μυθογράφος.
Μαθητής του **Ευκλείδη**.

Έργα:

«Ὁ καθ' Ἡρακλέα λόγος»
«Ἄργοναῦται»
«Πελόπεια» } Υπάρχουν αποσπάσματα
(περιπέτειες των ηρώων)

(**Ηρακλής**: Σύμβολο της προσπάθειας
του ανθρώπινου γένους για πρόοδο)

- Σκηνές καθημερινής ζωής.
 - Μύθοι προς παραδειγματισμόν.
 - Νεωτεριστική εκδοχή μύθων.
 - Ιωνική διάλεκτος.
 - Πεζός λόγος.
 - Δάνεια από τα έργα μεγάλων *Σοφιστών*.
 - Αλληγορική ερμηνεία μύθων.
-

Κρίσεις:

Ο Ηρόδωρος δίνει την πιο νεωτεριστική των μύθων που πραγματεύεται προβαίνει δηλαδή σε ένα ορθολογιστικό ξεκαθάρισμα της μυθολογικής παράδοσης. Κάνει ευχερέστερη την χρησιμοποίησή τους για φρονιματιστικούς σκοπούς, για παραδειγματισμό. Ο Ηρακλής π.χ. δεν είναι πια ο απλοϊκός, ρωμαλέος, υπεράνθρωπος που βγάζει σε πέρας άθλους. Είναι ήδη ένα σύμβολο της προσπάθειας του ανθρώπινου γένους για προοδευτική άνοδο.

Το έργο του Ηρόδωρου εντάσσεται στην σειρά των έργων των *Σοφιστών*. Περιέχει πολλές παρεκβάσεις αστρονομικές, γεωγραφικές, ζωολογικές, δάνεια από τα έργα των φυσικών φιλοσόφων και των μεγάλων σοφιστών.

Η ποίησή του απέκτησε μεγάλη απήχηση και φήμη από την αρχαιότητα μέχρι τις ημέρες μας, κερδίζοντας το σεβασμό και την εκτίμηση πολλών μελετητών.

Ηλίας Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:
Διόδωρος

ΗΡΩΝΔΑΣ

Κως, 3ος αι. π.Χ.

Μιμογράφος.

Ιδιότυπο λογοτεχνικό είδος.

Έργα:

«Προκυκλίας»

«Πορνοβοσκός»

«Διδάσκαλος»

«Ζηλότυπος»

«Φιλιάζουσαι»

«Σκοτέας»

} Σώζονται οκτώ ολόκληροι
«μίμοι»

-
- Απαγγελίες σε συγκεντρώσεις
 - Σκηνές καθημερινής ζωής
 - Μετρική μορφή: «Χωλίαμβοι».
-

Κρίσεις:

Η αξία του Ηρώνδα οφείλεται στο ότι πέτυχε, με τη λογοτεχνική του ικανότητα και την οξύτητα της παρατήρησής του, να αναπαραστήσει σε υψηλό βαθμό πιστότητας και γνησιότητας την καθημερινή ζωή της εποχής του. Το έργο του , (μια αναπαράσταση δηλαδή, σε διαλογική συνήθως μορφή, σύγχρονων σκηνών της καθημερινής ζωής) διαμορφώθηκε από τον **Επίχαρμο**.

Πραγματικά είναι μοναδική η ικανότητά του να παριστάνει τα ανθρώπινα, να συλλαμβάνει και να αποδίδει ρεαλιστικά χαρακτηριστικές εικόνες της καθημερινής ζωής όπως και να απεικονίζει παραστατικά ανθρώπινους τύπους, προσαρμόζοντας αριστουργηματικά το λόγο τους στο κοινωνικό του επίπεδο.

Σε φιλολογικό πάπυρο του Βρετανικού Μουσείου βρέθηκαν οκτώ μίμοι.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:
Δίδυμος
Αθηναίος

ΗΣΙΟΔΟΣ

Άσκρα, Βοιωτίας, 730 π.Χ. – 680 π.Χ.

Μεγάλος επικός ποιητής.

Νέος «έβασκε αρνάς».

Αυτοβιογραφικά στοιχεία.

Διδάχθηκε από λαϊκούς στιχουργούς.

Έργα:

«Θεογονία»	}	Ακέραια
«Έργα και ήμέραι»		
«Άσπις»		
«Γυναικῶν κατάλογος»	}	Αποσπάσματα
«Κήρυκος γάμος»		
«Μελαμποδία»		
«Πειρίθου κατάβασις»		

-
- «Διδακτικόν έπος».
 - Λαϊκή πείρα και θυμοσοφία.
 - Εγκωμίασε μυθικές ηρωίδες.
 - Έστρεψε το ενδιαφέρον του και στον άνθρωπο.
 - Τα έργα του συντέλεσαν στην μορφολογική εξέλιξη του ποιητικού λόγου.
 - Ο Ησίοδος με τον προβληματισμό του έγινε πρόδρομος της φιλοσοφίας «Διδάσκαλος πλείστων».
- «Ου μεν γαρ τι γυναικός άμεινον αγαθής»
-

Κρίσεις:

Με τις πρωτοβουλίες που πήρε παρεμβάλλει στα ποιήματά του ειδήσεις για την προσωπική του ζωή και για πρόσωπα και πράγματα, που δεν ήταν μυθικά αλλά υπαρκτά στο άμεσο περιβάλλον του, αλλοίωσε την «αντικειμενική» ποίηση του ηρωικού έπους και άνοιξε το δρόμο στην λυρική ποίηση, που έστρεψε το ενδιαφέρον στο «εγώ, εδώ και τώρα».

Δίδασκε παραγγέλματα βιοτικά, ηθικά και θρησκευτικά προς εξευγενισμόν του βίου των ανθρώπων και ανακούφιση των ταλαιπωριών αυτού. Με τα θέματα του και με τον προβληματισμό του πάνω σ' αυτά ήταν αναγνωρισμένος και αποτελούσε μαζί με τον **Όμηρο** το πιο καταξιωμένο «*δίδυμο*» του αρχαίου πολιτισμού.

Το έργο του αποτελεί μορφωτικό αγαθό και όργανο διδασκαλίας σε όλες τις εποχές, πηγή γνώσεως για μυθογράφους και πηγή εμπνεύσεως για ποιητές ως τον σύγχρονό Κωστή Παλαμά, που έγραψε γι αυτόν το έργον του «*Ασκραίος*»

«*Η Ειρήνη στη γη τρέφει τους ανθρώπους*»
«*Να αποφεύγεις τα κακά κέρδη*»

E. N. Ρούσσο
(*Διδάκτωρ Φιλοσοφίας*)

Άσκησε επίδραση σε:

- Σόλωνα
- Αναξίμανδρο
- Παρμενίδη
- Εμπεδοκλή

ΘΕΟΓΝΗΣ

Μέγαρα, 590 π.Χ. – 520 π.Χ.

Ελεγειακός ποιητής.

Έζησε εξόριστος στην Εύβοια.

Αριστοκρατική οικογένεια.

Έργα:

Ελεγειακά ποιήματα (1400 στίχοι)

Τετράστιχα ή δίστιχα

«Αιδώς ὄλωνεν»

«Κακοὶ διέπουσιν»

«Φορτηγοὶ ἄρχουσιν»

«Ηγέονται εὐτραπέλοις νόμοις»

«Δῆμον φθείρουσι οἰκείων κερδέων ἔνεκα»

κ.ά.

-
- Υποθήκες προς τους νέους.
 - Απαισιοδοξία και ηθικολογία.
 - Γνώμες.
 - Ανάγκη φιλίας.
 - Υπέρτατη η δύναμις των θεών.
 - Κανείς δεν είναι υπεύθυνος δια την δυστυχία του.
 - Η ζωή είναι γεμάτη βάσανα και αντιξοότητες.
-

Κρίσεις:

Έζησε την εποχή των μεγάλων κοινωνικών και πολιτικών αναστατώσεων. Ο ίδιος ήταν απολογητής των παλαιών θεσμών και ηθών της τάξης του και αμείλικτος εχθρός της ανερχομένης αστικής τάξης και των δημοκρατικών ρυθμίσεων. Έτσι στα Μέγαρα, ύστερα από την κατάλυση της τυραννίδας, εκδιώχθηκε και κατέφυγε στην Σικελία και Βοιωτία για να βρεί παντού φιλοξενία και αποδοχή.

Οι ελεγείες του Θεόγνιδος (έχει εκδοθεί μία συλλογή από 1400 στίχους) ήσαν πολύ δημοφιλείς και είχαν ευρύτατη διάδοση. Πρόκειται για σύντομα ελεγειακά ποιήματα, τα περισσότερα τετράστιχα που απευθύνονται σαν υποθήκες σ' έναν νεαρό ερωμένο του.

Τα γνωμικά του γύρω από την φτώχεια και τον πλούτο, τη βία και την δικαιοσύνη τον πόλεμο και την ειρήνη, ην ανάγκη και τη φιλία παρείχαν πλούσιο υλικό εις τους συλλέκτες ελληνικών αποφθεγμάτων θυμίζουν ειδικότερα τα «*Έργα και ημέραι*» του **Ησίοδου**.

Πηγές:

Πλάτων

Πλούταρχος

Μίμνερμος

ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ

Συρακούσες, 300 π.Χ. – Κω 260 π.Χ.

Ποιητής βουκολικός.

Ο σημαντικότερος της Ελληνιστικής εποχής.

Έζησε στην Αλεξάνδρεια.

Έργα:

«Ειδύλλια» (22)

«Ηλακάτη»

«Νεκρὸς Ἄδωνις»

«Ἄλιεις»

«Κῶμος»

«Ἡρακλίσκος»

«Υλας»

Επιγράμματα ἀγαλμάτων

Ἐπαινοὶ

Σύραγγα

Φιλῆτας
Ἀσκληπιάδης
Ἄρατος
Καλλίμαχος

-
- Ιδιαίτερη δύναμη παρατήρησης & σύλληψης ζωντανών σκηνών.
 - Φαντασία και λυρισμός.
 - Δωρική γλώσσα.
 - Δακτυλικός εξάμετρος.
 - Βουκολικά θέματα.
-

Κρίσεις:

Στο Θεόκριτο είναι φανερά τα κύρια χαρακτηριστικά των ποιητών της Αλεξανδρινής περιόδου. Κατευθύνθηκε προς το μεγάλο πνευματικό κέντρο της εποχής του, την Αλεξάνδρεια, για να επιτύχει την προστασία του μονάρχη **Πτολεμαίου Β΄**.

Ξεπέρασε την εποχή του χάρις στην ιδιαίτερη δύναμη παρατήρησης, σύλληψης ζωντανών σκηνών και λεπτομερειών στην αφήγηση. Δεν επέδειξε γνώσεις αντλημένες εκ των βιβλίων και άφησε ελεύθερο χώρο για την φαντασία και τον λυρισμό. Η ποιήσή του γεννήθηκε όταν οι αστοί συνειδητοποίησαν την αποκοπή τους από τη φύση και τη φυσική ζωή μέσα στα μεγάλα κέντρα της ελληνιστικής εποχής και κατά δεύτερο λόγο γιατί οι βοσκοί του διατηρούν με τρόπο πειστικό το αίσθημα και την ικανότητα να απολαμβάνουν τις χάρες της βουκολικής ζωής.

Η νοσταλγία μιας ζωής πλέον απλής και περισσότερο ευτυχισμένης, η χάρις πολλών αγροτικών σκηνών και η ζωηρότης πολλών μορφών και η προβολή ηθών και αισθημάτων αποτελούν τις θετικές αρετές της ποιήσεώς του.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Αρτεμίδωρος

ΙΒΥΚΟΣ

Ρήγιο, Κάτω Ιταλία, 570 π.Χ. – 510 π.Χ.

Λυρικός ποιητής.

Έζησε στη Σάμο στην αυλή του **Πολυκράτη**.

Έργα:

«Ὀδαί» (7 βιβλία) Γνωστά μυθολογικά θέματα Ερωτικά βιώματα	} Σώζονται ολίγα αποσπάσματα
--	---------------------------------

- Μικτή γλώσσα δωρική, αιολική.
 - Ανήκει στον «Κανόνα» των μεγάλων λυρικών.
 - Εισάγει νέα στοιχεία.
 - «*Ερωτομανέστατος περι μειράκια*».
 - Πρωτοτυπία και θερμό συναίσθημα.
-

Κρίσεις:

Ο λυρικός ποιητής Ίβυκος - ειδικός σε χορωδιακές συνθέσεις με ερωτικό περιεχόμενο- πραγματεύεται κυρίως γνωστά μυθολογικά θέματα, εκφράζοντας όμως μέσα απ' αυτά εντονότατα προσωπικά βιώματα, για τα οποία έχει χαρακτηριστεί ως «*ερωτομανέστερος περί μειράκια*». Ένα από τα έργα του θεωρείται το αρχαιότερον δείγμα ποιητικής σύνθεσης με στροφή, αντιστροφή και επωδό.

Η ιδιοτυπία στην έκφραση και στον βαθύτατα συναισθηματικό τόνο των χορωδιακών τραγουδιών του Ίβυκου έμεινε χωρίς συνέχεια, στην λογοτεχνία.

Οι «*Αλεξανδρινοί Γραμματικοί*» τον έχουν κατατάξει στον «*Κανόνα*» των εννέα μεγάλων λυρικών ποιητών της προκλασικής περιόδου και θεωρούν ότι απ αυτόν γεννήθηκε το «*Εγκώμιον*» δηλαδή ύμνος καθαρά ανθρωποκεντρικός.

Πηγές:

Στησίχορος

Ανακρέων

ΙΠΠΩΝΑΞ

Έφεσος, 570 π.Χ. – Κλαζομενές 500 π.χ.

Σατυρικός Ιαμβογράφος, ποιητής

Χαρακτηρίστηκε «πικρός και βαρύγλωσσος».

Έργα:

Σκωπτικά ποιήματα και παρωδίες σε βάρος γνωστών προσώπων.

«*Βούπαλος*» κ.ά.

Σώζονται ελάχιστα αποσπάσματα.

(συνολικά 100 στίχοι)

-
- Ιωνική διάλεκτος.
 - Κυνικός ρεαλισμός.
 - Τρίμετρος ιαμβικός στίχος.
 - Ξένες λέξεις (λυδικές, φρυγικές κ.ά.).
 - Αυτοειρωνεία και πικρό χιούμορ.
 - Διακωμώδησε την ίδια την άθλια ζωή του.
 - **Θεόκριτος**: Με χωλούς στίχους είπε σωστά πράγματα.
-

Κρίσεις:

Ο ιαμβογράφος Ιππώναξ είχε αποκτήσει δημοτικότητα στην Αθήνα κατά τον 5ον αι. π.Χ. Από την φτώχεια και την ασχήμια του πηγάζει η ροπή προς υποθέσεις ταπεινές και η πολύ χαμηλή φρασεολογία του.

Με τους «Χωλιαμβικούς» κυρίως στίχους του επηρέασε αργότερα τον «μίμο» ως σκηνικό λόγο, την κυνική ποίηση αλλά και την κυνική φιλοσοφία. Αποδίδει τον χλευαστικό τόνο του λόγου του μέσα στο ρυθμό του στίχου Οι Αλεξανδρινοί Γραμματικοί τον είχαν εντάξει στον «Κανόνα» των αρχαίων ιαμβογράφων και είχαν εκδώσει τα ποιήματά του.

Στους τελευταίους χρόνους ορισμένοι βαθύτατα θρησκευόμενοι εθνικοί και χριστιανοί συγγραφείς απέτρεπαν το κοινό τους να διαβάζει τα ποιήματά του τα οποία όμως, παρέμειναν γνωστά και στην βυζαντινή περίοδο.

Πηγές:

Αριστοφάνης
Καλλίμαχος
Θεόκριτος

ΙΩΝ

Χίος, 490 – 422 π.Χ.

Λυρικός ποιητής.

Από πλούσια οικογένεια.

Γνωριμίες με επιφανείς.

Έργα:

Ελεγείες Επιγράμματα	{	« <i>Αγαμέμνων</i> » « <i>Αλκμήνη</i> » « <i>Αργεῖοι</i> » « <i>Λαέρτης</i> » (σώζονται αποσπάσματα) « <i>Όμφάλη</i> » « <i>Τεϋκρος</i> » « <i>Φοίνιξ</i> » κ.ά.
Ιστορικόν Φιλοσοφικόν	{	« <i>Χίου κτίσις</i> » « <i>Τριαγμός</i> » « <i>Επιδημῖαι</i> »

-
- **ΤΡΙΑ:** Αντίληψη, Δύναμη, Τύχη.
 - Εντάσσεται στον «*Κανόνα*» των αρχαίων τραγικών.
-

Κρίσεις:

Ο Ίων ακολουθώντας πυθαγόρεια κριτήρια, έθεσε την τρι-αδική διαίρεση των πραγμάτων ως γενική δομική αρχή. Στο προσωπικότερο από όλα έργον του με τίτλο «*Επιδημία*» εξέθετε εμπειρίες από συναντήσεις του με πρόσωπα που είτε γνώρισε στα ταξίδια του είτε επισκέφθηκαν την Χίο! όπως ο **Σοφοκλής**.

Οι Αλεξανδρινοί Γραμματικοί είχαν εντάξει τον Ίωνα στον «*Κανόνα*» των αρχαίων τραγικών και είχαν γράψει ερμηνευτικά σχόλια σε ορισμένα δράματά του.

Επιβίωση του πολυπλεύρου έργου του έχει διαπιστωθεί στα έργα πολλών αρχαίων σοφών όπως του **Αριστοφάνη** και του **Αριστοτέλη**

Πηγές:

Αριστοφάνης

Πλάτων

Αριστοτέλης

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

Κυρήνη, 305 π.Χ. – Αλεξάνδρεια 240 π.Χ.

Ποιητής.

Εκπρόσωπος Αλεξανδρινών λογίων.

Γόνος αρχοντικής γενιάς.

Διευθυντής βιβλιοθήκης.

Έργα:

«Πίνακες»

«Αίτια»

«Βερενίκης πλόκαμος»

Ίαμβοι

Ύμνοι (6)

Επιγράμματα (76)

} (7000 στίχοι)

-
- Έθεσε τις βάσεις της φιλολογικής έρευνας.
 - Ανέδειξε επιφανείς μαθητές.
 - Συνόψισε την εργασία νεότερων σοφιστών.
 - Η ποίησή του δεν απευθυνόταν σε πολλούς.
 - Κατάλογος έργων Αλεξανδρινής βιβλιοθήκης.
-

Κρίσεις:

Ο Καλλίμαχος υπήρξε ο αυθεντικότερος και πιο ενδιαφέρων εκπρόσωπος των λογοτεχνών και λογίων της Αλεξανδρινής Σχολής Άρχισε την σταδιοδρομία του ως δάσκαλος σύντομα όμως έγινε δεκτός στη αυλή των **Πτολεμαίων**. Η δραστηριότητά του εκδηλώθηκε σε δύο τομείς:- Στη φιλοσοφική Θεώρηση και στην Ποιητική Δημιουργία, κατά τρόπον μάλιστα που ο ένας τομέας συνδέεται στενά με τον άλλο.

Οι δύσκολα συμβιβαζόμενες ικανότητες λογίου και ποιητή συνυπάρχουν. Η φήμη του και η δημοτικότητά του ήταν ιδιαίτερα σημαντικές όπως φαίνεται από την επιμέλεια και τη συχνότητα με την οποία υπομνηματίσθηκαν τα έργα του.

Εις τις ελεγείες του ανήκει και η «*Βερενίκης κόμη*» εις την οποίαν ο ποιητής κολακεύει δουλικά τους βασιλείς. Εγράφη προς τιμή της συζύγου του **Πτολεμαίου**. Την απολεσθείσαν ελεγεία μετέφρασε στα λατινικά ο Ρωμαίος ποιητής **Κάτουλος** και η μετάφραση αυτή διεσώθη.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Ερατοσθένης
Ζηνόδοτος

ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Τάρας, Κάτω Ιταλία, Α΄ μισό 3^{ου} αι. π.Χ.

Ποιητής επιγραμμάτων.

Έζησε στην αυλή βασιλέων της Ηπείρου.

Έργα:

Επιγράμματα:

- Επιτάφια	}	Σώθηκαν
περίπου 100
επιγράμματα
- Αναθηματικά		
- Γνωμολογικά		
- Ύμνητικά		
- Εριστικά		

-
- Τόνος απαισιόδοξος.
 - Όρια τραγωδίας.
 - Επιγράμματα επιτάφια.
 - Ποιητής των ταπεινών.
 - Σατυρική φλέβα.
 - Επίδραση στη Ρωμαϊκή ποίηση.
 - Λεξιλόγιο με σπάνιες λέξεις.
-

Κρίσεις:

Ο Λεωνίδας υπήρξε ο σημαντικότερος ποιητής επιγραμμάτων της ελληνιστικής εποχής και από τους καλύτερους της «*Παλατινής Ανθολογίας*». Στα ποιήματα του υπάρχουν όλα τα θέματα που ενέπνευαν τους επιγραμματοποιούς με εξαίρεση τα ερωτικά και το συμποσιακό.

Καθιερώθηκε ως ο ποιητής των ταπεινών, των χωρικών, των ψαράδων, των μεροκαματιάρηδων και πλούτισε το θεματολόγιο του είδους με νέα μοτίβα τα οποία μιμήθηκαν πολλοί μεταγενέστεροι.

Ο λόγος του είναι εξεζητημένος με σπάνια σύνθετα επίθετα και η στομφώδης έκφραση χαρακτηριστική που οφείλεται στην επίδραση που δέχτηκε από τους ποιητές της προηγούμενης γενιάς.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(*Διδάκτωρ Φιλοσοφίας*)

Πηγές:

Κικέρων
Αντίπατρος
Προπέρτιος (Ρωμαίος)

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ

Σαμόσατα, Συρίας 117 – 180 μ.Χ.
Σατυρικός συγγραφέας – Ρήτωρ, Φιλόσοφος.
Εξελληνισμένος **Σύρος**.
Σπούδασε στην Έφεσο.
Ταξίδευσε σε πολλές χώρες.
Ο **Άρειος** υπήρξε μαθητής του.

Έργα:

Ρητορικά έργα.
Διατριβές (Περί θουσιών)
Διαλογικά έργα:
-«*Μισάνθρωπος*»
-«*Μενίππειοι διάλογοι*»
-«*Πλοῖον*»
-«*Συμπόσιον*»
-«*Περί γυμνασίων*»

Υπομνήματα
Μυθιστορήματα:
-«*Ο Λούκιος*»

- Αττική διάλεκτος.
 - Οξύ και κριτικό πνεύμα.
 - Στάση αρνητική χωρίς προτάσεις.
 - Μηδενιστική διάθεση.
 - Χλεύαζε πρόσωπα και πράγματα.
-

Κρίσεις:

Αναμφίβολα ο Λουκιανός είναι ένας από τους πιο αξιόλογους αττικιστές της περιόδου της «*Δεύτερης Σοφιστικής*». Η γλώσσα του είναι κομψή και ρέει γεμάτη δύναμη και χάρη. Το ύφος του είναι απλό, στρωτό, σχεδόν κλασικό και αποφεύγει επιμελημένα τις αρχαϊστικές υπερβολές των άλλων αττικιστών.

Η μεγάλη προσφορά του ως λογοτέχνη είναι ότι σε μία περίοδο που δεν άρεσαν πια τα παλαιά λογοτεχνικά είδη, ο Λουκιανός δημιούργησε ένα νέο εκφραστικό μέσο, τον σατιρικό διάλογο, με τον οποίο πλούτισε την αρχαία ελληνική και την παγκόσμια λογοτεχνία και άσκησε επίδραση σημαντική σε πολλούς μεταγενέστερους. Κατηγορήθηκε για τη «*μίμηση*» έργων της παλαιότερης ελληνικής λογοτεχνίας. Ωστόσο η όλη πραγματέυση των θεμάτων και η δομή των έργων του δείχνουν πρωτογενή δημιουργία.

Υπήρξε ένας από τους τελευταίους μεγάλους του αρχαίου ελληνικού κόσμου και μπορεί άφοβα να σταθεί δίπλα στους αξιολογότερους συγγραφείς της αρχαιότητας. Τούτο εξ άλλου αποδεικνύεται και από την επιβίωση του έργου του και την επίδραση που είχε στους μεταγενέστερους αιώνες.

Β. Άτσαλος
(Καθηγητής Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης)

ΜΕΛΕΑΓΡΟΣ

Γάδαρα, Παλαιστίνης 135 π.Χ. – 65 π.Χ. Κως
Ποιητής – Κυνικός φιλόσοφος.
Φοινικική ποιητική σχολή.

Έργα:

«Περί δοξών»
«Συμπόσιον»
«Χάριτες»
«Παλατινή ἀνθολογία»
«Στέφανος» (800 σίχοι)
(50 ποιήματα παλαιότερων ποιητών)

- Ερωτικά επιτύμβια και αυτοβιογραφικά.
 - Έχουν χαρακτήρα παιγνίου.
 - Εκφραστική άνεση και μετρική αρτιότητα.
 - Υστερεί σε ποιητική δύναμη.
 - Συλλογή με αποσπάσματα 50 περίπου ποιητών.
 - Χαρακτηρίζεται από ναρκισσισμό.
 - Μελαγχολική διάθεση.
 - «Τόσο στην φιλοσοφία όσο και αλλού υπάρχει πρόοδος.»
-

Κρίσεις:

Την υστεροφημία του ο Μελέαγρος οφείλει περισσότερο στο ότι κατάρτισε, ύστερα από κριτική επεξεργασία, την πρώτη ανθολογία επιγραμμάτων, γύρω στα εκατό, από τα οποία το μεγαλύτερο μέρος σώθηκε. Διακρίθηκε για την εφευρετικότητα και την εκφραστική του άνεση. Έδωσε ιδιαίτερη σημασία στην μετρική αρτιότητα των στίχων του και συχνά πραγματεύτηκε θέματα που δαλείστηκε από προηγούμενους επιγραμματοποιούς

Ως φιλόσοφος επηρεάστηκε από τη διδασκαλία των κυνικών αλλά δεν σώθηκε το έργο του και δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν οι συγκεκριμένες απόψεις του. Ακριβώς η κυνική επίδραση τον τοποθετεί στο ρεύμα της αναβίωσης της γνωμολογικής ποίησης, όπως και ενισχύει το κοσμοπολίτικο πνεύμα του.

«Η μοναδική πατρίδα όλων μας είναι ο κόσμος που κατοικούμε» γράφει σε ποίημά του ο Μελέαγρος που γνώρισε τους Έλληνες, τους Ρωμαίους, τους Εβραίους και τους Φοίνικες και ήρθε σε στενή επαφή μαζί τους.

Ηλίας Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ

Κηφισιά, 342 π.Χ. – 293 π.Χ.

Κορυφαίος ποιητής
«*Νέα Αττική Κωμωδία*».
Μαθητής του **Θεόφραστου**.

Έργα:

« <i>Επιτρέποντες</i> »	}	Εκτεταμένα μέρη από 100 κωμωδίες
« <i>Σαμία</i> »		
« <i>Περικειρομένη</i> »		
« <i>Ἡρων</i> »		

- Άκρατο θαυμασμό προκάλεσε το έργο του.
 - Φιλοτεχνήθηκαν ανδριάντες του.
 - Στα σχολεία η κωμωδία αντιπροσωπευόταν από τον Μένανδρο.
 - Τα έργα του χάθηκαν στους σκοτεινούς αιώνες του Βυζαντίου (7^{ος} και 8^{ος} αι.).
 - «*Κανένας δίκαιος δεν πλουτίζει γρήγορα*»
 - «*Ἡ τοῦ Μενάνδρου μίμησις ἅπαντος τοῦ ἥθους καὶ χάριτος πᾶσαν ὑπερβέβληκε τὴν δεινότητα τῶν παλαιῶν κωμικῶν*»
-

Κρίσεις:

Ο Μένανδρος θεωρείται ως ο κορυφαίος ποιητής της «*Νέας Αττικής Κωμωδίας*». Οι ανθρώπινες σχέσεις του, οι στοχασμοί του, όπως και τα αντίγραφα των αγαλμάτων του δείχνουν ότι είχε αξιαγάπητο χαρακτήρα, προσήνεια ανεκτικότητα και ακόμα κάποια μελαγχολία.

Η ανθρώπινη κατάσταση είναι οι «*μεταβολές της τύχης*» που καθορίζουν την δράση και την ευθύνη του ανθρώπου. Σ' αυτήν την κουρασμένη έκφραση ώριμης σοφίας και ανθρωπογνωσίας, που επηρεάστηκε από την διδασκαλία των Περιπατητικών, ιδιαίτερη θέση κατέχει η άρνηση των κοινωνικών και φυλετικών διακρίσεων κοινά αποδεκτές απόψεις που έγιναν κοσμογάπητα γνωμικά.

«Ὡς χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ᾖ».
«Πολλοὺς δι' ἀνάγκην γὰρ πονηροὺς οἶδ' ἐγὼ ὅταν ἀτυχήσωσιν γεγονότες, οὐ φύσει ὄντας τοιούτους».
«Θνητός γεγονώς ἀνθρωπε μὴ φρόνει μέγα»

Οι στίχοι αυτοί συνοψίζουν τον ηθικό χαρακτήρα του τρίτου π.Χ. αιώνα στον κόσμο των Αθηναίων μικροαστών.

Ηλίας Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Αριστοφάνης ο Βυζάντιος
Πλούταρχος
Πλαύτος

ΜΙΜΝΕΡΜΟΣ

Σμύρνη, 660 π.Χ. – Κολοφών 600 π.Χ.
Λυρικός ποιητής.
Γνωστός ως Κολοφώνιος.
Από λαϊκά στρώματα.

Έργα:

«Σμηρνηϊς» (Λίγες δεκάδες στίχοι)
«Νανώ»

- Αγωνία διά το γήρας.
 - Βαθιά απαισιοδοξία.
 - Ολιγόχρονος η ήβη.
 - Ποιητικές εικόνες.
 - Βραχεία είναι η νεότης.
 - Αναπόφευκτα η θλίψη και το γήρας.
 - «Πενίης έργ' ὀδυνηρά».
 - «Εὔρετο ἠδὺν ἦχον».
-

Κρίσεις:

Ο Μίμνερμος υμνήθηκε ως ο ποιητής που «εύρετο ηδόν ήχον» και «μαλακόν πνεύμα το πεντάμετρον». Στη γλώσσα, την προσωδία, το ύφος και τη μετρική δομή του στίχου δεν παρουσιάζει βασικές διαφορές από την επική ποίηση, αποκλίνει όμως σταθερά στις ποιητικές εικόνες, στις ιδέες για τον κόσμο και τη ζωή και στην κοινωνική συνείδηση.

Από τα βιβλία του έχουν περισωθεί μόνο λίγες δεκάδες στίχοι, που παραθέτουν στα έργα τους μεταγενέστεροι συγγραφείς και ανθολόγοι. Στον αιώνα μας, με τα παπυρικά και αρχαιολογικά ευρήματα, οι γνώσεις μας γύρω από τη ζωή του και το έργο του έχουν αυξηθεί σημαντικά.

Η ποίησή του αντανακλά την εύκολη και πλήρη χλιδής ζωή. Ικανός να πραγματεύεται θέματα πολιτικά ή πολεμικά προτίμησε να υμνήσει την γλυκύτητα της ζωής και την χαρά της νιότης. Για την μελαγχολία του η κριτική επανειλημμένως αναρρώτηθηκε μήπως οφείλετο στα πολιτικά γεγονότα της εποχής του. Από τους στίχους του όμως δεν προκύπτουν στοιχεία που θα μπορούσαν να στηρίζουν την υπόθεση αυτή.

ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ

Κολοφών, Λυδίας τέλη 3^{ου} αι. π.Χ.
Ποιητής, Γραμματικός & Ιατρός
Σύγχρονος του **Καλλίμαχου**
και του **Θεόκριτου**.

Έργα:

«Τὰ Θηριακά» (958 εξάμετροι)
«Τὰ Ἀλεξιφάρμακα» (630 εξάμετροι) } (Διεσώθησαν)
«Συλλογή γλωσσῶν»
«Προγνωστικά»
«Γεωργικά»
«Ευρώπεια»
«Θηβαϊκά»
«Κολοφωνιακά»
«Μελισσουργικά»
«Οφιακά»
«Περί ποιητῶν»

- Λεξικολογία & γραμματολογία.
 - Ομηρικές λέξεις.
 - Παραφράσεις ιατρικών έργων.
 - Μυθικές μεταμορφώσεις.
 - Πληροφορίες από πραγματεία του **Απολλόδωρου**.
-

Κρίσεις:

Ο Νίκανδρος, παράλληλα με την καθαρά φιλολογική του δραστηριότητα, ασχολήθηκε και με την ποίηση. Από το πλούσιο έργο του διεσώθησαν ολόκληρα δύο διδακτικά ποιήματα. Σημαντικό μέρος του συγγράμματός του σήμερα βρίσκεται στην Μονή Ιβήρων στο Άγιον Όρος.

Η ποιητική αξία του έργου του είναι μέτρια καθώς ήταν φλύαρος και σκοτεινός και δεν διέθετε το ταλέντο που απαιτούνταν για να δώσει ζωή στα στεγνά θέματά του. Γλωσσικά μιμήθηκε τον **Όμηρο** ενώ ο δακτυλικός του εξάμετρος ακολούθησε την στιχουργική του **Καλλίμαχου**. Όμως, πιθανότατα, επειδή αποτελούσε σημαντική πηγή για άντληση ιατρικού υλικού, το έργο του μελετήθηκε από τους μεταγενέστερους.

Επηρέασε:

Οβίδιο
Κικέρωνα
Λουκιανό

ΟΜΗΡΟΣ

Β΄ μισό 8^{ου} αι. π.Χ.

Ο μέγιστος **επικός** ποιητής – Ραψωδός.
Επτά πόλεις διεκδικούν την καταγωγή του.
Επικρατέστερες Σμύρνη και Χίος.
Αόριστα ιστορικά δεδομένα.

Έργα:

«*Ιλιάς*» (15693 δακτυλικοί εξάμετροι)
«*Οδύσσεια*» (12110 >> >>)
«*Βατραχομομαχία*»
«*Μαργίτης*»
«*Ύμνοι*» (33)
«*Κύκλια έπη*»

- Ταξίδεψε ως ραψωδός.
 - Φήμη και ακτινοβολία.
 - Έλαβε μέρος σε μουσικούς αγώνες.
 - Προχώρησε σε νεωτερισμούς.
 - Αντιμετώπισε την παράδοση δημιουργικά.
 - Συνέβαλε τα μέγιστα στον σχηματισμό του Ελληνικού πολιτισμού.
 - Εκλήθη «*Κληρονομία της Ανθρωπότητας*».
-

Κρίσεις:

Διάφοροι ιστορικοί υποστήριξαν ότι ο συγγραφέας των δύο μεγάλων επών δεν είναι μόνον ένα πρόσωπο αλλά συρραφή πολλών ομογενών ραψωδίων.

Η φήμη του Ομήρου δεν περιορίζεται στο ότι ο ποιητής κατάφερε να αφομοιώσει, να συνεχίσει την επική παράδοση, όπως την είχε διδαχθεί από τους προκατόχους του. Μπόρεσε να αντιμετωπίσει την παράδοση δημιουργικά και να την ανανεώσει προχωρώντας σε ουσιαστικούς νεοτερισμούς στην τεχνική της σύνθεσης όσο και στο ίδιο το πνεύμα του ηρωικού έπους. Η ακτινοβολία του στους μεταγενέστερους δεν σταμάτησε με την παρακμή του επικού ποιητικού είδους. Σε αδιάκοπη συνέχεια τα έργα του εξακολουθούν μέσα στους αιώνες να τροφοδοτούν την παιδεία, την ποιητική θεωρία, την λογοτεχνική κριτική, φυσικά και την φιλολογική έρευνα.

Οι αλληπάλληλες μεταφράσεις, όπως της «*Οδύσσειας*» στα λατινικά από τον **Λίβιο Ανδρόνικο** και οι μιμήσεις, όπως η *Αινιάδα* του **Βιργιλίου** και γενικότερα οι άμεσες και έμμεσες επιδράσεις των ομηρικών επών στην ιστορία του ελληνισμού, του ρωμαϊκού, και του παγκόσμιου πνεύματος και πολιτισμού, αποτελούν μίαν αδιάσπαστη αλυσίδα, που συνεχίζεται ως σήμερα.

Φ. Κακριδής
(*Ακαδημαϊκός*)

Πηγές:

Αλκιδάμας
Ηρόδοτος

ΟΠΙΑΝΟΣ

Κώρυκος, Κιλικίας τέλη 2^{ου} αι. μ.Χ.

Ποιητής.

Έζησε στην αυλή του **Μάρκου Αυρηλίου**.

Έργα:

«Άλιευτικά» (πέντε βιβλία)

«Κυνηγετικά»

- Δακτυλικό εξάμετρο.
 - Διδακτικόν έπος.
 - Μυθολογικές παρεκβάσεις.
 - Λαογραφικές πληροφορίες.
-

Κρίσεις:

Παρόλο που η γλώσσα του και το δακτυλικό εξάμετρο διατηρούν τις αρετές του **Οππιανού** δεν προκάλεσαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Οι πληροφορίες που δίνει δεν είναι νέες, ούτε οφείλονται σε προσωπικές παρατηρήσεις καθώς ο συγγραφέας απλώς αξιοποίησε όσα είχαν συλλέξει οι προγενέστεροι.

Θαυμάστηκε από τους σύγχρονούς του και τους μεταγενεστέρους του, που έκριναν ως υποδειγματικό το ύφος του, δι-αδόθηκε και διαβάστηκε πολύ. Στην βυζαντινή περίοδο χρησι-μοποιήθηκε ως σχολικό εγχειρίδιο και για το λόγο αυτό απα-σχόλησε ιδιαίτερα τους συντάκτες σχολίων.

Λέγεται πως ο **Μάρκος Αυρήλιος** για να τον ανταμείψει του έδινε ένα χρυσό νόμισμα για κάθε στίχο του. Η πρώτη έκ-δοση των ποιημάτων του που σώζονται είναι εκείνη της Βενετί-ας το 1517

Πηγές:

Μάρκος Αυρήλιος

ΠΑΛΛΑΔΑΣ

Χαλκίδα, 360 μ.Χ. – 440 μ.Χ.

Ποιητής επιγραμμάτων.

Έζησε στην Αλεξάνδρεια.

Παγανιστική διδασκαλία.

Έργα:

«*Παλατινή άνθολογία*»

(σώθηκε)

Επιγράμματα: αναθεματικά γνωμικά,
επιτύμβια, λπαραινετικά και σκωπτικά

-
- Παρέμεινε ως τον θάνατό του «*Εθνικός*».
 - Προτίμηση στην επικούρεια φιλοσοφία.
 - Ελεγειακό δίστιχο αλλά και ιαμβικό τρίμετρο.
 - Υψηλή ποιητική φήμη ως στιχουργός
 - Φοβερός σαρκαστής.
-

Κρίσεις:

Ο Παλλάδας θεωρείται ο τελευταίος αρχαίος Έλληνας ποιητής, που παρουσίασε έντονη και ανεξάρτητη καλλιτεχνική προσωπικότητα. Αν και έζησε σε εποχή που ο Χριστιανισμός είχε οριστικά επικρατήσει, παρέμεινε ως τον θάνατό του «*Εθνικός*»

Η στάση του απέναντι στη ζωή είναι η τυπική ενός αρχαιολάτρη διανοούμενου στραμμένου προς την αρχαιότητα. Με απαισιόδοξη διάθεση παρακολουθεί την πορεία προς την καταστροφή του αρχαίου κόσμου στον οποίο έβρισκε τα πρότυπα της ηθικής και της ομορφιάς.

Σε ένα από τα επιγράμματά του εκφράζει τον θαυμασμό του προς την σύγχρονή του νεοπλατωνική φιλόσοφο **Υπατία**.

Πηγές:

Αγαθίας

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ

Νίκαια, Βιθυνίας 1^{ος} αι. π.Χ.

Ελεγειακός ποιητής.

Έζησε στην Ρώμη ως αιχμάλωτος πολέμου.

Γνώρισε τον **Βιργίλιο**.

Έργα:

«Περὶ ἐρωτικῶν παθημάτων»

(σώζονται 36 μικρά διηγήματα)

«Μεταμορφώσεις» (ελεγειακό)

«Αφροδίτη»

«Δήλος»

«Κριναγόρας»

«Ηρακλής» (επιτύμβια)

-
- Εκτιμήθηκε από τους σύγχρονούς του.
 - Τελευταίος εκπρόσωπος της ελληνιστικής ποιήσεως.
 - Ύφος επιμελημένο και ορθό.
 - Υποθέσεις παράξενες.
 - Περιγραφή θόλων και παθητικών αισθημάτων.
 - Αναφέρεται σε αποσπάσματα απολεσθέντων ποιημάτων.
-

Κρίσεις:

Ο Παρθένιος είχε εκτιμηθεί πολύ κατά την αρχαιότητα και είχε θεωρηθεί ως ο τελευταίος σημαντικός εκπρόσωπος της ελληνιστικής ποίησης, 'όπως την είχε εγκαινιάσει ο **Καλλίμαχος**. Ως προς το περιεχόμενο, φαίνεται ότι φρόντισε οι υποθέσεις των ποιημάτων του να είναι παράξενες και να μην τις έχουν πραγματευθεί άλλοι ποιητές. Αντικείμενο της διδασκαλίας του θα αποτελέσουν οι 36 ερωτικές μυθογραφίες και τα ελάχιστα σωζόμενα δείγματα πεζογραφίας.

Η σημασία για την ελληνική γραμματεία έγκειται στο ότι με τη συλλογή «*Περί ερωτικών παθημάτων*» μας βοηθάει στην μελέτη της ελληνιστικής νουβέλας.

Σημαντική ήταν και η επίδρασή του στην ρωμαϊκή ποίηση, ιδιαίτερα στη σχολή των «*Νέων Ποιητών*» (*roetae novi*) όπου ο Παρθένιος μετέδωσε την ποιητική του Καλλίμαχου.

Πηγές:

Βιργίλιος

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Κυνός Κεφαλής, Βοιωτία 518 π.Χ. – Άργος 438 π.Χ.
Ο μεγαλύτερος **λυρικός** ποιητής.
Από αριστοκρατική τάξη Θηβών.
Ταξίδευσε στην Μεγάλη Ελλάδα.

Έργα:

Σώθηκαν:
11 βιβλία λατρευτικά
6 δια θνητούς
4 επίνικα
Ύμνοι

- Η γλώσσα του έπους.
 - Τολμηρά υπερβατά.
 - Εκφραστικές σύνθετες λέξεις.
 - Αδρές ποιητικές εικόνες.
 - Μεταφορές
 - Αρχαϊκή νοοτροπία.
 - Ιδιοτροπία μέσω εκφράσεως.
 - «*Η ευτυχία φέρει τον φθόνο*»
 - «*Η αρετή λάμπει ολοκάθαρα*»
 - «*Το έθιμο είναι ο βασιλεύς όλων*»
-

Κρίσεις:

Το ποιητικό έργο του Πίνδαρου, επιβλητικό σε όγκο, αντιπροσωπεύει κυρίως την χορική λυρική ποίηση σε όλη την ποικιλία των ειδών της. Το κάθε ποίημα - αφού διαθέτει στιχουργία, μουσική και ορχηστική - είναι καλλιτεχνική δημιουργία συνθέτη

Η γλώσσα του Πινδάρου δεν είναι κάποια ομιλούμενη διάλεκτος, αλλά καλλιτεχνικό κατασκεύασμα με έντονο προσωπικό ύφος και αισθηματικό χρωματισμό, με τολμηρά υπερβατά, αδρές ποιητικές εικόνες, θαυμαστές μεταφορές που κρύβουν βαθύτερο συμβολισμό και αποτελούν το κλειδί για την κατανόηση των ποιημάτων του. Η μούσα του Πίνδαρου εξύμνησε θεούς, ήρωες, και αθλητές, με επινίκια, εγκώμια και θρήνους.

Η συναρμογή των πινδαρικών ωδών γραμμένων με αποστροφους, επικλήσεις, αναφωνήσεις, εικόνες, αποφθέγματα, περιφρονεί την χυδαιότητα μιας περίληψης ή μιας απλής καταγραφής ονομάτων, δοκιμασιών και μύθων.

Διδασκαλία:

Αγαθοκλής
Απολλόδωρος

Σύγχρονοι:

Σιμωνίδης
Βακχυλίδης

Πηγές:

Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς
Αριστοφάνης ο Βυζάντιος
Δίδυμος

ΠΟΣΕΙΔΙΠΠΟΣ

Πέλλα, τέλη 4ου αι.

Ποιητής επιγραμμάτων.

Ο σπουδαιότερος Μακεδόνας ποιητής.

Έργα:

«*Ασωπία*»
«*Αιθιοπία*»
κ.ά. } Δεν σώζονται

-
- Ιωνική – Αλεξανδρινή Σχολή.
 - Κορυφαίος εκπρόσωπος κλασικών επιγραμμάτων.
 - Χάρης, λεπτότητα, ποικιλία.
 - Συνδέθηκε με τον **Ασκληπιάδη**
 - και τον **Καλλίμαχο**.
 - Γλώσσα ομηρική-επική.
 - Μέτρο το ελεγειακό δίστιχο.
-

Κρίσεις:

Ο Ποσειδίππος είναι από τους γνωστότερους ποιητές της Νέας Αττικής Κωμωδίας. Καλλιέργησε όλα τα είδη του επιγράμματος, επιδεικτικά, αναθηματικά, σκωπτικά, συμποτικά αλλά προπώντων ερωτικά, που είναι πραγματικά ερωτοπαίγνια (πολλά κάνουν λόγο για εταίρες, αλλά δεν υπάρχουν παιδεραστικά).

Η ορολογία του προδίδει συχνά στωϊκή επίδραση, όμως εντοπίζονται απηχήσεις και της κυνικής σχολής, ιδιαίτερα στην έντονη παρουσία του γνωμικού στοιχείου. Η γλώσσα που χρησιμοποιεί είναι η ομηρική-επική και μέτρο το ελεγειακό δίστιχο. Τα ποιητικό ύφος παρουσιάζει πολλά κοινά σημεία με τον **Ασκληπιάδη**.

Η επίδρασή του στους μεταγενέστερους επιγραμματοποιούς υπήρξε σημαντική.

Πηγές:

Αθηναίος
Μελέαγρος

ΠΡΑΞΙΛΛΑ

Σικυών, Κορίνθου 5^{ος} αι. π.Χ.

Λυρική ποιήτρια.

Από τις εννέα πιο γνωστές της αρχαιότητας.

Έργα:

Ποιήματα:

Διόνυσο, Κάρνο, Χρύσιππο

(σώζονται στίχοι)

Διθύραμβος προς Αχιλλέα.

Ύμνος προς Άδωνη.

- Δικά της γνωμικά:
«*ὕπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίου, ὃ ἑταῖρε φυλάσσειο*»
 - Μουσική στιχογραφία.
 - «*Πραξιλλειον*».
 - Τρεις διαφορετικοί «*προσωδιακοί στίχοι*».
-

Κρίσεις:

Η λυρική ποιήτρια Πράξιλλα συγκαταλέγεται στις εννέα πιο γνωστές ποιήτριες της αρχαιότητας και ήταν πολύ αγαπητή στην πόλη της Αθήνας. Καλλιέργησε τα συμποσιακά άσματα («σκόλια») με επιτυχία. Μάλιστα σε σκόλια φαίνεται ότι ανήκουν κάποια δικά της γνωμικά, από τα οποία γνωστότερο είναι το:

«ὕπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίου, ὦ ἑταῖρε, φυλάσσεο».

Χαρακτηρίστηκε ως εταίρα, χωρίς βέβαια τεκμηρίωση.

Ιδιαίτερη πρέπει να ήταν η δεινότητά της στην μουσική στιχουργία, όπως φαίνεται από την ονομασία «Πραξίλλειον» η οποία χαρακτηρίζει την ποίησή της

Πηγές:

Λύσσιπος

ΡΙΑΝΟΣ

Βήνη, Κρήτης, β' μισό 3ου αι. π.Χ.
Ποιητής & Γραμματικός.
Έζησε στην Αλεξάνδρεια
Φίλος του **Ερατοσθένη**.

Έργα:

« Ηρακλειάδα »	} Σώζονται αποσπάσματα
« Θεσσαλικά »	
« Αχαιικά »	
« Ηλιακά »	
« Μεσσηνιακά »	

- Διακρίθηκε στα επιγράμματα.
 - Φανερή η επίδραση των Αλεξανδρινών.
 - Ρομαντικές και ερωτικές σκηνές.
 - Έξυπνοι υπαινιγμοί.
 - Επιλογή της κατάλληλης λέξης.
 - Κομψότητα και ζωντάνια.
-

Κρίσεις:

Ο Ριανός ως ποιητής καλλιέργησε ποικίλα είδη, συγκεκριμένα το έπος και το επίγραμμα. Τα περισσότερα επιγράμματα του Ριανού είναι παιδευαστικά, τα λοιπά αναθεματικά ή επιτύμβια.

Συνέθεσε ακόμη και διάφορα άλλα ποιήματα, όπως ένα επύλλιο με τίτλο «*Φήμη*» και ένα φιλοσοφικό για τον ανθρώπινο παραλογισμό, από το οποίο σώζονται 21 στίχοι. Αναφέρεται επίσης ότι έγραψε και δράματα. Ως ποιητής καλλιέργησε ποικίλα είδη και συγκεκριμένα το έπος και το επίγραμμα.

Ετοίμασε μίαν αναθεώρηση της *Ιλιάδας* και της *Οδύσσειας* που χαρακτηρίζεται από σωστή κρίση αισθητήριο, Δεν φαίνεται να είχε διακριθεί για τη δημιουργική του έμπνευση, αλλά τον χαρακτήριζε φροντίδα για την τεχνική τελειότητα των ποιημάτων του.

Πηγές:

Παυσανίας
Αθηναίος

ΣΑΠΦΩ

Ερεσός, Λέσβου 630 π.Χ. – Μυτιλήνη 580 π.Χ.

Κορυφαία λυρική ποιήτρια.

Αιολική ποίηση.

Αριστοκρατική οικογένεια.

Κέντρο ευρύτερου κύκλου κοριτσιών.

(Άτυπη συντροφιά, ή σχολή;)

Έργα:

Μονωδίες με συνοδεία λύρας.

Εξαιρετική μουσικότητα.

[Μετάφραση Οδ. Ελύτη (1984)]

-
- Ο έρωτας το κυρίαρχο θέμα
 - Υπαινιγμός διά λεσβιάζουσα φύση.
 - Αναφορές στη φύση.
 - Επίκληση αισθήσεων.
 - Εσωτερική αναστάτωση του ερωτευμένου.
 - Τρυφερότητα.
«Αἴσθημα εἶναι τὸ πᾶν».
 - Έκφρασή της: *«Γυναικοκεράστρια»*
-

Κρίσεις:

Η Σαπφώ είναι κορυφαία λυρική ποιήτρια σύγχρονη του Αλκαίου. Καταθέτει την μαρτυρία της για την ειρηνική ζωή και την πολιτιστική δραστηριότητα των γυναικών της τάξης της. Ο έρωτας αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο. Είτε αναφέρεται σε προσωπική παρουσία είτε σε ανάμνηση και προσδοκία ερωτικής ευτυχίας. Στην απεικόνιση του ερωτικού πάθους επικαλείται καθεμιά από τις αισθήσεις χωριστά σαν λειτουργική συμμετοχή στο ερωτικό γεγονός.

Αποτελούσε το κέντρο ενός ευρύτερου κύκλου κοριτσιών στην Μυτιλήνη που συνδεόταν στενότερα από όσο προϋποθέτουν οι τυπικές σχέσεις μίας δασκάλας με τις μαθήτριες της, ακόμα ουσιαστικότερα και φυσικότερα από τον λεγόμενο «*παιδαγωγικό έρωτα*». Δίδασκε στα κορίτσια, εκτός από την μουσική και τον χορό, ανθοκομία αισθητική και διακοσμητική, ίσως ακόμη και πρακτικότερα οικοκυρικά. Η ίδια συνόδευε με την λύρα της το τραγούδι και τα βήματα των κοριτσιών.

Το έργο της Σαπφούς είχε αναγνώστες, θαυμαστές και μιμητές σ' ολόκληρη την αρχαιότητα. Την αποκαλούσαν «*δέκατη Μούσα*» και όταν έλεγαν «*η Ποιήτρια*» εννοούσαν πάντα τη Σαπφώ.

Ε. Ρούσσο
(*Διδάκτωρ Φιλοσοφίας*)

ΣΗΜΩΝΙΔΗΣ

Σάμος, 660 π.Χ. – Αμοργός 600 π.Χ.
Ιαμβικός και σατιρικός ποιητής.
Σύγχρονος του **Αρχίλοχου**.

Έργα:

«*Αρχαιολογία τῶν Σαμίων*»
«*Κατά Γυναικῶν*»
Ελεγειακά & ιαμβικά ποιήματα
(σώζονται αποσπάσματα)

- Ανθρωπογονικός μύθος.
 - Ποικίλοι γυναικείοι χαρακτήρες.
 - Ελεγειακό μέτρο.
 - Σάτιρα κατά των γυναικῶν.
 - Εμπιστοσύνη για ένα καλύτερο μέλλον.
-

Κρίσεις:

Ο Σημωνίδης υπήρξε ένας από τους αρχαιότερους ιαμβογράφους. Ακολουθώντας τον **ΗΣίοδο**, εκφράζει τη λαϊκή απαισιοδοξία για τη ζωή, επιμένει στην ιδέα της οδύνης και της ματαιότητας και συνδέει τη δυστυχία με την ύπαρξη της γυναίκας την οποία θεωρεί «*μέγιστο κακό*».

Χαρακτηρίζεται από μάλλον λαϊκή σοφία εμπλουτισμένη με προσωπική παρατηρητικότητα και σατυρική διάθεση, που οδηγεί σε κοινωνική κριτική. Από τα έργα του έχουν σωθεί μόνο μερικά ιαμβικά αποσπάσματα. Στο ύφος και στο περιεχόμενο παρουσιάζει αναλογίες με τον **Μίμνερμο**.

«Κάθε γυναίκας χώρια τον νου έκανε ο Θεός πρώτα από γουρούνα τριχωτή»

ΣΙΜΜΙΑΣ

Ρόδος, Τέλη 4ου αι. π.Χ.

Ποιητής και γραμματικός.

Έζησε την εποχή του **Πτολεμαίου Α΄**.

Έργα:

«*Απόλλων*»

«*Πέλεκυς*»

«*Γοργώ*»

«*Πτερόν Έρωτος*»

«*Μήνες*»

«*Ωιόν*»

} Αποσπάσματα
ποιημάτων

-
- Περίτεχνη γλώσσα.
 - Δωρικά στοιχεία.
 - Ύφος αινιγματικό.
 - Στιχουργική δεξιοτεχνία.
 - Ερμήνευσε σπάνιες λέξεις.
-

Κρίσεις:

Ο Σιμμίας οφείλει την φήμη του στην καλλιέργεια ενός είδους ποιητικών παιγνίων, που έγιναν γνωστά με τον όρο «τεχνοπαίγνια», στα οποία επιχειρείται κάποιος συνδυασμός της ποίησης με τη ζωγραφική. Ο ποιητής δίνει σε κάθε στίχο τόσες συλλαβές ώστε όταν ολοκληρωθεί το ποίημα να παίρνει την μορφή ενός αντικειμένου σχετικού με το περιεχόμενό του.

Ο ίδιος ποιητής δίνει στον εαυτό του το όνομα «*δωρία ηδον*», προσεγγίζοντας τον κύκλο των ποιητών που σχηματίστηκε γύρω από τον **Θεόκριτο** που και αυτός μας άφησε είναι «τεχνοπαίγνιο». Η γλώσσα του είναι περίτεχνη με ποικίλα αρχαϊκά και διαλεκτικά στοιχεία και το ύφος του αινιγματικό, ως την υπερβολή.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ

Ιουλίδα, Κέας 557 π.Χ., Ακράγας Σικελίας 468 π.Χ.

Λυρικός ποιητής.

Αναμορφωτής χορωδιακού.

Έζησε κυρίως στην Αθήνα.

Ένας από τους **Επτά Σοφούς**.

Έργα:

«Έλεγεια»

«Επιγράμματα»

«Θρήνοι»

«Παιάνες»

«Διθύραμβοι»

«Επίνικοι»

«Εγκώμια»

} Διεσώθησαν αποσπάσματα

-
- Αδυναμία ανθρώπου απέναντι στη φύση.
 - Αβεβαιότητα για την ηθική ολοκλήρωση.
 - Πίεση της ανάγκης.
 - Η ζωή επώδυνη και εύθραυστη.
 - Θρήνος δια τους πεσόντες στις Θερμοπύλες.
-

Κρίσεις:

Ως λυρικός ποιητής ο Σιμωνίδης επαινέθηκε για την «*Εκλογή των ονομάτων*» και «*την ακρίβειαν της συνθέσεως*». Τα ποιήματά του αποτελούνταν από ελεγείες, ύμνους, διθυράμβους, επιγράμματα και θρήνους για τα οποία έγινε γνωστός και θαυμάστηκε. Χαρακτηριζόταν για το βαθύ αίσθημα, τη δύναμη του πάθους αλλά και την ανθρώπινη θέρμη, την γλυκύτητα και την κομψότητα.

Τον θεωρούσαν «*ποίησιν ζωγραφίαν λαλούσαν*» κάτι που επιβεβαιώνεται από την έντονη χρωματικότητα του λόγου του. Θεωρείται ο δημιουργός του θρήνου και της θριαμβευτικής ωδής τα οποία τελικά συνέθεσε και επέβαλε.

*«Ἵ Ξεῖν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε κείμεθα
τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι»*

Ε. Ρούσσο
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

ΣΤΗΣΙΧΟΡΟΣ

Ιμέρα, Σικελίας 632 π.Χ. – Κατάνη 556 π.Χ.
Λυρικός ποιητής.
Θεμελιωτής της λυρικής ποιήσεως.

Έργα:

26 βιβλία:
«Εριφύλα»
«Οί Νόστοι»
«Ορέστια»
«Ελένη»

} ολίγα
αποσπάσματα

Τριαδική σύνθεση
Στροφή, αντιστροφή, επωδός

- Πλούτισε την αφηγηματικότητα των μυθικών θεμάτων με λυρικά στοιχεία.
 - Χρησιμοποίησε ποικιλία μέτρων.
 - Συνέθεσε πρώτος χορωδιακά τραγούδια με μυθικά θέματα.
-

Κρίσεις:

Ο Στησίχορος είχε ασκηθεί σε όλες τις μορφές ποίησης και συνδύαζε το χορικό άσμα, την ενόργανη μουσική και τον χορό σε ένα πολύπλοκο και αρμονικό σύνολο το οποίο με κάθε πιθανότητα, ήταν πιο ωραίο και πιο ικανοποιητικό από τη σημερινή όπερα. Πλούτισε με την αφηγηματικότητα των μυθικών θεμάτων με λυρικά στοιχεία χρησιμοποιώντας ποικιλία μέτρων.

Θεωρείται ο ιδρυτής και θεμελιωτής της λυρικής ποιήσεως, ήταν δε η φήμη του τόσο ώστε διεσώθη η παροιμία «*ουδέ τρία Στησιχόρου γινώσκεις*» (εννοεί τρεις στίχους). Τα έργα του Στησιχόρου είχαν κατανεμηθεί σε 26 βιβλία, από τα οποία έχουν περισωθεί λίγα αποσπάσματα μέσα σε κείμενα μεταγενεστέρων συγγραφέων και σε παπύρους

Η φήμη ήταν τόσο μεγάλη ώστε ν' αποδίδονται σ' αυτόν όλα τα ποιήματα του λυρικού είδους το οποίο αυτός εμπνεύστηκε.

Will Durant

Επίδραση σε:

Αισχύλο
Ευριπίδη

ΣΤΡΑΤΩΝ

Σάρδεις, Μικράς Ασίας 2^{ος} αι. π.Χ.

Ποιητής.

Έζησε επί αυτοκράτορος **Αδριανού**.

Έργα:

«*Παιδική Μούσα*» (100 ποιήματα)

- Επιγράμματα σκωπτικά και κυρίως παιδευτικά.
 - Επηρέασε την **Καβάφη**.
 - Δραματικό αδιέξοδο που δημιουργεί ο απελπισμένος έρωτας.
 - Άψυχες απομιμήσεις.
-

Κρίσεις:

Τα ποιήματά του Στράτωνα χαρακτηρίζονται από μια εντυπωσιακή αντίθεση ανάμεσα στην μορφή και το περιεχόμενο: από την μια μεριά διαπιστώνεται ένας πρωτόγονος αισθησιασμός, από την άλλη εντυπωσιάζει η κομψότητα και η πλαστικότητα της μορφής.

Βέβαια υπάρχουν ποιήματα στα οποία τα αισθήματα είναι ειλικρινέστερα και εκφράζονται με περισσότερη τρυφερότητα. Καμιά φορά φθάνει στο δραματικό αδιέξοδο στο οποίο οδηγεί ο απελπισμένος έρωτας και το εκφράζει με μια διακριτικότητα που τον καταξιώνει ως σημαντικό ποιητή.

Πηγές:

Στέφανος του Φιλίππου

ΣΩΦΡΩΝ

Σικελία, μέσα 5ου αι. π.Χ.
Ποιητής, μιμογράφος.
Δωρική κωμωδία.
Έζησε στις Συρακούσες.

Έργα:

«Ακέστριαι»	
«Νυμφοπόνος»	
«Πενθερά»	
«Εν προμυθίω»	Εσώθησαν
«Άγγελος»	170 αποσπάσματα
«Θυνοθήρας»	
«Γέροντες»	κ.ά.

- Μιμικό στοιχείο σε αυτοδύναμο είδος.
 - Πεζός λόγος ή ρυθμική πρόζα.
 - Ρεαλιστικές σκηνές.
 - Απεικόνιση σκηνών καθημερινής ζωής.
-

Κρίσεις:

Το ενδιαφέρον για το έργο του Σώφωνα κορυφώθηκε στην ελληνιστική εποχή, όταν φιλολογικοί κύκλοι του 3ου αι. π.Χ. που είχαν αδυναμία στη ρεαλιστική απεικόνιση σκηνών της καθημερινής ζωής. τον εκτίμησαν ιδιαίτερα και τον μιμήθηκαν.

Κράτησε τον χαρακτήρα των ρεαλιστικών μικρών σκηνών με τη δραματική σάτιρα. Τα έργα του γραμμένα σε πρόζα αποτελούσαν ένα είδος δραματικού σκετς που απεικόνιζε ρεαλιστικές στιγμές από την πραγματικότητα.

Ο **Πλάτων**, λέγεται ότι μετέφερε τα συγγράμματα του Σώφωνα στην Αθήνα και μάλιστα τα κράτησε κάτω από το προσκέφαλό του.

Πηγές:

Πλάτων

Απολλόδωρος

ΤΕΛΕΣΤΗΣ

Σελινούντα, Σικελίας 5^{ος} αι. π.Χ.

Λυρικός ποιητής.

Κέρδισε πρώτο βραβείο σε διθυράμβους.

Έργα:

Διθύραμβοι: *«Αργῶ»*
«Ἀσκληπιός»
«Διὸς γυναῖκες»
«Ὑμέναιος» } αποσπάσματα

(Ομοιότητες με τον **Τιμόθεο** και
τον **Φιλόξενο**)

-
- Τον μελετούσε ο Μέγας **Αλέξανδρος**.
 - Διπλός αυλός.
 - Μεγάλη διάδοση.
 - Έστησαν το άγαλμά του.
-

Κρίσεις:

Ο Τέλεσθης στα 402 π.Χ. πήρε το πρώτο βραβείο στους αγώνες διθυράμβων στην Αθήνα.

Στο ύφος παρουσιάζει ομοιότητες με τον **Τιμόθεο** και τον **Φιλόξενο**, όπως και στη μουσική όπου μάλιστα εκφράζει ενθουσιασμό για τον διπλό αυλό. Η ποίησή του - όπως φαίνεται από την αναφορά του σ αυτόν από τον κωμωδιογράφο **Θεόπομπο** - είχε αρκετή διάδοση. Μονογραφία για την μουσική του έγραψε ο θεωρητικός της μουσικής **Αριστόξενος** ενώ ο τύραννος της Σικυώνος Αρίστρατος έστησε άγαλμα του ποιητή στην πόλη του.

Πηγές:

Θεόπομπος
Αριστόξενος

ΤΕΡΠΑΝΔΡΟΣ

Άντισσα, Λέσβου 7^{ος} αι. π.Χ.

Λυρικός ποιητής.

Γνωστή η νίκη του στα «Κάρνεια».

Θεμελιωτής της «**Λυρικής Ποίησης**».

Έργα:

Έχουν περισωθεί ελάχιστοι στίχοι
(χρησιμοποίησε διονυσιακούς,
ιαμβικούς και τροχαϊκούς ρυθμούς).

-
- Θεμελιωτής μουσικής σχολής.
 - Επτάχορδη λύρα.
 - «Κιθαρωδικός Νόμος».
 - Εγκαινίασε το συμποτικό τραγούδι.
 - Μουσική ψυχοθεραπευτική.
-

Κρίσεις:

Ο Τέρπανδρος επινόησε την εφτάχορδη λύρα, που αντικατέστησε την τετράχορδη και διαμόρφωσε τον «κιθαρωδικόν νόμον» δηλαδή μια μορφή ύμνου προορισμένη για την λατρεία του Απόλλωνα.

Εγκαινίασε το «Σκόλιον» δηλ. το συμποτικό τραγούδι. Συνέβαλε στην δημιουργία του χορωδιακού τραγουδιού, εισηγήθηκε «μιξολυδικούς» αρμονικούς τρόπους, χρησιμοποίησε διονυσιακούς ιαμβικούς και τροχαϊκούς ρυθμούς και αξιοποίησε τη μουσική για παιδαγωγικούς και ψυχοθεραπευτικούς σκοπούς.

Η συμβολή του υπήρξε μεγαλύτερη στην ανάπτυξη της μουσικής και λιγότερο της ποίησης. Από το έργο του έχουν περισωθεί ελάχιστοι στίχοι, αλλά και αυτοί δεν θεωρούνται γνήσιοι.

Θεμελίωσε τους Νόμους ένα συγκεκριμένο είδος λυρικής ποιήσεως.

Επηρέασε:

Αρίωνα

Σαπφώ

Αλκαίο

ΤΡΙΦΙΟΔΩΡΟΣ

Πανόπολις Αιγύπτου, τέλη 3ου αι. π.Χ.

Επικός ποιητής.

Ελάχιστα στοιχεία για τη ζωή του.

Έργα:

«Μαραθωνιακά»

«Τά κατά Ιπποδάμειον»

«Ὀδύσσεια λειπόγραμμος»

«Ἰλίου ἄλωσις»

«Ὀμήρου παραβολαί» κ.ά.

(ελάχιστα σώθηκαν)

-
- Μυθολογικό έπος.
 - Παιγνιώδης μορφή.
 - Ελάχιστες προσωπικές επινοήσεις.
 - Εκφράσεις γριφώδεις.
 - Διάδοση των έργων του στους μεταγενέστερους.
-

Κρίσεις:

Ο επικός ποιητής και γραμματικός Τριφιόδωρος καταγόταν από την Αίγυπτο. Ανήκει στους ποιητές που καλλιέργησαν στους τελευταίους χρόνους της αρχαιότητας το μυθολογικό έπος. Αφηγείται τα γεγονότα του Τρωϊκού πολέμου από την κατασκευή του Δούρειου ίππου και μετά:

Νυκτομαχία, Δούρειος Ίππος, άλωση της Τροίας, αποχώρηση των Αχαιών με τη λεία τους και περιπέτειες κατά την επιστροφή στην Ελλάδα. Ελάχιστες είναι οι προσωπικές επινοήσεις του Τριφιόδωρου.

Συνδύαζε τις εμπνεύσεις προγενεστέρων *Επικών* (του **Ομήρου** και του **Βιργιλίου**) και τις πληροφορίες που άντλησε από μυθολογικά εγχειρίδια. Το ύφος του, αν και το είχε ιδιαίτερα επιμεληθεί, είναι ουδέτερο, ψυχρό, και ξηρό, χωρίς να λείπουν και εκφράσεις ακατάληπτες με γριφώδη υπονοούμενα.

ΤΥΡΤΑΙΟΣ

Σπάρτη, 680 π.Χ. – 600 π.Χ.
Ελεγειακός ποιητής.
Δωρική διάλεκτος.

Έργα:

«*Ελεγείαι*» (6000 σίχοι)
(έχουν σωθεί 200)

«*Τεθνάμενοι γὰρ καλὸν ἐνὶ προμάχουσι
πεσόντα*»

- Ο Τυρταίος εξαρτάται γλωσσικά από την ομηρική «*Ιλιάδα*» ενώ ορισμένα στοιχεία από την δωρική διάλεκτο φανερώνουν την τάση του ποιητή να συνδέσει τον παραδοσιακό Ιωνικό τύπο της «*Ελεγείας*» με την πραγματικότητα του τόπου του.
-

Κρίσεις:

Ο Τυρταίος έγραψε ελεγείες με πολεμικό και πολιτικό περιεχόμενο και σε έντονα προτρεπτικό ύφος που βοηθούσαν στην εξύψωση του μαχητικού πνεύματος των στρατιωτών στο πεδίο της μάχης. Τόνιζε την στρατιωτική τιμή και την αγάπη προς την πατρίδα. Σύμφωνα με το είδος της ποίησης που καλλιέργησε εξαρτάται γλωσσικά από την Ομηρική «*Ιλιάδα*». Από τον Πλάτωνα χαρακτηρίστηκε τον 5^ο αιώνα ως «*θειότατος ποιητής*»

Ως Σπαρτιάτης προπαγάνδισε την επιβολή πάνω στους επαναστατημένους Μεσσηνίους αλλά και κάποιες πολιτειακές ρυθμίσεις συντηρητικού χαρακτήρα. Τα ποιήματά του χρησιμοποιήθηκαν σαν ένα από τα όργανα της κλασικής σπαρτιατικής αγωγής.

*«Τι τιμή στο παλικάρι όταν πρώτο στη φωτιά
σκοτωθεί για την πατρίδα με την σπάθα στην δεξιά».*

Σπ. Τρικούπης

(Από την Ωδή «*Τεθνάμενοι καλῶς*»)

Επηρέασε:

Θέογνη

Ξενοφάνη

Σόλωνα

ΦΙΛΗΤΑΣ

Κως, 320 π.Χ. – Αλεξάνδρεια 270 π.Χ.

Ποιητής.

Παιδαγωγός βασιλέως **Πτολεμαίου Β΄**.

Έργα:

«Ερμής»	}	σώθηκαν 5 τίτλοι και περίπου 500 αποσπάσματα
«Αλεξάνδρα»		
«Δημήτηρ»		
«Τήλεφος»		
«Παίγνια»		
«Επιγράμματα»		
«Βουκολικά»		

-
- Εγκαινίασε την ελληνιστική ποίηση.
 - Δικυκλικό εξάμετρο.
 - Αφηγηματικές ελεγείες (ερωτικές).
 - Αποφυγή πολυστίχου ποιήματος.
-

Κρίσεις:

Η θέση του Φιλήτα στην ιστορία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας είναι σημαντικότερη, επειδή πρώτος παρουσίασε την διπλή ιδιότητα (ειδοποιόν διαφοράν) του ποιητή και του φιλόλογου. Οι μεταγενέστεροι άμεσα ή έμμεσα αναγνώρισαν την προσφορά του και εκφράζανε τον έπαινο και τον θαυμασμό τους για τον καλλιτέχνη, τον φιλόλογο και τον άνθρωπο. Οι γραμματικοί τον συμπεριέλαβαν στον «Κανόνα» των ελεγειακών.

Τα ποιήματά του συμπεριελήφθησαν σε ανθολογίες για σχολική χρήση και οι συμπατριώτες του τού έστησαν χάλκινο άγαλμα στην Κω.

Ηλίας Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Στράβων
Θεόκριτος

ΦΡΥΝΙΧΟΣ

Αθήνα, 535 π.Χ. – 470 π.Χ.

Δραματικός ποιητής.

Διαμορφωτής της τραγωδίας.

Πρόδρομος του **Αισχύλου**.

Έργα:

«Οί Αιγύπτιοι»	«Μιλήτου ἄλωσις»	} (εσώθησαν ελάχιστα αποσπάσματα)
«Δαναΐδες»	«Δίκαιοι»	
«Ὁ Ἀκταίων»		
«Ἄλκηστις»		
«Ἄνταιος»		
«Πλευρώνιοι»		
«Τρωίλος»		
«Τάνταλος»		

-
- Λυρικό στοιχείο.
 - Ιωνικό πνεύμα.
 - Μουσικοί νεωτερισμοί.
 - Γυναικεία πρόσωπα στο δράμα.
 - Δύο υποκριτές.
 - Πραγματευόταν σύγχρονα ιστορικά γεγονότα.
-

Κρίσεις:

Ο Φρύνιχος καθιερώθηκε ως ο σημαντικότερος ποιητής του αθηναϊκού θεάτρου πριν από την τριάδα των μεγάλων τραγωδών. Αντιπρόσωπος του χαριτωμένου ιωνικού πνεύματος εισήγαγε μουσικούς νεωτερισμούς που ενόχλησαν τους εκπροσώπους της παραδοσιακής δωρίζουσας τάσης. Έδωσε βάρος στο λυρικό στοιχείο που κυριαρχούσε καταλαμβάνοντας την μεγαλύτερη έκταση του δράματος.

Οι αρχαίοι μίλησαν με θαυμασμό για τις αριστουργηματικές συνθέσεις του και τις υπέροχες χορογραφίες του και προπάντων για τις υπέροχες λυρικές συνθέσεις του που παρέμειναν κοσμαγάπητες πολλές δεκαετίες μετά το θάνατό του και προκάλεσαν τον ενθουσιασμό του **Αριστοφάνη** που μάλιστα τον είχε ως πρότυπο.

Σε ότι αφορά το ύφος του, τα ελάχιστα αποσπάσματα των έργων του που σώζονται, το μόνο που επιτρέπουν να διαπιστωθεί είναι η τολμηρότητα των μεταφορών.

Ηλίας Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

ΦΩΚΥΛΙΔΗΣ

Μίλητος, 6^{ος} π.Χ. αι.

Γνωμικός ποιητής.

Έζησε στην Ιωνική Ελλάδα.

Έργα:

Έλεγείαι (δεν εσώθησαν)

(Το 230 π.Χ. εφέροντο ως «Γνωμικά»)

-
- «*Την νύκτα είναι που πρέπει να σκεπτόμεθα*».
 - Ηθικοί κανόνες σε εξάμετρα δίστιχα.
 - Μικρά ολιγόστιχα ποιήματα.
 - Εξάμετρα δίστιχα ανομοιοκατάληκτα.
 - Αποφθέγματα με παιδαγωγικό σκοπό.
 - Υπάρχουν πολλά πλαστά.
 - «*Το μέλλον άδηλον*»
 - «*Απροσδιόριστος ο θάνατος*»
 - «*Μηδενί δίκην δικάσης, πριν αμφοίν μύθον ακούσεις*»
-

Κρίσεις:

Ο Φωκυλίδης αντιπροσωπεύει την τάση προς τον φιλοσοφικό και ηθικό στοχασμό, ο οποίος είναι χαρακτηριστικός των Ιώνων "Έγραψε ηθικούς κανόνες σε δίστιχα.

Το ελεγειακό δίστιχο καθώς και τα ανομοιοκατάληκτα εξάμετρα του εχρησίμευσαν δια να εκφρασθεί εις το κλειστόν σχήμα του αποφθεγματικού αφορισμού. Ένα ποίημα από 200 εξάμετρα που διεσώθη ολόκληρο και αποκαλείται «*Φωκυλιδεία*» δεν ανήκει σ αυτόν.

Η πρακτική του σοφία οφείλει την έμπνευσή της σε έναν τόνο καθαρά λαϊκό. Τα αποφθέγματά του και τα γνωμικά του αποστηθίζονταν. Ελάχιστα διεσώθησαν. «*Και αυτό εγράφη από τον Φωκυλίδη*».

ΧΟΙΡΙΛΟΣ

Αθήνα, β' μισό 6ου αι. π.Χ.
Τραγικός ποιητής.
Πρόδρομος του Αισχύλου
Μαθητής του **Θέσπιδος**

Έργα:

«**Αλόπη**»
«**Πανσανίας**»
«**Αττικά**»
(Δεν σώζονται τα έργα του)

- Εισαγωγή τραγικών προσωπειών.
 - Δραματοποίηση τοπικών αττικών θρύλων.
 - Ο πρώτος καθαρά αττικός ποιητής.
 - Διέπρεψε και στο σατυρικό δράμα.
-

Κρίσεις:

Τα όσα παραδίδονται για τις δραστηριότητες και τις επιτυχίες του τραγικού ποιητή Χοιρίλου στους δραματικούς αγώνες φαίνεται ότι είναι υπερβολικά.

Ιδιαίτερα αξιοσημείωτος υπήρξε ο θεατρικός αγώνας που χρονολογείται ανάμεσα στο 499 π.Χ. και το 496 π.Χ., αφού σ' αυτήν συναγωνίστηκαν μαζί του ο μεγάλος τραγωδός **Αισχύλος** και ο διακριθείς στο σατυρικό δράμα Πρατίνας.

Πηγές:

Σοφοκλής

ΧΟΙΡΙΛΟΣ

Σάμος, αρχές 5ου αι. π.Χ.

Επικός ποιητής.

Προσκολλήθηκε στον **Ηρόδοτο**.

Έργα:

«Περσικά»

Σώζονται αποσπάσματα

«Σαμακά»

-
- Έγραψε ποιήματα «*Βαρβαρικά, Μηδικά, Περσικά*».
 - Πληροφορίες για την περσική ιστορία.
 - Θεματικές ομοιότητες με τον **Ηρόδοτο**.
 - Αναβίωση του έπους.
-

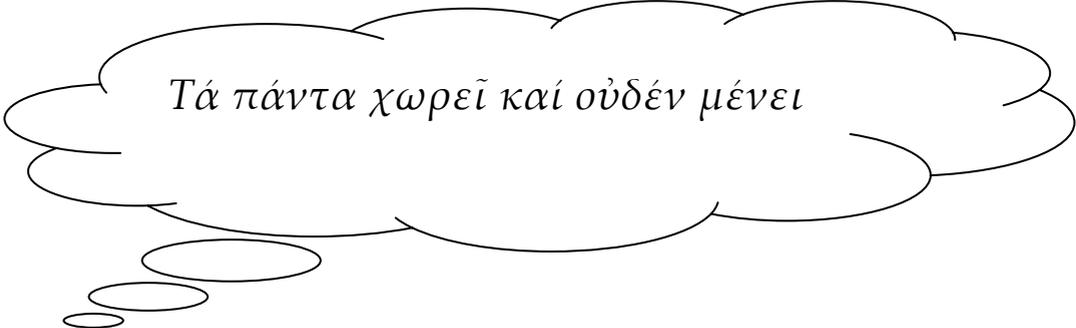
Κρίσεις:

Όσο ακόμη ζούσε, ο Χοιρίλος απέκτησε σημαντική φήμη. Ήταν κοσμαγάπητος στην Αθήνα, όπου θεσπίστηκε απαγγελία του έπους του στις επίσημες γιορτές μαζί με τα ομηρικά έπη.

Ο βασιλιάς της Μακεδονίας **Αρχέλαος** τον προσκάλεσε στην αυλή του στην Πέλλα, όπου και πέθανε.

Τα ποιήματά του διαβάζονταν ως και τον 3ον μ.Χ. αι. αν και η φιλολογική κριτική δεν του στάθηκε επιεικής.

Πηγές: Κράτης

Τά πάντα χωρεῖ καί οὐδέν μένει

Ἡράκλειτος

Φωτογραφία εξωφύλλου: *Ἐρέθθειον, Ἀκρόπολις*

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα.

ISBN (Set) 978-960-92679-1-5

ISBN (Τόμος Β') 978-960-92679-3-9

Τέταρτη έκδοση

Εκτύπωση – Βιβλιοδεσία

ICC

Ιωαννίδης Νικόλαος

Εμμ. Μπενάκη 36 – Αθήνα

Τηλ.: 210 3832117, Fax: 210 3832527

info@icc-printing.gr

<http://www.icc-printing.gr>

Ιστορικοί

Αιλιανός
Αναξιμένης
Απολλώνιος
Αππιανός
Αρριανός
Δαμασκηνός
Δέξιππος
Διογένης ο Λαέρτιος
Διόδωρος
Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς
Δίων
Δούρις*
Ελλάνικος
Έφορος
Ηρακλείδης
Ηρόδοτος
Ηρόδωρος
Θεόπομπος
Θεοφάνης
Θουκυδίδης
Θρασύλλος
Ιερώνυμος
Ιώσηπος
Καλλισθένης
Μεγασθένης
Μενάθων
Ξενοφών
Ολυμπιόδωρος
Ονάσανδρος
Πλίνιος
Πλούταρχος
Πολύαινος

Ιστορικοί

Πολύβιος
Πτολεμαίος Α
Τίμαιος
Φίλιστος
Φιλόστρατος

Ανθολόγοι

Συμπλίκιος
Στοβαίος

Γραμματικοί

Αλέξανδρος
Απολλόδωρος
Αρίσταρχος
Αριστοφάνης
Δίδυμος
Ζηνόδοτος
Ηρωδιανός
Κράτης
Τυραννίων
Φίλων

***Ιδαιτε ΠΡΟΣΘΗΚΗ**

ΑΙΛΙΑΝΟΣ

Ρώμη, τέλη 1^{ου} – μέσα 2^{ου} αι. μ.Χ.
Ιστορικός συγγραφέας.
Έζησε στην Ρώμη την εποχή
των Αυτοκρατόρων **Αδριανού** και **Τραϊανού**.

Έργα:

«Ποικίλη ιστορία»
«Περί ζώων ιδιότης»
«Τακτικά»
(στρατιωτική τακτική των επιγόνων του
Μεγάλου Αλεξάνδρου)

- Ηθικοπλαστικές ιστορίες
 - Χρησιμοποίησε πηγές από τον **Πολύβιο**.
 - Επηρέασε τον βυζαντινό αυτοκράτορα **Λέοντα ΣΤ΄** τον Σοφό.
 - Διηγείτο ιστορίες φαντασμάτων.
 - Εκδιώξεις δαιμονίων.
 - Ονειροκρίτες.
-

Κρίσεις:

Ο Αιλιανός εις το έργον του «*Τακτική Θεωρία*» αναπτύσσει την στρατιωτική τακτική με την χρησιμοποίηση της μακεδονικής φάλαγγας, αντιπαραβάλλοντάς την με την ρωμαϊκή τακτική. Δεν είναι αξιόπιστος στις λεπτομέρειες και η σκέψη του κατευθύνεται πάντα στο να ενσταλάζει «πολιτιστικώς» ορθές στωϊκές σκέψεις.

Το σύγγραμμά του επηρέασε την πολεμική τακτική των Βυζαντινών, των Αράβων και των Δυτικοευρωπαίων κατά την Αναγέννηση. Αποτέλεσε βάση για το έργο «*Τακτικά*» του Βυζαντινού Αυτοκράτορα **Λέοντα ΣΤ΄** καθώς και για ανάλογα έργα Ευρωπαίων συγγραφέων της Αναγέννησης ειδικότερα του 16ου αι. Σώζεται και αραβική μετάφραση του έργου.

Πηγές:

Λουκιανος
Αλκίφρων

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ο Πολυΐστωρ

Μίλητος, 105 π.Χ. – 49 π.Χ.

Ιστορικός & Γραμματικός
της «Σχολής Περγάμου».
Έγινε παιδαγωγός.

Έργα:

«Περί Ρώμης»

«Ινδικά»

«Κριτικά»

«Αίγυπτιακά»

«Περί Ίουδαίων»

«Περί Λυκίας»

«Περί όνείρων»

«Περί Βυθινίας»

«Φιλοσόφων διδαχαί»

«Περί Ιλλιρίας»

«Περί Φρυγίας»

«Περί Κυλικίας»

- Χαλαρή νοηματική αλληλουχία.
 - Κατά τον Α' Μιθριδατικό Πόλεμο (88-84 π.Χ.) αιχμαλωτίστηκε και πουλήθηκε ως δούλος στη Ρώμη.
 - Αντιφάσεις της ζωής.
 - Η ψυχή και τα μέρη της.
-

Κρίσεις:

Ο Αλέξανδρος ο Πολυΐστωρ βρέθηκε αιχμάλωτος του Σύλλα απελευθερώθηκε και έγινε παιδαγωγός. Τα αμέτρητα έργα του μαρτυρούν την ποικιλία της παραγωγής του.

Έγραψε πολλά έργα ιστορικά, γεωγραφικά, φυσικά κ.ά., που ήταν συλλογές από παραθέματα, μετά την απελευθέρωσή του από την αιχμαλωσία του από τους Ρωμαίους (82 π.Χ.).

Μερικοί φιλόλογοι πιστεύουν ότι τα φυσικά έργα που του αποδίδονται γράφηκαν από τον ομώνυμο συγγραφέα **Αλέξανδρο** τον Μύνδιο (1ος αι. μ.Χ.) ενώ άλλα ταυτίζουν τους δύο συγγραφείς.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

ΑΝΑΞΙΜΕΝΗΣ

Λάμψακος β' μισό 4ου αι. π.Χ.
Ιστορικός και ρήτωρ.
Μαθητής του κυνικού **Διογένη**.

Έργα:

«*Ελληνικά*»
«*Φιλιππικά*»
«*Ρητορική πρὸς Ἀλέξανδρον*»
«*Τρικάρανος*»

} σὴνται
μόνον ἀποσπᾶματα

- Σχέσεις με τον βασιλέα **Φίλιππο**.
 - Προσωπικός εχθρός του ιστορικού
 - **Θεόπομπου**.
-

Κρίσεις:

Ο Αναξιμένης, προσωκρατικός φιλόσοφος, εκπρόσωπος του «Υλοζωισμού», έγραψε ιστορικά συγγράμματα όπου εξιστορούσε τα γεγονότα από την γένεση των θεών έως την μάχη της Μαντινείας(362).

Αναφέρονται διάφορα ανέκδοτα σχετικά με τις προσωπικές σχέσεις του Αναξιμένη με τον με τον **Αλέξανδρο**. Όταν ο Αλέξανδρος απειλούσε να καταστρέψει την Λάμψακο, επειδή οι κάτοικοι της ήταν περσόφιλοι, ο Αναξιμένης, αντί να του ζητήσει έλεος, τον παρακάλεσε να το κάνει αναγκάζοντας τον έτσι να αφήσει την πατρίδα του άθικτη (334 π.Χ.). Για το λόγο αυτό οι Λαμψακηνοί έστησαν ανδριάντα του στην Ολυμπία.

Ο Αναξιμένης κατηγορούσε την Αθήνα και τη Σπάρτη ως υπεύθυνες για την κακή πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα. Το έργο υπέγραψε με το όνομα του ιστορικού **Θεόπομπου** που ήταν προσωπικός εχθρός του!

Πηγές:

Παυσανίας

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ

Σελεύκεια, 180 π.Χ. – Αλεξάνδρεια 120 π.Χ.,
Γραμματικός – Ιστορικός.
Μαθητής του **Αρίσταρχου**.
Στην αυλή του **Αττάλου Β΄** βασιλέα της Περγάμου.

Έργα:

«Χρονικά»
«Χρονική Σύνταξις»
«Περὶ Θεῶν» (24 βιβλία) – Δεν σώζεται
«Περὶ Γῆς» } (Γεωγραφικά)
«Γῆς περίοδος» }
«Περὶ Ἐπιμάρχου»
«Βιβλιοθήκη» (Μυθολογία)
«Ἑτυμολογία» (Τοπωνύμια)

- Γεγονότα από ιστορία, φιλοσοφία, τέχνη.
- Ιαμβικός τρίμετρος.
- Φιλολογική ευρυμάθεια.
- Ποικιλία ενδιαφερόντων.
- «Ο κόσμος είναι πεπερασμένος»
- «Το κενό είναι άπειρο»
- «Ο κυνισμός είναι σύντομος δρόμος για την αρετή»
- «Χρόνου γὰρ εἰς τὰ πράγματα εἰάν λάβῃς»

Κρίσεις:

Το έργο του Απολλόδωρου είναι γραμμένο σε ιαμβικό τρίμετρο. Φανερώνει την φιλολογική του ευρυμάθεια και την ποικιλία των ενδιαφερόντων του. Περιλαμβάνει με μεγάλες λεπτομέρειες σημαντικά γεγονότα από την ιστορία, τη γεωγραφία, τη φιλοσοφία και την τέχνη που αρχίζουν από την πτώση της Τροίας και φθάνουν έως το 144 π.Χ.

Έγραψε επίσης έργα θεολογικού περιεχομένου στα οποία έδινε μια αυστηρά επιστημονική έκθεση θρησκευτικών φαινομένων. Υπάρχουν υπομνήματά του ερμηνευτικά για την κωμική ποίηση. Τα έργα αυτά δεν σώζονται αλλά χρησιμοποιήθηκαν πολύ από μεταγενέστερους συγγραφείς.

«Χρόνου γαρ εις τα πράγματα εάν λάβης»

Επιτροπή:

Ερατοσθένης
Δημήτριος

Πηγές:

Στράβων

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ

Αλάβανδα, Καρία 2ος αι. π.Χ.
Γραμματικός
Μαθητής του ιστοριο-
γράφου **Μενεκλή**.

Έργα:

«Ρητορική»
«Φιλοσοφία»
«Έρμηνεία τοῦ Ὁμήρου
«Κατά Ἰουδαίων»
«Περί αντωνυμιῶν»
“«Περί επιρρημάτων»
«Περί συνδέσμων»

} Έχουν χαθεί

- Σχολή της Ρόδου
 - Εντυπωσίασε τον **Κικέρωνα**.
 - Επαγωγική διδασκαλία.
 - Θεμελιωτής του Συντακτικού.
 - Κακότεροπος στον χαρακτήρα.
-

Κρίσεις:

Ο Απολλώνιος υπήρξε ο κυριότερος εκπρόσωπος της σχολής της Ρόδου. Τα έργα του, τα οποία έχουν χαθεί, πραγματεύεται όχι μόνον ζητήματα ρητορικής αλλά και φιλοσοφίας. Αντιτάσσεται στον στόμφο του περιτέχνου ύφους και είχαν ως πρότυπο τον αττικό ρήτορα **Υπερείδη**. Υποστηρίζει ότι η γραμματική είναι τέχνη. Οι απόψεις του δημιουργούν σχολή.

Με την επαγωγική διδασκαλία του απέκτησε μεγάλη φήμη γι' αυτό στάλθηκε δύο φορές στην Ρώμη όπου πρώτος αυτός στην ρωμαϊκή ιστορία πήρε την άδεια να μιλήσει μπροστά στην Σύγκλητο κατευθείαν στα ελληνικά χωρίς να χρησιμοποιήσει δηλαδή διερμηνέα. Στις επισκέψεις του αυτές προξένησε μεγάλη εντύπωση στους πνευματικούς κύκλους της Ρώμης.

Πηγές:

Κικέρων

ΑΠΙΑΝΟΣ

Αλεξάνδρεια, 45μΧ – 165μΧ.

Ιστορικός.

Έζησε επί βασιλείας **Αδριανού**.

Ρωμαίος πολίτης.

Άσκησε το δικηγορικό επάγγελμα.

Έργα:

24 βιβλία

«Βασιλική»

«Ιταλική»

«Σαμνιτική»

«Άννιβαϊκή»

«Μιθριδάτειος» (4 βιβλία)

«Αίγυπτιακά»

«Έκατονταετία»

«Δακική»

«Αράβιος»

«Λιβική»

Ιστορία της
Ρώμης

«Ιβηρική»

«Λιβυκή»

«Μακεδονική»

«Ίλλυρική»

«Ίωνική»

«Παρθική»

«Ελληνική»

-
- Λατινικές πηγές.
 - Αφηγηματικός τρόπος.
 - Σημαντικά στοιχεία δια τη Ρωμαϊκή ιστορία.
 - Αφοσιωμένος στην ιδέα της Ρώμης.
 - Κοινή Αλεξανδρινή γλώσσα.
-

Κρίσεις:

Ο Αππιανός εγκαταστάθηκε στην Ρώμη, έγινε ρωμαίος πολίτης και άσκησε το δικηγορικό επάγγελμα. Σε προχωρημένη ηλικία έγραψε στην κοινή αλεξανδρινή γλώσσα μια γενική ρωμαϊκή ιστορία. Στο έργο αυτό πραγματευόταν την ιστορία των επιμέρους λαών στις συγκρούσεις τους με τους Ρωμαίους. Ακολούθησαν πέντε βιβλία για τους εμφύλιους ρωμαϊκούς πολέμους. Για να γράψει την ιστορία του στηρίχθηκε σε διάφορες πηγές, κυρίως λατινικές και σπανίως ελληνικές.

Αφοσιωμένος στην ιδέα της Ρώμης και της αυτοκρατορίας εξιστορεί τα γεγονότα με αφηγηματικό τρόπο, τα κατατάσσει εθνογραφικά και όχι χρονολογικά και το έργο του, παρόλο που δεν είναι πάντα αξιόπιστο, παραμένει σημαντικό στο σύνολό του ιδιαίτερα για την ιστορία των εμφυλίων πολέμων.

ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ

Σαμοθράκη, 216 π.Χ. – Αλεξάνδρεια 144 π.Χ.
Κριτικός – Ιστορικός, Γραμματικός.
Σε νεαρή ηλικία πήγε στην Αλεξάνδρεια.
Μαθητής του **Αριστοφάνη του Βυζάντιου**.
Παιδαγωγός της βασιλικής οικογένειας.

Έργα:

Όμηρου
Πινδάρου
Ήσιόδου
Αλκαίου
Ανακρέοντα
Αισχύλου

} Υπομνήματα

«Περὶ Ἰλιάδος & Ὀδύσσειας»
«Πρὸς Φιλῆταν»
«Πρὸς Κομανόν»
«Περὶ τοῦ ναυστάθμου»

} Συγγράμματα

- Αυθεντία για την αποκατάστασιν και ερμηνείαν των Ομηρικών κειμένων.
 - Ακρίβεια της σημασίας των λέξεων.
*«Ποιητὴς πᾶς στοχάζεται ψυχαγωγίας,
οὐ διδασκαλίας χάριν».*
-

Κρίσεις:

Η μεγάλη αξία του Αρίσταρχου οφείλεται στον τρόπο ερμηνείας των αρχαίων κειμένων και της κάθαρσης των Ομηρικών επών, από προγενέστερες παραπλανητικές διορθώσεις. Γνώριζε σε βάθος το πνεύμα και τη γλώσσα του Ομήρου και μάλιστα από γλωσσικά στοιχεία των ομηρικών κειμένων διέτύπωσε την άποψη ότι ο Όμηρος έζησε στην Αθήνα.

Η γνώση του για την «Ομηρική χρήση» των λέξεων ήταν τόσο βαθιά και είχε τόσο έντονη αίσθηση του αυθεντικού, ώστε τον ονόμασαν «*Μάντη*». Ασχολήθηκε με την ορθογραφία και την ορθοέπεια των ομηρικών λέξεων. Διέτύπωσε γραμματικούς κανόνες. Από σεβασμό στην παράδοση δεν αφαιρούσε στις εκδόσεις του τους στίχους που θεωρούσε «*Αθετητέους*».

Η υστεροφημία του γνώρισε το αποκορύφωμά της στους μεταγενέστερους ελληνιστικούς χρόνους αλλά και στα μέσα του 19ου αι. όταν οι Γερμανοί ελληνιστές ομιλούσαν για αρισταρχομανία.

Μαθητές:

Αμμώνιος
Απολλόδωρος
Πτολεμαίος

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ

Βυζάντιο, 257 – 180 π.Χ.

Γραμματικός & φιλόλογος.

Διευθυντής της Αλεξανδρινής Βιβλιοθήκης.

Έργα:

«Πρὸς τοὺς Καλλιμάχου πίνακας»

«Περὶ ἀχτυμένης σκυτάλης»

«Περὶ προσώπων»

«Παράλληλοι Μενάνδρου»

«Φαινόμενα»

«Περὶ πόλου»

«Λέξεις ἢ Γλῶσσαι»

«Περὶ ὀνομασίας ἡλικιῶν»

«Ἀττικαὶ λέξεις»

«Λακωνικαὶ λέξεις»

κ.ά.

Διεσώθησαν
ελάχιστα
κείμενα

-
- Συγκέντρωσε ἔργα λυρικών.
 - Εκδόσεις τραγωδῶν.
 - Αισθητικὴ κριτικὴ.
 - Συγκρότηση «Κανόνων».
 - Σύστημα τονισμοῦ των λέξεων.
 - Εφεύρεση των τόνων.
-

Κρίσεις:

Ο Αριστοφάνης υπήρξε περίφημος Αλεξανδρινός γραμματικός, προϊστάμενος της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας. Υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους προδρόμους της σύγχρονης φιλοσοφικής έρευνας με πολυδιάστατο έργο που είχε επίδραση στους μαθητές μεταξύ αυτών και του **Αρίσταρχου**.

Η πολυμέρεια των γνώσεών του Αριστοφάνη τού επέτρεψε να δεσπόσει στην φιλολογική κίνηση του 2^{ου} αι. και να καλύψει με το έργο του ένα μεγάλο μέρος του πεδίου της φιλολογικής έρευνας, ώστε πρώτος αυτός να μπορεί να ονομασθεί «Γραμματικός» καθώς ασχολήθηκε με όλους τους τομείς της φιλολογικής επιστήμης της εποχής του.

Είναι δύσκολο ακόμη να διαχωριστεί η προσφορά του από εκείνη των άλλων γραμματικών. Πολλά στοιχεία της διδασκαλίας του παρεδόθησαν προφορικά στους μαθητές του.

Πηγές:

Αρίσταρχος
Διόδωρος

ΑΡΡΙΑΝΟΣ

(Ρωμαίος)

Νικομήδεια, Βιθυνίας 95 μ.Χ. – 175 μ.Χ.

Ιστορικός και φιλόσοφος.

«*Νέος Ξενοφών*».

Διοικητής Καππαδοκίας.

Εκλέχτηκε ύπατος.

Έργα:

- «*Φιλοσοφικά*» (8 βιβλία)
 - «*Στρατιωτικά*» (2 βιβλία)
 - «*Ιστορικά*» (7 βιβλία)
«*Ανάβασις Αλεξάνδρου*» (7 βιβλία)
«*Τὰ μετ' Αλέξανδρον*» (10 βιβλία)
«*Παρθικά*» (17 βιβλία)
«*Βιθυνικά*» (8 βιβλία) κ.ά.
-

- Λάμπρος εκπρόσωπος του Αττικισμού.
 - Μαθητής του **Επίκτητου**.
 - Υποστηρίχθηκε από τον αυτοκράτορα **Αδριανό**.
 - Μιμείται τον **Ξενοφώντα**
 - Η ιστορία του γέμει επαναλήψεων.
 - Τα επιτεύγματα του Αλεξάνδρου τα αποδίδει εις την Ειμαρμένην!
 - Κατατρίβεται εις επαναλήψεις.
-

Κρίσεις:

Ο Αρριανός νέος ακόμα έγραψε έργα φιλοσοφικού, στρατιωτικού και ιστορικού περιεχομένου. Σύγχρονος του **Αππιανού** υπήρξε λαμπρός εκπρόσωπος της ακμής του αττικισμού για την ποικιλία των συγγραφών του και τη μίμηση του **Ξενοφώντα** ονομάστηκε ήδη από την αρχαιότητα «*Νέος Ξενοφών*».

Προσπάθησε να αποκαταστήσει την προσωπικότητα του Μεγάλου Αλεξάνδρου παραλείποντας τα μυθιστορηματικά στοιχεία που κυριαρχούσαν ήδη από την ελληνιστική εποχή στην σχετική ιστοριογραφία. Χρησιμοποιεί ως πηγές τα έργα του **Πτολεμαίου**. Κρίνει τις πράξεις του Μακεδόνα βασιλιά με οξυδέρκεια και αντικειμενικότητα.

«Χαίρουσι γὰρ ἐπαινούμενοι καθάπερ τῶν ἀνθρώπων οἱ γενναῖοι».

«Ὡς ἔγωγε δοκῶ ὅτι οὔτε τί ἔθνος ἀνθρώπων, οὔτε τις πόλις ἐν τῷ τότε ἦν οὔτε τις εἷς ἄνθρωπος εἰς ὃν οὐ πεφοιτήκει τὸ Ἀλεξάνδρου ὄνομα».

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ Νικόλαος

Δαμασκός, 64 π.Χ. – 2 π.Χ.

Ιστορικός.

Φίλος του βασιλέα της Ιουδαίας **Ηρώδη**.

Έργα:

«*Ιστορίαι*» (8 τόμοι)

(από αρχαιοτάτων χρόνων έως το 4 π.Χ.)

«*Περὶ Καίσαρος ἀγωγῆς*»

«*Συναγωγαὶ παραδόξων ἐθῶν*»

«*Βίος Καίσαρος*»

«*Περὶ του ἰδίου βίου*»

- Πολυμάθεια.
 - Χάρις γλώσσας & ύφους.
 - Αττική διάλεκτος.
 - Ρητορική ιστοριογραφία.
 - Χρησιμοποίησε πηγές από τον **Κτησία**
 - τον **Έφορο** και τον **Ποσειδώνιο**.
-

Κρίσεις:

Ο Δαμασκηνός υπήρξε εκ των σοφοτέρων ανδρών της εποχής του ,καλλιέργησε την ποίηση, την φιλοσοφία και τα μαθηματικά. Έγραψε τραγωδίες και κωμωδίες, οι οποίες δεν διεσώθησαν, καθώς και ιστορικές πραγματείες, από τις οποίες διεσώθησαν ορισμένα μέρη.

Επίσης έγραψε και αυτοβιογραφία, με σκοπό να δικαιώσει την δική του σταδιοδρομία στην υπηρεσία του **Ηρώδη** και να απολογηθεί στο ελληνικό κοινό για διάφορες κατηγορίες εναντίον του σχετικά με τις πράξεις του κατά την διαμονή του στην Ρώμη.

Το κύριον έργο του ήταν μία εγκωμιαστική βιογραφία του **Αυγούστου** που εξιστορούσε τα νεανικά χρόνια του Αυτοκράτορα και τα σωζόμενα αποσπάσματα είναι πολύτιμα.

Πηγές:

Αθηναίος
Ιώσηπος

ΔΕΞΙΠΠΟΣ

Αθήναι, 210 μ.Χ., 270 μ.Χ.

Ιστορικός, πολιτευτής και στρατηγός.

Σε επιγραφές αναφέρεται ότι χρημάτισε «Βασιλεύς».

Επώνυμος άρχοντας και «Αγωνοθέτης».

Έργα:

«Τὰ μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον»

«Περὶ γνωμῶν»

«Χρονικὴ ἱστορία»

«Σκυθικὸν»

} Σώζονται
αποσπάσματα

-
- Ανέπτυξε στρατιωτικὴ δραστηριότητα.
 - Αναφέρει γεγονότα ἀπὸ τα μυθικὰ χρόνια.
 - Κατεῖχε τον τίτλο «Επώνυμος»
-

Κρίσεις:

Ο Δέξιππος στις επιγραφές που σώθηκαν, αναφέρεται ότι χρημάτισε «*Βασιλεύς*», επώνυμος άρχοντας και αγωνοθέτης στα μεγάλα Παναθήναια. Αν και ήταν θαυμαστής του μεγάλου ιστορικού **Θουκυδίδη** δεν απέφυγε στα έργα του το ρητορικό ύφος της εποχής του.

Κατά την επιδρομή των Ερούλων (267 π.Χ.) αν και δεν ήταν ο ίδιος στρατιωτικός, ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα οργανώνοντας την άμυνα των Αθηναίων και πολεμώντας με γενναιότητα. Αναγέρθηκε άγαλμα προς τιμήν του.

Ο **Φώτιος** αναφέρει τρία ιστορικά έργα του, μέρος των οποίων έχει διασωθεί από τον ίδιο στο έργο του «*Περί γνωμών*» και «*Χρονική ιστορία*» που αναφέρεται στα σημαντικά γεγονότα από τα μυθικά χρόνια ως την εποχή του Κλάδιου.

Πηγές:

Ευνάπιος

Φώτιος

Κωνσταντίνος Ζ' (Αυτοκράτωρ)

ΔΙΑΥΜΟΣ

Αλεξάνδρεια, 80 π.Χ. – 10 π.Χ.
Γραμματικός & φιλόλογος.
Διάδοχος του **Ερατοσθένη**.

Έργα:

«Λέξεις τραγικαί»	}	Σώζονται αποσπάσματα
«Λέξεις κωμικαί»		
«Τροπική λέξις»		
«Περί παθῶν»		
«Περί ὀρθογραφίας»		
«Περί λυρικῶν ποιητῶν»		
«Περί παροιμιῶν»		
«Σύμμικτα»		
«Ξένη ἱστορία»	κ.α.	

- Πολυγραφότατος (αναφέρουν 3.500 ή 4.000 βιβλία).
 - Παρωνύμιο «Χαλκέντερος».
 - Μελέτη ομηρικών ποιημάτων.
 - Πρωτότυπη φιλολογική έρευνα.
-

Κρίσεις:

Ο Δίδυμος υπήρξε αλεξανδρινός γραμματικός διάδοχος του Ερατοσθένη στην διεύθυνση της σχολής. Αναδείχθηκε ο ικανότερος διάκονος των αρχαίων γραμμάτων, που συνόψισε την εργασία των μεγάλων φιλολόγων της αλεξανδρινής εποχής. Η θέση του στην ιστορία της φιλοσοφίας είναι σημαντική, καθώς αποτελεί το τέλος της πρωτότυπης φιλολογικής έρευνας των Αλεξανδρινών και την αρχή της αυτοκρατορικής εποχής.

Βέβαια τον χαρακτηρίζει συντηρητικότητα και στενότητα πνεύματος, έλλειψη πρωτοτυπίας, δημιουργικότητας και κριτικής οξύνοιας, αλλά και τεράστια μνήμη και επιμέλεια.

Στον πολυϊστορα αυτόν οφείλουμε κατά ένα μέρος την δυνατότητα κατανόησης πολλών αρχαίων συγγραφέων.

Ηλίας Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ φιλολογίας)

Πηγές:
Ησύχιος
Κικέρων

ΔΙΟΓΕΝΗΣ ο Λαέρτιος

Λαέρτη, Κιλικίας 3^{ος} αι. μ.Χ.

Λόγιος – Ιστορικός

Φιλοσοφία:

Ιωνική σχολή

Αναξίμανδρος-Πλατωνικοί

Ιταλική σχολή

Πυθαγόρειοι-Επικούρειοι

Έργον:

«Φιλοσόφων βίοι»

(22 φιλόσοφοι)

(3 σχολές)

10 βιβλία

Σώζονται ακέραια

(Πληροφορίες: Καταγωγή, σπουδές, δάσκαλοι, φίλοι, μαθητές, ανέκδοτα, περιλήψεις, αποσπάσματα, επιστολές, γνώμες τρίτων κ.α.).

- Δε διαθέτει ικανότητες ιστορικού.
 - Δεν χρησιμοποιήθηκε από τους μεταγενέστερους.
 - Αναφέρει αποφθέγματα των Επτά Σοφών (π.χ. Πλατωνικοί, Αριστοτελικοί, Κυνικοί, Στωικοί κ.α.).
 - Πλείστες δοξογραφίες.
 - Ανεκδοτολογικές ειδήσεις.
 - Αντέγραψε έργα προγενεστέρων.
-

Κρίσεις:

Ο Διογένης έγινε γνωστός από το έργο του «Φιλοσόφων βίοι», είδος ιστορίας της φιλοσοφίας και συναγωγής σχετικού υλικού, το μόνον σωζόμενο ακέραιον από ανάλογα έργα του αρχαίου κόσμου.

Στις βιογραφίες παρέχονται ποικίλες ειδήσεις περί των αρχαίων φιλοσόφων χωρίς να εκφέρει ο συγγραφέας κρίσεις περί αυτών ώστε να φαίνεται πως ο ίδιος δεν είναι κανενός φιλοσόφου ιδιαίτερος θαυμαστής. Σε λίγες περιπτώσεις έχει παραθέσει αυθεντικό υλικό, όπως η γνωσιολογία των Επτά Σοφών η βιογραφία του **Πυθαγόρα** και οι επιστολές και η διαθήκη του **Επίκουρου**.

Το έργο του Διογένη του Λαέρτιου δε χρησιμοποιήθηκε από συγγραφείς στους αιώνες που ακολούθησαν, και για τους ειδικούς παραμένει ένα από τα παράδοξα φαινόμενα το γεγονός ότι από όλα τα ανάλογα συγγράμματα της αρχαιότητας ότι έχει σωθεί ακέραιον μόνον αυτό, δηλαδή ένα από τα χειρότερα δείγματα του είδους. Για το σύγχρονο κόσμο η αξία του προκύπτει, όχι βέβαια από την προσωπικότητα του συγγραφέα του αλλά από το ότι οι πηγές του έχουν χαθεί.

ΔΙΟΔΩΡΟΣ

Αγύριο, Σικελίας 1^{ος} αι. π.Χ.

Ιστορικός.

Συνέθεσε μια παγκόσμια ιστορία
της μεσογειακής περιμέτρου.

Έργα:

«*Βιβλιοθήκη ιστορική*»
(Από μυθική εποχή μέχρι 70 π.Χ.) } σώζονται 14 βιβλία
(40 βιβλία)

- Ρωμαϊκός προσδιορισμός του έτους.
 - Χρονολογική διάταξη στην αφήγηση.
 - Συρραφή ιστορικών έργων.
 - Χρησιμοποίησε πολλές πηγές.
 - Ακολουθεί την στωική διδασκαλία.
 - Την τελευταία περίοδο χρησιμοποίησε συγγραφείς όπως **Ιερόνυμο, Πολύβιο, Ποσειδώνιο.**
 - Κοσμοπολίτικες αντιλήψεις.
 - Χρονολόγηση από της αλώσεως της Τροίας.
 - Διαπνέεται από ευσέβεια.
 - «Αοχλήτως και καλώς ζήν»
-

Κρίσεις

Η αξία του Διόδωρου ως ιστορικού εξαρτάται από την αξία των πηγών που χρησιμοποιεί. Η συνθετική ικανότητα είναι περιορισμένη και είναι φανερή η έλλειψη πολιτικής πείρας. Ως προς τις αντιλήψεις του για την ιστορία, ακολουθεί τη στωϊκή διδασκαλία για την ωφέλεια που προέρχεται από τη γνώση της ιστορίας

Στο έργο του το κακό τιμωρείται ενώ το αγαθό αμείβεται και έτσι ο αναγνώστης παραδειγματίζεται. Το υπερφυσικό στοιχείο παίζει φυσικά το ρόλο του. Η γλώσσα του είναι η «κοινή» με αποφυγή της χασμωδίας και με φανερή τάση αττικισμού και παρά την ποικιλία των πηγών, χαρακτηρίζεται από ομοιογένεια

Άλλη αρετή ήταν η περιορισμένη παρεμβολή ρητορικών λόγων. Αξία έχει η προσπάθεια του συγγραφέα να δημιουργήσει ενότητα στην εξιστόρηση των γεγονότων και κυρίως να προσδώσει αξιοπιστία.

B. Τσακατίας
(Φιλολόγος)

«Μετὰ πολλῆς κακοπαθείας καὶ κινδύνων ἐπήλθομεν ἵνα τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ πλείστων μερῶν αὐτόπται γενηθῶμεν».

Πηγές:

Έφορος

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ο Αλικαρνασεύς

Αλικαρνασσός, 1^{ος} αι. π.Χ.

Λόγιος και κριτικός.

Ρήτορας, ιστορικός.

Έζησε στη Ρώμη την εποχή του **Αυγούστου**.

Έργα:

«Περὶ μιμήσεως» (3 βιβλία) «Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων»

«Περὶ ἀρχαίων ρητόρων» «Τέχνη ρητορική»

«Περὶ Δεινάρχου»

«Ἐπιστολὴ πρὸς Γναῖον Πομπήιον»

«Ρωμαϊκὴ ἀρχαιολογία» (20 βιβλία)

(Εσώθησαν εν μέρει ἀπὸ τον Αυτοκράτορα
Κωνσταντῖνο Ζ΄ Πορφυρογέννητο)

-
- - Εύστοχος λογοτεχνικός κριτικός.
 - Συντέλεσε στην αναβίωση του κλασικού αττικού πεζού λόγου.
 - Θαυμασμός στο Ρωμαϊκό κόσμο.
 - Αναβίωση του κλασικού πεζού λόγου.
 - Είχε ως πρότυπο τον **Δημοσθένη**.
 - Δια την χρονολόγηση των γεγονότων χρησιμοποιεί τις Ολυμπιάδες.
 - Ρητορική και στόμφος.
 - Αδυναμία κατανόησης πολιτικών θεσμών.
 - Γλώσσα πλήρης νεολογισμών.
-

Κρίσεις:

Ως ρήτορας και ιστορικός συγγραφέας ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς χαρακτηριζόταν από θαυμασμό στον ρωμαϊκό κόσμο. Έκφραση αυτού του θαυμασμού είναι η «*Ρωμαϊκή Αρχαιολογία*» αλλά ουσιαστικά πρόκειται για συμπίλημα προγενέστερων λατινικών χρονογράφων. Πραγματεύεται την πρώιμη ρωμαϊκή ιστορία μέχρι τον Α' Καρχηδονικό πόλεμο. Το έργο του χαρακτηρίζεται από ρητορικό ύφος, πανηγυρικό τόνο, κοινοτυπίες και πλατειασμούς και περιλαμβάνει πλήθος από φράσεις ολόκληρες ή παραφράσεις λόγων του **Δημοσθένη**, του **Θουκυδίδη** κ,α,

Ο Διονύσιος ανεδείχθη κυρίως ευαίσθητος και εύστοχος λογοτεχνικός κριτικός με πλατιά καλλιέργεια. Σ' αυτόν οφείλεται η διάσωση αριστουργημάτων όπως:

«*Ωδή εις Αφροδίτην*» της **Σαπφώς**,

«*Δανάη*» του **Σιμωνίδη**.

Η «*Ρωμαϊκή αρχαιολογία*» στερείται αξίας ως μνημείον λόγου και ιστορίας. Παρόλα τα μειονεκτήματα του το έργο αυτό περιλαμβάνει σημαντικό ιστορικό υλικό.

Πηγές:

Πολύβιος

ΔΙΩΝ ΚΑΣΣΙΟΣ

Νίκαια, Βιθυνίας 163 – 235 μ.Χ.

Ιστορικός.

Έζησε στη Ρώμη.

Έγινε Ρωμαίος πραίτορας (198) και ύπατος (206).

Έργα:

«Τὰ μετὰ Κόμμοδον»

«Ιστορία ἢ Ρωμαϊκά»

(Από την ίδρυση της Ρώμης μέχρι το 229 μ.Χ.)

-
- Ακολουθεί χρονογραφικό τρόπο.
 - Χρησιμοποίησε πολλές πηγές.
 - Αξιόπιστος στα γεγονότα της εποχής του.
 - Αττική διάλεκτος.
 - Προβλήματα διοικητικής και πολιτικής οργανώσεως.
 - Ανεγνώριζε τα αγαθά του μοναρχικού πολιτεύματος.
-

Κρίσεις:

Ο Δίων πίστευε στην ιδέα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας την οποία άλλωστε υπηρέτησε. Γι' αυτόν η υπεροχή της Ρώμης είναι δεδομένη και η διάρκεια της θα είναι αιώνια. Το έργο του γίνεται περισσότερο αξιόπιστο όσο ο συγγραφέας πλησιάζει προς τα γεγονότα της δικής του εποχής και ιδίως όταν φθάνει στα γεγονότα που έζησε ο ίδιος.

Δεν έδωσε την απαιτούμενη σημασία στην άνοδο του Χριστιανισμού και στον κίνδυνο από τους βαρβάρους. Γλωσσικό πρότυπο του Δίωνα είναι η αττική διάλεκτος και υπόδειγμά του ο **Θουκυδίδης**. Το έργο του είναι γεμάτο από ρητορικούς κοινούς τύπους, ηθικολογίες και γενικότητες που μειώνουν την αξία του. Οι συχνοί ρητορικοί λόγοι φαίνονται κενοί και άσκοποι και γενικά οι φραστικές επιδείξεις του γίνονται σε βάρος της αλήθειας.

B. I. Τσακατίκας
(Φιλολογος)

Πηγές:

Ι. Ζωναράς
Ιωάννης Ξιφιλίνος

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ

Μυτιλήνη, 480-400 π.Χ.

Ιστορικός & λαογράφος.

Ο νεώτερος εκπρόσωπος του είδους

Έζησε στη Μακεδονική αυλή.

Έργα:

Μυθολογικά:

*«Φορωνίς»

«Δευκαλιωνεία»

«Άτλαντιάς»

«Άσωπίς

«Τρωϊκά»

«Ατθίς»

Εθνογραφικά:

«Σκυθικά»

«Λυδικά»

«Περσικά»

«Φοινικικά»

«Αίγυπτιακά» κ.ά.

Χρονογραφίες:

«Ιέρεια»

«Καρνεονίκαι»

«Έθνῶν ὀνομασίαι»

-
- Εργάστηκε με γραπτές πηγές.
 - Συλλογή υλικού.
 - Τυπικός λαογράφος
 - Ιωνική διάλεκτος.
 - Τοπική χρονογραφία
-

*Από τον γενάρχη των Αργείων Φορωνέα

Κρίσεις:

Ο Ελλάνικος υπήρξε «*Λογογράφος*» (δηλαδή ένας από τους εκπροσώπους της ιστοριογραφίας ο γνωστότερος στη αρχαιότητα και ο νεώτερος εκπρόσωπος του είδους). Το έργο του δεν απασχόλησε τον **Ηρόδοτο**, χρησιμοποιήθηκε όμως από μεταγενέστερους ιστορικούς και μυθογράφους όπως ο **Θουκυδίδης**, ο **Έφορος**, ο **Απολλόδωρος**, και άσκησε γενικότερη επίδραση στην εξέλιξη της αρχαίας ιστοριογραφίας. Κατηγορήθηκε για έλλειψη ακρίβειας. Διέκρινε ανάμεσα σε ιστορία και μυθολογία.

Εργάστηκε μόνο με γραπτές πηγές αντλώντας πληροφορίες από ανάλογα έργα των προδρόμων του και από συλλογές υλικού, εγκαινιάζοντας την φιλολογική μέθοδο της ιστοριογραφικής έρευνας. Μολονότι άρχισε τη συγγραφική του δραστηριότητα σε προχωρημένη ηλικία στάθηκε τόσο παραγωγικός που χαρακτηρίστηκε «*Πολύϊστωρ*». Οι Αλεξανδρινοί Γραμματικοί τον κατέταξαν στον «*Κανόνα*» των ιστοριογράφων.

Πηγές:

Θουκυδίδης
Έφορος

ΕΦΟΡΟΣ

Κύμη, Αυλίδος 405 π.Χ. – 334 π.Χ.

Ιστορικός.

Εσπούδασε ρητορική από τον **Ισοκράτη**.

Πρόδρομος του **Πολύβιου**.

Έργα:

«*Ιστορίαι*» (29 βιβλία)

(από της επιδρομής των Δωριέων
μέχρι το 336 π.Χ.)

Διесώθησαν 250 περίπου αποσπάσματα.

- Πρώτος έγραψε μια παγκόσμια ιστορία.
 - Δεν χρησιμοποίησε τις καλύτερες πηγές.
 - Προσπάθησε να διαχωρίσει την ιστορία από τον μύθο.
 - Ύφος αδύνατο και άχρωμο.
 - Επίδειξη ρητορισμού.
-

Κρίσεις:

Στην αφήγηση των πολεμικών γεγονότων, που είναι ένα βασικό στοιχείο μέσα στο έργο των αρχαίων ιστορικών, ο Έφορος παρουσιάζεται εξαιρετικά έμπειρος ως προς τις ναυτικές επιχειρήσεις αλλά εντελώς αδαής ως προς τις μάχες στην ξηρά. Γενικά δεν είχε πολιτική και στρατιωτική πείρα, στοιχεία απαραίτητα του ιστορικού και έτσι κατατάσσεται στους «*Ιστορικούς του Σπουδαστηρίου*». Υπήρξε πρόδρομος του Πολύβιου ο οποίος επαίνεσε το έργο του

Διεκρίνετο δια την φιλαλήθεια και τον αυστηρό έλεγχο των πηγών από τις οποίες αντλούσε τις πληροφορίες του. Η ιστορία του είχε μεγάλη επιτυχία λόγω του παγκόσμιου χαρακτήρα της και οι μεταγενέστεροι ιστορικοί και συγγραφείς άντλησαν ευρύτατα από αυτήν.

Διαβάστηκε πολύ κατά την αρχαιότητα και αποτέλεσε, όπως έχει λεχθεί, ένα είδος «*Vulgata*» της ελληνικής ιστορίας.

Πηγές:

Στράβων
Διόδωρος

ΖΗΝΟΔΟΤΟΣ

Έφεσος, 333 π.Χ. – Αλεξάνδρεια, 260 π.Χ.

Γραμματικός.

Μαθητής του **Φιλήτα**.

Διευθυντής της Αλεξανδρινής Βιβλιοθήκης.

Έργα:

α) Κριτικές εκδόσεις:

- *Ίλιάς & Οδύσσεια*

- *Ήσιόδος*

- *Ανακρέων*

- *Πίνδαρος*

-

β) Μονογραφίες:

- *Πίναξ Ίλιάδος*

-

γ) Λεξικογραφικά έργα:

- *Γλῶσσαι*

- *Ἐθνικαὶ λέξεις*

(ιδιωματισμοί – δυσνόητες λέξεις)

-
- Δίδαξε την εποχή των πρώτων Πτολεμαίων.
 - Πρωτοπόρος στην έκδοση Ομηρικών κειμένων.
 - Διόρθωσε ομηρικά έπη.
 -
-

Κρίσεις:

Ο Ζηνόδοτος υπήρξε αλεξανδρινός γραμματικός από τους πρωτοπόρους στην επιστημονική κριτική έκδοση κειμένων, για την οποία χρησιμοποίησε τη μέθοδο της αντιπαραβολής των σωζόμενων χειρογράφων. Βέβαια η ποιότητα των διορθώσεών του δεν είναι πάντοτε η ίδια, καθώς χρησιμοποιούσε υποκειμενικά κριτήρια. Μερικές, ωστόσο, διορθώσεις του, που θεωρήθηκαν λανθασμένες επαληθεύτηκαν από νεώτερα παπυρικά ευρήματα.

Σημαντική ήταν η συμβολή του στην οργάνωση της Βιβλιοθήκης και την διεύθυνσή της. Με το έργο άσκησε μεγάλη επιρροή στους Αλεξανδρινούς λογίους και του συνέβαλε στην πολιτιστική άνθηση της Αλεξάνδρειας κατά την εποχή των Πτολεμαίων.

Πηγές:

Αρίσταρχος

ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ

Κύμη, Αιολίδος, μέσα 4ου αι. π.Χ.
Ιστορικός και κριτικός.

Έργα:

«Περσικά» (4 βιβλία)
(λίγα αποσπάσματα)

- Πληροφορίες ιστορικές, γεωγραφικές, εθνολογικές.
 - Αξιόπιστος ιστορικός.
 - Παραστατική περιγραφή.
-

Κρίσεις:

Από τον τίτλο του έργου του Ηρακλείδη «Περσικά» και από το περιεχόμενο των λίγων, αλλά εκτεταμένων αποσπασμάτων που σώθηκαν, φαίνεται ότι ανήκει στην ομάδα των ιστορικών που κατά κάποιο τρόπο εξυτηρέτησαν τα σχέδια του βασιλέα της Μακεδονίας **Φίλιππου Β΄** για την κατάκτηση του Περσικού κράτους.

Γενικά οι πληροφορίες του, όχι μόνον οι ιστορικές, αλλά και γεωγραφικές και εθνολογικές είναι αξιόπιστες και τις εκμεταλλεύτηκαν οι μεταγενέστεροι όπως ο **Καλλίμαχος**. Πρέπει να τον διακρίνουμε από ομώνυμους του συγγραφείς.

Πηγές:

Καλλίμαχος
Πλούταρχος

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

Αλικαρνασσός, 484 π.Χ. – 426 π.Χ.

Μεγάλος ιστορικός.

«Πατήρ της Ιστορίας».

Μετέβη στην Αθήνα (450).

Εγνώρισε τους Περικλή, Πρωταγόρα, Σοφοκλή.

Έργα:

«Ιστορίας απόδειξις» (9 βιβλία)

«Περσικοί πόλεμοι»

-
- Σεβασμός προς το Θείον.
 - Θεϊκή δύναμη η μορφή της Μοίρας.
 - Προσωπική έρευνα.
 - Ιωνική διάλεκτος.
 - Μεθοδολογία εμπειρική
 - «Λέγειν τὰ λεγόμενα».
 - Εθνογραφικά στοιχεία («Παρεκβάσεις»).
 - Οι Θεοί τιμωρούν («Νέμεσις») την ανθρώπινη αλαζονεία («Υβρις»).
 - Φιλοσοφία της ιστορίας.
-

Κρίσεις:

Επίμαχο παραμένει για τους ειδικούς το ερώτημα αν και κατά πόσο ο Ηρόδοτος είναι ιστορικός με τη σημασία της λέξης. Σήμερα η στάση των περισσοτέρων μελετητών είναι θετική. Ο χαρακτηρισμός του **Κικέρωνα** που τον ονόμασε «*Πατέρα της Ιστορίας*» δεν είναι υπερβολικός γιατί η πατρότητα της ιστορικής έρευνας και επιστήμης ανήκει στον Ηρόδοτο.

Ακολουθώντας τους προκατόχους του ο Ηρόδοτος έγραψε στην ιωνική διάλεκτο σε μία γλώσσα φιλολογική που διαφέρει από την ομιλούμενη. Το έργο του είναι το πρώτο ιστορικό σύγγραμμα στον ευρωπαϊκό χώρο με ευρύτητα στο περιεχόμενο και με πλατιά τοπικά και χρονικά όρια που δίνει ένα πανόραμα της ιστορίας και του πολιτισμού ολόκληρου του τότε γνωστού κόσμου. Από την άποψη αυτή δικαιολογημένα τοποθετείται στην αρχή της ευρωπαϊκής ιστορικής επιστήμης.

Στο έργο του περιγράφει με απόλυτο σεβασμό, κάποτε με δέος, τα θρησκευτικά νόμιμα των λαών στους οποίους αναφέρεται. Γνώρισε τις θρησκείες πολλών λαών και η διαπίστωσή της οικουμενικότητας του θρησκευτικού συναισθήματος ενίσχυσε την πίστη του στον Θεό. Η επίδραση των θεών στις ανθρώπινες πράξεις είναι μεγάλη.

Β. Ατσαλος
(Καθηγητής Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης)

Πηγές:

Εκαταίος

ΗΡΟΔΩΡΟΣ

Ηράκλεια, Πόντου β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.
Μυθογράφος – Θεατρικός.
Ελάχιστες πληροφορίες.

Έργα:

«Ὁ καθ' Ἡρακλέα λόγος»
«Ἀργοναυτικά» } σώζονται οι τίτλοι
«Πελοπίεια» }
«Καθ' Ἡρακλέα λόγος»
«Ὀρφέος ιστορία»

- Πεζός λόγος.
 - Ιωνική διάλεκτος.
 - Περιπέτειες ηρώων.
 - Εντάσσεται στους σοφιστές.
 - Παρεκβάσεις αστρονομικές, γεωγραφικές.
 - Αλληγορική ερμηνεία μύθων.
-

Κρίσεις:

Ηρόδωρος υπήρξε μυθογράφος που η συγγραφική του δραστηριότητα τοποθετείται στα τέλη του 5^{ου} αιώνα π.Χ. Δίνει την πιο νεωτεριστική εκδοχή των μύθων που πραγματεύεται, προβαίνει δηλαδή σε ένα ορθολογιστικό ξεκαθάρισμα της μυθολογικής παράδοσης και κάνει ευχερέστερη την χρησιμοποίησή τους για φρονιματιστικούς σκοπούς και παραδειγματισμό

Ο Ηρακλής π.χ. είναι ένα σύμβολο της προσπάθειας του ανθρώπινου γένους για προοδευτική άνοδο. Οι μεταγενέστεροι ακολουθούν τον Ηρόδωρο σε ότι αφορά τους Αργοναύτες και τον Ηρακλή. Και οι διηγήσεις του επιβλήθηκαν περιορίζοντας την επιρροή των προγενεστέρων του.

Το έργο του περιέχει πολλές παρεκβάσεις αστρονομικές, γεωγραφικές, ζωολογικές, δάνεια από τα έργα των φυσικών φιλοσόφων και των μεγάλων σοφιστών.

Λ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Αριστοτέλης
Απολλώνιος
Αθηναίος

ΗΡΩΔΙΑΝΟΣ

Αλεξάνδρεια, β΄ μισό 2^{ου} αι. μ.Χ.
Ο τελευταίος από τους μεγάλους
Γραμματικούς.
Προστατευόμενος **Μάρκου Αυρηλίου**.
Έγινε Ρωμαίος πολίτης.

Έργα:

«Καθολική προσωδία» (21 βιβλία)
«Περὶ μονήρους λέξεως»
«Περὶ ἐπιθέτων»
«Περὶ ἰλιακῆς προσωδίας»
«Περὶ παθῶν»
«Περὶ ὀρθογραφίας»
«Περὶ κλίσεως ὀνομάτων»
κ.ά.

- Συμβολή στη μελέτη της προσωδίας.
 - Ικανός συνοψιστής.
 - Ονομάστηκε ο «Τεχνικός».
 - Δεν ήταν πρωτότυπος ερευνητής.
-

Κρίσεις:

Η συμβολή του Ηρωδιανού στη μελέτη της «Προσωδίας» της αρχαίας ελληνικής, του τονισμού της «Παθολογίας» των λέξεων και της «Διαλεκτολογίας», καθώς και στην ολοκλήρωση της διαμόρφωσης της, είναι πολύ σημαντική.

Στο έργο του «Καθολική Προσωδία» έδωσε κανόνες τονισμού, πραγματευόταν τις ποσότητες των συλλαβών και τα πνεύματα και επιχειρούσε πρακτική εφαρμογή των κανόνων σε 60.000 λέξεις. Με βάση τις αρχαίες μαρτυρίες του αποδίδονται 33 γνήσια έργα. Δεν ήταν πρωτότυπος ερευνητής αλλά μάλλον ένας ικανός συνοψιστής της εργασίας των προγενεστέρων μεγάλων γραμματικών.

Για τους μεταγενέστερους υπήρξε αυθεντία, γι' αυτό ονομάστηκε ο «Τεχνικός» δηλαδή ο τέλειος γραμματικός και νωρίς οι υπομνηματιστές και οι εραμιστές, όπως και οι συγγραφείς σχολίων για τον **Όμηρο** ασχολήθηκαν με το έργο του.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ

Χίος, 378 π.Χ. – Αλεξάνδρεια

Ιστορικός και ρήτορας.

Πρόδρομος της Ελληνιστικής Ιστοριογραφίας.

Διέμεινε σε διάφορες πόλεις.

Έργα:

«Φιλιππικά» (52 βιβλία)

«Θαυμάσια»

«Έλληνικά» (12 βιβλία)

-
- Το έργο του υπήρξε ζωντανό και επιβλητικό, ιδιαίτερα κατάλληλο να ικανοποιήσει το
 - ενδιαφέρον του ευρύτερου κοινού προς
 - το οποίο απευθυνόταν.
 - Προσπάθησε να αρέσει παρά να κάμνει έργα.
 - Υπάρχουν αρκετές αδεξιότητες.
 - Στομφώδης απαγγελία.
 - Δραματικός τρόπος γραφής.
 - Κατηγορούσε ό,τι αντιπαθούσε.
 - Δυσμενείς κρίσεις κατά **Φιλίππου**.
-

Κρίσεις:

Ο Θεόπομπος είναι από τους πρώτους ιστορικούς που υιοθέτησαν το λεγόμενο δραματικό τρόπο γραφής στην ιστοριογραφία. Οι γνώμες για την αξία του ιστορικού του έργου ήταν διχασμένες στην αρχαιότητα. Έτεινε προς την ψυχολογική ανάλυση των προσώπων και προς τα ηθικολογικά κηρύγματα και συνήθιζε περισσότερο να κατηγορεί με μεγάλη σφοδρότητα ότι αντιπαθούσε π.χ. την Αθήνα ή τους δημαγωγούς, παρά να τους επαινεί.

Θεωρείται ο κυριότερος πρόδρομος της Ελληνιστικής Ιστοριογραφίας, για την οποία το έργο του απετέλεσε όχι μόνο πηγή αλλά επηρέασε ουσιαστικά την διαμόρφωσή της. Διαβαζόταν ευκολότερα και πλέον ευχάριστα από τον **Θουκυδίδη**.

B. Τσακατίκας
(Φιλολόγος)

Πηγές:

Πολύβιος

ΘΕΟΦΑΝΗΣ

Μυτιλήνη, '36 π.Χ.

Ιστορικός και στρατιωτικός.

Έγραψε την ιστορία του **Πομπήιου**.

Ανηγορεύθη Ρωμαίος πολίτης.

Έργα:

«Γ' Μιθριδατικός Πόλεμος»

Πολλές εθνολογικές, ετυμολογικές πληροφορίες.

(Ο **Πλούταρχος** τον χαρακτηρίζει «μοχθηρό»)

- Επέτυχε να αναγνωρισθεί από τον **Πομπήιο** η Μυτιλήνη πόλη «ελεύθερη» και φρόντισε για την πλούσια διακόσμηση της.
 - Τιμήθηκε από τους συμπατριώτες του με θεϊκές τιμές.
-

Κρίσεις:

Ο Θεοφάνης διατήρησε το κύρος του στους Ρωμαίους. Στον εμφύλιο πόλεμο ανάμεσα στον Καίσαρα και τον Πομπήιο διοικούσε τον λόχο του μηχανικού. Το 18 μ.Χ. έγινε επίτροπος (procurator) της Ασίας. Οι κληρονόμοι του επίσης πήραν μεγάλα αξιώματα.

Ο **Κικέρων** αναφέρει ότι τον χρησιμοποίησε τόσο για να μεταφέρει τις ιδέες του στον Πομπήιο όσο και για να μαθαίνει την γνώμη του τελευταίου πάνω σε διάφορα θέματα.

Ήταν πολύ δημοφιλής στην εποχή του γιατί στην ιστορία του περιείχε πολλές αρχαιολογικές, εθνολογικές, ετυμολογικές και άλλες πληροφορίες. Τιμήθηκε μετά τον θάνατό του από τους συμπατριώτες του με θεϊκές τιμές γιατί είχε πετύχει να αναγνωρισθεί η Μυτιλήνη πόλη «ελεύθερη» από τον Πομπήιο.

Πηγές:

Στράβων
Λίβιος Τίτος
Κικέρων

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

Άλιμος, Αττικής 460 π.Χ. – 396 π.Χ.

Ο μεγαλύτερος ιστορικός όλων των εποχών.
Συγγενικές σχέσεις με **Μιλτιάδη** και **Κίμωνα**.
Ως στρατηγός στάλθηκε να υπερασπισθεί την
Αμφίπολη.
Καταδικάσθηκε ως προδότης.
Αυτοεξορίσθηκε στη Θράκη.
Κριτήρια απόλυτα λογικά.

Έργον:

«*Ιστορίαι*» (8 βιβλία)

(Αφορούν τον Πελοποννησιακό πόλεμο)
(*Επιτάφιος*, Βιβλίο Β΄, κεφ. 35-46)

- Αυστηρή ορθολογιστική σκέψη.
- Διερεύνηση αιτίων.
- Πρότυπο ιστορικής συγγραφής.
- Σχολιάζει και κρίνει με έμμεσο τρόπο.
- Μεγάλη άνεση και ελευθερία.
- Υπερασπίζεται την πατρίδα, τον πολιτισμόν, την ελευθερίαν, την αξιοπρέπειαν.

«*Ἄνδρῶν ἐπιφανῶν πάσα γῆ τάφος*».
«*Φιλοκαλοῦμεν μετ' εὐτελείας καὶ
φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας*».
«*Ξυνηλῶν λέγω τὴν πᾶσαν πόλιν
τῆς Ἑλλάδος παιδευσιν εἶναι*».

Κρίσεις:

Ο Θουκυδίδης είναι, αναμφίβολα, μεγαλύτερος ιστορικός όλων των εποχών. και το έργο του «*Ξυγγραφή*» έχει καταξιωθεί ως πρότυπο ιστορικής συγγραφής. Πεπεισμένος ότι για να κατανοήσει κανείς την σημασία των ιστορικών γεγονότων οφείλει να σπουδάσει τον χαρακτήρα των πρωταγωνιστών και να εισδύσει στα κίνητρα που κατεύθυναν τη δράση τους. Αναλύει τους χαρακτήρες των ιστορικών προσώπων με τις «*δημηγορίες*», δηλαδή λόγους συνήθως αντιφατικούς που εκφωνούσαν οι πολιτικοί και οι στρατηγοί σε συνέδρια ή σε διπλωματικές αποστολές. Έτσι πετυχαίνει διπλό στόχο:-

α) Υπηρετεί το καλλιτεχνικό σκοπό της ανάπαυλας που είναι απαραίτητη μέσα στην ατέλειωτη πολεμική δράση.

β) Βρίσκει ευκαιρία να σχολιάσει και να κρίνει με ένα έμμεσο τρόπο τα ιστορικά γεγονότα.

Η βαθύτητα της κρίσης, η πνευματική του ρώμη μαζί με την φιλαλήθεια, την δραματικότητα της αφήγησης και την αμεροληψία αναδεικνύει και δικαιώνει το δημιουργό του στην εκτίμηση του πως το έργο του θα είναι: *«Κτήμά τε ἐς αἰὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρήμα ἀκούειν»*.

Δ. Θ. Σακαλής
(Καθηγητής Πανεπιστημίου
Ιωαννίνων)

ΘΡΑΣΥΛΛΟΣ

Αλεξάνδρεια, -35 μ.Χ.

Γραμματικός & αστρονόμος.

Ρωμαίος πολίτης.

Εδρασε στην Ρόδο.

Έργα:

«Συγκεφαλαίωσις πίνακος»

«Διάλογοι Πλάτωνος»

(εννέα τετραλογίες)

«Περὶ τῶν ἑπτὰ τόνων»

-
- Μορφωμένος, έξυπνος.
 - Μυστικισμός των Πυθαγορείων.
 - Μελέτη της κοσμογραφίας.
 - Κοινωνικές σχέσεις.
 - Φίλος του αυτοκράτορα **Τιβέριου**.
-

Κρίσεις:

Ο Θρασύλλος συνέδεσε το όνομά του με την αρχαιότερη έκδοση των διαλόγων του **Πλάτωνα** τους οποίους κατέταξε σε εννέα τετραλογίες. Σώζεται μεταγενέστερη επιτομή των έργων του με τίτλο «*Συγκεφαλαίωσις*»

Ο **Πορφύριος** τον θεωρεί πλατωνικό φιλόσοφο, αναφέρει όμως πως είχε μυηθεί και στο μυστικισμό των πυθαγορείων. Ο **Πλίνιος** αναφέρει πως είχε μελετήσει θέματα σχετικά με την αστρονομία, την κοσμογραφία και τη φυσική ιστορία.

Οι σύγχρονοι του αναγνωρίζοντας την μεγάλη του επίδοση στην αστρολογία, την οποία είχε αναγάγει σε επιστήμη, τον χαρακτηρίζουν ως «*άνδρα πάσης αστρολογίας διαπεφυκότα*» Λέγεται ότι μύησε τον **Τιβέριο** στην μυστικιστική τέχνη.

Πηγές:

Πορφύριος
Πλίνιος

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Καρδία, Θράκης 360-266 π.Χ.

Ιστορικός.

Υπηρέτησε ως αξιωματικός τον στρατηγό **Ευμένη**.

Έργα:

«Αί περί διαδόχων ιστορίαι»

(σώθηκαν λιγοστά αποσπάσματα)

- Υπηρέτησε αξιωματικός του **Ευμένη**.
 - Τοποθετήθηκε αρμοστής στην Βοιωτία.
 - Ακολούθησε την χρονολογική διάταξη του **Θουκυδίδη**.
 - Απεικόνιση ιστορικών προσώπων.
 - Ασχολήθηκε με τα της Ρώμης και την εκστρατεία του **Πύρρου**.
-

Κρίσεις:

Ο Ιερώνυμος, ιστορικός των πολέμων των Διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου, διακρινόταν για το σεβασμό του στα γεγονότα, για την προσεκτική χρήση των πηγών – σε αντίθεση με τους σύγχρονούς του ιστορικούς – για την απλότητα του ύφους του. Μάλιστα πολλά από τα γεγονότα που με αντικειμενικότητα και ακρίβεια αφηγήθηκε, τα είχε ζήσει και ο ίδιος εκπληρώνοντας έτσι στο ακέραιο το αίτημά του **Πολύβιου**, ο οποίος απαιτούσε από τον καλό ιστορικό και πολιτική πείρα.

Ιδιαίτερη επίσης ικανότητα είχε στην απεικόνιση και ερμηνεία του χαρακτήρα των ιστορικών προσώπων. Υπήρξε ο πρώτος Έλληνας ιστορικός που ασχολήθηκε με τη Ρώμη, εντελώς πάντως περιστασιακά στο τμήμα του έργου του που αναφέρεται στη σύγκρουση του **Πύρρου** με τους Ρωμαίους. ‘Αν το έργο του είχε σωθεί θα τον τοποθετούσαμε στην τριανδρία των Ελλήνων ιστορικών (μετά τον **Θουκυδίδη** και τον **Πολύβιο**)

Πηγές

Διόδωρος
Λουκιανός
Αρριανός

ΙΩΣΗΠΟΣ

Ιερουσαλήμ, 38 – 100 μ.Χ.

Ιουδαίος ιστορικός.

Αριστοκρατική οικογένεια.

Φίλος του Αυτοκράτορα **Βεσπασιανού**.

Έργα:

«Περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου»

«Ἰουδαϊκὴ ἀρχαιολογία»

«Ρωμαϊκὴ ἀρχαιολογία»

«Περὶ ἀρχαιότητος»

«Ἰωσήπου βίος» (αυτοβιογραφία).

-
- Ἐξησε τὴν καταστροφὴ τῆς Ἰερουσαλήμ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους (66 μ.Χ.).
 - Αἰχμάλωτος τῶν Ρωμαίων.
 - Ἐγίνε Ρωμαῖος πολίτης.
 - Ἐγράψε ἀρχικὰ ἀραμαϊκὰ καὶ κατόπιν ἐλληνικά.
 - Κατεδίκησε τοὺς «Ἱστορικοὺς τοῦ Βιβλίου».
-

Κρίσεις:

Η διάσωση των έργων του Ιώσηπου οφείλεται αποκλειστικά στους Χριστιανούς. Ο συνδυασμός της ελληνικής παιδείας με τον ιουδαϊσμό, ήταν απαραίδεκτος για τους συμπατριώτες των μετέπειτα χρόνων που τον αγνόησαν παντελώς.

Ο Ιώσηπος ως ιστορικός έχει αρετές και ελαττώματα. Στην εξιστόρηση των γεγονότων, όπως είναι οι πολιορκίες ή οι μάχες είναι εξαιρετικά ακριβής, παρόλο που συχνά υιοθετεί δραματική ιστοριογραφία. Οι προκαταλήψεις του είναι πολλές, η αυτάρεσκη περιαυτολογία του ανεξάντλητη, η μεροληψία του μερικές φορές φανερή. Η άποψη για τον ιουδαϊκό πόλεμο είναι αυτή της ρωμαϊκής πλευράς αφού και ο Τίτος την θεωρεί απόλυτα πιστή. Ωστόσο είναι καλός αφηγητής και όσα προσφέρει είναι άφθονα και χρήσιμα.

Στην «*Ιουδαϊκή Αρχαιολογία*» περιέχεται και η σημαντικότερη, εκτός ευαγγελίων ιστορική μνεία του **Ιησού Χριστού** που πρέπει να οφείλεται σε άλλο χέρι και έχει προκαλέσει πολλές συζητήσεις.

B. Τσακατίκας
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ

Όλυνθος, Χαλκιδικής 370 π.Χ. – 327 π.Χ.

Ιστορικός.

Μαθητής του **Αριστοτέλη**.

Έζησε νέος στην Μακεδονική αυλή.

Έργα:

«**Εομείας**»

«**Έλληνικά**» (10 τόμοι)

«**Περὶ τοῦ ἱεροῦ πολέμου**»

«**Ἀλεξάνδρου πράξεις**»

} Πολλά έχουν χαθεί

-
- Ο πρώτος ιστορικός που ασχολήθηκε με τον Μεγάλο **Αλέξανδρο**.
 - Τον ακολούθησε στην εκστρατεία του
 - Έπεσε σε δυσμένεια για την ελευθεροστομία του.
 - Κατηγορήθηκε για συνωμοσία πραγματική ή φανταστική και καταδικάσθηκε σε θάνατο.
-

Κρίσεις:

Ο Καλλισθένης υπήρξε ο πρώτος ιστορικός που ασχολήθηκε με τον Αλέξανδρο, γι αυτό και οι μετέπειτα ιστορικοί χρησιμοποίησαν ευρύτατα την ιστορία του. Μεταχειριζόταν εργαλεία της ρητορικής αλλά έκανε και παρεμβάσεις σε θέματα όπως η γεωγραφία, τα φυσικά φαινόμενα, η ζωολογία, η βοτανική.

Ο μυθιστορηματικός τρόπος που έγραφε συντέλεσε στο να θεωρηθεί ως ο συγγραφέας της «*Μυθιστορίας του Αλεξάνδρου*» που αποτελεί μια φανταστική λαϊκή αφήγηση των περιπετειών του Αλέξανδρου η οποία απλώθηκε στην Ευρώπη σε 24 γλώσσες και με περίπου ογδόντα εκδοχές για τη ζωή του Μακεδόνα στρατηλάτη.

Εξυμνούσε τον Αλέξανδρο ως τον πρωταγωνιστή της πανελληνίας ιδέας και ως τον γιο του Δία όπως είχαν αποφανθεί και οι χρησμοί. Το έργο του, γραμμένο σε πανηγυρικό ύφος καθιερώθηκε ως η επίσημη εκδοχή για τα κατορθώματα του Μακεδόνα βασιλιά. Προσπάθησε να θεσπίσει στο πρόσωπό του τον θεσμό της «*προσκυνήσεως*» αλλά μόνον από τους Ασιάτες υπηκόους του. Η μυθιστορία κράτησε τελικά ελάχιστα στοιχεία από τα πραγματικά γεγονότα, άσκησε όμως μεγάλη επίδραση για πολλούς αιώνες, όχι μόνο στο Μεσαίωνα, αλλά και στα νεότερα χρόνια.

Β.Τσακατίας

(Διδάκτορας φιλοσοφίας)

Πηγές:

Πλουταρχος
Αρριανός

ΚΡΑΤΗΣ

Μαλλοί, Κιλικίας 2^{ος} αι. π.Χ.

Γραμματικός, φιλόλογος.

Διευθυντής της σχολής Περγάμου.

Έργα:

Διόρθωση και κριτική των έργων του **Ομήρου**.

«Περὶ τῆς ἀττικῆς διαλέκτου».

-
- Η παρέμβαση του ανθρώπου αλλοιώνει τα έργα της φύσης.
 - Γραφή σε καθαρή ελληνική γλώσσα.
 - Στωική κοσμολογία.
 - Ηθική αποκατάσταση του **Ομήρου**.
 - Αλληγορική ερμηνεία των σκηνών.
-

Κρίσεις:

Ο Κράτης, κορυφαίος γραμματικός και φιλόσοφος, υπήρξε ο ιδρυτής της περίφημης Σχολής της Περγάμου και πρώτος διευθυντής της βιβλιοθήκης.

Στην προσπάθειά του να βοηθήσει τους συγχρόνους του να γράψουν σε καθαρή ελληνική γλώσσα, έγραψε το βιβλίο του «*Περί της άττικής διαλέκτου*» με το οποίο προετοίμασε τον αττικισμό.

Η προσφορά του στην φιλοσοφική επιστήμη ήταν σημαντική. Θετικό χαρακτηριστικό του ήταν ότι δεν δίστασε να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα των ερευνών της αντίπαλης Αλεξανδρινής Σχολής. Είχε την ευκαιρία να κάνει σειρά διαλέξεων με τις οποίες συνετέλεσε στην ζωπύρωση της μελέτης των Ελλήνων κλασικών στους Ρωμαίους.

Σύγχρονοι:

Αρίσταρχος

Χρύσιππος

ΜΑΝΕΘΩΝ

Σεβέννυτος, Αίγυπτος, α΄ μισό 3^{ου} αι. π.Χ.

Ιστορικός.

Υπεύθυνος των αιγυπτιακών αρχείων.

Έζησε στην αυλή του βασιλέως **Πτολεμαίου Α΄**.

Έργα:

«Αίγυπτιακά»

«Ἱερὰ Βίβλος»

«Τὰ πρὸς Ἡρόδοτον»

«Περὶ ἐορτῶν»

«Φυσικῶν ἐπιτομή»

κ.α.

} Σώζονται αποσπάσματα

-
- Κατάλογοι δυναστειῶν.
 - Ἐλλειψη γνήσιας ιστορικής αἰσθησης.
 - Θεωρεῖται αξιόπιστος.
 - Σώζεται Λατινική και Ἀρμενική μετάφραση των ἔργων του.
-

Κρίσεις:

Ο Μανέθων αποφάσισε να προωθήσει τη λατρεία ενός νέου θεού του **Σεράπη** που είχε πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τον ελληνικό θεό Πλούτωνα. Ο νέος θεός απέκτησε στις μέρες του πολλούς πιστούς. Το πρώτο «*Σεράπειο*» εγκαταστάθηκε σε έναν παλαιότερο ναό του *Όσιρη* και αποτέλεσε πρότυπο για όλα τα άλλα Σεράπεια που ιδρύθηκαν στην Αίγυπτο και στον υπόλοιπο ελληνορωμαϊκό κόσμο.

Παρ' όλη την έλλειψη γνήσιας ιστορικής αίσθησης μπορεί να θεωρηθεί αξιόπιστος. Ο Μανέθων χρησίμευσε ως πηγή για μεταγενέστερους ιστορικούς ή χρονογράφους όπως ο **Ιώσηπος**.

B. Τσακατίκας
(Φιλολόγος)

Πηγές:

Ιώσηπος
Ευσέβιος

ΜΕΓΑΣΘΕΝΗΣ

Συρία, 350 π.Χ. – 290 π.χ.

Ιστορικός και εθνογράφος.

Έζησε στην αυλή του **Σέλευκου Α'**.

Έργα:

«*Ινδικά*» (γνωστό από μαρτυρίες)
(Γεωγραφία, λαοί, θεσμοί, θρησκευτικά έθιμα,
ιστορία και μύθοι Ινδίας)

-
- Προσπάθησε να συνδυάσει ελληνικούς μύθους με Ινδικούς.
 - Σοφία των Βραχμάνων.
 - Χωρισμός πολιτών σε κάστες.
 - Μύθοι και ανακρίβειες.
-

Κρίσεις:

Το έργο του Μεγασθένη περισσότερο εθνογραφικό παρά ιστορικό γνώρισε μεγάλη διάδοση, επειδή μετά την εκστρατεία του **Μεγάλου Αλεξάνδρου** και τις ιστορικές εξελίξεις που ακολούθησαν, το ενδιαφέρον για την Ανατολή ήταν αυξημένο.

Το ενδιαφέρον των Ελλήνων για τους ξένους λαούς δεν ήταν όμως τόσο ώστε να μάθουν τις γλώσσες τους και να αποκτήσουν βαθύτερη γνώση των πολιτισμών τους. Η περιγραφή για την Ινδία περιλαμβάνει πολλούς μύθους αλλά και σημαντικά γεωγραφικά και εθνολογικά στοιχεία.

Χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα ως πηγή από μεταγενέστερους συγγραφείς. Αλλά και αργότερα ο Μεγασθένης εξακολούθησε να είναι χρήσιμος ως πηγή για τις Ινδίες, όχι τόσο λόγω της αξιοπιστίας του αλλά χάρη στο πλούσιο υλικό που διαθέτει.

Πηγές:

Διόδωρος
Στράβων
Αρριανός

ΞΕΝΟΦΩΝ

Αθήνα, 430 π.Χ. – Κόρινθος, 355 π.Χ.

Ιστορικός.

Από τον Δήμο Ερχιάς (Φυλή).

Ακολούθησε τους μισθοφόρους του Πέρση

Κύρου κατά του αδελφού του βασιλέα

Αρταξέρξη Β΄.

Μαθητής του **Σωκράτη.**

Έργα:

«Έλληνικά» (7 βιβλία)

(συνεχίζει τον **Θουκυδίδη**)

«**Κύρου Ανάβασις**» (8 βιβλία)

«**Άγησιλάου Έγκώμιον**» (βιογραφία)

«**Άπομνημονεύματα**» (4 βιβλία)

«**Συμπόσιον**»

«**Άπολογία Σωκράτους**»

«**Κύρου Παιδεία**» (8 βιβλία)

«**Οίκονομικόν**»

«**Τέρων**»

«**Λακεδαιμονίων πολιτεία**»

«**Πόροι**»

«**Περὶ ἵππικῆς**»

- Δεν διαθέτει την κρίση του **Θουκυδίδη.**
 - Χρήσιμες παρατηρήσεις.
 - Ἦθη και ἔθιμα.
 - Τεχνικές γνώσεις.
-

Κρίσεις:

Ο Ξενοφών ανέπτυξε πλούσια και πολυμερή συγγραφική δραστηριότητα, φαινόμενο που δεν αποτελεί ιδιαίτερο γνώρισμα της προσωπικότητάς του, αλλά γενικότερο χαρακτηριστικό των λογίων της εποχής. Ως ιστορικός δεν διαθέτει ούτε την κρίση του **Θουκυδίδη** και ως φιλόσοφος δε κατέχει τον εννοιολογικό εξοπλισμό του **Πλάτωνα** ούτε την αναλυτική και τη συνθετική ικανότητά του.

Ως συγγραφέας ήταν από τους αγαπητούς στην αρχαιότητα και στους νεώτερους χρόνους. Έγινε υπόδειγμα του αττικού πεζού λόγου. Τα έργα του και ιδιαίτερα τα ιστοριογραφικά του χρησιμοποιήθηκαν κατά κόρον ως όργανα διδασκαλίας ως τους νεώτερους χρόνους. Υπήρξε δημοφιλής και στους Ρωμαίους ο δε **Κικέρων** μετέφρασε στα λατινικά τον «*Οικονομικόν*» του.

Η «Κύρου Ανάβασις» θαυμάστηκε πολύ από τους Έλληνες και από τους Λατίνους. Η Αναγέννησις την εκτίμησε πολύ και επί των ημερών μας, αν και η κριτική είναι πιο αυστηρή, παραμένει ένα από τα έργα που διαβάζεται περισσότερο.

Ε.Ν.Ρούσσο
(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΣ

Θήβα, Αιγύπτου 380-425 μ.Χ.
Νεοπλατωνικός φιλόσοφος
Ιστοριογράφος και πολιτικός.

Έργα:

«Υπομνήματα»
(22 βιβλία)

- Ιστορικές πληροφορίες για το δυτικό βασίλειο του **Ονόριου**.
 - Ενδιαφέροντα στοιχεία.
 - Λαϊκές προλήψεις.
 - Κοινωνικές συνθήκες.
 - Προσηλωμένος στην αρχαία λατρεία
-

Κρίσεις:

Από τις εσωτερικές μαρτυρίες του προκύπτει ότι ο Ολυμπιόδωρος ήταν «εθνικός», ότι πήρε μέρος σε πρεσβεία των Βυζαντινών προς τους Ούννους (412), ότι το 415 επισκέφτηκε την Αθήνα και ότι έζησε πολλά χρόνια στη Ρώμη και την Κωνσταντινούπολη. Από την επιτομή στη «*Μυριόβιβλο*» του **Φώτιου** σώζεται η υπόθεση των ιστορικών του απομνημονευμάτων που καλύπτουν την περίοδο 407-425 μ.Χ. και ήταν αφιερωμένα στον αυτοκράτορα **Θεοδόσιο Β'**. Το έργο του χρησιμοποιήθηκε ως πηγή από τους μεταγενέστερους ιστορικούς

Επιβάλλεται να εξαρθεί η αξιολογή συμβολή του αιγυπτιώτη ελληνισμού στα βυζαντινά γράμματα Συνέχισε την ιστοριογραφία του από την εποχή που τερμάτισε ο **Ευνάπιος**.

Πηγές:

Ζώσιμος
Σωζόμενος

ΟΝΑΣΑΝΔΡΟΣ

Αλεξάνδρεια, 1^{ος} αι. μ.Χ..

Συγγραφέας.

Πλατωνικός φιλόσοφος.

Άγνωστα βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

«Στρατηγικός»

(42 κεφάλαια στα οποία εκθέτει
τη στρατιωτική τέχνη)

-
- Αναφέρεται στις αρετές ενός ηγέτη.
 - Διαβάστηκε πολύ.
 - Επίδραση στους νεώτερους.
 - Γνώρισε πολλές μεταφράσεις.
 - Έγραψε σχόλια στην «Πολιτεία» του Πλάτωνα.
 - Ο πόλεμος πρέπει να έχει εύλογες αιτίες.
 - Επιβράβευση των ανδρείων.
-

Κρίσεις:

Το έργο του Ονάσανδρου γραμμένο σε ύφος απλό, κατάλληλα προσαρμοσμένο στο θέμα του, παρόλο που δεν έχει αξιώσεις πρωτοτυπίας, δίνει με σαφήνεια τις γενικές αρχές της στρατιωτικής τέχνης, εκθέτει τις αρετές, τις γνώσεις και τα προσόντα που πρέπει να διακρίνουν τον ηγέτη ενός στρατεύματος. οι οποίες ισχύουν για κάθε στρατό σε κάθε εποχή.

Παρά τα μειονεκτήματά του, που τονίστηκαν υπέρμετρα από διάφορους ερμηνευτές, το έργο διαβάστηκε πολύ και άσκησε σημαντική επίδραση σε νεώτερους συγγραφείς παρόμοιων έργων και σε στρατιωτικούς ηγέτες ιδιαίτερα στην εποχή της **Αναγέννησης**.

Γνώρισε πολλές μεταφράσεις σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες: Λατινικά, ισπανικά, γερμανικά, γαλλικά, ιταλικά και αγγλικά. Πρόκειται για μια απλή και άμεση αφήγηση που κυλά χωρίς καθόλου παρεκβάσεις και με σταθερότητα.

Πηγές:

Πλάτων

ΠΛΙΝΙΟΣ ο πρεσβύτερος

(Ρωμαίος)

Κόμο, Βορ. Ιταλία, 23 μ.Χ. – 79 μ.Χ.

Ιστορικός.

Διέσωσε ελληνικά βιβλία που είχαν χαθεί.

Πέθανε με την έκρηξη του Βεζούβιου.

Έργα:

«*Bella Germaniae*»

«*Studiosus*»

«*De dubio sermone*»

«*Ρωμαϊκή Ιστορία*» (31 βιβλία)

«*Naturalis Historia*»

«*Φυσιογνωσία*» (37 βιβλία)

(είδος εγκυκλοπαίδειας)

«*Φυσική ιστορία*»

-
- Παραθέτει στοιχεία αντλούμενα από 400 έργα διαφόρων συγγραφέων (Δεν λείπουν οι παρερμηνείες και τα μεταφραστικά λάθη).
 - Θετικό στοιχείο το πλουσιότατο λεξιλόγιό του.
-

Κρίσεις:

Ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος υπήρξε στρατιωτικός και συγγραφέας, Κέρδισε τη φήμη χάρη στο έργο του «*Φυσιогνωσία*» (37 βιβλία). Πρόκειται για το τελευταίο έργο του που αποτελεί μια εγκυκλοπαιδική επισκόπηση όλων των επιστημών. Στη σύλληψη και την έκταση του αποτελεί τόλμημα που κανείς δεν είχε επιχειρήσει ως τότε στην αρχαία γραμματολογία. Βασίστηκε σε στοιχεία που άντλησε από 400 έργα διάφορων συγγραφέων. Δεν λείπουν, βέβαια παρερμηνείες ή μεταφραστικά σφάλματα στη χρήση των πηγών.

Το έργο του είχε απορριφθεί από κορυφαίους Ευρωπαίους επιστήμονες ενώ δεν λείπουν παρερμηνείες ή μεταφραστικά σφάλματα στη χρήση των πηγών.. Παρά τη μεγάλη του έκταση, αποτελεί πολύτιμη πηγή για τη γνώση διάφορων πτυχών του αρχαίου πολιτισμού και η αξία του παραμένει αμείωτη ως σήμερα

Πηγές:

Πλίνιος ο νεώτερος

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

Δελφοί, 50 μ.Χ. – 120 μ.Χ.

Ιστορικός - Βιογράφος

Σπουδαία μορφή των Ελληνικών Γραμμάτων.

Μέση Πλατωνική φιλοσοφία

Έργα:

«*Βίοι*» π.χ. Αριστείδης – Κάτων
Θεμιστοκλής – Κάμιλλος
«*Βιογραφία*» (4) Φιλοποίμην – Τίτος
Δημοσθένης – Κικέρων

«*Ηθικά*»

Εκλαϊκευμένη φιλοσοφία

Πολιτική

Θεολογία

Ψυχολογία

Ιατρική

- Αφηγείται βίους μεγάλων προσωπικοτήτων της Ελλάδας, παραθέτοντας σε κάθε μια τον βίο ενός Ρωμαίου
 - Άσκησε τεράστια επίδραση από 3^{ov} – 17^{ov} αιώνα.
 - Διεδόθη τον 16° αιώνα στην Δύση από τους:
 - Ζακ Αμυώ (1559-1572)
 - Τόμας Νορθ (1579)
 - Αόριστη δυάδα.
-

Κρίσεις:

Ο Πλούταρχος ήταν ένας φιλόσοφος και η τάση του προς την φιλοσοφία εξεπήγασε από τον ίδιο τον σκοπό που εκδηλώνουν οι βιογραφίες του. Οι «*Βίοι*» προδήλως ενδιαφέρονται να συνδιαλέξουν την Ελλάδα και τη Ρώμη στα πνεύματα των ανθρώπων. Η ανάγνωση του Πλούταρχου υπήρξε ανέκαθεν τερπνή απασχόληση που δεν άφησε ασυγκίνητους πολλούς από τους πιο μεγάλους του πνεύματος. Ο φιλοσοφικός του στοχασμός δεν είναι πρωτότυπος. Στα περισσότερα και βασικότερα ακολουθεί τον **Πλάτωνα**.

Ο άνθρωπος γίνεται ενάρετος με το να ενισχύσει τον λόγο ώστε να μετριάσει τα πάθη του και να τα υπάγει στον.

Δεν απέβλεπε να εξάρει τις στρατιωτικές, πολιτικές, επιστημονικές ή φιλολογικές πράξεις του βιογραφούμενου αλλά να αναβιώσει τον ανθρώπινο χαρακτήρα του. Σπάνια φιλόσοφος κατόρθωσε να εξασκήσει τόσο ισχυρή επίδραση παιδευτική και ηθική σε τόσο μεγάλη χρονική έκταση. Πολλοί ήσαν οι επώνυμοι που τον διάβασαν όμως απείρως περισσότεροι ήταν οι ανώνυμοι.

Επηρέασε:

Αρριανό
Ωριγένη
Πορφύριο
Στοβαίο
Έρασμο κ.ά.

ΠΟΛΥΑΙΝΟΣ

Μακεδονία, β' μισό 2^{ου} αι. μ.Χ.

Ρήτορας και ιστορικός.

Έζησε στη Ρώμη.

Φίλος του Αυτοκράτορα **Μάρκου Αυρηλίου**.

Έργον:

«*Στρατηγικά*» (8 βιβλία)

(μία συλλογή από στρατιωτικά τεχνάσματα)

- Αξιοπιστία αμφισβητήσιμη.
- Ελληνική γλώσσα.
- Ζωή διασήμων ανδρών.
- Ιστορία λαών.

(Ο αυτοκράτωρ του Βυζαντίου **Λέων ΣΤ'** ο Σοφός έγραψε ανάλογο έργο)

Κρίσεις:

Ο Πολύαινος χρησιμοποίησε σαν πηγές πολλούς Έλληνες ιστορικούς ίσως και Ρωμαίους αλλά η αξιοπιστία του είναι αμφισβητήσιμη. Πιστεύεται μάλιστα ότι άντλησε στοιχεία από άλλες ανθολογίες που υπήρχαν ήδη στην εποχή του και όχι από την ίδια τα ιστορικά έργα. Η προσπάθειά του να χρησιμοποιήσει την αττική διάλεκτο δεν είναι επιτυχημένη.

Το έργο του θεωρήθηκε χρήσιμο βοήθημα για τους Ρωμαίους αυτοκράτορες αλλά και τους Βυζαντινούς. Αναφέρεται μάλιστα ότι ο **Λέων ΣΤ΄** στηριζόμενος στα «*Στρατηγικά*» έγραψε ανάλογο έργο για την τακτική του πολέμου.

Τα άλλα βιβλία που μαρτυρείται ότι έγραψε ο Πολύαινος, ανάμεσά τους και μία ιστορία των Θηβών, έχουν χαθεί.

ΠΟΛΥΒΙΟΣ

Μεγαλούπολη, 200 π.Χ. – 120 π.Χ.

Διαπρεπής ιστορικός.

Ο Θουκυδίδης της Ελληνιστικής Εποχής.

Επιμελημένη μόρφωση.

Κρατήθηκε ως όμηρος στη Ρώμη.

Φίλος του **Αιμίλιου – Παύλου**.

Έργα:

«*Ιστορίαι*» (40 βιβλία)

(σώζονται αποσπάσματα)

«*Βίος Φιλοποίμενος*»

(χάθηκε)

-
- Ήθελε να συνδιαλλάξει την Ελλάδα με τη Ρώμη.
 - Οι Ρωμαίοι διάβαζαν την ιστορία του με αυτάρεσκη ικανοποίηση αλλ' είναι αμφίβολο αν και οι Έλληνες ένιωθαν την ίδια ευχαρίστηση.
 - Έδειξε την θαυμάσια δύναμη της πολιτικής μηχανής.
 - Υψηλή συναίσθηση να είναι φιλαλήθης και αμερόληπτος.
 - Σε πολλά σημεία είναι σχολαστικός.
-

Κρίσεις:

Ο Πολύβιος υπήρξε κορυφαίος Έλληνας ιστορικός Πήρε επιμελημένη μόρφωση και εξοικειώθηκε νωρίς με την πολιτική και τα στρατιωτικά, μετέχοντας στην δραστηριότητες της Αχαϊκής Συμπολιτείας.

Σημαντική είναι η επίδραση του Πολύβιου στα νεώτερα χρόνια. Ο **Μακιαβέλλι** παρέλαβε την θεωρία του για το μικτό πολίτευμα, ο **Μοντεσκέ** τις ιδέες του για το σύστημα αμοιβαίων ελέγχων και εξισορροπήσεων σε ένα πολίτευμα. Και φυσικά η ενιαία αντίληψή του για την ιστορία στάθηκε πρωτοπόρος.

Ο Πολύβιος έγραψε στη σύγχρονη γλώσσα. Η κοινή του συνδυάζει τη φιλολογική, τη λαϊκή και τη γραφειοκρατική γλώσσα της εποχής και φροντίζει να αποφεύγει τη χασμωδία. Το ύφος του χαρακτηρίζεται συχνά από άφθονες περιφράσεις, περιπτώ συνώνυμα και ασαφείς και άχρωμες λέξεις. Όλες οι εποχές του το κατεδίκασαν ως πληκτικό και ξερό.

Οφείλουμε σ αυτόν ότι διέσωσε δια τους απογόνους του την ανάμνηση της μεγάλης πάλης μεταξύ Ρώμης και Καρχηδόνας. «Ένα μεγάλο πνεύμα, που δεν είναι καλλιτέχνης» είπαν οι μελετητές του ύφους και της γλώσσας του. Μολαταύτα η προσπάθειά του να δώσει επιστημονικό ιστορικό έργο είναι επιβλητική.

Πηγές:

Παυσανίας

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ Α΄

Εορδαία, Μακεδονίας 360 π.Χ. – 283 π.Χ.

Στρατηγός του **Μεγάλου Αλεξάνδρου** .

Βασιλιάς της Αιγύπτου (323-283).

Ιδρυτής δυναστείας.

Έργον:

«*Αλεξάνδρου ανάβασις*» (δε σώθηκε)

Περιγραφή της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Είναι γνωστό έμμεσα ως πηγή του **Αρριανού**.

- Αντίδραση προς την ανεκδοτολογία.
 - Προβολή της σχέσης του με το Μεγάλο Αλέξανδρο.
 - Θέσπισε λατρεία για τον Μακεδόνα βασιλέα.
 - Καθιέρωσε το θεό των Αιγυπτίων Σάραπη.
 - Ίδρυση του «*Μουσείου*» στην Αλεξάνδρεια.
-

Κρίσεις:

Ο Πτολεμαίος υπήρξε στρατηγός του Μεγάλου Αλεξάνδρου, σατράπης και βασιλιάς της Αιγύπτου, ιδρυτής δυναστείας. Στα δύο τελευταία χρόνια της βασιλείας του ασχολήθηκε με τη συγγραφή του ιστορικού του έργου δηλαδή την περιγραφή της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ανατολή.

Το έργο του (που δεν σώθηκε και είναι γνωστό μόνο έμμεσα από τον **Αρριανό**) διακρίνεται δια την ακρίβεια των πληροφοριών ιδιαίτερα στα γεγονότα που είχε πάρει μέρος ο ίδιος ο συγγραφέας.

Παρουσιάζει τον **Αλέξανδρο** σαν έναν στρατιωτικό ηγέτη με σαφώς καθορισμένους στόχους, που ήξερε να εκμεταλλεύεται άριστα περιστάσεις και ανθρώπους (όπως ακριβώς συνέβη με τον Πτολεμαίο). Παράλληλα ήθελε να προβάλλει τη σχέση του με τον Αλέξανδρο εφόσον η σχέση αυτή αποτελούσε σημαντικό ιδεολογικό στοιχείο για την εδραίωση της δικής του κυριαρχίας.

Πηγές:

Αρριανός

ΣΙΜΠΛΙΚΙΟΣ

Κιλικία, 6ος αι. μ.Χ.

Μέλος της Ακαδημίας.

Φιλόσοφος και Ανθολόγος.

Διάδοχος του **Πρόκλου**.

Έργα:

«*Εγχειρίδιον*»

«*Μεταφραστικά*»

«*Περί τῆς Πυθαγορείου αἰρέσεως*»

Υπομνήματα στα

έργα του Αριστοτέλη, Επίκτητου

Ερμογένη & Ιαμβλίκου

-
- Όταν ο **Ιουστινιανός** έκλεισε την Ακαδημία έμνε σε αξιοπρεπή απομόνωση.
 - Εργάστηκε «*στην παρανομία*».
 - Πολέμησε τον **Χριστιανισμό**.
 - Επιστημονική έρευνα.
 - Υπομνήματα σε έργα άλλων.
-

Κρίσεις:

Ο Σιμπλίκιος υπήρξε νεοπλατωνικός φιλόσοφος, μέλος της Ακαδημίας στην Αθήνα και σημαντικότερος σχολιαστής των έργων του Αριστοτέλη. Έζησε στην Αθήνα και εκεί εργάστηκε «στην παρανομία» για την συνέχιση της φιλοσοφικής παράδοσης σ αυτή την πόλη.

Αντίθετα από παλαιότερους σχολιαστές, που υπομνημάτιζαν τα φιλοσοφικά κείμενα με στόχο την εξυπηρέτηση της μελέτης κυρίως των νέων σπουδαστών της φιλοσοφίας, ο Σιμπλίκιος ανέπτυξε ερμηνευτικά υπομνήματα απευθυνόμενος σε λόγιους υψηλότερου επιπέδου και με την πρόνοια να περισώσει από τον επαπειλούμενο στην εποχή τον αφανισμό κάθε σημαντική ιδέα της εθνικής παράδοσης που θα μπορούσε να σωθεί.

Έτσι πολλά βασικά κείμενα της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας είναι σήμερα γνωστά χάρη σ' αυτή την πρόνοια του Σιμπλίκιου που τα περιέλαβε ως παραθέματα στα συγγράμματά του.

ΣΤΟΒΑΙΟΣ

Στόβοι, Μακεδονίας 5ος μ.Χ.
Ανθολόγος, εκπαιδευτικός.

Έργα:

«*Εκλογαί*»
«*Ανθολόγιον*» (5 τόμοι)
Αρχαιοελληνική γραμματεία

- Αποκατάσταση του ορθού κειμένου.
 - Ο Πατριάρχης **Φώτιος** συνιστά το έργο του
 - για συγγραφείς και ρήτορες.
 - Διάσωση αποσπασμάτων από κλασικούς συγγραφείς.
-

Κρίσεις:

Ο Στοβαίος ήταν ο συντάκτης του σημαντικότερου «*Ανθολογίου*» της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Θέλοντας να αφήσει στο υιό του μια παρακαταθήκη σοφίας, ώστε να βελτιώσει τα ελαττώματα του χαρακτήρα του συγκέντρωσε αποσπάσματα σοφίας 204 φιλοσόφων. Ο πατριάρχης **Φώτιος** συνιστά το έργο του ως χρησιμότατο, ειδικότερα για τους συγγραφείς και ρήτορες.

Τα βιβλία του αποτελούνται από διαλεκτά χωρία ποιητών και πεζογράφων σχετικά με τη φιλοσοφία, την φυσική, τη ρητορική, την ποίηση, την ηθική και την πολιτική. Η δομή τους είναι σταθερή:

Το κάθε βιβλίο διαιρείται ανάλογα με το περιεχόμενο, σε επιμέρους κεφάλαια. Στην αρχή κάθε κεφαλαίου δηλώνεται το θέμα και κατόπιν παρατίθενται στο πρώτο μέρος στίχοι ποιημάτων και στο δεύτερο χωρία πεζογράφων.

ΤΙΜΑΙΟΣ

Ταυρομένιον, Σικελίας 356-260 π.Χ.
Ιστορικός.
Εγκαταστάθηκε στην Αθήνα
ως «ξενιτεύων».

Έργα:

«*Ιστορία*» (38 βιβλία)
(Ιστορία των Ελλήνων της Δύσης από
τον 8ο αι. ως τον Α' Καρχηδονικό πόλεμο)
«*Χρονικά ταξίδια*»
«*Περί Συρίας*»

- Ενδιαφέρον δια τη γεωγραφία, τη μυθογραφία, τη φιλοσοφία και την επιστήμη.
 - Πηγές του έργα παλαιότερων ιστορικών.
-

Κρίσεις:

Ο Τίμαιος υπήρξε ένας από τους πιο αξιόλογους ιστορικούς του Ελληνισμού της Δύσης και το σύγγραμμά του απετέλεσε σημαντική πηγή πληροφοριών για τους μεταγενέστερους ιστορικούς. Το ενδιαφέρον του για την γεωγραφία, την μυθιστορία, την φιλοσοφία, την επιστήμη, την ιστορία του πολιτισμού, καθώς τα παράδοξα και θαυμαστά κάθε τέχνης, είναι διάχυτο στο έργο του και απηχεί τα ανάλογα ενδιαφέροντα των Ελλήνων της εποχής του.

Ακόμα και ο **Πολύβιος**, ο οποίος τον θεωρούσε ιστορικό των βιβλιοθηκών που δεν διέθετε τις απαραίτητες πολιτικές και στρατιωτικές γνώσεις, χρησιμοποίησε ανάμεσα στις άλλες πηγές του το έργο του Τίμαιου για τα πρώτα βιβλία των «*Ιστοριών*» του.

Και πολύ αργότερα ο **Πλούταρχος** ανέτρεξε στο έργο του για να γράψει ορισμένους από τους «*Βίους*» του.

Πηγές:

Πολύβιος
Πλούταρχος

ΤΥΡΑΝΝΙΩΝ

Αμισός Πόντου, 1ος αι. π.Χ. – Ρώμη 25 π.Χ.
Γραμματικός.
Σπούδασε στην Ρόδο.

Έργα:

«Περί τοῦ σκολίου μέτρου»	} σώζονται σημαντικά αποσπάσματα
«Περί προσφωδιῶν»	
«Περί ὁμηρικῆς προσφωδίας»	
«Διόρθωσις ὁμηρικῆ»	
«Περί τῶν μέτρων τοῦ λόγου»	

- Γραμματική: «Θεωρία μιμήσεως».
 - Συμβολή στις αριστοτελικές μελέτες.
 - Επίδραση των «Αττικιστῶν» στο έργο του.
-

Κρίσεις:

Σημαντική υπήρξε η συμβολή του Τυραννίωνα, ως Γραμματικού, στην προώθηση των αριστοτελικών σπουδών, για την οποία ονομάστηκε «*Φιλαριστοτέλης*» και παρεμβάλλεται ανάμεσα στους μεγάλους φιλόλογους της ελληνιστικής εποχής και τους γραμματικούς των αυτοκρατορικών χρόνων..

Πρωώθησε τα ελληνικά γράμματα στο ρωμαϊκό κόσμο. Με τη διδασκαλία του εισήγαγε τις αξιολογότερες κατακτήσεις της αλεξανδρινής φιλολογικής σχολής του **Αρίσταρχου** και περιόρισε την επίδραση της σχολής της Περγάμου που είχε προηγηθεί.

Οι μεταγενέστεροι Έλληνες, αλλά προ πάντων οι Ρωμαίοι γραμματικοί επηρεάστηκαν σημαντικά από το έργο του.

Πηγές:

Στράβων
Ασκληπιιάδης

ΦΙΛΙΣΤΟΣ

Συρακούσες, 430 π.Χ. – 356 π.Χ.

Ιστορικός και πολιτικός.

Κύριος σύμβουλος του τυράννου **Διονύσιου Α΄**.

Εξορίστηκε στην Ήπειρο.

Έργα:

«*Σικελικά*» (13 βιβλία)

(Διαπραγματεύεται τα σύγχρονα

γεγονότα της εποχής του)

Βασική ιστορική πηγή για την περίοδο.

- Η σύνθεσή του έχει πολλά ελαττώματα και μιμείται τον **Θουκυδίδη**.
 - Ο **Κικέρων** τον επαίνεσε.
 - Πολιτική πείρα.
 - Άμεση γνώση.
-

Κρίσεις:

Το έργο του Φιλίστου «*Σικελικά*» εγράφη, κατά μεγάλο μέρος, την περίοδο της εξορίας του στην Ήπειρο. Κέρδισε την κοινή εκτίμηση κατά την αρχαιότητα στάθηκε μάλιστα το μόνο ιστορικό έργο που ο Μέγας **Αλέξανδρος** είχε μαζί του κατά την εκστρατεία του.

Υπήρξε χρήσιμος για τους μεταγενέστερους ιστορικούς και μάλιστα το **Τίμαιο** και τον **Έφορο**. διότι ήταν ο κυριότερος ιστορικός που ασχολήθηκε με τον Ελληνισμό της Δύσης και μάλιστα με ιδιαίτερη αξία, αφού είχε πολιτική πείρα και άμεση γνώση για πολλά γεγονότα που αφηγήθηκε.

Ήταν πηγή για την περίοδο που διαπραγματεύθηκε, αλλά και ιστορικό έργο πραγματικά σημαντικό μολονότι επικρίθηκε ότι μιμήθηκε άσχημα τον **Θουκυδίδη**.

B. Τσακατίκας
(Φιλολόγος)

Πηγές:

Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς
Κικέρων

Επηρέασε:

Τίμαιο
Έφορο

ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ

Λήμνος, 170 μ.Χ. – 245 μ.Χ.

Ιστορικός και Γραμματικός.

Εκπρόσωπος της δεύτερης σοφιστικής.

Έργα:

«*Τὰ εἰς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον*» (8 βιβλία)

«*Βίοι σοφιστῶν*»

«*Ἐπιστολαί*»

«*Ἡρωϊκοί*»

«*Εἰκόνες*» (περιγραφή 64 πινάκων ζωγραφικῆς)

«*Γυμναστικός*»

- Ταξίδια στην Ινδία.
 - Αναξιόπιστες φιλολογικὲς πηγές.
 - Ὑφος υπερβολικά κομψόν.
 - Προτρεπτικοί λόγοι.
 - Αττική γλώσσα.
 - Κήρυκας του ηθικοῦ καθαρμοῦ.
 - Συναντήσεις με σοφοὺς των Ινδιῶν.
 - Ἐπιστολαί ερωτικοῦ περιεχομένου
- «*Θεοὶ μὲν γὰρ μελλόντων, ἄνθρωποι δε γιγνομένων σοφοὶ δε προσιόντων αισθάνονται*»
-

Κρίσεις:

Η σημαντική θέση που εξασφάλισε στην αρχαία γραμματεία ο Φιλόστρατος οφείλεται στο πολύπλευρο σχολιασμό της αρχαιότερης λογοτεχνίας και στην αντιμετώπιση της με κριτικό πνεύμα.

Επιθυμούσε με το έργο του να προβάλλει με την προσωπικότητα του Απολλωνίου έναν **Χριστό** ειδωλολάτρη και να τον φέρει αντιμέτωπο προς εκείνο που λάτρευαν οι Χριστιανοί. Υπήρξε μυστικιστής φιλόσοφος, ο κήρυκας του ηθικού καθαρμού που είχε τη μεγαλύτερη απήχηση. Επεδίωξε να διδάξει μια ανανεωμένη ειδωλολατρία καθαρμένη, βασισμένη στις κοσμογάπητες λαϊκές λατρευτικές εκδηλώσεις, με ιδανικό πρότυπο του θρησκευτικού ανθρώπου αυτόν που πραγματώνει τη συνύπαρξη της σοφίας και της αγιότητας.

Το έργο του χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα από εθνικούς που ήθελαν να αποδείξουν ότι δεν είναι μόνον οι άγιοι των Χριστιανών που επιτελούν θαύματα.

Πηγές:

Απολλώνιος
Ευσέβιος

ΦΙΛΩΝ

Βίβλος. Φοινίκης 64-131 μ.Χ.
Γραμματικός και Ιστορικός.

Έργα:

«Ρηματικόν»	}	30 έργα
«Περί πόλεων»		Σώζονται
«Φοινίκη ιστορία»		αποσπάσματα
«Αδριανός»		

-
- - Φοινικική μυθολογία.
 - Λατρευτικά κείμενα.
 - Ιστορικά θρησκευολογία
 - Λεξικό συνώνυμων
 - Γραμματική
-

Κρίσεις:

Ο Φίλων υπήρξε κύριος εκπρόσωπος της λεγομένης ελληνο-ιουδαϊκής φιλοσοφίας και παιδείας γενικότερα. Η δραστηριότητα ως γραμματικού μαρτυρείται από ένα λεξικό συνωνύμων και παραδόσεων. Από το λεξικό αυτό άντλησε σημαντικό μέρος ο **Ησύχιος**.

Πρωταρχική επιδίωξη του Φίλωνα στα «*Φοινικικά*» ήταν να δείξει ότι η ελληνική και η φοινικική θρησκεία είχαν κοινές ρίζες και συμφωνούσαν ουσιαστικά μεταξύ τους. Ως αποδεικτικά στοιχεία χρησιμοποίησε δεδομένα της λατρείας και ονόματα θεών που θεωρούνταν προστάτες της ίδιας πόλης. π.χ. γράφει ότι η Βηρυτός ιδρύθηκε από τον Κρόνο και δόθηκε από αυτόν στον Ποσειδώνα.

Για τον σύγχρονο κόσμο η σημασία του έγκειται στο ότι από την μια καταθέτει βαρύνουσα μαρτυρία για τις πνευματικές τάσεις της εποχής του και από την άλλη, περισώζει πλούσιο υλικό από παλαιότερα ελληνικά κείμενα που υπήρχαν στην εποχή του και χάθηκαν αργότερα.

Πηγές:

Ευσέβιος

Ησύχιος

Μουσικοί

Αριστόξενος
Γαυδέντιος
Δάμων

Δραματουργοί

Αγάθων
Αισχύλος
Αντιφάνης
Αριστοφάνης
Δίφιλος
Επίχαρμος
Ευήμερος
Εύπολις
Ευριπίδης
Ηλιόδωρος
Ηρωδιανός
Θέσπις
Ίων
Κρατίνος
Λυκόφρων
Πλάτων
Ποσειδίππος
Πρατίνας
Σοφοκλής
Στράτις
Τιμόθεος
Τιμοκλής
Φιλήμων

ΑΓΑΘΩΝ

Αθήνα, 445 π.Χ. – 401 π.Χ.

Τραγικός ποιητής.

Φίλος του Πλάτωνα.

Έζησε στην αυλή του βασιλέα **Αρχέλαου**.

Έργα:

«Αερόπη»
«Αλκμέων»
«Ανθεύς»
«Μυσοί»
«Τήλεφος»
«Θυέστης»
«Ιλίου πέρσις»

} Σώζονται στίχοι

Καινοτομίες:

- Άλλαξε τη λειτουργία των χορικών.
 - Επινόησε υποθέσεις έργων.
 - Ρητορικά σχήματα.
 - Μουσική των χορικών.
 - Διαίρεσε την τραγωδία σε πράξεις.
 - Πανηγύρισε την πρώτη του νίκη με το έργο του «Ανθεύς» με συμπόσιον στο οποίο παρέκάθησαν οι κορυφαίοι της πνευματικής κοινωνίας των Αθηνών.
 - Το «Συμπόσιον» αυτό περιγράφει ο Πλάτων στο ομώνυμο έργο του.
-

Κρίσεις:

Η αξία του Αγάθωνα, ως τραγικού ποιητή, καθώς ελάχιστα αποσπάσματα τραγωδιών του σώθηκαν, διαπιστώνεται έμμεσα από αναφορές και κρίσεις που υπάρχουν γι' αυτόν στα έργα αρχαίων συγγραφέων.

Ο **Αριστοτέλης** στην «*Ποιητική*» του επαινεί τον Αγάθωνα και επισημαίνει τις καινοτομίες του:-

α) ότι αλλάζει τη λειτουργία των χορηγών

β) ότι επινόησε ο ίδιος την υπόθεση και τους χαρακτήρες στις τραγωδίες του

Μεταγενέστεροι συγγραφείς παρατήρησαν ότι καινοτόμησε και στην μουσική των χορικών του που ήταν ευχάριστη και ζωηρή. Οι νεωτερισμοί του επηρέασαν την εξέλιξη της τραγικής τέχνης, ιδίως ως προς την λειτουργία του χορού.

Πηγές:

Αριστοτέλης

Αριστοφάνης

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Ελευσίνα, 524 π.Χ. – Γέλα, Σικελίας 456 π.Χ.
Μέγας τραγικός ποιητής.
Εγκαινίασε την Αττική τραγωδία.
Από αρχοντική οικογένεια.
Πρώτη επιτυχία του σε ηλικία 40 ετών.
Πολέμησε στον Μαραθώνα.
Ταξίδεψε στην αυλή του **Ιέρωνα**.

Έργα:

Πολλές τραγωδίες – Σώζονται Επτά

«Πέρσαι

«Έπτα ἐπὶ Θήβαις»

«Προμηθεύς Δεσμώτης»

«Ίκέτιδες»

«Ορέστεια»:

- «Αγαμέμνων»

- «Χοηφόροι»

- «Εὐμενίδες»

-
- Περιόρισε τα λυρικά μέρη του χορού.
 - Ανέπτυξε τον «Λόγον».
 - Θεατρικά ευρήματα (« Μηχανές»).

«*Ἐν μιᾷ πληγῇ κατέφθαρται πολὺς ὄλβος,
τῶν Περσῶν δ' ἄνθος ἄχεται πεσόν».*

«*Ἄνδρῶν γὰρ ὄντων ἔρκος ἐστὶν ἀσφαλές».*
(*Ἡ πόλις τὴν ὁποῖαν φρουροῦν οἱ ἄνδρες
τῆς ἔχει τὰ ἀσφαλέστερα τείχη*).

Πέρσαι»

Κρίσεις:

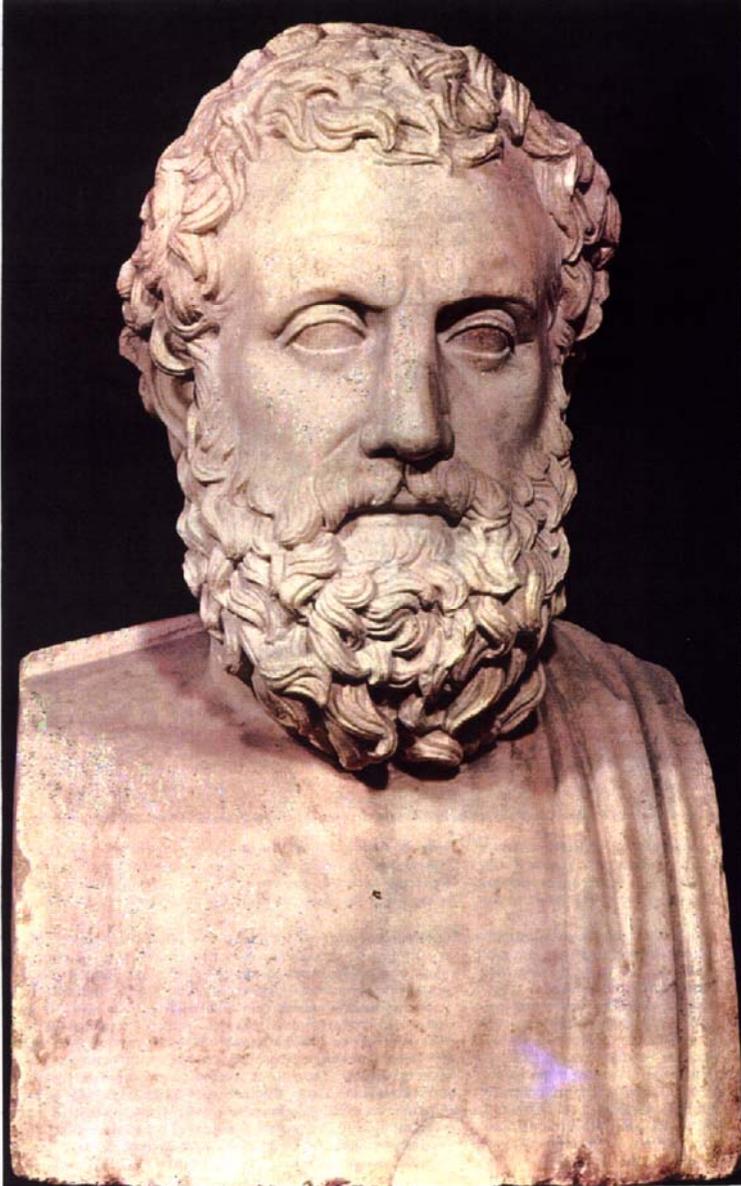
Ο Αισχύλος θεωρήθηκε ότι είναι ο εκπρόσωπος της γενιάς των Μαραθωνομάχων, του φιλελεύθερου και δημοκρατικού φρονήματος, που ήξερε να πειθαρχεί και να θυσιάζει το ιδιωτικό συμφέρον στην κοινή σωτηρία της σωστής παιδείας που στηριζόταν στις προαιώνιες ηθικές επιταγές στη σκληραγωγία, στο σεβασμό και τη σεμνότητα, τέλος και της ευσέβειας απέναντι στους αυστηρούς θεούς και θεσμούς της πατρογονικής θρησκείας.

Όλα αυτά είναι σωστά όμως δεν εξαντλούν τη συμβουλή του Αισχύλου στο ηθικό-φιλοσοφικό και θρησκευτικό τομέα όπου η σκέψη του προχώρησε πολύ περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο.

Ο Αισχύλος καθόρισε τη θεματολογία του, καλλιέργησε τον προβληματισμό του, οργάνωσε την αρχιτεκτονική του. Εμφύσησε σ' αυτά ένα περιεχόμενο που φιλοδοξούσε να αναπαραστήσει πολύτροπα τον αγώνα του ανθρώπου να βρει τη θέση του μέσα στη δημιουργία του κόσμου. Επένδυσε τις ιδέες του με ένα ανεπανάληπτο, στο μεγαλείο και στην ποικιλία του, γλωσσικό όργανο, που αξιοποιούσε τις πηγές του έπους και την προσφορά των λυρικών.

Κ. Τσάτσος
(Ακαδημαϊκός)

*«Για τα ανώφελα μάταιος ο κόπος να
προσπαθείς»
«Να ξεχωρίζεις το όνειρο από τις οπτασίες»*

Χαρακτηριστικό για
τό πνεύμα της εποχής
του Ξέρξης ο Αισχύλος
είναι το ότι από μια
πλούσια σε
καλλιτεχνικές
δημιουργίες ζωή,
ό ίδιος δεν ανέφερε,
στό επιτέμβριο
επίγραμμα που
συνέθεσε για τὸν
ἐαυτό του, παρά μόνο
τὸ γεγονός ὅτι πολέμησε
στὸν Μαραθῶνα.
Χαρακτηριστικό τοῦ
σεβασμοῦ μετὸν ὁποῖο
τὸν ἀντιμετώπιζαν
μὴ γενεὰ ἀγγύστερα
οἱ συμπαῖτες του
εἶναι ὅτι ὁ Διόνυσος
στοὺς «Βατραχούς» τοῦ
Ἀριστοφάνους σ' αὐτὸν
ἀποδίδει τὸν τίτλο τοῦ
μεγαλύτερου τραγικοῦ
ἀπέναντι στὸν ἀνγχερό
τοῦς Ἑλέμιδη. Ἐδῶ
πάλι, ρωμαϊκὸ
ἀντίγραφο προτομῆς
τοῦ Αἰσχύλου τοῦ
4ου αἰ. (Νεάπολις,
Ἐθνικὸ Μουσεῖο).

Αισχύλος

Αισχύλου: «Προμηθέας Δεσμώτης»

*Κι έξεψα πρώτος στον ζυγό τα ζώα σκυμμένα
κάτω από ζεύγλες και σαμάρια, για να παίρνουν
τους πιο μεγάλους πάνω των κόπους του ανθρώπου.*

*Κι έδεσα χαλινόστεργα τ' άλογα στο άρμα,
της αρχοντιάς της μεγαλόπλουτης καμάρι
και τα θαλασσοπλάνητα δεν βρήκεν άλλος
πάρεξ εγώ λινόφτερα του ναύτη αμάξια.*

*Μα ο άμοιρος! ενώ ηύρα τέτοιες σοφές τέχνες
για τους ανθρώπους, τίποτε για με τον ίδιο
δεν έχω να σωθώ απ' αυτές τις συμφορές μου.*

Απόδοση: **Ιωάννης Γρυπάρης**

ΑΝΤΙΦΑΝΗΣ

Αττική, τέλος 408 - 334 π.Χ.

Κωμωδιογράφος.

Νίκησε σε 13 δραματικούς αγώνες.

Πολυγραφότατος.

Έργα:

«Ακοντιζομένη»

«Ακέστρια»

«Άλιεομένη»

«Άγροϊκος»

«Αΐολος»

«Μουσική»

«Ποίησις»

«Τριταγωνιστής»

κ.ά.

-
- Έργα με ηθογραφικό περιεχόμενο.
 - Μυθολογικά θέματα.
 - Μέση Αττική Κωμωδία.
 - Εντυπωσιακός και συναισθηματικός.
 - «Όποιος δεν αδικεί δεν χρειάζεται κανένα νομό»
 - «Όλα υποτάσσονται στην Επιμέλεια»
 - «Με το μόχθο κάνεις κτήμα σου την μάθηση»
 -
-

Κρίσεις:

Ο κωμωδιογράφος Αντιφάνης έγραψε πάνω από 200 έργα .Οι κωμωδίες του είχαν περισσότερο ρητορικό πάθος από ποιητική αξία και συχνά επαναλάμβανε τα ίδια θέματα.

Το έργο του, που υπήρξε μεγάλο, μελετήθηκε από τον φιλόσοφο **Δωρόθεο**, το ρήτορα **Δημήτριο Φαληρέα** και τον ποιητή **Λυκόφωνα**. Στα έργα αρχίζουν να εμφανίζονται οι αναγνωρίσιμοι κωμικοί τύποι - ο παράσιτος, ο κόλακας, ο πονηρός δούλος - που βαθμιαία παγιώνονται και επανδρώνουν την Νέα Κωμωδία.

Σύμφωνα με ένα ανέκδοτο, ο Μέγας Αλέξανδρος είχε ακούσει, μικρός ακόμα, τον Αντιφάνη να διαβάζει ένα έργο του, αλλά δεν το βρήκε καθόλου ωραίο.

Πηγές:

Λυκόφρων

ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΟΣ

Τάραντας, 375 π.Χ. – Αθήνα 360 π.Χ.
Φιλόσοφος – Μουσικός.
Μαθήτευσε στον **Αριστοτέλη**.

Έργα:

«Περὶ ἀρμονικῆς»
«Ρυθμικὰ στοιχεῖα»
«Πυθαγορικαὶ ἀποφάνσεις»
«Νόμοι παιδευτικοὶ»
«Νόμοι πολιτικοὶ»
«Ἱστορικὰ ὑπομνήματα»

} Γνωστοὶ μόνον
οά τίτλοι

- Πυθαγόρειος σχολή.
 - Οδηγός η καθαρή εμπειρία.
 - Ηθική και θεραπευτική επίδραση της μουσικής.
 - Αντιπαθούσε κάθε υπερβολή.
 - «Χρωματικόν» και «Εναρμόνιον» γένος.
 - Γλώσσα και ύφος καθαρά και ακριβολόγα.
-

Κρίσεις:

Ο Αριστόξενος συμπαθούσε περισσότερο το «*Διατονικό*» γένος, θεωρώντας ότι ταιριάζει περισσότερο στο αυτί και στην ανθρώπινη φύση, η οποία δύσκολα συνηθίζει το μικροδιάστημα του «*Εναρμονίου*».

Αντιπαθούσε κάθε υπερβολική εκλέπτυνση, καθώς και την κατάχρηση των ημιτονίων και των τετάρτων του τόνου. Τοποθετούσε σαν κριτήριο πάνω από τις μαθηματικές θεωρίες την μουσική.

Κατέστη ο μέγας θεωρητικός της μουσικής μελέτησας ταύτην συστηματικώς και διατυπώσας τους κανόνας επί επισημονικών δεδομένων. Μελετών την μουσικήν, έφθασε εις συνθετικά συμπεράσματα. Εμβαθύνων εις τους νόμους της, θεωρεί ταύτην ως την πλέον απέραντον και πολύπλοκον έκφρασιν των αρμονιών του κόσμου.

Πηγές:

Αριστοτέλης

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ

Αθήνα, 445 π.Χ. – 388 π.Χ.

Ο μεγαλύτερος κωμωδιογράφος.
Από τον δήμο Κυδαθηναίων.

Έργα:

«Νεφέλαι» (430)	«Πλούτος» (388)	} Όσα σώζονται
«Άχαρνείς» (425)	«Προάγων»	
«Όρνιθες» (414)	«Δαιταλέων»	
«Λυσιστράτη» (411)	«Βαβυλώνιοι»	
«Σφήκες» (410)		
«Βάτραχοι» (405)		
«Ίππεις» (424)		
«Ειρήνη» (421)		
«Θεσμοφοριάζουσαι» (411)		
«Εκκλησιάζουσαι» (392)		

- Αττική διάλεκτος.
 - Σεξολογικά και κοπρολογικά σχόλια που ξενίζουν.
 - Σπάνια μυθοπλαστική φαντασία.
 - Αδυσώπητη κριτική.
 - Δριμύτατες επιθέσεις σε διανοούμενους.
-

Κρίσεις:

Η ευρηματικότητα του ποιητή είναι τόσο μεγάλη, ώστε δίκαια να λέγεται ότι ο **Αριστοφάνης** σπαταλά σε κάθε σκηνή περισσότερες κωμικές εμπνεύσεις από όσες θα χρειαζόταν ένας άλλος για να στηρίξει μια ολόκληρη κωμωδία. Ένα μέρος από το κωμικό υλικό, συγκεκριμένα τα σεξουαλικά και κοπρολογικά αστεία ξενίζουν σήμερα αν όχι για την τολμηρότητα, οπωσδήποτε για την χοντροκοπιά τους, όμως τα στοιχεία αυτά αποτελούσαν μέρος της κωμικής παράδοσης.

Σατιρίζει όλους τους –ισμούς από την σκοπιά της ρωμάλειας και κοντόθωρης κοινής αντίληψης. Ειδικότερα σκώπτει δυσφημιστικά τον **Σωκράτη** που ασχολείται με επιπόλαια ψευδο-επιστημονικά μυστήρια.

Ασχολήθηκαν εντατικά με το έργο Αλεξανδρινοί αττικιστές.. Από τότε μια αδιάλειπτη συνέχεια ως σήμερα δεν έπαψε να αποτελεί ξεχωριστό αντικείμενο μελέτης και θαυμασμού. Οι πολλές σύγχρονες παραστάσεις του στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες είναι μια παραπάνω απόδειξη της ακτινοβολίας του και της αιώνιας επικαιρότητας του έργου του.

Φ. Ι. Κακριδής
(Ακαδημαϊκός)

ΓΑΥΔΕΝΤΙΟΣ

Τάραντας, 3ος αι. π.Χ.
Θεωρητικός της μουσικής.
Φιλόσοφος

Έργα:

«*Άρμονική εισαγωγή*»

Το έργο μεταφράστηκε στα Λατινικά τον 6ο αι. μ. Χ.
και εκδόθηκε στο πρωτότυπο με λατινική μετάφραση
στο Άμστερνταμ το 1652

- Ακολουθεί τον **Αριστόξενο**.
 - Μεταφράστηκε από τον **Λουκιανό**.
 - Εκλεκτικό σύγγραμμα περί ήχων,
διαστημάτων & συστημάτων.
-

Ἰγναπόροα, Βόρεια πτέρυα Παρθενῶνος (Ἀθήνα, Μουσεῖο Ἀκροπόλεωσ).

ΔΑΜΩΝ

Αθήνα, 500 π.Χ. – 430 π.Χ.

Μουσικολόγος και φιλόσοφος.

Ο σημαντικότερος των «αρμονικών»

Σύμβουλος του Περικλή.

Έργα:

«Περὶ ἤθους καὶ μουσικῆς»

«Ἀρεοπαγιτικός»

-
- Εισηγήθηκε στον Περικλή την «μισθοφοράν» των δικαστών.
 - Κατηγορήθηκε ως πολυπράγμων και φιλοτύραννος.
 - Εξοστρακίστηκε (450 π.Χ.).
 - Διετύπωσε τη σχέση της μουσικής με τον ψυχικό βίο.
«Ἡ μουσικὴ «κινεῖ τὴν ψυχὴ»
«Πλάττει ἤθος»
-

Κρίσεις:

Ο Δάμων υπήρξε Αθηναίος μουσικολόγος και φιλόσοφος, δάσκαλος και πολιτικός σύμβουλος του **Περικλή**. Από τους «*Δειπνοσοφιστές*» του **Αθηναίου** συνάγονται ενδιαφέρουσες απόψεις του **Δάμωνα** για τη σχέση της Μουσικής και τον ψυχικό βίο του ανθρώπου, για την παιδαγωγική αξία της μουσικής και για την πολιτική δεοντολογία της. Η Μουσική αντιστοιχεί με κάθε διαφορετικό ήθος, «*κινεί την ψυχή*» και γενικά «*εις πάσας τας αρετάς προάγει*».

Οι γνώμες του περί ήθους της μουσικής, τις οποίες ανέπτυξε και κωδικοποίησε, υπήρξαν τα κύρια θεμέλια της πλατωνικής σκέψης. Ο **Πλάτων** εκφράστηκε τιμητικά για τις απόψεις του που αναφέρονται στη σχέση της μουσικής με την πολιτική.

Ο **Κικέρων** τον θεωρούσε ως τον «*πρώτο και πιο πρωτότυπο από όλους τους μουσικούς της προ-αριστοξένειας εποχής*».

Πηγές:

Αθηναίος
Πλάτων
Κικέρων

ΔΙΦΙΛΟΣ

Σινώπη, Πόντου 350 π.Χ. – Σμύρνη, 289 π.Χ.

Κωμωδιογράφος.

Ο αξιολογότερος της Νέας Αττικής Κωμωδίας.

Έζησε στην Αθήνα.

Έργα:

«Λήμνιοι»

«Δαναΐδες» Έγραψε 100 κωμωδίες.

«Ηρακλής» Σώζονται αποσπάσματα.

«Θησεύς»

«Κληρούμενοι»

-
- Απέσπασε τρεις φορές το βραβείο τα «Μεγάλα Διονύσια».
 - Μαρτυρία των έργων του από τους Λατίνους **(Πλαύτος)**.
 - Μυθολογικά θέματα
 - «Αν ήξερες τι είναι ο άνθρωπος θα ήσουν πιο ευτυχισμένος».
-

Κρίσεις:

Ο Δίφιλος αναφέρεται ως ο αξιολογότερος ποιητής της Νέας Αττικής Κωμωδίας μετά τον **Μένανδρο**. Έζησε πολλά χρόνια στην Αθήνα διδάσκοντας και γράφοντας.

Μαρτυρία για την μεγάλη του δημοτικότητα και την κωμική του δραστηριότητα, όπως και κάποια ιδέα για την τέχνη του, τις υποθέσεις και την πλοκή των κωμωδιών του δίνουν κυρίως τα έργα Λατίνων κωμικών, που άντλησαν τις υποθέσεις τους από τον Δίφιλο (π.χ. **Πλαύτος**, **Τερέντιος**).

Άλλοι τίτλοι κωμωδιών του (*«Ηρακλής»*, *«Θησεύς»*) αναφέρονται σε παρωδίες μύθων, πράγμα που δείχνει ότι το έργο του συνδέεται άμεσα με τη μέση Αττική Κωμωδία. Απέσπασε τρεις νίκες στα Μεγάλα Διονύσια.

Πηγές:

Πλαύτος } Ρωμαίοι
Τερέντιος }

ΕΠΙΧΑΡΜΟΣ

Συρακούσες, 550 π.Χ. – 460 π.Χ.

Ποιητής – Κωμωδιογράφος.

Ο κορυφαίος της σικελικής κωμωδίας.

Έργα:

«*Ἦβας γάμος*»
«*Βούσειρις*»
«*Ἡρακλῆς ὁ παρὰ Φόλω*»
«*Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν ζωστήρα*»
«*Ἀλκονεὺς*»
«*Βάκχαι*»
«*Διόνυσος*»
«*Μήδεια*»
«*Ἐλπίς*»
«*Φιλοκτήτης*»
«*Τρῶες*»
κ.ά.

} 35 τίτλοι

- Δωρική διάλεκτος.
 - Ιαμβικά τρίμετρα.
 - Ποικιλία περιεχομένου.
 - Διασκεδαστικές περιγραφές.
 - Παράθεση αποφθεγμάτων.
 - Σύντομα έργα γεμάτα χιούμορ.
 - Οι κωμωδίες του εστερούνταν χορού.
 - «*Νοῦς ὀρεῖ καὶ νοῦς ἀκούει*».
-

Κρίσεις:

Ο Επίχαρμος, ανέβασε τη δωρική φάρσα σε άρτιο είδος προσωπικής καλλιτεχνικής δημιουργίας προπαντός δίνοντας «μύθον» στα έργα του και σφικτή, σχεδιασμένη πλοκή. Είχε την ικανότητα να παρατηρεί τα ανθρώπινα, να αντιλαμβάνεται και να αποδίδει ρεαλιστικά χαρακτηριστικές λεπτομέρειες της καθημερινής ζωής. Απεικόνιζε ανθρώπινους τύπους σε ιδιάζουσες συμπεριφορές τους.

Το ύφος του αναδεικνύει συγγραφέα ζωηρό και πνευματώδη που γνωρίζει άριστα να συγκερνά μαζί με την κωμική δύναμη και τα ηθικά παραγγέλματα. Το έργο του ξεπέρασε τα στενά όρια της Σικελίας και έγινε γνωστό στη μητροπολιτική Ελλάδα.

Ηλίας Σπυρόπουλος

(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

«Το χάος δημιουργήθηκε πριν από τους ανθρώπους»

«Η εγγύηση είναι θυγατέρα της ζημιάς»

Πηγές:

Αριστοτέλης

Απολλόδωρος

ΕΥΗΜΕΡΟΣ

Μεσσήνη, 331 π.Χ. 298π.Χ.

Συγγραφέας & Ποιητής
Φίλος του βασιλέα **Κάσσανδρου**.
Κυρηναϊκή σχολή.

Έργα:

«*Η Ιερά άναγραφή*»
(φανταστική διήγησις)

- Μεγάλη επίδραση στη Ρώμη.
 - Κατηγορήθηκε ότι διαδίδει αθεΐα.
 - Εκτιμήθηκε ο «*Ορθολογισμός*» του από νεώτερους (Γάλλοι φιλόσοφοι του Διαφωτισμού).
-

Κρίσεις:

Ο Ευήμερος υπήρξε ο κορυφαίος ποιητής της σικελικής κωμωδίας γράφοντας στην δωρική διάλεκτο και σε ιαμβικά τρίμετρα. Για πρώτη φορά στην ιστορία περιγράφεται μία ουτοπία. Οι Θεοί (εκτός από τις περιπτώσεις που αποτελούν προσωποποιημένες δυνάμεις της φύσης) ήταν άνθρωποι που ευεργέτησαν το ανθρώπινο γένος και μετά το θάνατό τους θεοποιήθηκαν.

Χαρακτηριστικό είναι ότι ο **Διόδωρος**, ο οποίος συνέθεσε μια παγκόσμια ιστορία της μεσογειακής περιμέτρου, περιέλαβε στο έργο το τμήμα από τις αφηγήσεις του Ευήμερου ενώ ο **Πλούταρχος** αντιδρώντας κατηγόρησε τον τελευταίο ότι διαδίδει την αθειά. Ιδιαίτερη διάδοση απέκτησαν οι ιδέες του στη Ρώμη όπου οι συνθήκες ήταν επίσης κατάλληλες λόγω και της λατρείας των προγόνων την οποίαν ασκούσαν οι Ρωμαίοι.

Πηγές:

Πλούταρχος
Εκαταίος
Διόδωρος

ΕΥΠΟΛΙΣ

Αθήνα, 446 π.Χ. – 410 π.Χ.

Ποιητής, κωμωδιογράφος.

Αντίπαλος του **Αριστοφάνη**.

Απέσπασε επτά νίκες.

Έργα:

«**Ταξίαρχοι**» (427)

«**Αἴγες**» (423)

«**Πόλεις**» (422)

«**Κόλακες**» (421)

«**Μαρικᾶς**» (421)

«**Βάπται**» (416)

«**Δῆμοι**» (412)

«**Ἀστράτευτοι**»

«**Προσπάλτιοι**»

«**Φίλοι**»

} Αποσπάσματα

Καυτηριάζει:

- Ατασθαλίες των πολιτικών.
- Νεωτερισμοί των κατοίκων, (π.χ. σοφιστικές ιδέες, λατρεία ξενικών θεών, τρυφηλότητα).

Κρίσεις:

Οι πρωταρχικοί στοίχοι της Ευπολίδειας κωμωδίας ήταν δύο: οι ατασθαλίες των πρωταγωνιστών της πολιτικής ζωής της Αθήνας και οι κάθε είδους νεωτερισμοί που εισέβαλαν στη ζωή της πόλης, σοφιστικές ιδέες, διαφθορά ηθών και τρυφηλότητα.

Η ευνοϊκή κρίση των αρχαίων για τον Εύπολη οφείλεται στην πλούσια κωμική ευρηματικότητά του, το υψηλό πέταγμα της φαντασίας του και την ευστοχία και τη δραστηριότητα των σκωμμάτων του. Τα έργα του τοποθετούσαν στην ίδια σειρά με τον **Αριστοφάνη**.

Συχνά επίσης γινόταν λόγος για τις σχέσεις του με τον ομήλικό Αριστοφάνη. Υπήρξαν φίλοι και συνεργάτες στο ξεκίνημα της σταδιοδρομίας τους, συγκρούστηκαν αργότερα και μάλιστα αλληλοκατηγορήθηκαν για λογοκλοπή.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτωρ Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Αριστοφάνης
Κρατίνος

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Αθήνα, 485 π.Χ. – Πέλλα 406 π.Χ.
Μεγάλος τραγικός ποιητής.
Από τον Αττικό δήμο Φλυά (Χαλάνδρι).

Έργα:

92 Δράματα (σώζονται 19)

«Άλκηστις»

«Μήδεια»

«Ιππόλυτος»

«Ηρακλείδαι»

«Εκάβη»

«Ανδρομάχη»

«Ηρακλῆς»

«Τρωάδες»

«Ηλέκτρα»

«Ιφιγένεια ἐν Ταύροις»

«Ίων»

«Φοίνισσαι»

«Ορέστης»

«Ιφιγένεια ἐν Αὐλίδι»

«Βάκχαι»

«Κύκλωψ»

«Ίκέτιδες»

«Ελένη»

«Ρῆσος»

-
- Στα δράματά του απηχεί το δράμα και τον σκεπτικισμό της περιόδου μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο.
 - Χαρακτηρίστηκε ως μισογύνης.
 - Πλούσιες ιδέες και συναισθήματα.
-

Κρίσεις:

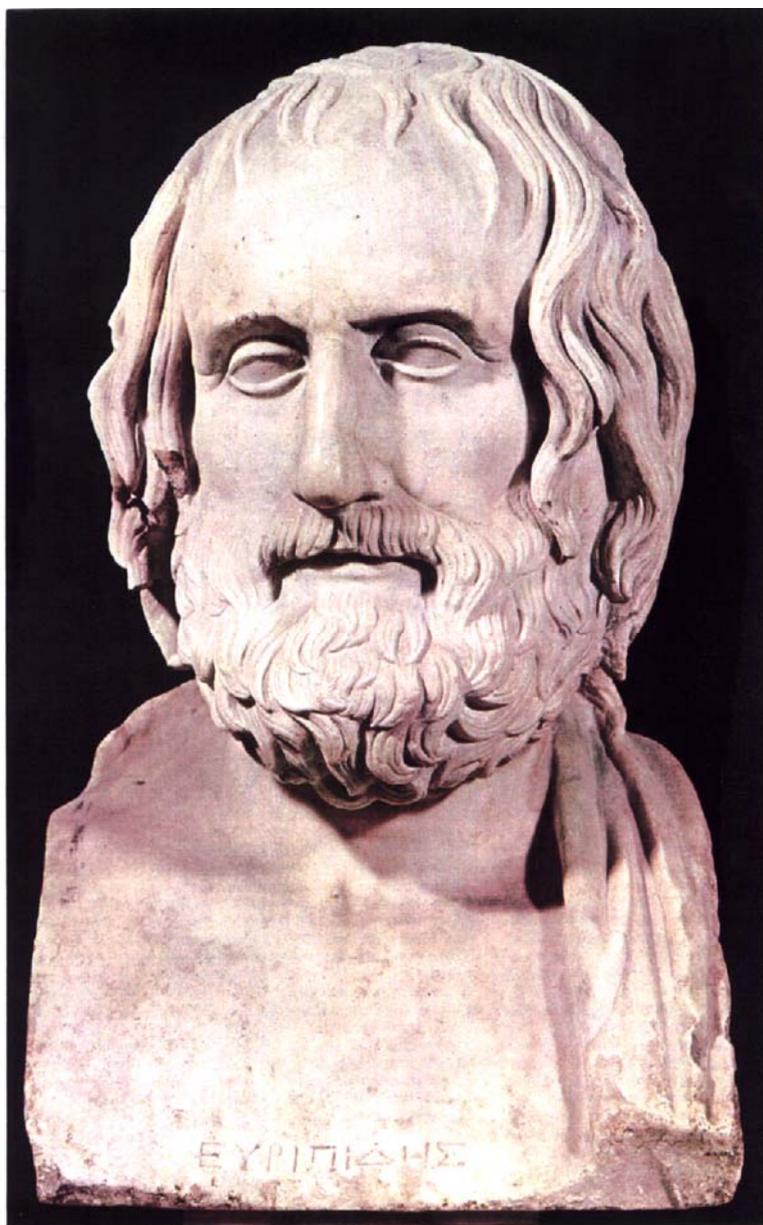
Ο Ευριπίδης έγινε ο δημοφιλέστερος τραγικός και η επίδρασή του στην ελληνική και ρωμαϊκή λογοτεχνία διατηρήθηκε για αιώνες. Τα γνωρίσματα που πρώτος αυτός έδωσε στο δράμα αποτελούν και σήμερα ουσιαστικά γνωρίσματα σύγχρονων λογοτεχνικών έργων.

Απομυθοποιεί τους ήρωες και τους παρουσιάζει ρεαλιστικά, χωρίς να παραλείπει να ανυψώνει ταπεινά πρόσωπα όπως δούλους, βάρβαρους κλπ. Οι χαρακτήρες είναι έρμια των παθών τους και ειδικότερα του έρωτα. Τα πάθη εκφράζονται με λογομαχίες που έγιναν αιτία να υπερτιμηθεί η επίδραση της ρητορικής στο έργο του. Ο άνθρωπος δεν είναι κύριος της μοίρας του. Η τύχη παίζει σπουδαίο ρόλο ιδιαίτερα σε ορισμένα όψιμα έργα.

Ως δημιουργός του ερωτικού δράματος υπήρξε το υπόδειγμα της Νέας Κωμωδίας, η οποία έμαθε πολλά από την τεχνική, το ύφος και την ψυχολογική του διεισδυτικότητα. Ο ακονισθείς από τους φιλοσόφους νους του, εννοεί να διεισδύει παντού. Για τον λόγο αυτό ονομάστηκε «από σκηνής φιλόσοφος». Ο **Αριστοτέλης** τον χαρακτηρίζει ως «*Ο Τραγικότατος Των Ποιητών*».

«Ει θεοί εισί κακοί ουκ εισί θεοί»

Κ. Συνοδινού
*(Καθηγήτρια Φιλοσοφίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)*

Ὁ Εὐριπίδης ἀποτύπωσε τὴ γεμάτη ἀντιφάσεις καὶ ἀνησυχίες προσωπικότητά του καὶ τὴ μόνιμη ἀμφισβήτησή του γιὰ τὰ καθιερωμένα, ἀτὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα στοιχεία τῶν ἔργων του. Γιὰ τὴς τολμηρῆς καινοτομίας του ἔγινε στόχος τῶν κομμικῶν ποιητῶν, οἱ ὅποιοι τὸν ἔβλεπαν μὲ τὰ μάτια τοῦ μέσου Ἀθηναίου. Ἐδῶ πλάι: ρωμαϊκὸ ἀντίγραφο προτομῆς τοῦ Εὐριπίδου. Τὸ πρωτότυπο ἀνάγεται ἀπὸ β' ἡμισυν τοῦ 5ου αἰ. (Νεάπολις, Ἐθνικὸ Ἀρχαιολ. Μουσεῖο).

Ευριπίδης

Ευριπίδη: «Βάκχες»

*Πηδούσανε, τρελές από θεϊκή μανία,
τη ρεματιά και τους γκρεμούς μες το φαράγγι
κι αφού είδαν τον αφέντη μου στο έλατο επάνω,
σ' εν' αντίκρυ ανεβήκανε βράχο σαν πύργο
και να του ρίχνουν άρχισαν γερές κοτρώνες,
να του τινάζουν κονταρόξυλα ελατένια
κι άλλες και με τους θύρσους των να σημαδεύουν,
κακό σημάδι, τον Πανθέα, μα δεν τον φτάνουν,
γιατί καθόταν πιο ψηλά από την προθυμιά τους
ο άραχλος, που όμως λυτρωμού δεν είχε τρόπο.*

Απόδοση: **Ιωάννης Γρυπάρης**

ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ

Συρία, 3^{ος} αι. π.Χ.

Μυθιστοριογράφος.

Θεατρικός συγγραφέας.

Εξελληνισμένος Σύρος

Έργα:

«Αἰθιοπικά» (10 βιβλία)

(Μυθιστόρημα με αναρίθμητες
περιπέτειες δύο μνηστευμένων)

-
- Πλοκή του μύθου κουραστική.
 - Ο έρωσ κυριαρχεί σε όλη την αφήγηση.
 - Η ψυχολογία είναι πτωχή.
 - Οι χαρακτήρες σχεδιάζονται εξωτερικά.
 - Υψηλή αντίληψη για την μεγάλη θεότητα της πατρίδας του, τον *Ήλιο*.
-

Κρίσεις:

Ο Ηλιόδωρος υπήρξε από τους σημαντικότερους εξελληνισμένους Σύρους συγγραφείς. Καλλιέργησε το ερωτικό ελληνικό μυθιστόρημα. Κύριες αρετές του συγγραφέα Ηλιόδωρου είναι η καλοσχεδιασμένη δομή του έργου, η αξιέπαινη «*Οικονομία*» του, η μοναδική του δεξιότητα στο χειρισμό της αφήγησης. Υστερεί όμως στην ψυχολογική ανάλυση των προσώπων των έργων του.

Εις το έργον του υπάρχει μία σοφή αρχιτεκτονική και μια καθαρότητα στην διάρθρωση και την έκφραση των πλέον ετερόκλητων θεμάτων. Αντίθετα υστερεί στην ψυχολογική ανάλυση των προσώπων του.

Η επιτυχία του υπήρξε μεγάλη και κατά τους βυζαντινούς χρόνους. Επίσης στην Γαλλία του 17^{ου} αιώνα έχαιρε της γενικής εκτιμήσεως και άσκησε ορισμένη επίδραση στους μυθιστοριογράφους της εποχής. Έχει μεταφρασθεί κυριολεκτικά σε όλες τις Ευρωπαϊκές γλώσσες.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΣ

Αντιόχεια, 170 μ.Χ. – 240 μ.Χ.
Εξελληνισμένος Σύρος.
Ιστορικός.
Αξιωματικός της Ρώμης.

Έργα:

«*Τῆς μετὰ Μάρκον βασιλείας*»
(8 βιβλία)

«*Ἀπὸ τὸν Μάρκον Αὐρήλιον μέχρι
τὸν Γορδιανὸν Γ'*»
(πρώτη έκδοση 1503!)

- Απομνημονεύματα.
 - Βιογραφίες.
 - Αρχαιογνωστικές παρεμβάσεις.
 - Έλλειψη ικανότητας για την ερμηνεία των γεγονότων.
 - Καλή κρίση και ευφράδεια.
-

Κρίσεις:

Ο Ηρωδιανός υπήρξε ο τελευταίος από τους μεγάλους Γραμματικούς της ελληνιστικής αρχαιότητας. Το έργο του έχει αξίαν ως πηγή για τα γεγονότα της εποχής του. Για να επιτύχει εντυπωσιακά εκφραστικά αποτελέσματα καταφεύγει στην ρητορική ή σε δάνεια από τον **Θουκυδίδη**. Διάνθησε την ιστορία με γνωμικά ή ηθικολογικές σκέψεις που χαρακτηρίζονται από ρηχότητα. Δεν διακρίνεται από αυστηρή επιστημονική μέθοδο από ικανότητα για την ερμηνεία των γεγονότων καθώς μένει πάντοτε στην επιφάνειά τους.

Ωστόσο όλα αυτά δεν εμπόδισαν την ευρύτερη διάδοσή του κατά την εκτίμηση του έργου του από τους μεταγενέστερους όπως δείχνει και η σχετική πρώιμη πρώτη τυπογραφική έκδοση (1503). Συμπληρώνει τα κενά της ρωμαϊκής ιστορίας του **Κασίου**. Γιά τους μεταγενέστερους υπήρξε αυθεντία και νωρίς οι συγγραφείς σχολίων ασχολήθηκαν με το έργο του,

Πηγές:

Φώτιος

ΘΕΣΠΙΣ

Ικαρία, Αττικής, 6ος αι. π.Χ.
Δραματικός ποιητής.
Συγκεχυμένες πληροφορίες.

Έργα:

«Άθλα επί Πελία»	} Ελάχιστα αποσπάσματα
«Ιερείς»	
«Ήιθιοι»	
«Πενθύς»	
«Φορβάς»	

- Μεγάλος ανακαινιστής του θεάτρου.
 - Μετάβαση στη δραματική τραγωδία.
 - Απαγγελία ομηρικών ραψωδιών.
 - Πρόσθεσε τον «Πρόλογον».
 - Προσάρμοσε το «Προσωπείον»
 - Περιοδείς με το άρμα του **Θέσπη**.
 - Διάλογο με τον χορό.
-

Κρίσεις:

Ο Θέσπις υπήρξε από τους σημαντικότερες μορφές του αρχαιοελληνικού θεάτρου, που, όμως, είναι γνωστός από ισχνές και αόριστες πληροφορίες. Ο φιλόλογος της ελληνοιστικής εποχής υποβίβασαν τη σημασία του, περιορίζοντας την δραστηριότητά του μέσα στα πλαίσια του αγροτικού εθίμου. Παρουσίασε την πρώτη Τραγωδία στα «Μεγάλα Διονύσια» κατά την 61^η Ολυμπιάδα (μεταξύ 536π.χ. - 532π.χ.)

Σύμφωνα με τον **Αριστοτέλη**, η σημασία του Θέσπη στην ιστορία της δραματικής ποίησης είναι μεγάλη γιατί αυτός έδωσε καλλιτεχνική μορφή σε ένα έθιμο λαϊκής τελετής και καθόρισε τη φυσιογνωμία της τραγωδίας.

Συγκεκριμένα, πριν από τον Θέσπη δεν υπήρχαν παρά οι δωρικές μιμικές παραστάσεις και τα τοπικά έθιμα της Αττικής που ήταν συνδεδεμένα με τη λατρεία του Διόνυσου δηλαδή ένας όμιλος χόρευε και τραγουδούσε για να τιμήσει το Θεό. Στον όμιλο αυτό ο Θέσπις πρόσθεσε τον «Υποκριτή».

Πηγές:

Αριστοτέλης

ΙΩΝ ο Χίος

Χίος, 490 π.Χ. – 422 π.Χ.

Λυρικός ποιητής και φιλόσοφος.

Γόνος πλούσιας οικογένειας.

Διέμεινε στην Αθήνα.

Έργα:

«Αγαμέμνων»

«Αλκμήνη»

«Αργεῖοι»

«Λαέρτης»

«Ομφάλη»

«Τεῦκρος»

«Φοῖνιξ»

«Επιδημῖαι»

Τραγωδίες.
Σώθηκαν σύντομα.
αποσπάσματα.

-
- Ως φιλόσοφος ακολούθησε τον **Πυθαγόρα**.
 - Τριαδική διαίρεση πραγμάτων.
 - Φιλικοί δεσμοί με τις μεγαλύτερες προσωπικότητες της εποχής.
-

Κρίσεις:

Ο Ίων υπήρξε λυρικός και τραγικός ποιητής προερχόμενος από πλούσια οικογένεια της Χίου. Διέμενε στην Αθήνα Ακολουθώντας «Πυθαγορικά Κριτήρια» έθεσε την τριαδική διαίρεση των πραγμάτων ως γενική δομική αρχή.

Επιβίωση του πολύπλευρου έργου του διαπιστώθηκε από τους σύγχρονους του τραγωδούς. Οι Αλεξανδρινοί «Γραμματικοί» είχαν εντάξει τον Ίωνα στον «Κανόνα» των αρχαίων τραγικών και είχαν γράψει ερμηνευτικά υπομνήματα σε ορισμένα δράματά του.

Στο προσωπικότερο έργο του με τίτλον «*Επιδημίας*» εξέθετε εμπειρίες από συναντήσεις του με πρόσωπα που γνώρισε στα ταξίδια του είτε επισκέφτηκαν τη Χίο, όπως ο **Σοφοκλής**.

Πηγές:

Αριστοφάνης

Πλάτων

Αριστοτέλης

ΚΡΑΤΙΝΟΣ

Αθήνα, 520 π.Χ. – 423 π.Χ.

Κωμωδιογράφος.

Σύγχρονος του **Αριστοφάνη**.

Μημένος στον «Ορφισμό»

Έργα:

Ιαμβικές	[«Αρχίλοχος»	} Σώζονται 28 τίτλοι και περίπου 500 αποσπάσματα
		«Χίρωνες»	
		«Πυτίνη»	
Μυθοκωμωδίες	[«Όδυσσῆς»	
		«Βούσειρις»	
		«Διόνυσος»	
		«Ωραι»	
		«Νέμεσις»	

-
- Πολιτικόν σκώμμα.
 - Βωμολοχία απρεπέστατη.
 - Χοντροκοπιά.
 - Τιμητής της πολιτικής ζωής.
 - Βραβεύτηκε εννέα φορές.
-

Κρίσεις:

Ο Κρατίνος έφερε σε τελειότητα το είδος της αρχαίας λαττικής κωμωδίας ώστε οι νεώτεροί του δεν είχαν να προσθέσουν πολλά. Τον χαρακτηρίζει ευχάριστη έμπνευση κωμικών υποθέσεων και σκηνών. Το πολιτικόν του σκώμμα ήταν οξύτερο από εκείνο του **Αριστοφάνη**, όπως η βωμολοχία και γενικότερα η χοντροκοπία του ήταν απρεπέστερη. Τα λυρικά μέρη των κωμωδιών του αγαπήθηκαν και τραγουδιόνταν από το λαό.

Η θέση του Κρατίνου στην αρχαία αττική κωμωδία ήταν πολύ σημαντική. Γενικά ανέδειξε την κωμωδία σε τιμητή των πρωταγωνιστών της πολιτικής και πνευματικής ζωής της πόλης όπως και των ηθών και των δοξασιών της. Τα έργα του μελετήθηκαν ως το τέλος σχεδόν της αρχαιότητας και σώζονται μαρτυρίες για πλούσιο υπομνηματισμό του από τους μεταγενέστερους.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Αριστοφάνης

ΛΥΚΟΦΩΝ

Χαλκίδα, 320 π.Χ. – 260 π.Χ.

Ποιητής και φιλόλογος.
Έζησε στην Αλεξάνδρεια.
Μαθητής του **Μενέδημου**.

Έργα:

64 τραγωδίες
(διασώζονται 20 τίτλοι)
«Πελοπίδαι»
«Ναύπλιος»
«Μενέδημος»
«Αλεξάνδρα» (1474 ιαμβικοί τρίμετροι)
«Όρφανός»

- Αναβίωση σατυρικού δράματος.
 - Μακρείς μονόλογοι.
 - Τολμηροί νεολογισμοί.
 - Υπαινικτικές εκφράσεις.
 - Δελφικοί χρησμοί.
 - Σπάνιες και δυσνόητες λέξεις.
-

Κρίσεις:

Ο Λυκόφρων υπήρξε ποιητής και φιλόλογος της ελληνιστικής εποχής που εργάστηκε και στην βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Προσπάθησε να δώσει νέα ζωή σε είδη που είχαν σχεδόν εγκαταλειφθεί. Καλλιέργησε την δραματική ποίηση γράφοντας τραγωδίες και σατυρικά δράματα. Δραματοποίησε υποθέσεις όχι μόνον από την μυθολογία αλλά και από την ιστορία και τη σύγχρονη ζωή.

Το έργο του, που επιβίωσε και τον έκανε περισσότερο γνωστό, είναι η «*Αλεξάνδρα*», ένα από τα πιο παράξενα και δυσνόητα κείμενα της παγκόσμιας λογοτεχνίας το «*σκοτεινό ποίημα*» όπως από πολύ νωρίς ονομάστηκε.

Κατέχει μία από τις πρώτες θέσεις μεταξύ των δραματικών ποιητών της ελληνιστικής εποχής. Τα ποιήματά του διδάσκονταν στα σχολεία με τη βοήθεια των υπομνημάτων τους.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Ερατοσθένης
Ζηνόδοτος
Θέων

ΠΛΑΤΩΝ

Αθήνα, αρχές 4^{ου} αι. π.Χ.
Κωμωδοποιός.
Αρχαία Αττική κωμωδία.

Έργα:

«Υπέροβλος»	} Έγραψε 28 κωμωδίες Σώζονται οι τίτλοι και τριακόσια αποσπάσματα.
«Πείσανδρος»	
«Κλεοφών»	
«Γρυῖπες»	
«Μύρμηκες»	
«Ἄδωνις»	
«Δαίδαλος»	
«Εὐρώπη»	
κ.ά.	

- Δεν διαφοροποιείται από τον **Αριστοφάνη**.
 - Οξύτατη κριτική.
 - Διακωμώδηση γνωστών πολιτικών.
 - Υπήρξε πολύ φτωχός.
 - Υπέρμετρος σεξουαλισμός.
 - Παρωδίες γνωστών μύθων.
 - Ζωόμορφοι χοροί.
-

Κρίσεις:

Ο Πλάτων ο κωμωδοποιός άσκησε ανοικτή και οξύτατη κριτική για τα πολιτικά πράγματα της πόλης του και προπάντων για τους πολιτικούς ηγέτες που τους παρουσίαζε με κεφαλές της Λερναίας Ύδρας, που όταν κόβεται μία ξεφυτρώνουν δύο. Διεκωμώδησε γνωστούς πολιτικούς χωρίς να καταφεύγει σε χρησιμοποίηση ψευδωνύμων.

Η συχνή διακωμώδηση πολιτικών ηγετών μαρτυρεί ο μεγάλος αριθμός ονομάτων «κωμωδουμένων» από την πολιτική κονίστρα της Αθήνας που εντοπίζονται στα αποσπάσματά του. Στο έργο του επισημαίνονται στοιχεία, όπως η παρώδηση μύθων και οι πολυάριθμες γαστριμαργικές αναφορές.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Αλεξανδρινοί

ΠΟΣΕΙΔΙΠΠΟΣ

Κασσάνδρεια, Χαλκιδικής τέλη 4^{ου} αι. π.Χ.

Ποιητής.

Κωμωδιογράφος.

Αττική κωμωδία.

Έργα:

«Αποκλειομένη»

30 κωμωδίες (4 νίκες)

(σώζονται αποσπάσματα

από 18 κωμωδίες)

-
- Χαρακτηριστικός τύπος της Νέας Κωμωδίας.
 - Υπέρμετρες καυχησιολογίες.
 - Τιμήθηκε από τους σύγχρονούς του.
 - Λατίνοι κωμικοί δανείσθηκαν υποθέσεις, από τα έργα του.
 - Αναδείχθηκε τέσσερες φορές νικητής.
-

Κρίσεις:

Ο Ποσειδίππος είναι από τους γνωστότερους ποιητές της Νέας Αττικής Κωμωδίας. Στις περισσότερες κωμωδίες του παρουσιάζεται ο χαρακτηριστικός τύπος, ο μάγειρας, με τις υπέρμετρες καυχησιολογίες για την τέχνη του. Ακόμα υπάρχουν υπαινιγμοί για την αθώωση της εταίρας **Φρύνης**. Τα έργα του τού απέφεραν τέσσερες διονυσιακές νίκες.

Τιμήθηκε ιδιαίτερα από τους συγχρόνους του και τους μεταγενέστερους που φρόντισαν και να κατασκευασθεί ανδριάντας του. (βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο) Εξακολούθησε να διαβάζεται ευρύτατα και κατά την Ρωμαϊκή εποχή. Ίσως η υπόθεση των «*Μεναίχμων*» του **Πλαύτου** να έχει επηρεασθεί από τα έργα του.

Πηγές:

Πλαύτος (Ρωμαίος)

ΠΡΑΤΙΝΑΣ

Φλειοί, Αργολίδος 540 π.Χ. – 467 π.Χ.
Εισηγητής του σατυρικού δράματος.
Δραστηριότητα στην Αθήνα.

Έργα:

Δράματα
Διθύραμβοι
Υπορχήματα
(και 50 θεατρικά έργα)

(Ο **Φρύνιχος** είχε θέσει στο
περιθώριο το σατυρικό στοιχείο)

- Έδρασε ως αντιμεταρρυθμιστής.
 - Στοιχεία διονυσιακής λατρείας.
 - Εύθυμο δράμα με χορό σατύρων.
 - Ύπαρξη διπλού αυλού.
 - Παρουσία ορχήστρας.
 - Κωμική όρχηση («*Σίκκινη*»).
-

Κρίσεις:

Ο Πρατίνας έδρασε ως αντιμεταρρυθμιστής και υπήρξε αρνητικός στις νεωτεριστικές τάσεις της εποχής του και επεδίωξε να τοποθετήσει τα δρώμενα σε διονυσιακό πλαίσιο. Η ύπαρξη διπλού χορού τεκμηριώνεται από τα σατυρικά δράματά του.

Η προσπάθειά του αυτή στέφθηκε από τόσο μεγάλη επιτυχία, ώστε το σατυρικό δράμα εξελίχθηκε από άτεχνη παράσταση σε έντεχνη δημιουργία υψηλού επιπέδου ώστε να κερδίσει μόνιμη θέση δίπλα στην Τραγωδία στους δραματικούς αγώνες, κλείνοντας, ύστερα από τρεις τραγωδίες, την κάθε τετραλογία.

Επανάφερε το διονυσιακό πνεύμα στο αττικό θέατρο από τα τέλη του 6ου ως τις αρχές του 5ου αι. Όπως αναφέρει η αρχαία παράδοση προσφορά του Πρατίνου στην εξέλιξη του σατυρικού δράματος φαίνεται ότι συνδέεται με τοπική παράδοση διονυσιακών παραστάσεων.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Αλεξανδρινοί
Αθηναίος

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

Αθήνα, 496 π.Χ. – 406 π.Χ.

Ο κλασικότερος τραγωδός.

Δήμος Ιππίου (Κολωνός).

Αρχοντική οικογένεια.

Έργα:

130 δράματα

Σώζονται:

«Αΐας» (450)

«Αντιγόνη» (442)

«Τραχινίες» (420)

«Οιδίπους Τύραννος» (430)

«Ηλέκτρα» (420)

«Φιλοκτήτης» (409)

«Οιδίπους ἐπὶ Κολωνῶ» (406)

- Επιλογή ηρώων.
 - Οξύτητα ψυχολογικών αναλύσεων.
 - Δόμηση δραμάτων.
 - Γλώσσα και ύφος.
 - Γνώση μυστικών θεατρικής τέχνης.
-

Θαυμαστές:

Ο Φρόντ ονόμασε «Οιδιπόδειο Σύμπλεγμα» το σύνδρομο του έρωτα του αγοριού προς την μητέρα.

Ρασίν, Ζιντ, Γκαίτε, Ανούιγ,
Βολταίρος Κοκτώ, Σέλλεϋ,

Κρίσεις:

Αξιοποιώντας υποδειγματικά το ταλέντο του εξασφάλισε λαμπρή και πολύχρονη επιτυχία αφού κέρδισε γρήγορα το κοινό του και κράτησε σταθερά την εύνοιά του παίρνοντας τις περισσότερες νίκες από όλους τους ομότεχνούς τους. Με την τραγωδία του αντιπροσωπεύει την τελειότητα του είδους και το κορύφωμά της.

Ο **Σοφοκλής** εκμεταλλεύθηκε απόλυτα τον θεατρικό χώρο και επιστράτευσε δραστήριες μεθόδους για να ερεθίζει το ενδιαφέρον του κοινού του. Προτάσσει χαρούμενα τραγούδια επιδιώκοντας την επέκταση της τραγικότητας. Προσπαθεί να αποκαλύψει μια λύση πιο βαθιά ή πιο τραγική σ' ένα πρόβλημα. Θεωρήθηκε το πρότυπο κλασικού ποιητή, πραγματοποιώντας την «*εύκρατον αρμονίαν*» ελευθερία μέσα από τη μορφική αυστηρότητα.

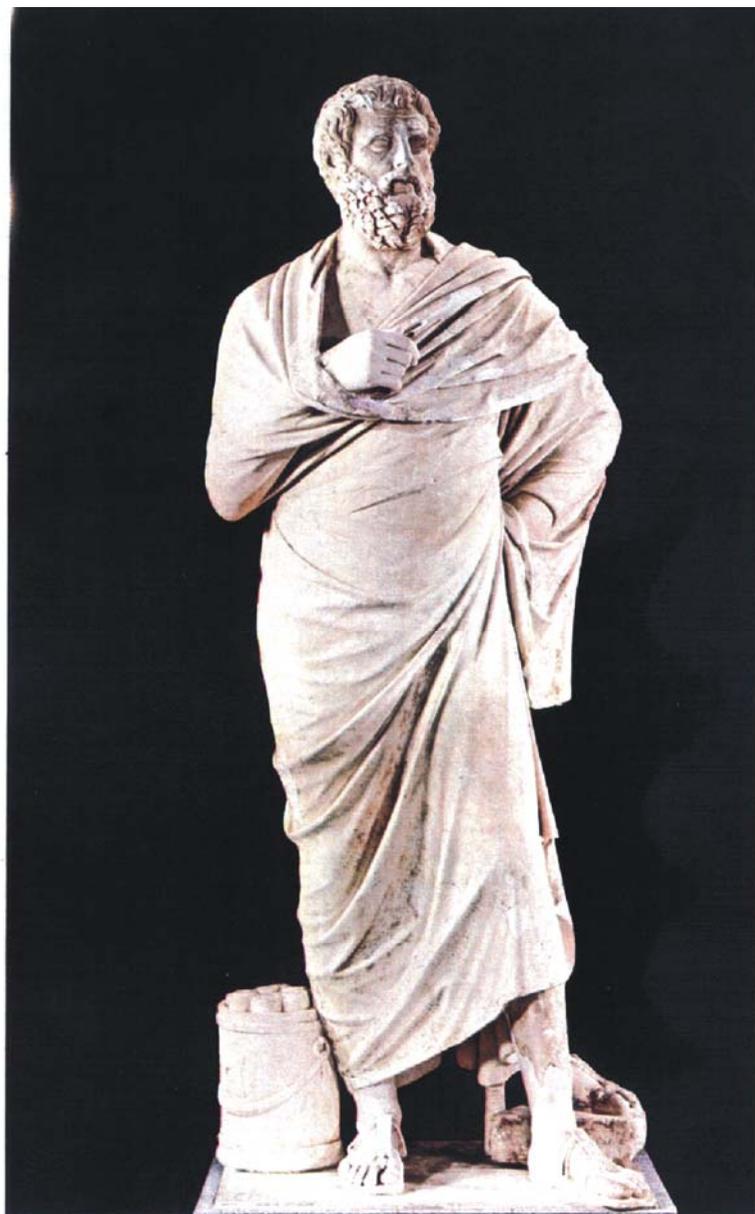
Η καλλιτεχνική του δύναμη, η διαγραφή των χαρακτήρων, η εξαιρετική πλοκή των έργων του, η δραματική αρτιότητα κατατάσσουν τον Σοφοκλή μεταξύ των μεγίστων δραματουργών όλων των εποχών.

«Πολλά τα δεινά κούδέν ανθρώπου δεινότερον πέλει»

«Η βλακεία είναι αδελφή της πονηριάς»

«Ο καλός πιστεύει σε οποιονδήποτε λόγο»

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

Ἵ Σοφοκλῆς ὑπῆρξε ὁ ὠλοκληρωμένος πολίτης τῆς κλασσικῆς Ἀθήνας· ὑπηρετήσε τὴν πολιτεία με πολλοὺς τρόπους, ἀναλαμβάνοντας καθήκοντα οἰκονομικά, πολιτικά καὶ θρησκευτικά ἐνῶ παράλληλα πραγματοποιοῦσε τὴν καλλιτεχνική του σταδιοδρομία. Ἀντιμετώπισε τὸν ἄνθρωπο σὰν ἕνα ὄν ἀπόλυτο καὶ ἥρωικό καὶ τὸν τοποθέτησε στὸ κέντρο τοῦ τραγικοῦ τοῦ κόσμου. Ἐδῶ πλάι: Ὁ καλύτερος ἀπὸ τοὺς ἀνδράνες ποὺ τὸν ἀπεικόνιζαν εἶναι ὁ λεγόμενος Σοφοκλῆς τοῦ Λατερανοῦ. Τὸ πρωτότυπο ἀνάγεται στὸν 4ο αἰ. (Μουσεῖο Βατικανῶς).

Σοφοκλῆς

Σοφοκλή: Οιδίπους Τύραννος

*Η έπαρση τον γεννάει τον τύραννο,
η έπαρση, που αν μάταια παραφορτωθεί
με πολλά που θε νάναι
παράκαιρα κι ασύφερτα, σα θε να φτάσει πια
στην πιο ψηλή κορφή, θα πέσει
μες τον ορθόγκρεμο όλεθρο
απ' όπου δεν τον ωφελεί το πόδι νάβγει.
Μα κάθε αγώνας για της χώρας το καλό
το θεό παρακαλώ ποτέ μην καταλύσει,
κι εγώ ποτέ μου του θεού
την προστασία δε θέλω παρατήσει.*

Απόδοση: **Ιωάννης Γρυπάρης**

ΣΤΡΑΤΤΙΣ

Αθήνα, τέλη 5ου αι. π.Χ.
Κωμωδιογράφος.
Μέση Αττική Κωμωδία.

Έργα:

«Μακεδόνες»	«Μυρμιδόνες»	} Σώζονται αποσπάσματα
«Ψυχισταί»	«Φοίνισσαι»	
«Ποτάμιοι»	«Φιλοκτήτης»	
«Κινησίας»	«Χρύσιππος»	
«Καλλιπίδης»	«Μήδεια»	
«Παυσανίας»	«Τρωΐλος»	
«Ζώπηρος»	«Ανθρακορέστης»	
	«Αταλάντη»	

-
- Αρχαία αττική κωμωδία.
 - Κωμικοί χοροί.
 - Επαφή απ' ευθείας με το κοινό.
 - Προσωπικά σκώμματα.
 - Έντονη αισχρολογία.
-

Κρίσεις:

Ο Στράτις είναι Αθηναίος κωμωδιογράφος από τους νεώτερους της εποχής του. Έγραψε ολόκληρες κωμωδίες για τη διακωμώδηση γνωστών στην Αθηναϊκή κοινωνία προσώπων που ανήκαν προπάντων στους καλλιτεχνικούς κύκλους και σιγματίστηκε ως άθεος. Διαπιστώνεται, επίσης, έντονη αισχρολογία, Στο έργο του διαπιστώνονται η ύπαρξη κωμικών χορών και η επιβίωση του προσωπικού σκώμματος.

Από την άλλη μεριά στα αποσπάσματα που σώθηκαν, εμφανίζονται και χαρακτηριστικά της Μέσης Κωμωδίας όπως η προτίμηση στη συγγραφή κωμωδιών που αποτελούν παρωδήσεις γνωστών τραγωδών. Επίσης απλώς κωμική δραματοποίηση μύθων και τέλος διακωμώδηση περιβόητων εταιρών.

ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Μίλητος, Μικράς Ασίας 450 π.Χ. – Αθήνα 360 π.Χ.
Λυρικός ποιητής – Τραγωδός.
Συνδέθηκε φιλικά με τον **Ευριπίδη**.

Έργα:

«Πέρσαι»	}	18 βιβλία.
«Αΐας έμμανής»		8000 στίχοι.
«Άρτεμις»		
«Ελπήνωρ»		
«Κύκλωψ»		Σώζονται λίγα.
«Ναύπλιος»		αποσπάσματα.
«Νιόβη»		
«Σεμέλης ώδης»		
«Σκύλλα»		

- «Νέος Αττικός διθύραμβος».
 - Σχέση ποίησης με μουσική.
 - Η μουσική το πρωταρχικό παιδευτικό μέσο.
 - Εισαγωγή χορού.
 - Αττική διάλεκτος.
 - Παρουσιάζει στροφικά συστήματα.
 - Ποικιλία μετρικών συνδυασμών
 - Γριφώδεις περιφράσεις
-

Κρίσεις:

Ο Τιμόθεος υπήρξε ποιητής και μουσικός δημιουργός. Άσκησε την καλλιτεχνική του δραστηριότητα στην Αθήνα και επέδρασε ουσιαστικά στους νεότερους του ως και τον 2^ο αι. π.Χ. Θεωρήθηκε ο κανόνας των κιθαρῶν και των Διθυραμβοποιών. Επιβίωσε στην ελληνιστική εποχή όπου το ενδιαφέρον για την ποίησή του ανανεώθηκε.

Η σημαντικότερη καινοτομία αφορούσε τις σχέσεις της ποίησης με την μουσική. Έδωσε αυτοτέλεια στον μουσικό ρυθμό, καθώς οι ποιητές της επιδίωκαν μια αισθητική ηδονή που προκαλούνταν από τη μουσική αρμονία, ανεξάρτητα από το κείμενο.

Ήθελε τη μουσική ως πρωταρχικό παιδευτικό μέσο και επεδίωκε απλώς να επιδράσει ισχυρά στις αισθήσεις. Έχουμε ένα μουσικό απόηχο της σοφιστικής. Τον θαυμασμό του Τιμόθεου από τους Ρωμαίους μαρτυρούν οι δεκάδες αντιγράφων ενός αγάλματος της Λήδας που την περιπτύσσεται ο κύκνος.

Πηγές:

Ευριπίδης
Αριστοφάνης

ΤΙΜΟΚΛΗΣ

Αθήνα, Β΄ μισό 4^{ου} αι. π.Χ.

Κωμωδιογράφος.

Περίοδος «Μέσης Κωμωδίας».

Έργα:

27 Κωμωδίες:

«Ἡρώες»

«Κένταυρος»

«Ἰκάριοι Σάτυροι»

«Κονίσαλος»

«Ἐπιχαιρέκακος»

«Πολυπράγμων»

«Φιλοδικαστής»

} Σώζονται
αποσπάσματα

-
- Συνέχισε την « \square αμβικ \square \square δέα»
 - Αναφορές σε σημαντικά γεγονότα
 - Παρωδία τραγικών υποθέσεων
 - Άσωτοι και παράσιτοι πρωταγωνιστές στις κωμωδίες του.
 - Ισχυρή φαντασία.
 - Δραστικό κωμικό πνεύμα.
 - Προσωπικά σκώμματα.
-

Κρίσεις:

Ο Τιμοκλής υπήρξε από τους σημαντικότερους ποιητές. Συνέχισε την «ιαμβική ιδέα» της Αρχαίας Αττικής Κωμωδίας καθώς διέθετε δραστικό κωμικό πνεύμα και ισχυρή φαντασία. Χωρίς να αποφεύγει τους κοινούς τύπους της παραδοσιακής κωμωδίας διακρίθηκε για την πρωτοτυπία του και την σκιαγράφηση του ήθους των προσώπων. Η ιδιαιτερότητά του στην ιστορία της αρχαίας δραματικής ποίησης ενισχύεται από την εικασία ότι ήταν ο μόνος κωμωδιογράφος που έγραψε και τραγωδίες.

Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι τα μισά σχεδόν έργα του, που έχουν διασωθεί, περιέχουν προσωπικά σκώμματα ιδίως εναντίον πολιτικών όπως για τον **Δημοσθένη** και τον **Υπερείδη**. Στόχος του επίσης είναι οι άσωτοι και οι παράσιτοι. Υπάρχουν και αναφορές σε σημαντικά ιστορικά γεγονότα.

Πηγές:

Μένανδρος

ΦΙΛΗΜΩΝ

Σόλοι, Κιλικίας 365 π.Χ. – Αθήνα 264 π.Χ.
Ποιητής – Κωμωδοποιός.
Νέα Αττική Κωμωδία.

Έργα:

97 κωμωδίες
«Μυρμιδόνες» } Αποσπάσματα
«Παλαμίδης» }

- Κωμωδίες από γνωστούς μύθους.
 - Δεξιοτέχνης της θεατρικής πράξης.
 - Χαρακτήρες κοντά στην πραγματικότητα.
 - Αγαθόν η φιλία και η ειρήνη.
 - Συνιστά ανθρωπινότερη συμπεριφορά στους δούλους.
 - «Θυμός συγκρατούμενος γνώρισμα των φρονίμων»
«Τα πάθη δεν ξεριζώνονται»
«Να διατάζεις εύκολο»
-

Κρίσεις:

Η επιτυχία του Φιλήμωνα στους κωμικούς αγώνες ήταν εξαιρετικά μεγάλη. Ήταν δεξιότηχνης της θεατρικής πράξης και επεδίωξε η λύση των περιπεπλεγμένων κωμωδιών να είναι εντυπωσιακή. Οι σύγχρονοί του τον προτιμούσαν από τον **Μένανδρο** και αυτή η προτίμηση πέρασε και στους Ρωμαίους. Κατέκτησε τρεις φορές το βραβείο. Τα έργα του παίζονταν αιώνες μετά το θάνατό του στην Αθήνα όπου του έστησαν ανδριάντα.

Οι χαρακτήρες του ήταν πολύ κοντά στην πραγματικότητα ενώ επικρατούσε όπως φαίνεται από τα αποσπάσματα, φρονη-ματικός χαρακτήρας.

Τα γνωμικά του έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Συνιστά ανθρωπινότερη συμπεριφορά στους δούλους αφού η δουλεία δεν είναι φυσικό φαινόμενο και όσα αναφέρονται στον θεσμό της φιλίας και στην ειρήνη, που ο ποιητής τις θεωρεί ως μοναδικό πραγματικό αγαθό.

Ηλ. Σπυρόπουλος
(Διδάκτορας Φιλοσοφίας)

Πηγές:

Στράβων

Πλαύτος (Ρωμαίος)

Μαθηματικοί

Αγησίστρατος*
Αρχιμήδης
Αρχύτας
Αυτόλυκος
Διοκλής
Διονυσόδωρος*
Διόφαντος
Εύδοξος
Ευκλείδης
Έρω
Θεαίτητος*
Θυμαρίδας*
Ίππασος*
Μέναιχμος
Νικόμαχος
Πάππος*
Πυθαγόρας
Υπατία*
Υψικλής
Φιλόλαος

Γεωγράφοι

Αγαθαρχίδης
Απολλώνιος
Αρτεμίδωρος
Εκαταίος
Ερατοσθένης
Παυσανίας
Πολέμιος
Πυθέας
Στράβων

Αστρονόμοι

Αρίσταρχος
Εύδοξος
Ίππαρχος
Κάλλιπος
Μενέλαος*
Μέτων
Οινοπίδης*
Πτολεμαίος

Φυσικοί

Δημόκριτος
Εμπεδοκλής
Ίππασος*
Ηράκλειτος
Κτησίβιος

**Ίδατε ΠΡΟΣΘΗΚΗ*

ΑΓΑΘΑΡΧΙΔΗΣ

Κνίδος , 2ος αι. π.Χ.

Γεωγράφος & γραμματικός.
Φυσιοδίφης.

Έργα:

«Περί τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης»

(5 βιβλία)

«Τά κατά τήν Εὐρώπην»

(49 βιβλία)

«Τά κατά τήν Ἀσίαν»

(10 βιβλία)

«Τα κατά Ἀφρικήν»

«Ἐπιτομή περί ανέμων»

- Κατάκτηση της Μακεδονίας από τους Ρωμαίους.
 - Ιστορία των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου.
 - Ερευνητικά ταξίδια.
 - Πολέμιος της μυθολογίας.
-

Κρίσεις:

Ο Αγαθαρχίδης υπήρξε ιστορικός, γεωγράφος, γραμματικός και περιπατητικός φιλόσοφος της ελληνιστικής περιόδου. Από το έργο του σώζονται σημαντικά αποσπάσματα «*Περί ερυθράς θαλάσσης*». Στο έργο αυτό, που δεν πρόλαβε να τελειώσει, περιγράφει με πολύ ζωντανά χρώματα παράδοξα και θαυμαστά από τη ζωή μερικών λαών της Αραβίας και της ανατολικής Αφρικής.

Περιέγραψε λαογραφικά στοιχεία αρχαίων λαών, όπως ιχθυοφάγων της Αφρικής. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι πληροφορίες του για τα μεταλλεία χρυσού και τους μεταλλωρύχους της Αιθιοπίας, ενώ ιδιαίτερα σημαντική είναι η ερμηνεία του για το φαινόμενο των περιοδικών πλημμυρών του Νείλου.

Πηγές:

Στράβων
Πλούταρχος
Λουκιανός

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ

Πέργη, Παμφυλία 262 π.Χ. – 190 π.Χ.
Σπούδασε στην Αλεξάνδρεια.
«Μέγας Γεωμέτρης».
Μαθητής του **Ευκλείδη**.

Έργα:

«Κωνικά» (8 βιβλία)	«Περὶ τοῦ κοιλίου»
«Λόγου ἀποτομή» (2 βιβλία)	«Περὶ τοῦ πυρίου»
«Διωρισμένη τομή» (2 βιβλία)	«Ἀστρονομικὴ πραγματεία»
«Ἐπαφαί» (2 βιβλία)	«Ἡ καθόλου πραγματεία»
«Νεύσεις» (2 βιβλία)	
«Τόποι ἐπίπεδοι»	

- Πρώτη μελέτη κωνικών τομών.
 - «Παραβολή, Ἐλλειψη, Ὑπερβολή».
 - Σημαντικὴ ἐπίδραση στὴν Ἀστρονομία.
 - Ἔννοια τοῦ «Ἀσύμπτωτου τῆς υπερβολῆς».
 - Παραβολικὰ κάτοπτρα.
 - Ἀσύμμετροι ἀριθμοί.
 - Θεώρημα: «Ὁ κύκλος τοῦ Ἀπολλωνίου».
-

Κρίσεις:

Η κύρια συνεισφορά του Απολλώνιου στην ανάπτυξη της γεωμετρίας υπήρξε το έργο του «*Κωνικά*» που θεωρείται από τα σημαντικότερα μαθηματικά συγγράμματα της αρχαιότητας. Πρόκειται για την πρώτη συστηματική μελέτη των κωνικών τόμων, στην οποία καθιερώνονται, ως καθαρά μαθηματικές έννοιες, οι όροι, «*παραβολή*», «*έλλειψη*», και «*υπερβολή*»

Νεώτεροι μαθηματικοί αναζητώντας το βαθύτερο νόημα των μεθόδων του επινόησαν τη θεωρία κωνικών τομών και την προβολική γεωμετρία. Το «*Απολλώνιον Πρόβλημα*» συνίσταται στην κατασκευή κύκλων που να είναι εφαπτόμενοι σε τρεις δεδομένους κύκλους στο επίπεδο.

Το έργο αποτελείται από οκτώ βιβλία, από τα οποία τα τέσσερα πρώτα έχουν σωθεί στα Ελληνικά, τα τρία επόμενα μόνον σε αραβική μετάφραση ενώ το όγδοο έχει χαθεί.

Πηγές:

Πτολεμαίος
Ίππαρχος

ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ

Σάμος, 310 π.Χ. – Αλεξάνδρεια 230 π.Χ.

Αστρονόμος & Μαθηματικός.

Έζησε στην Αλεξάνδρεια.

Ανέπτυξε ηλιοκεντρική θεωρία, δεκαεπτά αιώνες πριν από τον **Κοπέρνικο!**

Έργα:

«Περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποστημάτων».

«Περὶ Ἡλίου καὶ Σελήνης».

(καθορισμός μεγεθών και αποστάσεων από την Γη).

- Πλανήτες περιστρέφονται περί την Γην.
 - Σελήνη – Απόσταση από την Γη και ακριβές μέγεθος.
 - Μελετήθηκε από τον **Κοπέρνικο**.
 - Κατηγορήθηκε για ασέβεια.
 - Απλανείς και ήλιος μένουν ακίνητοι.
 - Η Γη κινείται περί τον άξονά της.
-

Κρίσεις:

Ο Αρίσταρχος υπήρξε περίφημος Αλεξανδρινός γραμματικός, κριτικός και ερμηνευτής, ο δημιουργός της Σχολής των Αρισταρχείων. Πίστευε ότι η απόσταση Γης - Ήλιου και Γης - Σελήνης μπορούν να καθοριστούν με τη βοήθεια της γεωμετρίας. Θεωρητικά η μέθοδος αυτή είναι σωστή, αλλά δεν υπήρχαν όργανα που να μετρούν γωνίες με ακρίβεια.

Η ιδιαίτερη μεγάλη αξία του Αρίσταρχου οφείλεται στον τρόπο ερμηνείας των αρχαίων κειμένων, που αποτέλεσαν την βάση της φιλολογικής κριτικής, και ειδικότερα στο τεράστιο και σημαντικότατο έργο του της ερμηνείας των ομηρικών επών και κυρίως της κάθαρσης τους από προγενέστερες παραπλανητικές διορθώσεις.

Επίσης προσπάθησε να υπολογίσει το ακριβές μέγεθος της Σελήνης και του Ηλίου μετρώντας το μέγεθος της σκιάς της Γης κατά τη διάρκεια μιας σεληνιακής έκλειψης. Ύστερα από μια ορθή σειρά συλλογισμών, που όμως στηρίζονταν σε ανακριβείς μετρήσεις, συμπέρανε ότι η διάμετρος της Γης ήταν τριπλάσια από την διάμετρο της Σελήνης. Παρά την εσφαλμένη διαφορά μεγέθους που υπολόγισε είχε πειστεί ότι το μικρότερο σώμα (Γη) είναι λογικό να στρέφεται γύρω από το μεγαλύτερο (Ήλιος).

Πηγές:

Πτολεμαίος
Πλούταρχος
Αρχιμήδης

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ

Έφεσος, τέλος 2ου αι. π.Χ.
Γεωγράφος.
Το έργο υπήρξε πηγή
για τον **Στράβωνα**.

Έργα:

«Περίπλους» (11 βιβλία)
«Γεωγραφούμενα»
«Ιωνικά ύπομνήματα»
(σώζονται μερικά αποσπάσματα)

- Γεωγραφικά ιστορικά & πολιτιστικά στοιχεία.
 - Πορίσματα από γεωγραφικές εργασίες.
-

Κρίσεις:

Ο Αρτεμίδωρος ταξίδεψε στην Αίγυπτο, Αιθιοπία, Ερυθρά Θάλασσα, Μεσόγειο, Ιταλία και Ισπανία και προχώρησε πέρα από τις Ηράκλειες Στήλες στην ανατολική περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού. Συγκέντρωσε πλούσιο υλικό των περιηγήσεών του στο περίφημο έργο του «*Περίπλους*» όπου ενσωμάτωσε και τα πορίσματά του από γεωγραφικές εργασίες παλαιότερων ερευνητών. Από το έργο του έχει αντλήσει πληροφορίες ο **Στράβων**.

Αναφέρεται ότι η πατρίδα του η Έφεσος τον τίμησε με χρυσό στεφάνι, επειδή επικεφαλής μίας πρεσβείας στη Ρώμη πέτυχε ευνοϊκή λύση για σημαντικά φορολογικά θέματα της πόλης.

Πηγές:

Στράβων
Μαρκιανός

ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ

Συρακούσες, 287 π.Χ. – 212 π.Χ.

Μαθηματικός.

Από τους μεγαλύτερους όλων των εποχών.

Υιός του αστρονόμου Φειδία.

Σπούδασε στην Αλεξάνδρεια.

Περιορισμένα στοιχεία της ζωής του.

Σκοτώθηκε κατά την άλωση των

Συρακουσών από τους Ρωμαίους.

Έργα:

Πολεμικές μηχανές.

Κοχλίας.

Τροχαλία.

Πλανητάριο.

Υπολογισμός των όγκων και εμβαδών.

«Μέθοδος εξαντλήσεως».

«Μέθοδος της εις άτοπον απαγωγής».

«Ανωσις.»

«Περί επιπέδων».

«Περί οχουμένων».

«Περί σφαίρας και κυλίνδρου» } Εσώθησαν

«Κύκλου μέτρησις».

Περί κωνοειδών και σφαιροειδών.

Περί ελίκων.

Ψαμμίτης.

Τετραγωνισμός παραβολής.

Στομάχιον.

Περί μηχανικών θεωρημάτων.

«Δὸς μοῖ πὰ στῶ καὶ τάν γάν κινήσω».

Κρίσεις:

Ο Αρχιμήδης δεν θέλησε να αφήσει κανένα σύγγραμμα για τις τεχνικές του εφευρέσεις μολονότι αυτές του είχαν χαρίσει την δόξα μιάς υπεράνθρωπης σοφίας. Η προέλευση πολλών θεωρητικών ανακαλύψεων και ο έκπληκτος συνδυασμός επιστήμης και τεχνικής αποτελούν δύο βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν το σύνολο του έργου του Αρχιμήδη.

Έστρεψε τις προσπάθειές του σε εκείνα μόνον τα πράγματα που η ομορφιά και η ευστοχία τους δεν είχαν καμία επαφή με την τετριμμένη ωφελιμότητα.

Πλούταρχος

Το επιστημονικό έργο του Αρχιμήδη υπήρξε εκπληκτικό και ταυτόχρονα εξαιρετικά πρωτότυπο. Αφορά τα μαθηματικά και την θεμελίωση της θεωρητικής μηχανικής. Το κύριο θέμα των μαθηματικών ερευνών του ήταν ο υπολογισμός όγκων και εμβαδών. Χρησιμοποίησε την «*Μέθοδο της εξαντλήσεως*» με τέτοιο τρόπο που την καθιστούσε ουσιαστικά ισοδύναμη με τη σημερινή μέθοδο του ολοκληρωτικού λογισμού. Συνέλαβε και πραγματοποιήσε πολυάριθμες τεχνικές εφευρέσεις.

Φ. Βασιλείου
(*Ακαδημαϊκός*)

Πηγές:
Πλούταρχος

ΑΡΧΥΤΑΣ

Τάραντας, Κάτω Ιταλία 430 π.Χ. – 350 π.Χ.
Μαθηματικός – Φιλόσοφος.
Μαθητής του **Πυθαγόρα**.
Φιλοξένησε τον **Πλάτωνα**.
Εκλέχτηκε στρατηγός επτά φορές.

Έργα:

«Περὶ μαθηματικῆς»	}	Σώζονται ελάχιστα αποσπάσματα
«Διατριβαί»		
«Περὶ δεκάδος»		
«Περὶ ἀυλῶν»		
«Περὶ μηχανῆς»		
«Περὶ γεωργίας» κ.α.		

- «Πρῶτος τὰ μηχανικά ταῖς μαθηματικαῖς ἀρχαῖς μεθόδευσε».
 - Πέτυχε: «τόν τοῦ κύβου διπλασιασμόν».
 - Μουσική: Εναρμόνιος, χρωματική, διατονική.
 - Ἀκοή: Αντιλαμβάνεται έναν φθόγγο στη συμφωνία.
 - Τίς μελέτες του για τα μαθηματικά συνέδεε με την αστρονομία.
-

Κρίσεις:

Ο ,Αρχύτας, φιλόσοφος με πυθαγόρεια κατεύθυνση θεωρούσε τα μαθηματικά ως κλειδί για την ερμηνεία της φύσης. Έβλεπε τον ρόλο των μαθηματικών ν' αναλογούν παντού: στο σύμπαν, στα βιολογικά φαινόμενα, στις ανθρώπινες σχέσεις, ακόμη και στην πολιτική.

Παράλληλα ασχολήθηκε με την αστρονομία, τη γεωμετρία, τη στερεομετρία, την ακουστική, την μουσική επειδή θεωρούσε «*ταῦτα τὰ μαθήματα ἀδελφεά*». Στην Γεωμετρία έλυσε το πρόβλημα του διπλασιασμού του κύβου (Δήλιον πρόβλημα) χρησιμοποιώντας ημικυλίνδρια σ ένα τρισδιάστατο πρότυπο.

Με τα συγγράμματά του ο Αρχύτας άσκησε επίδραση όχι μόνον στον **Πλάτωνα** αλλά και στους μεταγενεστέρους. Φαίνεται ότι η σκέψη του ήτανε αντικείμενο μελέτης ως το τέλος του αρχαίου κόσμου.

Πηγές:

Αριστόξενος
Αριστοτέλης
Διογένης ο Λαέρτιος

Μαθητές:

Εύδοξος
Εμπεδοκλής

ΑΥΤΟΛΥΚΟΣ

Πιτάνη, β' μισό 4ου αι. π.Χ.
Μαθηματικός και αστρονόμος.
Σύγχρονος του **Εύδοξου**.

Έργα:

«Περί κινουμένης σφαίρας»
«Περί ἐπιτολῶν καὶ δύσεων»

κ.ά.

- Τα έργα του μεταφράσθηκαν στα Λατινικά και τα Αραβικά.
 - Το όνομά του έχει δοθεί σήμερα σε έναν κρατήρα της Σελήνης.
 - Υπήρξε δάσκαλος του φιλοσόφου **Αρκεσίλαου**
 - Μελέτησε την κίνηση μίας σφαίρας,
 - Θεωρία της κίνησης των πλανητών.
-

Κρίσεις:

Στο βιβλίο του «*Περί κινουμένης σφαίρας*» ο Αυτόλυκος περιγράφει μίαν σφαίρα που την είχε κατασκευάσει έτσι ώστε να περιστρέφεται γύρω από τον άξονα της. Πάνω σ' αυτήν είχε τοποθετήσει τους δύο πόλους καθώς και τους μεσημβρινούς και παράλληλους κύκλους, με σκοπό να ερμηνεύσει τη φαινομενική κίνηση της ουράνιας σφαίρας και την εμφάνιση και εξαφάνιση των αστερών στο γήινο ορίζοντα. Θεωρείται η αρχαιότερη μαθηματική πραγματεία που σώζεται στο σύνολό της.

Στις θεωρίες του στηρίχθηκε ο σύγχρονος του, αλλά πολύ νεώτερος μαθηματικός **Ευκλείδης**. Προς τιμήν του Αυτόλυκου φέρει το όνομά του κρατήρας που βρίσκεται στο βόρειο ημισφαίριο της Σελήνης. Οι αστρονομικοί όροι «*Ακρονύκτιος*» και «*Κοσμική ανατολή αστερών*» εισήχθησαν από τον Αυτόλυκο.

Πηγές:

Αρκεσίλαος

Ευκλείδης

Διογένης ο Λαέρτιος

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

Άβδηρα, Θράκης 470 π.Χ. – Αθήνα 390 π.Χ.

Κορυφαίος φιλόσοφος και επιστήμονας.
Ασχολήθηκε μεθοδικά με όλες τις επιστήμες.
Ίδρυσε σχολή στα Άβδηρα.

Έργα:

Εβδομήντα έργα

(σώζονται μόνον αποσπάσματα
μέσα σε μαρτυρίες)

Φυσικά
Ασύντακτα
Μαθηματικά
Μουσικά
Τεχνικά

- Έσχατα μόρια της ύλης «**άτομα**».
 - Άφθαρτα, αναλλοίωτα, πλήρη, τέλεια.
 - Ψυχή: Φυσικό σώμα.
 - «**Φθαρτήν, τῷ σώματι συνδιαφθειρομένην**».
 - Ανθρώπινη ζωή: Σύντομη και εύθραυστη.

 - Ο **Αριστοτέλης** θαυμαστής του.
 - Ο **Πλάτων** δεν τον αναφέρει.

 - Ηθική:
 - Εγκράτεια και παιδεία.
 - Αποδοκίμαζε τις σαρκικές απολαύσεις.
 - Υλιστής αλλά πίστευε στην ύπαρξη του **Θεού**.
 - «**Πατρός σωφροσύνη μέγιστον τέκνοις παραγγελημα**».
 - «**Μή, διά φόβου, ἀλλά διά τό δέον ἀπέχεσθαι ἀμαρτημάτων**».
-

Κρίσεις:

Ο Δημόκριτος προσδιόρισε το **άτομο** ως αγέννητο, άφθαρτο, αναλλοίωτο, πλήρες και τέλειο, ομοιόμορφα συμπαγές, απαλλαγμένο από κενό, απλό, ενιαίο και αμερές, χωρίς αυξομειώσεις, αραιώσεις και πυκνώσεις ή διαστολές και συστολές, αδιάρετο και με καθορισμένα όρια. Ήταν ένας συνεπέστατος ματεριαλιστής. Γι' αυτό η ψυχή απαρτιζόταν από άτομα και η σκέψη ήταν μία σωματική διαδικασία (**B. Russel**).

Η ζωή αναπτύχθηκε από την πρωτόγονη ύλη. Ο Νους είναι είδος κίνησης κι έτσι είναι ικανός να προκαλεί κίνηση παντού.

Η αντίληψη είναι δύο ειδών:

Αντίληψη δια των αισθήσεων και η αντίληψη δια της νοήσεως.

Πέτυχε, μεταφέροντας την προβληματική της «διχοτομίας» από τα μαθηματικά στην φυσική, να συλλάβει σε οριστική μορφή την θεωρία του ατόμου.

«Ἄνδρὶ σοφῶ πᾶσα γῆ βατή».

«Ὁ κόσμος σκηνή, ὁ βίος πάροδος»

«Ἀνοήμονες βιούσι οὐ τερπόμενοι βιούν»

«Ἄνθρωποι τύχης εἰδῶλον ἐπλάσαντο»

Πηγές:

Θρασύλλος

Αριστοτέλης

Διόδωρος

Διογένης ο Λαέρτιος

ΔΙΟΚΛΗΣ

Αλεξάνδρεια, 240 π.Χ.- 180π.Χ.
Μαθηματικός – Φυσικός.
Έζησε στην Αλεξάνδρεια.

Έργα:

«Περί πυρείων».

«Περί εστίασεως των κατόπτρων»

- Ασχολήθηκε με:
Εστιακά κάτοπτρα.
Αρχιμήδειον πρόβλημα.
Δήλιον πρόβλημα (διπλασιασμός του κύβου).
Κισσοειδής καμπύλη.
-

- Το κατάλληλο όργανο για την «Κισσοειδή καμπύλη» κατασκεύασε ύστερα από πολλούς αιώνες ο **Νεύτων**.
 - Επιρροή στου Άραβες μαθηματικούς.
 - Παραβολικό κάτοπτρο.
-

Κρίσεις:

Ο Διοκλής, , φυσικός, μαθηματικός και αστρονόμος εκτός των άλλων, ασχολήθηκε και με δύο γνωστά μαθηματικά προβλήματα της εποχής του:

α) Το «*Αρχιμήδειον πρόβλημα*», δηλαδή την διαίρεση μίας σφαίρας από ένα επίπεδο σε δύο μέρη, τέτοια ώστε οι όγκοι τους να έχουν δοσμένο λόγο. (Ο Διοκλής το έλυσε χρησιμοποιώντας δύο κωνικές τομές, μία έλλειψη και μία ισοσκελή υπερβολή)

β) Το «*Δήλιον πρόβλημα*», δηλαδή τον διπλασιασμό του κύβου και ισοδυναμεί με την επίλυση μιάς ορισμένης εξίσωσης. (Επινόησε μια καμπύλη, την «*κισσοειδή*», χωρίς όμως να κατασκευάσει και το κατάλληλο όργανο για την χάραξή της με συνεχή κίνηση) Ένα τέτοιο όργανο εφευρέθηκε ύστερα από πολλά χρόνια από τον **Νεύτωνα**..

Πηγές:

Ευτόκιος
Πρόκλος

ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

Αλεξάνδρεια, 3ος αι. μΧ.
Μαθηματικός.
Εισήγαγε την Άλγεβρα.

Έργα:

«*Αριθμητικά*» (13 βιβλία)
«*Πορίσματα*»
«*Πραγματεία πολυγώνων ἀριθμῶν*» } Θα ήταν χρήσιμο
κ.ά. } να μελετηθούν
περισσότερο

- Οι λύσεις των προβλημάτων του αναπτύσσονται με συγκεκριμένους αριθμούς.
 - «*Διοφαντικές εξισώσεις*».
 - Χρήση αλγεβρικών συμβολισμών.
 - Δυνάμεις με αρνητικούς εκθέτες.
 - Θεωρία αριθμών.
«*Τὴν εὕρεσιν τῶν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς προβλημάτων γινώσκων σπουδαίως ἔχοντα μαθεῖν*».
-

Κρίσεις:

Το έργο του Διόφαντου εντάσσεται κατά το μεγαλύτερο μέρος, στην αριθμητικο-αλγεβρική κατεύθυνση που οι πηγές της ανάγονται στην Αρχαία Βαβυλώνα και ως ένα βαθμό στην Αρχαία Αίγυπτο. Οι εκφωνήσεις των προβλημάτων είναι εντελώς γενικές, αλλά η λύση τους αναπτύσσεται με συγκεκριμένους αριθμούς κατά τέτοιο τρόπο, ώστε από την ακολουθούμενη διαδικασία να γίνεται καταφανής η γενικότητα της μεθόδου που εφαρμόστηκε.

Τόσο ο συμβολισμός όσον και το περιεχόμενο του έργου του Διόφαντου άσκησαν μεγάλη επίδραση στη Δύση κατά την εποχή της **Αναγέννησης** και συνέβαλαν στην διαμόρφωση τελειοποιημένου αλγεβρικού συμβολισμού καθώς και στην ανάπτυξη της αριθμοθεωρίας. Πολλές από τις πρωτότυπες ιδέες του για την λύση εξισώσεων σχετίζονται με προβλήματα που σήμερα ανήκουν στον κλάδο της «*Αλγεβρικής γεωμετρίας*». (π.χ. η πρόσθεση σημείων ελλειπτικών καμπυλών).

I. Φερεντίνου
(Πανεπιστήμιο Κρήτης)

Εκδόθηκαν από:

C. G. Bachet (1621)

P. Fermat (1670)

ΕΚΑΤΑΙΟΣ

Μίλητος, Ιωνία 560 π.Χ. – 480 π.Χ.

Γεωγράφος, ιστοριογράφος.

Αρχοντική οικογένεια.

Ταξίδια στην Αίγυπτο και την Ρωσία.

Διδάσκαλός του ο **Αναξίμανδρος**.

Έργα:

«Χάρτης Περσικοῦ κράτους»

«Γῆς περίοδος» (χάρτης).

«Πληροφορίαι» δια λαούς.

«Ἡρωολογία» (4 βιβλία)

(Ο **Ηρόδοτος** ωφελήθηκε από το έργο του).

- Ιωνική φιλοσοφία και επιστήμη.
 - Εκπρόσωπος των Ιώνων στους Πέρσες.
 - Χάρτης της υδρογείου.
 - Περιγραφή περιηγήσεων «*συσχετιστικά*».
 - «*Πρῶτος ἐτόλμησε τὴν οἰκομένην ἐν πίνακι γράψαι*»
-

Κρίσεις:

Ο Εκαταίος υπήρξε γεωγράφος, ιστοριογράφος και «λογογράφος» ένας από τους σπουδαιότερους προδρόμους της επιστημονικής γεωγραφίας και ιστοριογραφίας. Αποκόμισε πλούσιες γνώσεις, κάνοντας μεγάλα ταξίδια και φαίνεται ότι το έργο του είχε σαφή εικόνα του γεωγραφικού χώρου από τον Καύκασο ως το Γιβραλτάρ.

Πρόδρομος της επιστημονικής γεωγραφίας και ιστοριογραφίας. Κορυφαίοι σύγχρονοι του συγγραφείς όπως ο **Ηρόδοτος** ασχολήθηκαν μαζί του έστω και επικριτικά.

Προσπαθώντας να εντάξει σε ένα χρονολογικό σχήμα και να εξηγήσει, στο μέτρο του δυνατού, σύμφωνα με το ορθολογιστικό κριτήριο της ιωνικής επιστήμης, τις μυθικές παραδόσεις, ηρωγονικές, εποικιστικές κ.ά. έγραψε ένα έργο με αποτέλεσμα να γίνει ο πρόδρομος και της επιστημονικής ιστοριογραφίας.

Πηγές:

Ηρόδοτος
Εύδοξος
Ερατοσθένης

ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ

Ακράγας, Σικελία 494 π.Χ. – 434 π.Χ.

Προσωκρατικός φιλόσοφος – φυσικός.
Επίδραση ορφικοπυθαγορικής θεολογίας.
Γεφύρωση χάσματος ανάμεσα στην
ιωνική και ελεατική φιλοσοφία.

Έργα:

«Ξέρξον διάβασις».
«Προοίμιον εις
«Απόλλωνα».
«Περί φύσεως».
«Καθαρμοί».

} Σώζοντα
αποσπάσματα

- «Δεινός περί τήν φράσιν»
 - Το Σύμπαν: Τέσσερα «ριζώματα»
Υδωρ
Γῆ
Αἴρ
Πῦρ } «Μίξις» και
«διάλαξις»
 - Εισηγείται το «Νεῖκος» (έλξη) και
την «Φιλότητα» (άπωση).
 - Πλήρης δυῖσμός.
 - Θεμελιωτής της Χημείας.
-

Κρίσεις:

Ο Εμπεδοκλής υπήρξε προσωκρατικός φιλόσοφος με έντονες επιδράσεις της ιωνικής φυσικής, της ορφικοπυθαγορικής θεολογίας και της ελεατικής οντολογίας, εκπρόσωπος της τάσης συγκερασμού όλων των παραπάνω διδασκαλιών.

Υποστήριζε ότι ο υλικός κόσμος είναι σφαίρα και πως στον «Χρυσό Αιώνα» το **Νείκος** ήταν εκτός και η **Φιλότης** εντός. Τότε σιγά-σιγά μπήκε το Νείκος και εξετοπίσθη Φιλότης. Οι μεταβολές στον κόσμο δεν κυβερνώνται από κανένα σκοπό, αλλά μόνον από την Τύχη και την Ανάγκη. Θεωρούσε ότι η πορεία της φύσης διέπεται μάλλον από την τύχη και την ανάγκη, παρά από το σκοπό. Στις κοσμολογικές δοξασίες του υιοθέτησε την διδασκαλία της «πολυαρχίας»

Στην προσπάθειά του να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στην ιωνική και την ελεατική φιλοσοφία, έγινε υπεύθυνος ενός νέου «διχασμού» στην ελληνική σκέψη, αφού για να εξηγήσει την μεταβαλλόμενη φύση σε σχέση με το αμετάβλητο **Ον**, αναγκάστηκε να διασπάσει την ουσία σε ύλη και ενέργεια.

B. Russel
(Φιλόσοφος)

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος
Σέξτος
Πλούταρχος

ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΗΣ

Κυρήνη, 276 π.Χ. – Αλεξάνδρεια 195 π.Χ.

Αστρονόμος μαθηματικός (Πανεπιστήμων).

Τον ονόμασαν «Πένταθλον».

Εκλήθη στην Αίγυπτο από τον **Πτολεμαίο Γ΄**
Διευθυντής της Αλεξανδρινής βιβλιοθήκης,

Έργα:

«Δήλιον πρόβλημα» (διπλασιασμός του κύβου)

«Γεωγραφία»

«Περί τῆς μετρήσεως τῆς Γῆς»

«Περί τῆς ἀρχαίας τραγωδίας»

«Χρονογραφίαι»

«Ὀλυμπιονίκαι» (2 βιβλία)

} Σώθηκαν
αποσπάσματα

-
- Θεμελιωτής της Γεωγραφίας και της Αστρονομίας.
 - Ασχολήθηκε και με την φιλοσοφία.
 - Έγραψε ελεγείες.
 - Εύστοχες παρατηρήσεις για τις Ομηρικές τοποθεσίες.
 - Κριτική χρονολογία
 - Ονομάστηκε «Πένταθλος»
 - «Φιλόσοφος» και «Νέος Πλάτων»
 -

Κρίσεις:

Ο Ερατοσθένης ασχολήθηκε με την φιλοσοφία, την αστρονομία, τα μαθηματικά, την γεωγραφία, την ποίηση. Είναι από τις προσωπικότητες εκείνες που αφήνουν τα ίχνη της μεγαλοφυΐας τους σε οτιδήποτε καταπιαστούν.. Οι αντιλήψεις του τόσο στην ηθική όσο και στην κοσμολογία επηρεάστηκαν από τις φιλοσοφικές σχολές της Αθήνας. (Ακαδημία και Στοά).

Σημαντική βοήθεια προσέφερε στους ιστορικούς αφού η ενασχόλησή του με τις θετικές επιστήμες του επέτρεψε να διαπραγματευθεί θέματα χρονολογίας. Θεωρείται ο θεμελιωτής της κριτικής χρονολογίας στην αρχαιότητα.

Η ευρυμάθειά του και η πολύπλευρη συγγραφική δραστηριότητά του τον κατέστησαν μαζί με τον **Αριστοτέλη**, πανεπιστήμονα. Τα πενιχρά αποσπάσματα που σώθηκαν από τα συγγράμματά του καταδικάζουν κάθε προσπάθεια αποτίμησης του έργου του.

Γ. Μπάνος
(Καθηγητής
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων)

Πηγές:

Αλεξανδρινοί

ΕΥΔΟΞΟΣ

Κύζικος, Βιθυνία β΄ μισό 2^{ου} αι. π.Χ. Αλεξάνδρεια
Θαλασσοπόρος και εξερευνητής.
Έζησε στην αυλή των **Πτολεμαίων**.

Έργα:

- Οργάνωσε εξερευνητική αποστολή στον **Νείλο**.
 - Κατέγραψε διαλέκτους ιθαγενών.
 - Κατάρτισε κατάλογο λέξεων της γλώσσας των κατοίκων της περιοχής.
 - Ανεζήτησε θαλάσσιο δρόμο προς την **Ινδία**.
 - Ακτές **Σομαλίας** – Επαφή με ιθαγενείς.
 - Προσπάθησε να εντοπίσει τις πηγές του Νείλου.
 - Πήρε μαζί του γεωργούς, οικοδόμους και εργαλεία.
 - Περιήγηση των ακτών της Ανατολικής Αφρικής.
 - Έφθασε μέχρι την ζώνη του **Ισημερινού**.
 - Στην **Ισπανία** ναυπήγησε πλοία.
-

Κρίσεις:

Ο Εύδοξος υπήρξε τολμηρός θαλασσοπόρος, πρωτοπόρος στην εξερεύνηση των θαλασσών και προάγγελος των θαυμαστών κατορθωμάτων των μεγάλων θαλασσοπόρων της **Αναγέννησης**. Προσπάθησε, χωρίς επιτυχία, να εντοπίσει τις πηγές του Νείλου στα βουνά της Αιθιοπίας.

Οι εξερευνήσεις του προκαλούν μεγαλύτερο ακόμη θαυμασμό, αν αναλογισθεί κανείς πόσο πενιχρά ήταν τα μέσα που διέθετε για την πραγματοποίησή τους. Επίσης παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες και οδηγίες διότι, σύμφωνα με την συνήθειά του, κατάρτιζε κατάλογο λέξεων της γλώσσας των κατοίκων της περιοχής.

Χρ. Πρωτόπαπα
(Φιλολόγος)

Πηγές:

Ποσειδώνιος
Πλίνιος
Στράβων

ΕΥΔΟΞΟΣ

Κνίδος, Μικράς Ασίας 408 π.Χ. – 355 π.Χ.

Υιός του **Αισχίνη**.

Μαθηματικός – Φιλόσοφος.

Αστρονόμος – Γεωγράφος.

Θαυμαστής του ο **Αρχιμήδης**.

«Σχολή της Κυζίκου»

Έργα:

«*Θεωρία τῶν λόγων*»
(*τῶν εὐθυγράμμων*)
«*Θεωρία ἀσυμμέτρων*»
«*Ὀγκος πυραμίδων*» } Δεν εσώθησαν

-
- Περιέγραψε αστερισμούς.
 - Μελέτησε την κίνηση ουρανίων σωμάτων.
 - Θεμελιωτής μαθηματικής αστρονομίας:
 - Επτά πλανήτες.
 - Φαινόμενα.
 - Ἐνοπτρων.
 - Ηλιακός κύκλος 365 ημερών.
 - Τετραγωνισμός του κύκλου.
 - Ἐννοια ασυμμέτρων μεγεθών.
 - Παρακολούθησε μαθήματα στην Αίγυπτο από σοφούς ιερείς.
 - Πατέρας του «*Διαφορικού και Ολοκληρωτικού Λογισμού*».
-

Κρίσεις:

Ο Εύδοξος ως μαθηματικός τελειοποίησε την «μέθοδο εξαντλήσεως». Η μέθοδος αυτή είναι το προμήνυμα του ολοκληρωτικού λογισμού. Σημαντικό έργο τον είναι η «*Θεωρία τῶν λόγων*» των ευθυγράμμων τμημάτων.

Περιέγραψε την ουράνια σφαίρα με τους βασικούς της κύκλους και θεωρείται ως ο θεμελιωτής της μαθηματικής αστρονομίας. Είναι ο πρώτος που προσπάθησε να εξηγήσει τις φαινόμενες κινήσεις των ουρανίων σωμάτων με ένα γεωμετρικό μοντέλο, στηριζόμενο δηλαδή στα μαθηματικά.

Ήτο σπουδαίος ιατρός και σπουδαίος νομομαθής. Ο **Αριστοτέλης** έλεγε ότι οι λόγοι του Εύδοξου εγένοντο πιστευτοί από όλους «*διότι οὗτος ἦτο διαφερόντως σώφρων*».

Πηγές:

Στράβων

Κάλλιπος

Ίππαρχος

Ερατοσθένης

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ

Αθήνα, β' μισό 4^{ου} αι. π.Χ.

Κορυφαίος Μαθηματικός.

Δίδαξε στην Αλεξάνδρεια κατά την εποχή του

Πτολεμαίου Α' στο «Μουσείο»

Φιλοσοφικό υπόβαθρο. Νεοπλατωνικός.

Έργα:

«Στοιχεῖα» (13 βιβλία)

(Σταθμός για την ανάπτυξη των Μαθηματικών. Επηρέασε τον τρόπο σκέψης σε ολόκληρο τον κόσμο.)

Τεμνόμενες

Επιφάνειες

Παράλληλοι

Σφαίρα

Πυθαγόρειοι

Περί διαιρέσεων

Χρυσή τομή

Κώνιοι

Γεωμετρική Άλγεβρα

Οπτικά

Τετραγωνική ρίζα

Κάτοπτρα

Επίπεδα

Φαινόμενα

Στερεές γωνίες

Αναλογίες

Ασύμμετροι αριθμοί

Πολύεδρα

Αναλογίες

κ.ά.

Τον 19^ο αιώνα ανεπτύχθη η **Μη-Ευκλείδειος**

Γεωμετρία (Λομπατσέφσκι).

-
- Συνάθροισε τα υπάρχοντα στοιχεία των Μαθηματικών.
 - Αλάνθαστες αποδείξεις στα θεωρήματά του.
 - Ερεύνησε και τα κοσμικά συστήματα.
 - Μετά την Αγία Γραφή το έργο του είναι το πιο πολυεκδομένο.
-

Κρίσεις:

Τα «*Στοιχεία*» του Ευκλείδη είναι «*ένα από τα σημαντικότερα βιβλία που έχουν γραφεί και ένα από τα τελειότερα μνημεία της ελληνικής διάνοιας*». Όσο περισσότερο διαβάζει κανείς την Γεωμετρία του τόσο περισσότερο τον θαυμάζει. Όσο δεν υπήρχε ικανοποιητική αριθμητική θεωρία των ασύμμετρων η μέθοδος του ήταν η καλύτερη δυνατή στη γεωμετρία.

B. Russel
(Φιλόσοφος)

Ο Ευκλείδης, αν και *Νεοπλατωνικός*, δεν αρκείται στις πλατωνικές πεποιθήσεις για το «*αυθύπαρκτο των ιδεών ανεξάρτητα από την ανθρώπινη αντιληπτικότητα*», αλλά προσπαθεί να αποδείξει την ύπαρξη - εκτός των αρχικών ιδεών - κάθε νέας έννοιας που εισάγει, σύμφωνα με τις κατασκευαστικές απόψεις του Αριστοτέλη. Ένα πλήθος προτάσεων τιτλοφορούνται «*Προβλήματα*». Συνέγραψε και άλλα έργα μικρότερης σημασίας, από τα οποία ορισμένα μόνον διεσώθησαν όπως τα *Πορίσματα τα Κωνικά*, τα *Οπτικά*.

Ιωάννα Φερεντίνου
(Πανεπιστήμιον Κρήτης)

Πηγές:

Αριστοτέλης
Αριστόξενος

Επιρροή σε:

Ντ. Χίλμπερτ
Λομπατσέφσκι
Ρήμανν
Γκάους

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ

Έφεσος, Ιωνία 540 π.Χ. – 480 π.Χ.

Κορυφαίος Φυσικός και Φιλόσοφος.

Υλοζωϊστής.

Ουσία του σύμπαντος είναι το **Πυρ**.

Αριστοκρατική οικογένεια

Έργα:

«Περί φύσεως»

(διεσώθη σε κείμενα μεταγενεστέρων)

Ταδ' έφη:

«Πόλεμος πάντων πατήρ»

«Η ψυχή είναι κράμα πυρός και ύδατος»

«Τά πάντα ρεῖ»

«Τά πάντα χωρεῖ καί οὐδέν μένει»

«Παλίντροπος ἀρμονία»

«Αεί γίνεσθαι καί μεταβάλλεσθαι καί
μηδέποτε κατ' αυτό μένειν».

«Αγαθόν και κακόν ταυτόν»

-
- Η «Πυροκρατική θεωρία» άνοιξε τον δρόμο να εξετασθούν:
 - Η ταυτότητα και η ετερότητα.
 - Η κίνηση και η σχέση.
 - Ο **χώρος** και ο **χρόνος**.
 - Καταφανές το βάθος του στοχασμού.
 - «Η συγχώρηση είναι ανωτέρα από την τιμωρία»
 - «Όλα καθορίζονται από την ειμαρμένη»
-

Κρίσεις:

Το δόγμα της «*Αίωνίας Ροῆς*», όπως το εξέθεσε ο **Ηράκλειτος**, είναι οδυνηρό και η επιστήμη δεν μπορεί να κάμει τίποτε για να το αναιρέσει. Μία από τις κυριότερες φιλοδοξίες των φιλοσόφων ήταν να αναζωογονήσουν τις ελπίδες που η επιστήμη φαινόταν να είχε σκοτώσει.

B. Russel
(Φιλόσοφος)

Παραδίδεται από τους αρχαίους ιστορικούς ότι «*πλείστοι τέ εἰσὶν ὅσοι ἐξηγοῦνται αὐτοῦ τό σύγγραμμα*».

Ο Ηράκλειτος προτείνοντας ως αρχή του κόσμου το **Πυρ** συμφωνούσε με τους προηγούμενους υλοζωϊστές, που είχαν αναγνωρίσει ως κοσμολογικές αρχές καθέναν και από ένα από τα γνωστά φυσικά σώματα. Η φωτιά μετατρέπεται σε θάλασσα και της θάλασσας το μισό σε γη και άλλο μισό σε ρεύματα. Όλα αυτά με την σειρά τους ξαναγίνονται φωτιά και κάθε μεταστοιχείωση γίνεται εις τον αυτόν λόγον. Επίσης άσκησε αμείλικτη κριτική σε κάθε μυθοκρατική αξία της εποχής του. Έκανε ένα βήμα προς την αποδεικτική συλλογιστική και τη διαλεκτική.

E. Ρούσσος
(Διδάκτωρ φιλοσοφίας)

Πηγές:

Πλάτων
Αριστοτέλης

ΗΡΩΝ

Αλεξάνδρεια, 1^{ος} αι. π.Χ.
Μαθηματικός και Φυσικός.
Ίδρυσε τεχνική σχολή.

Έργα:

«Γεωδαισία».
*«Ιδιότητες τοῦ ὕδατος, τοῦ ἀέρος,
τοῦ κενοῦ».*
«Μηχανικά».
«Γεωμετρία».
«Περί διόπτρας».
«Πνευματικά (περί υδραυλικής)».
«Κατοπτρικά».
κ.ά.

} Εξεδόθησαν
κατά την
Αναγέννηση

- Όλα τα σώματα έχουν πόρους.
 - Διόπτρα για την μέτρηση αποστάσεων.
 - «*Διαλείπουσα κρήνη*» (τύπος βαλβίδας).
 - «*Ἡρωνος κρήνη*» (σιντριβάνι).
 - Καταθλιπτική αντλία.
 - Δεν υπάρχει το απόλυτον κενόν.
 - Διαστολή του αέρος συνεπεία θερμάνσεως.
-

Κρίσεις:

Τα μηχανικά συγγράμματα του Ήρωνα φανερώνουν τη δύναμη και τη βαθύτητα της πρωτότυπης σκέψης του και την μεγάλη ικανότητά του να εφευρίσκει και να κατασκευάζει μηχανήματα τα οποία αποδεικνύουν την ορθότητα των θεωριών του. Συνέβαλαν στην ανάπτυξη της μηχανικής αλλά και της επιστημονικής σκέψης γενικότερα. Τα έργα του είναι σημαντικές πηγές για τη γνώση του αρχαίου κόσμου.

Στο μνημειώδες σύγγραμμα του «*Μηχανικά*» ο Ήρων περιγράφει και εξηγεί τον τρόπο λειτουργίας των μηχανών με τόση ακρίβεια, ώστε το έργο αυτό να αποτελεί θεμέλιο της νεότερης αεροτεχνικής και υδροτεχνικής. Οι θεωρίες του επικράτησαν 1.700 χρόνια και οι μηχανισμοί που επινόησε εντυπωσίασαν τον αρχαίο κόσμο και τους νεώτερους.

Το έργο του, εκτός από την μετάφραση του στη Αραβική γλώσσα διαδόθηκε και στην Ινδία κατά τους πρώτους μ.Χ. αιώνες και απετέλεσε την βάση για την διδασκαλία των μαθηματικών και της πειραματικής φυσικής.

Πηγές:

Αλεξανδρινοί

ΙΠΠΑΡΧΟΣ

Νίκαια, Βιθυνίας 2^{ος} αι. π.Χ.

Αστρονόμος.

Ο μεγαλύτερος της αρχαιότητας και από τους κορυφαίους όλων των εποχών.

Εργάστηκε στη Ρόδο και την Αλεξάνδρεια.

Θεμελιωτής της επίπεδης γεωμετρίας.

Έργα:

«Πραγματεία τῶν ἐν κύκλῳ εὐθειῶν»

«Περὶ ἐμβολίμων μηνῶν τε καὶ ἡμερῶν»

«Περὶ τῆς τῶν ζῳδίων ἀναφορᾶς»

-
- Βελτίωση των αστρονομικῶν οργάνων.
 - Μελέτη των απλανῶν αστέρων.
 - Μετάπτωση των ισημεριῶν.
 - Διατύπωση θεωρίας για την Σελήνη.
 - Στερεογραφική προβολή.
-

Κρίσεις:

Η ακρίβεια των παρατηρήσεών του Ίππαρχου και οι σωστές λύσεις του σε προβλήματα θεωρητικά και πρακτικά φέρουν την σφραγίδα της ευρηματικότητας και της μεγαλοφυΐας του και δικαιολογούν τον χαρακτηρισμόν του ως ιδρυτή της επιστημονικής αστρονομίας.

Συγκεκριμένα η μετάπτωση των ισημεριών και η στερεογραφική προβολή αποτελούν σπουδαία επιτεύγματα που άνοιξαν νέους δρόμους στην αστρονομία. Για την ανισότητα των εποχών του έτους συμπέρανε ότι η φαινομενική τροχιά του Ήλιου δεν είναι κυκλική αλλά εκλειπτική. Καθόρισε επίσης τα σημεία περιγείου και απογείου της εκλειπτικής.

Προσδιόρισε τις θέσεις διαφόρων πόλεων, δίνοντας τις αποστάσεις που τις χωρίζουν άλλοτε σε στάδια άλλοτε σε μίρες. Για τα γεωγραφικά μήκη θεωρούσε ότι πρέπει να καθορίζονται από τις διαφορές των τοπικών χρόνων που γίνονται φανερές στις ηλιακές εκλείψεις.

Μ. Παπαθανασίου
(Αστρονόμο)

Πηγές:

Πτολεμαίος
Στράβων
Αριστοτέλης

ΚΑΛΛΙΠΟΣ

Κύζικος, Βιθυνία 370 π.Χ. – 250 π.Χ.
Αστρονόμος.
Μαθητής του **Αριστοτέλη**.

Έργα:

Ομόκεντρες σφαίρες.
Κινήσεις πλανητών.
Βελτίωση του ημερολογίου
(διάρκεια έτους 365.25 ημέρες).

} Σώζονται
αποσπάσματα

- Το έργο του μπορεί να θεωρηθεί ως βελτίωση του συστήματος του **Εύδοξου**.
 - Οι βασικές αδυναμίες του συστήματος παραμένουν.
 - Τελειοποίηση του συστήματος των ομοκέντρων σφαιρών.
-

Κρίσεις:

Ο Κάλλιπος συνέβαλε στην βελτίωση του τότε ημερολογίου, το οποίο ρυθμιζόταν με βάση το «19ετή κύκλο του Μέτωνα». Συγκεκριμένα επειδή η διάρκεια του έτους στον κύκλο του Μέτωνα ήταν μεγαλύτερη κατά $1/76$ της θεωρούμενης ως σωστής ημέρας ο Κάλλιπος καθόρισε το ημερολόγιο, έτσι ώστε κάθε 76 έτη να παραλείπεται μία ημέρα με αποτέλεσμα η διάρκεια του έτους να ανέρχεται σε 365,25 ημέρες. Η περίοδος των 76 ετών ονομάστηκε «Κύκλος του Καλλίπου».

Εργάστηκε για την διόρθωση και τελειοποίηση του συστήματος των ομόκεντρων κύκλων του **Ευδόξου** και την ερμηνεία των κινήσεων των πλανητών σε τρόπο ώστε η θεωρία να συμφωνεί καλύτερα με τις παρατηρήσεις.

Πηγές:

Αριστοτέλης

ΚΤΗΣΙΒΙΟΣ

Αλεξάνδρεια, 285 π.Χ.-222π.Χ.

Μηχανικός, φυσικός και εφευρέτης.
Εποχή του **Πτολεμαίου Β΄**.

Έργα:

«Υπομνήματα μηχανικά»

«Βελοποιητικά»

«Υπομνήματα μηχανικά»

«Απομνημονεύματα»

- Διαπίστωσε την συμπιεστότητα του αέρα.
 - Επενόησε ένα υδάτινο ρολόι, την «κλεψύδρα».
 - Τηλεβόλα όπλα με συμπιεσμένο αέρα.
 - Πυροσβεστική αντλία.
 - Ανυψωτικό μηχάνημα.
 - Καταπέλτης υδραυλικός.
 - Υδρολογικό ωρολόγιο.
 - Έμβολον κυλίνδρου.
 - Κλεψύδρα
-

Κρίσεις:

Ο Κτησίβιος, φυσικός, μαθηματικός και εφευρέτης πρώτος διαπίστωσε την συμπιεστότητα του αέρα εφαρμόζοντάς την σε διάφορες μηχανές.

Πλούσιος σε ιδέες εφευρέτης επινόησε ένα υδατικό ρολόι, γνωστό σαν «κλεψύδρα», που βασιζόταν στην κίνηση μιας φούσκας η οποία επέπλεε σε νερό μεταδίδοντας την κίνησή της σε ένα δείκτη που έδειχνε την ώρα πάνω σε μία κλίμακα, και ένα υδραυλικό μουσικό σωλήνα, την «Υδραυλιν», το πρώτο ηλεκτροφόρο και πολυφωνικό όργανο στην ιστορία. Η υδραυλιν ήταν σε χρήση ως τον 6^{ov} αι. μ.Χ. Προσαρμόστηκε από τον **Πυθαγόρα** για την αρμονία της μουσικής κλίμακας.

Η κλεψύδρα του Κτησίβιου χρησιμοποιήθηκε αργότερα και από τον **Γαλιλαίο**.

Πηγές:

Βιτρούβιος
Αθηναίος
Πρόκλος

ΜΕΝΑΙΧΜΟΣ

Αλωπεκόνησος, Θράκη, 4^{ος} αι. π.Χ.
Μαθηματικός και Γεωμέτρης
Μαθητής του **Εύδοξου**.
Σημαντική συμβολή στη Γεωμετρία.

Έργα:

Ουδέν έργον διεσώθη.
(Οι εργασίες του στις «κωνικές τομές» αναφέρονται στον **Ευκλείδη**.)

- Επέτυχε δύο λύσεις για το «Δήλιον πρόβλημα».
 - Κατασκευή παραβολής.ατασκευή υπερβολής.
 - Σύνθεσις.
 - Ανάλυσις.
-

Κρίσεις:

Ο Μέναιχμος ασχολήθηκε με το πρόβλημα του διπλασιασμού του κύβου και απέδειξε ότι η ζητούμενη ακμή είναι συναρτημένη με τα σημεία τομής δύο παραβολών. Διατέλεσε για ένα διάστημα, παιδαγωγός του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Θρυλείται πως κάποτε ο τελευταίος του εξήτησε να του μάθει σύντομα την γεωμετρία. Αυτός απάντησε ότι εις μεν την χώραν υπάρχουν δρόμοι ιδιωτικοί και βασιλικοί, εις δε την γεωμετρίαν όμως δι' όλους υπάρχει μία και μόνη οδός (*«τῆ γεωμετρία πᾶσιν ἐστὶν μία ὁδός»*).

Δεν έχουν σωθεί συγγράμματά του. Εικάζεται ,όμως, ότι εργασίες του στις κωνικές τομές περιελήφθησαν στο έργο «*Κωνικά*» του **Ευκλείδη**.

Πηγές:

Ερατοσθένης
Πρόκλος

ΜΕΤΩΝ

Αθήνα, β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.

Αστρονόμος & Γεωμέτρης.

Από τον δήμο Λευκονόης Αττικής (Παιανία).

Έκανε αστρονομικές παρατηρήσεις
από το Λυκαβηττό.

Έργα:

Υπολογισμός διάρκειας έτους.

Θερινό ηλιοστάσιο.

«Κύκλος του Μέτωνος».

- Γνωστός ο «19ετής κύκλος του Μέτωνος» που εισήγαγε στο αρχαίο αθηναϊκό ημερολόγιο για να καταγράφονται οι αστρονομικές παρατηρήσεις σε ένα σταθερό ημερολογιακό σύστημα.
 - Ο πρώτος κύκλος άρχισε με το θερινό ηλιοστάσιο στις 27 Ιουνίου 432 π.Χ.
-

Κρίσεις:

Ο Μέτων, σπουδαίος μηχανικός και γεωμέτρης, διδάχτηκε την αστρονομία κάνοντας τις παρατηρήσεις του από τον Λυκαβηττό, γεγονός που σήμερα αμφισβητείται.

Θέλοντας να επιφέρει μεγαλύτερη βελτίωση στο σεληνιακό έτος, υπολόγισε ότι 19 σεληνιακά έτη (6940 ημερών συνολικά) αντιστοιχούν σε 235 συνοδικούς (σεληνιακούς) μήνες, από τους οποίους 110 ως ελλιπείς (29 ημερών) και 125 ως πλήρεις (30 ημερών). Η περίοδος των 19 ετών ονομάζεται «*Κύκλος της Σελήνης*» ή «*Κύκλος του Μέτωνα*».

Χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας του Πάσχα καθώς κάθε 19 χρόνια επαναλαμβάνονται οι ίδιες φάσεις της σελήνης.

Πηγές:

Φρύνιχος
Θεόφραστος
Αριστοφάνης

ΝΙΚΟΜΑΧΟΣ

Γέρασα, Ιορδανίας, 50 μ.Χ. – 120 μ.Χ.

Νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος.

Μαθηματικός.

Ογκώδης συγγραφική δραστηριότητα.

Έργα:

«*Αριθμητική εισαγωγή*»
«*Αρμονικὸν ἔγχειρίδιον*»
«*Γεωμετρική εισαγωγή*»
«*Αριθμητικὰ θεολογούμενα*»

} Σώζονται αποσπάσματα

-
- Μυστικός χαρακτήρας των αριθμών.
 - Χρησιμοποίησε αριθμητικά σύμβολα.
 - Πυθαγορική αριθμητική.
 - Μεγάλη απήχηση.
 - «*Παραστατικοί Αριθμοί*».
-

Κρίσεις:

Τα έργα του Νικόμαχου, για τα οποία οι μεταγενέστεροι νεοπλατωνικοί έτρεφαν μεγάλο θαυμασμό, χρησιμοποιήθηκαν για βασικούς διδακτικούς σκοπούς ως τον 13ον αιώνα αλλά όπως επισημαίνουν οι ειδικοί υπέστησαν αλλοιώσεις από τους χρήστες τους. Ο Πρόκλος τον 5^ο αι. πίστευε για τον εαυτό του ότι ήταν η μετεμψύχωση του Νικόμαχου!

Η «*Αριθμητική εισαγωγή*» είναι το πρώτο γνωστό αρχαίο ελληνικό βιβλίο Αριθμητικής, η οποία νοείται ανεξάρτητα από την Γεωμετρία και αποτελεί την πληρέστερη έκθεση που διαθέτουμε σχετικά με την Πυθαγορική αριθμητική. Μεταφράστηκε στα λατινικά και υπομνηματίστηκε στα ελληνικά από τους νεοπλατωνικούς φιλοσόφους.

Τους νεώτερους χρόνους εκδόθηκε το 1866 στη Λειψία στα Γερμανικά και το 1926 σε αγγλική μετάφραση στην Νέα Υόρκη.

Ν.Δ. Παπαχατζής
(*Διδάκτορας Πανεπιστημίου*)

Πηγές:

Ευκλείδης
Αριστόξενος
Πρόκλος
Ιάμβλιχος

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ

Πέργαμος, Ιωνία 110 μ.Χ. – 180 μ.Χ.
Εξελληνισμένος μικρασιάτης.
Περιηγητής.
Ρωμαίος πολίτης.
Έχει ως πρότυπο τον **Ησίοδο**.

Έργα:

(Διεσώθη από τον **Στέφανο Βυζάντιο**.
1518: Τυπώθηκε στη Βενετία).

« Ἄττικά »		} 150 – 174 π.Χ.
« Κορινθιακά »		
« Ελλάδος περιήγησις »	« Ἠλειακά »	
« Λακωνικά »	« Ἀχαιικά »	
« Μεσσηνιακά »	« Βοιωτικά »	
« Ἀρκαδικά »		

-
- Ὑφος στεγνό και στυφό.
 - Ευλάβεια προς Ολύμπιους θεούς.
 - Μεμνημένος στις μυστικές λατρείες.
 - Δεν αναφέρθηκε στους Χριστιανούς.
 - Καθαρότητα και απλότητα.
 - Κύρια πηγή μελέτης επί της κλασικής αρχαιότητας.

«*Ταξίδευον οὐ κατ' ἐμπορίαν ἀλλὰ
ὡς φιλοθεάμονες*» (Πλούταρχος)

Κρίσεις:

Ο Πausanías φιλοδόξησε να μελετήσει πρώτα απ' όλα τον «λαϊκό πολιτισμό» της ελληνικής υπαίθρου και έπειτα να εκθέσει σύντομα το μυθικό και ιστορικό παρελθόν κάθε τόπου και να καταγράψει τα αρχιτεκτονικά μνημεία των πόλεων και των μεγάλων ιερών. Η παρατηρητικότητα του συγγραφέα και η ακριβής απόδοσή τους κατέστησαν το έργο του ανεκτίμητο.

Η περιγραφή των τόπων διακόπτεται συχνά ή με παρεκβάσεις ηθικές (π.χ. επί της Αθανασίας της Ψυχής) ή με παρεκβάσεις ποιητικές ή με λεπτομερείς διηγήσεις επί της ιστορίας, της μυθολογίας, των τοπικών παραδόσεων ή τέλος με άφθονες αναφορές για τις συνήθειες, πεποιθήσεις και τα χαρακτηριστικά των λαών τους οποίους περιγράφει.

Ν.Δ. Παπαχατζής
(Διδάκτορας Πανεπιστημίου)

Πηγές:

Πλούταρχος

ΠΟΛΕΜΩΝ

Γλυκεία, Τρωάδα 220 π.Χ. – 160 π.Χ.

Γεωγράφος, ιστορικός.

Έζησε στην αυλή του **Πτολεμαίου Ε΄**.

Εύπορη οικογένεια.

Έργα:

«Περί Δωδώνης»

«Περιηγήσεις Χίου»

«Περί τῆς Ἀθήνησιν Ἀκροπόλεως»

«Περί τῶν ἐν Δελφοῖς θησαυρῶν»

«Περί τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ μνημείων»

«Ἑλληνική Ἱστορία» (11 βιβλία)

«Περί θαυμασίων»

«Ἐπιστολαί»

«Ἐριστικά καὶ διατριβαί»

} Ἐχουν σωθεῖ
μόνον
αποσπάσματα

-
- Περιηγήθη την Ελλάδα, Μικρά Ασία, Ιταλία, Σικελία, Αίγυπτο.
 - Ακρίβεια πληροφοριών.
-

Κρίσεις:

Οι γεωγραφικές και ιστορικές πληροφορίες του Πολέμου αποτελούν το υπόβαθρο για τις περιγραφές των περιφημων μνημείων της αρχαιότητας. Το ενδιαφέρον του για τα έργα τέχνης και τα αναθήματα που στόλιζαν τα δημόσια κτίρια, τα μνημεία και τους ναούς ήταν ανεξάντλητο. Με επιμέλεια φρόντιζε να αντιγραφεί και να ερμηνεύει τις αναθηματικές επιγραφές καθώς και τους θρύλους και τις παραδόσεις που αναφέρονται σ' αυτά.

Υπήρξε αστείρευτη πηγή γνώσεων για μεταγενεστέρους συγγραφείς που χρησιμοποίησαν πολλές από τις πληροφορίες του. Από το πλήθος των συγγραμμάτων του έχουν σωθεί μόνον αποσπάσματα, τα οποία για πρώτη φορά συγκεντρώθηκαν στη Λειψία το 1838.

Πηγές:

Αθήναιος

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ

Αλεξάνδρεια, 229 π.Χ. – 151 π.Χ.

Κορυφαίος αστρονόμος & γεωγράφος.
Ελάχιστα στοιχεία για τη ζωή του.

Έργα:

«Μαθηματική σύνταξις»* (13 τόμοι)

«Περί ἀναλήμματος»

«Ἀπλωσις ἐπιφανείας»

«Περί ροπῶν»

«Ὀπτική» (5 τόμοι)

«Τετράβιβλος»

«Γεωγραφίας ὑφήγησις»

«Κανόν βασιλέων» (8 τόμοι)

- Η γη είναι ακίνητη στο κέντρο του Σύμπαντος.
 - Χάρτες με γεωγραφικά μήκη και πλάτη.
 - Εισάγει την έννοια της ατμοσφαιρικής διάθλασης.
 - * Αραβική ονομασία “*Almagest*”.
 - Στερεογραφικές προβολές.
-

Κρίσεις:

Ο Πτολεμαίος Α΄ κατηγορήθηκε συχνά τόσο για υποκλοπή θεωριών του **Ίππαρχου**, όσο και για τη χρησιμοποίηση πλαστών παρατηρήσεων. Είναι γεγονός ότι ζώντας στην Αλεξάνδρεια με την περίφημη βιβλιοθήκη της, είχε στην διάθεσή του όλο τον πλούτο των γνώσεων των προγενεστέρων του όπως του **Αρίσταρχου** κ.ά.

Είχε την ικανότητα να αναπτύξει τις ιδέες του και να ενσωματώσει και συστηματοποιήσει τις αστρονομικές γνώσεις της εποχής του σ' ένα μεγάλο σύγγραμμα με ευρύτερες συνέπειες για πολλούς άλλους κλάδους της επιστημονικής σκέψης και τεχνολογίας.

Έτσι δίκαια του δίνεται τιμητική θέση ανάμεσα στους μεγάλους της Αστρονομίας. Η τεράστια φήμη του Πτολεμαίου οφείλετο στο περίφημο βιβλίο του «*Μαθηματική Σύνταξις*» που έγινε γνωστό στην Ευρώπη ως «*Αλμαγεστή*» από την αραβική του ονομασία.

Γεώργιος Μπάνος
(Καθηγητής Πανεπιστημίου)

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Σάμος, 580 π.Χ. – Κρότων, Κάτω Ιταλία 480 π.Χ.
Κορυφαίος, μαθηματικός, φιλόσοφος,
θεολόγος, φυσικός.
Εκπατρίστηκε στον Κρότωνα.
Ο **Πυθαγορισμός**: Ένα μεταρρυθμιστικό
κίνημα στον **Ορφισμό**.

Έργα:

«Γεωμετρία»	}	Δεν εσώθησαν γραπτά κείμενα
«Αριθμητική»		
«Άρμονική»		
«Μουσική»		
«Άστρονομία»		
«Χρυσά Έπη»		

- Συνδυασμός Μαθηματικών & Φιλοσοφίας.
 - Ο **Ηράκλειτος** τον κατατάσσει στους
«Ψευδῶν Τέκτονας»!
 - Θεώρημα για τα ορθογώνια τρίγωνα.
«Τά πάντα εἶναι ἀριθμοί».
 - «Ετερομήκεις αριθμοί».
 - Σημασία των αριθμών στη μουσική.
 - Θεολογική διδασκαλία για «μετενσαρκώσεις».
 - Τα «Χρυσά Έπη» υπήρξαν αντικείμενο
πολυάριθμων εκδόσεων.
 - «Θανέειν πέπρωται άπασι»
-

Κρίσεις:

Δεν γνωρίζω άλλον άνθρωπο με τόσην επιρροή στην σφαίρα της διάνοησης. Το λέω τούτο γιατί αυτό που φαίνεται ως πλατωνισμός, όταν αναλυθεί, αποκαλύπτεται στην ουσία του πυθαγορισμός.

Τα μαθηματικά, ως αποδεικτικός παραγωγικός συλλογισμός, αρχίζουν μαζί του και η επίδρασή τους στην φιλοσοφία, εν μέρει χάρις σ' αυτόν, υπήρξε βαθειά.

B. Russel
(Φιλόσοφος)

Ο Πυθαγόρας καλλιέργησε την καθαρή επιστήμη. Σε σχέση με τους Ίωνες φιλοσόφους, οι οποίοι στις κοσμολογικές θεωρήσεις τους εντόπιζαν την προσοχή τους στα φυσικά σώματα καθαυτά. Ο ίδιος αποδείχθηκε πρωτοποριακός, εφόσον πρόσεξε κυρίως τις μαθηματικές σχέσεις ανάμεσα στα φυσικά σώματα. Ιδιαίτερα ιερή λογίζεται «*Η Τετρακτύς της δεκάδος*» που από άλλους θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει τον αριθμό $10 = 1 + 2 + 3 + 4$ και από άλλους, τον αριθμό 4 που εκφράζει το πλήθος των όρων του προηγούμενου αθροίσματος.

«Βέλτιστοι γιγνόμεθα προς θεούς βαδίζοντες»

Πηγές:

Αριστοτέλης
Ιάμβλιχος
Πορφύριος
Διογένης ο Λαέρτιος

Επιρροή σε:

Κοπέρνικο

ΠΥΘΕΑΣ

Μασσαλία, 4ος αι. π.Χ.

Θαλασσοπόρος, γεωγράφος.

Έλαβε μέρος σε εξερευνητικές αποστολές.

Έργα:

«Γῆς περίοδος»

«Τά περί Ὠκεανού»

Ο Πυθέας ξεκίνησε το 324 π.Χ. και, πλέοντας παράλληλα προς τις ηπειρωτικές ακτές, έφθασε στις Ηράκλειες Στήλες (Γιβραλτάρ) πέρασε το ακρωτήριο Άγιος Βικέντιος. Παραπλέοντας τις ακτές της Ιβηρίας και Γαλλίας έφθασε στη Μάγχη.

Επισκέφθηκε την Κορνουάλη και διασχίζοντας την θάλασσα ανάμεσα στην Ιρλανδία και την Βρεταννία έφθασε στην Σκωτία.

Στη συνέχεια προχώρησε στον βόρειο ατλαντικό όπου συνάντησε την Θούλη (;) «έγγύς τῆς πεπηγυίας θαλάττης». Έμεινε ένα διάστημα, μελέτησε την χώρα και επέστρεψε στην πατρίδα του Περί Θούλης εικάζεται ότι πρόκειται για την Ισλανδία ή τις ακτές της Νορβηγίας

Κρίσεις:

Οι παρατηρήσεις του Πυθέα έφθασε να χαρακτηρίζονται ως «*μυθοπλάσματα*». Πάντως είναι ο πρώτος που μέτρησε το γεωγραφικό πλάτος ενός τόπου. Οι αρχαίοι αμφισβήτησαν τις υψηλές παλίρροιες του Ατλαντικού κ.ά.

Δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η μεγάλη συνεισφορά του στην γεωγραφία, την αστρονομία και τα μαθηματικά. Εκτός από το περίφημο ταξίδι του η μαθηματική του ανακάλυψη που έγινε γνωστός στον Ελληνισμό ήτα η μέτρηση του γεωγραφικού πλάτους ενός τόπου. Με την μέθοδο του υπελόγισε το γεωγραφικό πλάτος της γενέτειράς της Μασσαλίας,

Γενικά πρέπει να ειπωθεί πως ο Πυθέας ήταν ένας αξιοθαύμαστος επιστήμονας - ερευνητής που πλάτυνε τα όρια γνώσης του κόσμου.

Πηγές:

Ερατοσθένης	Δικαίαρχος
Ίππαρχος	Πολύβιος
Ποσειδώνιος	Στράβων

ΣΤΡΑΒΩΝ

Αμάσεια, Πόντος 64 π.Χ. – Ρώμη, 23 μ.Χ.

Διάσημος γεωγράφος.

Διδάσκαλοί του: Ποσειδώνιος, Αθηνόδωρος.

Περιηγήθηκε την Μικρά Ασία, την Αίγυπτο και έφθασε ως την Αιθιοπία.

Έργα:

«*Ιστορικά απομνημονεύματα*» (43 βιβλία)

«*Γεωγραφικά*» (17 βιβλία αναφερόμενα σε χώρες)

-
- Η γη διαιρείται από τον Ισημερινό σε δύο ημισφαίρια. Το συνολικό πλάτος της «*οἰκουμενικῆς γῆς*» είναι περίπου 30.000 στάδια (159 μ.) και το μήκος της 70.000 στάδια. (Καλύτερη Έκδοση: Jones Sterett, "Loeb Classic Library")
 - Έχει ως πρότυπον τον **Πολύβιον**.
 - Εθνολογικές επισκοπήσεις.
 - Αποφεύγει τα ρητορικά σχήματα.
-

Κρίσεις:

Η πολυμάθεια του Στράβωνα φανερώνεται στο έργο του παράλληλα με την οξύτατη κριτική σκέψη του και την ικανότητά του να διακρίνει και να σχολιάζει τα γεγονότα και τα φαινόμενα που περιγράφει. Βέβαια πολύ συχνά οι κρίσεις και οι απόψεις του δεν γίνονται δεκτές από την σύγχρονη επιστήμη, όμως τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί για να τις στηρίξει είναι εύλογα και σύμφωνα με τις γνώσεις της εποχής του.

Τα "*Γεωγραφικά*" είναι ένα σύγγραμμα με πολύπλευρο ενδιαφέρον, καθώς περιέχει ένα πλήθος πληροφοριών για τα ήθη και έθιμα των λαών που αναφέρονται σ' αυτό, για την οργάνωσή τους και τις κοινωνικές δομές τους. και εκτιμήθηκε κατά την Βυζαντινή περίοδο.

Έχουν σωθεί σχεδόν στο σύνολό τους σε δύο χειρόγραφα με ελάχιστα κενά. Σήμερα αποτελεί σπουδαιότατη πηγή όχι μόνον δια την μελέτη της αρχαίας γεωγραφίας, αλλά και όλης της αρχαιότητας.

Χρ. Πρωτόπαπας
(Φιλολόγος)

Πηγές:

Πλούταρχος
Φλάβιος Ιώσηπος
Πολύβιος

ΥΨΙΚΛΗΣ

Αλεξάνδρεια, 2ος αι. μ.Χ.
Γεωμέτρης & Αστρονόμος
Έζησε στην Αλεξάνδρεια.

Έργα:

«Περί πολυέδρων»
«Περί της των ζωδίων αναφοράς»
«Πραγματεία»
«Περί αρμονίας σφαιρών»
«Πολυγωνικόν»
(εσώθησαν αποσπάσματα)

- Αρμονία των σφαιρών.
 - Πολύγωνοι αριθμοί.
 - Εκλειπτική διαιρεμένη σε 360 μοίρες.
 - Κανονικό δωδεκάεδρον.
 - Μήκος ημερήσιας διαδρομής του Ηλίου.
-

Στα θρανώματα
 μιας έγκλησής
 του 465 π.Χ.
 έχουν ένα από τα
 πιο ωραία δείγματα
 της τέχνης
 του «ζωγράφου
 του Πιστοξένου».
 Στη σελίδα άνωτέρω :
 ένας σάτυρος
 έπιπθεται έναντιόν
 μιας μαινάδος : η
 αντίθεση ανάμεσα στο
 διάμορφο πρόσωπο
 του σατύρου και την
 ήρμη όμορφή της
 μαινάδος είναι
 χαρακτηριστική
 (Γάδας, Εθνικό
 Μουσείο).

Ο σημαντικώτερος
 άγγελος του
 αότισσού θεόμοι,
 είναι ο «ζωγράφος
 της Πενθεσίλειας».
 Η όνάμη
 του σχεδίου του
 και της συνθέσως του
 κατορθώνει να
 αποδώσ τὸ βαθύ
 πάθος που κλείνει
 ή σκηνή του φόνου
 της βασίλισσας των
 άμαζώνων
 Πενθεσίλειας από
 τον Άχιλλέα (Μόναχο,
 Αρχ. Μουσείο).

ΦΙΛΟΛΑΟΣ

Τάραντας, Κάτω Ιταλία 5^{ος} αι. π.Χ.
Πυθαγόρειος φιλόσοφος
Μαθηματικός και κοσμολόγος.

Έργα:

«Περί φύσεως»	}	Σώζονται αποσπάσματα
«Βάκχαι»		
«Περί ψυχῆς»		
«Περί ρυθμῶν καὶ μέτρων»		
«Περί Πυθαγορείων ἀριθμῶν»		

- «Τὴν γῆν κύκλῳ περιφέρεσθαι περὶ τὸ πῦρ».
 - «Πῦρ ἐν μέσῳ περὶ τὸ κέντρον ὅπερ ἐστὶα τοῦ παντός».
 - «Γεωμετρία ἀρχὴ καὶ μητρόπολις τῶν ἄλλων».
 - «Κρατεῖται δὲ ὑπὸ τῶν θειοτέρων τὰ καταδεέστερα».
 - «Μονάς ὡς ἂν ἀρχὴ οὐσα πάντων».
 - «Πᾶντα ἀνάγκη καὶ ἀρμονία γίνεσθαι».
-

Κρίσεις:

Ο Φιλόλαος έφυγε από την Ιταλία εξ αιτίας μιας πυρκαγιάς που έβαλε τότε ο Κύλων επειδή εκδιώχθηκε από τη σχολή και κρίθηκε ακατάλληλος για τη φιλοσοφία. Έζησε στην Θήβα και συνέβαλε στη διάδοση της πυθαγόρειας φιλοσοφίας στην κυρίως Ελλάδα.

Θεωρούσε ότι η Γη, ο Ήλιος, η Σελήνη καθώς και οι πέντε τότε γνωστοί πλανήτες περιφέρονται γύρω από ένα κεντρικό πυρ, ενώ η Γη περιστρέφεται ταυτόχρονα γύρω από τον άξονά της, έτσι ώστε το κεντρικό πυρ να παραμένει αόρατο από τους κατοίκους της.

Πίστευε πως όλα γίνονται με βάση την ανάγκη και την αρμονία, η οποία είναι σύνθεση και συνένωση αντιθέτων και η ομοφροσύνη των αντιφρονούντων.

«Ο κόσμος είναι ενιαίος. Άρχισε να δημιουργείται από το μέσον, από ένα κεντρικό σημείο που απέχει το ίδιο από επάνω και από κάτω,»

Πηγές:

Πλάτων

Διογένης ο Λαέρτιος

Πλούταρχος

Αρχιτέκτονες

Βαθυκλής
Δεινοκράτης
Ευπαλίνος
Θεόδωρος
Ικτίνος
Ιππόδαμος
Καλλικράτης
Λίβων
Μανδροκλής
Μνησικλής
Πύθιος
Φίλων

Ζωγράφοι

Αγάθαρχος
Αετίων
Αθηνόδωρος
Αμάσιος
Απελλής
Απολλόδωρος
Αρχέλαος
Ερμογένης
Ευφρόνιος
Ζεύξιππος
Κλειτίας
Μειδίας
Νικόμαχος
Πάμφιλος
Πάναινος
Παράσιος
Παυσίας
Πολύγνωτος
Φιντίας

Γλύπτες

Αγήσανδρος
Αγοράκριτος
Αλκαμένης
Αρκεσίλαος
Ασπάσιος
Αχιλλεύς
Βρύαξις
Βρύγος
Γλύκων
Δαμοφών
Δούρις
Επίκτητος
Κηφισσόδωρος
Λεωχάρης
Λύσιππος
Μύρων
Νικίας
Όνατας
Παιώνιος
Πανθεσίλειας
Πολύκλειτος
Πραξιτέλης
Σιλανίων
Σκόπας
Σωσσίας
Τιμόθεος
Φειδίας

ΑΓΑΘΑΡΧΟΣ

Σάμος, 480 π.Χ. – Αθήνα, 420 π.Χ.
Ζωγράφος και σκηνογράφος.
Σταδιοδρόμησε στην Αθήνα.

Έργα:

- Εκόσμησε το σπίτι του **Αλκιβιάδη**.
 - Σκηνογραφία σε παραστάσεις **Αισχύλου**.
-

- Πρώτος χρησιμοποίησε τη σκιαγραφία και την προοπτική στην ζωγραφική.
 - Άφησε σχετικό υπόμνημα που αποτέλεσε τη βάση για την θεωρητική θεμελίωση της γεωμετρικής προοπτικής από τον **Δημόκριτο** και τον **Αναξαγόρα**.
 - Φιλοτέχνησε τα σκηνικά πολλών τραγωδιών του **Αισχύλου**.
-

Κρίσεις:

Ο Αγάθαρχος, ζωγράφος και σκηνογράφος υπήρξε ο πρώτος που χρησιμοποίησε σκιαγραφία και προοπτική στη ζωγραφική. Άφησε σχετικό υπόμνημα σκηνογραφίας που αργότερα αποτέλεσε την βάση για τη θεωρητική θεμελίωση της γεωμετρικής προοπτικής.

Τόση ήταν η φήμη του ζωγράφου ώστε, κατά τον **Πλούταρχο**, ο Αθηναίος πολιτικός **Αλκιβιάδης** θέλοντας να κοσμήσει το σπίτι του με τοιχογραφίες κράτησε τον ζωγράφο φυλακισμένο ώσπου να τις τελειώσει, οπότε τον απελευθέρωσε προσφέροντάς του δώρα.

Αντίθετα κατά τον **Ανδοκίδη** ο Αγάθαρχος διέφυγε ύστερα από τέσσαρις μήνες «*τους φύλακας λαθών*».

Πηγές:

Βιτρούλιος (Ρωμαίος)
Πλούταρχος

ΑΓΗΣΑΝΔΡΟΣ

Ρόδος, 1^{ος} αι. π.Χ.

Γλύπτης.

Συνεργάστηκε με τον **Αθηνόδωρο**.

Έργα:

«*Σύμπλεγμα Λαοκόοντος*»

(Μουσείο Βατικανού)

Κοσμολόγητο έργο.

Ελληνιστική πλαστική.

- Το έργο στα χρόνια του **Πλίνιου** βρισκόταν στα ανάκτορα του Ρωμαίου αυτοκράτορα **Τίτου**. Βρέθηκε το 1506 μ.Χ. και άσκησε μεγάλη επιρροή στην ιταλική τέχνη του 16^{ου} αιώνα.
 - Υπάρχει επίσης μια επιγραφή στη Λίνδο καθώς και σε βάσεις αγαλμάτων που βρέθηκαν σε διάφορα μέρη της Ιταλίας.
-

Πηγές:

Πλίνιος

Ἀπέναντι στὸν δωρικό Παρθενῶνα ὑψώνει τοὺς κομφοὺς ἀρχιτεκτονικοὺς τοῦ ὄγκου τὸ Ἐρέχθειο (421 - 406 π.Χ.). Οἱ λατρευτικὲς ἀνάγκες καὶ ἡ ἀνωμαλία τοῦ ἐδάφους ἐποχρέωσαν τὸν ἀρχιτέκτονα νὰ δώσῃ σὸ κτίριο αὐτὸ μορφὴ ἐντελῶς ἰδιό-

ρῶμη, ὅπως φαίνεται καθαρὰ στὴ φωτογραφία, ποὺ ἀπεικονίζει τὴ νότια πλευρὰ, μὲ τὴν «πρόσταση τῶν Κορυῶν» (Καρνατίδων), τὴν ἀντίστοιχη «βύρεια πρόσταση» καὶ ἀνάμεσά τους τὴ δυτικὴ πλευρὰ μὲ τοὺς ἡμικίλους ποὺ πατοῦν στὸν ὑψηλὸ τοῖχο.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ

Πάρος, β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.

Κορυφαίος γλύπτης.

Μαθητής του **Φειδία**.

Ιδεαλιστική τεχνοτροπία.

Έργα:

«*Θεά Νέμεσις*» (Ραμνούντα)

«*Μήτηρ τῶν θεῶν*» (Αθήνα)

«*Ἀθηνᾶ*»

«*Ζεὺς - Ἄδης*» } (Κορώνεια)

«*Αφροδίτη*»

-
- Ο **Φειδίας** είχε εμπιστευθεί σημαντικά τμήματα της Ζωφόρου του Παρθενώνα στον Αγοράκριτο.
 - Παριανό μάρμαρο.
-

Κρίσεις:

Ο Αγοράκριτος ακολούθησε τόσο πιστά την ιδεαλιστική τεχνοτροπία του **Φειδία** ώστε συχνά οι αρχαίοι συγγραφείς αποδίδουν στον ένα έργα του άλλου. Συναγωνίστηκε με τον **Αλκαμένη** στο εργαστήριο του Φειδία για την κατασκευή ενός αγάλματος της Αφροδίτης. Απέτυχε όμως και τότε πούλησε το έργο του στους Ραμνούντιους όχι σαν άγαλμα της Αφροδίτης αλλά της Νέμεσης. Είχε πλαστεί από τα μάρμαρα που έφεραν οι Πέρσες στην Αττική για να κατασκευάσουν τρόπαιο μετά την βέβαιη, όπως πίστευαν, νίκη τους.

Τμήμα της κεφαλής του αγάλματος ευρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο. Τελευταία αποκαλύφθηκαν στην Ραμνούντα και αλλά θραύσματα που επιτρέπουν την αναπαράσταση του αγάλματος και την ταύτισή του με σωζόμενα ρωμαϊκά αντίγραφα.

Πηγές:

Πλίνιος

Παυσανίας

ΑΕΤΙΩΝ

Ιωνία, β' μισό 4ου αι. π.Χ.

Μεγάλος ζωγράφος.

Ελάχιστα βιογραφικά στοιχεία.

Έζησε στην εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Έργα:

«Γάμος Αλεξάνδρου»

«Σεμίραμις»

«Γραία και Νύμφη»

«Διόνυσος»

«Τραγωδία και Κωμωδία»

κ.ά.

-
- «Ισάξιος του Ἄπελλῃ.»
 - Απεικονίσεις του Διονύσου.
 - Τον θαύμαζε ο **Κικέρων**.
-

Κρίσεις:

Ο Αετίων υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους ζωγράφους των χρόνων του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Ο **Λουκιανός** περιγράφει λεπτομερέστατα τον πίνακα του Αετίωνα, που απεικόνιζε τον γάμο του Αλέξανδρου και της Ρωξάνης που τον είδε στην Ιταλία όταν μεταφέρθηκε.

Μέσα σ' ένα «*περικαλή θάλαμον*» ο Αλέξανδρος όρθιος πρόσφερε στεφάνι στη Ρωξάνη που ήταν καθισμένη στην γαμήλια κλίνη. Μικροί έρωτες της αφαιρούσαν τα σανδάλια και τον πέπλο, ενώ άλλοι έπαιζαν με τα όπλα του γαμπρού. Πάρανυμφος ήταν ο Ηφαιστίων, που κρατούσε αναμμένη δάδα και στηριζόταν σε ωραίο μεράκιο, τον Υμέναιο, την προσωποποίηση του γάμου.

Ο Αετίων φιλοτέχνησε και απεικονίσεις της Τραγωδίας, της Κωμωδίας και του Διονύσου. Έργον του ευρίσκεται στο Βατικανό.

Πηγές:

Λουκιανός
Κικέρων

ΑΘΗΝΟΔΩΡΟΣ

Αχαΐα, 6^{ος} αι. π.Χ.

Γλύπτης.

Ελάχιστα βιογραφικά στοιχεία.

Έργον:

«Ο Λαοκόων και οι υιοί του»²⁴⁷

Μαζί με τον **Αισωπόδωρο** από το Άργος φιλοτέχνησαν στην Ολυμπία χάλκινο σύμπλεγμα.

Σώζεται στο Μουσείο της Ολυμπίας το βάθρο του συμπλέγματος με έμμετρη αναθηματική επιγραφή.

Ανελάμβανε κατασκευή έργων από πλούσιους αναθέτες.

ΑΛΚΑΜΕΝΗΣ

Αθήνα, β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.

Γλύπτης.

Μαθητής του **Φειδία**.

Χρυσελεφάντινη τεχνική.

Έργα:

«Χθόνια Έκάτη» (Προπύλαια)

«Προπύλαιος Έρμης» (Πέργαμος)

«Ηρακλής & Άθηνᾶ» (Θήβα)

«Πρόκνη» (Ακρόπολις)

«Άφροδίτη ἐν κήποις»*

«Ήφαιστος» (Θησείο)

«Ήρα» (Φάληρο)

«Άσκληπιός» (Μαντινεία)

* Στο Δαφνί υπάρχει ένας κορμός αγάλματος που είναι επανάληψη του πρωτοτύπου το οποίο δεν σώζεται.

Κρίσεις:

Ο Αλκαμένης, γλύπτης από τους κορυφαίους της κλασικής εποχής, εργαζόταν στη χρυσελεφάντινη τεχνική, στο χαλκό και το μάρμαρο. Υπό την καθοδήγηση του **Φειδία** έλαβε μέρος στο γλυπτό διάκοσμο του Παρθενώνα.

Ένα λατρευτικό έργο του ήταν το άγαλμα του Ήφαιστου που ήταν μαζί με ένα άλλο της Αθηνάς στημένα μέσα στο Ηφαίστειο, στο ναό του Ηφαίστου πάνω στο λόγο της αγοράς. Δεν είναι δυνατόν να ξεχωρίσει η συμβολή του στα γλυπτά των αετωμάτων του Παρθενώνα και της Ολυμπίας. Οι πληροφορίες που δίνει ο Πausanias προέρχονται από ντόπιους εξηγητές.

Γοητεία ασκούσαν στα έργα του Αλκαμένη, εκτός από την μεγαλόπρεπη στάση τους, και η καλή λάξευση καθώς και η αττική, γαλήνια, γλυκύτατη προσήγεια των προσώπων.

Σ. Καρούζου
(*Έφορος Αρχαιοτήτων*)

Πηγές:

Πausanias

ΑΜΑΣΙΣ

Αττική, β' μισό 6ου αι. π.Χ.

Ζωγράφος, αγγειογράφος.

Ελάχιστα βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

113 αγγεία (σε ετρουσκικούς τάφους)

«Αμφορείς»

«Λήκυθοι»

«Κύλικες»

-
- Ομορφιά σχημάτων.
 - Κεραμική τελειότητα.
 - Κυρίαρχο θέμα ο Διόνυσος.
 - Δραματική πνοή διάχυτη.
-

Κρίσεις:

Η τέχνη του ζωγράφου Αμάσιου, που είναι αντάξια με την ομορφιά των σχημάτων και με την κεραμική τελειότητα των αγγείων τον τοποθετεί στους κορυφαίους του β' μισού του 6ου αι. π.Χ. Τα θέματα που ιστορούνται στα αγγεία είναι διάφορα με κυρίαρχο τον κόσμο του Διόνυσου,

Χαριέστατη είναι η σκηνή γάμου σε μία λήκυθο, του Μητροπολιτικού Μουσείου της Νέας Υόρκης όπως και μια άλλη με υφάντρες σε άλλη λήκυθο επίσης του ιδίου μουσείου.

Συναρπαστική είναι η εικόνα στην μία πλευρά μιας κύλικας που παρουσιάζει έναν επίσημο στάβλο: γυμνοί νέοι περιπαιούνται τα τέσσερα άλογα, ενώ δύο ακροβάτες που πηδούν έχουν ερμηνευθεί σαν μικροί δαίμονες. Η πολύπλευρη προίκιση του ζωγράφου είναι φανερή και στην μικρογραφία.

ΑΠΕΛΛΗΣ

Κολοφών, Λυδία 380 π.Χ. – Κως τέλη 4^{ου} αι. π.Χ.
Μεγάλος ζωγράφος.
Αριστοκρατική οικογένεια.
Μαθητής του Έφρου.

Έργα:

*«Αναδυομένη Αφροδίτη» (Ασκληπείο)**
«Κυνήγιον της Αρτέμιδος»
«Κεραυνοφόρος Αλέξανδρος»
«Παραστάσεις Μεγάλου Αλεξάνδρου»

(Παραδοσιακά χρώματα: άσπρο, μαύρο,
κόκκινο, κίτρινο)

*Τον πίνακα αγόρασε αργότερα ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Αύγουστος και τον αφιέρωσε στο ναό του Ιούλιου Καίσαρα στην Αγορά (Forum) της Ρώμης.

** Απεικόνισε τον Μακεδόνα κατακτητή έφιππο και «αποθεούμενο».

Κρίσεις:

Ο Απελλής μολονότι δεν προχώρησε πέρα από τα τέσσερα παραδοσιακά χρώματα των αρχαίων ζωγράφων (άσπρο, μαύρο, κόκκινο και κίτρινο) φαίνεται ότι κατόρθωσε με έντεχνη ανάμιξη των χρωμάτων να δίνει στα απεικονιζόμενα πρόσωπα μια ιδιαίτερη μορφή.

Εξ άλλου σε κάποια επισημμένη από το ζωγράφο τεχνική θα πρέπει να οφείλεται και απεικόνιση αφρών στα έργα του. Οι αρχαίες πηγές δεν μαρτυρούν τίποτε σχετικά με τον τρόπο της σύνθεσης, ιδιαίτερα στις πολυπρόσωπες εικόνες. Την αδυναμία να συλλάβουμε το μεγαλείο του συνοψίζουν διαπιστώνοντας ότι ούτε και με την σκιά μια εντύπωσης δεν κατέχουμε από την τέχνη του.

«Ούτε καν τη σκιά μιας εντύπωσης δεν κατέχουμε από την τέχνη εκείνου του ζωγράφου, που τον εκθειάζει η αρχαιότητα ως τον μεγαλύτερό της».

Καθηγητής Ρούμπφ
(Γερμανός αρχαιολόγος)

Πηγές:
Λουκιανός
Κικέρων
Πλίνιος

Διδάσκαλοι:
Έφορος
Πάμφιλος

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ

Αθήνα, β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.
Ζωγράφος.
Γνωστός ως «Σκιαγράφος».

Έργα:

«Ὁ πρῶτος ἐξευρῶν φθορὰν καὶ ἀπόχρωσιν σκιᾶς».
Εναλλαγή φωτός και σκιάς.
Σχόλια του **Αριστοφάνη** (Ηρακλείδες)

- Ήταν αποκλειστικά ζωγράφος πινάκων.
 - Φιλοτέχνησε ένα έργο που παρίστανε «*Ιερέα που θυσιάζει*».
 - Έτεινε προς την προοπτική απόδοση του βάθους.
 - Καυχιόταν για την αξία των έργων του.
 - Πληροφορίες για την καθημερινή ζωή.
-

Κρίσεις:

Ο Απολλόδωρος ήταν ο πρώτος αληθινός ζωγράφος-γνωστός ως «Σκιαγράφος» πινάκων και τα έργα του εξύμνησε ιδιαίτερα ο **Πλίνιος**. Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι ο ζωγράφος καυχόταν για την αξία των έργων του και υποστήριζε ότι ήταν ευκολότερο να τον διακωμωδήσει κανείς παρά τον μιμηθεί.

Απήχηση των νεωτερισμών στην φωτοσκίαση των μορφών διακρίνεται και σε λίγες σύγχρονές του λευκές ληκύθους. Θεωρείται όμως απίθανον ότι ο ζωγράφος έτεινε προς την προοπτική απόδοση του βάθους του τοπίου.

Πηγές:

Πλούταρχος
Πλίνιος
Αριστοτέλης

ΑΡΚΕΣΙΛΑΟΣ

Τάρας, 1ος αι. π.Χ.

Τορνευτής και Γλύπτης.
Ελάχιστα στοιχεία του βίου του.

Έργα:

«Αφροδίτη Γενέτειρα»

«Εύτυχία»

«Κένταυρος»

«Λέαινα»

- Έδρασε στην Ρώμη.
 - Στενές σχέσεις με πολιτικούς.
 - Ειδικός στην κατασκευή προπλάσμάτων.
 - Υπάρχουν έργα του στο Μουσείο του Βατικανού.
-

Κρίσεις:

Ο Αρκεσίλαος, γλύπτης και τορνευτής, ήταν ειδικός στην κατασκευή προπλάσμάτων, που προορίζονταν για την ανάγλυφη διακόσμηση κυρίως αγγείων. Τα προπλάσματα αυτά ήταν τόσο καλότεχνα ώστε και τα ίδια γίνονταν περιζήτητα. Η σημασία του έγκειται στην νηφάλια στάση του σε κάθε δογματισμό, στάση που είχε λαμπρή συνέχεια στους διαδόχους του. Ο ίδιος τα μετέφερε και σε μάρμαρο σύμφωνα με μία μέθοδο που είχε επινοήσει μαζί με τον ομότεχνό του **Πασιτέλη**.

Αναφέρεται ότι Ρωμαίος πολιτικός που έτρεφε για τον καλλιτέχνη ξεχωριστή εκτίμηση, είχε στην συλλογή του ένα έργο του που παρίστανε μία λέαινα και έρωτες να παίζουν μαζί της. Τα θέματα αυτά αντανακλούσαν κάποια δροσερά κατάλοιπα των ελληνιστικών χρόνων,

Σεμνή Καρούζου
(*Εφορος αρχαιοτήτων*)

ΑΣΠΑΣΙΟΣ

1ο αι. π.Χ.

Δακτυλιογλύφος

Έζησε στα χρόνια του **Αυγούστου**.

Έργα:

« <i>Αθηνά</i> »	(Μουσείο Ρώμης)
« <i>Διόνυσος</i> »	(Βρετανικό Μουσείο)
« <i>Κεφαλή άνδρός</i> »	(Μουσείο Φλωρεντίας)

- Κλασικίστικο πνεύμα.
 - Αντέγραφε κλασσικά αγάλματα.
 - Ονομαστός για την τέχνη του.
-

Κρίσεις:

Ονομαστός για την εξαιρετική του τέχνη αλλά και το θέμα του είναι ο δακτυλιόλιθος του Ασπάσιου που φυλάγεται στο Μουσείο των Θερμών της Ρώμης. Σ' αυτόν παριστάνεται προτομή της Αθηνάς, πιστό αντίγραφο του **Φειδία**. Η θεά φέρει κράνος και στο στήθος την αιγίδα. Ο καλλιτέχνης δεν παρέλειψε ούτε το πολύτιμο περιδέραιό της.

Στο δεύτερο γνήσιο δακτυλιόλιθο του καλλιτέχνη (Βρετανικό Μουσείο) απεικονίζεται μία ερμαϊκή προτομή του πωγωνοφόρου Διονύσου.

Στο τρίτο (Μουσείο Φλωρεντίας), που σώζεται αποσπασματικά, διακρίνεται η προτομή κάποιου πωγωνοφόρου επίσης άνδρα.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ

5ος αι. π.Χ.

Αγγειογράφος ερυθρόμορφου ρυθμού.
«**Συμβατικό** όνομα».

Έργα:

Αγγεία (80)

Λήκυθοι (40)

«Οιδίπους με την Σφίγγα»

«Πηλέας με την Θέτιδα»

Ἡὼς με τὸν Κέφαλο

«Τριπτόλεμος»

κ.ά.

- **Τζων Μπήζλεϋ**: «Ένας καλλιτέχνης με αληθινή
γοητεία και στα μεγαλύτερα αγγεία του με ευγένεια»

Κρίσεις:

Ο «Ζωγράφος του Αχιλλέως» (συμβατικό όνομα ζωγράφου) ενώ στα ερυθρόμορφα αγγεία του χρησιμοποίησε ανάγλυφη λαμπερή γραμμή για τα περιγράμματα των μορφών, στις λευκές ληκύθους του, που θεωρούνται έργα της ώριμης περιόδου της δημιουργίας του, προτίμησε το αμαυρό θαμπό περίγραμμα.

Αρκετές δεκάδες ερυθρόμορφοι αμφορείς και λευκοί ληκύθοι, που το σχέδιό τους είναι αδύναμο, έχουν αποδοθεί σε αγγειογράφους της σχολής του.

Ήταν παραγωγικός καλλιτέχνης και το χέρι του επισημάνθηκε σε 150 το λιγότερο αγγεία διαφόρων σχημάτων. Έργα του βρίσκονται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας.

Σεμνή Καρούζου
(*Εφορος αρχαιοτήτων*)

ΒΑΘΥΚΛΗΣ

Μαγνησία, Μικρά Ασία 6^{ος} αι. π.Χ.

Αρχιτέκτονας.

Γνωστός από τις περιγραφές του **Παυσανία**.

Έργα:

«*Θρόνος του Απόλλωνος*». Αμύλκες της Λακωνίας.

(μεγαλοφάνταστο κτίσμα γύρω από το κολοσσιαίο άγαλμα).

Ανεκαλύφθη το 1891.

Επιβεβαιώθηκε το 1924.

Ανάγλυφες πλάκες.

Κίονες και ζωφόροι.

Απεικονίζονται διάφοροι μύθοι.

«*Χορός Φαιάκων*».

«*Άδων Δημόδοτος*».

Παράσταση Μαγνησίων καλλιτεχνών.

Βωμός του Θεού.

Στοές και δωμάτιο.

Περιστύλιο.

Κρίσεις:

«Θρόνος του Απόλλωνος».

Ο Βαθυκλής στόλισε τις πλευρές του αγάλματος του Απόλλωνα με ανάγλυφες πλάκες από άγνωστο υλικό. Ανάμεσα στις παραστάσεις τους ο Πausanίας αναφέρει τον Ηρακλή, που τον οδηγεί στο θρόνο η Αθηνά, άλλους θεούς, τις μούσες, τον Άρη κ.ά. Ο ίδιος ο καλλιτέχνης διαμόρφωσε με κίονες και ζωφόρους το κτίσμα που περιέβαλε το άμορφο άγαλμα του Θεού. Στην μπροστινή, δυτική, πλευρά υπήρχαν δύο δωρικοί κίονες, ενώ Καρυάτιδες στήριζαν το θριγκό.

Ο **Πausanίας** περιγράφει τις παραστάσεις των ζωφόρων καθώς και τα αναθέματα και τα αγάλματα που είδε. Η απαρτίθμηση τους φανερώνει την ευρηκτική φαντασία του δημιουργού.

«Η τέχνη του προβάλλει σαν ένα εξωτικό φυτό στο ξερό καλλιτεχνικό χώρο της Λακωνίας.»

Πηγές:

Πausanίας

ΒΡΥΑΞΙΣ

Ρόδος, 4ος αι. π.Χ.

Γλύπτης.

Από τους σπουδαιότερους.

Εργάστηκε και στην Αίγυπτο.

Έργα:

Ζωφόρος του Μαυσωλείου Αλικαρνασσού.

Άγαλμα του Σάραπη, Αλεξάνδρεια.

Ανδριάντες διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Αγάλματα του Διονύσου.

Αγάλματα του Απόλλωνα.

- Φιλοτέχνησε κυρίως ανδριάντες και χρυσελεφάντινα «ξοανοειδή» αγάλματα του Απόλλωνα και της Άρτεμης.
 - Ο **Κλήμης** ο Αλεξανδρεύς περιγράφει το λατρευτικό άγαλμα του Σάραπη στην Αλεξάνδρεια.
-

Κρίσεις:

Στο Εθνικό Μουσείο της Αθήνας φυλάγεται μία τετράγωνη μαρμάρινη ενεπίγραφη βάση. Στην μία πλευρά της εκτός από την επιγραφή «*Βρύαξις ἐπόεσεν*» αναφέρονται και τα ονόματα τριών νικητών φυλάρχων, που εικονίζονται ανάγλυφοι στις υπόλοιπες τρεις πλευρές ως ιππείς που καλπάζουν προς ένα τρίποδα. Το έργο κατατάσσεται στα νεανικά χρόνια του Βρύαξη.

Στην ίδια εποχή ανάγονται πιθανότατα και δύο άλλα έργα του τα αγάλματα του Ασκληπιού και της Υγείας που είχαν εκτεθεί στα Μέγαρα.

Ο Βρύαξις φέρεται από τον **Πλίνιο** και ως ο δημιουργός σειράς εικονιστικών ανδριάντων στην εποχή των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ιδιαίτερα, ενός αγάλματος του ηγεμόνα της Συρίας **Σέλευκου**.

Σ. Καρούζου
(*Εφορος αρχαιοτήτων*)

Πηγές:

Βιτρούβιος (Ρωμαίος)
Πλίνιος

ΒΡΥΓΟΣ

Αττική, τέλη 4ου αι. π.Χ.

Αγγειοπλάστης και αγγειογράφος.

Αττική αγγειογραφία.

«Βρύγος έποίησεν».

Έργα:

«Ερμῆς»

«Άλωσις τῆς Τροίας»

«Έκτορος λύτρα»

«Ηρακλῆς»

«Κίρκη»

κ.ά.

(240 αγγεία

170 κύλικες)

-
- Ερυθρόμορφοι κύλικες.
 - Σκύφοι, κάνθαροι, ρυτά, κύαθοι, αμφορείς, λήκυθοι.
 - Οινοχόες.
 - Έργα του είχαν εξαχθεί και στην Μεγάλη Ελλάδα.
-

Κρίσεις:

Τα θέματα που κοσμούν τα αγγεία του Βρύγου είναι ποικίλα. Στις κύλικες κυριαρχούν: σκηνές κώμου και συμποσίων, με κωμαστές σε ευθυμία συντροφευόμενους από αυλήτριες. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες είναι οι σκηνές που απηχούν την αθηναϊκή ζωή στους δρόμους στα χρόνια πριν από τους Περσικούς πολέμους.

Μνεία πρέπει να γίνει ακόμα και για την παράσταση ενός ξανθού κοριτσιού που συγκρατεί μεθυσμένο νέο, στο εσωτερικό ερυθρόμορφου κύλικος.

Στις ανασκαφές της Ακροπόλεως βρέθηκαν πολλά όστρακα και κύλικες του Βρύγου με παραστάσεις του Ηρακλή στο ανάκτορο του βασιλιά Ευρύτου, της Κίρκης αντιμέτωπης με τον Οδυσσέα κ.α.

Σεμνή Καρούζου
(*Εφορος αρχαιοτήτων*)

ΓΛΥΚΩΝ

Αθήνα, α΄ μισό 2^{ου} αι. μ.Χ.

Γλύπτης.

Δεν υπάρχουν βιογραφικά στοιχεία.

Έργον:

Στήριγμα **Ηρακλή Φαρνέζε**

«*Γλύκων Αθηναῖος ἐποίει*»

(Μουσείο Νεάπολης)

Το άγαλμα είχε στηθεί στη **Ρώμη** σε μια αίθουσα των Θερμών Καρακάλλα.

Η εικόνα του είναι αποτυπωμένη σε αθηναϊκό νόμισμα. Ο Ηρακλής παριστάνεται να αναπαύεται στο ρόπαλό του, κατηφής και κουρασμένος όπως δείχνει η κλίση του κεφαλιού του, ύστερα από ένα μεγάλο άθλο του.

Τεκμήριο για τη δράση των Ελλήνων γλυπτών στα αυτοκρατορικά χρόνια της Ρώμης.

Κρίσεις:

Μεγαλοφάνταστος είναι ο ρυθμός της στάσης στο άγαλμα του Ηρακλή, που «μεταφέρει έξω από το άγαλμα» (contra posto), σε αντιστοιχία ανάμεσα στα σκέλη και στους βραχίονες την όλη εικόνα του ήρωα.

Το Αρχέτυπο ήταν μάλλον έργο του **Λύσιππου** και είχε ανατεθεί, όπως πιστεύεται, σε κάποιο ιερό στην Αθήνα αφού η εικόνα του είναι αποτυπωμένη σε αθηναϊκό νόμισμα. Το αντίγραφο του **Γλύκωνα** αποτελεί ακόμη ένα τεκμήριο για τη χρησιμοποίηση και τη γόνιμη δράση των Ελλήνων γλυπτών στα αυτοκρατορικά χρόνια της Ρώμης.

ΔΑΜΟΦΩΝ

Μεσσηνία, 2^{ος} αι. π.Χ.

Γλύπτης.

Έδρασε μετά την ήττα των Ελλήνων
από τους Ρωμαίους (168 π.Χ.).

Έργα:

Επισκευή χρυσελεφάντινου αγάλματος
του Διός στην Ολυμπία
«συνήρμωσεν εις το ακριβέστερον»

«Άρτεμις Λαφρία»

«Άσκληπιός & Άσκληπιάδες»

«Μοῦσαι»

«Ηρακλῆς»

«Τύχη»

«Άρτεμις Φωσφόρος»

«Άσκληπιός»

«Υγεία»

«Δήμητρα»

«Κανηφόροι»

} Μεσσηνία

} Αίγιον

} Μεγαλόπολη, Αρκαδίας

- Εξάρτηση από την πλαστική του 4^{ου} αιώνα,
 - Ελληνιστική έξαρση.
 - Έμπνευση και υψηλή ποιότητα.
-

Κρίσεις:

Σε νεώτερη ανασκαφή στη Μεσσηνία βρέθηκε μια ανδρική κεφαλή που βάσιμα αποδόθηκε στον Δαμοφώντα και υποστηρίχθηκε ότι πρέπει να προέρχεται από ένα άγαλμα του Απόλλωνα που ήταν στημένο στο Ασκληπιείο της Μεσσήνης.

Το κεφάλι της Δήμητρας επιβάλλεται με την πλαστική μεγαλοσύνη του εμπρός από την πλούσια καλύπτρα του βάρθους αναδεικνύεται το πρόσωπο ανάγλυφο, απόμερο και θεϊκό. Κατόρθωμα λαξευτικό, είναι εξ άλλου, η απόδοση σε μάρμαρο του «ιερού υφάσματος» της θεάς. Είναι χωρισμένο σε ζώνες με πλουσιότατη διακόσμηση (προς την κάτω ζώνη ζωοκέφαλα άνθρωπάρια τρέχουν χορευτικά).

Πηγές:

Παυσανίας

ΔΕΙΝΟΚΡΑΤΗΣ

Ρόδος, β' μισό 4^{ου} αι. π.Χ.

Αρχιτέκτονας.

Ακολούθησε τον Μεγάλο **Αλέξανδρο**
στις εκστρατείες του.

Έργα:

- Σχεδιασμός πολεοδομικού σχεδίου της Αλεξάνδρειας (332).
 - Προσπάθησε να μετασχηματίσει το όρος Άθω σε ανδριάντα του Μακεδώνα στρατηλάτη.
 - «*Ναός Εφεσίας Αρτέμιδος*» (ένα από τα επτά θαύματα).
 -
 - «*Πυρά*» (324) του Ηφαιστίωνα.
 - Συμμετείχε στην δημιουργία του Ναού των Δελφών.
-

Κρίσεις:

Η ακράτητη καλλιτεχνική φαντασία του Δεινοκράτη είναι ενδεικτική τόσο της αίγλης του Μεγάλου **Αλεξάνδρου** όσο και της γοητείας που ασκούσε στους καλλιτέχνες όσο και των αρχιτεκτονικών τάσεων της εποχής.

Ο Δεινοκράτης είναι γνωστός για το ουτοπιστικό του σχέδιο να μετασχηματίσει το όρος Άθω σε τεράστιο ανδριάντα του Μακεδόνα στρατηλάτη, που θα κρατούσε στο ένα χέρι μια ολόκληρη πόλη και στο άλλο μια τεράστια οινοχόη (από την οποία θα διοχετεύονταν ένα ποτάμι προς τη θάλασσα). Ο Αλέξανδρος όμως το απέρριψε και αντιπρότεινε για αυτό το σκοπό την πόλη της Αλεξάνδρειας.

Συνδέεται ακόμη και με τα σχέδια δια τον δεύτερο ναό της Εφεσίας Αρτέμιδος. Συνεργάστηκε με άλλους μηχανικούς της εποχής του στην δημιουργία του ναού των Δελφών.

Πηγές:

Διόδωρος
Πλούταρχος

ΔΟΥΡΙΣ

Αθήναι, τέλη 6ου αι. π.Χ.

Αγγειοπλάστης και αγγειογράφος.

Ώριμη αρχαϊκή τέχνη.

Συνεργάστηκε με τον **Κλεοφάνη**.

Έργα:

«Χαιρέστρατος καλός»

«Ιππόδαμος»

«Πολυφράσμων»

(σώζονται 40 αγγεία)

-
- Κύλικες του ευρίσκονται στα Μουσεία Βοστώνης Λούβρου, Βερολίνου.
 - Πολλοί μαθητές του το εμιμήθησαν.
 - Θέματα από τον μυθικό κόσμο και την καθημερινή ζωή.
 - Παράσταση του διδασκαλείου.
-

Κρίσεις:

Ποικίλα είναι τα θέματα που κοσμούν τα αγγεία του Δούρη. Αντλούνται τόσο από τον μυθικό κόσμο και από τα έπη, όσο και από την καθημερινή ζωή και κυρίως από τον αθλητισμό και χαρακτηρίζονται από φαντασία, αλλά και γλυκύτητα που μειώνει τη δραματικότητα τους και τη σχεδιαστική ακρίβεια.

Τα περισσότερα αγγεία του ευρέθησαν σε τάφους Ετρούσκων, γεγονός που αποδεικνύει τη μεγάλη εξαγωγική δραστηριότητα των αθηναϊκών εργαστηρίων την εποχή εκείνη.

Είναι ζήτημα αν άλλος αγγειογράφος είχε τόσους πολλούς μιμητές και μαθητές, που μερικών έχει ήδη αναγνωρισθεί η καλλιτεχνική προσωπικότητα.

Σεμνή Καρούζου
(Εφορος αρχαιοτήτων)

ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ

Τέλη 6^{ου} αι. π.Χ.

Αγγειογράφος.

Ερυθρόμορφος ρυθμός.

Έργα:

40 αγγεία έχει υπογράψει
(του έχουν αποδοθεί
περισσότερα από εκατό)

«Εγχειρίδιον»

«Διατριβαί»

-
- Συνεργασία με άλλους αγγειοπλάστες.
 - «*Επίκτητος ἔγραψεν*»
 - Σκηνές συμποσίων
 - Κεραμικά έργα (Βρετανικό Μουσείο)
 - Θραύσματα αγγείων από την Ακρόπολη
 - Μαινάδες και σάτυροι
 - Παλαίστρες
-

Κρίσεις:

Ο Επίκτητος υπήρξε αγγειογράφος του πρώιμου αττικού ερυθρόμορφου ρυθμού. Ζωγράφιζε κυρίως κύλικες αλλά και πινάκια. Στα έργα εμπειρία και αίσθηση γνήσιου καλλιτέχνη μαρτυρεί η ένταξη των μορφών στον κύκλο του εσωτερικού του αγγείου, καθώς μάλιστα συνδυάζονται με τη λαμπρότητα του μαύρου γανώματος και των στιλπνών γραμμών που περιγράφουν τις μορφές.

Ο Άγγλος αρχαιολόγος **Τζων Μπήζλεϋ** θεωρεί ότι ο Επίκτητος έχει δώσει τον καλύτερο εαυτό του στα πινάκια και σημειώνει ότι *«Τα πρόσωπα έχουν μία χάρη και ελαφρότητα σαν να ανήκουν σε ένα κόσμο που τα πάθη και η λύπη ήταν άγνωστα»*

Ομόφωνα, εξάλλου, θεωρούνται οι μορφές του από τις συμπαθέστερες στην αρχαία ζωγραφική τέχνη.

Σεμνή Καρούζου
(Εφορος αρχαιοτήτων)

Πηγές:

Στράβων

ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ

Πριήνη, Καρίας τέλη 3ου – α' μισό 2ου π.Χ.
Αρχιτέκτονας.
Δεν υπάρχουν βιογραφικά στοιχεία.
Θεωρητικός της αρχιτεκτονικής.

Έργα:

«Περί αρχιτεκτονικής»

Ναός του Διονύσου (Τέω).
Ναός λευκοφρυγής Αρτέμιδας (Μαγνησία).
Ναός Διός Σωσιπόλεως.
Βωμός Αθηνάς (Πέργαμος).

- Μελέτησε ιδιαίτερα τον Ιωνικό ρυθμό.
 - Δημιουργός του «ψευδοδίπτερου» ναού.
 - Αρμονία όγκων και επιπέδων.
 - Αφαίρεσε την εσωτερική κιονοστοιχία από τους ναούς.
 - Χρησιμοποίησε τη διάμετρο του κίονα σαν μονάδα μέτρησης.
 - Κατέταξε τους ναούς σε έξη κατηγορίες.
-

Κρίσεις:

Ο Ερμογένης επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τους σύγχρονους του αλλά και τους μεταγενεστέρους του. Θεωρείται ένας από τους θεμελιωτές της αλεξανδρινής αρχιτεκτονικής και οι επιδράσεις του είναι φανερές και σε κτίσματα της ρωμαϊκής περιόδου.

Ο **Στράβων** εξυμνεί το μέγεθος, την ευρυθμία και την τέχνη του. Τυπικό ερμογένειο κτίσμα θεωρείται ο ναός του Διός Σωτήρος, στην Μαγησία.

Δημιούργησε κώδικες που υπηρετούσαν την αρμονία των όγκων και των επιπέδων και εκμεταλλεύτηκε τη συμπεριφορά του φωτός και της σκιάς για να δώσει στα δημιουργήματά του μια ευρυχωρία, μια αίσθηση περισσότερο ζωγραφική παρά πλαστική.

Χρ. Πρωτόπαπα
(Φιλολόγος)

Πηγές:

Στράβων

ΕΥΠΑΛΙΝΟΣ

Μέγαρα, β' μισό 6ου αι. π.Χ.

Μηχανικός.

Δεν υπάρχουν βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

Κατασκευαστής:

Υδραγωγείου της Σάμου.

Υδραγωγείου των Μεγάρων.

- Το έργο του προκαλεί και σήμερα τον θαυμασμό.
 - «*Εύπαλίνιον ὄρυγμα*»
-

Σχόλια:

Το Υδραγωγείο της Σάμου. Το έργο αυτό ανέθεσε στον Ευπαλίνο ο τύραννος **Πολυκράτης**.

Επρόκειτο για μία σήραγγα στη βάση του βουνού και έγινε για να μεταφερθεί το νερό μιας πηγής στην πόλη. Η σήραγγα είχε μήκος 7 στάδια (περ. 1250 μ.) και ύψος και πλάτος 8 πόδια (περ. 2,40 μ.) και στο έδαφος είχε σκαφτεί ένα χαντάκι φάρδους 3 ποδών (0,60 μ.) στο οποίο είχαν τοποθετηθεί πήλινοι σωλήνες από όπου περνούσε το νερό.

Το υδραγωγείο επισκευάστηκε στα ρωμαϊκά χρόνια και προκαλεί ακόμη και σήμερα κατάπληξη και θαυμασμό, ιδιαίτερα αν αναλογιστεί κανείς τα περιορισμένα τεχνικά μέσα με τα οποία κατασκευάστηκε.

Σ. Καρούζου
(*Εφορος αρχαιοτήτων*)

Πηγές:

Ηρόδοτος

ΕΥΦΡΟΝΙΟΣ

Αττική, Β΄ μισό 6^{ου} – αρχές 5^{ου} αι. π.Χ.
Μεγάλος αγγειοπλάστης.
Σύγχρονος του **Φιντία**.
«Εὐφρόνιος ἐποίησεν».

Έργα:

Τα αγγεία του βρέθηκαν στην Ετρουρία:

- *Μυθική παράσταση του Ηρακλή (Λούβρον).*
 - *Ηρακλής και Αμαζόνες (Αρέτσο).*
 - *Παράσταση συμποσιαστών (Λένινγκραντ).*
 - *Αθηναίος έφηβος (Μόναχον).*
-

- Ζωγράφιζε μεγάλα αγγεία.
 - Είχε δικό του εργαστήριο.
 - Θέματα εμπνευσμένα από μύθους.
 - Πολύφυλλα ανθέμια.
 - Σχεδιαστική τελειότητα.
-

Κρίσεις:

Το μεγαλείον της τέχνης του Ευφρόνιου έμελλε να αναγνωρισθεί τα τελευταία χρόνια στο μεγάλο ενυπόγραφο καλυκωτό κρατήρα που απέκτησε το Metropolitan Museum της Νέας Υόρκης.

Το θέμα είναι εμπνευσμένο από την Ιλιάδα. Δύο φτερωτοί δαίμονες οπλισμένοι και με κράνη και ονοματισμένοι ως ο «Ύπνος» και ο «Θάνατος», σηκώνουν τον νεκρό ηγεμόνα της Λυκίας (υιό του Δία) που τον σκότωσε στην Τροία ο Πάτροκλος. Ο ψυχοπομπός Ερμής στο κέντρο σκύβει συμπονετικά προς τον νεαρό πρίγκιπα.

Στον αποθέτη τέλος της Ακρόπολης βρέθηκε ένα βάθρο, που φέρει το όνομα του Ευφρόνιου ως αναθέτη.

Σ. Καρούζου
(*Εφορος αρχαιοτήτων*)

ΖΕΥΞΙΠΠΟΣ ἢ ΖΕΥΞΙΣ

Ηράκλεια, Πόντος β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.
Διάσημος ζωγράφος.
Αντίπαλος του **Παρρασίου**.
Αναφέρεται στον «*Πρωταγόρα*»
και τον «*Γοργία*» του **Πλάτωνα**.

Έργα:

«Έρωσ»
«Πηνελόπη»
«Ηρακλεΐσκος»
«Οικογένεια Κενταύρων»
«Μενέλαος»
«Μαρσύας»

- Μαθητής του διάσημου ζωγράφου **Απολλόδωρου** του «*Σκιαγράφου*».
 - Διακόσμησε το ανάκτορο της Πέλλας (Αρχέλαος).
 - Απεικόνιση της ωραίας Ελένης.
 - Έργον του στο Ναό της Αφροδίτης (Αθήνα).
-

Κρίσεις:

Στην Αθήνα ένα διάσημο έργο του Ζεύξιππου αναφέρεται από τον **Αριστοφάνη** στους «*Αχαρνείς*».

Από την τεχνοτροπία του εξαιρούνται ιδιαίτερα τα σκιαγραφημένα έργα του πάνω σε λευκό βάθος (*monochromata ex albo*). Θα πρέπει να ήταν ικανότατος στην μετάβαση από το ένα στο άλλο χρώμα, όπου θα χρησιμοποιούσε πλούσιες εναλλαγές και ασφαλώς θα ξεπερνούσε την τέχνη του δασκάλου του **Απολλόδωρου**.

Του αποδίδονται και πήλινα έργα (*Figlina Opera*) αλλά δεν είναι δυνατόν να γίνει καμία εικασία για τη γνησιότητά τους.

Σ. Καρούζου
(*Έφορος Αρχαιοτήτων*)

Πηγές:

Ξενοφών
Αιλιανός
Πλίνιος
Λουκιανός

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Σάμος, 6ος αι. π.Χ.

Αρχιτέκτονας, γλύπτης, χαράκτης.
Υιός του γλύπτη **Τελεκλή**.

Έργα:

<i>Ναός τῆς Ἥρας</i>	(Σάμος)
<i>Ἄρτεμίσιον</i>	(Ἐφεσος)
<i>«Σκιᾶς»</i>	(Σπάρτη)
<i>Δύο κρατῆρες</i>	(Δελφοί)
<i>Χρυσό κλίμα</i>	
<i>Πύθιος Απόλλων</i>	(Σάμος) κ.ά.

- Χυτά αγάλματα.
 - Συνεργάστηκε με τους Κρητικούς αρχιτέκτονες.
 - Θαυμάσια η εργασία του.
-

Κρίσεις:

Οι γνώμες των αρχαιολόγων διχάζονται σχετικά με την καταγωγή του Θεόδωρου και την εποχή που έζησε.

Ο **Πλίνιος** αναφέρει ότι ο Θεόδωρος είχε εφεύρει διάφορα εργαλεία και την τεχνική της τήξης του χαλκού και της κατασκευής χυτών αγαλμάτων. Όλα τα έργα του Θεοδώρου έχουν χαθεί. Σώθηκε μόνον η υπογραφή του στη βάση ενός αγάλματος αλλά και αυτής η γνησιότητα αμφισβητείται.

Υπήρξε και ο συγγραφέας το πιο παλιού βιβλίου της αρχιτεκτονικής το οποίο δεν σώθηκε.

Πηγές:

Πλίνιος
Βιτρούβιος

ΙΚΤΙΝΟΣ

Αθήνα, 5^{ος} αι. π.Χ.

Διάσημος αρχιτέκτονας.
Συνεργάτης του **Φειδία**.
Ελάχιστα βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

«*Παρθενών*»
«*Τελεστήριον εις Έλευσίνα*»
«*Έπικούρειος Απόλλων*» (429 π.Χ.)
(Πρώτη εμφάνιση του κορινθιακού ρυθμού.
Αμαζονομαχία – Κενταυρομαχία)

- Στην σχεδίασή του υπάρχουν αρχαϊσμοί αλλά και τολμηρές καινοτομίες στην λύση των αρχιτεκτονικών προβλημάτων του κτίσματος, που αποκαλύπτουν τις μεγάλες ικανότητές του.
-

Κρίσεις:

Διάσημος αρχιτέκτονας της κλασικής εποχής συνεργάτης του **Φειδία** στα έργα της Ακρόπολης

Από το έργο του Ικτίνου σώθηκε σχεδόν ακέραιος ο ναός του Επικούρειου Απόλλωνα που φανερώνει την αρχιτεκτονική ιδιοφυΐα του (429 π.Χ.). Οικοδομήθηκε από γκρίζο λίθο και είναι δωρικού ρυθμού. Στη σχεδίαση υπάρχουν αρχαϊσμοί αλλά και τολμηρές καινοτομίες στη λύση των αρχιτεκτονικών προβλημάτων του κτίσματος και οι νεωτερισμοί στη διακόσμηση του αποκαλύπτουν τις μεγάλες ικανότητες του.

Λέγεται ότι ο Ικτίνος ακολούθησε με την θέλησή του τον Φειδία στην εξορία γιατί η συνεργασία τους θα πρέπει να ήταν πολύ σημαντική. Επαινετικές αναφορές για το πρόσωπό του υπάρχουν στα έργα του **Στράβωνα**, του **Πλούταρχου** και του **Παυσανία**. Μαρτυρείται επίσης ότι είχε γράψει θεωρητική μελέτη για τον Παρθενώνα, που όμως δεν σώθηκε.

Πηγές:

Στράβων
Πλούταρχος
Παυσανίας

ΙΠΠΟΔΑΜΟΣ

Μίλητος, Ιωνία 5^{ος} αι. π.Χ.

Αρχιτέκτων – Πολεοδόμος.

Συνέταξε πολεοδομική μελέτη του Πειραιά.

Σχεδίασε την πόλη της Ρόδου.

Έργα:

«Περί πολιτείας» } Αποσπάσματα
«Περί ευδαιμονίας» }

Τρεις τάξεις:

Γεωργοί, τεχνίτες, πολεμιστές.

Η γη διαιρείται:

Δημόσια, ιερατική, ιδιωτική.

Ιδανική πόλις των 10.000 κατοίκων.

Θεωρείται ο «Πατέρας της Πολεοδομίας» καθώς είναι ο πρώτος που συνέβαλε «την των πόλεων διαίρεσιν», δηλαδή την αξία ενός χωροταξικού σχεδίου.

Κρίσεις:

Μελετώντας τα προβλήματα λειτουργίας των πόλεων ο Ιππόδαμος διαπίστωσε ότι αυτά ήταν συνδεδεμένα και με το πολιτειακό σύστημα διοίκησής τους. Θεωρείται ο πατέρας της πολεοδομίας καθώς είναι ο πρώτος που συνέλαβε «*την των πόλεων διαίρεσιν*» δηλαδή την αξία ενός απλού χωροταξικού σχεδίου.

Στην ρυμοτόμηση των πόλεων χρησιμοποίησε το ορθογώνιο σύστημα κατάτμησης, καθόρισε την θέση των διοικητικών κτιρίων των ιερών και των κατοικιών χάραξε με ακρίβεια τα οικοδομικά τετράγωνα που τα διαίρεσε σε ίσον εμβαδού οικόπεδα και προέβλεψε ευθύγραμμους και πλατείς δρόμους και πλατείες.

Φρόντισε ώστε οι πόλεις να εφοδιάζονται με άφθονο νερό. Προέβλεψε κλίσεις στους δρόμους για την απομάκρυνση των νερών της βροχής. Προσανατόλιζε τις κατοικίες κατά τέτοιο τρόπο, ώστε τον χειμώνα να λούζονται στον ήλιο ενώ το καλοκαίρι να είναι δροσερές. Τοποθετούσε τους ναούς σε περίβλεπτες θέσεις.

Πηγές:

Στράβων

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

Αθήνα, 5^{ος} αι. π.Χ.

Μεγάλος αρχιτέκτονας.

Δεν υπάρχουν βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

«Ναός τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης» (421 π.Χ.)

Συνεργάστηκε με τον **Φειδία** για την ανέγερση του ναού ο οποίος ολοκληρώθηκε μετά τον θάνατο του **Περικλή**.
(Πρόκειται για έναν ναό Ιωνικού ρυθμού από τους πρώτους που οικοδομήθηκαν στην Ελλάδα. Είναι αμφιπρόστυλος τετράστυλος με ζωφόρο).

«Ναός Ἰλισσοῦ»

(Τετράστυλος, αμφιπρόστυλος).

«Ἐρέχθειον» (421-406 π.Χ.)

Χρήση γυναικείων μορφών αντί κιόνων.

«Μακρά τείχη της πόλεως»

Επιδιορθώσεις

Κρίσεις:

Ο Καλλικράτης έζησε όταν οικοδομήθηκαν όλοι οι ναοί και επικεφαλής της πολιτείας βρισκόταν ο **Περικλής**. Αποτέλεσαν δημιουργήματα ενός μεγαλεπίβολου σχεδίου που οδήγησε την Αθήνα σε μία ολόπλευρη ανάπτυξη.

Το έργο του απεικονίζει την πλαστική έκφραση του τέλους του 5^{ου} αιώνα π.Χ. Λεπτά ενδύματα, αισθησιακή παράσταση γυναικών κ.ά.

Το 450 π.Χ. αναφέρεται ότι εργάστηκε ως εργολάβος για την κατασκευή των Μακρών Τειχών. Συνεργάστηκε και με τον **Ικτίνο**. Σε μια επιγραφή αναφέρεται ότι έχει επιδιορθώσει και ένα μέρος από το τείχος της Ακρόπολης.

ΚΗΦΙΣΟΔΟΤΟΣ

Αθήνα, 400 π.Χ.- 360π.Χ.

Γλύπτης.

Πατέρας του μεγάλου Πραξιτέλη.

Έργα:

«Ειρήνη»

«Άθηνά» (Πειραιάς)

«Έρμης»

«Σύμπλεγμα Διός»

«Μοῦσαι»

«Διόνυσος»

κ.ά.

-
- Αντίγραφα των έργων του στο Μουσείο Λούβρου καθώς και στην γλυπτοθήκη του Μονάχου.
 - Αγάλματα μουσών μετεφέρθησαν από τον Μεγάλο **Κωνσταντίνο** στην Κωνσταντινούπολη.
-

Κρίσεις:

Στον Κηφισόδοτο αποδίδεται και το πρωτότυπο χάλκινο άγαλμα της Αθηνάς, που βρέθηκε το 1959 μαζί με άλλα αγάλματα στον Πειραιά. Μαρμάρινο αντίγραφο της Αθηνάς αυτής, με αυθαίρετα συμπληρωμένο τον βραχίονά της, βρίσκεται στο Μουσείο του Λούβρου.

Ο **Πλίνιος** αναφέρει και έναν Ερμή που κρατάει στο χέρι τον μικρό Διόνυσο του οποίου τα ρωμαϊκά αντίγραφα που σώθηκαν, μαρτυρούν μίαν άμεση προδρομική σύνθεση του αντιστοίχου έργου του Πραξιτέλη (Λούβρο).

Κύριο έργο του, χαμένο σήμερα, είναι η περίφημη Ειρήνη που ήταν παραγγελία των Αθηναίων μετά την υπογραφή βραχύβιας ειρήνης με τους Σπαρτιάτες το 375 π.Χ. Σώθηκαν πολλά αντίγραφα, το πλησιέστερο βρίσκεται, σε αντίγραφο, στην Γλυπτοθήκη του Μοναχού.

Πηγές:

Παυσανίας

Πλίνιος

ΚΛΕΙΤΙΑΣ

Αθήνα, α΄ μισό 6^{ου} π.Χ. αι.
Αγγειογράφος.
«Κλειτίας μ' ἔγραψεν».

Έργα:

570 – 550 π.Χ.: «*Κρατήρ François*» (Φλωρεντία).
Πλήθος μυθικών παραστάσεων.
Θέμα: Ο γάμος του Πηλέα και της Θέτιδος

- Μοναδική είναι η ζωγραφική διακόσμηση του αγγείου με το πλήθος των μυθικών παραστάσεων που περιβάλλουν το λαιμό, το σώμα, τις λαβές και τη βάση.
(Αγοράστηκε αντί μεγάλου τιμήματος από τους Ετρούσκους)
-

Κρίσεις:

Την τεχνική τελειότητα της επιφάνειας του «*Αγγείου François*»*, με το επιθετικό λευκό χρώμα για τα γυμνά μέρη του σώματος των γυναικών, ανακαλούν μερικά όστρακα από την Ακρόπολη που βásiμα έχουν αποδοθεί στο χέρι του **Κλειτία**, όπως εκείνο με το χορό των νέων και νεανίδων που σώθηκαν από τον Μινώταυρο και ένα άλλο με Νηρηίδες που τρέχουν (Εθνικό Μουσείο).

Το Αγγείο François, που χρονολογείται στα 570-560 π.Χ. πρέπει να αγοράστηκε αντί μεγάλου τιμήματος από τους Ετρούσκους. Η υπόθεση ότι αρχικά είχε αφιερωθεί στην Ακρόπολη δεν είναι αποδεκτή.

Πηγές:

***François** – Ιταλός με γαλλόφωνο όνομα που απεκατέστησε το έργο

ΛΕΩΧΑΡΗΣ

Αθήνα, 4^{ος} αι. π.Χ.

Γλύπτης και Χαλκοπλάστης.
Πρόδρομος νέων τάσεων.

Έργα:

«Άγαλμα Απόλλωνος»

«Ισοκράτης» (χάλκινο)

*«Βροντῶν Ζεύς»

**«Σύμπλεγμα Γανυμήδη»

«Ανδριάντες»

κ.ά.

- Η επιγραφή «Λεωχάρης ἐποίησεν» βρέθηκε στην Ακρόπολη το 1839 σε συγκροτήματα βάθρων πάνω στα οποία ήταν τοποθετημένοι ανδριάντες.
 - Άγαλμά του υπήρχε στην Ακρόπολη.
 - Πέντε ανδριάντες στο Φιλίππειο της Ολυμπίας.
-

*
Μεταφέρθηκε στη Ρώμη και τοποθετήθηκε στο Καπιτώλιο.

**
Καλύτερο αντίγραφο στο Μουσείο του Βατικανού.

Κρίσεις:

Ο Λεωχάρης υπήρξε σπουδαίος γλύπτης και χαλκοπλάστης ο πρόδρομος μαζί με τον Λύσιππο των νέων τάσεων που οριοθέτησα την μετάβαση από την κλασική προς την ελληνιστική γλυπτική. Η τέχνη αναγνωρίζεται στα γλυπτά της δυτικής πλευράς του Μαυσωλείου Αλικαρνασσού, που χαρακτηρίζονται για την ευλυγισία και τις εξαιρετικά τολμηρές στάσεις των μορφών.

Η σύγχρονη έρευνα έχει αποδείξει άμεση εξάρτηση με κάποιο αρχέτυπο του Λεωχάρη του περίφημου ρωμαϊκού αγάλματος του «*Απόλλωνα του Belvedere*» που βρέθηκε στην Ρώμη τον 15^ο αιώνα (Μουσείο Βατικανού) από όπου έχει εμπνεύσει μεγάλα ονόματα του ευρωπαϊκού πνεύματος.

Στο άμεσο καλλιτεχνικό περιβάλλον του αποδίδονται τα γλυπτά και τα ανάγλυφα του Μνημείου του Λυσικράτη στην Αθήνα.

Σ. Καρούζου
(*Εφορος αρχαιοτήτων*)

Πηγές:
Πλίνιος
Παυσανίας

ΛΙΒΩΝ

Ηλεία, 5^{ος} αι. π.χ.

Αρχιτέκτων.

Δεν υπάρχουν βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

«*Ναός του Διός εις Ὀλυμπίαν*» (472-457 π.Χ.)
(μοναδικό έργο)

Σεβάστηκε την παράδοση στον αριθμό των κίωνων, στην διάκριση του μεγέθους της διαμέτρου τους μεταξύ στενών και μακρών πλευρών. Τυπικός δωρικός ναός (κατεστραμμένο σήμερα μνημείο).

Ιδιάζουσα σοβαρότητα και μνημειακότητα, σε πλήρη αρμονία προς τον εξαιρετικό γλυπτικό διάκοσμο του ναού.

Κρίσεις:

Ο Λίβων προσπάθησε να διατυπώσει ένα δικό του σύστημα αναλογικών σχέσεων στον δωρικό ναό, στηριζόμενο από την μία πλευρά σε απλά τετράγωνα στην οργάνωση των όψεων και από την άλλη σε ακέραια πολλαπλάσια του δωρικού ποδός.

Το αποτέλεσμα (που το κρίνουμε από τις γραφικές παραστάσεις του κατεστραμμένου σήμερα μνημείου) απέπνεε μια ιδιάζουσα σοβαρότητα και μνημειακότητα, που βρισκόταν σε πλήρη αρμονία προς τον εξαιρετικό γλυπτικό διάκοσμο του ναού.

Πηγές:

Παυσανίας

ΛΥΣΙΠΠΟΣ

Σικυών, Κορινθία 4^{ος} αι. π.Χ.

Μεγάλος γλύπτης και χαλκοπλάστης.

Του αποδίδονται 1500 έργα.

Ευνοούμενος του Μεγάλου **Αλεξάνδρου**.

Έργα:

«Μέγας Άλέξανδρος»

«Ηρακλής»

«Άποξυόμενος» (Βατικανό)

«Σωκράτης»

«Καιρός»

«Ζεύς Νέμειος»

«Ποσειδών» (Κόρινθος)

«Πελοπίδας»

κ.ά.

Οι αρχαίοι του
αποδίδουν
1500 έργα.

-
- Έφερε στην γλυπτική νέα μορφικά σχέδια.
 - Ανοίγει τον δρόμο προς την Ελληνιστική εποχή.
 - Έχει φιλοτεχνήσει συντάγματα (ομάδες) αγαλμάτων.
 - Αλληγορικά έργα.
 - Δημιουργός του επίσημου αγάλματος του Μεγάλου **Αλεξάνδρου** (αντίγραφον στο Λούβρο).
-

Κρίσεις:

Ο Λύσιππος είναι ο τελευταίος μεγάλος πολύμορφος ανδριαντοποιός της κλασικής εποχής. Διατηρεί στα έργα του την μία κύρια όψη. (Δεν χωρίζει όπως οι διάδοχοί του της ελληνιστικής εποχής τη μορφή σε μπροστινή και πίσω όψη που επιτρέπει στην απεικονιζόμενη μορφή να κατακτά τον θεατή αμέσως με το βλέμμα του.

Ο Λύσιππος έφερε στη γλυπτική νέα μορφικά στοιχεία οι αναλογίες του σώματος μεταβάλλονται δηλαδή κεφάλι μικρότερο, ο κορμός λεπτότερος, οι μύες αποκτούν ένταση, τα μαλλιά αποδίδονται ρεαλιστικά κ.ά. αλλά και μία νέα τραγικότητα παραμένοντας έτσι ο τελευταίος εκπρόσωπος της κλασικής μορφής. Άνοιξε τον δρόμο προς την τόσο γόνιμη ελληνιστική εποχή.

Σ. Καρούζου

(Έφορος Αρχαιοτήτων)

Πηγές:

Πλίνιος

Πλούταρχος

ΜΑΝΔΡΟΚΛΗΣ

Σάμος, β' μισό 6ου αι. π.Χ.

Αρχιτέκτονας.

Μέλος του επιτελείου του Δαρείου Α'.

Έργα:

«Ζευξίς τοῦ Βοσπόρου»

(Κατασκεύαζε μια πλωτή γέφυρα από πλοία και έζευξε τον Βόσπορο για να περάσουν τα περσικά στρατεύματα)

- Ανταμείφθηκε ηγεμονικά από τον Ξέρξη.
 - Μεγάλο τεχνικό κατόρθωμα.
 - Αντιμετώπισε φοβερές δυσκολίες.
-

Κρίσεις:

Η ζεύξις του Βοσπόρου θεωρήθηκε στην αρχαιότητα μεγάλο τεχνικό κατόρθωμα. του Μανδροκλή σύμφωνα με μαρτυρία του **Ηρόδοτου**. Αλλά και σήμερα αποσπτά τον θαυμασμό αν αναλογισθεί κανείς, ότι εκτός από το βάθος της θάλασσας, που δεν προσφέρεται για αγκυροβόληση πλοίων θα πρέπει να αντιμετώπισε φοβερές δυσκολίες από τα θαλάσσια ρεύματα του Βοσπόρου. Για το μεγάλο του επίτευγμα ο Σάμιος αρχιτέκτονας ανταμείφθηκε ηγεμονικά από τον **Δαρείο**.

Μέρος από την αμοιβή, που έλαβε από τον **Ξέρξη**, διέθεσε αργότερα για τη φιλοτέχνηση ενός μεγάλου ζωγραφικού πίνακος που απεικόνιζε την διέλευση των περσικών στρατευμάτων.

ΜΕΙΔΙΑΣ

Αθήνα, β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.

Αγγειογράφος.

«**Συμβατικό** όνομα» αττικού αγγειογράφου.

Εκπρόσωπος του «πλούσιου ρυθμού».

«*Μειδίας* *εποίησεν*».

Έργα:

Υδρίαι: (Βρετανικό Μουσείο)
(Φλωρεντία)
(Εθνικό Μουσείο Αθηνών)

Μυθολογικά θέματα
«*Πάγκαλος Φαών*» (Φλωρεντία)
«*Άδωνις*» (Φλωρεντία)

- Δημιούργησε ένα λαμπερό ξεχωριστό περιβάλλον με λεπτότητα μορφών, πλούτο ενδυμάτων και κοσμημάτων καθώς και λουλουδιών.
 - Χρήση του χρυσού.
 - Λαμπερό περιβάλλον.
-

Κρίσεις:

Πρώτος και χαρακτηριστικότερος εκπρόσωπος του λεγόμενου «πλούσιου» ρυθμού. Συμβατικό όνομα.

Ο «ζωγράφος του Μειδία» εκπροσωπεί τη βαθιά αλλαγή που χαρακτηρίζει την αττική αγγειογραφία στα τέλη του 5^{ου} αι. Η λεπτή και κομψή ιδεαλιστική απεικόνιση των ανθρωπίνων μορφών συνυπάρχει με τη ζωηρή κίνηση, την προοπτική, τη βράχυνση και το πλούσιο χρώμα σε μια προσπάθεια να δοθούν νέες λύσεις, ανάλογες με εκείνες που έδωσαν στη μεγάλη ζωγραφική ο Παρράσιος και ο Ζεύξης.

Ο μανιερισμός του επηρέασε πολλούς καλλιτέχνες του 4^{ου} αι. και είναι ιδιαίτερα φανερός στα λεγόμενα «Αγγεία του Κερτς» καθώς και στην αγγειογραφία της Κάτω Ιταλίας.

Σ. Καρούζου
(Έφορος Αρχαιοτήτων)

ΜΝΗΣΙΚΛΗΣ

Αθήνα, β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.

Μεγάλος αρχιτέκτονας.

Απουσία βιογραφικών πληροφοριών

Έργα:

Δημιουργός των «*Προπυλαίων*» (437-431 π.Χ.).

«*Στοά του Διός*» στην Αγορά.

Συνεργάστηκε για την κατασκευή του «*Ερέχθειου*».

- Χρησιμοποίησε γκρίζο Ελευσινιακό λίθο.
 - Εφαρμογή σιδηρών ράβδων κατανομής φορτίων.
 - Προπύλαια: Μνημειακή έκφραση σε ένα δευτερεύον αρχιτεκτονικό στοιχείο στο οποίο έχουν εφαρμοσθεί ευφυέστατες λύσεις.
-

Κρίσεις:

Μόνον τα Προπύλαια είναι αρκετά για να τον καταξιώσουν τον Μνησικλή, άμεσα, στους μεγαλύτερους αρχιτέκτονες της κλασικής Ελλάδας

Υπήρξε ένας ανανεωτής στα μορφολογικά και κατασκευαστικά θέματα αλλά και ένας δεξιότηχνης στην οργάνωση μεγάλων και ημιυπαιθρίων χώρων ειδικών λειτουργιών. Στον κατασκευαστικό τομέα έδωσε επίσης πρωτότυπες λύσεις με την εφαρμογή σιδήρων ράβδων κατανομής του φορτίου.

Η απουσία πληροφοριών για το άτομο του Μνησικλή και για άλλα έργα του, δεν εμπόδισε τη σύγχρονη επιστήμη να τον χαρακτηρίσει ως ένας από τους σπουδαιότερους δημιουργούς της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής.

Πηγές:

Φιλόχαρος
Πλούταρχος

ΜΥΡΩΝ

Αθήνα, α΄ μισό 5^{ου} αι. π.Χ.

Χαλκοπλάστης.

Σπουδαίος καλλιτέχνης της αρχαιότητας.

Έργα:

«Άγαλμα Έκάβης» (Αίγινα)

«Ιερόν Ηρακλή» (Μεσσήνη)

«Δρομέυς ολυμπιονίκης»

«Δισκοβόλος»

«Αθηνᾶ μέ τόν Μαρσύα»

«Περσεύς»

κ.ά.

(Τα περισσότερα έργα του μεταφέρθηκαν
έξω από την Ελλάδα από άρπαγες Ρωμαίους)

- Αποδίδει δια πρώτη φορά το ανθρώπινο σώμα με μετατοπισμένες ισορροπίες.
 - Εξυμνείται σε πολλά επιγράμματα ως πλάστης ζώων.
 - Εργάστηκε αποκλειστικά τον χαλκό.
-

Κρίσεις:

Η τεχνοτροπία του Μύρωνα θαυμάστηκε για την απόδοση του ανθρώπινου σώματος σε στιγμές ακαριαίας κίνησης, με τα μέλη σμιλεμένα με απaráμιλλη πλαστική σαφήνεια και ένταση, οργανικά δεμένα σε μια δυναμική ενιαία σύνθεση. Οι ερευνητές την αναζήτησαν και στα έργα του Παρθενώνα τα οποία θα πρέπει, στην αρχή τουλάχιστον, να τα είχε ο ίδιος παρακολουθήσει.

Σε πολλά επιγράμματα εξυμνείται και ως πλάστης ζώων. Κανένα όμως από τα κοσμολόγητα αυτά καλλιτεχνήματα, που τα περισσότερα θα πρέπει να μεταφέρθηκαν από άρπαγες Ρωμαίους δεν έχει περισωθεί σε αντίγραφο.

Παραμένει άδηλη η συμμετοχή του στην κατασκευή του Παρθενώνα. Μερικοί διέκριναν την τεχνοτροπία του στις νότιες μετόπες του μνημείου, τις οποίες, στην αρχή τουλάχιστον, θα είχε ο ίδιος παρακολουθήσει.

Σ. Καρούζου
(Εφορος αρχαιοτήτων)

Πηγές:
Στράβων
Πλίνιος

ΝΙΚΙΑΣ

Αττική, β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.

Αγγειοπλάστης.

Αττικά ερυθρόμορφα αγγεία.

«Ζωγράφος του Νικία»

Έργα:

- «*Άγγειον*» (Βρετανικό Μουσείο)
«*Νικίας Έρμυκλέους έποίησεν*»
Εικονίζεται λαμπαδηδρομία
 - «*Κωδωνόσχημος κρατήρ*»
Εικονίζονται σάτυροι
 - «*Δύο άγγεία*»
Εικονίζεται: α) ανατολίτικος χορός με τον Διόνυσο και τις Μαινάδες,
β) μία κόρη ντυμένη με ανατολικό ένδυμα.
-

- Χαρακτηριστική η απόδοση του φωτός.
 - Δημιουργία εικόνων σε επιτύμβια.
 - «*Εγκαυστική μέθοδος*»
-

Κρίσεις:

Ο Νικίας αναδεικνύεται συγκριτικά κάπως άτεχνος, χωρίς όμως να είναι στερημένος από φαντασία και ευγενισμό. Αναφέρεται για την τεχνοτροπία του ότι ζωγράφιζε με μεγάλη επιμέλεια τη γυναικεία μορφή και μεριμνούσε ιδιαίτερα για την απόδοση του φωτός.

Τα θέματά του είναι παρμένα άλλα από την καθημερινή ζωή (συμπόσια, οπλιτοδρομίες, αθλητές, θυσίες κυρίως στον Ερμή) και άλλα από την μυθολογία (η Λήδα με το αυγό της, ο Απόλλων και οι Μούσες, η κρίση του Πάριδος, ο Ηρακλής κ.ά.).

Σ' ένα κωδονόκρανο κρατήρα εικονίζεται μία ασυνήθιστη παράσταση σατύρων που χορεύουν ενώ στη μέση ο Διόνυσος κρατάει σε κάθε χέρι μία ψηλή λαμπάδα. Ξεχωριστή γοητεία έχει ένα θάμα που συνίσταται σε δύο αγγεία με μια κόρη ντυμένη με ανατολικό ένδυμα καθώς και μια γυναίκα που παίζει αυλό.

Πηγές:

Πλίνιος
Πλούταρχος
Στράβων

ΝΙΚΟΜΑΧΟΣ

Θήβα, 4^{ος} αι. π.Χ.

Ζωγράφος.

Αττικοθηβαϊκή σχολή.

Δάσκαλος του **Φιλόξενου** του Ερετριέα.

Έργα:

«*Αρπαγή Περσεφόνης*» (Ρώμη)

«*Απόλλων*»

«*Άρτεμις*»

«*Βάκχαι*»

«*Σκύλλα*»

κ.ά.

- Ταχύτητα και ευκολία εργασίας.
 - Έχουν διασωθεί μιμήσεις των έργων του.
 - Θαύμαζε τα έργα του **Ζεύξη**.
-

Κρίσεις:

Στο εργαστήριο του Νικόμαχου απέδωσε ο Μανώλης Ανδρόνικος μια θαυμάσια τοιχογραφία «*Η αρπαγή της Περσεφόνης*» που καλύπτει ολόκληρο το βόρειο τοίχο του «*μικρού τάφου*» στην **Βεργίνα** ο οποίος χρονολογείται στα μέσα περίπου του 4^{ου} αι. π.Χ.

Στην τοιχογραφία εικονίζεται με μοναδική δραματικότητα η αρπαγή της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα και ο Ερμής πετώντας προς τα αριστερά οδηγεί το τέθριππο άρμα («*Ψυχαγωγός*»). Ο Πλούτων με τα ηνία στο δεξί χέρι, κρατάει με το αριστερό χέρι την Περσεφώνη που απεγνωσμένα προσπαθεί να σωθεί. Πίσω από το άρμα είναι ζωγραφισμένη μια φίλη της.

Πηγές:
Πλίνιος

ΟΝΑΤΑΣ

Αίγινα, α' μισό 5ου αι. π.Χ.
Χαλκοπλάστης.
Δημιουργική δραστηριότητα
σε όλη την Ελλάδα.

Έργα:

«*Δήμητρα Μελαίνη*» (Φιγαλέα)
«*Ηρακλῆς*» (Θάσος)
«*Ίέρων*» (Συρακούσες)
«*Νέστωρ*»
«*Έρμῆς*»
«*Άπόλλων*» (Πέργαμος)

- Αγάλματα, άρματα, παραστάσεις μονομαχιών.
 - Δαιμονικά ξόανα.
 - Επιγράμματα.
 - Γνώση της ανθρώπινης μορφής.
-

Κρίσεις:

Οι πολύχρονες αναζητήσεις και προσπάθειες των ερευνητών για συσχέτιση έργων του Ονάτα με ρωμαϊκά αντίγραφα δεν έχουν αποφέρει ακόμη καρπούς.

Στους Δελφούς είχαν αναθέσει οι Ταραντίνοι, στον Ονάτα σύμπλεγμα με παραστάσεις μάχης πεζών και ιππέων σε ανάμνηση νίκης εναντίον των βαρβάρων.

Ο **Παυσανίας** θαυμάζει για το μέγεθος και την τέχνη του ένα άλλο έργο του Αιγινήτη τεχνίτη: Ένα Απόλλωνα που είχε στηθεί στην Πέργαμο. Επίσης το γνωστό αέτωμα της Αίγινας που βρίσκεται στο Μόναχο

Πηγές:

Παυσανίας

ΠΑΙΩΝΙΟΣ

Μένδη, Χαλκιδική 5^{ος} αι. π.Χ.
Μεγάλος γλύπτης.
«Παιώνιος έποίησεν»

Έργα:

«Νίκη τής Όλυμπίας»

Φαίνεται να είναι μετέωρη, επίτευγμα που σε τόσο βαθμό παρατηρείται για πρώτη φορά στην πλαστική. Πατάει επάνω σ' ένα μαρμάρινο όγκο από τα αριστερά του οποίου προβάλλει το κεφάλι ενός αετού.

Βρέθηκε το 1875 στις ανασκαφές της Όλυμπίας.

Μοναδικό πρωτότυπο δημιούργημα του γλύπτη που έχει περισωθεί.

Κρίσεις:

Ο Παιώνιος είναι ο δημιουργός του κοσμολόγητου μαρμάρινου αγάλματος της «*Νίκης της Ολυμπίας*».

Όπως εξηγεί επιγραφή στο κάτω μέρος του βάθρου:-

«Μεσσήνιοι καὶ Ναυπάκτιοι ἔνεθεν Διὶ Ὀλυμπίῳ δεκάταν ἀπὸ τῶν πολεμίων, Παιώνιος ἐποίησε Μενδαῖος καὶ τὰ ἀκρωτήρια ποιῶν ἐπὶ τὸν ναὸν ἐνίκα»

Ήταν ανάθημα για την νίκη των Μεσσηνίων και Ναυπακτίων κατά των Λακεδαιμονίων. Από την ίδια επιγραφή φαίνεται ότι ο **Παιώνιος** κατασκεύασε, ύστερα από διαγωνισμό, τα ακρωτήρια των αετωμάτων της πρόσοψης του ναού του Δία που ήταν χάλκινες επίχρυσες Νίκες. Τελευταία Γερμανοί αρχαιολόγοι έχουν βάσιμα διατυπώσει την άποψη ότι το κεφάλι της Νίκης δεν ανήκει στο έργο του Παιώνιου.

Σ. Καρούζου
(Εφορος αρχαιοτήτων)

ΠΑΜΦΙΛΟΣ

Σικυών Κορινθία, τέλη 5ου αι. π.Χ.
Ζωγράφος.
Ελάχιστα στοιχεία του βίου του.
Διευθυντής σχολής.

Έργα:

*«Οίκογενειακή συνάθροισις»
«Οί Ηρακλειίδες ίκέτες»
«Η μάχη του Φιλιούντα»
«Ο Όδυσσεύς εις σχεδίαν»
«Περί ζωγράφων και ζωγραφικής»*

- Εισαγωγή του μαθήματος της ζωγραφικής στην εκπαίδευση.
 - Είχε μαθητές διάσημους ζωγράφους.
 - Έγραψε και θεωρητικά έργα.
-

Κρίσεις:

Ο Πάμφιλος περιέλαβε στη διδασκαλία του τη «χρηστογραφία» δηλαδή την προπαιδεία του ζωγράφου στη γεωμετρία και την αριθμητική και εισέπραττε μεγάλα ποσά για τα 12 χρόνια μαθητείας στη Σχολή. Κατόπιν δικής του επιμονής εισήχθησαν μαθήματα σχεδίου στα δημοτικά σχολεία της Σικυώνος.

Εφήρμοσε πρώτος την τεχνική της «εγκαυστικής ζωγραφικής» (θερμά χρώματα πάνω σε σκληρές επιφάνειες) που γνώρισε μεγάλη διάδοση στα ελληνιστικά, ρωμαϊκά και πρωτοβυζαντινά χρόνια στο έργο του «Οικογενειακή συνάθροιση» ζωγραφισμένο πάνω σε μαρμάρινο επιτύμβιο τάφο.

Πηγές:

Πλίνιος

ΠΑΝΑΙΝΟΣ

Αθήνα, 5ος αι. π.Χ.

Ζωγράφος και θεωρητικός της τέχνης.
Εργάστηκε στην Αθήνα και την Ολυμπία.
Συγγενής του **Φειδία**.

Έργα:

Διακόσμηση της «*Ποικίλης Στοά*»ς. }
Διακόσμηση του χρυσελεφάντινου } Δεν σώθηκαν
αγάλματος του Δία στην Ολυμπία. }

-
- Σημαντικός εκπρόσωπος της μεγάλης ελληνικής ζωγραφικής.
 - Συνεργασία με τον **Πολύγνωτο**.
 - Πολλές απομιμήσεις έργων του.
 - Μεγάλες ζωγραφικές συνθέσεις.
 - «*Πολυγνώτειος κύκλος*»
-

Κρίσεις:

Σε συνεργασία του Πάναινου με τον **Φειδία** οφείλεται η πλούσια διακόσμηση στη βάση του θρόνου στο χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία στην Ολυμπία. Οι πλάκες που κάλυπταν το κενό ανάμεσα στα πόδια του θρόνου ήταν ζωγραφισμένες από το χέρι του Πάναινου με μυθολογικά θέματα. Στο ίδιο μεγαλόπρεπο έργο είχε χρωματίσει και το ιμάτιο του Δία.

Φαίνεται ότι ζωγράφισε και στην Ηλίδα πίνακες, κατά τον **Στράβωνα** «πολυάριθμους και θαυμαστούς» που όμως, όπως και τα υπόλοιπα έργα του, δεν σώθηκαν. Σημαντική εκεί στάθηκε η συμβολή του στη διακόσμηση του εσωτερικού της ασπίδας της Αθήνας.

Πηγές:

Στράβων
Πλίνιος
Παυσανίας

ΠΑΡΡΑΣΙΟΣ

Έφεσος, Ιωνία β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.

Ζωγράφος.

Εργάστηκε στην Αθήνα.

Από τους πιο διάσημους δημιουργούς.

Έργα:

Έρμης»

«Προμηθεύς»

«Όδυσσεύς»

«Ηρακλής»

«Φιλοκτήτης»

κ.ά.

} Κανένα από τα θαυμάσια έργα
του δεν περισώθηκε.

-
- Σχεδιαστική ικανότητα.
 - Πλαστική απόδοση των μορφών.
 - Αρμονικές αναλογίες.
 - Πίστευε στην τελειότητα.
 - Καθαρότητα της γραμμής.
-

Κρίσεις:

Ο ίδιος ο Παρράσιος υπερεκτιμούσε τη ζωγραφική του δεξιότητα και πίστευε στην τελειότητα των έργων του. Ακολούθησε ένα σύστημα αναλογιών και απέδωσε λεπτομέρειες στην έκφραση του προσώπου, την κομψότητα των μαλλιών και την χάρη του στόματος.

Συναρπαστική είναι η αφήγηση του Ξενοφώντα ενός διαλόγου του ζωγράφου με τον **Σωκράτη** όπου διατυπώνονται απόψεις για την ρεαλιστική απόδοση των μορφών με την χρησιμοποίηση του χρώματος καθώς και για τη δυνατότητα του καλλιτέχνη να αποδίδει το ήθος και διάφορες ψυχικές καταστάσεις των εικονιζομένων.

Αν και κανένα από τα θαυμαστά έργα του ζωγράφου δεν περισώθηκαν, οι αρχαίες πηγές παρέδωσαν ενημερωτικό κατάλογό τους.

Πηγές:

Πλήθος βιογραφικών πληροφοριών:

Παυσανίας, Στράβων, Πλίνιος, Ξενοφών.

Εξαίρουν την σχεδιαστική του ικανότητα.

ΠΑΥΣΙΑΣ

Σικυών, Κορινθία 4^{ος} αι. π.Χ.
Ζωγράφος.
Εγκαυστική τέχνη.

Έργα:

«Θόλος Έπιδαύρου».
«Γλυκέρα» «καθιστή καί στεφανοπλόκος».
«Έρωσ» (κρατεί λύρα αντί τόξου).
«Μέθη» (πίνει από φιάλη).
«Θυσία ταύρου».

- Με την εγκαυστική μέθοδο με τους πλουσιότερους της χρωματισμούς
«έδιδε εις τας εικόνας του στυλπνότητα
ομοίαν με την των σημερινών ελαιογραφιών».

Χρήστος Τούντας
(Αρχαιολόγος)

Κρίσεις:

Μαρτυρείται ότι ο Πausanias φιλοτέχνησε πολλά έργα και ότι εργάστηκε στην διακόσμηση της Θόλου της Επιδαύρου. Από τις διασημότερες του ζωγραφιές ήταν ένας Έρως που κρατούσε λύρα αντί για τόξο και μια περίφημη παράσταση της Μέθης καθώς έπινε από γυάλινη φιάλη.

Ονομαστός ήταν και ένας πίνακάς του που εικόνιζε τη θυσία ενός ταύρου. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στην παράσταση αυτή ήταν ότι ο ζωγράφος εμφανίζει το ζώο ολόκληρο μαύρο, χωρίς προοπτικές παραλλαγές.

Χαρακτηρίστηκε πορνογράφος επειδή, όπως υποθέτουν οι ερευνητές, ανέδειξε τις εταιρές της Σικυώνος.

Πηγές:

Πausanias

ΠΕΝΘΕΣΙΛΕΙΑΣ

5ος αι. π.Χ.

Αγγειογράφος.

«**Συμβατικό** όνομα».

Άγνωστα βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

«*Αχιλλεύς & Πενθεσίλεια*»

(Μουσείο Μονάχου) κ.ά.

Κύλικες στα Μουσεία Λούβρου, Φερράρας
Νέας Υόρκης.

- Αντιπρόσωπος του ερυθρόμορφου ρυθμού.
 - Ασύγκριτη τέχνη.
 - Γοητευτικές παραστάσεις.
 - Μεγαλείο σύνθεσης.
-

Κρίσεις:

Ο ζωγράφος της «Πενθεσίλειας» διακόσμησε κατ' εξοχήν κύλικες. Από τις δεκάδες των αγγείων τέτοιου σχήματος που του αποδίδονται έξοχη είναι μια κύλικα του Μουσειού της Φερράρας. Έχει μια ιδιαίτερη ασυνήθιστη διάταξη:

Στο κεντρικό έμβλημα εικονίζονται γονατιστοί νέοι μπροστά σε ένα βωμό ο ένας έφιππος, ο άλλος πίσω του όρθιος. Το ασυνήθιστο στην κύλικα αυτή είναι ότι όλη την άλλη επιφάνεια γύρω από το κλειστό έμβλημα, διατρέχουν σκηνές σε μικρά σχήματα, από τους μύθους του Θησέα.

Από τα λιγοστά άλλα σχήματα αγγείων που διακόσμησε ο ζωγράφος ξεχωρίζει μία πυξίδα με λευκό επίχρυσμα που ο Πάρις εικονίζεται σας ένας βοσκός.

Σ. Καρούζου
(Εφορος αρχαιοτήτων)

ΠΟΛΥΓΝΩΤΟΣ

Θάσος, 5^{ος} αι. π.Χ.

Ζωγράφος.

Πολιτογραφήθηκε Αθηναίος.

Φίλος του **Κίμωνα**.

Έργα:

«Ποικίλη Στοά».

«Θησεῖον» («Ιλίου πέρσιν»)

«Ναός Ἀθηνᾶς Ἀρείας»

«Λέσχη τῶν Κνιδίων» (Δελφοί)

- Δεν έχει σωθεί ζωγραφική του.
(Κατά τον **Παυσανία** τα έργα του είχαν μεταφερθεί στην πινακοθήκη στην Ακρόπολη).
 - Νέες μορφές και σχήματα.
 - Απόδοση του χώρου και βάθους.
 - Προσωπική έκφραση.
 - Αποτύπωση του «ἦθους».
 - Τέσσερα χρώματα: λευκό, μαύρο, κόκκινο και κίτρινο.
-

Κρίσεις:

Σπουδαία είναι η συμμετοχή του Πολύγνωτου στην σύγχρονη αγγειογραφία στην πρώιμη φάση των κλασικών χρόνων. Μορφές με προσωπική έκφραση και εξωτερίκευση της εσωτερικότητας σε μια ορισμένη στιγμή δράσης τους με αποτυπωμένη την ιδιαιτερότητα του χαρακτήρα του «*Ήθους*» είναι τα χαρακτηριστικά της τεχνοτροπίας του. Και όλα αυτά σε συνδυασμό με την τοποθέτησή τους μέσα στο χώρο.

Μαρτυρίες υπάρχουν για την ζωγραφική του πάνω σε κόνια πιθανότατα ανοιχτόχρωμο. Τεχνικά η ζωγραφική του ήταν πρωτόγονη. Η υπεροχή του ήταν στην ομορφιά του σχεδιασμού των μορφών, μία προς μία.

Οι μελετητές, συνδυάζοντας τις μαρτυρίες των αρχαίων με την απήχηση της σύνθεσης στην αγγειογραφία, αποδέχονται ότι στάθηκε ο «*ευρετής*» της ζωγραφικής.

Πηγές:

Πλίνιος
Παυσανίας
Λουκιανός

ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΣ

Άργος, 5^{ος} αι. π.Χ.

Διάσημος γλύπτης.

Μεγάλος χαλκογράφος.

Έργα:

Χάλκινοι ανδριάντες:

«Δορυφόρος» («Κανών»)

«Δισκοφόρος»

«Νάρκισσος»

«Άθλητής»

«Άφροδίτη Νεαπόλεως»

«Άγαλμα Ήρας» (Άργος)

Μουσείο Αθηνών

«Διαδόμενος»

(βρέθηκε στη Δήλο)

-
- Θέτει τις νέες αναλογίες του σώματος.
 - Στο τέλος της σταδιοδρομίας του ανέλαβε να κατασκευάσει το χρυσελεφάντινο άγαλμα της Ήρας στο ναό της στο Άργος (δεν σώζεται).
-

Κρίσεις:

Τα περισσότερα στοιχεία για την δημιουργία του Πολύκλειτου έχουν αντλήσει οι αρχαίοι και οι νεώτεροι ερευνητές από τον «Κανόνα» του. Ο «*Δορυφόρος*» το κοσμολόγητο αυτό έργο πιστεύεται γενικά ότι εικονίζει τον Αχιλλέα. Η συμμετρία των μελών του, η αρμονία των κινήσεων, η λεπτομερειακή προσέγγιση της δομής του ανθρώπινου σώματος, η ισορροπία και η άνετη στάση, υπήρξαν πρότυπο για πλήθος μεταγενέστερων έργων.

Τα περισσότερα στοιχεία για την πολυκλείτεια δημιουργία έχουν αντλήσει οι αρχαίοι και οι νεότεροι ερευνητές από τον «Κανόνα» του. Όλοι έχουν αναφερθεί στην ανάλυση των κρυφών και φανερών μυστικών της σύλληψης και εκτέλεσης των έργων του. Ως σύμβολο της νεανικής, αθλητικής και συμμετρικής μορφής έχει εκτεθεί εδώ και πολλές δεκαετίες ένα αντίγραφο του «Κανόνα» στα προπύλαια του Πανεπιστημίου του Μονάχου που αποτελεί οδηγό στη μελέτη της κλασικής ομορφιάς και του ελληνικού δημιουργικού πνεύματος.

Σ. Καρούζου

(Έφορος αρχαιοτήτων)

ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ

Αθήνα, 4^{ος} αι. π.Χ.

Μεγάλος γλύπτης.

Ποιότητα και ποσότητα καλλιτεχνικής παραγωγής.

Υιός και μαθητής του **Κηφισόδοτου**.

Έργα:

«Λητώ»

«Σάτυρος»

«Τύχη»

«Πειθώ»

«Ήρα τελεία»

«Ρέα»

«Αφροδίτη & Φρόνη»

«Έρω»

«Έρμής Ολυμπίας»

«Αφροδίτη της Κνίδου»

κ.ά.

-
- Εισήγαγε για πρώτη φορά το γυναικείο γυμνό.
 - Εξανθρώπιση του θεϊκού περιεχομένου της μορφής.
 - Επηρέασε βαθύτατα τις μετέπειτα καλλιτεχνικές αναζητήσεις.
-

Κρίσεις:

Οι γραπτές μαρτυρίες δεν αφήνουν αμφιβολία για την ποιότητα αλλά και την ποσότητα της καλλιτεχνικής παραγωγής του Πραξιτέλη, μολονότι πολλές σκιάζει η μυθοποιητική διάθεση. Στη σύνθεση του "Ερμή" είναι αισθητά τα διδάγματα του πατέρα του γλύπτη **Κηφισόδοτου**. Το ελαστικό πλάσιμο του νεανικού σώματος και η άνετη στήριξη του στον κορμό του δέντρου αναδίδουν την οικειότητα ενός βιώματος καθημερινού.

Η τέχνη του Πραξιτέλη, εκφράζοντας τις αναζητήσεις μιας εποχής με προσγειωμένες φιλοδοξίες, σημάδεψε τους μετέπειτα καλλιτεχνικούς προσανατολισμούς που ήταν εύλογο να βρίσκουν μια λυτρωτική διέξοδο στον προστατευμένο «ιδιωτικό» χώρο από τις αρνητικές επιπτώσεις της ιστορικής συγκυρίας και την προϊούσα ανατροπή των παραδεδωμένων αξιών.

Αφήνεται να διαφανεί η εξάρτησή του από την παράδοση της αθηναϊκής τέχνης των κλασικών χρόνων, όπως την αποτυπώνουν κυρίως οι όψιμες δημιουργίες του **Αλκαμένου**.

A. Δεληβοριάς
(Αρχαιολόγος)

Πηγές:

Παυσανίας
Πλίνιος

ΠΥΘΙΟΣ

Αλικαρνασσός, 4ος αι. π.Χ.
Αρχιτέκτων.
Άγνωστα βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

«Σχόλια»

Σχεδίασε με τον **Σάτυρο** το
«*Μαυσωλείο της Αλικαρνασσού*»
(ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου).

Έκτισε το ναό της «*Αθηνάς Πολιάδος*» στην Πριήνη.

- Μνημεία σπάνιας αρμονίας.
 - Ιωνικός ρυθμός.
-

Κρίσεις:

Το θεωρητικό έργο του Πυθίου, «*Το Μαυσωλείο της Αλικαρνασσού*» χαμένο σήμερα, φαίνεται πως ήταν σημαντικό. Εξηγώντας τον σχεδιασμό των δύο γνωστών έργων του είχε γράψει βιβλία.

Τα «*Σχόλια*» του - μαζί με το οψιμότερο έργο του **Ερμολόγη** - αποτελούσαν τα πιο έγκυρα συγγράμματα για την ελληνική αρχιτεκτονική. Οι κρίσεις του για το ανέφικτο της ανέγερσης δωρικών ναών στις ημέρες του, καθώς και τις υπερβολικές ικανότητες που πρέπει να έχουν οι αρχιτέκτονες, είναι γνωστές στον **Βιτρούβιο** (μεγάλο Ρωμαίο αρχιτέκτονα).

Στο Πύθιο αποδίδονται και γλυπτά όπως το τέθριππο στην κορυφή της στέγης του Μαυσωλείου.

Πηγές:

Βιτρούβιος (Ρωμαίος)

ΣΙΛΑΝΙΩΝ

Αθήνα, μέσα 4ου αι. π.Χ.

Γλύπτης και χαλκοπλάστης.

Καταγόταν από τα Μέγαρα.

Υπάρχουν λίγα επιβεβαιωμένα αντίγραφα.

Έργα:

«Άγαλμα τῆς θνησκούσης Ίοκίστης»

«Άγαλμα τῆς Σαπφοῦς»

«Άγαλμα τῆς Κορίννας»

«Άγαλμα τοῦ Πλάτωνος»

-
- Γνωστός από την γραπτή παράδοση.
 - Αγάλματα θεών και ηρώων.
 - Λεηλασία των αγαλμάτων του από τους Ρωμαίους.
 - Ανάμειξη αργύρου με χαλκό.
 - Προτομές του **Πλάτωνα**.
-

Κρίσεις:

Ο Σιλανίων είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το άγαλμα του Πλάτωνα από το οποίο σώθηκαν αρκετά αντίγραφα τα περισσότερα όμως μέτριας τέχνης και όχι πιστά.

Στον ίδιο αποδίδεται και μια εξαιρετη χάλκινη κεφαλή του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, η οποία πιθανότατα εικονίζει τον πυγμαίχο Σάτυρο. Προέρχεται από το άγαλμα ενός νικητή αθλητή, που είχε ανατεθεί στο ιερό του Διός στην Ολυμπία και χρονολογείται γύρω στο 330 π.Χ.

Θεωρείται ότι ο Σιλανίων είναι ο πρόδρομος του «*Πορτραίτου*» (δηλαδή του προσωπογραφικού πλαστικού έργου) που είναι επίτευγμα της ελληνοιστικής εποχής.

Σ. Καρούζου
(*Εφορος αρχαιοτήτων*)

Πηγές:

Παυσανίας

ΣΚΟΠΑΣ

Πάρος, 395 π.Χ. – 4^{ος} αι. π.Χ.

Διάσημος γλύπτης και αρχιτέκτονας.
Τέχνη ελληνιστικών χρόνων.

Έργα:

«*Αλέα Αθηνά*» (Τεγέα)
«*Προναία Αθηνά*» (Θήβα)
«*Ναός Εὐκλείας*» (Αρτεμίσιο)
«*Μαυσωλεῖον Ἀλικαρνασσοῦ*»
«*Ἄρης*» (στη Ρώμη)
«*Μελέαγρος*»
«*Ἀσκληπιός*» } Αλέα Αθηνά
«*Υγεία*» }
κ.ά.

- Εσωτερική φλόγα.
 - Ψυχικές αντιδράσεις.
 - Εναγώνια αναζήτηση.
 - Εξπρεσιονιστική έκφραση.
 - Ενδιαφέρον προς την αρχιτεκτονική.
 - Πελοποννησιακός και μικρασιατικός χώρος.
-

Κρίσεις:

Οι αισθητικός ορίζοντας του Σκόππα φαίνεται πως διαμορφώθηκε παράλληλα με την κατάκτηση της τεχνικής δεξιότητας κατά το διάστημα της θητείας του στο εργαστήριο του πατέρα του.

Η τέχνη του, με το φούντωμα της εσωτερικής φλόγας που κατακαίει τις μορφές, την πυροδότηση των ψυχικών αντιδράσεων, τη δυναμική εξωτερίκευση του εσωτερικού πάθους και την εναγώνια αναζήτηση κάποιων αντιστάσεων σαν αντίβαρο στις τρομακτικές αντιθέσεις της εποχής, εκφράζει μια άλλη διάσταση των πνευματικών ζυμώσεων του 4^{ου} π.Χ. αιώνα.

Το μήνυμά της μας μεταδίδεται σήμερα κατασταλαγμένο μέσα από τις έμμεσες διόδους της εργαστηριακής παραγωγής του καλλιτέχνη και από τη διύλισή του στα αποστεγνωτικά φίλτρα της ρωμαϊκής αντιγραφικής παράδοσης. Έχοντας ωστόσο εμψυχώσει ένα μεγάλο αριθμό από σύγχρονες πρωτότυπες δημιουργίες, επιτύμβια, ανάγλυφα κυρίως, το αισθανόμαστε να αποκρυσταλλώνει αμεσότερα τους αισθητικούς προσανατολισμούς εκείνων των καιρών.

A. Δεληβοριάς
(Αρχαιολόγος)

Πηγές:

Παυσανίας
Πλίνιος

ΣΩΣΙΑΣ

Αττική, 6ος αι. π.Χ.

Αγγειοπλάστης

Ελάχιστα έργα του έχουν σωθεί.

Δεν υπάρχουν βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

«Κύλικας» Μουσείου Βερολίνου	Ελάχιστα
«Κάνθαρος» στην Ακρόπολη	έργα του
κ.ά.	έχουν σωθεί

-
- *Σωσίας εποίησεν*
 - *Άφθαστη δεξιοτεχνία*
 - *αυμαστή ένταξη μορφών,*
-

Σχόλια:

Στο εσωτερικό της κύλικας του Σωσία εικονίζεται, με άφθαστη δεξιοτεχνία, ένα συναρπαστικό θέμα που δεν αποδίδεται σε κανένα έπος: ο Αχιλλέας να δένει το βαριά πληγωμένο βραχίονα του Πάτροκλου.

Θαυμαστή είναι η ένταξη των μορφών. Οι δύο φίλοι καθιστοί πλαισιώνονται μ' ένα απλό κύκλο και πατούν σε ένα επίπεδο, κατά από το οποίο απεικονίζονται τρία ανθεμωτά κοσμήματα. Στα δεξιά παριστάνεται ο Αχιλλέας οπλισμένος ο οποίος σκύβει το κεφάλι του για να επιδέσει με μία πλατιά ταινία τον αριστερό βραχίονα του Πάτροκλου. Αναδιπλωμένο είναι το δεξιό μακρύ σκέλος του τελευταίου που σκύβει το κεφάλι του προς τα δεξιά.

Σεμνή Καρούζου
(Γενική Έφορος Αρχαιοτήτων)

ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Πελοπόννησος, 4^{ος} αι. π.Χ.

Γλύπτης.

Δεν υπάρχουν βιογραφικά στοιχεία.

Έργα:

«Αμαζόνες»

«Λήδα»

«Άσκληπιείον» (Τροιζήνα)

«Άκέφαλον άγαλμα Ύγείας» (Επίδαυρος)

«Ζεύς και Λύδα» (Καπιτώλιον)

«Ναός Άσκληπιού» (Επίδαυρος)

«Μαυσωλείον» (Αλικαρνασσός)

κ.ά.

-
- Κλήθηκε να συνεργασθεί στην γλυπτική διακόσμηση του κοσμολόγητου «Μαυσωλείου της Αλικαρνασσού» που οι αρχαίοι θεωρούσαν σαν ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου.
 - Έντονες κινήσεις μορφών.
 - Ονειρική γοητεία.
 - Πλαστική τελειότητας.
 - Δημιουργική δύναμη
-

Κρίσεις:

Ο Τιμόθεος υπήρξε δημιουργηκότατος γλύπτης της προχωρημένης κλασικής εποχής. Η τέχνη ήταν γνωστή στα πέρατα του ελληνικού κόσμου, αφού κλήθηκε να συνεργασθεί στη γλυπτική διακόσμηση του κοσμολόγητου Μαυσωλείου της Αλικαρνασσοῦ.

Επίσης αναγνωρίζεται και σ' ένα ακέφαλο γυναικείο άγαλμα Υγείας, με πολύπτυχη δεξιοτεχνία. Οι Ρωμαίοι θαύμαζαν τα έργα του όπως μαρτυρούν οι δεκάδες αντίγραφων ενός αγάλματος της Λήδας που την περιπτύσσει ο κύκνος. Ξένη προς κάθε ερωτικό αισθησιασμό είναι η σύζευξη αυτή του πατέρα των θεών, σε μορφή κύκνου, με την ωραία Λήδα.

Μια απλή ομορφιά χαρακτηρίζει το γυρισμένο προς τα πάνω πρόσωπο της τελευταίας.

Σ. Καρούζου
(*Έφορος Αρχαιοτήτων*)

Συνεργασία:

Λεωχάρης
Σκόπας

ΦΕΙΔΙΑΣ

Αθήνα, 490 π.Χ. – Ολυμπία 420 π.Χ.

Διάσημος γλύπτης.

Συσκοτισμένα βιογραφικά.

Αποκορύφωμα έκφρασης της ώριμης
κλασικής γλυπτικής.

Έργα:

«*Ἀθηνά*» (Παρθενών)

«*Ζεὺς*» (Ολυμπία, ένα από τα επτά θαύματα)

«*Ἀθηνά*» (Παλλήνη)

«*Ἀθηνά πρόμαχος*»

«*Ἀθηνά Δημνία*»

«*Ἀπόλλων παρνόπιος*»

«*Ἀθηνά παρθένος*»

«*Ἀνακρέων*»

κ.ά.

- Αποκρυστάλλωση ιδεώδους.
 - Εσωτερικός λογισμός.
 - Συναισθηματική εξωτερίκευση.
 - Πνευματικοί προβληματισμοί.
 - Σωματικά ιδανικά.
 - Το θεϊκό και το ανθρώπινο.
-

Κρίσεις:

Το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Ολυμπίου Διός ήταν, για τα αισθητικά κριτήρια της αρχαιότητας, μια από τις σημαντικότερες δημιουργίες τέχνης, ένα από τα **Επτά Θαύματα** του κόσμου.

Για τον **Φειδία** τα γλυπτά του Παρθενώνα συμπληρώνουν, με πολύ πιο ουσιαστικό τρόπο, την εικόνα του. Η συμβολή του καλλιτέχνη εκτιμάται από την αποκρυστάλλωση του κλασικού ιδεώδους που διέπνεε την τέχνη του 5^{ου} π.Χ. αι.

Η μορφή και το περιεχόμενο, ο εσωτερικός λογισμός, η συναισθηματική εξωτερίκευση, οι πνευματικοί προβληματισμοί και τα σωματικά ιδανικά, οι καημοί του γήινου χώρου και οι ουράνιες στοχεύσεις του, το θεϊκό και ανθρώπινο επίπεδο, η θρησκευτική αναγκαιότητα, συνθέτουν ένα αξεδιάλυτο αρμονικό σύνολο μέσα στο οποίο προβάλλει δοξαστικά η ιδέα του ανθρώπου σ' όλο της το ανεπανάληπτο μεγαλείο.

A. Δεληβοριάς
(Αρχαιολόγος)

Πηγές:

Παυσανίας
Πλούταρχος
Διόδωρος

ΦΙΛΩΝ

Ελευσίνα. β' μισό 4ου αι. π.Χ.
Αρχιτέκτων.
Ο Κικέρων εθαύμαζε τα έργα του.

Έργα:

«Σκευοθήκη» (Πειραιάς) } Δεν
«Τελεστήρια» (Ελευσίνα) } σώζονται

- Οικοδομικές επιγραφές.
 - Θεωρητικές διατριβές για τη συμμετρία των ιερών κτιρίων.
-

Κρίσεις:

Η «*Σκευοθήκη του Πειραιά*», έργο του Φίλωνα, δεν σώζεται. Κάηκε από τον **Σύλλα** το 86 π.Χ. μπορεί όμως να αναπαρασταθεί με ακρίβεια χάρη στη λεπτομερή περιγραφή της, σε οικοδομική επιγραφή της που έχει βρεθεί σε χαραγμένη μαρμάρινη πλάκα σε κτίριο που χρησίμευε για την αποθήκευση και την έκθεση του εξοπλισμού του αθηναϊκού ναυτικού.

Η «*Πρόσοψη του Τελεστηρίου*» στην Ελευσίνα είχε τη μορφή δωδεκάστηλης στοάς μήκους περίπου 58 μ. με ένα πελώριο αέτωμα. Κτίστηκε μεταξύ των ετών 340 και 330 π.Χ. Και στην περίπτωση αυτή σώθηκε η οικοδομική επιγραφή την οποία είχε συντάξει ο ίδιος ο Φιντίας.

Πηγές:

Βιτρούβιος
Κικέρων

ΦΙΝΤΙΑΣ

Αττική, 6^{ος} αι. π.Χ. - Άγνωστα βιογραφικά στοιχεία.
Αγγειογράφος & αγγειοπλάστης.
Αττικός ερυθρόμορφος ρυθμός.

Έργα:

«Κύλιξ» (Εθνικό Μουσείο)
«Άμφορεύς» (Λούβρον)
«Αχιλλεύς & Μέμνων» (Μουσείον Θάσου)

- Υμνητικές επιγραφές για νέους.
 - Μυθολογικές σκηνές ηρώων
 - Σκηνές συμποσίων με ξεχωριστή τεχνη.
 - Μονομαχίες ηρώων
 - «Φιντίας έποίησεν»
-

Κρίσεις:

Ο Φιντίας υπήρξε αγγειογράφος και αγγειοπλάστης του πρώιμου ερυθρόμορφου ρυθμού. Από τα έργα του δεν λείπουν και μνημιακές επιγραφές για αγαπητούς νέους:-

«Μεγακλής καλός»

Η απήχηση της μνημειώδους ζωγραφικής του Φιντία στο έργο του προδίνει η παράσταση σ' έναν αμφορέα του Λούβρου. Με ξεχωριστή τέχνη απεικονίζονται σκηνές συμποσίων σε δύο υδρίες του Μονάχου στην μία μάλιστα σώζεται γραπτή αφιέρωση στον ομότεχνό του Ευθυμίδα. Αθλητές, τέλος κοσμούν ένα ψυκτήρα του Μουσείου της Βοστώνης.

Ο Φιντίας υπήρξε πρωτοπόρος του ερυθρόμορφου ρυθμού μαζί με τον **Ευφρόνιο** παρόλο που ο δεύτερος παραμένει αρκετά αρχαιότροπος. Αποφεύγει τις τολμηρές στάσεις και η ανατομική απόδοση των μορφών του δεν είναι τόσο ανεπτυγμένη.

Τζων Μπήζλεϋ
(*Βρετανός αρχαιολόγος*)

Ιατροί

Αλκμαίων
Απολλώνιος
Αρεταίος
Αρχιγένης
Ασκληπιάδης
Γαληνός
Δημοκείδης
Διοσκουρίδης*
Ερασίστρατος
Ηρόφιλος
Ιπποκράτης
Κτησίας
Ρούφος
Σορανός

**Ίδατε ΠΡΟΣΘΗΚΗ*

ΑΛΚΜΑΙΩΝ

Κρότων, Κάτω Ιταλία 570 π.Χ. – 500 π.Χ.

Ιατρός, φυσιολόγος.

Περίοδος πρώτων Πυθαγορείων.

Έργα:

«Περί τῶν ἀφανέων».

«Περί τῶν θνητῶν».

«Περί φύσεως».

-
- Οι άνθρωποι πεθαίνουν επειδή: «οὐ δύνανται
 - τὴν ἀρχὴν τῷ τέλει προσάψαι».
 - Εξήγησε όλες τις αισθήσεις.
 - Κέντρο αναφοράς ο εγκέφαλος.
 - Πυθαγόρεια θεωρία αντιθέσεων.
 - Η γνώση δεν είναι αυτονόητο κτήμα του ανθρώπου.
 - Μελέτησε τη διαδρομή των οπτικών νεύρων.
 - Διέκρινε τις φλέβες από τις αρτηρίες.
 - «Εχθρόν ἄνδρα ραίον φυλάξεσθαι ἢ φίλον»
-

Κρίσεις:

Ο Αλκμαίων θεωρούσε τον κόσμο ότι αρχίζει από τη Σελήνη και συνεχίζεται πέρα απ' αυτήν. Τα ουράνια σώματα αεικίνητα και έμψυχα. Άφθαρτη η ψυχή. Την αιωνιότητα του σύμπαντος και της ψυχής απέδιδε στην αεικίνησή τους.

*«Τούς ανθρώπους διά τοῦτο ἀπόλλυσθαι
ὅτι οὐ δύνανται τήν ἀρχήν τῷ τέλει προσάψαι».*

Η έδρα των αισθήσεων και το κέντρον της πνευματικής ζωής πρέπει να αναζητηθούν όχι εις την καρδιάν, όπως επιστεύετο έως τότε, αλλά εις τον εγκέφαλον. Η αίσθηση και η σκέψη εξαρτώνται από την αόρατη και ανεπαίσθητη κίνηση του εγκεφάλου. Ανεκάλυψε ότι η αποκοπή του νεύρου που συνδέει το μάτι με τον εγκέφαλο έχει ως αποτέλεσμα την τύφλωση.

Ο Αλκμαίων στο έργο του «Περί Φύσεως» αποδεικνύει περίτρανα πως έμεινε πιστός μαθητής του **Πυθαγόρα**. Η αθανασία της ψυχής, η κυκλική ροή ως πηγή αιωνιότητας της ζωής είναι η αληθινή γνώση των πραγμάτων.

Spiritus Mundi
(Λεξικό Έργων)

Επίδραση:

Εμπεδοκλής
Αναξαγόρας
Πλάτων

Πηγές:

Αριστοτέλης
Διογένης

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ Ο ΚΙΤΙΕΥΣ

Κιτίο, Κύπρου 1ος αι. π.Χ.

Ιατρός

Έζησε στη αυλή των Πτολεμαίων.

Έργα:

«Περί ἄρθρων»

(τρία βιβλία)

«Θεραπευτική»

«Έπιληψία»

Ελάχιστα
αποσπάσματα

-
- Οπαδός εμπειρικής σχολής.
 - Πολεμική εναντίον άλλων ομοτέχνων του.
 - Συνέπειες της μέθης.
-

Κρίσεις:

Το έργο του Απολλώνιου «*Περί άρθρων*» αποτελεί υπόμνημα στα ιπποκρατικά συγγράμματα, με εικόνες. Ήταν αφιερωμένο σε κάποιον από τους Πτολεμαίους βασιλείς της Αιγύπτου. Αποτελεί σημαντική μαρτυρία για τα ιπποκρατικά κείμενα αλλά και για την γλώσσα της εποχής στην οποία είναι γραμμένο. Περιέχει έντονη πολεμική του συγγραφέα εναντίον των αντιλήψεων του **Ηρόφιλου**.

Ο Απολλώνιος όμως δεν ήταν μόνον χειρουργός. Είχε ασχοληθεί συστηματικά με τη θεραπευτική.

Έχει γράψει και έργο με τίτλο «*Θεραπευτικά*» για την επιληψία το οποίο δεν έχει σωθεί. Τα χειροποίητα ζωγραφισμένα σχέδια του για τις αρθρώσεις έχουν εκτεθεί σε διάφορες ιατρικές και ιστορικές εκθέσεις.

Πηγές:

Ηρωδιανός
Στράβων

:

ΑΡΕΤΑΙΟΣ

Καππαδοκία, β' μισό 1^{ου} αι. – α' μισό 2^{ου} αι. μ.Χ.
Ιατρός και ανατόμος.
Υποστηρικτής του Ιπποκρατισμού.
Έζησε στην Αλεξάνδρεια.

Έργα:

«Περί χρονίων παθήσεων»
«Περί χρονίων παθῶν»
«Λόγοι ἄμφι πυρετῶν»
«Περί γυναικείων»
«Περί φυλακτικῶν»
«Χειρουργίαι»

- Ιωνική διάλεκτος.
 - Κλινικός παρατηρητής.
 - Εξαιρετικές περιγραφές.
 - «Τρυπανισμός» δια την επιληψία.
 - Μεταχειριζόταν το μητροσκόπιο.
-

Κρίσεις:

Ο Αρεταίος, ιατρός από την Καππαδοκία, απέρριπτε κάθε δεισιδαιμονική πεποίθηση για τη διάγνωση και θεραπεία των νοσημάτων. Συμπλήρωσε τα δόγματα του **Ιπποκράτη** με δικές του προσωπικές εμπειρίες από τους ασθενείς του.

Πρότεινε θεραπευτικά φάρμακα που την αποτελεσματικότητα την είχε αποδείξει πειραματικά όπως την παροχή οπίου για την κατάπαυση του πόνου και «Λευκο□ Ελλεβόρου» για την θεραπεία της ουρικής αρθρίτιδας και τον "τρυπανισμό" ως μέθοδο θεραπείας της επιληψίας.

Μελέτησε ακόμη και τις ψυχικές ασθένειες και διέκρινε τρία είδη τους: την μανία, τη μελαγχολία και την παραφροσύνη. Ορισμένοι μελετητές αμφιβάλλουν για την πρωτοτυπία των θεωριών του, υποστηρίζοντας ότι ο Αρεταίος βασίστηκε στις θεωρίες του **Αρχιγένη**

ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ

Απάμεια, Συρία 2^{ος} αι. π.Χ.
Ιατρός.
Εργάστηκε στη Ρώμη.
«Εκλεκτική σχολή».

Έργα:

«Περί τῶν φαρμάκων»
«Περί τόπων πεπονθότων»
«Περί καστορίου χρήσεως» } Αποσπάσματα

(11 βιβλία με ιατρικές συμβουλές)

- Ασχολήθηκε με την σφυγμολογία.
 - Καταπολέμηση δυσκρασιών.
 - Πραγματοποίησε χειρουργικές επεμβάσεις.
 - Νόσος: Αρχή, ακμή, παρακμή, άνεσις.
-

Κρίσεις:

Με τα συγγράμματά του Αρχιγένη, από τα οποία έχουν σωθεί αποσπάσματα, άσκησε μεγάλη επίδραση στους μεταγενέστερους ομότεχνους, όπως τον **Γαληνό** και τον **Αρεταίο**, και ονομάστηκε «*Θειότατος*». Υπήρξε εκλεκτικός ιατρός και το όνομά του έγινε πασίγνωστο στα χρόνια της αυτοκρατορίας του Τραϊανού.

Ανήκε στην «*Εκλεκτική σχολή*» αλλά είχε επηρεαστεί και από την «*Πνευματική σχολή*». Ασχολήθηκε ιδιαίτερα και με τη σφυγμολογία και διέκρινε τους σφυγμούς κατά δέκα διαφορετικούς τρόπους, Κύριο μέλημά του η καταπολέμηση των δυσκρασιών. Είναι γνωστό ότι υπήρξε και φαρμακολόγος και, επίσης, πραγματοποίησε χειρουργικές επεμβάσεις. Εξ άλλου με τα συγγράμματά του άσκησε μεγάλη επίδραση στους μεταγενέστερους.

Πηγές:

Γαληνός
Αρεταίος

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ

Κίος, Βιθυνία, τέλη 2^{ου} αι. π.Χ.

Ιατρός – Φιλόσοφος.

Πρόδρομος της Μεθοδικής Σχολής.

Εργάστηκε στη Ρώμη.

Έργα:

17 βιβλία

«Περί πυρετού»

«Περί άναπνοής»

«Περί έλκων»

«Περί άλωπεκίας»

κ.ά.

} Σώζονται ελάχιστα
αποσπάσματα

-
- Το ανθρώπινον σώμα:
 - α) Αμέτρητα σωματίδια.
 - β) Πόροι.
 - Υγεία: Ομαλή λειτουργία των σωματιδίων.
 - Μέθοδοι φυσιοθεραπείας.
 - Γυμναστική.
 - Ασθένεια: Διαταραχή της συμμετρίας των σωματιδίων και των πόρων.
-

Κρίσεις:

Το θεραπευτικό μέρος της ιατρικής του Ασκληπιάδη ερχόταν σε αντίθεση με τη φαρμακευτική αντιμετώπιση των ασθενών από τους σύγχρονους του ιατρούς, ενώ μπορεί να θεωρηθεί ότι πλησιάζει τις μεθόδους της σύγχρονης φυσιοθεραπείας. Τέτοια θεραπευτικά μέσα ήταν, εκτός από το κρασί, η υδροθεραπεία, η γυμναστική, οι παθητικές κινήσεις, οι μαλάξεις, η δίαιτα κ.ά. Συνιστούσε επίσης να χρησιμοποιούνται, αλλά με μέτρο η φλεβοτομία, οι βεντούζες και το κλύσμα, ενώ ήταν εντελώς αντίθετος στην λήψη καθαρτικών φαρμάκων.

Διέκρινε τις παθήσεις σε οξείες και χρόνιες καθώς και τους σπασμούς σε κλονικούς και τονικούς. Πίστευε ότι η ασθένεια είναι συνέπεια της διαταραχής της συμμετρίας των σωματιδίων και των πόρων.

Ασχολήθηκε και με τη χειρουργική και την γυναικολογία ενώ μπορεί να θεωρηθεί ότι πλησίαζε τις μεθόδους της σύγχρονης φυσιοθεραπείας.

Πηγές:

Αντίοχος
Πλίνιος

ΓΑΛΗΝΟΣ

Πέργαμος, Ιωνία 130 μ.Χ. – Ρώμη 200 μ.Χ.

Μεγάλος ιατρός.

Θεωρητικός της επιστημονικής ιατρικής.

Εργάστηκε και διέπρεψε στη Ρώμη.

Ιατρός του **Μάρκου Αυρηλίου**.

Ασπάστηκε τον Χριστιανισμόν.

Έργα:

Εκατοντάδες πραγματείες:

- «*Ανατομική*» (15 βιβλία)
 - «*Θεραπευτική*» (14 βιβλία)
 - «*Παθολογία*»
- } (Κάηκαν στην πυρκαϊά της Ρώμης το 191 μ.Χ.)
- «*Περί φλεβοτομίας*»
 - «*Περί φαρμάκων*» (17 βιβλία)
 - «*Περί σφυγμῶν*» (16 βιβλία)

-
- Τα συγγράμματά του χρησιμοποιήθηκαν μέχρι την **Αναγέννηση**.
 - Διείδε πρώτος την χρησιμότητα μεταγγίσεως αίματος.
 - Περιγράφει με καταπληκτική ακρίβεια τις περισσότερες ασθένειες.
 - «*Τὰ γὰρ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶ ἰάματα*».
 - «*Χρῆ μὴ παραβιάζεσθαι ἀκαίρως, ἀλλὰ ὑπηρετεῖν εὐκαίρως.*»
-

Κρίσεις:

Ο Γαληνός είναι μετά τον **Ιπποκράτη** ο μεγαλύτερος ιατρός της αρχαιότητας. Ο υπομνηματισμός των έργων του άρχισε από τον 4^ο αιώνα μ.Χ. και μεταφράστηκε στην λατινική γλώσσα Με βαθιές γνώσεις και απέραντη ιατρική κατάρτιση στην ανατομία, τη φυσιολογία, την υγιεινή, την χειρουργική και την φαρμακευτική.

Το έργο του Γαληνού δεν κατατάσσεται σε καμιά από τις ιατροφιλοσοφικές σχολές της εποχής. Χρησιμοποίησε μόνον όσα στοιχεία βρήκε αξιόλογα. Για το λόγο αυτό ονομάστηκε «**Συστηματικός**» και «**Εκλεκτικός**». Υπήρξε ο θεμελιωτής της πειραματικής φυσιολογίας και πρωτοπόρος της ανατομίας και βιολογίας.

Ο Γαληνός εθαύμαζε ανεπιφύλακτα τον Ιπποκράτη. Υπήρξε ιατρός με βαθιές γνώσεις και απέραντη ιατρική κατάρτιση. Το έργο του αποτελεί πλούσια και φωτεινή πηγή πληροφοριών δια τους ιατρούς και φαρμακοποιούς.

ΔΗΜΟΚΕΙΔΗΣ

Κρότων, Κάτω Ιταλία 560 π.Χ. – Πλαταιές 500 π.Χ.

Διάσημος ιατρός.

Φίλος του **Πυθαγόρα**.

Στην αυλή του **Δαρείου Α΄**.

Έργα:

«*Ιατρικόν βιβλίον*» (δε σώζεται)

«*Περί Πυθαγόρα*»

-
- Ο Δημοκείδης συντέλεσε όσο ελάχιστοι ομότεχνοί του ώστε οι Κροτωνιάτες να θεωρούνται «*πρώτοι ιατροί*» σε ολόκληρη την Αρχαία Ελλάδα.
 - «*Με την αύξηση του σώματος δυναμώνει και το μυαλό καθώς όμως γερνάει το κορμί γερνάει και το μυαλό μαζί του και χάνει τις ικανότητές του*».
 - «*Ου διδάξω αλλ΄ ιατρεύσω*»
-

Κρίσεις:

Ο Δημοκείδης επέδειξε πρώιμον ευφυΐαν, φοίτησε και ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην περίφημη ιατρική σχολή του Κρότωνος. Τιμημένος αλλά και περιορισμένος στη βασιλική αυλή του **Δαρείου Α'** θεράπευσε τον βασιλέα από εξάρθρωση στον αστράγαλο.

Κατά τον **Ηρόδοτο**, στον οποίο οφείλονται οι αρχαιότερες και εκτενέστερες ειδήσεις για το πρόσωπο του Δημοκείδη, η Ατόσσα, σύζυγος του Δαρείου Α', μιλώντας στον άνδρα της «εκ διδαχής» του Δημοκείδη, τον συμβούλεψε να κάνει εκστρατείες, όσο ήταν νέος, με το επιχείρημα ότι:

«αύξανομένω γάρ τῷ σώματι συναύξονται καί αἱ φρένες, γηράσκοντι δέ συγγηράσκουσι καί ἐς τὰ πράγματα πάντα ἀπαμβλύνονται».

Ο λόγος αυτός, σύμφωνα με τις γνώμες ειδικών, ενδέχεται να είναι θέση από τη διδασκαλία του.

Πηγές:

Ηρόδοτος

ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΔΗΣ

Ανάζαρβα, Κιλικία 40μ.Χ. - 90 μ.Χ.
Ιατρός – Φαρμακολόγος.
Έζησε στην Αλεξάνδρεια.

Έργα:

«Περί ἀπλῶν καί συνθέτων φαρμάκων».
«Δρόγκαι» - (Φαρμακευτικές ουσίες)
«Περί ὕλης ἰατρικῆς» (φαρμακολογία)

- Μελέτησε περισσότερα από 600 φυτά.
 - Ταξινόμηση με μεθοδικότητα.
 - Μεταφράσεις έργων του στα Αραβικά.
 - Γνώριζε τις ουσίες για τη νάρκωση.
 - Περιέγραψε την «αλλεργική καταπληξία».
 - Στρατιωτικός ιατρός στις ρωμαϊκές λεγεώνες.
-

Κρίσεις:

Το επιστημονικό έργο του Διοσκουρίδη, ιατρού και διάσημου φαρμακολόγου, στάθηκε η κυριότερη πηγή όλων των μεταγενεστέρων φαρμακολογικών εκδόσεων ως τον 16^ο αιώνα. Η χειρόγραφη παράδοση των έργων του στηρίζεται κυρίως στον κώδικα της Κωνσταντινούπολης που βρίσκεται στην αυτοκρατορική βιβλιοθήκη της Βιέννης.

Οι φαρμακολογικές γνώσεις του προκαλούν θαυμασμό, ακόμη και στην εποχή μας. Αναφέρεται ότι με την ιδιότητα του στρατιωτικού ιατρού, είχε την ευκαιρία να μελετήσει συστηματικά περισσότερα από 600 φυτά και 1000 περίπου φάρμακα.

Είχε επίσης μελετήσει το φαινόμενο της αλλεργικής καταπληξίας από τη λήψη φαρμακευτικών ουσιών *«καταφέρεσθαι καί σκοτοῦσθαι... ἐξ εἰλημμένων φαρμάκων»*.

Σπ. Μαρκέτος
(Καθηγητής Πανεπιστημίου)

ΕΡΑΣΙΣΤΡΑΤΟΣ

Κέα, α΄ μισό 3^{ου} αι. π.Χ. – Σάμος
Ιατρός – Φυσιολόγος.
Άσκησε ιατρική στην Αντιόχεια & Αλεξάνδρεια.
Ίδρυσε ανατομική σχολή.

Έργα:

Πατέρας της φυσιολογίας.
Μελέτησε τον εγκέφαλο.

Νωτιαίο μυελό.
Νεύρα.
Κυκλοφορικό σύστημα.

(Από τα συγγράμματά του
διεσώθησαν ολίγα).

- Συνέβαλε ουσιαστικά στην κατανόηση της σημασίας των ανατομικών γνώσεων και την διερεύνηση των παθολογικών διαταραχών της ζωής.

Έκδοση Λειψίας
Ερασιστράτεια (1892)

Κρίσεις:

Ο Ερασίστρατος υπήρξε από τους στυλοβάτες της αλεξανδρινής περιόδου της ιατρικής και οι έρευνες του συνέβαλαν ουσιαστικά στην βαθύτερη κατανόηση των παθολογικών διαταραχών της ανθρώπινης ζωής. Οι ανατομικές έρευνες του δεν περιορίστηκαν μόνο σε ζώα, αλλά επεκτάθηκαν και σε ανθρώπινα πτώματα. Έτσι ξεχώρισε τον εγκέφαλο από την παρεγκεφαλίδα, που μαζί με τις εγκεφαλικές μήνιγγες, θεωρούσε ότι αποτελούσαν την έδρα της νόησης.

Περιέγραψε και εξήγησε την λειτουργία των λεμφικών αγγείων καθώς και την αορτή και τις καρδιακές βαλβίδες. Διατύπωσε τη θεωρία ότι κάθε όργανο συνδέεται με τον υπόλοιπο οργανισμό με τρεις τρόπους: Με τις αρτηρίες, τις φλέβες και τα νεύρα.

Ήταν φειδωλός στη χορήγηση φαρμάκων και ένθερμος υποστηρικτής της φυσιοθεραπείας, της γυμναστικής και της λουτροθεραπείας.

Will Durant
(Γάλλος επιστήμων)

Πηγές:

Πλίνιος

ΗΡΟΦΙΛΟΣ

Χαλκηδόνα, Βιθυνία, 331π.Χ. – 280π.Χ.
Ίδρυσε την Αλεξανδρινή σχολή.
Μέγιστος ιατρός.
Άριστος ανατόμος.

Έργα:

«Περί αιτίων»
«Ανατομικά»
«Μαιευτικόν»
«Διαιτητικόν»
«Περί όφθαλμῶν»
«Θεραπειῶν»
«Περί σφυγμῶν»

- Αιτιολογία νόσων.
 - Νεύρα και τένοντες.
 - Νεκροτόμησε ανθρώπινα σώματα.
 - Συνέβαλε στην κατανόηση της σημασίας που έχει για την παθολογία η γνώση της ανατομίας.
 - Μελέτησε τον σφυγμό συσχετίζοντάς τον με την αναπνοή.
 - Χρησιμοποίησε το πείραμα.
-

Κρίσεις:

Ο Ηρόφιλος μελέτησε τον εγκέφαλο. Ανέλυσε τον αμφιβληστροειδή χιτώνα και τα οπτικά νεύρα. Καθόρισε τον εγκέφαλο ως έδρα της νοήσεως. Κατανόησε τον ρόλο των νεύρων και τα διαίρεσε σε αισθητήρια και κινητήρια. Έκαμε διάκριση μεταξύ φλεβών και αρτηριών. Ασχολήθηκε και με την κυκλοφορία του αίματος.

Με το επιστημονικό έργο του συνέβαλε στην κατανόηση της πρωταρχικής σημασίας που έχει για την παθολογία η γνώση της ανατομικής κατασκευής των ανθρώπινων οργάνων. Οι οπαδοί του και οι συνεχιστές της Αλεξανδρινής ιατρικής Σχολής, που είναι πνευματικό του δημιούργημα αναφέρονται με την ονομασία «*Ηροφίλειοι*».

Will Durant

(Γάλλος επιστήμων)

Πηγές:

Γαληνός

Κέλσος

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ

Κως, 460 π.Χ. – Λάρισα 377 π.Χ.

Διάσημος ιατρός – Θεμελιωτής της ιατρικής.

Σπούδασε στο Ασκληπιείο της Κω.

Επηρεάστηκε από τους Πυθαγόρειους.

«Ιατρός, φιλόσοφος, ισόθεος».

Έργα:

«Περί αδένων»

Περί αιμορροϊδων

«Αφορισμοί»

«Περί γονής»

«Περί γυναικός»

«Περί διαίτης»

κ.ά.

Ιπποκρατική

Συλλογή

(60 βιβλία)

Ταξινόμηση νόσων:

- Χειρουργική.
- Θεραπευτική.
- Φαρμακευτική.

Ο κόσμος γεννήθηκε από τέσσερα στοιχεία: **Αέρας, Νερό, Γη & Φωτιά.**

Οι χυμοί του ανθρωπίνου σώματος:

Αίμα, φλέγμα, κίτρινη χολή, μαύρη χολή.

«Ο βίος βραχύς, ή τέχνη μαύρη, ό καιρός όξύς, ή πείρα σφαλερή και ή κρίσις χαλεπή».

Κρίσεις:

Η προσφορά της « *Ιπποκρατικής Ιατρικής*» στην επιστήμη έχει ανυπολόγιστη αξία. Το έργο του είναι μαζί ιατρικό και φιλοσοφικό. Πρώτος απέρριψε την αντίληψη πως η προέλευση των νόσων είναι θεία, αρχίζοντας από τη επιληψία και προσπάθησε να αποδώσει όλες τις νόσους σε φυσικά αίτια.

Η παγκόσμια αναγνώριση του Ιπποκράτη σαν «*Πατέρα της Ιατρικής*» αποτελεί την καλύτερη απόδειξη της αξίας του αθάνατου έργου του που επηρέασε βαθύτατα την εξέλιξη της επιστημονικής ιατρικής σκέψης. Ο Ιπποκράτης ανταποκρίνεται στην έννοια του αγνού επιστήμονα. Δεν παρέλειψε να τονίσει την ρευστότητα των γνώσεων, τη σχετικότητα των διαγνώσεων και τον περιορισμό των ιατρικών ικανοτήτων.

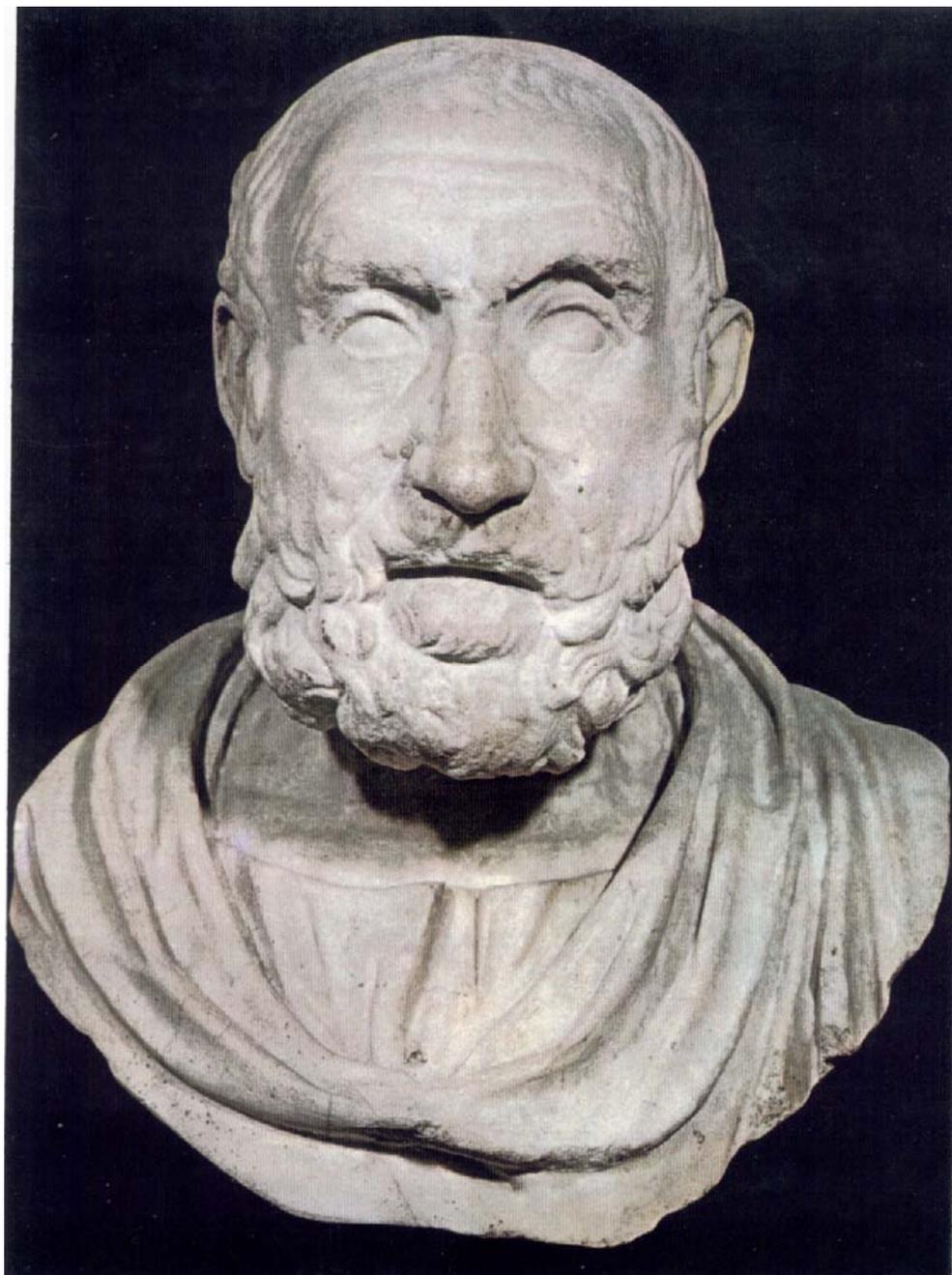
*«Ανθρωποι βιούν δεόμενοι, πολλά και παντοία
τεχνέονται»*

«Όκοσα φάρμακα οὐκ ἰᾶται, σίδηρος ἰᾶται. Όσα σίδηρος οὐκ ἰᾶται, πῦρ ἰᾶται. Όσα δέ πῦρ οὐκ ἰᾶται, χρῆ νομίζειν ἀνίατα».

Σπ. Μαρκέτος
(Καθηγητής Πανεπιστημίου)

Πηγές:

Αριστοτέλης
Σορανός
Γαληνός

Ο Ιπποκράτης

Ὁμνῶν Ἀπόλλωνα ἰητρὸν καὶ Ἀσκληπιὸν
 καὶ Ὑγίαν καὶ Πανάκειαν καὶ θεοὺς πάντας τε
 καὶ πάσας, ἱστορας ποιούμενος, ἐπιτελέα ποιή-
 σειν κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν ὄρκον τόνδε
 καὶ συγγραφὴν τήνδε· ἠγγήσεσθαι μὲν τὸν διδά-
 ξαντά με τὴν τέχνην ταύτην ἴσα γενέτησιν ἐμοῖ-
 σι, καὶ βίον κοινώσεσθαι, καὶ χρεῶν χρηίζοντι
 μετάδοσιν ποιήσεσθαι, καὶ γένος τὸ ἐξ αὐτοῦ
 ἀδελφοῖς ἴσον ἐπικρινέειν ἄρρεσι, καὶ διδάξειν
 10 τὴν τέχνην ταύτην, ἣν χρηίζωσι μανθάνειν, ἄνευ
 μισθοῦ καὶ συγγραφῆς, παραγγελίης τε καὶ ἀ-
 κροήσιος καὶ τῆς λοιπῆς ἀπάσης μαθήσιος μετά-
 δοσιν ποιήσεσθαι νιόισι τε ἐμοῖσι καὶ τοῖσι τοῦ
 ἐμὲ διδάξαντος, καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις
 τε καὶ ὠρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῶ, ἄλλῳ δὲ οὐδενί.
 διαιτήμασί τε χρήσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων
 κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν, ἐπὶ δηλήσει δὲ
 καὶ ἀδικίῃ εἴρξειν. οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον
 οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑψηγίσομαι συμ-
 20 βουλήν τούνδε· ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν
 φθόριον δώσω. ἀγνώως δὲ καὶ ὀσίως διατηρήσω
 βίον τὸν ἐμὸν καὶ τέχνην τὴν ἐμήν. οὐ τεμέω
 δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας, ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτησιν
 ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. ἐς οἰκίας δὲ ὀκόσας ἂν
 ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς
 ἐὼν πάσης ἀδικίης ἐκουσίης καὶ φθορίας τῆς τε
 ἄλλης καὶ ἀφροδισίων ἔργων ἐπὶ τε γυναικείων
 σωματίων καὶ ἀνδρείων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων
 ἃ δ' ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ
 30 θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χρεὶ ποτε
 ἐκλαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι, ἄρρητα ἠγεύμενος
 εἶναι τὰ τοιαῦτα. ὄρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτε-
 λέα ποιέοντι καὶ μὴ συγγέοντι εἴη ἐπαύρασθαι
 καὶ βίον καὶ τέχνης δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσιν
 ἀνθρώποις ἐς τὸν αἰεὶ χρόνον παραβαίνοντι δὲ
 36 καὶ ἐπιορκέοντι τὰναντία τουτέων.

Ο ὄρκος του Ιπποκράτη

ΚΤΗΣΙΑΣ

Κνίδος, Καρία β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.
Ιατρός & Ιστορικός.
Συγγενής του **Ιπποκράτη**.
Διέμεινε στην Περσική αυλή.

Έργα:

«Περσικά» (23 βιβλία)
«Ινδικά»
«Περίοδος» (γεωγραφικό)
«Περί έλλεβόρου»
(Τα ιατρικά έργα έχουν χαθεί)

- Ιωνική διάλεκτος.
 - Πολλές ανακρίβειες.
 - Πληροφορίες για την Περσική Αυλή.
 - Πηγές του τα έργα παλαιότερων ιστορικών.
-

Κρίσεις:

Ο Κτησίας υπήρξε ιστορικός και ιατρός από την φημισμένη οικογένεια των Ασκληπιαδών. Υπήρξε γιατρός της περσικής αυλής για περίπου δεκαπέντε χρόνια. Πηγή των ιστορικών έργων του υπήρξαν διάφορες αφηγήσεις περιηγητών ταξιδιωτών - ο ίδιος ο Κτησίας δεν επισκέφθηκε άλλες χώρες - γι' αυτό είναι γεμάτα φανταστικές αφηγήσεις. Αναφέρονται ακόμη και άλλα μικρότερα έργα του Κτησία με ιστορικό ή ιατρικό περιεχόμενο που έχουν χαθεί όπως τα αναφερόμενα στις σφηνοειδείς επιγραφές.

Έγραψε το ιστορικό έργο «*Ινδικά*» με αποκλειστικό θέμα την Ινδία. Πηγή του είχε διάφορες αφηγήσεις ταξιδιωτών και ήταν γεμάτο από παράξενες φανταστικές διηγήσεις. Διαβάστηκε πολύ κατά την αρχαιότητα και χρησιμοποιήθηκε αργότερα και ως πηγή από άλλους συγγραφείς όπως ο **Αριστοτέλης**, ο **Διόδωρος**, ο **Πλούταρχος** κ.ά.

Πηγές:

Πλούταρχος
Διόδωρος
Λουκιανός

ΡΟΥΦΟΣ

Έφεσος, τέλη 1ου αι. π.Χ.

Μεγάλος ιατρός.

Στυλοβάτης της περιγραφικής ανατομικής.

Άσκησε το επάγγελμά του στη Ρώμη.

Έργα:

«Τά περί τῶν ἐν νεφροῖς παθῶν»

«Περί ὀνομασίας τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων»

«Σύνοψις περί σφιγμῶν»

«Περί αἵματος»

«Περί ὀξέων καί χρονίων παθῶν»

κ.ά.

-
- Πρώτος ανατόμος των γυναικείων γεννητικών οργάνων.
 - Συμβολή στην μελέτη της ουρικής αρθρίτιδας.
 - Περιγραφή λίθων ουρικού οξέως.
 - Καθιέρωσε ανατομικούς όρους.
 - Μελέτησε την καρδιακή αρρυθμία και τις νευρολογικές παθήσεις
-

Κρίσεις:

Οι επιστημονικές αντιλήψεις του Ρούφου δεν περιορίζονται μόνο στην ανατομική και στην φυσιολογία του ανθρώπου, αλλά επεκτείνονται σχεδόν σε όλους τους κλάδους της κλινικής ιατρικής και φαρμακολογίας.

Μελετά τη διαβητική νεφροπάθεια, διευκρινίζοντας ότι *«ό διαβήτης χρόνιον έστί πάθος περί τούς νεφρούς συνιστάμενον»*. Εξ άλλου, η πρώτη περιγραφή λίθων ουρικού οξέος στους νεφρούς αποδίδεται στον Εφέσιο ερευνητή που περιέγραψε διεξοδικά την παρασιτική νόσο *«φιλαρίαση»*.

Παρασκευάζει δική του πρωτότυπη φαρμακευτική σύνθεση από φυτικές, χημικές και ζωικές ουσίες, που τη χορηγεί για τη θεραπεία του γλαυκώματος και της επιληψίας. Τέλος συνιστά την πόση διαλύματος μεταλλικών ουσιών σε φυματικούς όταν κάνουν αιμόπτυση.

Σπύρος Μαρκέτος
(Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών)

ΣΟΡΑΝΟΣ

Έφεσος, 98 – 138 μ.Χ.

Ιατρός.

Σπούδασε στην Αλεξάνδρεια.

Άσκησε το επάγγελμα στη Ρώμη.

Πρίγκιπας των «Μεθοδιστών».

Έργα:

«Περί γυναικείων παθῶν»

«Περί μήτρας»

«Περί καταγμάτων»

«Περί πυρετού»

«Περί ὀφθαλμῶν»

«Περί ὑγιεινῆς»

«Βίοι ἰατρῶν»

«Ἱπποκράτους γένος»

κ.ά.

- Περιγραφές εμβρυουλκίας.
- Περιγραφές εμβρυοτομίας.
- Υγιεινή βρεφῶν.

«Ἴδιας τινᾶς θεραπείας χρήζουσι αἱ γυναῖκες»

Κρίσεις:

Ο Σορανός είναι από τους πρώτους που ασχολήθηκε συστηματικά με την ταξινόμηση και τη θεραπεία των φρενοπαθειών, με βάση την κατανόηση και την ανθρώπινη συμπεριφορά προς τους πάσχοντες. Οι περιγραφές του για τη φρενίτιδα, το λήθαργο, την αποπληξία, την παράλυση και το σκότωμα που προέβλεψε με ακρίβεια ότι μπορεί να αποβεί προάγγελος επιληπτικών κρίσεων, παρέμειναν για αρκετούς αιώνες κλασικές.

Εξάλλου η συμβολή του στην πρόοδο της μαιευτικής και της βρεφολογίας ήταν πολύ σημαντική. Καμία σχεδόν πρόοδος δεν σημειώθηκε στην μαιευτική, βρεφολογία, γυναικολογία μέχρι τον 16^ο αιώνα.

Υποστήριξε ένθερμα ότι η γυναικολογική εξέταση στηρίζεται στην πείρα του γιατρού αν και οι γυναίκες χρειάζονται καμιά φορά ιδιαίτερη θεραπεία. Προβάλλει ως ολοκληρωμένη προσωπικότητα, ως κορυφαίος γυναικολόγος και μαιευτήρας.

Σ. Μαρκέτος
(Καθηγητής Πανεπιστημίου)

Πηγές:

Γαληνός
Αέτιος
Τερτυλλιανός
Αυγουστίνος

Προσθήκη

Φιλόσοφοι

Αινησιάδης
Βαρδασάνης
Βασινείδης

Δημώναξ

Διόδωρος
Εμφαντος
Ερμιππος
Εύδωρος
Ευνάπιος
Ηγησίας
Καρποκράτης
Κλέαρχος

Κλεπτόμαχος
Κράντωρ
Κρατύλος
Κριτόλαος
Λύκων

Μαρκίων
Μόνιμος
Οινόμαος
Ουαλεντίνος
Περεγρίνος

Περσαίος
Σίμων
Στίλπων
Στράτων

Σώπατρος
Τίμων

Θεολόγοι

Αθηναγόρας
Λακτάνιος

Ιστορικοί

Δούρις

Μαθηματικοί

Αγησίστρατος
Διονυσόδωρος
Θεαίτητος
Θυμαρίδης
Ιππάσιος
Υπατία

Αστρονόμοι

Μενέλαος
Οινοπίδης
Πάππος

Ποιητές

Ανάχαρσης
Σωτάδης
Φερεκίδης

Ρήτορες

Ηγησίας
Μάξιμος

Σοφιστές

Ζωΐλος

ΑΓΗΣΙΣΤΡΑΤΟΣ

Σπάρτη, 2^{ος} αι. π.Χ.
Μαθηματικός και Μηχανικός.

Έργον:

«Πολιορκητικές μηχανές»
(δεν σώζεται)

- Μαθητής του **Απολλώνιου**.
 - Ασχολήθηκε με πολιορκητικές μηχανές
-

Κρίσεις:

Ο Αγησίστατρος ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τις πολεμικές οχυρώσεις και με τις κατασκευές πολεμικών μηχανών. Κατασκεύασε το μεγαλύτερο καταπέλτη της αρχαιότητας, του οποίου το δραστικό βεληνεκές βολής ακοντίου μήκους 1,85 μ. έφτανε τα 4 στάδια, περίπου 750 μ., στα οποία διαπερνούσε οποιαδήποτε ασπίδα με φερόμενο θώρακα πίσω απ' αυτή.

Θεωρείται ότι το όριο αυτό καμία άλλη πολεμική μηχανή της αρχαιότητας δεν μπόρεσε να υπερβεί. Σημειώνεται ότι σε σύγχρονη προσπάθεια ανακατασκευής αυτού του καταπέλτη με βολή βέλους 0,88 εκ. το βεληνεκές δεν ξεπέρασε τα 375 μέτρα.

Πηγές:

Αθήναιος
Βιτρούβιος

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Αθήνα – 2^{ος} αι. μ.Χ.

Απολογητής του Χριστιανισμού.
Πλατωνική φιλοσοφία.

Έργα:

«Πρεσβεία περί Χριστιανῶν»

«Περί ἀναστάσεως νεκρῶν»

- Ο Θεός υπέρτατη υπόσταση.
 - Δημιουργία του κόσμου από καλοσύνη.
 - Σώμα και Ψυχή συνυπάρχουν.
-

Κρίσεις:

Ο Αθηναγώρας πίστευε στην ανάσταση των νεκρών, θεωρώντας ότι ο λογικός βίος για τον οποίο είναι προορισμένος ο άνθρωπος, δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τον άνθρωπο, οποίος αποτελεί οντότητα συγκείμενη από σώμα και από ψυχή.

Εν τοιαύτη περιπτώσει, όχι μόνον η ψυχή του ανθρώπου αλλά και το σώμα του θα πρέπει να μετέχει στην αθανασία, πράγμα το οποίο παραπέμπει στην ανάσταση των νεκρών. Το σώμα και η ψυχή θα πρέπει και τα δύο να τύχουν της ανάλογης αμοιβής ή τιμωρίας.

ΑΙΝΗΣΙΔΗΜΟΣ

Κνωσός, 1^{ος} αι. π.Χ.

Φιλόσοφος – Οπαδός του Σκεπτικισμού
Δίδαξε στην Αλεξάνδρεια.

Έργα:

«Πυρρώνιοι λόγοι» (δεν διεσώθησαν)

- Αμφισβήτησε την αρχή της αιτιότητας.
 - Κοσμολογικές αντιλήψεις Ηράκλειτου.
-

Κρίσεις:

Ο Αινησίδημος ακολουθώντας την αρχή της εποχής, η οποία αποτελούσε βασική θέση του Πυρρωνισμού, επιχείρησε να δείξει ότι, επειδή αδυνατούμε να έχουμε ασφαλή γνώση για τα πράγματα πρέπει να παραιτηθούμε από τη διατύπωση οιασδήποτε –είτε θετικής είτε αρνητικής– άποψης γι' αυτά.

Πηγές:

Φώτιος

Ευσέβιος

Διογένης ο Λαέρτιος

ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ

Συνθία, 6^{ος} αι. π.Χ.

Σκύθης ηγεμόνας.
Ποιητής – φιλόσοφος.
Επισκέφθηκε την Αθήνα.
Φίλος του Σόλωνα.

Έργον:

«Σειρά γνωμικών»

(εὖ φνεῖς ἀπαντήσεις σέ ἀπορίες)

- *«Τα πιο ασφαλή πλοία είναι τα αραγμένα.»*
 - *«Να συγκρατείς την γλώσσα, τη λαιμαργία και τις σαρκικές ορμές.»*
 - *Θαύμαζε τον ελληνικό πολιτισμό.*
 - *Πρότυπο συνετού βαρβάρου.*
 - *«Πολέμιον ανθρώποις αυτοί εαυτοίς»*
-

Κρίσεις:

Ο Ανάχαρσις έγινε γρήγορα περιώνυμος στην Ελλάδα. Πολλοί ποιητές ασχολήθηκαν με τα αποφθέγματα του και εθαύμασαν την οξύνοιά του, την ευθυβολία της σκέψης του και την οξύτατη αντίληψή του περί τα ελληνικά πράγματα. Από τις επιστολές του, εννέα τον αριθμό, την πέμπτη μετέφρασε ο **Κικέρων**.

Προσπάθησε να εισαγάγει στην πατρίδα του τη λατρεία της «*Μητέρα των θεών*», με αποτέλεσμα να θανατωθεί από τους συμπατριώτες του. Μετά τον 4^ο αιώνα οι φιλόσοφοι, ιδίως οι Κυνικοί που είχαν την τάση να εξιδανικεύουν τη φυσική ζωή θεωρούσαν τον Ανάχαρση ως το πρότυπο του συνετού και επιδεικτικού βαρβάρου και κυρίως του αδιάφθορου φυσικού ανθρώπου.

Πηγές:

Ηρόδοτος
Διογένης ο Λαέρτιος
Λουκιανός

ΒΑΡΔΗΣΑΝΗΣ

Έδεσσα, 154 – 222 μ.Χ.

Φιλόσοφος, οπαδός του Γνωστικισμού.
Μαθητής του **Βαλεντίνου**.

Έργα:

«Περί είμαρμένης»

Κρίσεις:

Υπεστήριξε την ύπαρξη δύο αρχικών οντοτήτων:
Του *Πατέρα*, από τον οποίο απέρρευσαν οι επτά αιώνες από όπου κατάγεται το πνεύμα του ανθρώπου και της *Υλης* από την οποία προήλθε ο Σατανάς.

Επειδή ο άνθρωπος αμαρτήσας, κατέπεσε, ήλθε ο **Χριστός** με ουράνιο σώμα για να τον σώσει.

ΒΑΣΙΝΕΙΔΗΣ

Αντιόχεια, 2^{ος} αι. μ.Χ.

Φιλόσοφος, οπαδός του Γνωστικισμού.

Έργα:

«Εὐαγγέλιον, ἐξηγητικός»
«Ψαλμοί»
«Ὡδές»

} αποσπάσματα

-
- Αρχή του κόσμου ο Θεός.
Νους, Λόγος, Φρόνηση,
Σοφία και Δύναμη.
 - Ανάσταση του σώματος
και όχι της ψυχής.
-

Κρίσεις:

Για να αποκαταστήσει την τάξη στον κόσμο, ο ύψιστος Θεός, απέστειλε στους ανθρώπους τον νου, τον αποκαλούμενο **Χριστό**, ο οποίος του δίδαξε την οδό της σωτηρίας, η οποία εκτείνεται πέραν από τους κοσμοποιοούς αγγέλους και τον ανώτατο άρχοντά τους.

Προκειμένου ο Χριστός να εκτελέσει την αποστολή που του ανέθεσε ο Θεός, θυσιάστηκε σταυρωθείς. Η σταύρωση αυτή του Χριστού ήταν φαινομενική, καθώς στη θέση του σταυρώθηκε ο Σίμων Κυρηναίος, ο οποίος μεταμορφώθηκε από τον Χριστό παίρνοντας τη μορφή του.

Πηγές:

Ειρηναίος
Ιππόλυτος

ΔΗΜΩΝΑΞ

Κύπρος, 1^{ος} αι. μ.Χ.
Κυνικός φιλόσοφος.
Από πλούσια οικογένεια.

Έργα:

Σώθησαν αποσπάσματα.

- Λιτός τρόπος ζωής.
Έγινε δημοφιλής στην Αθήνα.
«Δεν ελπίζω σε τίποτα, δεν φοβάμαι τίποτα,
είμαι ελεύθερος».
-

Κρίσεις:

Ο Δημόναξ, όταν συζητήθηκε να εισαχθούν στην Αθήνα οι αγώνες μονομάχων, είπε στους πολίτες ότι θα έπρεπε προηγουμένως να κατεδαφισθεί ο βωμός του ελέους και του οίκτου.

Όταν κατηγορήθηκε ότι περιφρόνησε τα Ελευσίνια Μυστήρια απάντησε ότι, αν μεν ήταν άξια σεβασμού θα έπρεπε να αποκαλυφθούν για να συμμετέχει σ' αυτά όλος ο κόσμος, αν πάλι δεν είχαν αξία δεν έβλεπε το λόγο γιατί θα έπρεπε να κατηγορείται κανείς για ασέβεια προς αυτά.

Πηγές:

Λουκιανός

ΔΙΟΔΩΡΟΣ

Ίασος, 4^{ος} αι. π.Χ.

Φιλόσοφος, εριστικής σχολής
Έζησε στην αυλή του **Πτολαιμέου Σωτήρα**.

Έργα:

«*Επικτήτου διατριβαί*»

- «*Κυριεύων λόγος*».
 - Άσκηση επιχειρηματολογίας.
-

Κρίσεις:

Ο Διόδωρος κατεγίνετο, όπως και ο **Ζήνων ο Ελεάτης** με το ζήτημα περί του αν υπάρχει στην πραγματικότητα κίνηση. Με το επιχείρημα της ακαταμάχητης αποτελεσματικότητας προσπάθησε να απορρίψει την άποψη του **Αριστοτέλη** για το «*δυνάμει ον*» και να δείξει έτσι ότι η διάκριση μεταξύ του δυνάμει και ενεργεία όντος είναι αυθαίρετη.

Πηγές:

Αρριανός

Διογένης ο Λαέρτιος

Στίλπων

ΔΙΟΝΥΣΟΔΩΡΟΣ

Μήλος, 1^{ος} αι. π.Χ.

Μαθηματικός.

Σύγχρονος του Ποσειδώνιου.

Έργα:

«Συμβολαί»

«Περί σπείρας»

- Αναφέρεται σε εύρεση του **Αρχιμήδη**..
 - Στερεά εκ περιστροφής
-

Κρίσεις:

Από τη ζωή του Διονυσόδωρου γνωρίζουμε δύο μόνον γεγονότα:

1) Τη μέτρηση της περιμέτρου της Γης όπως αναφέρει ο **Πλίνιος**. (42.000 στάδια κατά την εκτίμησή του, ενώ ο **Ίπαρχος** την μέτρησε 252.000 και είναι ορθή).

2) Την έκφραση του όγκου και του εμβαδού μιας Σπείρας (σαμπρέλλα) με τον τεμαχισμό της σε ίσες φέτες με επίπεδα που περνούν από τον άξονά της. Οι φέτες αυτές τοποθετημένες η μία επάνω στην άλλη κατ' αντίθετη φορά, σχηματίζουν έναν «κίονα» που ο όγκος του προσεγγίζει τον αντίστοιχο της Σπείρας.

Πηγές:

Πλίνιος

ΔΟΥΡΙΣ

Σάμος, 340-260 π.Χ.
Ιστορικός.
Μαθητής του **Θεόφραστου**.

Έργα:

«**Ιστορίαι**»
«**Άγαθοκλῆς**»
«**Μακεδονικά**» } Σώζονται λίγα αποσπάσματα

- Τα έργα του μελέτησαν οι **Κορνίλιος Νέπος** και **Διόδωρος**
 - «**Δούρις έφη**»
-

Κρίσεις:

Ο Δουρίς για μικρό χρονικό διάστημα υπήρξε τύραννος της πατρίδας του (301 π.Χ.). Μεταξύ των ιστορικών έργων του, από τα οποία σώζονται μόνον λίγα αποσπάσματα και κυρίως από αναφορές πολλών συγγραφέων, το πλέον γνωστόν είναι «*Ιστορίαι*» που αποτελεί συνέχεια των «*Ελληνικών*» του **Ξενοφώντα** ως το θάνατο του **Λυσίμαχου**. Έγραψε επίσης για θέματα λογοτεχνίας και μουσικής και υπήρξε ο πρώτος που ασχολήθηκε με την τέχνη.

Στην Ολυμπία υπάρχει άγαλμά του σε αγώνα πυγμαχίας σε νεαρή ηλικία.

Πηγές:

Πλούταρχος
Διογένης ο Λαέρτιος
Θεόπομπος

ΕΚΦΑΝΤΟΣ

Συρακούσες, 5^{ος} αι. π.Χ.
Φιλόσοφος.

Έργα:

Δεν σώζονται.

- Εκλεκτός φιλόσοφος.
 - Απέδωσε υπόσταση στις «Πυθαγόρειες μονάδες».
 - Τον αναφέρει ο **Κοπέρνικος**.
-

Κρίσεις:

Ο Έκφαντος δεχόταν την άποψη ότι ο κόσμος εξαντλείται στα άτομα από τα οποία σύγκειται αυτός, αλλά, παράλληλα υποστήριζε την ύπαρξη πρόνοιας στον κόσμο.

Επεσήμανε ότι η γη κινείται περιστροφικώς, όπως περιστρέφεται ο τροχός περί τον άξονά του από δυσμάς προς ανατολές γύρω από το κέντρο του.

Πηγές:

Αέτιος

ΕΡΜΙΠΠΟΣ

Σμήρνη, 3^{ος} αι. π.Χ.

Περιπατητικός φιλόσοφος.
Μαθητής του Καλλίμαχου.

Έργα:

«Βίοι τῶν ἐν παιδείᾳ διαλαμψάντων»

- Διακρίνεται δια την ακρίβεια των πληροφοριών του.
-

Κρίσεις:

Διέκρινε τα συγγράμματά του σε ενότητες, οι οποίες αντιστοιχούν σε ομάδες προσώπων, όπως οι Επτά Σοφοί της αρχαιότητας, οι νομοθέτες, οι ιατροί, οι σχολές των φιλοσόφων κλπ. και χώρισε κάθε μία από τις ενότητες αυτές σε επιμέρους βιβλία, που το καθένα αναφέρεται σε κάποια προσωπικότητα.

Το έργο του άσκησε τεράστια επίδραση σε άλλους συγγραφείς που ασχολήθηκαν με βιογραφίες.

ΕΥΔΩΡΟΣ

Αλεξάνδρεια, 1^{ος} αι. π.Χ.
Πλατωνικός φιλόσοφος.

Έργα:

«Διαίρεσις τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν λόγου»

- Σκοπός: Η ομοίωση προς τον Θεό.

Κρίσεις:

Ο Εύδωρος τηρούσε θετική στάση απέναντι στη διδασκαλία του *Πυθαγορισμού*.

Διακήρυξε χαρακτηριστικά ότι οι απόψεις του **Σωκράτη**, του **Πλάτωνα** και του **Πυθαγόρα** ουσιαστικά δεν διαφέρουν μεταξύ τους. Θεωρούσε ως αρχή των πάντων το πρώτον **Εν**, από το οποίο παράγεται το δεύτερον εν και η αόριστη δυάδα, η οποία ονομάζεται «*άτακτον σκότος*» υπόκειται σε συνεχή διαίρεση και ως εκ τούτου είναι ατελής.

ΕΥΝΑΠΙΟΣ

Σάρδεις, 345 – 420 μ.Χ.

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος.

Σχολή Περγάμου.

Έργα:

«Υπομνήματα ιστορικά»

«Βίοι φιλοσόφων και σοφιστῶν»

-
- Ρητορικό και πομπώδες ύφος.
 - Βιογραφικές πληροφορίες από εκπροσώπους της εποχής του.
-

Κρίσεις:

Ο Ευνάπιος υπήρξε σφοδρός αντίπαλος του χριστιανισμού. Παρουσίασε την εικόνα της πνευματικής ζωής της εποχής του και βιογράφησε μια σειρά φιλοσόφων, ρητοροδιδασκάλων, σοφιστών και συγγραφέων.

Εκθειάζει τον **Ιουλιανό** και βάλει κατά των αυτοκρατόρων που επέβαλαν τον Χριστιανισμό.

ΖΩΙΛΟΣ

Αμφίπολις, 400 π.Χ. – 320 π.Χ.
Σοφιστής κυνικός.
Μαθητής του **Ισοκράτη**.

Έργα:

«Ψόγος, Ομήρου»
«Κατά Όμηρου ποιήσεως»
«Ιστορία»

«Κάθε ποιητής έχει τον Ζώιλο του»

Κρίσεις:

Ο Ζώϊλος επιχείρησε να δείξει πόσο αναξιόπιστος είναι ο τρόπος με τον οποίο ο **Όμηρος** συνέθεσε τους χαρακτήρες του και, γενικότερα, τα έπη του Λόγου της σφοδρής κριτικής του εναντίον του αποκλήθηκε «*Ομηρομάστιξ*».

Στα έργα του υπάρχει μια πραγματεία για την πατρίδα του την Αμφίπολη, μελέτες για τα ρητορικά σχήματα και ρητορικοί λόγοι εναντίον του **Ισοκράτη** και του **Πλάτωνα**.

Πηγές:

Βιτρούβιος

ΗΓΗΣΙΑΣ

Μαγνησία, Μικράς Ασίας, 3^{ος} αι. π.Χ.
Ρήτορας και Σοφιστής.
Ασιανική ρητορική σχολή.

Έργον:

«Ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου»

- Μιμείται το ύφος του **Λυσία**.
 - Σύντομες προτάσεις.
 - Γεγονότα που έκαναν αίσθηση.
-

Κρίσεις:

Η ρητορική σχολή του Ηγησία, η οποία ήκμασε στην Ρόδο, την χαρακτηρίζει εκζήτηση και έλλειψη ιδεών και συναισθημάτων, ευφυολογήματα και κάθε είδους εντυπωσιασμού. Ο ίδιος υπεστήριξε ότι μιμείτο το απλό ύφος του Λυσία με τις σύντομες προτάσεις και είχε εφαρμόσει την τεχνοτροπία αυτή σε διάφορα έργα του. Η «*Ιστορία*» του είναι μέρος ενός επιδεικτικού λόγου και όχι σύγγραμμα με στόχο την ιστοριογραφία

Θεωρείται υπόδειγμα ακαλαισθησίας και περιγράφει γεγονότα που έκαναν αίσθηση. Βρήκε μιμητές στον ιστορικό **Τίμαιο** που η επίδρασή του είναι φανερή.

Πηγές:

Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς
Αγαθαρχίδης
Μέγας Φώτιος

ΗΓΗΣΙΑΣ

Κρήτη, 3^{ος} αι. π.Χ.
Ηδονικός φιλόσοφος.
Δίδαξε στην Αλεξάνδρεια.

Έργον:

«Αποκαρτερείν»

- «Η φτώχεια και ο πλούτος δεν έχουν σχέση με την ηδονή».
 - «Η ευδαιμονία θεωρείται ουτοπία».
 - «Η ευχαρίστηση των πλούσιων δεν διαφέρει από των φτωχών».
 - «Τα σφάλματα πρέπει να συγχωρούνται».
 - «Για τους συνετούς η ζωή είναι αδιάφορη»
 - «Πρέπει να προσπαθήσουμε να μεταδώσουμε γνώσεις
-

Κρίσεις:

Ο Ηγησίας υπήρξε φιλόσοφος της Κυρηναϊκής Σχολής. Δίδαξε στη Αλεξάνδρεια. Η αναζήτηση της ηδονής θεωρείται αδύνατη, διότι η επίτευξή της δεν εξαρτάται μόνον από εμάς αλλά και από τον παράγοντα της τύχης. Συνιστούσε στους οπαδούς του να αποβάλουν εκούσια τη ζωή τους και να εξασφαλίσουν την απαλλαγή τους από τα γήινα πράγματα.

Με το σύγγραμμα του «*Αποκαρτερείν*» απέκτησε πολλούς οπαδούς που τους αποκαλούσε «*Ηγησιακούς*» ενώ ο ίδιος επωνομαζόταν «*Πεισιθάνατος*» δηλαδή αυτός που πείθει τους ανθρώπους να πεθάνουν..

«Άκουσε την συμβουλή ενός σοφού: Αυτοκτόνησε!»

Πηγές:

Πτολεμαίος

ΗΡΙΑΛΛΟΣ

Καρχηδόνα, 3^{ος} αι. π.Χ.
Στωικός φιλόσοφος.
Μαθητής του Ζήνωνα.

Έργα:

Αριθμούνται 12 έργα.

- «Τελικός σκοπός είναι η γνώση,
το να ζει κάποιος με τρόπο που να
αποβλέπει στην γνώση».

Κρίσεις:

Ο στωικός φιλόσοφος Ήριλλος υπήρξε ιδρυτής φιλοσοφικής αίρεσης. Δεχόταν ότι προορισμός των σοφών είναι η κτήση της επιστήμης, που αποτελεί ύψιστο αγαθό. Προσθέτει και δεύτερο σκοπό που θα μπορούσε να είναι προσιτός και στους μη σοφούς. Αυτός είναι τα εξωτερικά αγαθά της υλικής φύσης, τα οποία προσδιορίζουν όμως την έννοια του αγαθού.

Ο **Κικέρων** θεωρούσε την επιστήμη ως ύψιστο αγαθό, ενώ σχετικό και υποτελή σκοπό ως προς το πρώτο πίστευε ότι συνιστούν τα υλικά αγαθά. Την κατάσταση μεταξύ αρετής και κακίας χαρακτήριζε ως αδιάφορο.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ

Αθήνα, 417-369 π.Χ.
Μαθηματικός.
Μαθητής του Πλάτωνα.

Έργα:

Αναφέρονται στο διάλογο
του Πλάτωνος «*Θεαίτητος*»
(*Θεωρία της γνώσης*)

- Γεωμέτρηση και κατασκευή κανονικών πολυέδρων.
 - Οκτάεδρων.
 - Εικοσάεδρον
 - Ασυμμετρία εις τα κυβικά μεγέθη.
-

Κρίσεις:

Στο διάλογο του Πλάτωνα «*Θεαίτητος*» παρουσιάζει στον Σωκράτη μία μέθοδο έκφρασης όλων των δυνάμεων. Πιθανόν να είναι μια γενίκευση της πυθαγορείου μεθόδου των πλευρικών και διαμετρικών αριθμών. «*Είναι άσχημο όταν παρακινείς κάποιον να μην προσπαθήσει με κάθε τρόπο να ειπεί ό,τι μπορεί.*»

Είναι ένα αφιέρωμα στο μεγάλο μαθηματικό φίλο του που παρουσιάζει τη νέα μέθοδο έκφρασης των «*δυνάμεων*» ως «*Θεαιτήτειον εύρημα*»

Πηγές:

Πλάτων

ΘΥΜΑΡΙΔΑΣ

Πάρος, 400 – 350 π.Χ.
Μαθηματικός.

Έργα:

«Άνθος του Θυμαρίδα»
(μαθηματική απόδειξη)

- Ανήκει στον κύκλο των 'Πυθαγορείων'.

Κρίσεις:

Ο Θυμαρίδας εργάστηκε πάνω στους πρώτους αριθμούς, τους οποίους χαρακτήρισε «ευθύγραμμους» επειδή μπορούν να απεικονισθούν πάνω σε μια ευθεία γραμμή.

Αντιθέτως, οι αριθμοί που δεν ανήκουν στους πρώτους αριθμούς μπορούν να απεικονιστούν δυσδιάστατα, σχηματίζοντας έτσι ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο με πλευρές των οποίων το γινόμενο δίνει το εν λόγω πρώτον αριθμό.

Πηγές:

Ιάμβλιχος

ΙΠΠΑΣΟΣ

Πόντος, 5^{ος} αι. π.Χ.
Μαθηματικός και φυσικός.
Μαθητής του Πυθαγόρα.

Έργον:

«Μυστικός λόγος»

- Πειράματα ακουστικής.
 - Συνήχηση.
 - Φυσικοί αριθμοί.
-

Κρίσεις:

Η διδασκαλία του Ίππασου διαφέρει των άλλων Πυθαγορείων, διότι παραδέχεται ως αρχή του κόσμου το πυρ και όχι τους αριθμούς όπως εκείνοι. Ανακάλυψε πως η ρίζα του δύο ($\sqrt{2}$) ή καλύτερα η διαγώνιος ενός τετραγώνου με πλευρά 1, είναι άρρητος αριθμός. Κλόνισε ολόκληρη τη διδασκαλία των Πυθαγορείων με την απόδειξη του η οποία θεωρείται από πολλούς μαθηματικούς ως μία από τις ομορφότερες αποδείξεις.

Η ανακάλυψη αυτή ερχόταν σε αντίθεση με τις αντιλήψεις τους και για να μείνει κρυφή τον πέταξαν στη θάλασσα, όπου και πνίγηκε.

Πηγές:

Ιάμβλιχος

Διογένης ο Λαέρτιος

ΚΑΡΠΟΚΡΑΤΗΣ

Αλεξάνδρεια, 2^{ος} αι. μ.Χ.
Φιλόσοφος.
Εισηγητής του Γνωστικισμού.

Έργα:

Δεν εσώθησαν.

- Επηρεάστηκε από τον **Πλάτωνα**.
 - Θεωρία για μετεμψύχωση.
 - Άσκηση μαγείας.
-

Κρίσεις:

Ο Καρποκράτης πίστευε ότι ήταν άνθρωπος ο **Ιησούς** – γιος του Ιωσήφ και της Μαρίας – ο οποίος υπερέβαινε κατά τη φρόνηση και τη δικαιοσύνη κάθε άλλο ανθρώπινο πλάσμα. Παρ' όλα αυτά, κάθε άνθρωπος έχει τη γνώση και τη δυνατότητα να εξομοιωθεί προς τον Ιησού αλλά ακόμη και να τον ξεπεράσει.

Στη διαμόρφωση της διδασκαλίας του επηρεάστηκε από τον **Πλάτωνα**. Οι ψυχές διαβιούν κοντά στον Θεό, στον ουρανό απ' όπου εκπίπτουν στη γη. Από τις ψυχές, όσες μεν ευθυγραμμίζονται προς τη θεία βούληση μετά τον θάνατό του, φορέα τους επιστρέφουν στον ουρανό.

Πηγές:

Ειρηναίος
Ιππόλυτος

ΚΛΕΑΡΧΟΣ

Σολοί, 4^{ος} αι. π.Χ.

Περιπατητικός φιλόσοφος.
Μαθητής του **Αριστοτέλη**.

Έργα:

«Εγκώμιον Πλάτωνος»

«Αρκεσίλαος»

«Περί βίων»

«Περί σκελετῶν»

«Περί ύπνου»

«Ερωτικός»

Κρίσεις:

Ο Κλέαρχος αν και μαθητής του **Αριστοτέλη** έδειξε ιδιαίτερο σεβασμό προς τη διδασκαλία του **Πλάτωνα** και γενικότερα προς την Ακαδημία Αθηνών. Τούτο τεκμαίρεται από τα έργα που συνέγραψε εις τα οποία εγκωμιάζει τον Πλάτωνα.

Άλλα συγγράμματά του συνέταξε στο πνεύμα της *Περιπατητικής Σχολής* και κατά το υπόδειγμα του **Θεόφραστου**, περιγραφή φύλων και τύπων ανθρώπων.

ΚΛΕΙΤΟΜΑΧΟΣ

Καρχηδών, 2^{ος} αι. π.Χ.

Φιλόσοφος, σκεπτικιστής.

Μαθητής του **Καρνεάδη**.

Έργα:

«Έρωτικά»

«Περί Παιδείας»

«Περί γρίφων»

«Περί παροιμιῶν»

«Περί θινῶν»

κ.ά.

«Περί Νάρκης»

-
- Διευθυντής της Ακαδημίας.
 - Λαογραφικά θέματα.
-

Κρίσεις:

Ο Κλειτόμαχος φρόντισε να καταγράψει τις δοξασίες του **Καρνεάδη**, καθώς και τέσσερα βιβλία που αφορούσαν τη διδασκαλία του σκεπτικισμού, εισαγωγή σε φιλοσοφικές δοξασίες της Ακαδημίας.

Θεωρούσε ότι τα πάντα διέπονται από την τύχη, ενώ αμφισβήτησε τη δυνατότητα της ρητορικής, εκτιμώντας ότι η τελευταία αυτή μπορεί να υπάρξει μόνον εν σχέσει προς τη φιλοσοφία.

Πηγές:

Πλούταρχος
Ιώσηπος

ΚΡΑΝΤΩΡ

Σολοί, 4^{ος} αι. π.Χ.

Φιλόσοφος.

Μαθητής του Ξενοκράτη.

Διευθυντής της Ακαδημίας.

Έργα:

«Περί πένθους»

«Παραμυθητικοί προς Απολλώνιον»

-
- Παραμυθητική λογοτεχνία.
 - Αμφισβήτησε τους Στωικούς.
 - Μετριασμός των παθών.
-

Κρίσεις:

Ο Κράντωρ θεωρούσε ότι η έλλειψη κάθε αίσθησης του πόνου που εισήγαγαν οι στωικοί, στρέφεται κατά του ανθρώπου.

Έχοντας κάνει την αίσθηση του πόνου, φροντίζει να επισημάνει την αιτία που τον προκάλεσε και έτσι να προφυλάξει την υγεία του σώματός του και να αποκαταστήσει την ισορροπία της ψυχής του.

Πηγές:

Παναίτιος

Πλούταρχος

ΚΡΑΤΥΛΟΣ

Αθήνα, 5^{ος} αι. π.Χ.
Φιλόσοφος.
Μαθητής του Ηράκλειτου.

Έργα:

Δεν σώζονται.

- Υπήρξε δάσκαλος του **Πλάτωνα**, ο οποίος αργότερα συνέγραψε διάλογο με το όνομά του.
-

Κρίσεις:

Ο Κρατύλος υπήρξε υποστηρικτής της άενας μεταβολής των πάντων. Παρατήρησε ότι, αν τίποτε δεν μπορεί να είναι σταθερό, τότε είναι αδύνατο να διατυπωθεί οποιαδήποτε ασφαλής κρίση.

Πράγματι η πρόταση π.χ. «το χιόνι είναι λευκό» δεν μπορεί να διαθέτει κάποιο σταθερό νόημα, καθόσον τη στιγμή που ο ομιλητής αρθρώσει τη λέξη «το» έχει στο μυαλό του μια συγκεκριμένη εικόνα, η οποία, ως εκ της μεταβλητικότητας των πάντων, την επομένη στιγμή μεταβάλλεται.

Πηγές:

Αριστοτέλης

ΚΡΙΤΟΛΑΟΣ

Λυκία, 2^{ος} αι. π.Χ.

Φιλόσοφος.

Διευθυντής Περιπατητικής Σχολής.

Έργα:

Δεν εσώθησαν.

-
- Υποστήριξε την αιωνιότητα του κόσμου.
 - Επεχείρησε να καθάρει τη διδασκαλία της Περιπατητικής Σχολής.
-

Κρίσεις:

Ο Κριτόλαος εν σχέσει με τα ηθικά ζητήματα, είχε υιοθετήσει τις δοξασίες της «Κυνικής Σχολής».

Μετέβη στη Ρώμη ως μέλος πρεσβείας των φιλοσόφων, την οποία απέστειλαν εκεί το 155 π.Χ. οι Αθηναίοι, προκειμένου να ζητήσει από τη Σύγκλητο να τους απαλλάξει από την επιβολή προστίμου, το οποίο τους επιβλήθηκε εξαιτίας της δήωσης του Ωρωπού.

ΛΑΚΤΑΝΙΟΣ

Αφρική, 3^{ος} αι. μ.Χ.

Απολογητής του Χριστιανισμού.

Έργα:

Institutiones Divinae

De opificio Dei

De ira Dei

De mortibus persecutorum

De ave Phoenice

- Ο Άνθρωπος δεν μπορεί δια των αισθήσεων να γνωρίσει την αλήθεια.
 - Ο Άνθρωπος εκτράπηκε στην αμαρτία.
-

Κρίσεις:

Ο Λακτάνιος υπεστήριξε την ύπαρξη ενός υπέρτατου Θεού του δημιουργού του κόσμου. Ο Θεός κατασκεύασε τον κόσμο εκ του μηδενός. Προς επίρρωση της δοξασίας αυτής διατύπωσε διάφορα επιχειρήματα. Αν ο Θεός για να δημιουργήσει τον κόσμο, είχε ανάγκη να χρησιμοποιήσει την ύλη, τότε δεν θα διέθετε παντοδυναμία, η οποία αποδίδεται σε ένα ον που δημιούργησε τον κόσμο εκ του μηδενός.

Μέσω των αισθήσεων και του νου, μπορεί να γνωρίσει κανείς τη σοφή διάταξη του κόσμου και εξ αυτής, να συμπεράνει τον δημιουργό αυτής, τον υπέροχο Θεό.

Πηγές:

Ευσέβιος

ΛΥΚΩΝ

Τρωάδα, 4^{ος} αι. π.Χ.

Πυθαγόρειος φιλόσοφος.

Σχολάρχης της Περιπατητικής Σχολής.

Έργα:

Δεν εσώθησαν.

- «Την Αιδώ και την Φιλοτιμία πρέπει να έχουν οι άνθρωποι όπως τα άλογα έχουν την βουκέντρα και το χαλινάρι.»

Κρίσεις:

Ο Λύκων ως φιλόσοφος ήταν ασήμαντος. Συνέγραψε ευτράπελα έργα, οργάνωσε εύθυμα και πολυτελή συμπόσια και ζούσε επιδεικτικά.

Από τη βιογραφία του σώζονται αποσπάσματα τα οποία μνημονεύουν την απολαυστική διάθεσή του. Οι Αθηναίοι ωφελήθηκαν από τις συμβουλές του, ενώ ο ίδιος διακρίθηκε για το φίλαθλο πνεύμα του και τιμήθηκε από τους Αμφικτίονες στους Δελφούς.

Πηγές:

Καρύστιος

Διογένης ο Λαέρτιος

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τύρος, 2^{ος} αι. μ.Χ.

Ρήτωρ και φιλόσοφος.

Μέση Πλατωνική Σχολή.

Έργα:

«Τό υπέρτατον αγαθόν» } 41 διαλέξεις
«Ἡ ἡδονή» }

- Ὑπαρξη Δαιμόνων και Αγγέλων.

Κρίσεις:

Ο Μάξιμος, αν και οπαδός της διδασκαλίας του **Πλάτωνα**, εν τούτοις είναι άφθονα τα ίχνη του «*Εκλεκτικισμού*» στις διαλέξεις του. Ιδιαίτερα μπορεί να διακρίνει κανείς επιδράσεις από τη διδασκαλία του **Αριστοτέλη** και τη Στωική Φιλοσοφία.

Τα θέματα των διαλέξεών του έχουν εκλαϊκευτικό χαρακτήρα, αλλά συγχρόνως κρίνονται από υψηλή ρητορική τέχνη. Δεν παρέλειψε να περιλάβει ανέκδοτα και παραθέματα από κλασικούς συγγραφείς.

ΜΑΡΚΙΩΝ

Σινώπη, 2^{ος} αι. μ.Χ.

Οπαδός του Γνωστικισμού.

Υιός επισκόπου.

Έργα:

«*Αντιθέσεις*».

-
- Το σώμα του Χριστού «*φαινομενικόν*».
 - Έκφραση στην πίστη.
 - Μετέβη στη Ρώμη το 160 μ.Χ.
 - Αλληγορική ερμηνεία των Γραφών.
-

Κρίσεις:

Ο Μαρκίων πίστευε ότι η διδασκαλία της Καινής Διαθήκης είναι εντελώς νέα και δεν έχει καμιά σχέση με τον κόσμο που δημιούργησε ο Θεός της Παλαιάς Διαθήκης. Ειδικότερα διέκρινε το Θεό της Παλαιάς Διαθήκης, τον κοσμοκράτορα Θεό, ο οποίος δημιούργησε τον κόσμο και ρύθμισε τον τρόπο λειτουργίας του, από τον υπέρτατο Θεό.

Η διαφορά μεταξύ των δύο θέσεων έγκειται στο ότι ο μιν ύψιστος Θεός είναι αγαθός, ενώ ο κοσμοκράτωρ Θεός είναι απλώς δίκαιος. Εισηγείται τους νόμους βάσει των οποίων θα πρέπει να συμπεριφέρονται τα όντα που υπάρχουν σε αυτά και τους εφαρμόζει δίχως έλεος.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Αλεξάνδρεια, 1^{ος} αι. π.Χ.

Μαθηματικός και αστρονόμος.
Θεμελιωτής της τριγωνομετρίας.
Έζησε στη Ρώμη.

Έργα:

«Σφαιρική» (3 βιβλία)

«Περί ύπολογισμοῦ τῶν χορδῶν κύκλου»
(6 βιβλία)

-
- Θεώρημα των «Διατεμνουσών».
 - Συγκρότηση πινάκων χορδών κύκλου.
 - Σφαιρικά τρίγωνα.
-

Κρίσεις:

Το έργο του Μενέλαου είναι προϊόν εκτεταμένων ερευνών. Ασχολήθηκε κυρίως με την ανάπτυξη μαθηματικών μεθόδων χρησίμων για αστρονομικούς υπολογισμούς.

Σήμερα ο Μενέλαος θεωρείται ο θεμελιωτής της σφαιρικής τριγωνομετρίας. Με προσφορά το έργο του «*Σφαιρική*», το οποίο αποτελεί την τελική μορφή των προγενεστέρων σφαιρικών, με μία σχεδόν πλήρη αναλογία θεωρημάτων προς τα αντίστοιχα της τότε γεωμετρίας του επιπέδου. Στο βιβλίο αυτό απαντάται και η επέκταση στο σφαιρικό τρίγωνο του «*θεωρήματος του Μενελάου*» για το επίπεδο τρίγωνο, που χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα από μεταγενεστέρους αστρονόμους και γεωγράφους όπως π.χ. τον **Πτολεμαίο** τον Β

ΜΟΝΙΜΟΣ

Συρακούσες, 4^{ος} αι. π.Χ.

Κυνικός φιλόσοφος.

Μαθητής του **Διογένη Σινωπέα**.

Έργα:

«Προτρεπτικός»

«Παρωδία»

- Σπουδαιογέλιον».

Κρίσεις:

Ο Μόνιμος αφού άκουσε τη διδασκαλία του **Διογένη** κατελήφθη από τον πόθο να τον γνωρίσει προσποιούμενος τον τρελό «*σκόρπισε ότι υπήρχε πάνω στο τραπέζι*». Έγινε μαθητής του **Κράτητος**, ο οποίος ανήκε, επίσης, στην κυνική σχολή.

Προκειμένου να υποστηρίξει τις απόψεις του μεταχειρίστηκε ένα ιδιαίτερο λογοτεχνικό είδος, το λεγόμενο «*σπουδαιόγελιον*», σύμφωνα με το οποίο αποφαινεται κανείς με αστείο τρόπο για σπουδαία ζητήματα.

Πηγές:

Κράτης

ΟΙΝΟΜΑΟΣ

Γάδαρα, 2^{ος} αι. π.Χ.
Κυνικός φιλόσοφος.

Έργα:

«Περί κυνισμού»
«Περί Κράτητος»
«Περί καθ' Ομήρου φιλοσοφίας»
«Πολιτεία»
«Γοήτων φορά»

- Σφοδρός επικριτής της
Στωικής φιλοσοφίας.

Κρίσεις:

Ο Οινόμαχος επιτέθηκε εναντίον των μαντείων προβαίνοντας σε «έλεγχο των τσαρλατάνων θαυματοποιών» και υπερασπίστηκε την ελευθερία της βούλησης.

Επέκρινε την άποψη των Στωικών ότι η ελευθερία δεν αίρεται από την ειμαρμένη. Υποστήριξε ότι η ελευθερία που εισηγήθηκαν οι στωικοί συνιστά «*ημιδουλεία*», εφόσον κατά το ήμισυ υποτάσσει τον άνθρωπο στην ειμαρμένη.

Πηγές:

Ευσέβιος

ΟΙΝΟΠΙΔΗΣ

Χίος, 500-450 π.Χ.

Αστρονόμος και γεωμέτρης.

Έργα:

Δεν σώζονται.

- Το Σύμπαν είναι ζωντανός οργανισμός.
 - Ο αέρας και η φωτιά είναι οι πρώτες αρχές του Σύμπαντος.
 - Ζωδιακός κύκλος.
 - Χρήσις κανόνος και διαβήτη.
-

Κρίσεις:

Οι αστρονομικές συνεισφορές του Οινοπίδη αφορούν κυρίως πρακτικά θέματα, αντιθέτως ως γεωμέτρης φαίνεται ότι υπήρξε μάλλον θεωρητικός και μεθοδολόγος που είχε θέσει ως στόχο υψηλότερα πρότυπα θεωρητικής καθαρότητας στη Γεωμετρία. Εισήγαγε διάκριση ανάμεσα σε «*θεωρήματα*» και «*προβλήματα*».

Προσδιόρισε τη γωνία που είναι γνωστή ως «*λόξωσις τῆς ἐκλειπτικῆς*».

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΟΣ

Αλεξάνδρεια, 2^{ος} αι. μ.Χ.

Γνωστικός φιλόσοφος.

Γονείς Ιουδαίοι.

Έργα:

Δεν εσώθησαν.

-
- Οι πνευματικοί άνθρωποι είναι ο Νόμος.
 - Τρεις κατηγορίες ανθρώπων:
Χοϊκοί, ψυχικοί, πνευματικοί.
-

Κρίσεις:

Σύμφωνα με το σύστημα του Ουαλεντίνου, ακρότατη αρχή των πάντων είναι ο «βυθός» ή ο «*Προπάτωρ*», ο Θεός από τον οποίο προέκυψε σειρά υπερκόσμιων δυνάμεων, οι αιώνες – πρώτος ο νους και η αλήθεια, εκ των οποίων κατόπιν δημιουργήθηκαν ο λόγος και η ζωή, εκ των οποίων ύστερα γεννήθηκαν ο άνθρωπος και η εκκλησία κ.ο.κ.

Συγκρότησαν το πλήρωμα για να προέλθει στη συνέχεια ο δημιουργός, ο οποίος έπλασε τα όντα τα οποία συγκροτούν τον αισθητικό κόσμο, μεταξύ των οποίων ανήκει και ο άνθρωπος, ο οποίος σύγκεται από σώμα, ψυχή και πνεύμα. Χάρin των ανθρώπων κατήλθε από το πλήρωμα ο **Χριστός** προκειμένου να τους λυτρώσει.

ΠΑΠΠΟΣ

Αλεξάνδρεια, 3^{ος} αι. μ.Χ.
Μαθηματικός και αστρονόμος.
Εποχή **Διοκλητιανού**.

Έργα:

«Συναγωγή» (8 βιβλία).

- Αρμονικοί λόγοι.
 - Τριχοτόμησης γωνίας.
 - Περί ισοπεριμέτρων.
 - Διπλασιασμός του κύβου.
 - Κέντρο βάρους.
-

Κρίσεις:

Ο Πάππος είναι διανοητικός κληρονόμος του **Διόφαντου**, αλλά δεν κατόρθωσε να επηρεάσει και να εντυπωσιάσει τους σύγχρονούς του σε μία περίοδο όπου στη Μεσόγειο δέσποζαν μόνον η μεταφυσική και το θρησκευτικό αίσθημα.

Συγκέντρωσε συστηματικά και συνοπτικά τα σπουδαιότερα μαθηματικά ευρήματα του ελληνικού κόσμου (στη γεωμετρία και την αριθμητική), τα οποία σχολίασε και συμπλήρωσε ο ίδιος.

ΠΕΡΕΓΡΙΝΟΣ

Ελλήσποντος, 2^{ος} αι. μ.Χ.
Φιλόσοφος, κυνικός.

Έργα:

«Περί τῆς Περεγρίνου τελευτῆς»

- Προφητική και μαντική ικανότητα.
 - Εθεωρείτο τερατολόγος.
-

Κρίσεις:

Ο Περεγρίνος αναγκάστηκε, επειδή διέπραξε διάφορες απάτες, να εγκαταλείψει την πατρίδα του και να καταφύγει στην Παλαιστίνη, όπου ασπάστηκε το χριστιανισμό. Αφορίστηκε, όμως, από την εκκλησία για παράβαση νηστευτικών κανόνων και υιοθέτησε τη διδασκαλία της Κυνικής Σχολής.

Έκτοτε έζησε ως πλάνης ακολουθώντας το πρότυπο της ζωής του κυνισμού για να αυτοκτονήσει τελικά κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 165 π.Χ.

ΠΕΡΣΑΙΟΣ

Κίτιον, 306 π.Χ. – 243 π.Χ.

Στωικός φιλόσοφος.

Μαθητής του Ζήνωνα.

Έργα:

«Περί βασιλείας»

«Πολιτεία Λακωνική»

«Συμποτικά ύπομνήματα»

«Περί γάμου»

«Περί άσέβειας»

Κρίσεις:

Ο Περσαίος ανέλαβε την αγωγή του υιού του Αντίγονου Γονατά. Εκεί επέδειξε στρατιωτικές και πολιτικές ικανότητες πράγμα που είχε ως συνέπεια ο βασιλεύς να τον ορίσει σύμβουλό του και ακολουθώντας να τον στείλει ως διοικητή της Κόρινθου.

Σκοτώθηκε το 423 π.Χ. στη μάχη που διεξήχθη, όταν ο Άρατος της Αχαϊκής Συμπολιτείας εκπόρθησε την Κόρινθο.

Πηγές:

Πρόκλος

Διογένης ο Λαέρτιος

ΠΟΤΑΜΩΝ

Αλεξάνδρεια, 1^{ος} αι. π.Χ.

Φιλόσοφος του «Εκλεπτυσμού».

Έργα:

«Πολιτεία»

«Νόμοι»

«Στοιχείωσις»

Κριτήρια αληθείας:

- Το ηγεμονικόν.
 - Η ακριβέστατη φαντασία.
-

Κρίσεις:

Ο Ποτάμων προέβη στη διατύπωση φιλοσοφικού συστήματος, το οποίο απαρτιζόταν από γνωσιολογικό, φυσικά και ηθικά στοιχεία διδασκαλίας του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη και των Στωικών φιλοσόφων.

Η διδασκαλία του προέβλεπε την δημιουργία ζωής η οποία να είναι *«τέλεια από την άποψη όλων των αρετών στις οποίες περιλαμβάνουν και τα σωματικά αγαθά, που συνάδουν προς τη φύση»*.

Πηγές:

Διογένης ο Λαέρτιος

ΠΡΑΞΙΦΑΝΗΣ

Μυτιλήνη, 3^{ος} αι. π.Χ.
Περιπατητική Σχολή.
Μαθητής του **Θεόφραστου**.

Έργα:

«Περί ποιητῶν»
«Περί ποιημάτων»
«Περί ιστορίας»

Κρίσεις:

Ο Πραξιφάνης κατεγίνετο με ζητήματα της γραμματικής, αποκλήθηκε, μάλιστα, «πρώτος γραμματικός», γιατί κατά την παράδοση, ήταν ο ιδρυτής της επιστημονικής γραμματικής.

Συνέταξε υπομνήματα σε έργα συγγραφέων, όπως ο Όμηρος, ο Ησίοδος, ο Σοφοκλής, ο Θουκυδίδης και ο Πλάτων.

ΣΙΜΩΝ

Παλαιστίνη, 1^{ος} αι. μ.Χ.

Πρώτος εκπρόσωπος του Γνωστικισμού.

Έργα:

Δεν εσώθηκαν.

- Τιμήθηκε ιδιαίτερα.
 - Οι οπαδοί του έστησαν ανδριάντα.
 - Τάφηκε ζωντανός.
-

Κρίσεις:

Ο Σίμων βαπτίστηκε Χριστιανός, προκειμένου να αποκτήσει μεγαλύτερες μαγικές ικανότητες και επεχείρησε να εξαγοράσει με χρήματα τους Αποστόλους Πέτρο και Ιωάννη για να του εκχωρήσουν τη δύναμη να μεταδίδει το Άγιον Πνεύμα όπου θα ήθελε.

Από αυτόν προήλθε και ο όρος «*σιμωνία*», που σημαίνει την εμπορία της θείας χάριτος και των ιερών πραγμάτων, ιδιαίτερα δε την δια δωροδοκίας χειροτονία των κληρικών.

Κατά τον Σίμωνα αρχή των πάντων είναι το πυρ, το οποίο διακρίνεται σε κρυφό, νοητό ή άυλο πυρ και στο φανερό, αισθητό ή έωλο πυρ. Το πυρ διαμόρφωσε τον κόσμο δίνοντάς του ως ρίζεις έξι πρώτες αρχές – τον νου και την επίνοια, τη φωνή και το όνομα, τον λογισμό και την ενθύμηση.

Θεοδόσης Πελεγρίνης
(Καθηγητής φιλοσοφίας
Πανεπιστημίου Αθηνών)

ΣΤΙΛΠΩΝ

Μέγαρα, 4^{ος} αι. π.Χ.

Φιλόσοφος της Μεγαρικής Σχολής.
Δάσκαλος του **Ζήγωνα του Κιτιά**.

Έργα:

Δεν εσώθησαν.

-
- Χρησιμοποιεί την εριστική τέχνη.
 - Όντα: Υπεραισθητές υποστάσεις.
 - Πολιτικές ικανότητες.
-

Κρίσεις:

Κατά τον Στίλπωνα, ορισμένως αν στην πραγματικότητα ο άνθρωπος υπάρχει ως ιδέα, τουτέστιν ως μία υπεραισθητή και αιώνια οντότητα, ως κάτι, δηλαδή που δεν μπορούμε να το αντιληφθούμε με τις αισθήσεις και το οποίο μένει τελείως αμετάβλητο, τότες την πραγματικότητα ο άνθρωπος δεν μπορεί να υπάρχει κάτω από μια συγκεκριμένη κατάσταση.

Ο συγκεκριμένος άνθρωπος τον οποίο ακούμε να μιλάει τη στιγμή αυτή, οφείλουμε να υποθέσουμε ότι είναι ανύπαρκτος. Θα πρέπει να πεισθούμε ότι δεν μπορεί να υπάρχει ένα λάχανο, σύμφωνα με την περί ιδεών του **Πλάτωνα** το λάχανο δεν μπορεί στην πραγματικότητα παρά να υπάρχει μόνο ως «ιδέα.»

Θεοδόσης Πελεγρίνης
(Καθηγητής φιλοσοφίας
Πανεπιστημίου Αθηνών)

ΣΤΡΑΤΩΝ

Λάμψακος, 360 π.Χ. – 280 π.Χ.
Περιπατητικός φιλόσοφος.
Διευθυντής της Σχολής.

Έργα:

Δεν εσώθησαν.

- Βασικές αρχές. Το άτομο και το κενό.
 - Απέρριψε την αθανασία της ψυχής.
 - Ηγεμονικών. Έδρα της νόησης και της αίσθησης.
-

Κρίσεις:

Ο Στράτων αμφισβήτησε την τελολογική ερμηνεία του κόσμου και τη θεωρία για τον χρόνο ως «αριθμόν κινήσεως» τις οποίες είχε εισηγηθεί ο Αριστοτέλης.

Υποστήριξε την ύπαρξη του θερμού και του ψυχρού ως αρχικών αιτίων βάσει των οποίων μπορούν να εξηγηθούν τα διάφορα φαινόμενα. Αποποιήθηκε τη θεωρία για το χρόνο ως αριθμόν κινήσεως επισημαίνοντας ότι περικλείει ασυμβίβαστες μεταξύ τους έννοιες. Κατέληξε στην διαπίστωση ότι η νόηση και η αίσθηση συνιστούν αδιάσπαστη οντότητα και μας διαφεύγουν όταν έχουμε το νου μας αλλού.

ΣΩΠΑΤΡΟΣ

Αλεξάνδρεια, 3^{ος} αι. μ.Χ.

Νεοπλατωνικός φιλόσοφος.

Μαθητής του **Ιάμβλιχου**.

Έργα:

Περί προνοίας»

«Έκλογαί διάφοροι»

Αποσπάσματα

Κρίσεις:

Ο Σώπατρος διαπνεόταν από το όραμα του **Πλωτίνου**, τον θεμελιωτή της διδασκαλίας του νεοπλατωνισμού. Περιέπεσε στη δυσμένεια του Αυτοκράτορα **Κωνσταντίνου**.

Θανατώθηκε κατά διαταγήν του αν και προηγουμένως υπήρξε φίλος του και επί της αυτοκρατορίας του είχε αποκτήσει μεγάλη δύναμη, καθώς μεταξύ άλλων, προέστη στις τελετές που έγιναν για την κτίση της Κωνσταντινουπόλεως.

Πηγές:

Φώτιος

ΣΩΤΑΔΗΣ

Μαρώνεια Κρήτης 4^{ος} αι. π.Χ.
Ποιητής άσεμνης ποίησης.
Στην αυλή του Πτολεμαίου.

Έργα:

«Φλύακες»
«Κίναιδοι»
«Ήριππος»
«Αμαζών»

- «Σωτάδειον» μέτρον.
 - Ιωνική διάλεκτος.
-

Κρίσεις:

Ο Σωτάδης υπήρξε αρχηγός της σχολής της σατυρικής ποίησης των «*Κιναιδολόγων*» ή «*Κιναιδογράφων*».

Οι στίχοι του στρέφονται τόσο φανερά κατά του **Πτολεμαίου**, ώστε διώχθηκε απ' αυτόν κι εγκατέλειψε την Αλεξάνδρεια. Το τέλος του υπήρξε οικτρό, διότι με εντολή του Πτολεμαίου τον έκλεισαν σε μολύβδινο κιβώτιο και τον πόντισαν στο πέλαγος. Τα ποιήματά του είναι γνωστά ως φλύακες.

Το σωτάδειον μέτρον αποτελείται από δύο ίσα δίμετρα κωλα ιωνικών από μείζονος ποδών.

Πηγές:

Στράβων
Αθηναίος

ΤΙΜΩΝ

Φλείασος, 320 – 230 π.Χ.

Φιλόσοφος.

Οπαδός της διδασκαλίας του Σκεπτικισμού

Έργα:

«Ινδαλμοί»

«Περί αίσθήσεων»

«Άρκεσιλάου περί δειπνον»

- Έγραψε τραγωδίες και κωμωδίες με την προοπτική να διαβαστούν.
-

Κρίσεις:

Ο Τίμων πριν στραφεί στη φιλοσοφία περιόδευσε σε διάφορες πόλεις ως ρήτορας.

Βασικές παράμετροι της διδασκαλίας του ήταν οι δοξασίες του για την «*ακαταληψία*», την «*ασθένεια των λόγων*», την «*αταραξία*». Στο συγγραφικό του έργο περιλαμβάνονται: σκωπτικά ποιήματα σε δακτυλικούς εξάμετρους στίχους, οι λεγόμενοι «*Σίλλοι*» που συνέθεσε κατά το υπόδειγμα του **Ξενοφάνη**.

Πηγές:

Ευσέβιος

Ξενοφάνης

Αριστοτέλης

ΥΠΑΤΙΑ

Αλεξάνδρεια, 370-415 μ.Χ.

Μαθηματικός, νεοπλατωνικός φιλόσοφος

Μαθήτευσε κοντά στον **Πρόκλο**.

Επηρεάστηκε από τον **Πλωτίνο**.

Έργον:

«Στοιχεῖα»

«Περί κωνικῶν»

- Σχολίασε την αριθμητική του
 - **Διόφαντου**. (13 βιβλία)
 - Υπομνήματα σε αρχαία συγγράμματα.
Εκλαΐκευσε την εργασία του
 - **Απολλώνιου**. (8 βιβλία)
-

Κρίσεις:

Η Υπατία ήρθε να συμβολίσει τη μάθηση και την επιστήμη που οι πρώτοι Χριστιανοί την ταύτιζαν με την ειδωλολατρία. Υπήρξε τόπος έλξης για τους διανοούμενους. Εν τούτοις, μεταξύ των μαθητών που δίδαξε στην Αλεξάνδρεια υπήρξαν και προεξέχοντες Χριστιανοί διότι αφαίρεσε τον πέπλο του μυστηρίου με τον οποίο είχε καλυφθεί η νέα θρησκεία, συζητώντας με ευκρίνεια για τις πολύπλοκες αρχές του.

Η Υπατία δολοφονήθηκε άγρια το 415 από τους μοναχούς Nitrian, ένα φανατικό τμήμα Χριστιανών που ήταν υποστηρικτές του επισκόπου (άγιου!) **Κυρίλλου** ο οποίος δεν εδίσταζε να χρησιμοποιεί βία για να επιβάλει τις απόψεις του. Το συγγραφικό της έργο, κυρίως ερμηνευτικά υπομνήματα σε αρχαία συγγράμματα, έχει χαθεί. (στοιχεία παρέχονται από τον ιστορικό **Σωκράτη Σχολαστικό**).

ΦΕΡΕΚΡΑΤΗΣ

Αθήνα, β' μισό 5^{ου} αι.

Ποιητής κωμωδιών.

Αττική κωμωδία.

Έργα:

«Ανθρωφρακλής»

«Ψευδοηρακλής»

«Μυρμηκάνθρωποι»

«Χείρων»

«Μεταλλείς»

«Κοριαννώ»

«Πετάλη»

} Σώζονται
αποσπάσματα
(18 κωμωδίες)

-
- Εξαιρετική κωμική φαντασία
 - Ευρηματικότητα
 - Χαριτωμένη γλώσσα
 - Ονομάστηκε «Αττικότατος»
-

Κρίσεις:

Η ανασύνθεση των υποθέσεων των κωμωδιών του Φερεκράτη και το περιεχόμενο των αποσπασμάτων τους δείχνουν ότι δεν καλλιέργησε την πολιτική κωμωδία. Δεν υπηρέτησε την «*λαμβική ιδέαν*» και το προσωπικό σκώμμα υποχωρεί στο έργο του. Γι αυτό κάνει ιδιαίτερη εντύπωση το περίφημο τσουχτερό του πείραγμα εναντίον του **Αλκιβιάδη**. Καθώς ήταν προικισμένος με εξαιρετική κωμική φαντασία διαφοροποιήθηκε αισθητά από τις κωμωδίες των συγχρόνων του.

Αντίθετος προς το ρεύμα της πολιτικής σάτιρας της Αρχαίας Κωμωδίας με το έργο του αποτελεί το συνδετικό αρμό ανάμεσα στους προγενέστερους της Αττικής Κωμωδίας **Επίχαρμο** και **Κράτη**.

Πηγές:

Τιμόθεος
Φρύνιχος
Φώτιος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κλ. Αναγνωστίδη	Τι είναι φιλοσοφία
Σωκράτη Γκίκα	Φιλοσοφικό Λεξικό
Εκδοτική Αθηνών Λεξικό	Παγκόσμιο Βιογραφικό (1 – 9Α τόμοι)
Εκδοτική Αθηνών	Ιστορία του Ελληνικού Έθνους (Α' – Ε' τόμοι)
Νίκου Ματσούκα	Ιστορία της Φιλοσοφίας
Πελεγρίνης Θεοδόσης	Λεξικό της φιλοσοφίας
Οδ. Χατζόπουλος	Προσωκρατικοί (6 τόμοι)
Emile Brehier	Παγκόσμιος ιστορία της Φιλοσοφίας (Α' τόμος)
François Châtelet	Η φιλοσοφία Α' τόμος
Will Durant	Ιστορία του πολιτισμού
Claude Mosse	Αθήνα
Spiritus Mundi	Παγκόσμιο Λεξικό των Έργων (3 τόμοι)
Bertrand Russel	Ιστορία της φιλοσοφίας Ιστορία της Φιλοσοφίας
Sahakian William	Ιστορία της Φιλοσοφίας
Ulrich Wilcken	Αρχαία Ελληνική Ιστορία

Ευρετήριο

A

Αγαθαρχίδης	B	161
Αγάθαρχος	B	227
Αγάθων	B	101
Αγήσανδρος	B	229
Αγησίστρατος	B	375
Αγοράκριτος	B	231
Αγρίππας	A	13
Αετίων	B	235
Αθηναγόρας	B	377
Αθηναίος	A	221
Αθηνόδωρος	B	237
Αιλιανός	B	3
Αινησίδημος	B	379
Αισχίνης (Ρήτωρ)	A	223
Αισχίνης (Φιλόσοφος)	A	15
Αισχύλος	B	103
Αίσωπος	A	281
Αλέξανδρος (Φιλόσοφος)	A	19
Αλέξανδρος ο Πολυΐστωρ	B	5
Αλκαίος (Ποιητής)	A	283
Αλκαίος (Ποιητής)	A	285
Αλκαμένης	B	237
Αλκιδάμας	A	225
Αλκίφρων	A	227
Αλκμαίων	B	343

Αλκμάν	A	287
Άμασις	B	239
Αμμώνιος	A	19
Ανακρέων	A	289
Αναξαγόρας	A	21
Ανάξαρχος	A	23
Αναξίμανδρος	A	25
Αναξιμένης (Ιστορικός)	B	7
Αναξιμένης (Φιλόσοφο	A	27
Ανάχαρσις	B	381
Ανδοκίδης	A	291
Ανδρόνικος Λίβιος	A	293
Ανδρόνικος Ρόδιος	A	29
Αννίκερις	A	31
Ανταγόρας	A	295
Αντίμαχος	A	297
Αντίοχος	A	33
Αντίπατρος	A	35
Αντισθένης	A	37
Αντιφάνης	B	107
Αντιφών (Ρήτορας)	A	229
Αντιφών (Σοφιστής)	A	299
Απελλής	B	241
Απολλόδωρος (Ζωγράφος)	B	345
Απολλόδωρος (Ιστορικός)	B	9
Απολλώνιος (Γεωγράφος)	B	163
Απολλώνιος (Γραμματικός)	B	11
Απολλώνιος (Ιατρός)	B	345

Απολλώνιος (Ποιητής)	A	301
Απολλώνιος (Φιλόσοφος)	A	39
Αππιανός	B	13
Άρατος	A	303
Αρεταίος	B	347
Αρίσταρχος (Γραμματικός)	B	15
Αρίσταρχος (Μαθηματικός)	B	165
Αριστείδης	A	231
Αρίστιππος	A	41
Αριστόξενος (Μουσικός)	B	109
Αριστόξενος (Φιλόσοφος)	A	43
Αριστοτέλης	A	45-50
Αριστοφάνης (Γραμματικός)	B	17
Αριστοφάνης (Θεατρικός)	B	111
Αρίστων (Στωϊκός)	A	51
Αρίστων (Φιλόσοφος)	A	53
Αρίων	A	305
Αρκεσίλαος (Γλύπτης)	B	245
Αρκεσίλαος (Φιλόσοφος)	A	55
Αρριανός	B	19
Αρτεμίδωρος	B	167
Αρχέδημος	A	57
Αρχέλαος	A	59
Αρχιγένης	B	349
Αρχίλοχος	A	307
Αρχιμήδης	B	169
Αρχύτας	B	171
Ασκληπιάδης (Ιατρός)	B	351

Ασκληπιάδης (<i>Ποιητής</i>)	A	309
Ασπάσιος	B	247
Αστυδάμας	A	311
Αυτόλυκος	B	173
Αχαιός	A	313
Αχιλλεύς (<i>Ζωγράφος</i>)	B	249
Αχιλλεύς Τάτιος (<i>Ποιητής</i>)	A	315

B

Βαθυκλής	B	251
Βακχυλίδης	A	317
Βαρδήςσάνης	B	383
Βασινείδης	B	385
Βίας	A	61
Βίων (<i>Φιλόσοφος</i>)	A	63
Βίων (<i>Ποιητής</i>)	A	321
Βόηθος	A	65
Βρυάξις	B	253
Βρύγος	B	255

Γ

Γάϊος	A	67
Γαληνός	B	353
Γαυδέντιος	B	113
Γλύκων	B	257
Γοργίας	A	233

Δαμασκηνός	B	21
Δαμοφών	B	259
Δάμων	B	115
Δείναρχος	A	235
Δεινοκράτης	B	261
Δέξιππος	B	23
Δημάδης	A	237
Δημήτριος ο Φαληρεύς	A	71
Δημήτριος	A	69
Δημοκείδης	B	355
Δημόκριτος	B	175
Δημοσθένης	A	239
Δημώνναξ	B	387
Διαγόρας (ο άθεος)	A	321
Δίδυμος	B	25
Δικαίαρχος	A	73
Διογένης (Κυνικός)	A	77
Διογένης (Στωϊκός)	A	75
Διογένης Απολλωνιάτης	A	79
Διογένης ο Λαέρτιος	B	27
Διόδωρος(Ιστορικός)	B	29
Διόδωρος (Φιλόσοφος)	B	389
Διοκλής	B	177
Διονυσόδωρος	B	391
Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς	B	31
Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης	A	81
Διονύσιος ο Θραξ	A	323

Διοσκουρίδης (επιγραμματοποιός)	A	325
Διοσκουρίδης (ιατρός)	B	357
Διόφαντος	B	179
Δίφιλος	B	117
Δίων (ιστορικός)	B	33
Δίων (ρήτορας)	A	241
Δούρις (αγγειογράφος)	B	263
Δούρις (ιστορικός)	B	393

Ε

Εκαταίος (Γεωγράφος)	B	181
Εκαταίος (Φιλόσοφος)	A	83
Έκφαντος	B	395
Ελλάνικος	B	35
Εμπεδοκλής	B	183
Επίκουρος	A	85
Επίκτητος (Φιλόσοφος)	A	87
Επίκτητος (Αγγειογράφος)	B	265
Επιμενίδης	A	327
Επίχαρμος	B	119
Ερασίστρατος	B	359
Ερατοσθένης	B	185
Έρμιππος	B	397
Ερμογένης (Ρήτορας)	A	243
Ερμογένης (Αρχιτέκτονας)	B	267
Ευάγριος	A	89
Εύδημος	A	91

Εύδοξος (<i>Γεωγράφος</i>)	B	189
Εύδοξος (<i>Μαθηματικός</i>)	B	187
Εύδωρος	B	399
Ευήμερος	B	121
Ευκλείδης (<i>Μαθηματικός</i>)	B	191
Ευκλείδης (<i>Φιλόσοφος</i>)	A	93
Ευνάπιος	B	401
Ευπαλίνος	B	269
Εύπολις	B	123
Ευριπίδης	B	125
Ευσέβιος	A	95
Ευφορίων	A	329
Ευφρόνιος	B	271
Έφορος	B	37

Z

Ζεύξιππος ή Ζεύξις	B	273
Ζηνόδοτος	B	39
Ζήνων ο Ελεάτης	A	97
Ζήνων ο Κιτιεύς	A	99
Ζώϊλος	B	403

H

Ηγησίας (<i>ρήτορας</i>)	B	405
Ηγησίας (<i>ιστορικός</i>)	B	407
Ηλιόδωρος	B	129

Ηρακλείδης (Φιλόσοφος)	A	101
Ηρακλείδης (Ιστορικός)	B	41
Ηράκλειτος	B	193
Ήριλλος	B	409
Ήριννα	A	321
Ηρόδοτος	B	43
Ηρόδωρος (Θεατρικός)	B	45
Ηρόδωρος (Ποιητής)	A	333
Ηρόφιλος	B	361
Ηρώδης ο Αττικός	A	245
Ηρωδιανός (Γραμματικός)	B	131
Ηρωδιανός (Ιστορικός)	B	47
Ήρων	B	195
Ηρώνδας	A	325
Ησίοδος	A	327

Θαλής	A	103
Θεαίτητος	B	411
Θεμίστιος	A	247
Θέογνης	A	339
Θεόδωρος (Γλύπτης)	B	275
Θεόδωρος (Φιλόσοφος)	A	105
Θεόκριτος	A	341
Θεόπομπος	B	49
Θεοφάνης	B	51
Θεόφραστος	A	107
Θέσπις	B	133

Θέων	A	109
Θουκυδίδης	B	53
Θρασύλλος	B	55
Θρασύμαχος	A	249
Θυμαρίδας	B	413

I

Ιάμβλιχος	A	111
Ίβυκος	A	343
Ιγνάτιος	A	113
Ιερώνυμος (<i>Φιλόσοφος</i>)	A	115
Ιερώνυμος (<i>Ιστορικός</i>)	B	57
Ικτίνος	B	277
Ιουλιανός ο Παραβάτης	A	117
Ιουστίνος	A	119
Ίππαρχος	B	197
Ίππασος	B	415
Ιππίας	A	251
Ιππόδαμος	B	279
Ιπποκράτης	B	363
Ιππόλυτος	A	121
Ιππώναξ	A	345
Ισαίος	A	253
Ισοκράτης	A	255
Ίων (<i>Λυρικός</i>)	A	347
Ίων (<i>Τραγωδός</i>)	B	135
Ιώσηπος	B	59

Κ

Καλλικράτης	B	281
Καλλίμαχος	A	349
Κάλλιπος	B	199
Καλλισθένης	B	61
Καρνεάδης	A	123
Καρποκράτης	B	417
Κέλσος	A	125
Κερκίδας	A	127
Κηφισόδοτος	B	283
Κινέας	A	129
Κλεάνθης	A	131
Κλειτίας	B	285
Κλέαρχος	B	419
Κλειτόμαχος	B	421
Κλεόβουλος	A	133
Κλήμης	A	135
Κόραξ	A	257
Κράντωρ	B	423
Κράτης (Γραμματικός)	B	63
Κράτης (Φιλόσοφος)	A	137
Κρατίνος	B	137
Κράτυλος	B	425
Κριτίας	A	259
Κριτόλαος	B	427
Κτησίας	B	367
Κτησίβιος	B	201
Κυπριανός	A	139

Λ

Λακτάνιος	B	429
Λεύκιππος	A	141
Λεωνίδα	A	351
Λεωχάρης	B	287
Λιβάνιος	A	261
Λίβων	B	289
Λογγίνος (Κριτικός)	A	143
Λογγίνος (Φιλόσοφος)	A	145
Λουκιανός	A	353
Λουκρίτιος (P)	A	147
Λυκούργος	A	263
Λύκων	B	427
Λυκόφρων	B	139
Λυσίας	A	265
Λύσιππος	B	291

Μ

Μανδροκλής	B	293
Μανέθων	B	65
Μάξιμος	B	433
Μαρκίων	B	435
Μεγασθένης	B	67
Μειδίας	B	295
Μελέαγρος	A	355
Μέλισσος	A	149
Μέναιχμος	B	203
Μενέλαος	B	437

Μένανδρος	A	357
Μενέδημος	A	151
Μένιππος	A	153
Μένων	A	267
Μέτων	B	205
Μίμνερμος	A	359
Μνησικλής	B	297
Μόνιμος	B	439
Μύρων	B	299

N

Νίκανδρος	A	361
Νικίας	B	301
Νικόμαχος (<i>Μαθηματικός</i>)	B	207
Νικόμαχος (<i>Ζωγράφος</i>)	B	303
Νουμήνιος	A	155

Ξ

Ξενοκράτης	A	157
Ξενοφάνης	A	159
Ξενοφών	B	69

O

Οινόμαος	B	441
Οινοπίδης	B	443
Ολυμπιόδωρος	B	71
Όμηρος	A	363
Ονάσανδρος	B	73

Ονάτας	B	305
Οππιανός	A	365
Ορφέας	A	161
Ουαλεντίνος	B	445

Π

Παιώνιος	B	307
Παλλάδας	A	367
Πάμφιλος	B	309
Πάναινος	B	311
Παναίπιος	A	163
Πάππος	B	447
Παρράσιος	B	313
Παρθένιος	A	369
Παρμενίδης	A	165
Παυσανίας	B	209
Παυσίας	B	315
Πενθεσίλειας	B	317
Περεγρινος	B	449
Περίανδρος	A	167
Περσαίος	B	451
Πίνδαρος	A	371
Πιπτακός	A	169
Πλάτων (Θεατρικός)	B	141
Πλάτων (Φιλόσοφος)	A	171-176
Πλίνιος ο Νεώτερος (P)	A	269
Πλίνιος ο Πρεσβύτερος (P)	B	75
Πλούταρχος	B	77

Πλωτίνος	A	177
Πολέμων	B	211
Πολύαινος	B	79
Πολύβιος	B	81
Πολύγνωτος	B	319
Πολυδεύκης	A	271
Πολύκλειτος	B	321
Πορφύριος	A	179
Ποσειδίππος (<i>Κωμωδός</i>)	B	143
Ποσειδίππος (<i>Ποιητής</i>)	A	373
Ποσειδώνιος	A	181
Ποτάμων	B	453
Πραξιτέλης	B	323
Πραξιφάκης	B	455
Πράξιλλα	A	375
Πρατίνας	B	145
Πρίσκος	A	183
Πρόδικος	A	273
Πρόκλος	A	185
Πρωταγόρας	A	275
Πτολεμαίος (<i>Αστρονόμος</i>)	B	213
Πτολεμαίος Α΄ (<i>Ιστορικός</i>)	B	83
Πυθαγόρας	B	215
Πυθέας	B	217
Πύθιος	B	325
Πύρρων	A	187

Ρ

Ριανός	A	377
Ρούφος	B	369

Σ

Σαπφώ	A	379
Σέξτος	A	189
Σημωνίδης	A	381
Σιλανίων	B	327
Σιμμία	A	383
Σιμπλίκιος	B	85
Σίμων	B	457
Σιμωνίδης	A	385
Σκόπας	B	329
Σόλων	A	191
Σορανός	B	361
Σοφοκλής	B	147
Σπεύσιππος	A	193
Στησίχορος	A	387
Στίλπων	B	459
Στοβαίος	B	87
Στράβων	B	219
Στράτις	B	151
Στράτων (Ποιητής)	A	389
Στράτων (Φιλόσοφος)	B	461
Συνέσιος	A	195
Σωκράτης	A	197
Σωσίας	B	331

Σώπατρος	B	463
Σωτάδης	B	465
Σώφρων	A	391

Τ

Τέλεστης	A	393
Τέρπανδρος	A	395
Τερτυλλιανός	A	199
Τίμαιος	B	89
Τιμόθεος (Γλύπτης)	B	333
Τιμόθεος (Ποιητής)	B	153
Τιμοκλής	B	155
Τίμων	B	467
Τριφιόδωρος	A	397
Τυραννίων	B	91
Τυρταίος	A	399

Υ

Υπατία	B	469
Υπερείδης	A	277
Υψικλής	B	221

Φ

Φαίδων	A	201
Φειδίας	B	335
Φερεκύδης (φιλόσοφος)	A	203
Φερεκράτης (ποιητής)	B	471
Φιλήμων	B	157

Φιλήτας	A	401
Φίλιστος	B	93
Φιλόδημος	A	205
Φιλόλαος	B	223
Φιλόστρατος	B	95
Φιλόχορος	A	207
Φίλων (Φιλόσοφος)	A	209
Φίλων (Αρχιτέκτων)	B	337
Φίλων (Θεολόγος)	A	211
Φίλων (Γραμματικός)	B	97
Φιντίας	B	339
Φρύνιχος	A	403
Φωκυλίδης	A	405

X

Χίλων	A	213
Χοιρίλος (Τραγικός)	A	407
Χοιρίλος (Επικός)	A	409
Χρύσιππος	A	215

Ω

Ωριγένης	A	217
----------	---	-----
